2099

CAMPS
IN
PANDE

26/15

2-F-9

BIBLIOTECA
DEL
Rey N. Señor.

VII Y 3

2645

S. Bart. 94

II-F-9.

N°. 94.

N. 94

2

Narcissi Camps Iuriscons. Gerundensis Rationalia in quatuor priores titulos libri Vigessimi Pandectarum.

Ad Ill.mum Dominum Don Christophorum Crespi de Valdaura Potentissimi Philippi IV Hyspaniarum Regis in supremo Regnorum Coronæ Aragoniæ consilio Vicecancellarium meritissimum.

Continuatio utilis ac admodum necessarij operis per subtilissimum Virum Antonium Fabrum I.C. Sebusianum incepti; à nemine vero hactenus prosequuti, in qua idem ordo (quo dictus subtilissimus Vir utebatur) tam circa veras ac genuinas dub. et decid. rationes ad singulos pene versiculos adhibendas; quam ea quæ obscura extrinsecus occurrunt explicanda dilucide, ac breviter quantum fieri potest, observati.

Cum indice rerum et verborum completissimo-

Illustrissimo ac pariter præstantissimo Domino
Don Christophoro Cresi de Valdaura
perexcelsæ ac regiæ Cresinæ familiæ
Maximo Heroi Militiæ Montesiæ re-
ligionis Generali Assessori et Clauigero, et
Sacri, Supremi, Regij, Aragonum concilij
Vicecancellario Summo.

Marcus Camps Genuensis S. P. D.

Cum viderem (Atque domine) nobilissimum virum Antonium Fabrum Veterij Iurisprudentij nostrj doctissimum instauratorem præmaturo fatali hominum termino præoccupatum, vtile aperadmodum necessarium Rationalium opus imperfectum reliquisse intrinseca tristitia mastus esse cœpi; quod defecerit Iurisprudentiæ Atlas, qui eam obtentam quantitatem ac magnitudinem nostrum librorum, sed etiam voluminum non tam laborantem, quam mentem, doctissimis suis commentarijs sustentabat, et ei opem et suppetias ferebat, et doctissimis et nobilissimis rationalibus ipsam à densissimis errorum tenebris, quibus est inuoluta ac deprauata in lucidum extraxerit capesat. Nonenim in eis quærebat quid Accursius, et Bartholus, cæterj Veteres interpretes dixerunt (quod pro nostra imperitia frequenter in iudicijs euenit) sed quid dicere debuerunt. Deinde quid est obsecro Labeonij, Trebatij, Neratij, Pomponij, Scæuolæ, Pauli, et Papiniani cæterorumq; Veterum Iurisconsultorum responsa suis rationalibus confirminq? quid tam obscurum et obtusum in tribus pandectarum partibus, quod ille non viderit? quid in ambiguis et inter se primæ facie pugnantibus Iurisconsultorum responsis, tam difficile quod ille non conciliauerit et conciliationes doctissimæ Nicolaj Iurisfundamentis stabilierit? In summa quid potuit iurisprudentia nostra sibi desiderare propinquij? quid legum authinemmq; in suis solutionibus nobilius? quid nostra ætas incepiendis Veterum Iurisconsultorum responsis clarius? Certe certe hi vsque ad hæc tempora pernicissent, nisi dubio nunc Iurisprudentia nostra à densissimis intricatorum errorum nubibus rationalium subsidio omnino liberata perfectissime niteret, et in syro (quod plerunque proh dolor euenit) Veterum pragmaticorum relicta sententia, incipiens pro iuris ratione videretur. Cæ Sanctissimi perfectissimiq; et Orientis Iurisprincipijs munitis libris omnibus qui reipublicam christianam miserè lacerant obstrictum magnis patrimonijs et familiarum enormibus quæstionum obstrictum claudent. Cum igitur mirum reipublicæ quietæ tranquillitatis in istorum rationalium productione consistat. Tamen ab eruditione, doctrina et nobilitate dicti nobilissimi viri prorsus dinaturi, amare tamen nobilitatis publicæ

consulendi compulsus Votum Voui rationalia cita ad optatum finem perducere, aut saltem quantam istam partem perficere; aliud etenim munus sibi illi, qui cuius-prudentiam sectanti, incunctum non haberet, quam reipublicæ consulendo, egregij per-picia studia regulanda exhibere, cuius prospicit nunc primitias Voui rationalia in quatuor priores titulos lib. 20. pandectarum in lucem edendo in quibus depigere per-fecte databi. cui si ex integro non satisfecerim, nec animi, nec mentis regulam putari æquum erit. nam Ouidius de Ponto vere ait [a]

a. lib. 4. eleg. 8.

Vt cum nil optes, animi tum facta amici
debeat, et mentem velle meam voco.

et idem Ouidius [b]

b. epis. li. 2.

Scribitur et quamvis mea lux alterna requiem
carmina, cum Licij sint magis apta modis,
flendus amor meus est; elegi quoque flebile carmen.

Cæterum cum in mentem mihi venisset, stabilitum scribentium morem esse ad instar Vrbium conditarum, qui Deos ipsis Vrbibus assignare consuebant, illosque particulari cultu prosequebantur, quasi tutelam illis loci habituros, quos Deos patrios Georg. Virgil. nominat.

Dij patrij indigetes, et Romule, Vestaque mater
quæ Tuscum Tiberim, et Romana palatia servas.

Particulares ac intrigues Heroes eligere quorum tutela eorum studia promovita tuto in omnium conspectum prodire possint. Deo quapropter mihi crebrosq animo meditanti, cui nuncupatam hanc ingenij mei lucubratiunculam dedicarem, nullius tandem inscriptione illustrari magis et commendari visa est, quam si Illmo nomini tuo (Illme Præ) consecrarem; nam si aliorum virtutes cum tuis virtutibus comparare, neminem sane reperiam, quem cum tua excellentia et natura et virtute Regni satis pares conferre. qui enim te prudentia? qui moderatio? qui iustitia? qui denique literatura præstantior? Neque quidem est excimia in Deum tuam religio, et Venerabilis Dulia in Sanctos; nitet ardentissima in amicos benevolentia, præstantissima in omnes fides; nitet vitæ integritas, pudor, castitas, modestia, liberalitas, et-reliqua alij nitet veluti Virtutes. Vt nil prorsus tibi ad Deum, nil ad gloriam desit. Ita Regis, ita excellis, ita mentales religiosa antevadis, vt quidquid agis continuo omni ex parte perfecte agas. et quid tandem? te Francorum Regum decus ortus et amantissima ac felicissima Crequiorum familia, per tot illustres senatoria et titulari que dignitate à primis Vrbis Romanæ conditoribus in digna Veiis, et in Gallicanum tandem transfusos et heroicos Reges duxit. te per eminens et exultum Progenij, tot regnorum, amnemque, et tanti

consilij sublimat munus: tu nostrum chatadonicum sydus; tu gloria nostra perennis; omnia tu nostrę sura salutis habes. accipe igitur accipe inquam (Illme Dne) hoc quantulumcunq munusculum; quoddam mei in tuam Illam amoris intimi monimentum; quod tanti certe est, quanti tua fecerit prestantia, utque cum Ovidio loquar

de pont. ℣. elleg. 4.

Est opus exiguum, vestrisq paratibus impar,
qtale tamen cunque est, ut tueare rogo,
firma valent per se nullamq machinam ona quęrunt,
ad medicam dubius confugit ęger opem.
Viribus infirmi vestro candore valemus
quem mihi si demas, omnia rapta putem.
Cunctaq cum mea sint propenso nixa furore,
precipuum venię vis habet iste liber.
non ego defectus, dubiisq authoribus usus,
ad vestri venio iure favoris opem.

Cum hoc simul quicquid est munusculi, omnia quę sunt in manu mea, operam, studium, diligentiam, industriam, fidem synceram, corpus ac denique ipsum animum, tuę libens Illme offero, atque ultro pollicior, quod unum habeo, me unum tibi do, totum do ac dedo. siquid aliud mihi aut maius, aut illustrius extitisset, id tuę illme, quam libentissime et multo alacrius obtulissem. sed ut Artaxerxes prestantissimus Persarum Rex, dicere solitus traditur, non regale minus, atque humanum est in ipso Imperatore ac Rege accipere parva munuscula, quam ingentia munera elargiri; non sum nescius ea te esse animi generositate, ut longe maiora solitus sis referre, quam acceperis. nam

qui sua dat largo, non dat sed fęnerat illud,
semina pauca iacet, commoda multa metit.

Nolim autem argenti mihi; nolim auri quicquam referas; sed maius quoddam medius fidius, multoque preclarius. Etenim ea sunt pulcherrima dona, quę maxime delectant accipientem. Pro mea itaque erga te fide, id a me posciti, ut ęquo animo feras; te ipsum amem, te colam, te unice admirer. Vale Illme Domine, et me, meosq (nullis licet meritis obsequijs) tua quam commendatissimos habeat queso Illma. Ex fidelissima Gerundia 25. Julij 1655

Ad Lectorem

Prevideo (benovole Lector) non defuturos qui in me insurgant, meumque conatum accusent, satius esse voi tantos culpa vacare, quam deprecari: graviter, ac molesti ferant, me nondum senem, sed in ipsa iuvenili ætate ausum esse Interpretis officium sumere, quem potius iure optimo decerent ex aliorum scriptis, vel mediocrem eruditionem acquirere: sed ea excusatione me fuear, quod ars sit longa vita autem brevis; munus etenim (Reipublicæ Litterariæ suffragandi amore) perficiendi inceptum ab Antonio Fabro Rationalium opus (tametsi meis viribus impar) humeris meis suppositi: quod quam longum sit nemo ignorat, cum singulis legibus quænam dubitandi, et quænam decidendi rationes dilucide quantum fieri potest sint adducendæ ac adnotandæ, et aptior suus cuique interpretationi locus esse possit. mirum itaque non est, si ad instar illorum, qui longam peregrinationem susceperunt valde mane iter suum accipere solent, et antecaquam solis occassus veniat curriculum susceptum finitum habeant prematurè hoc Rationalium profundissimum ac vastissimum Oceanum ingredior, et antequam meus dies fatalis accedat (tristis meus occasus) si non adimpletum, aut minus semiperfectum hoc opus habere possim. quæ si contenti adhuc non silent eos ad Montialem in Lælium sic invehentem mittam[a]

Cum tua non edas, carpis mea carmina, Læli,
carpere vel noli nostra, vel ede tua

Lege igitur (amantissime Lector) laborum meorum primitivos fructus in medio armorum conflictu ac strepitu perfectos, quos nunc exploratorum instar in mundi Theatrum mitto, et quales quales sint, bone consule, ac perpetuo vale

[a] Lib. 1. Epig. 59 alias 74 ad Lælium

Rationalia in quatuor Priores Titulos Libri 20. Pandectarum

De Pignoribus, & hypothecis Titul. 51.

Papin. Lib. 2. Responsor.

Conventio generalis in pignore dando bonorum, vel postea quæsitorum, recepta est. In speciem autem rei alienæ collata conventione, si non fuerat ei, qui pignus dabat debita: postea debitori dominio quæsito, difficilius crediteri, qui non ignoravit alienum, utilis actio dabitur: sed facilius erit creditori possidenti retentio.

Ad. L. conventio. 1.

Ulpianus de iure acturus sic in L. 1. Sup. de iustit. et iur. exordit. iuri operam daturum prius nosce oportet, unde iuris nomen descendat, documentum quippe nobis tradens in cuius rei de qua agitur materia, eius in primis nominis cognoscendam originem: ob quod doctissimi viri vestigia sequutus, unde pignoris nomen descendat quotque eius sint species discutere ante omnia per necessarium duxi. Pignus dictum est a pugno, quia res quæ pignori dantur manu traduntur L. Plebs est. 158. §. pignus. de verb. sig. Eius apellatio in propiam, et in Inpropiam scinditur. Propia illa dicitur quæ traditionem exegit, et ad res mobiles tantum refertur quæ pugno teneri

possunt

possunt l. si rem. g. § propie. sup de pignorat. act. Impropria vero
que ad res immobiles dumtaxat expectat d. l. si rem. g. § Propie. §
Item Seruiana Inst. de act. Pursus Impropria duas sub se continet spe
cies, vnam scilicet que traditionem quidem requirit: vt enim immobi
les, eque ac mobiles tradi possunt licet non pugno: sic passim in res
pignori tradatur de fundo, et prædio prænoti dato vt in h. n. l. § item
prædium. l. si fundus. 16. et pass. h. t. Alteram que nec traditionem
desiderat, sed nudo ac simplici consensu contentatur, quam proprie appel
lant TACITAM HYPOTHECAM, quasi suppositionem, et oppositionem, vt quid
quid obligationi subijcitur, et tanquam obnoxium redditur TACITA
HYPOTHECA dicatur: quod nomen latini suum quoque tucere, eoque ram
vt Romano vtentur. d. §. Item Seruiana: de quibus omnibus prænotis mem
bris per totum presentem titulum agitur, et de primo et vltimo in h. n. l.
: difficultatur enim in primis, an generalis conventio pignoris, de om
nibus scilicet bonis, tam presentibus, quam futuris obligandis, recipi et hu
nori valeat. Ratio Dub. generalia verba verum generalitatem impro
quibus adjiciuntur semper inducunt, sunt enim generaliter intelligenda
l. Julianus respondit 68. alias l. stipulationem in princip. de leg. 3.: at quis
nus nullo modo obligari potest: pignoris enim obligatio ipsam rem
afficit que obligata est, et tribuit creditori ius non solum ad rem, sed in
l. pignoris. 17. h. t.: at genus affici non potest, vt neque tradi, neque tangi
cum sit quid incorporale l. 1. § 1. sup. de rer. div. Inst. de reb. corpor. et in
corp., inutilis igitur talis generica, ac generalis bonorum obligatio, et
multo magis futurorum. Is enim qui conventionis tempore alicuius re
dominij non est oppignorandi capacitatem non habet l. si rem. g. l. alie
na. 20. sup. de pignorat. act. l. aute omnia. §. de probat.: Iniqua enim condi
alteri per alterum initiari iuris naturale non patitur l. non debet. ff. de reg. iu
ris., quod alioquin ob pignoris naturam (quam ob strictam affici, eam
que sequitur d. l. pignoris. 17.) ei venire. at quum in prospectu futura bona
conventionis tempore in debitoris dominio esse nequeunt, alias enim
non futura, sed bona presentia appellarentur ac esse cesserunt. non
est igitur sustinenda bonorum futurorum obligatio

Deinde. Pignus constitui potest non solum pure, verum etiam et sub
conditione. l. Res hypothecæ. 5. cum filiusfamilias. h. t.: atqui quotidie bona

futura

futura per debitorem oppignorantur sub ista necessaria condi
tione: si quandoquenque fiant debitoris (cum nisi fiant debitoris num
quam sint futura) pignori facite dantur), quae licet etiam ex
ipsius contractus natura non veniret ob terminorum habilita
tem esset supponenda ex l. adigere 16. § quamvis. de iur. patro.
; valida igitur erit conventio de bonis futuris obligandis, et mul
to magis de bonis praesentibus, cum unusquisque rei suae sit modera
tor, et arbiter, ut possit facere quidquid velit l. in traditionibus
sup. de pactis l. in re mandata ed mandat., et generalitas in su
as singularitates resolvatur l. falsa. 33. § ultim. ff. de condic. et
demonstrat. Nec ob tertius qui tempore contractus bonorum futuro
rum dominus esset incommodo affici videri potest, cum in iis bo
nis vinculum pignus non prius incepit, quam eorum dominium
acquisitum esset debitori l. ult. ff. qui potior. in pignor. hab. l. si
quae mihi 28. ff. de iur. fisc. Quod cum omnimodo ut supra diximus
futurum sit non tam revera sub conditione dicitur suspen
sum, quam mora l. nec emptor. 8. sup. de contrah. empt. l. In
terdum. 73. ff. de verb. oblig. l. haeres meus. 79. ff. de condit. et demons
trat. Et licet conventio specialis pignoris talem interpretationem
passivam, habentem scilicet tractum temporis in futurum
non recipiat, cam tamen recepit generalis l. Et quae nondum. 15. § quod
dicitur. ff. h. t., ob publicam scilicet authoritatem, cuius favore in
causa pignoris multa contra iuris regulas introducta sunt l. qui
autem. 14. § 1. sup. de peccun. constit. Ita enim fit, ut etiam illi qui
minus locupletes existimantur bona futura obligando, (pro ut pas
sim fieri solet d. l. ult. qui potior. in pign. hab.) facilius inveni
ant creditorem, si modo pro diligentibus patribus familias habeantur
quos sperari possit aliquid postea acquisituros, ut bene de civibus
suis legislator civilis sperare solet l. in bello. 12. ff. de captiv. et post
hlim. revers. l. de haereditate. 19. § filius fam. in fin. de castr. peccul.
Observandum tamen venit quod tametsi pandectarum iure; qui
omnia sua obligat praesentia et non futura obligasse intelli
gatur, qui enim bona sua dicit non nisi praesentia significat l. si

si ita. 7. f. de auer. et arg. leg. iure autem novo, per Justinianeam scilicet constitut. debitor bona sua oppignorans, etiam non adiectis verbis illis quae adyci solent (tam praesentia, quam futura) bona etiam futura obligasse intelligitur l. ultim. C. quae res pign.. Quid ergo de iuribus et actionibus dicendum est? numquid sub ista generali hypotheca comprehenduntur? difficultatem quod iura et actiones tertiam bonorum speciem ab alijs distinctam ac separatam constituant l. a. divo pio. § in venditione f. de re iudic. l. quam Tuberonis § ult. sup. de pecul. sicque spandeotarum attento iure negative respondendum videtur, ubi enim eadem est ratio ibi idem ius statuendum venit l. illud ad leg. aquill. l. si postulaverit. § 1. ad leg. Iul. de adult. Quibus tamen non obstantibus contrarium est verius; licet enim iura et actiones tertiam bonorum speciem diversam ac separatam ab specie mobilium, et immobilium constituant comprehenduntur tamen sub appellatione bonorum simpliciter, sine illa scilicet adiectione (mobilium, et immobilium) l. bonorum § ult. de verb. signif. l. 1. C. de usufruct. l. Principis bona de verb. sig. l. 1. § ultim. f. si quid in fraud. patron. l. si legatus § si quis bona f. ad. S. C. Trebell. et sic rite sub dicta hypotheca l. nomen. C. quae res pignor. oblig. poss.

a. In speciem. quod emptionem et venditionem recepit etiam pignorationem recipere potest ut porrumpit Gaius in l. sed et quod. 9. § 1. f. h. t. atqui res aliena recte distrahitur l. res aliena. 28. sup. de contrah. empt. l. 1. et tot. C. si res aliena in pign. dat. sit ergo et poterit pignoris vinculo subijci. quanto magis si sub generali hypotheca comprehenditur bona enim futura conventionis tempore (ut diximus) certum est aliena esse, et specialia semper generalibus insunt l. semper specialia. 147. de reg. iur. quidni specialiter et nominatim oppignorari non poterit?

Decid. Naturali ratione constitutum est, ut id quod nostrum est invitis nobis auferri non liceat l. id quod nostrum. de reg. iur. atqui si pignus alienae valeret ista naturalis aequitas laederetur: pignus enim cum rem obligatam afficiat l. Pignoris. 17 h. t. pignoris

vendi

vendicationem tendentem contra quoscunque rei pignoratæ possessores creditori parit l. si fundus 16. §. in vendicatione l. si inter 21. §. si res. 3. h. T.: non immerito igitur Papinianus noster hic attestatur inutilem esse pignoris rei alienæ constitutionem. Si autem tempore contractus domini consensus in ea obligandæ intervenerit efficax erit obligatio l. aliena 20. sup. de pignorat. act. Idemque quæ erit si ex post facta obligationem dominus ratam habuerit d. l. si fundus 16. § si nesciente. j. h. T.; vel si obligata fuerit sub conditione si debitoris facta fuerit d. l. si fundus. § aliena res. Et tametsi rei alienæ venditio valida sit non inde infertur quod et valida esse debeat eius oppignoratio; Id enim quod in d. l. sed et quod. §. §. 1. scriptum est procedit negative, ut scilicet ea quæ venditionem non recipiunt; ea nec oppignorationem recipiant, non autem affirmative, videlicet ut omnia quæ vendi possunt oppignorari etiam eo ipso valeant l. si convenerit. 18. § ut sup. de pignorat. act.: ut latius in d. l. sed et quod. 9. § deo dante dicimus; aut potius hoc ita intelligendum est si cætera sunt paria, id est si nulla sit ratio diversitatis, propter quam facilius debeat permitti venditio, quam oppignoratio, quæ in præsenti manifeste viget: venditio enim rem non obligat, sed vendentem, ut perinde obligetur ex empto cum vendit rem alienam; ac si venderet et suam; sic verus dominus ob eam nullo incommodo afficitur, cum talis venditio non impediat quominus ipse rem suam ab alio venditam evincat d. l. rem alienam: et tit. tit. de evict., et cod. eodem.; quod secus est in pignore, quia cum talis obligatio non debitorem, sed rem efficiat d. l. pignoris 17. h. T., ad eam dissolvendam ac finiendam necessarium est integrum debitum creditori esse solutum d. l. si rem. 9. § omnis pecunia. sup. de pignorat. act. l. grege. 13. §. etiam. h. T., quod magnum vero domino incommodum adferret, ut ex se patet. Nec tandem quid refragatur quod sub generali bonorum hypotheca res aliena utiliter obligetur; non enim (ut supra dictum extitit) vinculum

pignoris vti iis rebus vires incipit habere, a tempore contract
onis, sed solum domini acquisitionis per debitorem dicty. quam
magis quod quedam expressa nocent, que non expressa nocent
expressa. 195. de reg. iur. Et plerunque aliud veris est, si quid tac
te continetur; aliud vero si verbis exprimatur l. si ita Legatum
63 §. 1. ff de Leg. 1.

B. Si non fuerat. Res aliena inutiliter vi pignus datur l. et dicitur ff. atq
res que nobis debitur pro ut debetur alina fuerit. Id enim quod
meum est amplius meum fieri non valet l. nemo rem suam 8
de verb. oblig. §. si ita que dissenti. Inst. de act. l. non ut pluri
us. de regul. iur. ergo. hic res aliena debitori debatur, hic non
inutiliter per eum specialiter vi pignus datur

Decid. Is ad quem alicuius rei dominium sub conditione omnino
extitura pertinet perinde habetur ac si verus dominus illius rei
esset. Cui huiusmodi conditionis est purum reddere actum in
quem adjicitur l. qui pupillo. §. qui sub conditione ff de novat. l
quod si ea. 18. sup. de condict. indeb. atqui debitori cui res aliqua
ex iusta et habili causa ad dominium transferendum est promis
sub conditione necessaria, scilicet si ei tradatur ff debetur. omnino
cum promittens in stipulatione conventum adimplere teneatur
cum huiusmodi sit obligationis natura ut inquit Iustin. in tit. de de
gat. recte igitur vi propriam dicty debitor pignoris eam supponere
potuit. Ex quibus Bart. l. dictum asserentis. sed summodo actionem re
ditori ad ipsam rem persequendam competentem. oppignorati
censeri impugnatur. Maxime quum vulgo tractari soleat, quod qui
actionem ad rem habet ipsam rem habere videatur, et fictio tan
tum operetur quando veritas l. 1. sup. de adopt. l. cum ea ratio
ne. ff de excusat l. unic. in princip. ff de ui bon. rapt. Illud reve
certum est vim realem in aliqua re habentes ut puta superfi
ciei aut quasi dominij posse dictam rem pignori dare l. verge. §
cum pignori et seq. l. si abeo. 28. h. t., cum iis illud denunciatur qui
vi ea re habent censeantur obligare, non autem ipsam ip
l. si domus. 71. §. utrum ff. de Leg. 1. l. qui tabernam. 32. sup. de contrah. emp
l. si convenerit. 18. sup. de pignorat. act. l. et ff. quibus pignor.

tatur

cultatur tn quid dicendum sit si debitor qui rem sibi obliga
tam suo creditori obligaverat antequam causa pignoris finire
tur perfectum ac integrum rei dominum adeptus fuerit. Nam
quid enim tota dicta res erit obligata? Bart. existimat inte
gram rem creditori pignoratam censeri, si ex causa iuris ab
initio obligati, dominium eius debitori fuerit acquisitum, non
autem si ex alia prorsus diversa ac separata causa. in quo
revera allucinatur, cum nullo modo obligatum censeri va
leat; non enim de integra ~~debito~~ re oppignoranda fuit ab ini
tio conventum sed dumtaxat de iure reali in ipso debitori
competenti, quae conventio in reliquo pignoris constitutionem ina
pedit l. si convenit 18. §. si quis sic caverit. 3. sup. de pignorat.
act. actus enim ultra agentium intentionem operari non va
let l. non omnis numeratio. 9. sup. de reb. credit. Nec valet
si insurgas: quod quidquid accidit accidit pignori pignus sit
d. l. si convenerit. 18. §. si nuda. 1. sup. de pignorat. act. l. Puto
16. § id quod omnis. sup. famil. ercisc. l. Item si fundus. 9. § huic
vicinus. sup. de usufr. ista enim procedunt, quoties id quod acci
dit pignori, ita accidit ut pignoris incrementum esse vide
atur sicut Paulus de dote scribit in l. si propietati. 4. ff. de iur.
dot.; secus vero si accidit ut novum ius a pignore separatum
ac distinctum reputetur l. Ego. 3. §. alluvio. ff. de acquir. rer.
domin. at ius dominij incrementum et accessorium cuiuslibet
alterius iuris realis esse non potest, imo quolibet alio iure
reali potentio esse dicitur l. in bello. 12. §. si quis servum ff.
de capt. et pothlim. rever.

C Postea debitori. Rat. Dub.[+] ut quis ad sui utilitatem contra fac
tum suum veniat l. post mortem. 25. sup. de adopt. et mul
to minus contra suam propriam affirmationem, quod semper
dolo proximum esse dicitur l. Julianus. 13. §. qui tn sup. de act.
empt. l. si quis affirmaverit. 9. sup. de dolo. Imo talis impro
bitas coercenda est ac vendicanda concessa saltim utili aliqua
non solum exceptione, sed etiam si opus fuerit actione l. si quis

dolo

[+] non est permittendum

dolo. 51. §. de re iud. at qui si creditori adversus suum debitorem pignoratum alienum rei dominio per ipsum acquisito utilis actio eo pretextu quod contractus tempore aliena esset non concederetur ipse debitor ad sui utilitatem contra propium factum ac affirmationem veniret, cum eo tempore quo dedit suam esse affirmaverit: hec enim est una ex dictæ obligationis clausulis l.is si rem 9 sup. de pignorat. act. contemplatione introducta: in pnti igitur concedenda est ~~debitori~~ creditori utilis actio; maxime cum in hoc met casu ita responsum sit a Paulo in l. Rem alienam. 41 sup. de pignorat. act.

Decid. valde interest an creditor qui rem alienam in pignus accepit fuerit in bona fide, aut in mala, idest utrum ignoraverit rem sibi pignori datam alienam esse (quæ ignorantia est impunis, et probabilis, cum sit facti alieni l. ult. §. pro suo) et putaverit esse illam debitoris sui, quæ in creditore bonam fidem constituunt (quia tametsi creditor quilibet sciat se pro alieno possidere, qua ratione ei denegatur prescriptio. l. pigneri. 13. §. de usucap., id tn ad causam dominij pertinet, non autem ad causam pignoris, in qua non nisi supradicta requiruntur l. qui balneum. 9. § ult. §. qui pot. in pign. hab.); aut non ignoravit alienam esse. P.o casu danda est creditori utilis actio ex æquitate, quia alioquin ex mendacio debitoris sui, sive dolo, sive non dolo deciperetur: ~~In 2.o vero (de quo hic) nulla actio est concedenda~~, quod per iura nostra prohibitum est d. l. si quis affirmaverit. 9. sup. de dolo cum simil. et de isto casu tractat Paulus in d. l. Rem alienam. 41. In 2.o vero (de quo hic) nulla actio est ei concedenda, in primis non directa, probare enim non valet rem sibi in pignus datam conventionis tempore in sui debitoris dominio fuisse (cum esset aliena) quæ est constitutivum actionis servianæ directæ d. l. Et quæ nondum. 15. § et quod dicitur. h. t. l. quæ prædium. 6, et l. ult. C. si res alien. pig. dat. Denique nec utilis, quia licet actiones utiles sint inductæ ut essent subsidiariæ defficientibus directis l. quoties. 21. sup. de prescrip. verb.

hoc tn

hor tñ procedit quæstio non deficit æquitas deficiente summo iure l. quia actionem. 11. sup. tit. ed. l. 2. § item varus in fin. de aq. et aqu. pluv. at in puncto essat illa æquitas quæ militabat in ꝓ.ᵒ si enim scivit tempore conventionis rem sibi in pignus datam alienam esse (pro ut a Papiniano nostro dicitur) non potest mendacium obijcere debitori, qui vtique scientem decipere non potuit, quem nec certiorare debuit l. 1. in fin. sup. de act. empt. l. tutor. 16. § 1. in fin. sup. de pignorat. act. l. nam si scit 26. sup. de rei vend.: non immerito in eius Papini. arbitrio huic creditori denegat actionem. supradictoque modo concilianda est Papiniana cum Impp. Diocl. et maxim. qui in cum res. § ꝓ. si res alien. pign. dat. sit scanierunt id quod a Paulo in d. l. Rem alienam. 41. responsum extitit. Ex dictis patet, quam valde Accur. deceptus sit dum existimat rebum (dictis ut ijs) non posse absolute, sed tum private, quasi scilicet ab his deneganda sit adversus extraneos possessores, non autem adversus debitorem ipsum, contra enim omnes dicta actione tali creditori Papiniana negat, cum deceptionis ratio in isto quæ cessat (pro ut dictum est) sed non desit.

D. Sed facilius. Pignoris retentio non venit in dubium pignoratitio contractu inutiliter celebrato, etiam si bona ad fiscum pertinent l. cum vitiose. 25. §. fin. quidquid vertit an vitiose quid fiat, aut nullo modo. § l. quæstio 6 sup. qui satisd. cog. l. 2. §. de auct. tutor., at qui inutiliter contrahitur pignus quoties res aliena maxime scienti creditori in pignus datur d. l. si rem. g. d. l. aliena. 20. sup. de pignor. act.: non ergo in puncto huic tali creditori retentio concedenda.

Decid. Retentio etiam ex nudo pacto indulgetur l. 4. ff. de usur. Tandem enim prodest naturalis obligatio ad retentionem quam ciuilis l. 3. § ult. sup. quod quisq; iuris) l. naturales. 10. §. de alim. et act. l. fideiussor. 6. § naturales. §. de fideiuss. at qui in puncto negari non possunt quin inter contrahentes de pignore constituendo sit conventum recte igitur tali creditori possidenti Papiniana nostra retentionem præstat. maxime cum vitium quod contractui fuerat tempore per illam dominij adeptionem ram sit purgatum.

; et in contractu pignoris observatur, quod tametsi ab initio aliquid distractum pignus initialiter constituatur, per tempus tamen distractus cessante pignus redditur d. l. si fundus. 16. §. 1. h. t. quod tenet generaliter etiam est in cæteris l. adigere. 16 § quamvis de iur. patron. l. si patri §. de legat. visitt. l. generaliter. Cd. de Epis. et cleric.

§. 1.

Servo pignori dato, peculium eius creditor, citra conventionem specialiter super eo conceptam, frustra distrahit. Nec interest, quando servus domino peculium acquisierit.

Ad. §. Servo. 1.

Ratio Dub. Peculium naturam sequitur servi cui est concessum l. siue emancipati. 17 Cd. de donat. l. vlt. §. de manumiss. qui serv. ad vniv. pertin. l. donationes. 31. §. Patr. §. de donat.: est enim servi accessorium l. si venditor. 38. in princip. sup. de act. emp. l. 1. et 2. l. tunc inutile. 12. §. sup. de pecul. Lega. l. ex parte. 39. §. quod si. 105. sup. famil. ercis. atqui in pacta apposita proponitur servum peculium habentem esse a domino oppignoratum: cur ergo licet de peculio expresse non sit conventum illud pignori non debet censeri distractum? In contractu enim pignoris, sicut in reliquis tacite quædam sequuntur licet non sint expressa l. 3. §. in quib. caus. pign. vel hypoth. tac. contrah. ff. eod tit. l. Paul. §. 29. §. 1. h. t.

Decid. qui negatiue de emptione, et venditione dicuntur de pignore etiam verificari solent l. sed et quod. 9. §. 1. ff. vbi dilat. at quia simpliciter solam servi venditionem peculium eius non censetur venditum l. quæstio. 29. sup. de contrah. empt. sic igitur per simplicem et solam servi oppignorationem peculium eius pignori distractum censeri non debet. et consequenter mirum non est si creditor illud frustra distrahit: id enim quod nostrum est inuitis nobis auferre non licet ut vltro ia dicitur l. 1. §. sin autem servum oppignorando de peculio etiam obligando inter partes tacite expresse conventum, dubium non est quin peculium tunc vere oppignoratum censeatur. sicut venditum censetur, si cum servo specialiter fuisset venditum d. l. si venditor. 38. sup. de act. empt. Et tunc non tam venditum, et oppignoratum intelligitur, quia sit accessorium servi venditi, vel oppignorati (quod est dat sum) peculium.

culium enim non servi propie est, sed domini l. 4. de manumiss. 11
l. 3. § ult. de condic. ob caus. dat. quoniam cum omnino servus
sit incapax acquisitionis, ita ut etiam invito domino acqui
ratur, pene ex omnibus causis, id est extra causam hereditatis
l. etiam. 32. ff. de acquir. rer. domin. l. servus vetante 62 de verb.
oblig. iunct. l. qui in alien. 6. de acquir. hereditat. patrimonij ali
cuius habendi quantumvis pusilli omnino est incapax, etiam
volente domino quamdiu servus manet, sed ex illa speciali con
ventione supra eo inita l. si ex ductus. 32 § venditor servi 2. sup. de
pecul. Uno autem sane casu peculium servum cui fuit tra
ditum committatur; ut puta si servus peculium habens inter vivos
fuerit manumissus, sine eo quod peculium ei a domino fuerit
ademptum d. l. sive emancipatis. 17. C. de donat. Eo enim ipso quod
ei ademptum non est illud ex pristina domini sui si non expressa
saltem tacita retinet voluntate; in cuius scilicet potestate fuit pe
culium illud adimere si voluisset, atque proinde non adimendo
videtur donasse, quod donare tum potuit d. l. ult. ff. de manumiss.
quae serv. ad univer. pertin. imp. Praeterquam si Pupillus sit qui ma
numittit: hoc enim casu peculium non sequitur manumissum, e
tiam si apud concilium et tutore authore manumissio fac
ta sit l. penult. ff. de manumiss. vindic. quia neque Pupillus
neque tutor eius donare quicquam potest l. Lucius. 46 § 1. de admi
nistrat. tutor. extra casum l. cum plures. 12 § cum tutor. tit. cod.

§. 2.

Cum praedium pignori daretur: nominatim ut fructus quoque
pignori essent, convenit. Eos consumptos bonae fidei emptor utili ser
viana restituere non cogetur. Etenim pignoris causam nec usu
capione perimi placuit: quoniam questio pignoris ab intentio
ne dominij separatur. quod in fructibus dissimile est, qui nun
quam debitoris fuerunt

Ad. § Cum praedium. 2.

Ratio Dub. superflua omnia a iure reprobata censentur l. 1. §
quibus

quibꝫ ff. de nov. cod. l. fin. ff. qui admitt. ad bonor. poss. l. hac ſcripta §. divi ff. ut legat. nom. cav. atqui fructꝰ pignorati prædij cauſentur pignori obſtricti etiam ſi de illis oppignorandis expreſſe inter contrahentes non ſit conventum l. 3. ff. ex quib. caus. pign. vel hyp. tac. conſt. Superfluitatis igitur vitio laborat quæſtum in tra. poſitum

Decid. quod ad majorem cautelam, et debitoris tollendæ gratia ad libitum eſt ſuperfluum dici nequit: abundans enim cautela non nocet l. teſtamentum. ff. de teſtam. l. penult. ff. de evict. atqui per pactionem de qua hic illiter dubitatur illa: an ſcilicet ita demum fructus pignorati videantur, ſi a debitore ipſo eidemque domino percepti fuerint, quæ ex pacto tacito naſcitur (de quod. l. 3. ſine debito

† id eſt ſuis ab ipſo debitore, ſuæ per alium percepti fuerint

agit): quia cum expreſſe de omnibꝫ fructibꝫ obligandis ſit conventum ad omnes fructꝰ tales conventio extendi debet. Ratio enim indiſtincta æquiſſimi Univerſalis l. ſi ſervitij. 21. ſup. de ſervit. urb. præd. l. ſi ita relictum l. plurib. 44. §. de leg. 2. l. ſi plures. 98. de leg. 3. inutile foret tale placitum dici non valet. Nec de validitate illius dubitandum eſt; non minus enim debitor illorum fructuum qui ex prædio per alium percepti fuerint dominus cenſetur, quam ſi ipſe eos percepiſſet; quoniam cum fructꝰ non tam ſunt ſeminis, quam ſolo principiantur, dominij jus et cauſam ſequuntur l. qui ſcit. 25. §. de Aur.

a. eos conſumptos. Ratio Dub. Vinculum pignoris cum re vera rem obligatam efficiat l. pignoris. 17. h. t. cum ſimil. Vtilem ſervianam adverſus quemcunque rei pignoratæ poſſeſſorem producit l. ſi fundus. 16 §. in vindicatione. 3. h. t. Vbi Marcianus non diſtinguit an ſit fructi dei, aut malæ fidei poſſeſſor, ſed dumtaxat cum poſſeſſore deſiderat compelli jubetur debet noſter bonæ fidei poſſeſſor fructus quantumvis conſumptos reſtituere, ſolvendo ſcilicet eorum æſtimationem, quæ ſolet illorum rei conſumptæ ſuccedere l. 2. §. ult. et l. 3. §. pro emptore. Nec quicquam re valet quod pro conſumptionem fructuum a bonæ fidei poſſeſſore factam ipſe illorum fructuum irrevocabiliter dominus effectus ſit l. quæſitum. 10. in fin. §. de acquir. rer. dom. l. 4 §. poſt litem

ſup. de fin

Sup. finiu. vocund. l. 4. § Iam ff. de distract. semper enim verum est mutatione domini pignoris causam non finiri l. distrahi. 4. et seq. Cd. h. ti. l. 3. l. penult. Cd. de remiss. pignor. l. unic. Cd. rem alien. gerent. non inter dic. Sic. administr. l. Ut. § penult ff. de donat. l. si debitor. 22. Cd. de distract. pign.

Decid. Res sub conditione oppignorata, ita demum pignori censentur & obligata, si conditio extiterit, non autem si defecerit vulgo Res hypothecae. s. h. t.: deficiens enim conditio operatur, ut nulla penitus obligatio, nec quidem de facto praecesserit intelligatur l. qui pecuniam. 36. sup. de reb. credit. cum simil. at qui conditio sub qua in praedium oppignorati extitere, non adimpleta fuit; sed postea defuit: cum enim huiusmodi fructus inter res futuras computentur l. pretor. 11. § si de futura. ff. qui potior. in pign. hab. eadem tacita conditione qua futura bona pignori dantur videlicet: cum debitori fuerint de qua in l. Ut ff. qui potior. hab. et in l. si quis mihi. 18. de usur. disc. obligantur. at in proposito nunquam debitori ipsorum fructuum dominus visus extitit. supponitur enim percepti, et consumpti fuisse a bonae fidei possessore, et certum est in nostro iure fructus per illam separationem ad bonae fidei possessorem pertinere l. Bonae fidei. ff. ff. de acquir rer. dom. l. si fructuarius. 13. in fin. sup. quib. mod. usufr. amitt.: non est igitur admirandum si papin. Servianam adversus tales fructus creditori deneget. Nec retragaris dicendo, conditionem obligationis adimpletam extitisse, quasi scilicet eo ipso quod fructus pendentes extiterunt eos & si fuerint debitoris fundi domini cum illi pars essent l. fructus pendentes. ff. sup de rei vendicat.: quia tametsi ut recte accurs. et Bart. notarunt, pro ut fuerunt pendentes fuerint debitoris tamquam partis fundi cuius ff non fuerunt ita fructus. Sin autem fructus a bonae fidei possessore percepti nondum consumpti fuerint sed extarent creditori adversus eum vitem Servianam concedendam esse existimo, eodem modo quo debitori adversus tales fructus vendicatio conceditur ex l. certum est. 22. Cd. de rei vendic. licet enim per illam perceptionem ante scilicet consumptionem illorum fructuum bonae fidei possessor dominus factus dicatur. d. l. bonae fidei. ff. de

acquir. rer.

de acquir. rer. domin., non tamen simpliciter et absolute per solam separationem fructus acquirit et sibi adipiscitur, sed interim, id est quousque usucapti sint, vel consumpti, vel a domino ipso vendicentur d. l. quae situm. 40. in fin. de acquir. rer. dom. d. l. post litem. sup. finiu. r. d. l. 4. §. Lana ff. de usucap. §. et si in rem. Inst. de offic. Iudic.

B. Etenim pignoris. Praescriptio longi temporis id est decennij inter praesentes et vicennij inter absentes apta ad pignoris causam perimendam dicitur, si modo cum ea iustus titulus, et bona fides concurrant l. 1. et 2. C. de advers. praescript. opp. l. creditor. 12. ff. de divers. temp. praescrip. l. ult. C. de obligat. et act.: cur ergo et pignoris usucapio pignoris vendicationem non impediet cum potentior ipsa longi tempore praescriptio esse dicatur? per praescriptionem enim non dominium sicut per usucapionem l. 3. et pass. ff. de usucap. l. traditionibus. 20. C. de pact. sed duntaxat exceptio sola in praescribentem transfertur tot. tit. de long. temp. praescrip., et quod plus per Iustinianeam constitutionem usucapio in longi temporis praescriptionem est transformata, et longi temporis praescriptio in usucapionem l. unic. C. de usucap. transform. non ne est eadem ratio ibi et idem ius statuendum venit vulg. l. illud ff. ad leg. aquil. l. si postulaverit §. 2. ff. ad leg. Iul. de adulter.

Decid. questio pignoris ab intentione dominij omnino est separata, nec sic a Papin. attestatur, nec ulla dominij societate coniungitur l. iusto errore. 44. § non mutat ff. de usucap.; nil enim vetat rei dominium unius esse, et nil ominus rem alteri esse obligatam, licet non possit pignus constitui, nisi ab eo qui pignoris constituti dominus reperiatur l. 3. in prin. d. l. et quae nondum. 15. h. t. Ergo tamet si per usucapionem transferatur dominium nil ominus pignoris causam durare debet l. usucapio. 7. h. t.; maxime cum saepe constitutum sit pignoris causam salvam manere, etiam si illius dominium in alium translatum fuerit d. l. distrahi. 18. et seq. C. h. t. d. l. 3. et d. l. penult. C. de remiss. pign. Quodque etiam non solum in conventionali; verum etiam in praetorio pignore procedit l. missio. 12. ff. pro emptor. l. 2. pro haerede l. Postquam C. ut in possess. legator. Praescriptio autem longi temporis ideo exceptionis privilegium adversus creditorem meretur, quia aequum est ut bonae fidei possessor qui per totum dictum tempus bona fide pignus possedit, aliquo adiu-

vamin

vanine subtrahetur ne magno suo detrimento, tam longæ pos-
sessione privaretur, maxime cum ab eo nullo modo cohiberi
queat creditor, cum pignoratitiam contrariam adversus suum de-
bitorem habeat d. l. 1. §. si ad vers. credit. presup. oppon. Nec admitti
ter distinctio an scilicet debitor fuerit sciens, vel nesciens huius
modi longi temporis præscriptionis, quia licet debitoris ignorantia
eum excuset a vindicio criminis stellionatus, contra quem si sciens
esset stellionatus exerceretur l. alt. §. de crimin. stellion. l. a contraria pig
noratitia cum non liberat l. tutor. 16. §. contrariam. l. sup. de pig
norat. act. cum per eam culpa etiam sola vendicetur l. si rem
venderet. 13. in fin. sup. eod. tit. Observandum tamen est quod cum
hodie eadem facta sint tempora rei immobilis usucapionis, et
longi temporis præscriptionis d. l. unic. §. de usucap. transform. dubi
tari non valet, quin eodem modo quo rei immobilis dictam præscriptio
nem utilis Serviana repellebatur, ita et hodie ei dicta usucapi
onis pignoris persecutio extinguatur. Ceterum cum huiusmodi privile
gium diuturnum silentium causa fuerit d. l. 1. dicendum est ad rei
mobilis usucapionem etiam hodie minime protrahendum esse
: per triennio enim. §. 1. Inst. de usucap. at immobilia per de
cem habetur cessante ratione legis, ubi legis dispositionem cessare
l. in omni. sup. de adopt. l. quod dictum sup. de pact. l. fin. §. ad
Syllian. Justa istam distinctionem rei mobilis, et mobilis falso
existimant aucturs. cum suis sequacibus Papinianum intelli
gendum fore quasi scilicet id quod in prin. §. et ubi d. l. 7. C. h. t. scri
ptum est ad usucapionem rerum mobilium esse referendum
no autem ad rerum immobilium extendendum: Perpendere
enim debebant Papinianum, et Gordianum loquutos fuisse
secundum ius quod ipsorum temporibus in usu erat, et quo res
immobiles biennio usucapiebantur ex leg. 12 sic concepta: Usus
auctoritas fundi biennium esto, ceterarum rerum usus annuus
esto, sicque eo iure, non minus in rerum immobilium usucapio
ne, quam in rerum mobilium usu ratio diuturni silentij cessa
bat. Melius autem legi esset questioni per ipsum mox positæ
satisfaciendo, videlicet: valere debitorem luere pignus, per

conditio

creditorem ab vsucaptore quasi serviana evictam, creditor enim
recusare non potest (solutatn sibi pecunia). quominus pignus de
bitori sibi solventi restituat d. l. si rem. 9. § omnis pecunia sup.
de pignorat. act. l. rescriptum. 12. § 1. ff. de distract. pign. etiam si res
res pignorata aliena sit d. l. si rem. 9. § Is quoque quo etiam sub
tili more satisfecit difficiliori questioni ex suprapositarsultan
ti vtputa posse vsucaptorem rei vendicatione recuperare dictum
pignus ab ~~vsucaptore~~ debitore: quilibet enim potest vendicare illam rem
, quam suam valet affirmare l. quintus. 27. § argento. ff. de aur. et
arg. leg. at per vsucapionem dominium dicti pignoris in vsucapto
rem translatum extitit d. l. 3. et pass. ff. de vsucap. d. l. traditionibus
20. C. de pact., nec per dictam evictionem creditoris dominium ab
vsucaptore ablatum videri potest, quoniam licet evictio possessio
nem evincat, non semper tamen aufert dominium l. si mancipi
um 34. § vlt. et l. seq. de evict. Certi enim sunt modi amittendi do
minium inter quos non est evictio. querit rursus accurs. simul
cum Bartol., an debitor iste qui pignus vsucaptum a creditore
suit adversus vsucaptorem illud vendicantem aliquo adiuvami
ne suffragari valeat, et investigat an saltem creditor ad cedendas ei
actiones ex l. mulier. 19. inf. qui potior. in pign. hab. compelli possit
et recte sane negative resolvit (Bartolo contrarium tenente relicto)
: neque enim non entis vllę possunt esse qualitates l. si partem. 19. sup.
quemadm. serv. amitt., necessio ab eo facta qui post acceptam
solutionem nullas amplius actiones habiturus est vllius est mo
menti l. modestinus. 76. ff. de solut. at in proposito post factam
dictam luitionem nulla competit creditori circa pignus actio
sublata enim principali obligatione per solutionem debiti
nulla creditori pignoris persecutio seu retentio competere po
test l. debitor. 40. § vlt. sup. de pignorat. act., cum hęc sit natu
ra pignoris d. l. si rem. 9. § omnis pecunia sup. de pignorat. act. l.
grege. 13. § etiam h. T. l. debitor. 59. ff. ad. S. C. Trebell.. Nec destru
untur hęc per Bartoli dictum asserentis non esse novum in nos
tro iure sublata principali obligatione durare pignoris vincu
lum ad effectum retentionis l. penult. § 1. ff. de except. rei iudic.

l. 2.

l. 2. C. de liut. pignor. l. ult. §. licentiam C. de iure deliber. l. 1. C. 17
si antiq. credit. pig. vend. l. debitor. 59 §. ad s. c. Trebel. aliud enim
quod aditione hereditatis quam alteri restituere creditor rogatus
est sublata sit principalis obligatio, aut alio quolibet modo ex iis
de quibus in suprad. ll. aut per plenam solutionem debiti, aliam
ve satisfactionem quae solutionis loco sit. P.o enim casu durat pig
noris obligatio tametsi principalis sit sublata, cum nondum
sua conditio, et lex adimpleta sit de qua in d. l. grege. 13. § etiam
non autem in 2.o: aliter enim nullus extinguendi pignoris mo
dus in iure inveniretur, si neque solutione, neque satisfactione
ulla extingui posset contra disposita in d. l. si rem. 9. § omnis pec
cunia. sup. de pignorat. act. destitutus itaque debet esse debitor om
ni remedio, nocere enim ei debet usucapio ob suam negligen
tiam completa l. 2. l. ult. in fin. C. de annal. except. et usucap
tori prodesse iura enim vigilantibus et non dormientibus subveni
unt l. non enim. 26. sup. ex quib. caus. major. l. Pupillus 24. sup.
quae in fraud. credit. nec relevatur per cautelam ab accurs. exco
gitam videlicet: quod rem pignoratam pro debito creditori suo
dimittat. Ista enim datio in solutum (ut recte hic Bartol. notat) nil
aliud est nisi alienae rei venditio l. ult. in fine ex quib. caus. in pos
ses. eatur l. 3. pro emptor. At is qui alienam rem vendidit negoti
orum gestorum actione illius rei pretium vero domino restituere
tenetur l. mater. 3. C. de rei vendicat.

§. 3.

Pacto placuit, ut ad diem usuris non solutis, fructus hypothe
carum usuris compensaret fini legitimae usurae. quamvis in
ex ordio minores in stipulatum venerint, non esse tamen irritam
conventionem placuit: cum ad diem minore tenore non soluto, le
gitimae majores usurae stipulanti recte promitti potuerunt.

Ad. §. Pacto. 3.

Male accurs. minores usuras accepit ex comparatione fructuum
(cum procul dubio Papinianus intellexerit ex comparatione ma
iorum quae ad centessimas usque ascenderent): sicque huic §

duas

duas prestat interpretationes: Prima est, inter contrahentes con
ventum fuisse de majoribus usuris solvendis, si minores promissæ ad
diem non solverentur, vel de facienda fructuum compensatione
cum usuris licet modum conventarum usurarum excederent
: 2a. quod primo convenerit de minoribus usuris solvendis, deinde, ut
si minores non solverentur, majores prestarentur, et tandem ut pro
majoribus fructus compensarentur. quæ 2a. interpretatio mihi ad
modum displicet; non enim unum et idem est convenisse de ma
joribus usuris prestandis, et pactum fuisse de fructibus cum eis
compensandis. Primo etenim casu semper majores usuræ prestandæ
venirent, hoc est, sive plus, sive minus esset in collectis ex pignore
fructibus, quam in usuris minoribus. quoniam forma stipulatio
nis ex post facto immutari non potest §. plus autem. Inst. de act.
l. vero procuratori. 12. § penult. ff. de solut. Sensum itaque h. n. §.
non alium esse existimo, quam inter contrahentes conventum esse
quod minoribus usuris statuta die minime solutis fructus compen
sarentur in vicem maiorum non excedendo tamen legitimum mo
dum: quod manifeste ostendit ex illis tribus verbis Papiniani nri (fini
legitimæ usuræ), ut et fini Peculij in l. debitor. 19. de compensat. Ratio
Dub. usuræ non debentur citra vinculum stipulationis l. 3. C. de usu
at qui in pnti specie nulla intervenit stipulatio, sed duntaxat mo
dum pactum, ut patet ex verbis illis (pacto placuit) Ergo tamen si
minores usuræ assignata ac conventa die solutæ non sint majores
peti non poterunt, vel dicta fructuum compensatio fieri: subro
gatum enim naturam illius in cuius locum subrogatur sapit l. si cum
§. qui iniuriam sup. si quis caut. l. 1. § hec actio. ff. si quis testam. lib.
l. filia. § Titia. ff. de condit. et demonstrat. Porro usuræ nisi morę oc
casione non debentur (quod non solum in stricti iuris, verum etiam,
et in bonæ fidei contractibus procedit l. mora. 32. § in bonæ fidei l.
usuræ. 34. et seq. l. Et in contraria. 37. ff. de usur. l. Titia Seio 87. §
usuras. de leg. 2. l. in minorum. 3. C. in quib. caus. non est necess. in
integr. restit.). at in proposito nulla mora intervenit: mora enim

nulla

nulla contrahi intelligitur vt nulla petitio actione est vt habet civis
regul. l. nulla. 88. de regul. iur. l. si pupill. 127. de verb. Obligat. l. non
solum. 8. § illud videndum de lib. leg. l. Lucius. 24. in fin. sup.
depositi. et Pactum nudum nullam parit actionem l. 1. l. seruitutum. 7. sup. de pact. l. 1. sup. de constitut. pecun.
Decid. Ex pacto adiecto bonæ fidei contractibus nascitur actio d. l. Iuris
gentium. 7. § quinimo. de pact. cum simil. efficax ad petendas vsu-
ras l. cum quidam. 17. § ex locato. ff. de usur. l. Imper. 3. Cd. de pact.
inter empt. et vendit. l. Publia Mœvia. 26. § 1. sup. de pecul. at qui
in bonæ fidei contractu versamur. § Pretium. Inst. de act. vnde quæritur
Pacta de minoribus usuris non solutis creditor in huiusmodi pacti
ad maiores usuras prosequendas, vel ad duplicis accessionem rei primo
ty per debitorem perceptis vti compensatos exigendo agere potuit
Id enim quod adjici solet usuras vltra vinculum stipulationis
minime debiti ad pecuniæ creditæ usuras expectat; non vero ad eas
quæ bonæ fidei iudicio præstantur l. 4. Cd. de depositi. l. qui per collusionem
49. § 1. de act. empt. l. quæro. 54. sup. locat. nec pactum de quo hic
nudum videri potest cum inter contrahentes dicimus quinimo sunt
quidam placita quæ exempta a regula generali pactorum vsum
fauorabiliora cæteris, et propter publicam vtilitatem: quod publice
viderentur interesse ex iis prætoriam actionem dari, non minus quam
ex stipulatione ciuilem: inter quæ est pactum nudum hypothecæ
: id est quo convenit vt res aliqua pro debito sit obligata: vnde nam
que desinit pignus ab hypotheca quod pignus traditione perfi
citur vnde que transit possessionem in creditorem; hypotheca con
cessa nudo contrahitur nec creditorem facit possessorem l. si rem
9. § propie l. cum et sortis. 35. § 1. sup. de pignorat. act. l. 4. ff. h. t.: vbi
quod dicitur hypothecam contrahi per pactum conventum, nihil aliud
est, quam contrahi per pactum nudum: pacta enim nuda pacta
conventa appellantur in l. Pacta conventa. 71. sup. de contrah. empt
, et alibi passim, quæ sunt in pari fortuna conventionis, nec transeant

vi stipulati

20 stipulationem, aliumve contractum; visum autem est prætori hoc pactum favorabile, non ob id solum quod obligatio naturalis quæ ex eo nascitur, sit semper accessoria ad aliam principalem obligationem, quæ vel præcesserit, vel subsequatur l. Res hypothecæ. s. h. t.; sed etiam quia cum plus cautionis sit in re quam in persona, ut habet iuris regula interest contrahentium ut per pactum nudum bona debitorum obligari possint, non solum ne tam facile possessionem eorum amittant, quam per pignoris dationem amitterent, sed etiam quia nec semper præsentia sunt bona, de quibus obligandis agitur ut etiam pignori dari possint, eorumque possessio in creditorem transferri. Proinde adiuvanda fuit bonorum obligandorum necessitas et facilitas, ut qui satisdare, aut dare fideiussorem non possent, quod plerunque difficile est l. 2. § penult. sup. de iudic.; hoc saltem modo creditorem facilius invenirent, idonee namque cavetur, non solum fideiussoribus; sed et etiam pignoribus datis l. si mandatu. 59 § ult. sup. mandat. l. 4. § addici. ff. de fideicom. libert.

§. 4.

Cum prædium uxor viro donasset; idque prædium vir pignori dedisset: post divortium mulier possessionem sui prædij recuperavit, et idem prædium ob debitum viri pignori dedit. in ea dumtaxat peccunia recte pignus a muliere contractum apparuit, quam ostendere viro debuit meliore prædio facto: scilicet si majores sumptus quam fructus fuissent, quos vir ex prædio percepit. Etenim in ea quantitate propium mulieris negotium gessisse, non alienum suscepisse videtur

Ratio Dub. Dare nil aliud est, quam dominium rei datæ in accipientem transferre l. ubi autem. 75. § ult. ff. de verb. oblig. l. non videntur data 167. de regul. iur. at qui per dominium prædij mulieris in viuum transferri nequit est enim ista donatio iure civili prohibita l. 1. et pass. ff. de donat. int. vir. et uxor. male igitur Papin. noster verba illa (cum prædium uxor viro donasset) adiecit, sola enim traditione absque scilicet titulo habili præcedente dominum non transfertur

l. nunq

numquam nuda. 31. ff. de acquir. rer. domin.

Decid. Non est dos ex numero donationum prohibitarum tamquam quae habeat causam necessariam, et utilem reipublicae l. 1. ff. solut. matrim. Tum quia habet causam onerosam magis quam lucrativam ex parte mariti inservit enim oneribus matrimonij l. pro oneribus 20. C. de iur. dot., et etiam quia nec videtur pauperior facta mulier quae dotem dedit, cum ob ipsam dotem habeat et maritum obligatum ad eam dotem quondocunque restituendam l. unic. C. de rei uxor. act., et certum in nostro iure sit inter virum, et uxorem nullas alias donationes prohibitas censeri, quam quae donantem faciant pauperiorem, et donatarium locupletiorem l. si sponsus. § concessa ff. de donat. int. vir. et uxor. at qui in hoc §. praedium in dotem datum esse supponendum, ob terminorum scilicet habilitatem, qui in quacunque materia etiam si verba non suffragentur (dummodo tamen non repugnent) semper veniunt vulg. l. adigere. 16. § quamvis de iur. patr. maxime etiam quia dotes donationis appellatione continentur l. cum multae. 20. C. de donat. ante nupt. non inepte igitur verba illa (cum vir praedium ff.) adiecta fuere. Plane si cum donare viro uxor vellet constante matrimonio dotis calorem quaesierit, certum est non valituram donationem l. 2. C. de dot. caus. non numer. l. si divortio 21. ff. de verb. oblig.: non enim magis dotis causa, quam alterius contractu pretextu donatio inter coniuges fieri potest l. 3. § sciendum l. 5. § circa venditionem ff. de donat. int. vir. et uxor.

a. Et Idem praedium. Ratio Dub. Pignoris datio nil aliud quam intercessio ista Ulpia. in l. quamvis. 8. sup. ad S.C. velleia.: at qui mulieribus ex dicto S.C. pro alijs intercedere, etiam pro ipsarum maritis interdictum est l. 2. § sed et si mulier. 1. sup. ad d. S.C. (quamquam pro his uti coniunctae personae sine mandato agere valeant l. feminas. 41. iunct. l. sed hae personae l. Pomponius. 40. § ult. sup. de procurator. l. 5. § cum vero. de liberal. caus.) inutilis igitur ista pignoris datio

Decid. Velleiano S.C. non datur locus quando mulier revera suam obligationem suscipit, licet suscipere alienam prima facie videatur; quod tunc evenit, quoties in rem, et utilitatem suam intercedit l. aliquando. 13. in princip. l. si pro aliquo. 21. sup. ad S.C. vellei. l. 2. C. eod. l. de die. 8. § 1.

sup.

22 sup. qui satisd. cog. atqui mulier dando pignori pro debito mariti prædium in quo maritus impensas fecit, non tam propium viri sui quam suum gessisse videtur; dictarum enim impensarum ipsa suo marito debitrix est, cum sæpe responsum sit impensas dotem minuere, non quidem ipsa in re, nisi cum dos pecuniaria est (absurdum enim esset dicere corporum diminutionem ipso iure fieri propter pecuniam l. quod dicitur. 5. §. de imp. in rem dot. fact.), sed tamen ipso iure l. si is qui stichum 56. § quod dicitur §. de iur. dot. l. dote relegata. 5. de dot. releg. aliter enim ipsa uxor contra naturalem æquitatem ex mariti iactura locupleteretur. vulg. l. Plane. 38. sup. de petit. hæredit., et in fraudem ?. l. si sponsus. 5 § concessa. §. de donat. inter vir. et uxor.: valet igitur ista datio pignoris usque ad concurrentem quantitatem quam impensarum ratione uxor viro suo debet; sic enim ipsa mulier locupletior facta est, cum se a marito, et debito illo sumptuum liberavit l. si pupilli. 66. §. de solut. qua propter recte hic a Papiniano subijcitur: mulierem in ea quantitate propium negotium gessisse, non autem alienum suscepisse. Observandum tamen; quod hic attestatur Papinianus maritum ante omnia teneri pati compensationem impensarum cum fructibus ex prædio per eum perceptis. Itaque si impensarum factarum valor fructuum ~~valorem~~ perceptorum æstimationem excedit, pro eo quod excedit valebit dicta pignoris datio, aliàs secus, sicque in hoc bonæ fidei possessori assimillatur, qui tamet si fructuum a solo separatorum dominus sit l. si fructuarius messem. 13. in fin. sup. quib. mod. usufruct. amit. l. Bonæ fidei. 48. de acq. rer. domin.; sumptuum tamen cum fructibus ante litem contestatam perceptis compensationem pati cogitur l. 48. l. Emptor. 65. sup. de rei vindicat. l. In insulam. 42 §. 1. §. solut. matrim.

L. 2. Idem lib. 3. responsorum

Fideiussor, qui pignora vel hypothecas suscepit, atque ita pecunias solvit: si mandati agat, vel cum eo agatur: exemplo creditoris etiam culpam æstimari oportet. Ceterum iudicio, quod de pignore dato proponitur, conveniri non potest

Ad l. fideiussor. 2.

Ratio Dub. Fideiussor qui ex mandato debitoris pro eo fideiussit
tenam fidem in toto contractu mandati, et in omni contractu qui ex
mandato pendet prestare debet l. Idemque. 10. in princip. sup. mand.
: non enim equum est vt illum lucrum penes eum remaneat
p. l. Idemque. 10. § si procurator. atqui si fideiussori pignus pro credi
torem vice creditoris distractum emere liceret tenam fidem in con
tractu mandati non prestaret, cum pignus apud eum remanere
deberet. Is enim qui emit a creditore vice pignus distrahente do
minium pignoris sibi acquirit l. non est rotrem. 46. § de acquir. rer
domin. et in princip. tit. Inst. quib. alien. licet veleron, adeo vt
de proprietate vnius non possit l. qui a creditore 18. ff. de distract. pign.
; etiam si ei a debitore debitum offeratur l. 2. ff. si antiq. credit. pign.
remd. l. si cessante. 7. ff. de distract. pignor. l. 1. ff. si propt. pecun. pensi. l. 1.
in fin. ff. si remedit. pign. agat. non est igitur permittendum, vt pignus
supra dicto modo distractum fideiussor emat

Decid. Nullius actus alia agentium intentionem operari valet l. non
omnis. 9. sup. de reb. credit. ; et in emptione pignoris potius attenditur, quam
quid actum, quam quid dictum licet scriptum sit l. emptione. 3. ff. plus
valer. quod agit. atqui fideiussor pignus a creditore emendo, non tam
acquirendi dominij causa, quam emptionis titulo suscipiendi dicitur
illud emisse l. 2. § de distract. pignor. l. cum secundus. § 1. tit. eod. l. fide
iussor. 32. sup. de negot. gest. ; sit enim talis emptio vinis necessitate
, cum fideiussor soluere creditori cogatur, et creditor solutionem a fide
iussore accipiens pignora que a debitore habebat in eum transtire
adstringatur l. 2. ff. de fideiussor. : permittenda est igitur fideiussori
tali pignoris empti; maxime cum illud debitori suo, sprediz eius ma
cum fructibz (sublato tñ ei per debitorem integro debito una cum acces
sionibz) a vice restituere compellatur ?. l. fideiussor 2. § de distract. pignor.
l. Paulg respondit. § de fideiuss, ad instar scilicet secundi creditoris a
quo per debitorem pignus liberatum a primo (eo tñ prig pro ipsum
debitorem satisfacto) recuperari licet ?. l. cum secundg. § 1.

a. Exemplo creditoris. Ratio Dub. In contractibz qui vnius contrahentis dum
taxat gratia celebrantur, contrahens qui ex eo nullam vtilitatem per
cipit, sed alterius contrahentis contemplatione contrahit de dolo dolo tenetur

non.

non vero de culpa l. si ut certo. 5. §. nunch videndum 52. sup. commod.
§. Praeterea. 4. Inst. quib. mod. re contrah. oblig.: iniquum enim
esset culpam praestari ab eo, qui in culpa non esset, si non contraxisset,
neque rursum contraxisset, si non alii cumquo contraxit magis,
quam sibi prospicere voluisset, cum nemo alteri possit imputare
factum. ex quo ipse Lucrum sentiat l. si extraneus. 33. l. cum
in fundo. 18. § quod si mulier. ff. de iur. dot. at qui fideiussionis contractus
solvis debitoris contemplatione initus intelligitur, ut plurimum enim
gratuito scelebrari solent l. ex mandato. 20. §. 1. sup. mandat. Ergo
fideiussor in casu nostro de dolo dumtaxat teneri debet, non vero de
culpa: si enim pro debitore non fideiussisset onus pro eo solvendi
et per consequens pignus in se transferendi subire obstrictus non fuisset
l. si servus. 61. §. quod vero. ff. de furt. Nec id quod de creditore a Papin.
dicitur procedit. fideiussionis enim contractus, solvis debitoris gratia (ut di-
ximus) scelebratus existimatur; pignoratitius vero utriusque, debitoris sci-
licet, ut magis ei credatur, et creditoris ut magis in tuto debitum habeat
d. l. si ut certo. 5 §. nunch videndum sup. commod. §. creditor. Ut. quib.
mod. re contrah. oblig. at diversorum non idem; sed potius diversum iu-
dicium esse debet l. Inter stipulantem. § Sacram ff. de verb. obligat.
Decid. Eadem solet esse causa emptoris, quae fuerat venditoris l. invitus.
156 § plerunque vinct. l. quod ipsis. 143. de regul. iur. at qui fideiussor
noster pignora et hypothecas emptionis titulo suscepit, ut a Papin. pro-
ponitur. Ergo sicut creditor circa pignus non solum dolum; verum
etiam et culpam praestare debitori tenebatur l. si cum venderet. 13. § venit
sup. de pignorat. act. ita et fideiussor qui ab eo causam habet culpam pre-
stare tenebitur; pignus enim vel hypothecas suscipiendo creditoris
loco se constituit d. l. cum secundus. 3. §. 1. cum l. seq. ff. de distract. pign. Et
tametsi debiti solutio per fideiussorem nomine debitoris iure cogente
facta videatur; susceptio tamen pignoris ex mera fideiussoris voluntate
intelligitur facta. Nemo enim cogebat cum pignora, vel hypothecas
a creditore suscipere si personali actione mandati contentus esse malu-
isset, sed illa ob sui utilitatem suscepit, ut scilicet magis in tuto causam
suam haberet, secundi creditoris exemplo qui isto animo et non alio
primo satisfacere dicitur. d. l. cum posterior. 9. ff. de distract. pignor.
: qua propter adversus eum dispositio l. si ut certo § nunc videndum

sup. comodat.

sup. commod. et §. Vlt. Inst. quib. mod. contrah. obl. q̃ua culpa
præstari deberi in hijs contractib⁹ qui utriusq; contrahentium gratia
celebrantur) videt
Certum Ratio Deb. Fideiussor creditori solvendo, et pignora ab hijpo
thecas ab eo accipiendo in creditoris locum succedere videtur (et
supra dictum extitit) atqui creditor si pignus possideret directa pigno
ritia conveniretur: ea enim debitori soluto debito adversus creditorem
indulgeri solet l. si rem. 9. §. omnis pecunia. sup. de pignorat. act. l.
ergo. 13. §. etiam. cum simil. h.t. (quod in prin. in contrarium deducta
esse præsupponitur) cur ergo pignoratitia directa fideiussor debito satis
facto convenire non potest. Nonne subrogatum naturam cujus sapit
in cujus locum subrogatur. l. si cum qui. §. qui civiliaverunt. sup. si quis
caut. l. 1. §. hæc actio §. si quis testam. lib. ming. l. Titia. §. Titia de condic.
et demonst. l. unic. §. 1. C. de rei. uxor. act. §. sed et. Inst. de act.
Deeid. actiones personales quæ ex contractu nascuntur l. licet. 42 §. ea actio
patio. sup. de pignorat. act. l. si mulier. 25 sup. ad S.C. Vellei. adversus alios
vel dolosi non solent, quam contra ipsos qui contraxerunt eorumve hæ
redes l. stam. et vt. hi. C. de hæredit. act. non autem contra singulares
successores competunt l. 1. §. si hæres. f. ad S.C. Trebell. l. Vlt. §. 1. sup. de contrah.
empt. l. Eris alieni. 15. C. de hæredit. act. atqui actio pignoratitia personalis
est, in contractu enim pignoris hijpotheca ficta introducta l. 1. §. creditor
quoque. f. de obl. et act. (quod de illa intelligendum est quæ debitori com
petit soluto debito adversus creditorem, ut pignus quod aliquando prode
bit restituat hæc enim sicut in h.n.l. iudicium quod de pignore da
to proponitur a nostro etiam Papin. appellatur in l. creditor. 42. sup.
de pignorat. act. non autem de illa quæ datur creditori, sive contra de
bitorem, sive contra quemlibet alium pignoris possessorem ad pignus
vendicandum; hæc enim cum reali sit et non personali adversus quem
cunque possessorem datur l. Pignoris. 17. h.t. l. pignoris. 15. C. de cod. idroque
pignoris vindicatio appellatur l. si tendus. 16. §. in vendicatione. h.t.) non
potest igitur in casu nostro per debitorem adversus fideiussorem exer
ceri. Fideiussor enim neque contraxit de pignore, neque creditoris qui
contraxerat hæres extitit. Solummodo igitur debitori adversus eum man
dati actio competet si eum mandato fideiusserit, vel negotiorum gestorum

si sine

pnè mandato l. ex mandato 20. §. 1. sup. mandat. Nec quicquam facit
quod scriptum est a Justinia. in l. 2. §. sequentem l. de rebus eor. qui
de. hypothecariam actionem non longe admodum ab actione pignoratitia
vtilia distare: nullus enim aliis istorum verborum sensus esse potest,
quam quod vna alteri consequens quodammodo esse videatur; non vero,
quod vno alterius nutu participet naturam: conuenit enim pignoratitia
sicut induxit hypothecariam fauore creditoris, vt pignus persequi et vin-
dicare possit. Ita et soluto quandocunque debito inducit pignoratitia
fauore debitoris, vt pignus a se datum recuperare possit

l. 3. Idem scr. 20. quæstionum

Si superatus sit debitor, qui rem suam vindicabat, quod suam non pa-
caret: eque seruanda erit creditori seruiana, pendenti rem eo tem-
re, quo pignus contrahabatur, in bonis illius fuisse. Sed et si victus sit
debitor vindicans hereditatem: iudex actionis seruiane, neglecta de here-
ditate dicta sententia, pignoris causam inspicere debebit. atque in alio
in Legatis, et fideicommissis dictum est: cum secundum eum, qui Leo-
nam hereditatem vendicabat, sententia dicta est. Sed creditor non
sine Legatariis per omnia comparatur: cum Legata quidem aliter
valere non possint, quam si testamentum ratum esse constet; enimvero
licet postea, vt et pignus recte sit acceptum, nec tamen ab eo fi-
bene constituta

Ad l. Si superatus. 3

Ratio Dub. Rei iudicatæ exceptio cum non sit personalis, sed realis l. de
ceptione. 7. §. 1. f. de except. a persona authoris in successorem transit l. q
a re. g. §. illam. l. Si mater. 11. §. penult. f. de except. rei iudicat. atque in propo
sito exceptio rei iudicatæ debitori victo in causa propietatis pignoris victo
: Nec enim aduersus eos qui in iudicio victi sunt conceditur, licet, si uersus a
gere uelint ad iuramenti uisitandi l. cum qui. 3. l. 5. §. dato uisitando l. Si
Si possessori. 11. §. illum sup. de iureiurand. et hoc tit. f. de except. rei iud. Ergo etiam
et creditori qui ab eo pignus excepit, ac per consequens ab eo causam ha-
bet talis exceptio nocere debet: aliter enim sequeretur meliorem conditio-
nis esse successorem quam authorem suum quod iura admodum abhorrent
l. Nemo plus iuris. 54. de regul. iur. et l. quod ipsis. 143. eod. tit. maxime cum

a nostro

presto. in ℔ Perniciam. leg. respondem. ff. de litor. cui a prætore pignoris etiam per iudicii iniciam victo nullam creditori, qui ab eo dictum pignus accepit actionem competere. non enim inquit plus iuris habere creditor potest, quam habet qui pignus dedit

Deinde. cum quæritur an exceptio rei iudicatæ noceat, illud maxime inspicitur dum est inter vtera, an eadem res sit, eadem actio, idem ius, eadem causa petendi. l. cum quæritur. 12. et legg. ff. de except. rei iudic. at in proposito eadem quidem res est quæ petitur, sed non eadem actio, neque idem ius, neque eadem causa petendi, nec denique eadem conditio personarum. prior enim actio erat rei vendicatio quæ præstabilissimam dominij probationem desiderat. l. sticho. ff. de rei vendicat. et tot. sup. ead. quæ plerunque difficilissima est ℔ commodum. inst. de interdict. hæc autem quasi seruiana, quæ solum rem in bonis debitoris tempore quo pignus contrahebatur fuisse extendere postulat. l. et quæ nondum. 15 ℔ quod dicitur. ff. non idem ius, neque eadem causa petendi aut vtendi; quia prior iudicio debitor victus est, quod suam rem petitam non probauit: at posteriore hoc iudicio creditorem suæ intentionis fundamentum: vt puta rem in bonis debitoris dominio fuisse tempore quo pignus contrahebatur probasse a Papin. præsupponitur: denique neque eadem conditio personarum; alia enim est persona debitoris qui in priore iudicio agebat, alia vero creditoris qui in posteriore iudicio actoris vices sustinet: minime igitur non est, si creditori quasi seruiana agenti, non obstet rei iudicatæ exceptio. Res enim inter alios iudicata aliis nocere non potest, nec debet. l. 1. ff. de except. rei iudic. l. 1. et tot. tit. C. de quib. res iud. non noc. l. 1. et tot. tit. C. de inut. ali. act. al. n. noc.: aliter enim alteri per alterum iniqua conditio inferretur contra l. non debet alteri. 74. de regul. iur. et vnius facto actio, suæ exceptio alteri competens adimeretur contra l. grauius. 11. ℔ penult. ff. de fidiussor. et l. tot. sup. de pact. Ipse tamen ℔ Perniciam. leg. ideo creditor obtinere non valet quia eam dictum suæ intentionis fundamentum probare nequit; proponitur enim a Papin. pignoratitium contractum celebratum extitisse post sententiam quæ pronuntiatum fuit (tametsi iniquæ, et per iudicis iniuriam) rem quæ postea oppignorata extitit in debitoris dominio non fuisse. at certum in nostro iure est rem iudicatam, tametsi per fraudem, aut per

gratiam

f. 25 vers. 2ª

q̃ ratiam, aut per errorem pro veritate haberi l. res iudicata 208. de reg. iur. l. Seruo. 65. § cum pupillo ad S.C. Trebell. l. si fundus 66. § si pluris ff. l. Ex diverso 35. § 1. sup. de rei vendicat.

a. at qui aliud. In pñti versiculo satisfuit Papinianus obiectioni occurrenti dixerat enim in secundo versu: responsa pro eum vi p.º non solum habere locum vi singulari cuius libet rei vendicatione, verum etiam, et in vniversali hereditatis petitione, contra quę quis ita obijere poterat: Sententia contra heredem scriptum lata legatarijs ac fideicommissarijs nocet ergo a paritate rationis sententia contra debitorem lata nocere debebit creditori; sed respondet non bene per omnia creditorem legatarijs comparari, cum legata non aliter valere possint, quam si testamentum ratum esse pronunciatum; primus autem verè potest esse contractum tamen si adversus debitorem male instituta actionem sit iudicatum, vt supra extitit expensum. Rabò Dub. Res inter alios iudicata alijs non nocet d. l. 1. ff. de except. rei iudic. cum similib. Ergo tamen si contra heredem scriptum pronunciatum, aut iudicatum sit, tales tñ sententia libertis hñtis et legatarijs nocere non debet: maxime cum heres ipsum pronunciatum sit ab Hadriano in l. Si Seruus plurimum 50. § 1. de leg. 1., vbi in princ. inquit: Si hereditatis iudex contra heredem scriptum pronunciaverit, non agentem causam, vel fictorie agentem, aut per iniuriam nil hoc nocebit legatarijs: et idem Pomponius respondit in l. Statuliberæ ea quæ 29. § quintus ff. de Statuliber.

Decid. Sententia contra heredem scriptum lata, vel est lata per Iudicis iniuriam, vel quia scriptus heres fuit contumax, vel quia causam collusorie egit, atque ita se condemnari passus est fuit. Aut fuit ex extitit lata, neque per contumaciam, neque per collusionem, neque per Iudicis iniuriam; si per Iudicis iniuriam fuit pronunciatum legatarijs sententia nocere non debet. Itaque in hoc casu iniuria probata nulla interedit differentia inter legatarios, et creditores, equius enim est vt iniuria remaneat penes eum cui facta fuit, quam ad alterum transferatur l. Exceptione 67. ff. de fideiussor. quæ doctissimus Cuiac. lib 2. Observat. cap. 1. et lib. 16 cap. 32. vt contrarium tamen adhuc emendandus d. l. Si Seruus plurimum § 1. de leg. 1. a verbis illis: iniuria eius facta non nocebit illud (non) tollendo: non enim Papinianus nos vult hoc casu de illo casu agit quo per iniuriam Iudicis condemnatus sit heres scriptus, aut debitor, de quo in § prox. seq; sed illum a contrario quo is qui

vinci

vicius est viuus damnationis causam prebuit, dubium, vel male defuncto
tum, an vel male defuncto, sique viua condemnatio est expecta
iudicis, quem secundum allegata, et approbata iudicare necesse fuit, qua
vis iniusta sit iuspecto iure, quod per collusionem delatum fuit, cum
si iudici incognitum, quo circa non est necesse ut inter hos duos casus mi
liet aliqua differentia, quemadmodum male Cuiac. ca. Hac. n. l. dedu
existimat. quanto magis quia hoc expresse probatur ex d. l. si servius plurib
§. l. circa medium. Ubi Vlpianus attestatur: substitutum secundum quem pe
oratiam, ac Iudicis iniuriam contra scriptum heredem pronunciatum est
legatarijs, et creditoribus teneri, nullam aliam reddendo rationem, quam
, quia alitr, non tantum Iudicis sed etiam propriam suam turpitudinem
allegaret. Si vero contra contumacem iudicatum fuerit nulla omnino est
differentia inter creditores, et legatarios, quoniam certum est in nostro
iure hoc casu non teneri ex sententia, nisi contra illum ipsum qui liti
adesse neglexit l. si pluribus §. l. de appell. l. qui repudiantis §. 1. et seq. sup. de
inoff. test. . Si autem contra collusorie agentem pronunciatum fuerit
Discrimen constituendum erit inter creditores, et legatarios; creditori enim
non nocebit contra debitorem lata non magis, quam si debitor omnino
non respondisset l. si pupil. §. fin. h. t.: huic vero sententia contra heredem
scriptum quamvis collusorie lata nocebit legatarijs, nisi hactenus ut pu
tabitur eis appellare l. si pluribus. 18. in princip. l. a sententia. §§. l.
l. de appell. allegata scilicet et probata collusione cum alitr non eis ap
pellare licent, imputari enim posset eis cur in iudicium ipsi non ve
nirent, et testamenti causam melius defenderent, si suspectam heredi
tem habebant l. si suspecti. 29 sup. de inoff. test. d. l. si pluribus in
hac principij d. l. a, sententia §. l. vers. verum rescripsit. quod quo di
scrimen fundatur in eo quod legatorum iis pendeat ex inre testa
menti ut Papin. noster hic scribit, non autem iis creditoris, a, iure, et
dominio debitoris: causa enim pignoris nulla dominij societate con
iungitur l. l. §. cum pridem. 2 sup. h. t. l. quia pro. 7. l. debitorem. 15. d.
eod.: Tum quia sententia pro herede legitimo lata contra legitimum
contra debitorem fuit pronunciata, heres enim scriptus in isto casu erat
Legitimus contra debitor, legatariorum etenim causa, a, iure testamenti

pendet

ff. 20

prudet L. Papinianus. 8. §. ult. sup. de inoff. testam. l. Ea quam. C. de fideicom.; sicque non est eorum si pro consequutis necessariis ad se gratiis pignoris habitis: non vero sententia contra debitorem lata; debitoris enim in causa domini; et non pignoris legitimus contradictor esse dicitur cum pignoris causa nihil habeat commune cum intentione domini: qua ratione sine dubio movetur hic Papinianus, ut sententiam contra debitorem latam, etiam citra collusionem debitoris, et iniuriam judicii creditori obesse nolit. Neque prædicto obstat Ulpiani responsum in d. l. Si servus plurimum §. 1.; non enim ita accipiendum est, ut nulla sit differentia inter casum quo contra scriptum heredem tanquam contumacem pronunciatum sit, et inter casum quo contra eum agentem, sed collusorie, ut vulgo plerique existimant; verum hic est, quod neque casu legatarij nocet sententia; sed alia tamen atque alia ratione: primo enim casu ideo non nocet legatario, quia pronunciatum erat nullo legitimo contradictore intervenente l. cum non iusto. 3. §. de collus. detg. 2° autem casu ei quidem nocet, aliter enim si ei nec nocere appellare non possent l. 1. §. quæ. appellat. non recip., quod de iure ei permittitur, et ita per appellationem sententiam extinguent l. 1. §. ult. §. ad l. C. Turpill. l. fruti. 6. §. 1. sup. de his qui not. infam., quæ manifeste probantur ex §. ult. d. l. Si servus plurimum. Si tandem vero, neque per contumaciam, neque per collusionem, neque per iniuriam iudicis contra heredem scriptum pro legitimo herede iudicatum esse probetur omnino sententia legatarijs nocebit, nec ei appellare permittetur, cum vero tantummodo casu appellare ei a iure permissum sit, ut puta quo per collusionem heredis scripti contra ipsum pronunciatum probetur d. l. d. sententia §. §. 1.. Tantummodo etenim in isto casu ei permittitur causam cum scripto herede contra legitimum agere l. Elegantior. 28. §. 1. sup. de condict. indeb.

§. 1.

Per iniuriam victus apud Judicem: rem, quam pignori obligavit. Non plus habere creditor potest, quam habebat, qui pignus dedit. Ideo Summovebitur rei iudicatæ exceptione: tametsi maxime nullam prospiam qui vicit, actionem exercere possit. non enim quod debitor non habuit, sed quod in ea re quæ pignori data est debitor habuit con-

ci di ragione

concidevandum est

Ad. §. Per iniuriam. 1ᵘᵐ

Phabi Dub. creditor probare dominium rei sibi oppignoratæ conventionis tempore penes suum debitorem fuisse obtinere debet L. Et quæ nondum. 15. § quod dicitur. h. t. L. ante omnia. §. de probat. atqui in proposito hic creditor probare valet, inquit enim Papinianus: debitorem non iuisse, sed dumtaxat per iniuriam victum fuisse: non poterit igitur creditor a prosecutione per iniuriam rei iudicatæ exceptione submoveri: ea enim quæ sunt facti pro iudicato haberi non possunt L. in bello. 12. § facti autem. §. de capti. et postlim. rever. Et sententia sicut non est modus acquirendi dominij; ita nec amittendi L. Ea diversa. 35. §. 1. sup. de rei vendicat.

Decid. Res iudicata pro veritate habetur, tametsi per socios, aut per gratiam iudicatum sit vide. L. rei iudicata. 207. de regul. iur: interest enim hereditatis, et aliquis tandem sit litium finis L. Servus. 65. § cum pretor. §. ad S. C. Trebel. L. si fundus. 16. § si pluvis. h. t. L. Ea diversa. 35. §. 1. sup. de rei vendicat. Atqui hic attestatur Papinianus fortuitu per iudicem (quantumvis iniuste et per iniuriam) rem (quæ pignori data) ad debitorem non pertinere: merito igitur tali creditor si post modum egerit, a, tertium causa proprietatis victore rei exceptione repelli poterit. In tantum quod puto etiam adversus alium quemlibet alium extraneum talem creditorem adversarium pignoris agere non valere. defecit enim in eo constituendæ oppignorationis requisitum. L. Et quæ nondum. 15. § quod dicitur h. t. Sicque videtur iniuriose constitutum, et in nostro iure idem reputatur secundum rei veritatem non esse, aut sine effectu secundum eius esse L. nil interest. 112. de regul. iur. L. creditores. 10. L. creditor. 55 cum. L. debitor 106. de verb. signif. quanto magis quod exceptio rei iudicatæ a persona auctoris in successorem transit L. si a te. 9. § etsi. L. si mater. 11. § penult. §. de except. rei iudic.

L. 4. Gaius libr. singul. ad formulam hypoth.

Contrahitur hypotheca pro pactum conventum, cum quis paciscatur, ut res eius propter aliquam obligationem sint hypothecæ nomine obligatæ. nec ad rem pertinet, quibus fiat verbis: sicuti est in his

Obligati

obligationibus, quæ concensu contrahuntur. et ideo et sine scriptura si convenerit, ut hypothecæ sit, et probari poterit: res obligata erit, de qua convenerit. Fiunt enim de his de his scripturæ, ut quod actum est, postea facilius probari possit: et sine his autem valet, quod actum est, si habeat probationem: sicuti et nuptiæ sunt, licet testationes in scriptis habitæ non sint.

Ad L. contrahitur. 4.

Ratio Dub. Pignoris, hypothecæve obligatio producit actionem, et quidem realem adversus quoscunque rei pignoratæ possessores tendentem L. si fundus. 16. § in vendicatione 3. L. Pignoris. 17. h. T. cum simil.: at qui nudum pactum iure nostro actionem parere non valet vulg. L. Iurisgentium. 7. § sed cum nulla. sup. de pact. L. si dominus. 8. sup. de præscript. verb. L. legem. 10. L. cum proponas. 21. C. eod. ill. tit. Ergo pignus et hypotheca per nudum pactum constitui nequeunt

Dicendum. Tamet si iuris prætorij trita regula sit ex pacto nudo actionem non dari d. L. Iurisgentium. 7. §. sed cum nulla L. 3. L. ult. C. de rer. permutat. cum simil.; excipiuntur tn ab ista regula quædam pacta tamquam favorabiliora cæteris, interque est nudum pactum hypothecæ. Tum quia obligatio naturalis quæ ex eo proficiscitur L. 1. sup. de pact. semper est accessoria ad aliam principalem obligationem, quæ vel præcessit, vel subsequitur L. Res hypothecæ. 5. h. T. Tum et etiam ob publicam utilitatem ut scilicet inveniantur homines ad sic contrahendum cum semper plus cautionis sit in rem, quam in persona L. plus cautionis. de regul. iur. § furti actio. Inst. de obligat. quæ ex delict. nasc. et fideiussores non facile inveniantur L. 2. § penult. sup. de iudic., nec bona sint præsentia. sic enim facile debitores creditores invenire solent data et tali nudo pacto actione L. si tibi. 17. § de pignore. sup. de pact.

a. quibus verbis. Ratio Dub. contractus quire, et contractus qui solo concensu perficiuntur sunt inter se diversi, ac separati L. mutuum. 2. § appellata. sup. de reb. credit. iunct. L. 1. § est autem sup. de contrah. empt. § concensu. Inst. de obligat. quæ ex concens. at qui pignus ex numero illorum contractuum quire ~~perficiuntur~~ contrahantur esse dicitur L. 1. sup. et p totum h. Tit. § ult. Inst. quib. modo re contrah. oblig. Ergo licet contractus qui solo concensu ~~perficiuntur~~ celebrantur certam verborum solemnitatem ad suam perfectionem non desiderent L. 1.

Sup. Lo

sup. horat. cum simil. non nud. scripturæ, quod in pignoratiõ con
tractu ea non sit opus; imo contrarium obtinendum videtur:
separatorum diversa, ac separata est ratio l. Papinianus. sup. de in
nov. l. fin. sup. de calumniat.

Decid. quamquam contractus qui consensu perficiuntur distinguan
tur ab his qui re celebrantur, quia illi solum consensum ad eorum
perfectionem desiderant, alijvero rei interventionem; conveniunt ta
men in hoc quod non expectent verborum solemnitatem ad su
am perfectionem; per talem enim solemnitatem sola verborum obli
gatio perficitur l. 1. §. de verb. oblig. § in hanc. 2. Inst. eod. tit;
Quod est quod Varro dicebat lib. 5. de Lingua. latin. non annum qui di
cit (spondes) obligari ex sponsio, sed tantum qui animo se obligan
di, et per verba solennia et coronas respondeat. et ab uno simili ad
aliud simile adhuc licet l. pecuniam. sup. de verb. credit. l. ad simili
tudinem. Cd. de Episcop. et Cleric. § sed inter eas. Inst. de nupt. Et non tan
tum in hoc pignoratitijs contractibus, cum contractibus qui solo consensu
celebrantur concordat; verum etiam et in eo, quod sicut illi per nuntij
um, vel Epistolam inter absentes contrahuntur l. 2. l. In quibus aliquo
§. fin. de obligat. et act. l. si non verum. 134. de regul. iur.; ita et pigno
ratitius l. Creditor. 23. §. 1. pignoris. l. hac. Insuper ad hujusmodi causæ valetudinis
scripturæ solemnitas non desideratur, ad instar scilicet aliarum; hæc enim
solemnitas in literarum tantum obligationibus ut necessaria expo
latur; in extraneis vero contractibus ad futuram rei memoriam, et ad
probationem tantum adhibetur l. 21. in fin. §. de fid. instrum. l. cum
ris. 12. Cd. de probat. Si autem hujusmodi causa ea mente, ac voluntate scri
pta fuerit, ut nisi prius eius contractus perfectus
dici posset, quam et omnino completa scriptura, et in mundum redac
ta esset. hoc casu existimo scripturam adeo esse de substantia hujusmo
di, ut ex scriptura omnino eius contractus pendeat per Justin. constat.
in l. Contractus. 17. Cd. de fid. instrum. alij etiam sunt casus in quibus scriptu
ra est de substantia actus celebrati. quos a curs. nr. a diversis viris reco
lit legit. qui etiam ab exemplo nuptiarum per gaium hic adducit me

rito

vitio mer excipit duos casus, quorum primus est, quando is qui minor petit esse constitutus libertum vxorem habere vult. in hoc enim casu dotalia instrumenta sunt necessaria per auth. sed nov vere. C. de sec. nupt., quę desumitur ex Novell. 78. vt libert. de ætat. ann. non indig. anna. Et etiam casum illum quo quis hęreditatem orbi libertę exconiuncta suscepto, quam postea vxorem duxit ex l. cum quis. 10. C. de natur. libert.

l. 5. Mandatus Lib. singul. ad formulam hypothecę.

Res hypothecę dari posse sciendum est, pro quacunque obligatione: siue mutua pecunia detur, siue dos, siue empto vel venditio contrahitur, vel etiam locatio et conductio, vel mandatum: et siue pura est obligatio, vel in diem, vel sub conditione: et siue in præsenti contractus est, siue etiam præcedat. Sed et futuræ obligationi nomine dari possunt: et non solum soluendę omnis pecuniæ causa, verum etiam de parte eius: vel pro ciuili obligatione, vel honoraria, vel tantum naturali: sed in conditionali obligatione, non aliàs obligantur nisi conditio extiterit

Ad. l. Res hypothecę. 5.

Huius tituli capitalis pœne lex est, sicque ad eam nullam dub. ratione addueemus. Et hæc capita quę in ea continentur. Cum enim fideiussores passim non inueniantur l. 2. § fin. sup. de iudic., fuere res pignora, quorum vsus est commerciorum ac contractuum frequentandorum gratia, quod per maxime reipublicę interest, cum sine commerciorum, ac contractuum libertate neque augeri, neque subsistere respublica possit l. 1. sup. de exercitat. act., vt pignus pro quocunque contractu obligari possit, siue scilicet mutua pecunia detur, siue dos, siue empto, vel venditio contrahatur, siue locatio, et conductio, siue mandatum, siue pura sit obligatio, vel in diem: vel sub conditione, siue præcedat, vel subsequatur contractum, siue præsens sit obligatio, siue futura, et non solum de integro debiti soluendi, verum etiam et de parte eius: vel pro ciuili obligatione, vel honoraria, vel naturali ad instar fideiussoris, qui in omnibus suprædicti contractibus obligari possit. § fideiussor. Inst. de fideiussor. l. 1. 2. et 4. l. stipulatus Sum. 6. § 1. et 2. et etiam 4. § 1. eod. ill. tit.

l. Pomponius

l. Pomponius. 5. §. 1. ff. hit. proxim. l. Heluidius de obligari §. Heluidius. ff. de fidei ussor. l. omnes 13 §. Item. h. t. Nil enim quod exercendi commercij et propagandi tantopere prosit; quam si contrahentes sciant se quo contrahere l. quod si minor. 24 §. 1. sup. de minor. qui Securitas ex parte pignus accipientis dicitur esse, cum plus cautionis sit in re, quam in persona l. Plus cautionis. 23. de regul. Iur. & sunt adhuc Iust. de obl. qui ex delict. nasc.

§. 1.

Inter Pignus et hypothecam tantum nominis sonus differt.

Fd. § Inter. 1.

Prato Dub. Pignus quod a pugno dicitur l. plebiscit. 238. § pignus. de verb. sign. constituitur traditione tantum l. 1. §. Creditor. ff. de obl. et act.; hypotheca vero nudo pacto l. 1. sup. de pignorat. act. Deinde Pignus propie est rei mobilis l. si rem. 9. § propie sup. tit. eod. hypotheca vero propie est rei immobilis d. §. propie § Item Seruiana. Iust. de act. Denique per pignus possessio pignoratæ rei transit in creditorem, non vero per hypothecam. l. Cum et Sotis. 38. §. 1. sup. de pignorat. act. Ego non nomine dumtaxat, verum etiam, et multis aliis modis pignus, et hypotheca inter se differunt

Decid. aliud est obligato pignoris, vel hypothecæ, et aliud est actio resultans ex supradictis obligationibus, obligato pignoris ab hypothecæ obligatione supradictis modis distinguitur; non autem actio pignoris distinguitur ab actione hypothecaria, nisi nominis sono: sicut enim ex pignoris contractu realis actio contra quoscunque possessores creditori competit l. situm dus. 16. §. in vendicatione l. pignoris. 17. h. t. sic ex nudo hypothecario pacto d. l. 1. sup. de pignorat. act. §. Item Seruiana. Iust. de act. qua propter in hoc §. causa sumitur pro suo effectu, qui modus in nostro iure pene pignus non censetur, sic enim Scipianus causam obligationis pro obligatione sumit in specie § mulier. l. cum is. 32. sup. de condict. indeb. et Paulus causam stipulationis pro ipsa stipulatione in specie l. si Scriptum. 8. sup. de condict. ob turp. caus.

§. 2.

Dare autem quis hypothecam potest, suæ pro sua obligatione, suæ pro

aliena

aliena.

Ad. §. Dare autem. 2.

Ratio Dub. Res quę debitoris non est pro eo ut pignus obligari nequit l. si rem. 9 l. aliena. 20. sup. de pignorat. act. l. 1. sup. h. t.: non potest igitur quis ut pignus dare rem suam pro aliena obligatione. Talis enim domini consensus aut voluntas, quia res quę non est debitoris non sit pro eo pignorata operari nequit: cum facta pro infecta haberi non possint l. ut bello. 12. § facti autem. ff. de captiv. et postlim. l. denique. 19. sup. ex quib. caus. major.

Dicid. Pignus et fideiussor tum eisdem iuris regulis regulantur l. 1. ff. de fideiussor. atqui quilibet potest pro aliena obligatione fideiubere l. 3. § et pass. ff. eod. tit. Ergo et etiam potest quis rem suam pro aliena obligatione pignori dare l. quamvis. 8. ut princip. l. si fideiussores. 6 cum l. seq. sup. ad. S.C. vellei. Res quę non est debitoris ultra domini consensum pro eo oppignorata esse non potest, bene vero de illius voluntate ff. l. aliena. 20. l. 1. tenebitur. 16 § alienare. 1. h. t., quam in hac specie nobis fuisse a mutiano nostro proponitur. Servandum tamen est, quod tametsi pignus et fideiussor in multis conveniant, differunt tamen in hoc: quod pignus pro ipsius domini obligatione potest oppignorari et non in tantum quod debitor rem obligatam in sui debitoris dominio fuisse tempore quo pignus contracta habetur et ut seruiana locum habere valeat probare adstringitur l. ergo non dum. 11. § quod dicitur h. t., non autem fideiussio pro eodem met quisque debet celebrari valet l. hæres a debitore. 21. § servus tuus ff. de fideiussor.

L. 6. Vlpianus Lib. 73. ad Edictum

Obligatione generali rerum, quas quis habuit, habiturusve est: ea non continue buntur, quę verisimile est quemquam specialiter obligaturum non fuisse. Vt puta supellex, item vestis relinquenda est debitori: et ex mancipijs, quę in eo usu habebat, ut certum sit, eum pignori datum non fuisse. Proinde de ministerijs eius perquam ei necessarijs, vel quę ad exercitionem eius pertinent

L. 7. Paulus Lib. 74. ad Edictum

Vel quę in vsum quotidianum habentur: seruiana non competit

L. 8. Vlpianus Lib. 73. ad Edictum

Denique Concubinam, filios naturales, alumnos comprehendi gene-

rali obli-

Obligatione non contineri et siquæ aliæ sunt huiusmodi divinatrices

Ad. ll. 6, 7, et 8.

Ratio Dub. Si debitor super lectisterniis sua rem restit, mancipia quæ in usu quotidiano habet, concubinam filios naturales (quos scilicet in seruitute susceperit, et nondum manumiserit) obligare velit, dubium non est, quin alterum vectigalium constituendum censeatur, unusquisque rei sui est moderator et arbiter, ut possit facere de eo quidquid velit l. in traditionibus. sup. de pact. l. vire mandat. C. mandat. et serui vectigalia a domino pignori dari solent l. generaliter. 29. §. quia et quib. modum. libr. nostri. l. 3. de seruit. pign. dat. manum. atque ideo supradicta omnia per generalem obligationem dare pignori visum esse censetur: verba enim generalia tanto sunt pauciora quantum generaliora, et qui totum, velomne dicit, nihil excepit aut excludit l. Iulianus respondit. 68. alias l. testatorem. in princip. §. de leg. 3. l. hoc articulo. §. de hered. instituen. l. pediculis. § talis §. de aur. et arg. leg. l. si quis. de pecul. leg. l. si cui seruo omnes. de leg. 1. Ergo in generali obligationem hypotheca concubinam seruique speciali declaratione de debitore prosequentur seruire dicendum est: Maxime cum huiusmodi seruos sub dicta generali hypotheca etiam tacite inita contineri a Paulo responsum videatur in l. Est differentia. 9. §. in quib. caus. pign. vel hypoth. tac. contrah.

Decid. Verba omnia quantumuis generalia ciuiliter sunt intelligenda; itaut neque absurdi, neque iniqui quicquam sequatur Recuperator. 6. § celsus ait. sup. de condict. indeb. l. creditor. 6. § ult. sup. mandat.: iniquum enim esset ut talia verba plus damni adferrent, quam conuentio l. si cui semplicis. 9. sup. de seruit. l. Attin. §. ad. S.C. Trebell. l. quo enim. 12. § Iulianus §. rem rat. hab. l. quod dicitur. 105. §. de solut.; cum sæpe responsum sit in contractibus quid actum, aut quid gestum sit, potius quam quid dictum, aut scriptum est attendendum esse l. semper in stipulationibus. 34. de regul. iur. l. emptione. 3. §. plus valet. quod ag. ne actus scilicet contra intentionem agentium operetur quod una valde aduertent vulg. l. non omnis. 9. sup. de reb. credit.: atqui nec est præsumendum quemquam ibi futurum,

ac sibi

ac sit tutum esse vt generali obligatione velle super lectilia sua, aut vestem propriam, aut mancipia specialiter detecta, quibus carere sine magno incommodo, et dolori sensu non possit, cum nec ea specialiter aliquem obligaturum esse Scaevola est tenendum. Ego in dubiis dicendum est ea sub generali bonorum hypotheca non venire. quę enim pro sumpsio onus probandi in adversarium transmittit. l. ult. in princip. sup. quod met. caus. huic dicitur in generali mandato non contineri vt mandatarius delo malo aliquid faciat. ff. l. si procurator. 6. §. celsus sup. de condict. indeb. l. creditor. 60. §. ult. sup. mandat. Huic etiam dicitur concessa generali prędij administratione durasse ea concessa videri, quę specialiter concedens esset promissurus l. qui prędij. §. 6. sup. de pecul. quę mancipia necessaria et detecta sub generali hypothecę facta non veniunt, cum sub expressa generali non comprehendantur vt hic dicitur, bene vero reliqua mancipia ff. l. est differentia §. sup. in quib. caus. pign. vel hypoth. tac. contr.

l. g. Caius lib. 10. ad Edictum Provinciale.

Sed quod ad eas res, quas eo tempore, quo pignori traderet, in bonis habuit, idem observari debuit.

ff. d. leg. sedet quod. §.

Ratio Dub. quare superfluum omne vel dicendum venit l. 2 §. quibus ff. de novo. cod. l. 4. et qui admitt. ad bonor. possess. l. hęc stipulatio. §. divi vt hoc. nom. cav. atqui valde superfluum est supradictis locis adjecti. statuta de dispositi in eis habere etiam locum in his rebus (illius tamen conditionis de qua supra) quę conventionis tempore in debitoris bonis erant, admissa enim bonorum futurorum hypotheca quantum ad efficaciam oppignorationis attinet distinguendum non est an scilicet bona sint presentia, an vero futura: omnium etenim eadem est ratio l. 1. sup. 6. ff. l. et quę nondum. 15. §. quod dicitur cod. l. ult. §. qui postea in pign. hab. inepta ac superflua est nostri Cuiacii elucubratio

Decid. Id quod ad majorem dubitationem dilucidandam ad hibitum est superfluum dici nequit l. 1. §. cum prędium. 2. sibi. ff. atqui in proposito nos majorem dubitandi occasio esse videatur inter bona presentia, quam circa futura, cum enim bona futura nondum aequisita debitori sint non tam debitori imputari possit cur ea ista generali obligatione non exceperit ea quę sub tali

tali hÿpotheca comprehendi nolui, quam cum bona presentia ut
pro inde contra eum facienda sit interpretatio ex l. veteribus 38. sup. d
past. l. Labeo 21. sup. de contrah. empt.: necessarium igitur admodum
fuit per Cæsarem talem tolli dubitationem qui prorsus debuit adhiberi pro
pendendum, ex vltris, et vltroneis presumptione mobilis fuit

§. 1.

Quod Emptionem venditionemque recepit, etiam pignorationem po
test recipere

Ad. §. quod. 1.

Ratio Dub. Res aliena citra illius domini consensum pignorari non va
let l. si rem. 9. l. aliena. 20. sup. de pignorat. act., nisi sub conditione
si debitor fuerit l. si fundus. 16. §. aliena. h. t. atqui res aliena utiliter
ac recte a non domino venditori vely. l. Rem alienam. 28. sup. de contra
hen. empt.: non igitur absolute est verum ea que emptionem, et vendi
tionem recipiunt, et pignorationem recipere posse tum etiam pigno
ratitius, et Emptionis contractus sunt inter se separati, ac diversi: non
enim per pignoratitium (licet a pignoris domino celebretur) dominium
rei pignorate in creditorem transfertur l. cum et solutis. 35. §. 1. sup. de pig
norat. act. sunt per Emptionis, et venditionis contractum l. penult. §. ultim
sup. de contrah. empt. Deide per pignoratitium ut ipsa sola obligatur,
non autem contrahens persona afficitur d. l. si fundus. 16. §. in vendi
catione l. Pignoris. 17. h. t. l. pignoris. 15. C. de pact. quod contrarium ex dia
metro in emptionis, et venditionis contractu observatur l. si ita. 25. §. 1.
sup. de contrah. empt. l. si quis rem alienam. 46. sup. de act. empt. l. con
tractu. 17. C. de fide instrum. non igitur ab emptionis contractu ad pigno
ratitium agere licet: separatorum non eadem, sed potius diversa ra
tio esse solet l. Papinianus. sup. de minor. l. fin. sup. de calumni.
Deeid. Cum ista pignoris utilitas in emptione consistat l. quamdiu. 6.
et tot. tit. C. de distract. pign.: ad aliud enim non constituitur pignus
, nisi ut caueatur sit creditori pecuniæ debitæ nomine ad eam conse
quendam missio etiam debitore, si cesset ille in solutione l. si mandatu.
59. sup. mandat. l. 4. §. addit. D. l. de fidei com. Libertat., et ex corpore
obligato non possit elici pecunia l. cogi. 16. §. unde quæritur. l. ad. S. C.
Trebell., cum pecunia non exeat, sed ex negociatione peniginatur

l. venditor.

l. venditor. 21. §. de hæredit. vel act. vendit.: merito igitur Caius noster hic attestatur: Ea quæ vendi non possunt oppignorari non valere; dictum enim Caii non affirmative, sed potius negative intelligendum esse existimo, qua ratione in l. ultim. C. de reb. alien. non alien. scancitum est alienatione bonorum generaliter prohibita illorum oppignorationem interdictam censeri

L. 10. Ulpianus lib. 73. ad Edictum

Si debitor res suas duobus simul pignori obligavit; ita ut utique in solidum obligatæ essent: singuli in solidum adversus extraneos serviana utentur: inter ipsos autem si questio moveatur, possidentis melior est conditio. dabitur enim possidenti hæc exceptio, si non convenit, ut eadem res mihi quoque pignori esset. Si autem id actum fuerit, ut pro partibus res obligarentur: utrisem actionem competere, et inter ipsos, et adversus extraneos, per quam dimidiam partem possessionis adprehendant singuli in confesso est

Ad. l. si debitor. 10.

Ratio Dub. Inter pignoratitios creditores is qui prior est tempore potior est iure l. potior. 11. cum simil. §. qui potior. in pign. hab.. at qui sive simul, sive separatim res duobus vel pluribus sit oppignorata semper unus ex creditoribus cæteris prior est tempore neque enim nominari simul omnes possunt. Ergo iste qui prior nominatus est cæteris præferri debet, non autem communem causam cum illis habere l. si quis habens. 24. §. qui et a quib. manum. l. quoties. 34. sup. de usufr. l. qui solvendo. 60 §. de hæred. Instit. l. generaliter. 24. § quidergo si pluris §. de fideicom. libertat.

Decid si res duobus, vel pluribus simul obligata est æqualis omnium causa censetur l. aliena. 20. §. si pluribus sup. de pignorat. act., et in solidum si ita fuerit conventum l. si fundus. 16. § pariter. 8. h. t. ubi ex professo: non enim minus duo pluresve per pignoratitium contractum correi credendi fieri possunt, quam per alium quemlibet contractum l. eandem. 9. §. de duob. reis.. at qui hic ab Ulpiano proponitur res duobus creditoribus cum pacto de singulis in solidum obligandis fuisse pignori datas. Ergo cuilibet ex creditoribus obligatæ in solidum censeri debent: Pacta enim inter contrahentes conventa esse servanda sæpe a Juris cons. responsum extitit l. 1. sup. de pact. l. 1. sup. de constitut. pecun. nec id quod quod in conventione unius prius alio nominatus sit meliorem eius

causam

causam facere valet §. 1. Inst. de duob. rei. stipul. quoniam in convincti 41
onibus ordo nullus est l. quidam. 14 §. de pecul. leg.

Serviana utentur. Ratio Dub. quoties res quae duobus pluribusve in solidum obligata fuerat ad extraneos pervenit, Salvianum interdictum, sive directum sive utile creditoribus competit ut Julianus scriptum reliquit in l. 1. §. si colonus §. de salv. interdict. At qui hic ab Ulpiano proponitur, res quae duobus in solidum obligatae erant ad tertios possessores pervenisse: non igitur Serviana directa, sed potius dicto Salviano interdicto a dictis possessoribus per creditores recuperandae erant. Decid. Serviana actio competit creditori ad rem pignoratam recuperandam si ad extraneum pervenerit, vel si alio modo possessionem eius emiserit l. Pignoris. 17. l. si fundus. 16. § in vendicatione h. t. l. Tutor. §. contrariam. l. si creditor. 28. sup. de pignorat. act. merito igitur in proposito singulos creditores Serviana in solidum adversus extraneos possessores usuros esse ab Ulpiano responsum extitit: cuilibet enim ex credendi correis actio in solidum adversus suos debitores competit. l. cum duo. 2. §. de duob. reis. sed tamen non parva difficultas remanet in Juliano cum Ulpiano nostro conciliando. Doctissimus vir Jacob. Cuiat. lib. 5. observat. cap. 24. existimat se agnoscere Tribonianum manum in d. l. 1. §. 1. de salv. interdic., quasi Julianus scripsisset quidem in priore specie et Servianam actionem competere, et interdictum Salvianum: Tribonianus vero Servianae mentionem sustulerit, et Salviani retinuerit, cum eam leg. poneret sub titulo de interdict.. Sed minus recte sane; non enim iura nostra patiuntur ut adversus extraneum possessorem. Nec magis illo casu quo convenit, ut res in fundum communem inductae utrique domino obligatae essent, quam eo quo convenisset, ut singulis pro partibus obligerentur l. 1. C. de praecar. et salv. interdic.. accedit quia non est credibile praetermissurum fuisse Ulpianum mentionem Salviani interdicti cum Juliani sententiam licet supresso illius nomine referret si posset in hoc casu cum Serviana concurrere, et de illo reddendo Julianus aliquid scripsisset. Potuit sane Tribonianus, et debuit generaliorem facere sententiam Ulpiani in h. n. l. quam fuisset Juliani in d. l. 1. §. 1., ut suis titulis leges convenirent. Ob eam causam ad debitorem accommodare quemlibet quod Julianus scripserat de colono: latius enim patet nomen debitoris quam eius qui tantum ex conductionis causa debitor est l. creditor. 10. cum 2. ll. seqq. de verb. signif. Sed non debuerat eam rem facere ut apud Ulpianum delenda esset mentio Salviani interdicti, cum appellatione debitoris de qua in praesenti Ulpianus tractat colonus etiam contineatur: debitor enim est

quisquis

quisquis ex quacunque causa aliquid debet, sive et creditori ille cui ex quacunque causa debetur. d. l. creditores. 10. cum seqq. l. conditionales. 38. eam. seq. de verb. signif. non videtur per cuniculum adducta conciliatio ejus rei nisi videri possit, sed potius aliunde est quaerenda. Dicendum est verba illa vi §. 1. l. 1. §. de Salvia. interdict. posita reputa (Salviano interdicto vocabulo exprimentur) summi deberi pro utili actione Serviana sic enim. d. §. 1. nec hoc nostra lex nec Gordiani rescriptum vi d. l. 1. C. de precario reprobabunt. nec tamquam verum in nostro iure reputatur quod interdicta sub actionibus comprehendantur l. actionis. 31. §. de act. et oblig. praesertim hodie cum utiles actiones in interdictorum locum subrogatae sint §. ult. Inst. de interdict.

B. Inter ipsos autem. Pignoris vindicatio cum reali actio appellatur. l. Pignoris. 17. cum simil. contra quemcunque rei pignoratae possessorem competit. d. l. Si fundus. 66. §. vi vindicatione. 3. h. t. quidni ergo vi casu nostro contra creditorem possidentem non competat? et si vindicetur; cur agenti creditori, potius quam possidenti melior causa esse non debet? non ne ex actione rite instituta sequi debet condemnatio? l. 1. §. de rei vindicat. maxime cum exceptione illa: si non convenerit ut eadem res mihi quoque pignori esset creditor possidens aduersari non valeat; haec enim exceptio adversus Servianam recte institutam nullas vires habere videtur l. creditor. 12. §. qui potior. vel pign. hab.

Decid. Inter pignoratitios creditores is obtinere debet cujus causa erit potior l. potior. 11. cum simil. §. qui potior hab. et h. n. l. atqui in pari causa potior est condictus, et causa possidentis l. penult. sup. de condict. ob turp. caus. dat. l. 2. C. eod. l. in pari causa. 128. de reg. jur. l. 15 qui detinuit sup. de rei vindicat. l. fin. C. eod. tit, cum eo ipso quo possidet plus juris habere videatur l. 2. §. ult. possidet. §. proinde, et §. commodum. Inst. de interdict. merito igitur ab Scaevola responsum est interveditores habentes easdem res simul, et in solidum oppignoratas possidentis meliorem conditionem esse debere, nonquia actor Servianae actione agat, cum petat ei quidem Serviana etiam in solidum, d. l. cum duo. §. de dub. reis, sed quia ipsa actio per dictam exceptionem: si non convenerit ut eadem res mihi quoque pignori esset eludatur; quae exceptio nisi per replicationem prioritatis tempore non infirmatur d. l. creditor. 12. §. qui potior. vel pign. hab.

C. Sin autem eo actum fuerit. Pacta quae contra Leges, et plebi scita inita sunt nulli sunt roboris ac momenti vide l. Juris gentium. 7. qui potior sup. de pact. cum simil. atqui pactum quo convenit ut pignus pro parte debiti sit obligatum Legi adversatur; Pignoris enim causa individua est l. Rem hypothecariam. 65. l. de evict. atque individuum

indiuiduum est vt parte diuidi nequit l. stipulationum. 2. §. Et hanc omnium. ff. de verb obligat: non est igitur solidum pactum vt pro parte res obligentur, sed eo tanquam inutile non attento l. 1. §. de cond. insert. l. scribit. 3. §. de cond. et demonstrat. § Impossibili Inst. de hered. Instit. Dicendum est vt solidum singuli creditoris res obligatas esse: hec enim est natura rerum indiuiduarum vt is qui in parte aliquius ex illis eis habet supra eam totam eis habere videatur l. illud. 46. §. de ritu nupt. l. inquiris. 66. §. duorum. §. de leg. 2. nisi. l. Seruus de electione. 6. §. 1. et ff. de leg. 1. Decid. conuentiones contra rem tam vt contra obligationem facientes l. 1. §. l. Si pignoris. 7. §. ait prætor et §. quamuis sup. de pact. l. 1. sup. de constitut. pecun. l. quoties. 80. l. sicta stipulatus. 126. § Cui legatum vers. plane. de verb. oblig. l. quoties. 12. de reb. dub. atqui hic inter contrahentes conuentum erat vt singuli creditoribus pro parte solummodo res essent oppignorate, q. e. vnusquisque ex creditoribus pro parte duntaxat, et aduersus alium creditorem, et hoc casu aduersus tertios possessores experiri potuerit: hec talis pactio legitimo retinenda videtur, quia licet pignoris constituendi causa sit indiuiduo, non est tamen pignoris constituendi, quia ratione placuit, et pro parte debiti, etiam parte rei quæ obligatur pignus recte constitui posse l. Res hypothecæ. 5. sup. h. t. Sed autem non apparet quid actum sit, an pro ciuili parte singulis creditoribus pignus sit obligatum, an vero vti solidum vt l. si fundg. 16. § si duo pariter h. t. de quo dicere videbimus

l. 11. Marcianus lib. singul. ad formul. hypothecar.

Si is qui bona reipublicæ vice administrat, mutuam pecuniam pro ea accipiat: potest rem eius obligare

ff. l. si is qui. 10.

Quod dub. Procuratori, et administratori prouinciæ eandem reipublicæ vicem putantur l. 1. sup. de procurat: atqui procuratori tamen si supra omnibus ei sit constitutus non potest res domini sui pignori dari l. solutum. 11. §. sed si procuratori. vt sup. de pignorat. act: Prohibita enim alicui rerum alienatione, qui dicto procuratori easdem pignori dedit priuata existimatur l. ult. ff. de reb. alienat. non potuit. id est. Reipublicæ administrator, licet omnia eius bona administret mutuam pecuniam pro ea accipiendo rem eius obligare

Decid. Syndicus, vel administrator ciuitatis, qui mutuam pecuniam nomine ciuitatis accipiendo bona eius obligauit, vel cum libera, et generali administratione fuit constitutus, vel ad hoc speciale mandatum a sua republica habuit quorum omnium determinorum habilitatem supponendum est, qui semper supposuerunt

venerit

44 prendi veniunt etiam si verba non sufficiant, dummodo nec repugnent
l. 1. §. fin. ff. ad S.C. Tertull. l. adigere. 6. §. quamvis. de interpellat. j. Arg. huius
tui non potest qui procurator speciale mandatum ad pignus habens
vel libram et generalem administrationem bonorum rem sui principalis
pignori dare valeat l. l. Illud. 11. §. sed si procurator. vt. sup. de pignorat.
act. sicut et debitum exigere, et novare, et aliud pro alio permutare. procurator cui gen. valet. 58. cum legg. sup. de procurat.: nobis curiæ nihil
ab administratore civitatis debita bonorum hypotheca constitui potest. quia
nullo recepti est vt ad hoc speciale mandatum habeat, vel cum libra et ge-
nerali administratione constitutus reputetur; nam cum præsupponatur quam
humanis factis (ait) a marciano rerum universorum bonorum Reipublicæ esse ad-
ministratorem, oratio enim indefinita æquipollet universali l. si servitg. 22.
sup. de servit. urb. præd. l. si ita relictum l. pluribus. 88. ff. de leg. 2. l. si plures
§. 8. de leg. 3.) et ex alia parte (licent civitatis personæ mutuas pecunias accipere l. civitat. 27. sup. de rebus credit. etiam pig-
noribus datis tanquam antecedens necessarium. l. ad rem mobilem. §. 9. l. cui
legatum. 62. sup. de procurat. talis consuetudo debito administratori nullo
alio requisito istam potestatem tribuere debet. Is enim qui universorum
bonorum procurator constitutus est ab eodem qui sub pignoribus solet mutuas
pecunias accipere. obligandi bona sui principalis potestatem habet. l. vel
universorum. 12. sup. de pignorat. act. quoniam non consuetudo hujus-
modi principalis solet attendi sicut in multis aliis vt nobis accurs. nid. l. vel universi
rum. 12. notat ex l. 3. C. de Episcopal. aud. l. fin. §. quod cum eo. l. Pam
fi. 7. alias l. sed Julianus. §. quod dicitur. sup. de S.C. maced. l. qui semisses. 45.
§. item. ff. de stat. liber. l. heredes palam. 21. §. l. ff. qui testam. fac. poss. l. cum servus
ita. 82. in fin. de condit. et demonstrat. quæ tamen ita vera sunt si aliæ
debitores civitatis visitatem pecuniam versam esse probetur, secus
et in aliis personis obtinet vt nobis admonenti accurs. ex l. curator. §.
fi. vers. alter. pign. dat. sit., et ex auth. hoc ius porrectum in fin. C. de sa
cro sanct. Eccles., et quomodo hoc fiat tradunt a Bartol. nid. l. civitat.
27. sup. de rebus cred.

Si autem §. 1.
huius §. fuerit sit, et infundum, aut in edes alicujus
inducatur: eousque retinet possessionem pignoris loco, donec illi
pecunia solvatur, cum in usuras fructus percipiat, aut locando
aut ipse percipiendo, habitandoque. Itaque si amiserit possessionem

solet

solet in tractatum actione vbi

ff. d. §. si autē vnus ff

Accurs. et Bartol. valde decipiuntur in intelligenda dicta ista autē vnus ff; pro antichresi enim quam hic greca dictio significat antichresim accipiunt hicque vltimum punctum §. de pignorio pignore intelligunt, in quo sane dubio de nullo alio, quam de conventionali (antichresis enim martianus tractat, idest de pignoris contractu ita celebrato, vt creditor in vicem vsurarum mutuum pignori vsum habeat autē vnus ff enim nil aliud est quam contra fructus, de quo pignoris sive contractu ita celebrato martianus etiam loquitur in l. si pecuniam. ff. sup. de pignorat. act.. Pacta Pacti Deb. Pacta quæ legibus, senatusve consultis adversantur nullius sunt momenti vlp. l. Iuri gentium. 7. §. aut prætor sup. de pact. cum simil.: Atqui pactum quod creditor omnes fructus rei pignoratæ lucretur, et nullos in sortem sibi debitam imputare teneatur sortibus est onerosum: Creditor enim non debet ex re pignorata lucrum aliquod facere, vt nec tutor ex tutela l. qui negotiationem 18. vi tut. princip. ff. de administr. Tutor, nec procurator abusive mandatis vltra ex mandato l. qui prepid. 56. § procurator. sup. de procurat. l. Idemque. 10. §. si procurator. sup. mandat. l. si pignore. 51. §. 1. ff. de furt., cum pignus ei detur vt de debito suo cautum habeat, non vt inde lucri occasionem capiat, sicque fructus etiam bona fide ab eo consumpti in sortem imputare cogitur l. 1. 2. et 3. et pass. C. de pignorat. act.: Ergo antichretico pacto tanquam inutili non attento l. 1. §. de contrah. Institut. l. sicuti. 3. §. de contrah. et committend. dicendum est creditorem quidem re pignorata, aut eam locando, habitandove fructus ex quanto quantitatem sibi debiti soluti, et illius vsurarum percepit eam rem cum superfluis fructibus debitori pignoratitia actione restituere teneri; nec illa retentione adversus eum se adiuvari posse: creditor enim si quolibet modo soluto debito pignoratam rem debitori suo restituere compellitur vlp. l. si rem. 9. §. omnis pecunia. sup. de pignorat. act. l. ore ge 13 § etiam h. t.. accedit quod permissio, ac etiam stipulatio in legitimarum vsurarum fraudem interposita pro non adjecta habentur l. Pecuniæ. 9. l. Plauti. 28. ff. de vsur.; non enim omnes stipulationes

aut in

aut uis cinile, aut prætor natas habet, sed similiter eas tantum quæ nec herily, nec monly aduersantur l. stipulatio hoc modo concepta ff. de verb oblig. l. ex eo ff. et pass. ff. de inutil. stipulat. at facile euenire potest vt fructus ex re pignorata percepti duplum sorti excedant debitori debiti cuedant ob usurarum pretij pro noui dati, et ob minutam pecuniæ credit, et per consequens legitimos usuras l. si non solu. ff. 26. § supra dupluum. l. sup. de condict. indeb. quos nigore dicti pacti antichreticus creditor lucreturl: validum igitur tanquam pactum ante legitimarum usurarum modum excedendi de illum pactum esse non debet, sed potius pro non adiecto habendum. ff. l. pecuniæ. 9. l. Flamin. 28. ff. de usur.

Decid. nil tam naturale est, quam ea quæ inter contrahentes placuerit seruare l. 1. sup. de pact. l. 1. sup. de constitut. pecun., et pacta inter contrahentes conuenta, dummodo licita sint, legibusque non repugnent prætor se seruaturum polliceturl ff. l. iuris gentium. 7. §. ait prætor. sup. de pact. Sed pactum antichreseos non est contra leges, imo ab eis approbatur, vt hic et vid. ff. l. si pecuniam. 33. sup. de pignorat. act., et vid. l. si ea pactione. 11. ibi non ideo tñ illicitum fuit esse compactum et vid. l. si ea lege. 12. ibi resundi placita non possunt ff. de usur. validum igitur ac primum antichreticum pactum esse debet. quæ propter mirandum non est si creditor esse licet ex pignoris fructibus quantitatem excedentem, sortem sibi debitam, et illius usuras percepit nec omnino pignoris retentionem habere dicatur (quantumvis in extremis creditoribus aliud decernatur l. 1. et 2. ff. de pignorat. act.) ; quoniam verum est debitam quantitatem solutam adhuc non esse, at pignoris obligati possidenti retentionem parit: l. 2. sup. h. t. quam etiam chirographaria producit l. vnic. ff. de chirograph. pecun. pig. remi. poss. Nec valet si replices: dictum pactum primus esse personale, quam reale, cum conuentio vt qui ex alterius fundo fructus percipiat personalis appellata dicatur in l. Titius. 81. §. Lucius Titius. 1. sup. de contrah. empt., siquæ retentionem producere non valere, cum obligatio personalis rem supra quæ est constituta non sequatur l. 1. §. si vigesimo. ff. ad S. C. Trebell. l. Erit alienum. 15. ff. de donat. sed tantummodo personam obligatam, eiusve vniuersalem successorem. l. 1. §. sequitur ff. si is qui testamento liber esse iussus. vendit l. hæreditas. 50. sup. de petit. hæredit. Nam cum

conuentum

conventum sit de hereditate quidq; ex ea, et determinato tempore (pri
orato nempe) percipiendis, realis, et non personalis dicitur conventio l.
debitor. 39. §. 1. sup. de contrah. empt. l. cum actor. 5. §. de trit. inv. et l.
Lucat. quanto magis quod ex eo retentio creditori ipsi, non solum vigo
re dicti pacti competit, verum etiam ex ipsius communi dispositione quo
adusque scilicet precunia debita ei soluta sit l. ex quidam §. ult. ff. de usur.
. Nec tandem antichreticum pactum in fraudem legitimarum usurarum
adhiberi esse videri potest propter incertum pretium fructuum, qui ali
quando sunt pluris, et aliquando minoris quemadmodum Imp. Philip-
pus recte rescripsit in d. l. sicca lege. ff., et in l. Leo. 23. ff. de usur.
a. Itaque si amiserit. Pariter dub. actio in fructum vel subsidiaria ejusmodi
non aliis actionibus deficientibus dumtaxat solet concedi l. quoties. 21. sup.
de pign. act. verb.: subsidiaria enim actio ideo talis appellatur, quasi ul-
timum præsidium, et subsidium sit. §. sicuti autem. §. sup. de satisdat.
tutor. atqui creditori pignoratitiæ ad rem pignoratam recuperandam
ordinaria actio serviana utpote competit l. si creditor. 28. sup. de pignorat.
act. l. si fundus. 20. §. in vindicatione. ff. Non poterit igitur antichreti
cus creditor ad possessionem antichreseos pignoris recuperandam actione
in factum experiri; quippe enim ipse vere pignoratitius creditor sit ne-
que requirimus. d. l. si precuniam. 33. sup. de pignorat. act.
Deinde. nihil refert in quo eorumque casu plures actiones competere, et
diligendi arbitrium actori habeat, qua potius actione experiri malit. quod
in hujusmodi. §. §. 1. sup. de rei vind. act. l. cum filius. 76. §. varijs. §. de leg. 2. Est
autem aliquando commodius una agere quam alia, pro diversitate pos-
sessorum, et extremorum ut pignoratitii vocant in unaquaque actione po
sitorum §. extremum. Inst. quod cum eo.: poterit igitur in proposito pig-
noris nomine actio competere, non quia sit subsidiaria, sed quia nihil
vetat eam simul cum alia actione concurrere l. 2. ff. de pact. inter
emptor., et rectius est ea agere, quoties minima in incerto hypotheca ana alia
competit, propter periculum quod subest male electæ actionis l. si gratui
tum. 17. l. titius. 24. sup. de præscript. verb.: quod periculum permanere
videtur in casu nostro non enim pro antichreti recuperanda hypotheca
ulla actio competere potest, licet posse primo intuitu videatur; quatenus
antichresis pignus sit, hypotheca tamen numquam esse potest: Possessionem
rei hypothecatæ numquam in creditorem transit l. cum et Scævola. 31. §. 1.

sup.

sup. de pign. act. et antichresi aliter constitui non potest quam ut dicit in realem rei pignoratæ possessionem inducatur, ut in quibus verba Adriani suprema est. Observandum tñ restat actionem ei factum in quibus seruianę actioni vtilem assumere: adhibenda enim præscriptis præscriptis verbis quoties cum alia actione concurrit, induit effectum illius nominatæ actionis quę competebat d. l. Lucius. 24. l. eum qui. co. §. 1. sup. de præscript. verb.

§. 2.

Vsusfructus an possit pignori hypothecęve dari, quæritur est. Et scribit Papinianus libro undecimo responsorum: huic domino proprietatis conuenit, huic ille qui vsum fructum habet: tenendum creditorem. Et si velit cum creditore proprietarius agere, non esse ei vtilem in rem se, tali exceptione eum prętor tuetur, si non inter creditorem et eum ad quem vsusfructus pertinet, conuenit, vt fructus pignori sit. Nam cum et emptorem vsusfructus tuetur Prętor: cur non et creditorem tuebitur? eadem ratione, et debitori obijcietur exceptio.

Ad. §. Vsusfructus. 2.

Rabi Dub. neque vsusfructus causalis, neque formalis potest a domino proprietatis per se pignori dari; non quidem causalis, quia cum domini proprietatis pars quędam sit a proprietate separationem recipit quamdiu causalis est, nisi cum id agitur, et ex causali fiat formalis l. cum argentum § penult. l. si alij fundum. 19. ff. de vsufr. leg. at. l. recte dicimus. 25. de verb. sig. Deinde non quidem formalis rei cum alicui pignus constitui non valet vlo. l. si rem. 9. l. aliena. 20. sup. de pignorat. act. l. Et quę vendem. 15. §. quod dicitur. h. t. et vsum fructum formalem ad proprietatis dominum vtpote domini pertinere non posse recte ab Vlpiano responsum extat vi l. stipulationi. 5. sup. si vsufr. petat, nemini enim potest res sua seruire l. in re communi. 26. sup. de seruitut. vrban. prædior. l. communi fundo. 78. in principio. ff. de iur. dot. Inutilis est igitur pignori vsusfructus constituto a proprietatis domino facta.

Decid. Ea quę venditionem recipiunt recte oppignorari possunt l. sed et quod. 9. §. 1. h. t. atqui vsusfructus formalis a domino proprietatis extraneo venditi, cędi, et hypę potest l. omnium. 3. sup. de vsufr. l. generali. 32. in principio sup. l. cum ita. 41. ff. de vsufr. hy. l. quod non prodest. 63. sup. de vsufr. l. seruitus.

Et decidit

cod. ill. tit. l. 22 pact. s. §. 1. sup. quib. mod. usufr. vel us. amit. Quid ni
enim dominus plenæ proprietatis usufructum formalem pignori dare
non potuit? quemadmodum rationabiliter hic marcianus dicendo: si cuy
torem usufructus pactus fuerit cui non habebit et creditorem. Verum ta
men est quod per venditionem usufructus formalis constituitur, cum
per talem venditionem fiat separatio usufructus ab ipsa proprietate qui
dum fructum formalem constituat; ita enim talis usufructus per abstrac
tionem et separationem a proprietate, ut apud Logicos universalia per ab
stractionem ab individuis; per oppignorationem vero cum nulla fiat a pro
prietate separatio (nil enim penitus rei pignoratæ in creditorem transfertur
l. cum et Satis. 35. §. 1. sup. de pignorat. act. l. pignus. 9. Cod. eod. tit.) sed solum
in creditorem transfertur (ut recte notat Bartol.) facultas et commoditas
utendi et fruendi (quæ non distribuitur reali, sed dumtaxat rationis (quam
philosophi dicamus) ab usufructu formali secernitur). Item nisi distrahen
di usumfructum una communi omnium creditorum per quam depositio
num et usufructus formalis constituitur et in emptorem transfertur,
ad instar pignoris proprietatis, quæ tamen si creditori non sit, si tamen ab eo
creditore una distrahitur in emptorem dicitur transferri l. nonest nos
trum. 46. §. de acquir. rer. domin. § contra autem creditor. Inst. quib. alien.
Licet vel non

a, Sive ille qui solum. Bartol. Dub. Non valet pignus quod a domino datum
est, nisi ex domini voluntate datum esse proprietur. l. 6. Si non. 9. d. l. aliena
20. sup. de pignorat. act. Et. hic. Cod. Si res alie. pign. dat. sit. atqui qui dum
taxat usumfructum habet, dominus non est; recte enim dicimus eam
rem suam nostram esse cuius usufructus alienus est l. recte dicimus. 15.
de verb. signif., et alienam cuius usumfructum solum habemus §. 1.
in fin. et § est autem. 2. in fin. Inst. de rerd. Institut. pignus igitur ab usu
fructuario constitutum non valet

Deinde. Fructus rei est pignori dari licere. l. Et. §. de usur. atqui omnes fruc
tus illius rei in qua usufructus formalis constitutus est ad fructuarium per
tinent l. Usufructu legato 51. sup. de usufr. et Et. d. tit. l. impubis. 66 l. cum
filius. 76 §. dominus. §. de leg. 2. poterit igitur pignus usufructus ab usu
fructuario constitui, licet cum proprietatis dominus non sit, usufructus

tamen

pp. lib. 20

Usufructus tamen rerum domino esse censetur, cum illius rei vindicationem habeat l. 2. et 3. sup. si Usufruct. petat: quæ solum rem domino vindicari facit vulgi. in rem. 23. sup. de rei vindicat. quia propter jus utendi et fruendi per proprietarium creditori prohibitum potest ipse creditor exceptione ista: si non inter creditorem, et eum ad quem usus fructus pertinet, et usufructus pignori datus fuerit; ad instar illius rei pignoratæ in pignus datum extitit l. grege. 13. § cum pignus. ff. et l. 1. et 2. C. si pign. pign. dat. sit, et adversus usufructuarium usufructum vendicantem exceptione pacti, adeoque dolli se defendet, de quo cum, et infra dicetur debitor resistendo quod creditor pignore abundanter datus fruatur et inquit Paulus in l. Rem alienam. ff. sup. de pignorat. act. Ex dictis patet quam valde deceptus fuerit Accurs. qui inde existimat posse usumfructum ab usufructuario pignori dari, quia usufructuarius sit dominus. Usumfructus enim cum fructus dicitur pars dominij non autem formalis. d. l. recte dicimus l. 15. ff. de verb. signif. cum usufructus formalis non in parte, sed in jure consistat d. l. mevius. 66. § fundo. d. l. cum filius. 16. § denique. ff. de leg. 2. l. si a reo. 10. § si reo. ff. de rebus auct. qui autem dicimus de usufructuario ad suarium non extendunter, quia licet eidem modus modus seu constituatur, ac dicitur quibus usufructus. § 1. Inst. de usu et habitat. tamen eo modus usus servitus personalis dicitur, et nec in eo reo in suarij vertere possit, nec ab suario vendi, nec alienari l. sed neque. 8. l. usus aquæ. sup. de usu et habit. sunt usufructus

§. 3.

Jura prædiorum urbanorum pignori dari non possunt: quibus nec convenire possunt ut hypothecæ sint

l. 12. Paulus Lib. 68. ad Edictum.

Sed an viæ, itineris, actus, aquæductus pignori conventio locum habeat, videndum esse Pomponius ait, ut tali pacto fiat, ut quamdiu pecunia soluta non sit, his servitutibus creditor utatur, scilicet si vicinus fundum habeat: et si intra diem certum pecunia soluta non sit, vendere eas vicino liceat. quæ sententia propter utilitatem contrahentium recepta est.

Ad. §. uiæ. l.

Jurisconsulte sane dubitanti mihi explicandum accurrit; videlicet an omnimoda diversitatis rationem aut rusticas servitutes, ex equitate, ac propter utilitatem commercium (non autem virili subtilitate attento ut infra docebitur) pignori posse dari permissum sit, et ab eo fatuis hoc interdictum. quod certe prestantiorem Interpretum maniam torquet: Bartol. namque cum suis sequacibus ex eo oriri existimat, quod servitutes urbanæ sunt perpetuæ, non autem rusticæ, quasi scilicet perpetuitas illa impediat earum oppignorationem, ne civis jus virili affirmetur, cum tunc creditor pro suo arbitrio extinguere servitutem minimam et deformitatem urbis posset, quod maxime prospicit est prospiciendum. l. ult. §. ne quid in loco publ. Sed non videtur pati esse domino prædij dominantis urbani, servitutes suo prædio debitas pro suo arbitrio non esse permissum, quod tamen ei hoc a civili ratione vindicatur l. si domus 21. sup. de servit. urban. prad. l. si pillicium 8. sup. quemadm. servit. amitt.: accedit quod non minus servitus, quam urbana causam continuam habere dicitur l. foramen 28. sup. de servit. urban. prædior. Francis. Duarenus lib. 2. disputat. cap. 3. obtestatur: Servitutes tam urbanas, quam rusticas constituendas urbe pignorari, non autem constitutas, quod manifeste cum nro §. pugnat ubi manifeste indistincte ait servitutes urbanorum prædiorum pignori dari posse. Doctissim. vir Jacobus Cuiac. lib. 15. Observat. cap. 6. ait servitutes rusticas quia vicino displicere valent oppignorari posse, non tamen æquitate, verum etiam et civili rigore attento: urbanas non posse quia vendi nequeunt, cum alij prædio quam dominanti utilitatem adferre non possint, qui quantum ad primum membrum quatenus æquitatem civili rigore merito reprehendit a subtilissimo autore Fabro lib. 13. ij conjectur. cap. 6.; nostr enim Paulus expresse servitutem rusticarum oppignorationem absolute commercium utilitatem recepisse esse; sicque non procedit civili rigore. . Autor. Faber ubi sup. asserit servitutes rusticas constituendas (non autem constitutas) ex æquitate, et non civili rigore posse pignori dari quia vendi possunt, non autem urbanæ cum displicere nequeant. Sed minus erudite sane; non enim Paulus nos-

52 posset hic distinctionem illam constituit inter servitutes constitutas et constituendas, sed potius inspiciendæ æquitatis, quia propter non est ab alio constituendo, unica rectoria regulam: ubi ea non distinguit, nec nos distinguere debemus l. non distinguemus. sup. de recep. arbitri. l. Papin. sup. de usufr. prædi. l. 2. § convenire. sup. de Iudic. maxime et ten. generaliter loquens generaliter est intelligenda vel eo edicti. licet l. de prædio. sup. de pubtic. in rem act. l. in Claudium. § Si. ff. de testam. milit. cum simil.: maxime cum nulla inde ratio sit imperi. dicimus talem distinctionem haberi ex his rationibus propositis constituj genuinas, ac universas actuales legendas venit. Sicque dicendum est cum Anton. Fab. et Duareno contra Cuiatium nullas servitutes, neque scilicet, neque urbanas prædiorum dare posse; secundum autem æquitatem servitutes rusticas, quia uendi possunt, non autem urbanas, cum distrahi nequeant prædiorum valere: et cum Cuiat. contra Fabrum et Duarenum; non constitutas; verum etiam et eam constitutas. Pro conclusionis vero pars probatur, quia prædiorum causa temporalis est et non perpetua, qua ratione placuit per prædiatorium contractum dominium non posse transferri l. cum et Scæv. 31. § 1. sup. de prædiorum. act., cum eius causa semper solet esse perpetua, et non temporalis l. 1. § de usu. dot. unist. l. Stat. 39. sup. solut. at qui servitus ad tempus constitui nequit l. 4. sup. de servitut. Ergo summo iure absurde dicitur nullas servitutes prædiorum dari posse. 2.o dicit; Inutile enim est prædium quod alij uendi non potest; qua ratione dicitur non valere pactionem ne prædium distrahi possit. l. 1. 4. sup. de prædiorum. act. l. mulier. 11. D. de distract. præd. at servitus urbana distrahi nequit ob difficultatem scilicet emptoris, cum de nullo alij prædio quam dominanti ad tam vilitatem possit. Et in prædiorum existimus si possit creditor reperire emptorem alium qui in ipsum debitorem, cum ea demum causa soleat pervenire ad prædiorum venditionem, cum debitor non valet solvere, et prædium luere l. Si mandatu. 59. § Mani. sup. mandat. l. 4. § addit. D. § de fidejussor. Libertat. quod ipsum vix alibi unquam contingit, quam si pecuniam non habeat in numerato, quam tamen explicari sibique numerari creditor velit. Nec mirum debet esse debitorem

quemquam

quem quam fore eò sibi tutum qui pignus à se datum velit emere, vel potius fuere à creditore, qui nullum alium reperire posset emptorem quando magis quod ea remissio servituti potius dicenda esset, quam venditio; nemo enim rem suam emere potest l. sequi. 16. sup. de comprah. empt.; multo minus debitam à pignore suo seruiente. Rarius autem fuisse emptorem inuenire presumunt verisimile scilicet quippium vicina seruitus habeat, vt ait Paulus retatur. 3to. tandem: non minus enim seruitus constituta est in dominio domini pignoris domini nantis, quam illa que de nouo constituitur, qua propter vendicare illam potest hst. hit. sup. si seruit. vendit. Et vnusquisque vicinus est suo dominator, et arbiter, vt possit facere de ea quidquid velit l. in traditionibus sup. de pact. l. ea re mandata. Et mandat. Vt ea destruuntur per allegata à Fabro Sbi hyp. reputa: seruitutes pignorum eò pignore dominantis esse debitas, vt nullo modo ab eo separari valeant, sicque non posse pignori obligari: Tunc enim non tam vti seruitutis, quam illius commoditas obligetur ad instar scilicet Vsufructus, qui tamen si sit vsi mere personalis, et omnino personæ cohæreat l. 3. § vlt. sup. quib. mod. vsufruct. amitt. vt neque locari, neque vendi, aut aliter transferri in extraneum possit l. si vsufructus. 66. § Iouin. dot. § Finitur. Inst. de vsufruct., et quod plus videar neque in hæredem transire § l. 3. § vlt. l. ex pluribus. 42. § de adminis. tutor. nihilominus pignori stabiliter datur cum tunc duntaxat illius commoditas censetur obligata vt omnes interpretes fatentur. vti l. sicut quidam. 11. § Vsufructus. sup. h.t.: aueò quia si oppignoratæ seruitutis constituendæ alium aliquem gerere possit etiam citra oppignorationem pignoris cui debetur vt inquit in hac nostra l. Paulus: quidni ero similem facilitatem ad facere non posse seruitus constituta. 9. nec satisfacit responsio. hanc operari pactum in tali seruitutis constitutione adiectum, sicque sustinendum. vsque l. In traditionibus. sup. de pact., quia cum non sit à principio conuenire in seruitute iam constituta! Nec tandem illa consideratio ciuilis ac incommodi qua fabet moueri aliquo fundamento stabilitur: quia nam enim iniuria afficit possit dominus pignoris seruientis patiendo seruitutem debitam per creditorem domini dominantis pignoris exercendi? nouæ si creditor eam non exercent, a dicto domino ipsa seruitus: aueò quod per

suppositio

54 suppositionem veri creditoris in rebus suum nullo vi conueniebat damno debitor afficitur; nam si ibi esset nulla delegatio valeret, cum per eam in uno et eodem nat debito novus creditor in prioris locum reparatur l. quod debetur. 31. sup. de pact. l. Elegantior. 24. §. si vendidit. 2. sup. de pignorat. act. ; sique etiam debitoris nomine pignoratis et vendito non sustinerentur, quod tamen falsum est l. nomen. 4. ff. qui res pign. dar. poss. l. si convenerit. 18. sup. de pignorat. act. l. creditor. 13. § cum pignori. h.t. l. Postquam. 7 l. ea nominis. 8. ff. de hered. vel act. vendit. uniuers. l. si cum emptore. 16. sup. de pact. l. 2. ff. de Reg. et act. l. alt. ff. quando dies vel priuat.

l. 14. Marcianus lib. singul. ad form. hypothec.

Creditor pignori obligato quæ postea nascuntur tenentur. Sed et si priori capitibus decidentibus totus grex fuerit renouatus tenebitur.

Ad l. creditor. 13.

Ratio dub. non potest esse pignori obnoxium, id de quo ut pignori esset non conuenerit, etiam si originem ex re obligata traxerit l. si conuenerit. 18. § si qui. 3. sup. de pignorat. act. ; Pignoris enim obligatio per conventionem de ipsa re qua obligatur relatum constituitur l. 1. sup. h.t. at quicum grex pignori datus fuit nil de fœtu nascituro obligando secum actum est, prius enim quærendum est, utrum de rerum natura aliquid sit, antequam queri possit an pignori dari valeat, cum quæ nec an sit, prius dicatur quam qualis nec quid et sit et inquirunt philosophi l. In Falcidia. 9. § 1. ff. de leg. Falc. l. alt. ff. de Stat. homin. : Ergo creditor pignori datus non ob id fœtus ex eo provenientes pignori debent censeri obnoxii; maxime cum in pignoratitio contractu sicut in cæteris omnibus, cum quæritur quid in eum venerit conventionis tempore inspiciendum sit, non si quid ex post facto superuenerit l. Rutilla polla. 69 sup. de contrah. empt. ; Profecto enim creditor tenetur rem obligatam conventionis tempore in sui debitoris dominio fuisse, nisi generaliter bona omnia, tam præsentia, quam futura pignori data fuisse proponatur l. Et qui nondum. 15. § quod dicitur uniuers. l. 3. h.t. l. aute omnia. 23. § de probat. l. qui prædium. 6. ff. si res alien. pign. dat. sit

Decid. quod necessariam dependentiam a re obligata habet censetur pignori obnoxium, etiam si de eo oppignorando expresse inter contrahentes nihil conventum : in contractibus enim nil refert an specialiter quid expressum

Sit am p

sit ait per relationem ad aliud l. certum est. 6. sup. de rei. credit. l. 55
esse tit. 11. de hered. instituen. l. si ita scripsero 38. de condit. et
demonstrat. atque agni, hoc vitulij qui ex grege pignorato nascun-
tur necessariam, et naturalem ab eo dependentiam habent § ius au-
tem naturale. Inst. de iur. natur. gent. et civ. nivium etiaque nonest
si greges oppignorati conditionem sequi meantur. quod enim natura
libet et perfecte necessaria sit, et proinde eam per facto tere habuisse
fiat l. 1. et l. 3. l. 2. § apud namussam. ff. de aqu. et aqu. pluv. arce.
l. hi fundi 28. § 1. in fin. ff. de liber. et posthum. Hinc dicitur partus ancil-
le pignorate conditionem nobis obligate sequi d. l. si convenerit. 18.
§ si fundo 2. sup. de pignorat. act. Hinc etiam dicitur fructus pigno-
rati qui mihi soli, et non semini percipiuntur, si à debitore percep-
ti fuerint oppignoratis etiam censeri l. 1. § cum pignus. sup. de ff. l. qui
sent. 21 § 1. ff. de usur. l. Pothon. 21. § si de futura. ff. qui potior. in pign. hab.
l. 3. de in quib. caus. pign. vel hyp. tac. contra. Hinc eandem di-
cimus nuda proprietate oppignorata usumfructum qui postea adve-
nit pignori obligatum videri d. l. si convenerit. 18. § si nuda. l. sup. de pignorat.
actione

a. Sed et si: Rarò duo. Grex licet sit quid universale, non est tamen ex eo
rum numero quæ ut unita concipiunt, possuntque simul corpore concipere
; ex multis enim distantibus capitibus constituitur § si grex. Inst. de leg. Ev
do extinctis prioribus capitibus ex quibus dictus prior grex componebatur
dictus prior grex extinctus esse debet, et consequenter supra eo consti
tutum: extincta enim re pignorata pignus etiam dicitur extinctum
d. l. si convenerit. 18. § si quis. 3. sup. de pignorat. act.
Deinde. Cuius rei eadem species concipitur, eadem quoque dicitur l. si. 6
§ 1. vers. nam qui dicit post. ff. de aur. et arg. legat. l. Proponebatur
76. in fin. sup. de iudic. Species enim et forma, et illa. quæ dat esse
rei l. Julianus. 9. § sed si quis rem. sup. ad exhibendum. atque ita nemo
de simum caput, aut alterum; sed et si omnia mutata sint eadem ta
men species et forma organi manet est quæ antea erat l. si cum magen
tum. 21. § 1. ff. de excep. rei iudicat. l. grege 21, et seq. ff. de leg. 1. unum enim
corpus metaphisicum ex dictis substituti capitibus detrahere possumus quod
nil aliud est, quam grex l. § si grex. Inst. de leg. vedete pictor de morbis

ne

ano responsum extat Ita q̃ rege renovato nil omnino pignus quod supra eo fuerat constitutum durare; Pignoris enim natura ella est ut nisi rei obligatæ extinctione, aut integri debiti solutione non liniatur d. l. si convenerit. 18. §. si quis. 3. sup. de pignorat. act. l. si rem. §. omnis pe cunia. sup. tit. eod. Hinc dicitur taberna obligata mercedi quæ in alterius locum fuerunt subrogatæ pignori obstrictas censeri, quia eadem taberna esse videtur, quæ antea fuerat l. cum tabernam. 3t. h. t. hinc etiam dicitur omnibus Judicibus per vices mutatis idemque quod antea fuerat esse Judicium. hinc etiam dicitur omnibus Legionis militibus per vices mutatis eandem met Legionem antiquam esse, et populum eundem hodierna die, qui ab hinc centum annis fuissent; etiam si ex illis nemo nunc viveret d. l. cum proponebatur. 76 sup. de Judic.

§. 1.

Statuliber quoque dari Hypothecæ potuit, licet conditione existente evanescat pignus

Ad. §. statuliber. 1.

Abhoc §. breviter nos expediemus; cum enim statuliber pendente die vel conditione subque libertas ei relicta est sit vere servus interim pro libero. g. f. de statulib., dubitandum non est, quin etiam is ab hærede rebus suis pignori dari possit; hæres enim adita hereditate vere verum hereditariarum dominus constituitur. §. ult. Inst. de hæred. qualitat. et differ. l. de hereditate. 19. § patris familias. vers. non tamen sic et hæres. l. de acquir. pecul. quæ l. hæredes. 25. §. non tantum. 6. sup. famil. ercisc. et servi ab eorum domino recte pignori dantur l. de ea re. 32. §. h. t. cum simil. Sed circa id quod circa finem §. scriptum est difficultatem facit, quod pignus semel rite constitutum semper pro novatum rem sequatur vide l. Pignoris. 17. ff. h. t. Respondendum extinctione rei pignoratæ pignus quoque evanescere d. l. si convenerit. 18. §. si quis. 3. sup. de pignorat. act. et servum pro libertatis adeptionem quodammodo extingui: post enim manumissionem novus homo esse videtur, cum ex eo tempore incipiat caput, et statum habere l. 4. sup. de capit. minut.; antea etenim pro nullo habebatur nec uti civili, nec prætorio l. qui testamento. 20. §. servus. f. qui testam. fac. poss. l. nulle modo. 7. ad leg. Cornel. de falsis. l. quod attinet. 31. de reguel. Jur.: qua ratione dicitur: actionem rei depositæ per servum antequam manumitteretur acquisitam eo manumisso, non sibi, sed domino competere l. 1. §. si servus

ves

Si vivus. 20. sup. de pecul.

§ 2.

Cum pignori rem pignoratam accepi potest videri: quatenus utraque pecunia debetur, pignus secundo creditori tenetur, et tam exceptio, quam utilis actio danda est. Quod si dominus solverit pecuniam, pignus quoque perimitur. Sed potest dubitari, cum quis creditori nummorum solutorum nomine utilis actio danda sit, an non. Quid enim si res soluta fuerit? Et verum est quod Pomponius libro septimo ad Edictum scribit, si quidem pecuniam debet is, cuius nomine pignori datum est, ex hac ea creditorem secum pensaturum, si vero corpus is debuerit, et solverit, pignoris loco futurum apud secundum creditorem.

Ad. §. cum pignori 2.

Rabè Dub. Pignus eo animo datur et accipitur, vt sit cautum creditori. §. mandati. §. Illud. sup. mandat.; semper enim plus cautionis subesse in re quam in persona l. plus cautionis. 21. de regul. Iur. Proinde nil agitur datione pignoris, si effectus ille non sequatur, vt res pignori data obligetur, et quidem tali vinculo, vt rem ipsam prosequi contra quemlibet possessorem creditor possit, in quo differt pignus a venditione, per quam e contrario non id primo, et principaliter agitur, vt dominium in empti rem omnino transferatur, sed tantum vt debitor emptori ex contractu obligetur, per consequentiam autem vt emptor per traditionem subsequutam fiat dominus, si dominium rei venditæ penes venditorem fuit, sin minus obligetur venditor de euictione ad restitutionem pretij, et quanti ipsius emptoris interest l. ex empto. 11. §. 1. iunct. l. 1. in princip. et pass. sup. de act. empt. l. si traditio. 4. de cod. tit. l. si in venditione. 60. §. de euict. atque per venditionem, adeoque traditionem factam a non domino, actio non potest nec obligari res quæ alterius sit, ne alteri per alterum iniqua conditio inferatur contra regul. l. non debet. 14. de regul. Iur, qua ratione dicitur re aliena creditori ignorante in pignus data contrariam actionem pignoratitiam. debitori competere l. si tutor. 16. §. contrariam. sup. de pignorat. act. non quia pignus valuerit ex quo actiones pignoratitiæ directæ et contrariæ nascitur clem, sed quia re ipsa suscepta est creditor, cui per eius modi pignus nullo modo cautum fuit: non potest igitur debitor pignus a suo debitore acceptum suo postmodum

dum

modum creditori in pignus dare; sola enim possessio dicti pignoris, non autem dominium penes eum remanet l. cum et Sabi. 35. §. 1. sup. de pig. nexat. act.

Decid. Tamen si creditori sibi in pignus data dominium non habeat, vel tenere retinendi etiam penes se eram iuris dominio eiusdem competat, quandoquidem verum erit debitum ei soluendum non esse l. 1. sup. h. t. l. cum vero §. 25. h. t.; Idque est quod vulgo traditur pignoratitium creditorem habere non solum ius ad pignus, sed ius pignoris l. Pignoris. 11. et pass. h. t. l. Si creditor. 7. §. ult. ff. de distract. pignor. atque iuris quidem reale in aliqua re habet eam in pignus dare valet, qua ratione diuersi possessores fundi vectigalis, aut superficiarij, posse tuba. pro dicta pignori Migare l. Victor. 66. §. ult. sup. de pignorat. act. l. Lex vectigali. 31. h. t. (quę iure dominij ad eos non pertinere certum est: superficies enim solo cedere dicitur l. 2. §. de superfic. l. qui res. 98. § arcam. §. de solut. Ergo non tantum ex equitate; verum etiam summi iuris apicę actionis pignus per creditorem rerum oppignorari posse defendi valet, nec ob id pignoris dominii debitor causa erit ut ea sequenda manifestum fiet

a Et tum exceptio. Ratio Dub. quę sibet exceptio si vel minimum quid iniquitatis habeat nullius momenti esse dicitur; eli dicitur enim per replicationem l. 2. §. de except (sola doli tamen exceptione excepta, quę nullam patitur replicationem, nec quidem dolo l. apud Celsum. 4. §. Marcellus. ait 3. §. de dolo mal. except) atqui si secundo creditori adversus pignoris dominum aliqua exceptio in propositio competeret illa esset. Ut puta actorem rem pignoratam recipere non valere, quia verum est utramque pecuniam solutam non esse, ut hic a Marciano dicitur, quę in se manifestam iniquitatem continet; iniquum enim est quod quis alterius facto cautionem patiatur d. l. non debet 14. de regul. Jur, et ita iniquum quod sui creditoris facto debitor duo debita solvere teneatur, adque tueretur, ut pignus secum recipere valeret: dolus enim (utraque) conjunctiva duorum dicitur, et utriusque collecti concursum requirit l. penult. §. de injur. et dolo substituit: sic apud Ciceronem de duobus conjunctim dicitur hic dolus, et de quint. pro. Lib. 2. Epist. 8.: donec utriusque rei summam exhibuisti

Verum

prenul. et l. officior. magna est ei fortuna qui vtramque par
tem, vel ad secundas res, vel ad aduersas habet. Secundo creditori
vt ad versus priorem dominum nulla sibi, ac efficax exceptio competere potest

Decid. Secundes creditor ut prospicio ut priorem locum subrogatus consequitur; Jus enim quod in pignorata priori competebat et oppignoratum existimatur (et infra apparebit) Ergo eodem modo quo si adversus priorem creditorem (debito non soluto) ad pignus recuperandum debitor agere vellet priori exceptio illa (de integro debito nondum soluto) competenda esset l. si rem. g. § omnis pecunia. sup. de pignorat. act. l. Et quia non dub. 13. § etiam. h.t. eandem exceptionem in parti secundo creditori prestari debetur: Subrogatum enim naturam eius in cuius locum subrogatur participare dicitur l. si cum. §. qui minorem. sup. si quis cautionibus l. 1. § hec actio. ff. si quis testam. Libr. l. vnic. §. 1. ff. de ver. vxor. act. Vbi de aliquo incommodo pignoris domino aliquo incommodo afficiendo non enim res debita, sed rem dumtaxat habere tenebitur (strictis verbis dicitur) debito enim vtraque aliquando disiunctive, vel alternative ponitur prout in parti §. quod manifeste patet ex l. si conuenerit. § sup. de pignorat. act. vbi in fine simili specie Paulus ait: debitorem qui secundo creditori soluit putandum esse per prius rem aduersus primum suum debitorem exigere volentem. Et non solum dicto secundo creditori aduersus pignoris dominum supradicta exceptio competit; verum etiam et aliam habebit, scilicet aduersus primum creditorem, et suum respective debitorem, pacti ipsa conuenti; cum enim priori creditori per hunc debitorem debitum nondum solutum esse proponetur primo pignoris vinculum adhuc durat l. si rem. § omnis pecunia. sup. de pignorat. act., sicque pignus a secundo creditore possessum primus vendicare potest l. si fundus. h. § in vendicatione. h.t. l. prior. ff. qui prior. in pign. hab., sed quid iniquum vt contra factum suum ad rei obtinendam veniat l. post mortem. 25. sup. de adopt. concedenda est secundo exceptio pacti conuenti l. pacta. 72. sup. de contrah. empt. l. 3. ff. de vetera vendit. l. sed et si. 21. § fin. vbi. notatur., quo exceptione nulla alia vtilior esse potest: nihil enim est tam naturale, quam ea quæ inter contrahentes placuerint seruare l. 1. sup. de pact. l. 1. sup. de constitut.

pecun.

quam vlt. ad vlt. Rara. Dub. Obligationes personales, et quæ ex alijs actionib. nascuntur actiones vbi personales dicuntur, quia personis cohærent, nec ad alias quam contra heredem, suæ actoris, suæ passiue transferri vllo modo possunt l. 1. §. si hæres. ff. ad. S.C. Trebell. l. 2. C. Rei vxor. Iulianum. 6. de Obl. et act. l. penult. et ibi Bart. de quand. fis. vel priuat. l. Si ris alieni. 11. de donat. atqui Secundus creditor cum pignoris nul contraxit, sed duntaxat cum creditore eius: non potest igitur dictus creditor aduersus pignoris dominum aliqua actione experiri: sicut enim omnes personales actiones ex obligationib. personalib. profici scuntur l. licet. 42. §. ea Obligatio sup. de procurator. Ita et personales obligationes ex contractu vel quasi, et ex delicto, vel quasi oriuntur. l. 1. in princip. ff. de Obl. et act. Nec pactum vnius alij nocet, vel prodest l. Si vnus. 27. §. pacta quæ turpem. sup. de pact. adeo quæ rei vendicatio pot. at. de quib. res iudic. non nocet, et hic inter alios act. nihil agitur l. Sæpe. 63. ff. de re iudic.

Decid. quamquam directa pignoris actio Secundo creditori aduersus debitorem sui debitoris ex propria sua persona competere non valeat indebite enda sua ei venit actio tibi: Indirecta enim sunt actiones tales tam ciuiles, quam prætoriæ vt essent subsidiariæ deficientib. directis, quibus eas concedendi iusta causa non deficit. l. quotiens. 21. sup. de præscript. verb. atqui in isto casu quum est vt Secundo creditori aduersus priorem debitorem actio tibi competat, vt scilicet necessitas conueniendi primum creditorem, et aduersus primum debitorem prioris rei dominum, et sic inutilis circuitus qui semper est vitandus quantum fieri commode potest l. Dominus. 51. sup. de condict. indeb. et vt celeritate coniungendarum actionum vna occultetur vti in specie l. 3. §. sed si debitorem. ff. de donat. inter vir. et vxor. l. Singulares. 15. sup. de reb. credit.: vobis igitur a Martiano responsum est Secundo creditori aduersus prioris domini Sticum Seianam concedendam esse, ad instar scilicet eius cui nomen debitoris venditum est, aut in pignus datum l. nomen. ff. de qui res pignor. dar. post. cuius rescripti vim Pignoratitiæ actiones tales accommodantur d. l. nomen. ff. Et quod plus est, non tantum dicto creditori exercitus accommodat

vel

verum etiam et illi qui a eo causam habent. l. postquam. 7. l. emp
tor. 5. l. ex nominis. 8. Cd. de hered. vel act. vendit. l. 2. D. Cd. de Nov. et
act. Nam dominium quem esse oportet: non dominam quem esse
patet, priusquam de ea re, qua de agitur liberam habeat disponendi
facultatem. vide l. in mandata. 21. Cd. mandat., et actio cedenda non
prius est cuius est, cui cedi debet, quam cessa sit, alioquin non esset
cedenda, si iam ante cessionem pro cessa haberi deberet. l. quod debe
tur. 81. sup. de pecul. l. si ut. 59. sup. de evict. l. modestinus. 76. §. de solut.
. quę nil omnino de prędictam inutilis ei actionis exitandi rationem est ita
placuerunt, tam etiam, quia quod mihi prodest, et tibi non nocere ta
men mihi permittendum est. l. in creditore. 38. §. de evict. l. penult. D. de
prędic. sup. esse. Et quatenus qui mihi aliquam actionem prestare
potest, licet alienę rei dominio sit, magis tamen in rebus mei,
quam sui esse videtur. l. quod civitatis. 19. C. non videtur quis quam.
51. de regul. jur. inst. l. rem alienam. 52. §. de acquir. rer. dom. Ver
rumtamen est servitutem directam nemquam secundo esse or
diri propri, sed illam alieno nomine competere posse. Et tunc
eam contra extraneos pignoris possessores, quam adversus verum pig
noris dominum invocabitur: cum enim pignoratitiae contractus
rei pignoratę traditionem exigat. l. si rem. 9. § proprie. sup. de pignorat.
act., et traditio rei pignoratę, qui ab alio debitori tradenti debetur ex
mandatum actionem contineat. l. 1. Cd. de donat. affirmandum ne
cessario est nomine primi creditoris ipsum secundum directam pig
noris actionem, tam adversus primum debitorem verum pignoris do
minum, quam adversus extraneos possessores exercere valere
quod si dominus velent. Rabi dub. Pignoris causa tam in eo constituendo
quam dissolvendo semper videndum dicitur l. rem hypothecam. 65. §.
de evict., qua propter sepe placuit interpraem debiti solet summam pi
gnus solutam esse oportere, ut pignus omni valeat. l. si rem. 9. § om
nis pignus. sup. de pignorat. act.: atqui primus creditor qui pigno
ri debitore huc adeptus, si eversus ipsam met creditori huc obligat de
bitum, nisi hic dicti pignoris domini aliud agi esse intelligitur
l. primi. 27. sup. de pignorat. act. Non est igitur audiendus pignoris

dominus

62 dominus si in pignore reperiendo de quo ipse nec creditori debitori secundi creditoris tantum afferat, sed aliquis est, et unius quique creditoris debitum solvat. Pignus enim totum et quodlibet non domini ex domini voluntate, permittente ut in praeiudicium domini, atque si ab ipso domino datum esset, nec tantum si ad eum inde voluntas domini venerit, sed etiam si ex post facto per ratihabitionem sciam l. si fundus 16. §. 1. h.t. l. penult. et ult. Ed. si ves alien. pign. dat. fit.

Decid. Nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habet vulg. l. nemo plus. 54. de regul. iur.. atqui creditor qui pignus de debitore nequit non habet ius illud pignus sibi retinendi, nisi quo adusque solutum sit huius debitum. l. si rem. 9. §. omnis penult. hyp. de pignorat. act. l. longe. 13. §. etiam h.t. cum simil. Ergo tametsi illud pignus in creditoris dominium transisset ipso tamen pro huius debitum solutum, et secundi creditoris pignus etiam extinguendum debet, ne soluto enim iure debitoris restituat dominus l. nihil autem. 4. aliud. 7. l. si ex duobus §. sed et meliorem hyp. de in diem addict. l. si ex vectigali. 31. §. h.t.. Nec illa tantae domini voluntas, qui ei tenuerit pignoris captionem dicitur vitio vendi quicquam in praeiudicium ipsius met domini operari valet, non enim debet enim illum quantiperem absque me debitum aut tempora primi pignoris, cum ex eo oriatur quod huius rei pignori dari licere l. si imp. l. de usur. quapropter dominus pignus alicui dando et eius illud appropriando per necessariae consequentiae deperditurus creditur cum vi pignoratis fructus huius fiat, creat enim ab eodem met in sortem imputandi huius fructus pro eum praecepti. l. 1. et. 2. Ed. de pignorat. act., per hoc tamen non impeditur, quin reste fructus huius fuere dicatur. Quemadmodum est longe est pedes huius fuere, aliudve huiusmodi. Fiat vero creditor huius fructus, etiam quos in sortem imputat, sed non hucusque si quos fiat huius citra illum omnes imputationes, quo modo dicimus in fidei possessorem, fructus omnes quos ex realina percepit bona fide emptori huius fuere l. qui fidei 78. §. de acquir. rer. dom., nec tantum percipiens, sed etiam si alius quilibet eos de illo seperaverit l. si fructuarius 12. hyp. quib. mod. pign. sol. amitt. Nec tantum tamen adquiritur, quam quos consumpsit, vel usu perit l. 4. §. post l. non. hyp.

finis

sin. requir. l. 4. § vlma ff. de reiuyg. ejusd. enim non idem accipiunt 63
(61), sed citantis adhuc, nec ejusdem domino restituere effici Judicij
cogitur l. certum. 22. C. de rei vindicat. §. 1. Inst. de offic. Judic.) Neque
Actoris eorum de negat: quales enim debet dare ad cautionem nihil
tionem operari valet dicta l. non omnis. 9. hyp. de nb. credit. nec
creditor fisco huic rei debitoris conditionem deteriorem facere post
ea l. non debet. ult. ff. de regul. Jur. quibus supra dictis rede con gru
unt ea quæ a Papiniano responsa sunt in l. debitor. 4. § illata 2. vers.
Itaque hyp. de pignorat. act.: Ubi facto scilicet primo creditore qui
pignus sibi ab initio aliquo obligatum accepit, neque persuasionem, neque
retentionem secundi pignoris mutuare nec aliam fecisse Pauli mentem
tem in l. si convenerit. 18. hyp. cod. ill. tit. confirmo: Utrumque alia respon
dit: debitorem sui hoc fere notum spectasse si secundo creditori liberet hunc
dum esse a pignore adversus hunc creditorem hoc calere quod valde
probabile quum, et absurdum sit, quod quis debitis in libidem singulis pl
rare cogatur, quod etiam in debitis stipulandi convenit, quare regula
tatis l. cum duo. 2. l. in debitis. 3. §. 1. in fin. ff. de duob. reis constituen.
D. sed post debitam. Ratio Dub. Ut specialis pignus recte constitutum censea
atur cum est creditorem probare debere rem sibi oppignoratam eodem
nis tempore in cui debitoris dominio fuisse l. Et quia videndum. 15. §
quod dicitur. ff. h. t. l. ante annum. 23. ff. de probat. atqui creditor qui a debi
tore hoc nomen debitoris in pignus accepit hoc probare non valet, eo ni
pso quod nomen est debitoris mei, meum dici nequit licet ex mei
peculij contractum sit, cum duo in solidum eius domini rei domi
ni esse simul non possint, sicut nec possessores l. 3. § ex contrario ff. de ac
quir. poss. l. duo in solidum ff. de pignor. act.: inutiliter igitur debitoris no
men in pignus datur: accedit quod pignoris obligatio non ipsam affi
citat ut quæ obligata est, et nihil creditori eius nomen debitoris, sed tan
ne l. pignoris. 17. ff. h. t. cum simil. affici autem nomen non possit, ut ne
que tradi, neque tangi, cum sit quid incorporale tit. de rer. corporal. et
incorporal. apud Justin. l. 1. § quibus. hyp. de rer. divis. Unde est quod hyp
pothecam omnium quæ alicui sunt, et nomina debitorum non conti
neant ut l. cajus Seius. 86. ff. de leg. 2. l. quæ litem. 78. §. 1. de leg. 3. Quod

pignoris

o 4 hōnis alia alia ratio esse creditori ex l. quibusdam. 14. et 9 ff. hyp. sup. de hered. vel. act. vendit. Habet enim venditio etiam nominis quia non sicut per pignus, ita res afficitur per venditionem, sed persona tantum obligatur. l. Rem alienam. 28. sup. de contrah. emp. Decid. Non est novum quod utilitatis publicæ causa, ampliandorum scilicet commerciorum gratia etiam in pignoribus contrahendis mutata sunt minus a priscis abnoxia. Observantur l. sed an ait. 12. Videamus. hyp. ff. item l. ita vulneratus. 52 sup. ad leg. aquill. l. quod minor. 24. §. sup. de minor. l. qui alterum. 14. §. 1. sup. de constitut. pecun. non est igitur mirandum si d. martianus noster hic responsum est receptum esse nomen debitoris utiliter oppignorari posse, et eius dem pignoris nomine eandem actionem competere creditori utilitate publica ea ratione suadente de qua exiebam. fingo enim eum qui nomen debitoris alterius habet fundum aliquem vendidisse, et deductione cavisse, si ipse divisionem non invenit, et debitum nomen ei obligare desit causa non permittitur dicta venditio non potest tamen contra utilitatem publicam cuius interest commercia frequentari: qua ratione Impp. Diocletianus et Maximianus placuit talem nominis oppignorationem ita utilem ac necessariam ex republica recipiendam esse, et actiones utiles tali creditori, et alii qui ab eo causam habent competendas esse. ff. l. Postquam. 7. ff. l. Emptor. 5. et ff. l. ex nominis. 8. ff. de hered. vel. act. vendit. ff. l. 2. ff. de distr. et act. ff. l. nomen. 14. ff. qui res pignor. dar. possit, ad exigendas autem pecunias, quæ in debitis sunt: appellatione enim nominis significatur ea pecunia, vel alia res, quæ in nomine aut actione est. l. qui chirographum. 54. ff. de leg. 3. ff. l. si convenerit. 19. hyp. de pignorat. act.

C Exacta ea. Ratio Dub. Omnia quæ per exceptionem perimi possunt in compensationem venire nequeunt l. quæ in quæ. 14. sup. de compensat. est enim compensatio mutui creditæ, et debitæ contrarietas l. 1. sup. eod. tit. at qui in hac specie si primus creditor adversus secundum aliquid peteret illi exceptione sibi succurreretur. Licet enim servianam adversus pecunias quæ sub nomine continebantur per secundum creditorem exactas exercere valeat, cum verum sit pecuniam debitam adeo illa

pecunia

non esse, et sic rem pignus ff. l. si rem. 9. § omnes pignus. 65
sup. de pignorat. act. § etiam ff.; sequum tamen est et illi exceptio ad
versus eum competat, quia non solum contra fratrem venire licet
ad suam utilitatem, quod nemo quam tenendum est l. post mortem
25. sup. de adopt.; sed etiam contra propriam suam sollicitationem
quod semper illo proximum est l. si quis affirmaverit. 9. sup. de obs
l. Julianus. 13. § quidtandem sup. de act. empt. Et imprudens mihi
vendenda est et vendicanda saltem data utili non solum exceptione
sed etiam si opus fuerit actione l. si quis alio. 91. §. 1. in fin. ff. de rei vind.
: non valet igitur in proposito suo

Decid. Compensatio ipso et mero iure fit cuique quod invicem debetur l. fi
in Tutoris. 36. ff. de administr. Tutor. l. si ambo. 10. et pass. sup. de compen
sat., id est nullo alio hominis facto requisito nisi opponatur, habet
enim vim solutionis l. si constat. C. eod. tit. ac qui secundus creditor pe-
cuniam a debitore sui debitoris exigendo eo ipso sui debitoris fit debi
tor. verum enim est ipsum nec possidere nec alteri adquirere, et pi
gnoris vendicatione teneri nulo l. si fundus. 16 § pen vendicatione ff.
et utpote ex alia parte suus debitor ei obstrictus detineri, cum debi-
ti debitum non solverit, recte igitur secundus creditor qui debitorem
ejus compensationem potere possit. Interest enim ejus hic non solvere
quam solutum repetere l. ideo. 7. sup. de compensat. Et licet primus
creditor per illi exceptionem repelli possit admitti tamen debet ad
compensationem. Illi enim exceptio efficere non potest quominus
ille ipsi aliquid invicem debeatur: unde fit, ut etiam illi compensatio
utrinque fieri possit l. donum. 57. § ult. sup. de contrah. empt., et pari
um delictorum l. viro. 39. ff. solut. matrim., et pari utrinque culpa
et negligentia cujus ff. l. si ambo. 10. sup. de compensat.

¶ Si vero corpus. Ratio dub. Compensatio fit quoties debitum et creditum
ab utraque parte intervenit l. 1. et ff. l. 2. et 3. sup. de compensat. quo etiam
una ex parte reclamante, et contradicente procedunt, verificantur enim
hæc in Mutuone l. Mevio. 79 sup. de negot. gest. l. Mutuum. 22. ff. de
solut., quæ naturam, et essentiam compensatio sortitur et participat

66 d. l. si constat. 4. ff. de compensat. atqui in proposita per martianum spetie debitum et creditum ab utraque parte intervenire dicitur, non enim minoris vis, ac virtutis est corporis obligatio, quam quantitatis l. 2. l. 4. § cato l. stipulationes non dividuntur. 72. ff. de verb. oblig. Ergo sive primus creditor secundo creditori quantitatem debeat, sive corpus semper secundus creditor pecuniam a debitore sui debitoris exactam cum eo quod sibi debetur compensare tenebitur; non autem in pignoris dum taxat loco retinere, ne sumptibus majoribus vexentur, qui alioqui faciendi essent in longiorem litem l. minoribus. 6. sup. de minorib. l. 1 sup. de inoff. testam.

Decid. Pignoratitius creditor si quocunque modo rei sibi in pignus datae possessionem adeptus fuerit eam penes se retinet, quoadusque suum debitum ei solutum est l. 1. sup. h. t. l. cum vitiose. 25. h. t. at qui secundus creditor per exactionem pecuniarum quae sub nomine continebantur renem sibi obligatarum possessionem recuperavit; quoties enim (ut diximus) nomen oppignoratur non tam chirographus obligatus intelligitur, quam pecunia quae sub nomine continetur d. l. qui chirographum. 59. ff. de leg. 3. Ergo in praesenti pecunias exactas pignoris loco secundus creditor retinere debet, quoadusque per primum creditorem, et suae respective debitorem debitum corpus ei traditum erit, non autem cum suo debito compensare; non semper enim ea quae debentur, ac solvi possunt compensari debent l. ob negotium. 20. sup. de compensat. spetiei etenim ad spetiem, aut spetiei ad quantitatem compensatio fieri non potest l. si convenerit. 18. in fin. sup. de pignorat. act. l. si non sorte 26. § si centum. sup. de condict. indeb. l. quod dicitur. 7. ff. de impens. in rem dotal. fact.

§. 3.

Et in superficiarijs legitime concistere creditor potest adversus quemlibet possessorem: sive tantum pactum conventum de hypotheca intervenerit, sive etiam possessio tradita fuerit, deinde amissa

Ad. § Et in superficiarijs. 3.

Ratio Dub. Pignus nisi a domino constitui utiliter valet l. si rem. 9. l. omnis pecunia sup. de pignorat. act. atqui superficiarius superficiei dominus non censetur

non censetur; superficies enim solo cedere dicitur l. qui res. 98. § aream
ff. de superfic. igitur si creditor possessionem rei a superficiario oppignora
tæ amiserit actionem illam ad eam recuperandam habere non po
terit quid enim refert an vitiose quid fiat, aut nullo modo l. quo
ties. 16. sup. qui satisd. cogant. l. 2. ff. de auctor. tutor.

Decid. Non est novum quod is cui ius reale in aliqua re competit
eam oppignorandi potestatem habeat tametsi illius rei dominus
non sit l. lex vectigali. c. 30. § ff. 48. atqui ius reale in superficie su
perficiario competit, eam scilicet retinendi invito domino quamdiu
paratus est superficiei mercedem solvere l. 2. et 3. si ager vecti. § adeo
autem Inst. de locat. et conduct. poterit igitur utiliter superficies a su
perficiario oppignorari l. Etiam superficies. 13. ff. qui potior. in pig. hab.
quemadmodum servitutibus supponi l. 1. § ult. ff. de superfic. ac per conse
quens danda est huiusmodi creditori quasi serviana contra quoscun
que superficiei possessores tendens l. si fundus. 16. § in vendicatione. h. t.
cum similib.

§. 4.

Etiam si creditor iudicatum debitorem fecerit, hypotheca manet
obligata: quia suas conditiones habet hypothecaria actio; idest si
soluta est pecunia, aut satisfactum est. quibus cessantibus tenet
et si cum deffensore in personam egero. licet is mihi satisdederit, et
damnatus sit: æque hypotheca manet obligata: multo magis ergo
si in personam actum sit sive cum reo, sive cum fideiussore, sive
cum utrisque pro parte: licet damnati sint, hypotheca manet obli
gata: nec per hoc videtur satisfactum creditori, quod habet iudicati
actionem

Ad. §. Etiam. 4.

Ratio Dub. Per rem iudicatam novatur prior contractus l. ultim. C. de
usur. rei iudicat.: atqui per novationem non solum civilis, et honoraria
obligatio perimitur, sed etiam naturalis, quæ sicut per solutionem, cum solu
tionis vicem obtineat § præterea. Inst. quib. mod. toll. oblig., ideoque et pig
nus liberatur, et usuræ currere desinunt l. novatione. 18. ff. de novat. Er

go si vi

ego si rigore hypothecarij actionis creditor debitorem suum habet condemnatum, cui hypotheca tanquam novata (nisi aliud actum sit) per l. stipulum. ff. sup. pignor. debet, neque enim huic huic principali conuenire valet l. cum pignora. ff. pignor. act. Spalii. 178. de regul. iur.

Decid. Novatio in genere ni duas semitas spectet, ni voluntariam si liet, et necessariam. omnis obligatio, principalis putata, et accessoria per novationem voluntariam extinguitur. l. novatione. l. emptoris. 27. ff. eod. l. unic. & ff. Chirographi. pecun. pign. retin. poss.; debet enim scilicet putare, qui sibi novavit obligationem cum non exigeretur. at per necessariam qui debitor mihi sit et per libri contestationem, et per rei iudicatam non similiter l. lite. 35. §. de fur. l. Judex. 28. l. Julianus. 60. sup. de condict. indeb. l. quamvis. 8. & eod. l. cum stipulatus. 90. de verb. obligat.; quia non fuit deterior causa quam condictio sibi per libri contestationem, sed plerumque melior, cum nemo persequendo suam causam deteriorem faciat l. non solet. 86. et seq. de regul. Jur. l. alienam. 28. §. de novat. l. stich. §. de pignorat. (quod tamen de ea contestatione intelligendum est, quam quis fecit pro se ipso, non de ea, quam pro alio: per contestationem enim quam quis pro alio fecit non tantum simplex novatio inducitur, sed etiam delegatio, non minus quam si delegaretur debitor per stipulationem. l. delegare. 11. §. 1. de novat.: delegatio autem non solum semper novatio est, sed etiam voluntaria, num quam vero necessaria, sive per stipulationem fiat, sive per libri contestationem, quia litem et iudicium pro alio suscipere nemo cogitur: unde est quod qui alium defendit cum se sibi litem offerat, non solum satisdare cogendus est, quamvis honestissimus sit, cuiuscunque dignitatis l. qui pupillo. 46. § qui alium. l. minor. 51. §. 1. et seqq. sup. de procurat.; sed etiam executionem pati sententiæ l. 1. §. de re iudic. quoniam alioqui nemini esset potestas, vel Judicii, cum quisque haberet iudicium pro alio etiam nisi eo cum liberaverit l. solutione. 23. §. de solut. et iniquum est quod rei iudicatæ excepto ei postulat contra quem iudicium extitit l. evidenter. 16. §. de except. rei iudic. / atqui in proposito de necessaria novatione prævum iudicatum et puta Sextum Mucianus qui ego minime novit si tali novatione non obstante respondit hypothecariam

hypothecariam actionem vendi competere. Circa quę investigant 69
Interpretes an vendita prima actionem perimat, an petita ei
novam auferibit. Accurs. et Bart. vid. l. Item. § de Serv. vel pedic.
Judicatum actionem ex contractu descendentem non destruere, sed postea
novam introducere actionem; sed primus generaliter sine nomine
suae vendicationem actionem producere potest. Et ecce vendicatum quodam
impugnat condemnationem, sed solummodo petat ut petitam actio
petitionem. l. qui restituere. 68. sup. de rei vendicat. l. 1. fundus. 16. § in
vendicationem. h. t. Sed subtilissimus vir anton. Fab. lib. 16. suar. coniectu
ran. cap. 18. actio destruere conatur: Judicatum si actionem pro
duxit contractus actionem destruere, ac primere, non autem si actio
nis non est productivum: sed parum mihi subtilitas apparet. Dicen
dum itaque cum Bart. et Accurs. contra anton. Fab. est: vendicatum nul
quam primam actionem finire: et cum subtilissimus anton. Fab.
contra Accurs. et Bart.: non semper novam actionem producere pe
petitio: nil enim vetat in uno eodemque casu plures actiones competere
et eligendi alteram actor habeat, qua actione experiri malit. l. quod in
hypothecis. 9. § 1. sup. de tribut. act. l. cum filius. 76. § varus. de legat. 2. non igitur
implicat quod actio Judicati cum contractus actione, et e contra actio
ex contractu cum actione Judicati concurrere valeant. Deinde ex l. licet.
3. § idem Labeo. 11. sup. de pecul. vbi Ulpia. in principio ait: Patrem de pe
culio condemnatum et vendicati, et de peculio actione teneri. Dicit enim
(quamvis in principio. D. § Idem scribit. adiecta est stipulatrice et videnti
petitionem productionem, cum talis sit sua natura. l. verborum. 69. sup
verbi. l. Interdum. de verb. signif. l. servum quoque. de pecunat. l. 2. in
principio. sup. de pact. Ex petitionem l. quaestorum. 30. § si qui semel. sup.
de pecul. vbi etiam dicit Ulpianus actionem: Cum qui semel de peculio
egit, et absolvit amplius postea non dum praedio retinendum debitam actione
de peculio exigere valere. Tandem cal. Pet hoc Judicium. § hoc Judicium
2. sup. comm. dividend. ubi optime Ulpianus Respondit: vbi enim in
communi dividendo vendicio sive aliquis dividendo manent vires communi
Judicii experiri valere. Non igitur prima contractus actio prorsus vendicandi
extinguitur: aliter enim actio de peculio, et actio communi dividendo quo te
mel

qui semel inventa fuerunt et secundum eal medicatum contrà venire
nemo possunt: quoniam adhuc qui semel fuit ea invita nemo
venire videtur l. qui vel. § aream. ff. de solut: l. si unus. § sed si pactum
sup. de pact. l. Inter stipulantem. § aream. inst. rer. non vocari. ff. de rei vind.
l. neque. § fructum de leg. 2. 2do autem patet manifeste ex d. l. si fundus
16. § in vendicatione h.t: ubi marcianus ait: creditori hypothecam fundi
per sententiam sibi adiudicatam prosequenti, vendicationem
obstare, qui plane ostendunt: eum medicatorem non intellexisse
sed duntaxat hypothecariam; quæ phi omnimodam actionem excludat
ei corpus. ff. § competit. sup. si servit: vendicetur, non est simile; sed potius
contraria esse debet, quoniam contraria dicuntur illa quorum unum
alterum excludit, ac expellit. l. nichil. ff. pro socio. l. 1. C. de rest.

a. Licet is mihi satisfecerit. Ratio Dub. satisfactio nil aliud est, quam fidejussoris
vis datio, et nil aliud pro debitore nomen significatur l. 1. sup. qui satisd.
cogant. ff. sed pro fidejussore datorem liberari pignus ab obligatione, debitori
ad illud recuperandum pignoratitia actio competit vulg. l. si unus. § omnimodo
pecunia. sup. de pignorat. act. Ergo fidejussori ago cum satisfactum sit pignoris
vindicationem extinctam esse debet

Decid. Valde interest, an fidejussor pro pignore æstimatur utrique creditori
aut utenti; si utrique non idem pignus liberatur, cum aliud pro alio in-
uito creditori solvi non possit l. Quæ a quo. ff. et seq. C. de solut. et pro nu-
lo habet suas conditiones, de quibus ni prius queat non adimplenti suffragari
uitio quod satisdatio uitio creditoris præstita non numerata. Et quod pri-
mum est licet satisfactio pro solutione sit l. satisfactio 82. ff. de solut., et pro
soluto facta etiam creditori uitio solventem liberent. l. si debitor. 30. ff.
solut. cum similib; satisfactionem tamen fuisse dandam licite creditori reni-
tenti potuit. Non enim omnis satisfactio pignus liberat, sed solum ea
quæ opponenti creditori facta dicitur l. Item liberatus. 16. § qui paratus. ff.
quib. mod. pign. vel hypoth. sol. Si autem satisdatio uitio creditoris et
expresse consentienti facta fuerit, et scilicet pro fidejussoris datorem
a pignore recedatur hinch pignus liberabitur d. l. si unus. § omnimodo pecu-
nia, non quia satisdatum est, sed quia creditori satisfactum, et approban-
ti satisfactum est; satisfactum enim accipimus quemadmodum ista

erit creditor, sive alijs pignoribus dactis (pacto tn. de recedendo ad hibi-
tos), sive fideiussoribus, sive reo dato. ut loquitur Ulp. in d. l. si nun. q. §.
§ omnis pecunia. Quod pactum in dubio non intervenisse censeo ad ins-
tar novationis. § praeterea. Inst. quib. mod. toll. oblig.: propter enim obs-
curitatem verborum contra debitorem qui potuit apertius loqui facienda
est interpretatio l. veteribus. sup. de pact. l. quidquid ad stringendae. qq. de verb.
obligat.

§. 5.

Si sub conditione debiti nomine obligata sit hypotheca, di-
cendum est, ante conditionem non recte agi: cum nil interim
debeatur. Sed si sub conditione debiti conditio venerit, rursus age-
re poterit. Sed si praesens sit debitum: hypotheca vero sub condi-
tione, et agatur ante conditionem hypothecaria: verum quidem
est pecuniam solutam non esse: sed auferri hypothecam ini-
quum est: Ideoque arbitrio Judicis cautiones interponendae sunt,
si conditio extiterit, nec pecunia solvatur, restitui hypothecam, si
in rerum natura sit

Ad. §. si sub. 5.

Ratio Dub. Ex actione male instituta non potest sequi condemnatio,
non magis, quam ex actione nulla, inter enim vitio sequi fieri, et nul-
lo modo fieri nulla intervenit differentia l. quotiens. 16. sup. qui satisd. cog.
l. 2. §. de author. tutor., sicuti nec sine actione agere quisquam potest l. si
pupilli 6. § ultim. sup. de negot. gest. at qui creditor cui res pignori obli-
gata est sub conditione, si ante adimplementum agit male experitur
; ex conditionali enim stipulatione, spes agendi dumtaxat in futurum, non
vero in pns. creditoribus conceditur. § ex conditionali. Inst. de verb. obligat.
Imo vero non tam male agit, quam sine actione, cum eam actionem
instituat, quae nondum nata est, neque competit l. Res hypothecae. 5. in fin.
sup. h. t. ut in l. unic. in fin. sup. §. quand. dies leg. ad Justr. cedat. Fieri
ergo non potest, ut ex eiusmodi actione male instituta sequi possit condem-
natio. Nam et hodie post sublatas actionum impetrationes, et formulas
a Theodosio; actionem tamen quae instituitur necesse est competere l. 1. et 2.

l. de formul.

72 de transact. et inspect. abst. fuisse. Nec quidem post tactos pendente lite aliquid actori hypervenire, quare debet, et vincere possit, quia lis contracta, ita et obtinui incipit ideoque initium expectandum est l. si pater. 8. in princip. soss. mandat. l. non tantum. 12. de S.C. macedon. non enim potest id Judicium venisse in, quod post Judicium accepta accidit, ideoque alia intra pellatione opus est l. non potest videri. 22. sup. Judiciis

Dicendum tamen est affirmare possimus mariannum nostrum de hypotheca actione post adimpletam conditionem viterum incepta in propedies tractare, et insinuare videntur verba illa: dicendum est aut conditionem non recte agi, cum nil interim debeatur, et dicho sum quid impetrat eos idem quod, eorum decessor S. Paulo convenit ei sin. ff. de contrah. empt. l. damni in his. l. de damn. infect. attestari tamen est videndum creditorem primam actionem, priusquam aut adimpletum condicionis incertam ea adimpleta prosequi recte posse, et in ea rite condemnatio sequi posset. Decid. Valde enim prospicere interest an res hypervenit pendente lite, ea causa de pristino, quo eam deducta vi Judicium, an ex causa de futuro. Prior cápe sequi potest condemnatio ex actione primatura instituta l. si mandaverit tibi. 27. hyp. mandat. l. si tibi. 9. §. de verb. oblig. dat. Posterior vero casu non potest. l. non potest. 27. hyp. de iudic. cum simul. cuique l. si pendat. 23. §. ult. l. si nominibus. 21. sup. de inoff. testam. atque cum creditor ex debitore hac conditionis pendente res acquisit sibi stabili acquirit, et quandocunque creditor existit hic post hic caria agere valeat l. potior. 11. §. 1. §. qui potior. in pign. hab. Ergo si pendente conditione quasi servianus creditor egerit, et licet primatura et male egerit, nil minus conditione adimpleta directam vindicationem prosequi potest. Nisi dicitur petitorem hereditatis concurrentem litis litis contestatæ tempore neque rei, neque heredis possessorem fuisse, nil minus condemnandum esse, si res pendente hereditatis possessor factus esset l. Item videndum. 18. §. si quis. 1. hyp. de hered. petit. Nisi etiam dicatur eum adversus quem rei vendicatione experitur si rei vindicatio tempore possideret condemnandum esse licet incepti iudicij possessor illius rei non esset

l. si ei autem

l. fin autem. 21. §. 1. hyp. de ei. rei vind. : Item chirographi. depositi
um, qui rem penes se depositam aut ut reciperet depositi Iudicium si
ne dolo malo amisit, cum hic contestatam recuperatam restituere com
pellendum l. 1. § unde scribit 20. sup. depositi: Hinc etiam dicitur, eorum
dem de pecunia tumultus causa contestata impune nil fecisse vi ac nil omnino
condemnandum esse, si res pendente aliquid pecuniae fuerit acquisitum
quodque in actione ad exhibendum praedit. l. quaesitum. 30. sup. de
pecul. l. Titio. 7. § penult. sup. ad exhibendum: Itaque omnia atque
aliquis dicitur esse Iudex omnium rerum officium vicarium sibi, quarum
que in Iudicio versantur, et non minus earum quae post acceptum de
dicium continuantur, quam quae antea contigerunt l. Edicti. § item
sciendum. 5. de Edictis Edicto

a Sed si pignus. Ratio Dub. hypotheca diuisa conditioni statim atque inter
venit, et debitum de aliquare hypothecanda contractus celebratur
celebratur enim mutuo pacto l. si mutuum. 9. § ult. sup. de pignorat. act. atque
hypotheca semel constituta vendito de eam recuperandam quasi seruia
no competit l. si vendens. 16. § in vendicatione h. t. l. si cum venditor.
66. 5. de evict. § item Seruiana. Inst. de act. quae nisi per exceptionem
solutionis aut cuius libet alterius satisfactionis vendito concurrenti
facta elidi non valet ? l. si mutuum. 9. § omnis pecunia. 5. etiam prae. di
diximus Ergo cum hic a Mariano pignus paratur de hypotheca consti
tuenda pactum de hic tum esse, et debitum nondum exisse, ven
dito hypothecariam actionem tametsi praedens sit condito ad eam
hypothecam recuperandam esse inducendam, maxime adeo
sus debitorem de non solvendo suspectum

Deinde quasi Seruiana nisi si hypotheca obligatione cives habent exer
cere non potest, est enim obligatio materia, et causa actionis l. Licet. 52.
§ ea obligatio sup. de procurator. §. 1. Inst. de act. atque hypothecaria ob
ligatio sub conditione constituta ea pendente nullas vires habere dicitur
l. Res hypothecae. 5. sup. h. t., cum conditio se habeat tam ad esse, quam
ad non esse l. si quis ita. 11. 5. de hered. ib. Instituend. quae propterea quod
sub conditione debetur nullo modo debere intelligitur et eodem dicen

213 de verb. signif., et vere si velit debitor pendente conditione solvere, id
consequi liberationem ex ea solutione possit; quia scilicet prius est ut ob-
ligatio contrahatur, quam ut solvatur, et ut quid debeatur, quam ut id
detur l. stipulatio ista. 38. § Inter. ff. de verb. obligat.: recte igitur a
Martiano nostro responsum est conditione pendente iniquum esse
(etiam pretextu futuri periculi) creditori concedendam esse actionem ad
rem hypothecatam a reo debitore in magnum eius detrimentum
evocandam, sed duntaxat ad cautiones exigendas et infra apparebit.
(β) Ideoque. Ratio Dub. Iniquissimum est Superiorem, ac indebita cautio-
ne quemquam onerari l. hac stipulatio. et. in fin. ff. ut legat. seu fidei
serv. caut. cav. atqui si in propositi debitor pendente conditione cautionem
prestare teneatur Superior eo cautione onerentur. Nil enim refert con-
trahentis pactum aut dictum fuit de tali cautione prestanda. Item
contra hoc et id illum sequendum quod contrahentibus placuerit l. semper
in stipulationibus. 34. de regul. Iur. non potuit igitur debitor conditione
pendente sub qua pignus fuit obligatum ad cautionem prestandam
condemnari. quanto magis, quod nunquam sequi condemnatio, ubi nul-
la adsit, nullave periit competit. ff. l. si pupillus. 6. § ult. Sup. de negot. ge-
sti ff. l. quotiens. 9. § et generaliter. ff. de administrat. tutor. at certum est
pendente die, vel conditione nullam actionem creditorem habere l. certi
conditio. 9. Sup. de reb. credit. ff. l. cedere diem. 213. de verb. signif. ff. Ro-
mani. in fin. ff. quando dies usufr. leg. ced., qua ratione placuit ante diem vel
conditionem adimpletam eo nomine ullimali exceptione repellendum esse
l. 2. § non male. ff. de doli mali except.
Decid. Maximus ac omnino necessarius usus cautionis est in his rebus quæ
ex incerto, et futuro eventu pendent obligationis eam contrahi l. sed hi
damnum. 9. § ult. Sup. de pecul. l. si post aequum. 18. et seq. ff. Sup. de rei vin-
dicat. atqui valde interest rem debitor qui hypothecam sub
conditione obligaverat sica pendente fortuna inopinato impetu rem
familiarem amisit ut in l. 2. § ff. si pars. legat. (quod est hypponen-
dum, vel alia similis usta causa) conditione adimpleta rem hypothecam

rem

rem hypothecatam tradere possit nec ne, non immerito videtur ad mai 75
nario respectum extitit ut proposito creditorem etiam condemnare pen
dente ad cautionem interponendam agere valeat, ut casu quo condi
tione adimpleta, nec pecunia ei solvatur, nec hypotheca restituatur
habeat unde suum debitum recuperare valeat l. In omnibus. 41. sup.
de Judic. quidenim prodesset expectare ad injurimentum condemnatus
interim res periret, et debitor non solvendo effectus fuerit? Inanis qui
dem est actio, quam debitoris evadit inopia l. nam is. 6. sup. de dolo. Et
tamen dicit l. In omnibus. 41. de contrahenda emptione, ut in hujusce
causa cavendum aliquando sit, prius etiam quam debatur, quia
scilicet in his contractibus id præsumitur actum, de hinque esse quod
quid agi potuit, et debuit ex bona fide licet de eo nihil dictum sit l. quod
si nolit. 31. qui & quid ad edictum sup. l. de Edilitio Edicto. Tamen cum actio
nes bonæ fidei ideo tales dicti sint, quod in his permissum sit Judi
ci animum æstimare ex bona fide, idest ex æquitate §. In bonæ fidei Inst.
de act. unde l. Bonæ fidei. 21. sup. depositi. l. Ex empto. 11. §. ult. l. bonæ
fidei, et pass. sup. de act. empt. Idque propter verba illa (ex bona fide)
quæ in formulis Judiciorum dari solebant et nemo negat. Et actio
arbitraria (qualis est quasi servianæ Pistrica Inst. de act.) pro em
phasin talis dicatur, quod vis in arbitrium Judicis retrahatur
etiam quantum ad condemnationem, ut Judex contrahi non inju
riæ cogatur, sed quantitatem in stipulationem deductam, pignus,
vel eius medium, et summam et medium etiam aliquando excedere, vel
minuere, vel mutare possit, quoties id æquum ex locis et personarum
circumstantiis esse videt l. 2. § ult. l. si hæres. 5. sup de eo quod cert. loc.
: quod enim habet arbitrium Judicis, qui huic actioni additus est, ha
bet tamquam vir bonus, et ideo arbitrari id ipsum debet, quod alius
quilibet vir bonus esse constituerit. quid autem melius, quam quod
unicuique viro bono et prudenti æquum videri possit? l. Plautius. 8. de re
judic. l. In omnibus. 40. de regul. Jur. Proinde æquitatem maxime
arbitrio quilibet Judex habere debet non tamen arbitrariam illam in his
in hac actione sicut in bonæ fidei

thuis iuris iuris nostri noverca iniustissima, sed ut Paevinitanus loquitur iure introducta, et quæ ex iure colligi possit, quæ suadeat et pudicitiæ condictione hebqua hypotheca constituta est, cautionis præstandæ veniant, quo ut imputi vel alia similis causa, ad eas præstandas debitorem compellere debet. quanto magis quod etiam in stricti Juris Judicijs interdum ex causa omnes satisdationis vinculo. Illud quod manifestè probatur, non ex l. si creditores. 31. ff. de reb. auctor. Judic. possid. nec ex l. in possessionem. 6. in princip. ff. ex quib. caus. in poss. eatur, ut alibi male Bartol. existimat, non enim in earum quæ pecuniæ de Judicio alicujus stricto tractatur, sed de cognitione prætoris, ex cuius auctoritate bi missio in possessionem bonorum debitoris ad conservandum pignus prætorium ex illa parte edicti. l. nemo autem. 26. §. 1. sup. de pignorat. act. et tot. dict. tit. quib. ex caus. in poss. eatur, nunquam si debitor latitaret, neque defendaretur, sed ex l. si cum in. § quod si homo. sup. quod met. caus. l. si ab hostibus postliminio redierit. l. si pecuniam § si servum & vers. plane repromittere sup. de condict. caus. dat. l. Prætor. de damn. infecto

§. 6.

Propter Usuras quoque si stipulata sit hypotheca: usuræ solvi debent, idem et in pœna dicemus

Ad. §. Propter. 6.

Ratio dub. non omnia pacta Prætor tuetur, et ex eis det concipiendam actionem, sed ea tantum, quæ nec contra leges sunt, neque adversus bonos mores inlg. l. Junio Cattum. 7. §. ait prætor. sup. de pact. l. Pacta quæ contra. 6. ff. eod. tit., quæ refert Papin. ipsa dicentes in l. Plotium, aut Plautium. 95. §. naturalis. ff. de solut. nec omnes stipulationes, aut nudi pacti aut Prætor ratas habet, sed similes eas tantum, quæ nec morib. nec legib. adversantur. l. stipulatio non modo concepta. 61. ff. de verb. obligat. l. 1. l. ex eo et pass. ff. de inutil. stipulat. atque contra leges sunt pacta, et stipulationes usurarum, qua ratione placuit id quod usurarum nomine etiam per stipulationem promissum est pro non adscripto haberi l. Pecunij. 9. ff. Plau-

a By

28. §. de iur. Quantumque abest, ut vel pia, vel retineri iuste possit
ut etiam si soluta fuerit condicamus tamen tanquam indebite l. si
non sortem 26. §. 1. sup. de cond. ind. Ergo tamen si per stipulatio
nem, aut per pactum de obligando pignus pro usuris fuerit conven
tum principali sorte soluta debitor pignus recuperare potest. Nonenim
prestat impedimentum id, quod de iure non sustineri effectum l. 2. 3. et 4.
§. de opt. legat. uenet. l. stichum liberum. §. ult. de leg. 2. l. quod pupilli. quan
do res legat. ced. l. hec conditio §. de condit. et demonst. Nec creditori pignoris
ubi de credita retentio competere potest, etiam si fuerit usus eum
vindice. 25. §. fin. ff.

Deinde creditor pignus possidens illud retinere potest eousque utrique
debitum ei fuerit solutum, et pignoris minutam vires habuerit l.
sup. h. ff. nonenim pignoratitia ad pignus restituendum compelli potest
nisi in integro debito fuerit satisfactus. 2. l. si rem. 9. §. omnis pecunia
sup. de pignorat. act. §. etiam sup. ac qui quoties conventum est de obli
gando pignore etiam pro usuris, tamen si vero soluta fuerit, si tamen
in usuris creditor non sit satisfactus pignoris obligatio sustineatur, quo
ratione dicitur seruianam in illidem adversus omnes res obligatas ac
dictori competere, etiam si major pars debiti soluta sit, si modo desit ali
quid sortis sue usurarum l. quamdiu. 6. et pass. Ed. de distr. act. pign.
l. 4. et 2. Ed. vom debitor. vendit. pign. imped. non pass. Ergo et in casu
nostro debitor pignus suum recuperare valeat quod est, ut non totum
sortem; verum etiam ac usuras creditori soluat. Ponendum enim est alte
ras aliquo del modo fuisse debitas, i. dest, aut ex pacto, aut ex stipulatio
ne, aut saltem ex mora in huiusmodi iudicijs l. mora. 32. §. in contractibus
l. de usur. Itemque in causis minorum, et in legatis, et in fidei commissis
l. in minorum. 3. Ed. in quib. caus. non est necess. in integr. restitut. l. ff.
pr. & 87. §. usuras §. de legat. 2. Usurarij dum tamen prohibitis certan
tur, qui legitimum usurarum modum excedunt, non autem ubi
ut manifestum sit ex l. l. Pecunia. §. et l. Mauric. §. de usur. qui modo
prescriptus est ex Justiniani. vi l. 81. 26. Ed. de usur. quo non modum
sed id mandatis exestimantur quod obtinet si sit de pecunia naturam

est enim

(est enim pecunia res in sua natura fructui qui aliam pecuniam
gignere, et producere non potest) sed etiam quia ni[illegible] numerum eum
rint nulle eis constitute usurae, et usque autem quae legitimum fi[illegible]
mdum non excedant a quibus recte admittuntur, et patet ex tit. [illegible]
usur. et Cod. eod. tit.; adeoque et quis indebitas usuras solverit: repe
quae non sunt promissae, vetus stipulatum deducta, vel descendunt ex
natura contractus, tamen sorti debite solvit condici eas non potui
D. l. si non sortem. 26. sup. de condict. indeb. Et etiam cum debitor gratu
pecuniae usurae, dest pro quo usque nulla pactum fuit, potest credi
tricis vel pignoratis, ad legitimum usque modum usuras retinere
cum debitor. 7. §. quis mod. pign. vel hypoth. tacit. contrah. Et si pro usu
et debita solvendo pignus distractum est, pretii quidquid ex pignoris ven
tione usuris, quas tunc debere constat, deinde si quid superest sorti ac
to reddam est tum et sorti. 33. sup. de pignorat. act. Non videtur
tamen refert: Pignus pro sorte duntaxat obligatum pro usuris obli
tum non censeri neque Ecouba. 4. per interlocutionem. 4. l. si usuras. 21. et
seq. de usur.; debes enim (duntaxat) invicem dicitur debito, et hy
pothecae item quod tantum vel solum [illegible] non est reddendus. sup. de tran
sact. 1. non plus §. queritur sup. de procurator. l. 3. §. Interdum
de minor. 25. ann. l. si ea causa. §. nunc videndum sup. de minor. Et in
contrarium contra hanc rem plus quam facere dicitur l. 1. §. sicut
venerit sup. depositi. l. in conventionali §. 32. §. de verb. obligat. l. contract.
23. de regul. Iur. nec praedicti reprobatur constitutio D. Gordiani nisi
videlicet tam l. unica. de obligat. hypoth. pecuniae pignus retinuisse. qui
non tenetur est; credatur pignus sibi pro usuris debitis obligatum
ad chirographum eum retinere posse; debet enim constitutio proceda
quidem si placuit pignus est obligatum, seu non quando ni contra
et determinatum causam, sive sorti, sive usurarum. Si autem singu
lum pignus fuit datum, et non in certum et determinatum causam
maxime spectandum est: an debitum ab initio fuerit usurarum
an vero ex post facto: Primo enim casu pignus etiam pro usuris obli
tum intelligitur l. si prior. §. sicendum. Scaevola. 28. §. qui pecuniae pig. hab.

ff. qui potiori in pign. hab. Unicoque seorsum pignus a fideiussore
fideiussor enim subsidiarie accepit non in minorem causam accipitur
militis ff. l. quod 50. sup. tract. l. fideiussores maiorem 68. §. 1. ff. de
fideiussor. simil. l. stem. cod. tit.; quoniam fideiussori obligatis priori
ac est, cum stipulatione contrahatur l. 5. §. sed accepto ff. de verb. obl.
l. stichi. 12. C. de fideiussor.; pignoris autem obligatio §. Pretera. Inst.
de act.). non vero in secundo l. 4. C. de distr. voluntas enim quam rem
in generali numquam videtur ad minora velle l. non omnis numera
tio. 9. sup. de reb. credit. Nec ista per dictam Gordiani constitutionem
reprobantur, quoniam cum hac constitutio ut inquit doctissimus Cuiacius
lib. 19. Observat. cap. 27. sit nova extra terminos chirographarij debiti
extendi non potest neque in causam realem.

a. Idem et in pignoratitio. Quod Deb. Pena non aliter debeni post. restitui
tutio non fuerit adimpleta, vel in nostro casu nisi debitor creditori bus
non satisfecit l. si pecuniam qui pignori. 14. C. de pact. l. nuda 5. C. ff. de con
pactis conuent. stipulat. atque in propositio tuitio pro hypotheca in
tuum debitum solutum extitisse; frustra enim esset quaerere: an pignus
liberatum esset necne, cum priusquam rem in nostro iure sit pignus
simul ac constitutum existimetur debito non soluto nondum in mas
tuum nostrum etiam dein in pignoratitio. Etenim sup. non videtur ni pri necessari
um est quod pignus solvatur, ut debitor rem a se pignoratam rempu
nare valeat.

Decid. a chirographaria non habet locum, neque pignus liberatum
censetur, nisi debitum solutum exciderit d. l. si rem. 9. Omnis pe-
cunia. sup. sup. de pignorat. act.; et non solum principale; verum etiam
et accessoria d. l. cum et solut. 38. sup. tit. cum d. l. quamdiu. 6. C. de distract.
pignor. d. l. 1. et 2. C. debitor. vendit. pignor. nisp. ed. non possit. arguit pigna.
ne contrahi & arbitrarij adredia vere debeat; si enim ad reala est per
stipulationem actio parit actionem l. si servus. 7. sup. de serv. exportand.
si autem pro rudem partum salum producit naturalem obligationem. l. 1. sup.
de pact. l. 1. sup. de constituta pecunia.; et sic per consequentias retentio
nem l. naturales. 10. §. hoc ita. et act. l. fideiussor. 16. §. naturales. §. de fide
iussor.: ergitur pena conventa solvenda est priusquam debitor pignoratitia

agere

90 aqua valeat; potest enim contineri pena etiam si debitum decisse tem
pus properetur. Finge enim rem ita stipulatum, vel potius cum de
cimo huius de solvendo debito sub pena centum aureorum ante Ka
lendas martij, et debitum velit solvisse post Kalendas aprilis in ea
casu debitum cessat solutum, et nihilominus pena erit committa: contra
enim ex conventionali voluntate hoc agi putant ff. l. 14 § si convenerit
sup. de pact. § l. In conventionali § 32 ff. de verb. oblig. l. contra § 23.
regul. Jur

l. 14. Ulpianus lib. 73. ad Edictum

Quæsitum est, si nondum dies pensionis venerit: an et medio tem
pore persequi pignora permittendum sit, et puto dandam pigno
ris persecutionem: quia interest mea, et ita Celsus scribit

Ad l. quæsitum. 14.

Patris Dub. Dies stipulationi adiectus, pro reo, non autem pro stipulato
re adiectus censetur l. cum qui. 41. § ult. ff. de verb. oblig. l. infra. 7. ff. de re
bus, et licet verum sit debitorem qui in diem certam debet solvere
posse in medio tempore etiam invito creditori l. quod quis. 50. ff. de solut.
adt. l. stipulatio ista. 38. § si inter l. continuus. 137. § cum ita codd.
ad. l. quod certa. 70. ff. de solut; invito tamen debitore exigi ante diem
debitum non valet l. qui hoc anno. 42. mihi l. stipulatio ista. 38. § in
de verb. oblig; pro solutionem enim quæ fit ante diem plus quam de
quæ statuit l. Javentius. 13. mihi fin. ff. de aur. et arg. mun. legat; videtur re
mitta conventio, quod esset contra iuris naturalis. text. l. 1. supp. de pact. l. fi
de constitut. pecun. at qui si pensionis solutio delata est in diem, certe
ter etiam in eam delata pignoris ob eam constituti petitio l. solutam
si pactus est. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solv. l. cum solvenda ff.
de distract. pignor: non potest pignus invito creditore in prospectu pendente
ad tempus diei pignus obligatum quocunque pretextu vendicare

Decid. In contractibus bonæ fidei et etiam arbitrarijs qualis est hypothecæ
pignus. § præterea. Inst. de act. ex bono et æquo plenius fidei uti
tatem quam in alijs contractibus in st. late in § si sub conditione hu
jus. exp. diximus, quasi scilicet inter contrahentes adhuc fuerit, quid
quid agi potuit, et debuit ex bona fide, ut licet de eo nil dictum sit l. qui

Si nu

l. quod scribit. 31. § qui a filio. ff. de edilitio edicto. atque ita quamvis stoicorum consolatur, qui debitorem suum licet in diem suspectum de fuga habet, quod nihil prodesse diem expectare, si interim non reperiat: nihil ergo interest actio, quam debitori eludit inopia l. nam si. 6. sup. de dolo. minime igitur esse non debet, si ab Aspiano responsum extitit: pignoris persecutionem creditori ipso iure dolo adimi esse. Et ita enim pignoris datio, in eo consistit, ut cautum sit creditori, pecunia debiti nomine ab eam conquerendam, invito etiam debitore, licere ille in solutione l. si mandatu. §. qui Stami. sup. mandat. l. 4. § ad diei. 8. ff. de fidei commiss. libertat. sed non in substitutis quaeri potest, cur pignoris pursuitio cum in diem conceptu est, actio creditori concedatur, ut hic; cum autem sub conditione sit inita, sed dumtaxat actio ad cautionem exigendam ei indulgeatur et ut in. §. si sub conditione diximus, nam utroque casu unum est diem praestandi pecuniae non venisse, quamdiu dies, vel conditio pendet, quae autem veniret diem cum extitit conditio atque si in diem debitum fuisset l. 3. l. si quis. 13. § Iudicium. ff. de pecul. libert. accurs. et Bart. ideo ista constituta esse putant, quia licet in specie. §. si sub conditione l. 3. et quae 13. sup. h. t. debitor non erat suspectus de fuga; tunc vero in puta. sed minus recte quidem: quoniam in eo quoque casu de supponendum est debitorem hujusmodi de fuga fuisse, vel post celebratum contractum insperato fortunae impetu vere tumultuarem amisisse. ut vi l. 4. ff. ut in poss. leg. at; non enim non omnia vel simili causa essente cautio postulari potest, cum aliter conventus super ea re cautionem praestare teneretur contra l. hac specie. ff. de leg. 1. ff. ut legator. vel fideic. serv. caut. ear. aliende videndum vel inter ista duos casus disputandi ratio est quae venda. Sique diem debitum ideo ista conspecta esse quoniam quum est causam eorum quae in diem debentur favorabiliorem esse, quam eorum quae sub conditione. quodque in diem certum debitum ea certum sit omnino debitum re, cum non possit certus dies non venire; at non ita quae sub conditione, cum nec condicio dicenda sit, nisi quae potest non existere l. si quis ita. 31. ff. de hered. instituen. l. quod sub conditione. 18. sup. de condict. indebit. vide etiam quod in diem debitum est, et si ante diem cum petisse non possit l. quod in diem. 7. l. cum multi. 6. §. 1. sup. de compensat.; illudque tamen ante diem repeti non potest l. in diem. 10. sup

de condict.

82 sup. de condict. indeb.. quod vi debito condictionali diversum est l. sub con-
dictione 19 et segg. sup. eod. ill. tit.. adeo enim quod sub conditione debi-
tum nullo modo debitum intelligitur, ut nec si velit debitor pendente condi-
tione solvere, tamen consequi liberationem ea solutione possit, quia sub-
est prius est ut aliquid contra hatur, quam ut solvatur d. l. stipulatio
ista. 38. § Intro. de verb. oblig.. quid ergo absurdius dici potest, quam
ad prestandum pignus neminem ante diem, qui solvere eo debeat tem-
pore non possit, etiam si maxime velit, vel sibi hoc ipsum scilicet de
nunc prestandi pignoris augmo. l. 15 quod autem. 6 § apud Labeonem
l. qui in fraud. credit.. Debitum in diem an certam alia ratio est, quia
potest solvi ante diem, licet ante diem peti non possit d. l. quod certa. 7
l. de solut. Ent igitur cautius, et equius ut in contracto cum sibi pig-
nus intervenit possit ea vi ista causa etiam ante diem agi ad pig-
nus exigendum pro debito in diem promissum, cum debiti dies ve-
nisse, licet nondum venerit, quam pro debito sub conditione cum is
adhuc non est nata, licet in debito in diem, nec dies cessit, nec venit
l. cedere diem. Nec vero vana illa est quod pretextu cuius libet ju-
dicis arbitrio magis laborandum habeat Judex ad debitum con-
ditionale in tuto collocandum, quam laboraverit creditor, qui tum
nisi debiti ex incerto conditionis eventu pendere controversia fuit. nam si
siquidem aut hoc ipsum quantum potest, ut res in tuto collocentur l. quibus
22. de reb. dub. l. questus. 80. l. si ita stipulatus. 126 § Chrysogonus l. de ver.
oblig., sed sub secundo contra hentium, aut expressam, aut tacitam cau-
tionem, nec eam immutando eam, aut reformando. Si autem debi-
tum in diem incertum collatum sit pendente tali die ad cautionem exigen-
das dumtaxat creditor agere potest, Dies enim incertus pro conditio-
ne habetur, non minus in contractibus d. l. stipulatio ista 38. § incertum
certum. l. de verb. oblig., quam in testamentis l. dies incertus 75. l. de con-
dit. et demonstrat.

§. 1.

Ex quibus causis naturalis obligatio concepta, pignus pascens
re constituit.

Ad § Ex quibus. l.

Adrio Dub. vt non possit intervenire vendicio, vbi nec pignoris Mi
gatio intervenire potest l. sed et quod. g. §. l. ff.; vbi enim pignoris ti
tulus in eo concipitur vt caveatur sit creditori pecunia debita nomine ad
eam consequendam inire etiam debitore licentiam ille in solutione
l. si mandatu. 59. § Item. sup. mandat. l. 4. § adhuc. l. de fideicomiss.
libertat.; sicque de aliis distractionum omnibus est vendicandum l. si
convenerit. ff. sup. de pignorat. act. atque pro naturali dumtaxat debi
to pignus distrahi non potest; debitum enim naturale peti nullo mo
do potest, nec exigi, quomodo valet, quod civiliter, velut stipulatione de
bitum l. 1. et ff. de de usur.; exigeretur autem si pro eo vendi pignus pos-
set, sicut exigi pecuniam diximus quæ in iudicati executione capti
rorum venditione percipitur l. a. duo Pu. 13. §. si pignora et seq. l. de
vendicat. Ergo inutile est pignus quod pro naturali tantum debito est
constitutum

Decid. Pignus sicut et fidejussor omni Migationi accedere potest non istum
civilis, et honoraria sit; verum etiam et si naturalis dumtaxat debi
tio hypotheca. §. sup. h. ff. l. 1. l. de fidejussor.; debitor enim quisque est ex quacum
que causa aliquid debet, sicut et creditor ille cui ex quacunque causa
aliquid debetur l. creditor. 11. et seqq. l. conditionales. 54 et seq. de verb. oblig.
Ergo tametsi inutile debitum extrinsecus esse proponatur, non autem na
turalis pignus pro eo etiam constitutum in suo robore remanere debet
l. debitor. 59. l. ad S. C. Trebell. Et quamquam pro naturali dumtaxat debitor
pignus distrahi nequeat; aliam tamen commoditatem naturalis debi
ti Migatio, cui videlicet retentionis l. 4. ff. de usur.; tantundem enim
pro est naturali Migatio ad retentionem, quantum civili l. 4. § ult.
sup. quod quisq. iuris l. naturales. 10. l. de Migat. et act. l. fidejussor. 16. § na
turales. l. de fidejussor. quod maxime in pignoris contracti est: expedit enim
potius pignori incumbere, quam in personam debitoris, etiam si maxime
Movendo sit experiri § hinc adhuc. Inst. de Migat. qui ex delict. nasc.

L. 15. Gaius lib. Singul. de formul. hypothec.

Et quæ vendam sunt, futura tamen sunt, hypothecæ dari possunt: ut
fructus pendentes, partus ancillæ, fœtus pecorum, et ea quæ nascuntur,

sint

sint hij pothecę Obligata. Idque seruandum est siue dominus rem
di conuenerit aut de subrucha, aut de his, quę nascuntur: siue is
qui rem fructum habet; sicut Iulianus scribit.

Ad leg. Et quę nondum. 15.

Ratio Dub. neque pignus, neque hypotheca specialiter contrahi potest
nisi certi corperis, proprium enim cuius est rem afficere quę Obligata
est, et tribuere creditoribus non solum dominium, sed iure l. pignoris. 17.
l. si fundus. 16. § in vendicatione h.t. l. si creditor. 7. § fin. de distract. pign.
atqui ea quę nondum in rerum natura sunt nullum corpus habere
dicuntur et experientia docet ergo oppignorari non possunt; Incorpo
ralia enim, neque tangi, neque affici alio modo possunt l. 1. § fin. hyp. de
rebus dub. et apud Iustin. tit. de rer. corporal. et incorporal. Nec quę
Obligatione durante ea nata sint quicquam operari valet. Incontra
hęc enim initium, et non id quod ex post facto evenit exspectandum
est l. si tibi fundum. 18. l. de verb. Obl. l. quę legata. 18. de reqnel. Iur.
l. si tantum. 12. sup. de S.C. macedon. l. si procuratorem. 8. mi princip. sup.
mandat. uindt. l. quicunque. 11. § de Obl. et act. Accedit quod et pignus
recte constitutum conseatur, quis est creditorem probare debere rem hi
oppignoratam conuentionis tempore l. si hypothecam. 3. h.t. § quod dicitur se
quent. l. ante omnia. 28. § de pignor. at ea quę conuentionis tempore in
rerum natura nondum erant in debitoris dominio eo tempore esse
non potuerunt l. In fabrica. 9. § 1. § ad leg. Falc. l. fin. § de collat. bonor.
Decid. Constitutum sępe ex responsum in nostro iure est: pignus Obliga
ri non solum pure; rerum etiam et sub conditione l. Rei hypothecę
7. sup. h.t. Scribimus, l. pignor. 11. § 1. qui pignor. in pign. hab.: atqui
ea quę nondum in rerum natura sunt, quę tamen futura sunt Obliga
ri, sub conditione ista: si in rerum natura nata erunt oppignorari
censentur, quę tandem obtinendam facultatem colligendi. Ergo fructus
quę nondum collecti sunt, partus ancillę et fetus pecorum qui nondum
nati sunt recte pignori Obligantur, sicut et pendentes vendi possunt l. ne
cnpti 8. sup. de contrah. empt. uindt. l. Sed et quod. 9 § 1. h.t. Summodo
ancillę, fundus conventionis tempore in debitoris dominio fuerint § 1.
pignor. 11. § si de futura. l. qui pignor. in pign. hab.: Eorum enim pignus

abeo tempore quo transierunt ab statu possibili ad statum actu- 85
lem a patre vi vivente habere incipit. ff. L. Intabulis. 9. l. Paulus. 24. alias
l. tabulis. §. 1. l°. cod. ll. tit. l. ult. §°. de acquir. rer. domin., sicque a tempore
contractus oppignorata intelligentur; quod cum natura liber, et postea
necessario fit, ut proinde rem pro tabulis tene haberi debeat l. 1. §. ult. l. 2. §. apud
namussam de aqu. et aqu. pluv. arcend. l. tabulis 23. §. 1. mihi. §°. de libr.
et postum. Nec dissimulandum est strumis qui dominus plenæ proprie
tatis est fructus, ejus pignori oppignoravit, aureos illi qui demonstrat pro structuario reputatus. Fructus enim fundi is quo quis usum
fructum habet ad usumfructuarium pertinere dicuntur l. Seium. 9. §. ult.
spes. 1. sup. de usufr. l. 1. §. 1. vii. §°. Sabin. matrim. at fructus rei est pignori dare licere l. ult. §°. de usur.

§. 1.

Quod dicitur, creditorem probare debere, cum convenitur, rem in bonis
debitoris esse: ad eam conventionem pertinet: quæ specialiter facta
est, non ad illam quæ quotidie inseri solet cautionibus, ut specialiter
his pignoribus nomine datis, extra etiam bona teneantur debitoris, quæ nunc
habet, et quæ postea acquisierit: perinde, atque si specialiter hæc res
fuissent obligata

ff. d. §. quod dicitur. l.

Probatio Dub. Probatio dominij omnino requiritur cum agitur hypothecaria
directa. Sane omnia. 23. §°. de probat. nisi si superatus. 2. h. t. quæ ratio
ne dicitur rei alienæ pignus constituens non valere l. 1. rem. 9. l. aliena
20. sup. de pignorat. act., nisi proponatur in ea contrahendo dominij
simulatem, sive dubitam, sive oppressam intervenisse, aut eum rati
habitionem secutam esse ff. l. alienam. 20. l. si fundus. 16. §. si ne
cute. h. t., vel denique esse debitori communem, cum eam obligabat l. 1. sup. h. t., ex ea scilicet causa ex qua dominium sibi mox ac
quisiturum speraverit per solutionem scilicet, aut traditionem debitori sui
ipsius, puta ex causa emptionis, stipulationis, vel alia simili (si enim
omnes illæ intelligendus est ut constat ex l. 3. §. item ex causa l°. qui potior.
in pign. hab. l. 1. si eam pactus §. 6. ad S.C. Trebell. l. si quis alienam
46. sup. de act. empt. l. atqui si creditori sufficeret probare rem obli

Obligatam

Obligatam conventionis tempore in Iure debitoris bonis fuisse, dominiu
pro debitoris probare non adstringeretur: satis enim esset ostendere
nudam pignoris possessionem eo tempore penes illum fuisse. Quae
enim illa res in bonis nostris dicitur, cuius retinendæ nomine si pe
dere nostra rei actionem habemus, aut etiam actionem ad eam recuperan
dam, si possessionem eius amiserimus L. Rem in bonis 51. §. de acq. rer.
dominii. at pro nuda ac simplici possessione interdictum retinendæ et
recuperandæ in nostro iure centum sit competere: Unde est quod dici
solet furi, et prædoni omnia interdicta competere quæ veris possessoribus
dantur L. 1. §. ult. et L. 2. §. ut possidet. L. si alienis. §. ultimo, quod ita ver
sum L. 3. §. cum igitur de ri et ri armat. cap. in Litteris. extr. de restitut
spoliator. non est igitur in speciali pignoris vendicatione. sufficiens pu
tare rem oppignoratam conventionis tempore in debitoris bonis fuisse
Decid. Pignoris Obligatio rem ipsam afficit quæ Obligata est L. Pignoris. 17
§. et creditori eius illud distrahendi tribuit L. 4. Sup. de pignorat. act. cum
ad aliud pignus non detur, quam si cautum sit creditori peculij debito
nomine si debitor in solutione cesset L. si mandatu. 59. §. Item. Sup. mand.
L. 4. §. addit. 8. §. de fideicomiss. Libertat. et ideo Veteri statutum est ut pig
nus recte constitutum censeatur creditorem probare teneri: non hoc
pignoratam tempore contractus dominij iure ad debitorem suum perti
nuisse, ne alteri scilicet pro alterum iniqua conditio illata videatur
, quod valde iniquum et contra naturalem æquitatem esset L. id quod pu
rum. 11. Sup. de regul. Iur. L. non debet. 74. eod. tit., aut saltem in bonis
eius fuisse, quo nomine dominium Bonitarium appellatur; Dominus
enim Bonitarium habet Pignor pro domino, ac si quiritarium esset pi
autem vere dominus est. Dominij enim Bonitarij nomen magis est pra
vum, quam civile, et ita potuit prætor facere rem in bonis alicuius, e
dominium facere non magis potuit quam fecere Legum, cuius auctori
tas necessaria est ad dominium transferendum ut Ulpian. in fragmen
tit. 19. scribit, et Justin. in §. quod autem Inst. de rerum. divis. §. ult.
Inst. de hered. qualit. et differen.). In tantum, ut quando concurrant
in petenda actione Is qui non nisi bonitarius dominus est, et is qui qui
rien

quiritarius bonitarium semper quiritario anteponat l. Iuxta. 9. ff. de
rei vendicat. l. quamvis. 15. §. de iure dot., quia cum hic concursus de
pluri domino fieri non possit, qui alterum bonitarium esse necesse
est, alterum quiritarium (neque enim duo eiusdem rei domini in
quam esse possent eodem domini genere. l. hereditate. 19. § Pater §. de
castrens. pecul.) apparet penes quiritarium superesse solum, et inane
domini nomen, quod Ludovicium antiqui subtilitati erat Justin.
in §. hinc. ff. de acid. iter. quivis. tollit, Itaque non tam cui domini qui
ritarij rationem habere posse quanto bonitarij habenda est, qui est
re ipsa, si non vere et propie dominus est, saltem domini loco habetur
. Non autem existimandum est quemadmodum sine possessione domi
nium bonitarium nunquam acquiritur, ita e contra quoties possessio acqui
ritur etiam dominium acquiri. Exigitur enim aliud preterea, ut retro
dixi, possessionis que translatio fiat a domino, aut saltem a negotiorum
domini vices suscipiente, et quidem ea mente, ut vestiat in bonis accipientis,
quod ad publicianam requiritur l. quicunque. 13. §. 1. in fin. sup. de public.
in rem act. . Ex quo intelligimus non esse veram illationem affirmati
ve, ut res omnes quarum nomine vel actionem, vel exceptionem habe
mus continuo sint in bonis nostris, sed negatiue tantum, ut res omnes
quarum rerum nomine, nec exceptionem, nec actionem habemus
eas nec in bonis nostris esse dicere possimus, atque ita haud dubie intelli
gendum est quod scribit Iurisconsultus ff. l. Rem in bonis. §. de acquirend.
rer. dom. . Illud quidem admitere non valeo quod alibi ordit Bald. et
cum eo cæteri Iurisperiti, meliorem scilicet esse conditionem creditoris a
genti Saliviano ad pignus recuperandum, quam quasi servitutem hoc
genus nimium, ut sufficiat ei probare debitori sui possessionem fuisse
etiam dolo contra extraneum possessorem . qua ratione vix ullus esset
actionis hypothecarij in practica, sed Saliviani tantum interdicti, et qui
dem utili quoties adversus extraneum agitur, non directi, ut alibi fe exone
re necessitate dominij probandi, cuius probationem plerique putant esse
non modo difficilem ut Justin. aut in §. communem Inst. de Interdict. sed
etiam impossibilem . putant enim cum Saliviano interdictu, sui directo
, sue utili

sui sibi agatur, sufficere solum probationem possessionis, quod in eo interdicto et in ceteris de possessione tantum, non etiam de dominio et proprietate agatur ex l. 1. ff. de precar. et salv. interdict. Ego vero quidem admitto, in hoc interdicto, et in ceteris de illa possessione agi, ubi quine assumam esse actionem serviannam vt ait l. 2. §. ult. ff. de Ut. tit. Sed dico illos intelligere debere, et qui agit Salviano interdicto, contendat tantum de possessione, non etiam, vt ei sufficiat sui debitoris possessionem probare: cum non aliter Salvianum directum, vel utile competat, quam si probetur, res esse ejus: aut alias de quibus agitur pignori datas esse. ff. l. 1. §. 1. ff. salv. interdict. at hoc non aliter probari potest, quam si probetur res illas pignori datas dominum in bonis debitoris fuisse, et in ejus patrimonio fuisse, nec ita in re prodesse creditori potest, quod Salviano interdicto agat, potius quam Serviano, aut quasi Serviano iudicio, vt se gravione probatione exonerent. aliud quod est tractare de possessione debitoris interdictum proponere; aliud vero ex debitoris possessione ea qua res interdicti pendeat, et quemcunque esse talem oportet, vt debitari non possit, quin res ab eo pignoratæ, sibi expresse, sibi tacite in bonis eius fuerint; desit pro qua tuenda, sibi competere, vel actionem, vel exceptionem habere potuerit. ff. l. rem in bonis, ff. de verb. signif. Domin, aut etiam interdictum, nam et actionis generali appellatione etiam interdicta continentur l. actionis 37. ff. de obligat. et act. vt proinde nil post prohibeat intentari hoc casu hypothecariam non magis minus, quam Salvianam vtile interdictum. Nec noceat in re posse iure est, vt interdicta etiam de iure et proprietate disputentur, si modo talia sint, vt ad rem familiarem pertineant l. 2. §. quædam sunt. ff. de interdict. cuiusmodi est Salvianum. Quod autem hic Bartol. addit videlicet: creditorem adversus tertium possessorem Serviana experientem tenuisse probare prius rem petitam sibi fuisse oppignoratam, quam tertio alienatam; non autem onus probandi contrarium tertio convicto in mora esse debitum, facile amplecter; semper enim pro possessore præsumitur donec contrarium probatum non extitit l. de rebus. 23. ff. de donat. int. vxor. quorum plus inest, quis eo ipso quod possidet habet, quam ille qui non possidet l. 2. §. ult. ff. de Ut. possid. et quod plus contra fiscum creditorem procedunt et hæc

disputa

Disputat Sal. de Salmanticensi D. Franciscus scilicet amaya vicem
ment. ad 3. poster. Libr. Cod. in repetit. l. si prius. 1. C. de rei vi. Lib. 10. et
tam subtiliter, et prolixe vt ego vix nil dicendum reliquerit. Ex predicti
patet circa seruianam, aut quasi, non esse laborandum cum Bart.
, ceteris que interpretib, vi quorum quib modi dominium quis possi
; quid enim necesse est de acquirendi aut probandi domini modis quere
re in ista actione, cum sufficiat probare rem in bonis debitoris fuisse, quod
facile probatu est. In directa autem rei vendicatione quesiit Bartol.
posset esse vtilis, in ea enim actor minime probare debet, et suam intu
tionem implere posse, et vincere l. rerum. 23. sup. de rei vindicat. l.
Sit. C. eod. tit., quamquam vendicatio domini etiam ei competit qui
rem in bonis habet, quamvis de quiritario domino nil probet, dummo
do vis habeat a domino l. locare. q. C. eod. illi. tit., & sufficit enimvero
qui asserit dicat probetque se titulum habere ab eo quem dicat fuisse do
minum, licet auctoris sui dominium non probet, quam hoc ipso quod
non probatur, emisse a non domino, ne alioquin dandus sit progressus in
infinitum, si probandum sit dominium venditoris, et cui similiter, a quo
venditor comparavit, quod vtique maxime abhorret l. fideicommissa. 11. §. si
quis decem. ff. de leg. 3. l. ultim. C. de sacros. Eccles.

a non ad illam. Ratio Dub. Res aliena que antea generalem hypothe
cam vi pignus data, secuta post modum generali obligatione, per eam
dem vere censetur oppignorata, tametsi postea alij rei dominium de
tor adeptus fuerit; hoc scilicet quia creditor probare non potuit rem ista
conventionis tempore in sui debitoris dominio extitisse l. 1. sup. h. t.; verbum
enim fuerit preteritum tempus denotat: ergo non minus vi generali
pignoris conventione, quam in speciali opus est creditorem probare rem
rem sibi oppignoratam vi dominio sui debitoris, aut saltem vi illius
bonis fuisse

Decid. Oppignorata rei alienę dupliciter procedere potest, aut specialiter aut
generaliter, sub bonorum futurorum scilicet nomine, hique valde inte
rest quo ex suis modis pignori data sit, nam si pro vt vi d. l. 1. h. t. non
potuit per talem conventionem res ipsa obligari, nec ex ea seruiana oriri
l. qui prędium. 6. C. si res alien. pign. dat. sit, generatim in 2°. recepta est
enim bonorum futurorum obligatio que tempore contractus aliena fuisse

nemo

nemo ignorat et primo Late in d. l. hyp. ff. Non est igitur necesse
in generali tacitam hypotheca creditorem probare teneri rem sibi
hypothecatam conventionis tempore ni sui debitoris domino fuisse
aliud quidem est si quid tacite contineatur; aliud vero si verbis expri
matur l. si ita legatum 8. §. 1. de leg. 1., et expressa nocent, quae non ex
pressa non nocent l. expressa 192. de regul. Iur. l. nonnumquam 32. §. de
condit. et demonstrat.

§. 2.

Quibus suas iam obligaverint, et alij secundo obligant creditori, et effu
giant periculum, quod solent pati, qui eisdem res obligant,
prodiere solent, alij nulli rem obligatam esse, quam forte Lucio Titio
ut in id, quod accedit priorem obligationem res sit obligata. (ut sit ju
novi, hypothecae id, quod plenius est) aut in solidum, cum primo debi
Liberata ni fuerit. de quo videndum est, utrum hoc ita se habeat, si
conveniat: an et si simpliciter conveniat de eo, quod exedit, et sit
hypothecae: et solida res inesse conventioni videtur, cum a primo cre
ditore fuerit liberata, an duch pars. Sed illud magis est quod primus
diximus

Ad. §. quibus. 2.

Ratio Dub. Per hypotheca constitutionem non solum dominium in cre
ditorem non transfertur l. cum et Sorbi. 35. §. 1. sup. de pignorat. act. qui
rum etiam nec possessio l. si rem. 9. § propie eod. tit. atqui alle qui
diversis contractibus, cum diversis personis supra unam et eandem rem
celebratis tenetur, si primo contrahenti possessionem dolo rei non tra
secundo eam quam tradere potest impune, et sic meliorem causam
efficere l. quoties. 11. ff. de rei vindicat. Ergo et creditor qui uni rem ali
quam hypotheca dedit potest rursus impune, sine sit sibi metu in stel
lionatu crimen incidendi eandem rem alteri pignori dare

Decid. Stellionatus crimen, tunc committi dicitur, quoties aliquis alte
rum decipit, nec aliquod crimen est quod a deceptor decipienti abjicia
tur l. 3. §. 1. l. de crim. stellion. atqui debitor qui primo creditori rem ali
quam obligavit, si postea secundo creditori hoc tacito eandem rem
obligat, secundus ab eo deceptus censetur, dummodo non tam crassa sit et

ad tam

ad tam modicum obligata, et utrique subueniat, quod cum cessat in 91
meu stellionatus, cum nullatenus secundus creditor decipitur videatur l. 1.
§. de crimin. stellion. Secundum enim pignus nullas vires habere dici
tur primo durante l. qui balneum 9. §. ult. l. poster. 11. §. qui poster. in
pign. hab. l. Prior. 5. l. diversi. 8. C. eod. tit. et Ego recta cautela est
ut ab ipso periculo debitor effugiat ut dicat rem, quę secundo obligata
fuisse per semet ipsum multo antea alteri obligatam, aut in quod
priorem obligationem excedit res sit obligata, aut in solidum ante pi
gnoris obligatione liberata ipsa fuerit ipse enim pacto intervenire
et mora in ea precedente secundo erit debitor unicuique etenim
sua mimia facilitas imputanda est l. 1. §. illum. sup. de eo per quem fac
tum erit, nec secundus creditor tam a debitore, quam a scripto deceptus
videtur, cum cautius negotiare debuerit, et ea in l. 2. C. de rest. et serv. cor
rupt. In specie autem d. l. quotiens. 15. C. de rei vendicat. Ideo primi
tiui venditori in preiudicium primi emptoris rem ei vendita non
alij vendere et tradere, quia ex primo contractu non res vendita, sed
persona venditoris erat obligata l. Renalienam. 29. sup. de contrah. empt.
l. si quis alienam. 46. sup. de act. empt. quod in pignoratitio contractu
diversum est l. pignoris. 17. h. t. cum similib.

a Sed et illud magis est. quod primi diximus. Pro sensu versiculi ad illum respi
ret: utpota et solida res missa conventioni videtur, quibus studitur ea
mentem in propositi deisse dicere: Liberata ne a primo creditore se
cundum in solidum eandemmet obligatam habere, licet temporecon
tractus de integro pignore sup. oppignorando nel de illum fecit, sed sim
pliciter de eo, quod respectu primi debiti plurimi erat. Barto Dub. Conven
tio illa Steiner quę dat locum contractibz l. 1. sup. de pact. l. 1. §. 1. sup. de constit
tut. pecun. Ego si illum modo inter debitorem et secundum creditorem
fuit pactum de oppignorando illo in quo pignus primum creditum
excedit, quam ni postea a prima obligatione pignus sit liberatum nihil
illud non potuit secundo illi rem obligare, sed illud solum de quo in
tempore eius fuit conventum illa scilicet pluris valentia, nec supra hoc pactum
dubitari potest l. Res hy potheę. 5. sup. tit. Hinc est quod dicitur: pro fun
te duntaxat pignus obligatum solute sorte liberatum censeri, nec pro

usuris

quamtumvis debitis retinere valere l. solutum 11. § si in sortem. sup. de pignorat. act.

Decid. Pacta dubia in contractibus bonæ fidei, et arbitrarijs secundum ea quæ sunt moris, et consuetudinis interpretari solent; imo quod plus est, etiam si in his contractibus nil pactum sit, tamen ea pacta sentiuntur scelebrata, quæ secundum consuetudinem pasciei solent l. quod si nolit. 31. § quia assidua. sup. de Edilit. Edict. Atqui quoties duobus diversis temporibus eadem res (cautela de qua hic) obligatur frequens est illud pactum, ut statim atque pignus fuerit a primo creditore liberatum, in solidum secundo sit obligatum, ut hic a Gaio attestatur: ergo mirum non sit, si de illa pluris valentia oppignoranda simpliciter conventum fuerit, hoc est sine illa aliqua taxativa dictione (de qua in d. l. solutum. 11. §. si in sortem sup. de pignorat. act.) et pignus liberatum a primæva obligatione proponetur ex generali consuetudine in solidum secundo creditori etiam obstrictum censeatur

l. 16. Martianus libr. singular. ad formul. hypothecar.

Si fundus hypothecæ datus sit, deinde alluvione major factus est: totus obligabitur

Ad l. si fundus. 16.

Ratio dub. ut pignus scelebratum vires habere possit, et ut recte constitutum censeatur, necesse rem oppignoratam conventionis in debitoris dominio fuisse l. Et quæ nondum 15. § quod dicitur sup. ubi diximus, cum certum sit non ab alio posse rem aliquam oppignorari, quam ab eo qui dominus sit, nisi in ea obliganda voluntatem domini, sive expressam, a tacitam intervenisse proponetur l. alienam rem. 20. sup. de pignorat. actio, aut eius ratihabitionem secutam fuisse. § seq. l.: atqui id quod per alluvionem (pignoris tri contractu scelebrato) ad fundum pignoratum pervenit, tempore conventionis in debitoris domino non erat, cum in alieno esset, nec ei debitum, nec in obligando eo voluntas domini intervenit, nec postea illius ratificatio secuta fuit (aliter enim difficultas cessaret): Id ergo quod fundo oppignorato tametsi per alluvionem adcrevit pignoratum conseri nullo modo potest

Decid. quid quid naturaliter accidit pignori, & huic pignori vin
culo existimatur l. quidquid retrorsum. 24. § si post testamentum. ff. de leg. 2. ff.
si propietatis. 4. ff. de rei. dict.: hinc dicitur nuda proprietate pignori obli
ga Nemo dubitat qui postea adcreuit pignori cedere l. si convenerit. 18.
§. 1. sup. de pignorat. act. atqui id quod per alluvionem fundo pignorato
adcrevit naturaliter vice alluvi fundi pars efficitur l. adeo. 7. §. 1. ff. de acquir.
rer. domin. §. Posterea. Inst. de rerum divis.; flumina enim constituimus
quodammodo singulari l. Ego. 30. § alluvio eod. tit.: rectissime a nav
tarum nostro responsum est: hinc obligationem ad incrementum allu
vionem postea factum se extendere: quod enim naturaliter et per se
fit necessario fit, et proinde iam pro facto haberi debeat l. 1. § ult. l. 2. §
apud namusam ff. de aqua et aqu. pluv. arcen. l. si cui. 28. § 1. vi hui. ff. de li
ber. et posthum. Observandum tamen est est valde interesse inter fundo
pignoratis vi fluminis; an vero stagni, vel lacus. si vi fluminis id quod
per alluvionem ei accidit pignoratum censeatur, et iam diximus. Non autem
si vi stagni, vel lacus: stagni enim, et lacus cum causam perpetuam
non habeant, et interdum exarescant alluviones non adscribuntur. Ru
stica Pollo. 69 sup. de contrah. Empt. l. vicinus. 24. § ult. ff. de aqu. et aqu. plu
arcend.

§. 1.

Si nesciente Domino res eius hypothecæ data sit: deinde postea dominus
ratum habuerit: dicendum est, hoc ipsum quod ratum habet, vim fuisse
eum retro recurrere ratihabitionem ad illud tempus quo convenit. Vo
luntas autem fere eorum demum servatur, qui et pignori dare possunt
sunt

Ad. § Si nesciente.

Recte Dub. quamquam ratihabitio possit facere illud negotium meum
quod ab alio meo nomine gestum est l. si pupilli. 6. § item pignus l. si ego
24. sup. de negot. gest.; meum tamen illud facere non valet, si meo nomi
ne non fuerit gestum, ut enim negotium per ratihabitionem meum fiat
quod revera alienum fuit, illud saltem opus est, ut meo nomine gestum
fuisse dicatur d. l. si pupilli. 6. § Item pignus l. Pomponius. 9. sup. de negot.
gest; atqui cum aliena res in pignus datur, non veri domini, sed tantum

dati iuris

debitoris illam oppignorandi negotium agitur l. si rem g. §. Is quoque sup. sup. de pignorat. act. Nec ejus potest operari talis veri domini ratihabitio quod enim ab initio non valuit tractu temporis convalescere non potest vide regul. l. quod ab initio. 29. de regul. Jur. Et dicta pignoris constitutio ab initio inutiliter constituta existit. d. l. si rem. g. l. aliena. 20. sup. de pignorat. act. et vide tit. Ff. si res alien. pign. dat. sit. l. mulier. 11. Cd. de distract. pignor. Decid. cessante causa cessare debet eius effectus vide l. adipisci. 16. §. quamvis de usur. patron. l. si pater §. de his quæ dedit. Instituend. l. generaliter. Cd. de Epis. et cleric. atque ratio est quare pignus rei alienæ constitui non valet est ut mihi a nobis dictum extitit, ne iis veri domini co ignorante & dante quod est contra naturalem æquitatem l. alteri per alterum de regul. jur. Ergo si dominus oppignorationem rei suæ per alterum factam ratam habet ex vires debet sumere talis oppignoratio; volenti enim, et consentienti non fit dolus, neque injuria. l. in diem. g. §. l. f. de aqu. et aqu. pluv. arc. quanto magis quod rati habitio comparatur mandato quantum ad hoc, ut quod quis fieri sine mandato secuta ratihabitione a domino factum videatur l. donationes quas parentes. 25. Cd. de donat. inter vir. et uxor. l. ult. Cd. de S.C. Maced. at certum est rem nostram a nobis oppignorari licere, unusquisque enim rei suæ est moderator et arbiter, & potest facere quidquid velit l. in traditionibus. sup. de pact. l. Jure mandata. Cd. mandat. adeo dicit quod rati habitio vices sustinet mandati specialis illius actus, qui ratihabitus est l. qui in aliena. 6. §. de acquir. hæred. l. 9. §. acquirere §. heres. possess. l. penult. rem rat. habit. at certum est pignus constitutum de procuratore ad hoc speciale mandatum habente ratum esse l. Solutum. 11. §. sed si procurator. 6. sup. de pignorat. act. Et tamen si ratihabitio mandati non possit facere negotium, quod meo nomine gestum non est, quando ad hoc ut mihi negotiorum gestorum actio competat, operatur tamen ut pignus quod antea erat inutiliter constitutum d. l. aliena. 20. sup. de pignorat. act.

a. Voluisse. Effectus Ratihabitionis retrotrahitionis est efficere, ut actus ratihabitus eo tempore gestus censeatur ab initio suum effectum habuisse quo haberet, si id quod retrotrahitur ab initio jam extitisset l. licet. 52. sup. de Judic. l.

potest.

l. potiùs. ff. §. l. ff. qui potiores in pign. hab: atque Ratihabitio talem effectum non operatur: qua ratione dicetur: si post tempus legitimum possessorem habeam petitionem bonorum possessionis mihi delatæ nomine meo intra tempus factam nihilominus dictam possessionem bonorum me agere non valere l. bonorum ff. rem ratam habet. Ratihabitio ergo a domino in præpositi facta effectum retrotrahitur prodesse nequit

Decid Ratihabitio in omnibus et per omnia æquiparatur mandato l. vero procuratori. 12. §. ult. ff. iudicat. solv. d. l. ult. Cd. de SC. Macæd; et non solum in contractibus et delictis l. l. §. sed etsi ff. de vi et vi armat. l. hoc inire. 132. §. hoc maleficio de regul. Jur; verum etiam et in Judicijs d. l. licet. 56. sup. de Judic. l. si is qui hæres. 25. §. ult. ff. de excep. rei iudic. atque retrotrahitur in mandatis locum habere dictum l. Julianus. 11. sup. qui satisd. cog; et peragatur, et mandatum in initio rem contrahi præsumatur d. l. Julianus 11. l. si quis asserenti l. vero procuratori. §. fin. l. qui cum. 10. §. fin. ff. de hæred. l. si ago. sup. de negot. gest. l. omnis. §. Procurator. ff. de acquir. rer. dominio: procedet ergo retrotrahitur et in ratihabitione. in specie vide d. l. Bono

rum ff. rem ratam habet. ideo ratihabitio nil operatur, quoniam rerum ff. rem ratam habet. ideo ratihabitio nil operatur, quoniam rerum habenti potest imputari culpa tacitæ repudiationis; patiendo eum tempus labi, in quo competebat huic bonorum possessionem petendi, videtur tacite in illo renunciasse l. l. §. ita autem. ff. si tabul. testam. null. ext. dic. §. si vero aditi. de his qui in integ. appellat; frustra conatur redire ad id cui semel renunciasse videtur: actionibus enim suis renunciantibus nullus ad eas necessario est dandus l. qui juramentum ff. de reb. credit. l. fin. de condict. incert. l. de die. §. fin. sup. qui satisd. cog. l. si ego. sup. de negot. gest. quoniam nulli leges talibus esse videntur debent l. ult. §. si quam ff. de tem. qui libr.

§. Voluntas autem. Ratihabitio. Tutor rem pupillarem opprignorari potest l. Tutor. 26. sup. de pignorat. act; suis enim rectoribus solet contrahant fiducia contrahendo pupillum adhibeant sive contrahunt l. 1. ff. de evict: quamvis tutores, et curatores furiosorum, vel prodigorum curatores, licet domini non sint tamen vero dominorum sunt, tanquam legitimi personarum eius modi administratores l. quisquis. 7. §. ult. ff. pro emptor. l. 13 qui 11. §. si tutoris ff. quod vi aut clam l. quotiens. 21. §. si tutor. sup. de noxal. act. l. plerumque. 56. ff. de furt. cum sexus quippe regina et domina est personarum

, et rerum omnium que sunt in re publica l. 1. ct. 2. pup. de leg. ctor
hoc constituit, ut permissum sit tutori filii tam quam legitimo administra
tori omnia facere sue pupilli, que pupillus cum tutore posset d. l. ct. §.
ubi: exceptis his que personale tantum pupilli exigunt, ut delictis
veritatis ad proferenda testimonia verba que omnia filiam ea habeant et
necessaria ante l. testimonium. 17. de testib. deliber. atque ita tutori
rati habitio quia pignus a pupillo constitutum vires habere posse non
operari valet l. 1. l. magis. 5. §. si pupillus. 5. et tut. sit. de reb. cor. qui sub
tutel. vel cur. sunt sch. decr. non alien. vel suppon.: non ejicitur ratihabi
tio illius, qui pignus constituere valet vires pignori per alterum inito
adipiscitur habere potest

Dicit. Sicut nil tam absurdum, atque iniquum est, quam ut quis vendicet
vel evadat rei sue dominium amittat l. 1. quod nostrum. 11. de quel. Jun.
pro curator. 31. §. de acquir. rer. domin. l. si quid. 7. vi rei. sup. de rei vindic.
l. re tua. 8. ff. de rei vindicat. ita nihil tam consentaneum equitati naturali
voluntatem domini rem suam in alium transferre volentis ratam habe
ri. l. qua ratione §. hoc quoque ff. de acquir. rer. domin.: vel ejicitur is qui
rem suam pignori dare potest, si res sua ab alio sit iam constituta. illa
ratum habendo pignus vires habebit: consentienti enim nulla injuria
fieri videtur d. l. Judicium. 5. §. 1. de aq. et aq. pluv. arcen. d. cum non minus
est: rectum dominium rem suam aberrantem pro alienis debitis obligari
ex post facto ratum habere, quam tempore contractus tali pignoris con
stituti consensum suum præbere. Utrobique enim casu veri domini in
tus intervenisse dicitur, sicque sicut in 2.º valet dicta pignoris con
stitutio ab ipsum dominum ratihabitionem accommodationem, ita nec in 1.º
valebit. Tutor potest rem pupillarem pignori dare. Lege non refragante
d. l. si Tutor. 16. ideoque (ut bene interpretatur Accurs.) si res nobilis sit pu
pillo ei pignus datur, non vero si res immobilis et soli. quoniam ordi
d. Servi, que alienationem pupilli, vel adulti visum pignoris datione nondum
, etiam de pignoris datione loquitur d. l. 1. §. de rebus eorum qui sub tutel.
, cum per pignoris dationem ad eius alienationem frequenter perveni
ri soleat l. 1. sup. de pignorat. act. l. alien. ff. de reb. alien. non alie
nandis quia que non est si ipsius ratihabitio pignus supra res pu
pilli (immobiles tu) constitutum non confirmare potest, cum vendere

contra

conventio illud constituere valeret. Hodie tamen inter res mobiles, et immobiles nulla in hac re post constantin. constitut. est differentia l. Lex quæ Tutores. C. de administr. tutor. Observandum tamen est cum Martiano nostro non semper legitimam consequentiam istam esse: potest aliquis concentire alicuius rei oppignorationi ergo poterit id pro quo oppignorando concensum suum præbuit pignori dare; sunt enim aliquæ personæ quæ possunt in constituendo pignore concentire, et tamen eam rem pro qua oppignoranda concentiunt pignori dare non possunt, inter quos est fructuarius, ut bene hic noster advertit Accurs., qui licet in obliganda proprietate concentire possit; non tamen eam obligare valet l. Interest. C. de usufr. Ex quibus recte Bartol. generalem colligit regulam: eos qui propter ingenij, et sexus imbecillitatem pignus constituere non possunt, ut puta pupillus, et mulier (pupillo enim propter sui ingenij imbecillitatem concessum est, ut contrahendo sine tutoris authoritate conditionem suam deteriorem non faciat §. 1. apud Justin. de authorit. tutor., et mulieri propter sexus imbecillitatem rem suam pro alio obligare S.C. velleian. authoritate interdicitur l. 1. sup. de S.C. vellei. et per tot. tit.) non posse oppignoranti consentire; bene vero, qui non tam propter ingenij imbecillitatem, et tenuitatem, sed ob defectum integri, et plenicuris consentire valent, ut de usufructuario diximus. Advertendum etiam est, non semper ea quæ de mulieribus diximus locum habere: Potest enim mulier consentire, ut pignus pro sua dote, vel altero credito sibi a marito obligatum creditori postmodum mariti (secundum mulieris creditum ignoranti) pignori detur, cui recte obstrictum erit (solutam prius ab eo mulieri dote); deffendet enim se adversus mulierem pro secundo suo credito serviana experientem exceptione illa (si non voluntate eius pignus datum sit), nec ei velleiani replicatio obstare poterit l. vir uxori. 17 § si mulier. 1. sup. de S.C. velleian. Quoniam semper mulieribus deceptis, non autem decipientibus velleiani exceptione succurrendum est l. 2. §. 1. sup. de S.C. velleian.

§. 2.

Si res hypothecæ data, postea mutata fuerit: Eque hypothecaria datio competit, ut de domo data hypotheca, et horto facta, item si de loco convenerit, et domus facta sit, item de loco dato, deinde vineis in eo positis

Ad §. Si res 2.

Ratio Dub. Pignus non potest manere in ea re, de qua ut pignus esset nunquam convenit: nascitur enim ex conventione, de ipsam rem obligandam relata L. 1. sup. de pignorat. act. atque ideo domus, vel locus oppignoratus, de horto, et de vinea respective oppignorando nil conventum extitit; Mentas enim tamen si generalis nunquam fuisse de incopitata L. non est dicendus sup. de obligat. act. Ergo si de domo obligata pactus fuisset, aut de loco domus aut vinea dicendum est pignus constitutum extinguere debere. accedit quod uis supra aliquam constitutam formam alterius rei mutata fuerit ac perimi dicitur L. repert. 5. §. rei mutatione. sup. quib. mod. pign. solv. annot.: forma enim dicitur illa quæ dat esse rei, et qua mutata propriè interimitur substantia rei L. Julianus. 9. §. sed si quis rem sup. ad exhib. quodque ad pignoraticium contractum extendimus, qua ratione placuit oppignorata sylva navem ex ea conspectam obligatam non cedere, quasi si fuisset alia sit forma sylvæ, alia navis L. si convenerit. 18. §. si quis caut. sup. de pignorat. act. at certum est mutata domo in hortum domum amplius nullam esse licet superstent arbores, quæ antea pars erat domus L. servitutes. 20 §. si substratum. in fin. sup. de servitut. et sic similiter de loco in vineam conversa dicendum est, perdit enim formam qua antea fuerit, et vires assumpsit

Decid. quod ex re mihi obligata superest mihi obligatum remanet pignus enim cum sit quid juris L. pignoris 5. 8. assimilat totam rem singulas partes suas, cum sit pignus, et totum est in toto, et totum in qualibet parte, et sunt extra, quæ juris sunt, et incorporalia. Res enim tota inesse et pendere in quantalibet, vel minima parte rei cujus libet, sua dividibili, sua individuabili, et sua partes homogeneas habeat, ut fundus, domus, sua heterogeneas, ut homo seu. nec enim potest hæc in re alia esse ratio partis, alia totius, ut quod oppignoratum fuit totum, pro parte oppignoratum non fuisse censatur,

quamvis

quoniam absurdum est, quod ora et eadem res diverso iure censeat
L. cum qui. 28. ff. de usucap. maxime cum pignoris causa indivisa di
catur L. Rem hereditariam. 65. ff. de evict. Sique debet omnes, et singula
gaudet efficere, qua ratione placuit non obstante solutione partis
debiti totam ac integram rem adhuc obligatam remanere, de
venire posse L. si necessarias. 8. § si vivus. sup. de pignorat. act. cum
simil. atqui atqui area pars domus dicitur d. L. servitutis. 20. § si
quis platearum in fine sup. de servitut. remanebit igitur domus dicta
et area obligata, et per consequens habitatio in dicta area construc
tus; naturali enim, et civili ratione superficies cedit solo L. Paulus 29.
§ domus. ff. h. t. Subtrahatur quod id quod necessariam dependentiam ha
bet a re obligata pignori est etiam obnoxium, nec evenit inpartic
ancillæ qui manet obligatæ conditionem omnino sequitur, si tamen a
quo debitorem editus fuerit d. L. si convenerit. 18. § 2. et vinculo qui
vere solvi, et non semini præcipiuntur, dum modo a debitore ipso per
cepti fuerint L. 1. § cum prædium. h. t. ubi fere L. qui scit. 25. § 1. ff. de
usur. L. pactio. 11. § si de fructu. ff. qui potior. in pign. hab. C. 3. C. in quib.
caus. pign. vel hyp. tac. contrah., at certum est necessariam depen
dentiam ab area obligata horreum habere, cum sine area solum
existere nequeat, et vinea sine loco. In specie autem d. L. si con
venerit. 18. § si quis caverit. 3. navis non remanet obligata (nisi
speciali pacto inter veniente) quoniam necessariam dependentiam
a silva obligata non habet, sine cuius illa existere valet, et desit
a silva ea ipsa quod horreum ex usum in navim conversum exi
stit. silva ed ipso quod horreum ex usum in navim conversum exi
stit. quod vis area non est ita d. L. Paulus 29 § domus. ff. h. t. si igitur
lex ab. 22 in fin. ff. de hyp. 1. Ut tradatis supra verbis constituta eius di
ctum ideo cuncta dicitur, quia ut recte ad hic notat Bartol. de effici
tur supra quo constituebatur, quidem sic licet commodissime, at avero sem
per remanet

§. 3.

In vendicatione pignoris quæritur, an rem de qua actum est, possi de
at is, cum quo actum est, nam si non possideat, nec dolo fecerit quo
minus possideat, absolvi debet, si vero possideat, et aut pecuniam sol
vat, aut rem restituat: quæ absolvendus est, si vero neutrum horum

facit

Nomo. 21. sup. de pign.

100 faciat, condemnatio sequeretur. Sed si velit non restituere, nec possit, forte, quod res abest, et longe est, vel in provincijs: solet cautionibus res explicari. Nam si caveret se restituturum: absolvitur. Sin vero dolo quidem desijt possidere; summa autem ope nisus non possit rem ipsam restituere: tanti condemnabitur, quanti actor in litem iuraverit: sicut in cæteris in rem actionibus. Nam si tanti condemnatus esset, quantum deberetur, quid poderat in rem actio, cum et in personam agendo idem consequeretur

Ad. § In vendicatione. 3.

a quæritur. Idest interrogatio facienda est iniure scilicet apud Prætorem ante litem contestatam utrum reus possideat nec ne. Et debet reus respondere an possideat, et pro qua parte l. qui servum § in iure l. de interrogat. in iur. fact.; an vero etiam apud Judicem hæc interrogatio fieri potest? Utique si adversarium Prætor elegerit. at non etiam si quis tamquam possessor cum non esset se liti obtulerit, cum hic perinde condemnandus sit ac si possideret l. sin autem. 27. in princip. sup. de rei vendicat. Non fit autem hæc perquisitio nisi ad eum finem, ne frustra actor experiatur, si alius possessor sit, quam qui convenitur, et is qui convenitur in ea causa sit, ut quia non possideat condemnari non possit

B. Possideat. Ratio Dub. hypothecaria realis actio dicitur l. pignoris. 17. h. t. l. Pignoris. 15 C. cod. tit. atqui actio in rem datur contra non possidentem, adversus eum qui cum non possideret actore ignorante se liti obtulit conceditur d. l. sin autem. 27. sup. de rei vendicat. ergo est igitur semper in hypothecaria ex parte rei possessio necessaria Decid. actio in rem semper ex parte rei conventi possessionem desiderat l. non alias. 24 § sed si postulatur sup. de Judic., nisi cum quis decipiendi actorem causa se liti obtulit d. l. sin autem. 27., quia licet actor videatur esse in culpa cum diligentius apud prætorem non quæsivit ante omnia, an ille contra quem actionem instituit possideret nec ne, ut supra diximus; audiendus tamen non est dolosus culpam credulitatis nimis objiciens ei quem decepit l. 1. § 1. in fin. sup. de eo per quem factum erit, nec bene fit compensatio doli

cum culpa

cum culpa, et recte in d. l. si autem restituit adversus, et
credendum est adversum diligentius adhibitum diligentiusque in
qua litem de vero possessore sibi dolus sit litem non subiisset, siquae
condemnandus erit propter suum dolum, non utrem restituat, quam
non habet, sed ut proinde cogatur praestare quantum abest ut litem
iuraverit, ac si possideret, nec vellet restituere. nec eo magis tamen
verus possessor liberabitur, non enim pro alio, sed pro se solvit existimatis
nem. si quis dolo malo mentitus est se esse possessorem l. 33 qui 7. sup. de
rei vendicat. at id quod quis propter factum suum alteri alium non
liberat l. papinianus 22. sup. mandat. Plane si ponas aliquem scien
ter litem fecisse bona fide, cum putaret se licet se possidere, quod est species l.
a te 9. §. 1. ff. de except. rei iudicat, haberet cum eo mitius agendum
erit, et non damnetur quanti actor in litem iuraverit (cum melius
careat culpa qui se litis dolo subtrahit antequam explorasset diligentius
an possessor esset necne) solus enim dolus non autem culpa venit iurandum
in litem, et si culpa nomine damnaretur, non id rem restituendam, nisi postea factum fuerit possessor arg. d. l. si ita. 9. §. 1. sed ad
omne id quod actoris interest cum deceptum non fuisse l. quisque
Lib. 4. §. sup. de hæredit. petit. decipit enim qui ignorantem adversum
licet desipiendi cum animum non habuerit

(nec dolo. qui dolo desiit possidere non possidet, possidere enim, et desiit
se possidere sunt contraria et incompatibilia, et sic pereat unum eius
et eodem mo tempore esse nequeant l. meminisse sup. §. pro socio l. 16.
de furtis Ergo si qui dolo desiit possidere non nisi frustra possit conveniri
per actionem in rem ad id quod non habet restituendum l. 8. Herum
9. sup. de rei vendicat

Decid. si qui dolo desiit possidere dolosus est, qualitas enim non minus
apud hispanos, quam apud togatos reddit subiectum quale l. 4. §. fin.
sup. de act. empt. l. fin. §. de collat. bonor. atqui dolosus pro possessore repu
tatur, dolus enim pro possessione est l. qui dolo 131. l. parem. 130 de regul.
jur. l. si rem. 17. §. de except. rei iudicat l. 2. §. hoc interdictum. §. ne quid
in loco publico. l. electio. 26. §. 1. §. de noxal. act. merito ergo si qui
dolo possidere desiit hypothecaria convenire poterit, sufficit enim ad
hoc, et debet possit extinguere condemnationem pecuniariam, et libe

Restitutionem

102 estimationem quæ præstari

D § absolvi debet. cum ista actio sit realis. l. Pignoris. 17. ff. et actio vin-
di qui vendam possessionem dumtaxat condatur l. qui restituen
8. et pass. sup. de rei vendicat. cessante possessione ex parte rei convent
et nisi instantia Judicij cessare debet (nisi in casibus hic relatis, et
his similibus). Et reus convenitus necesse est quod possideat tempore litis
cati, in tantum quod licet tempore litis contestatæ possederit, non
tem tempore vindicati (omnia tamen dolo cessante) absolvendus sit. l. si ar-
tim. 27. & possidet. 1. sup. de rei vendicat.

E § Et aut Recte Dub. absurdum est dare electionem rei, numquam
partem illam eligere et solvat, Ideoque Judicium in eum instituen
parari, et exerceri necesse est l. Inter stipulantem. 38. §. 1. ff. de verb. o
non debet quod esse in potestate, et electione rei, an solvat, non mag
quam verum debeat l. 2. §. 1. ff. de eo quod cert. loco l. hab hac conditio
8. ff. de Pign. et act.

Dicit. In alternativis electio est debitoris, et habet Juris regulam
Pontificij, quam civilis l. plerumque. 10. ff. de usur. doct, et ¿ quæ per rem
satisfit actori qui hypothecaria solutaci pecunia, vel restituto pigno
nec in aliis rei petitur an debeat, vel an solvat, cum aut solvere
aut rem restituere compellatur

F Eque absolvendus est. Subtilissimus vir Anton. Faber de error. decad. 9. c
exprimat verba ista inepte hic a Tribuniano dicta: inquit enim qui
si reus sequendo cautelam ff. Instit. de perpet. et temporal. act. mitu
condemnationis ante sententiam solvat nulla indiget absolutione. qu
enim ait, indiget absolutione, qui ante satisfecit actori habet quæ cum
tosti aporiam. Q qui nescit solutione tolli obligationem, et conseque
actionem ex ea profecta extingui? et sine actione agi non posse certu
in nostro iure est. Sed non tam diligenter principia iuris considerant qu
subtiliter hæc advertit. Si semel enim actio instituta sit recte, licet po
venerit casus quo ante institutionem possis instituto non valeret, ut
puta solvendo debiti, vel alius similis. principium tamen bene institu
tum nil nimius durat l. in ambiguis. 85. §. 1. de regul. Jur. l. verbis. ff. de
leg. Falc. & ex contrario vers. videtur. Inst. de locat., necessaria quia
cepit res absolutio erit, et ab instituta actione liberari valeat, ut pos
sit re

...ferede Mutianus noster hic animadvertit, et Trebatius vi d. §
vltim. Inst. de perpet. et tempor. act.

J Condemnatio sequeretur Ratio Dub. ad eadem nemo precise cogitur, nec
quidem a Pretore, quia non potest id fieri aliquo in, et impressione quod
semper exorsam habet legitimam l. si quis absentem. 13. in fin. ff. de re iudic.
l. quoties qui alium. 21. l. in executione. 25. ff. de reb. dub. atqui tam vbe
re, quam rem pignoratam restituere est quid facti l. concilio. 7. § vlt. ff
de curat. fur. l. 1. C. de probat., ad quæ alternative faciendo metu eadem
ratione cogi debet reus: Ergo condemnatio absque lege decerni non debet
contra hypothecariæ conventum, cabeque quo reus rem restituat, nec pecuni
am soluat

Decid. Condemnatio duplex est, precisa una, et hæc est per quam nemo ad faciendum
cogitur, causativa altera, et conditionalis, si non det quis quid petitori suo ad
possessionem suorum, aut vendicationem, aut etiam mercedis nomine debendi
in carcerem, aut etiam multis coerceri; hæc enim sunt quæ vsquiamus ve
cat remedia Prætoris l. 1. § quidergo si non respondeat ff. de vsufr. ventre quo
modo et dum Senatores vocabantur in Senatum erant capti pignoribus
, vt de Livius refert; bene potest condemnatio causativa de qua hic nos ad sol
vendam debitam quantitatem, vel ad rem restituendam compellit poste
rea, vt ad rem summo vocat l. Paulus. § 1. ff. quib. mod. pign. vel hypoth.

Nititur

Solet cautionis Ratio Dub. quisquis possidet vsucapionem possessionem
in alium petest, nam nec minus quisquam possessionem suam retinet, si
cat in dominio Secus sit l. 3. § in amittenda et segq. l. si quis. 27. § Diffinu
mus ff. de acquir. poss. atqui ille qui rem petitam in provinciis habet
, in dominio eam possidere videtur l. Pomponius. 13. ff. de acquir. poss. ani
mo enim continuatur possessio. § possidere. 5. Inst. de interdict. vbi idem
cum per eum possessio rei petitæ vsucapi possit cautiones inter parentes non
venient; nemo enim superuacua cautione onerari debet l. hæc stipu
latio. 14. § 1. ff. vt legat. seruo caut. cav. l. non eosdem. 4. 5. sup. de procu
rat.

Decid. Non tam possessio, quam vsucapiendi potestas ac facultas hanc actionem
induxit, cum ad aliud non detur, quam vt res vsucapiatur vide l. Pignora. 17.
h. t. Etsi autem quisquis possidet naturaliter, et de facto vsucapit possessio
, tradere rem tamen ille potest, non tamen similiter qui possidet tantum civi
liter, desit animus magis, quam corpore vt videre est ex casu a martia

no nostro

no nesse addubito de eo scilicet qui rem petitam in provincia habet, cuius possessionem annuo retinet et tamen non potest eam ei continenti actori tradere, cum ei longinqua vestis; nec vesci videtur, dest ratione penitus civili a reo res possidetur, cum ad impossibile nemo videri possit l. si stipuler. §. de verb. obli. l. paulus §. qui sunt. sine appellat. resc. l. impossibilium. de regul. iur. Planequi rem petitam quodammodo possidet et in sua potestate habet eam debet de ea restituenda quandocunque naturalem illius possessionem adeptus fuerit, et quod praestare potest, hoc saltem praestet. Vale siquidem Iudicis, et alterius cuius libet boni viri esse debet, quemadmodum et in aliis pluribus casibus cautio pro praestatione est l. si a bona fide. sup. de rei vendicat l. item si cum. 14 § quatenus. versic. quod si in quibus sup. quod met. caus. l. quotiens. 21. § in potestate sup. de noxal. act. Observandum hic est in proposito cautionem non semper necessariam esse verbum enim (solet) quo martianus usus est non semper necessitatem importat, cum eius natura sit flexibile: id ad quod restitutio pluries diximus fuisse l. lege. § igitur. de verb. signif. l. si quis donaverit. 9. sup. de donat. l. solet. sup. de furtis. Sicque si reus non fugitationis causa certum tempus sibi indulgeri petat, nihil quod restituendum ei esse censeo, nec eo minus tamen cavere debet se restituturum § sed si adhibendum sup. de offic. Iudic., aut saltem de litis estimatione, si intra hoc tempus quod ei datum est rem non restituat, § etiam rem. cod. tit. si reus vadari potest quo donum tempore possessionem naturalem rei petitae recuperaturus est reputa. Omnia autem in itinere posita sola cautio praestanda est praestanda quando cumque noluerit fuerit reus restituenda, nec ei tempus aliud dandum hoc dandum est, quod sine cautione nimis periculosum videri non possit. d. l. item si cum. 14. § quatenus sup. quod met. caus. Si autem in diem quem taxat, aut ad tempus non nisi decundum ad rem tradendam petat, in hoc casu puto cautionem non esse necessariam, sed tempus petitum esse reo indulgendum, cuiusque cautione reus cavendus esset cum nullum possit actori damnum pati in mora modici temporis. l. et si post. tres. §. sup. si quis caut. nomi. §. l. si pupillus in

17
in incautionis materia est advertendum quod

pō in fin. ut legat. Seu dicerem, Penere sicque debet actum hoc ex 105
arbitrio Judicis, ex quo restitutionem fieri oportet. ff. quarnus. versi.
si post condemnationem. Actis de sumptibus res defendendo sit. nunch
videndum restat: Dicendum itaque cum Paulo est, quod si rem bonæ
fidei possessor sit, habet electionem restituendi rem petitam in loco ubi
est, aut in loco Judicij. qui si eorum ubi agitur eligerit sumptibus
petitoris in eum locum res defendenda est, exceptis de vitanjis in itu
vel navigationem faciendis l. si res mobilis. 10. sup. de rei vendicat. que sunt
prestanda a reo convento, sed tamen hoc cum distinctione de qua in l. sed
et si 11. ff. quo autem loco sup. de exhibend. l. si in alio. 12. §. 1. sup. depositi.
l. Pretor ait. 4. §. Item et seq. sup. de dend. l. eum res. 47. §. si de re alibi
§. de loc. l. quæ tamen prædent nisi petitor sui impensis, et periculo ibi
ubi agitur rem restituere malit, nunch libra habitur rei satisdando
per eundo cum defensore, de re suo loco, et tempore restituenda, sumpti
bus tamen, et periculo petitoris l. nisi malit. 11. sup. de rei vendicat. Si
autem malæ fidei possessor sit, qui in alio loco eam rem nactus sit, idem
dicendum est, si rem a loco Judicij in alium eorum rem subtrahe
tam transtulerit illic eam restituere debebit unde subtraxit suis
sumptibus ita Paulus. in l. si rem. 12. sup. de rei vendicat.

Summa autem. Subtilissimus vir Anton. Fab. lib. 6. conject. cap. 15.
Item putem vers. imperitus Tribonianæ tribuendum esse existimat. Nam
si vera (inquit) est sententia, quod juramendum in litem in nostro casu ha
bet locum (de qua infra) quid attinebat addere verba illa: Summaud
re eum nulla posse gravior condemnatio irrogari ei qui bona malæ fidei
possidere, nec si illam restituendi facultatem prætexerat, quam si con
demnetur quanti actor in litem juraverit, quæ gravissima est pœna ei
qui alterius rem bonæ fidei possessor malit vel bona malæ fidei pos
sessi restituere. Sed non recte manifeste destruitur sua subtilis ratio ex. l. si sup.
de re in litem juranda. ff. Ait, condemnationem excedere ex contu
macia non restituentis propter Juramendum in litem: cum quando
major erit contumacia tanto major erit condemnatio, et ff. contra. atqui
minorem contumaciam esse illius qui quamvis rem petitam dolo malo
desijt possidere, postea pœnitentia ductus summa opere nitatur eam re

upetare.

106 eam rem servare, et restituendam curabat (voluntas) nimirum magis nobis, quam facto declaratur l. non tantum. §. rem. rat. habr. l. Paulg. §. cod. tit. l. pro hærede §. de acquir. hær.) quam illius qui possidet, et sua improbitate ductus eam restituere nolit nec non pœnam potest; contumacia et cujus pœna ex mente dictum in mandatis Judicis parendo cessat l. ex concensu §. cumque §. de appellat. mitt. l. sciendum §. de appellat. recipiend. l. Proconsulibus. D. de appellat. Expressere pœna primus puniendus, quam secundus. Et tamen si verum sit Jusjurandum in litem adversus utrumque habere locum (quod fortasse dubium videtur) si enim quidem desijt possidere nec dolo fecit quominus possidere existimatur D. l. qui dolo. 131. cum simil. de regul. jur.; sicut quam interceditur interest casus fortuitus, quod in primo casu minuis utiliter, in secundo autem plurimis, scilicet et majorem contumaciam. D. l. Exconsensu. §. cumque §. de appellat. D. l. sciendum §. de appellat. recipiend. mitt. D. l. 1. sup. de in lit. jur. Accedit quod in actionibus hypothecariis, qualis est hypothecaria Judex ex bono et æquo judicare debet, Deus enim actiones arbitrarias tales dicitur, quod sta in arbitrium Judicis retulerit, etiam quantum ad condemnationem, ut non cogatur Judex misereri (quod multum est) contractui, nec etiam uti rigori, sed quantitatem in stipulatum deductam, aequanam æ. l. sanctitam excedere possit, vel minuere, quoties id æquum ex facti, et personarum circumstantijs ei videtur l. 2. §. ult. sup. de cognit. cert. loc. atqui naturalis æquitas exposcebat, ut qui magis Judicii inhibitus fuit graviori pœna, et qui minus nil nori puniatur; pœna enim debet esse contra mis culpæ l. 1. D. de stat. l. qui innixa. §. de pœn. l. quod publice sup. de mun. jur.; recte igitur in primo casu condemnationem ex juramento in litem pervenientem pudor ex bono et æquo minuere debet, et in secundo augere. Siquependerit reo: summa operæ pretium fuisse, ad rem quam dolo possidere desijt recuperandam, utilitatem sustineat (quam alias pateretur) licet in juramento in litem condemnationem

§ Pœnea. Inst. de act.

K Jn litem juraverit. Dictis subtilis. viri sb. sup. putem verisimilem in

stra Jurisprudentia a Tribuniano ad Pretorium esse aenitus distin
dere conatur. Sed pace tanti Doctoris nescio an hoc opinio habeat
maioris subtilitatis, quam adversus Tribunianum assertoris mendacii
tatis, Eam tendat quod ait iurandum duobus casibus tantummodo
inducatur, aut propter manifestam equitatem, aut propter meram
necessitatem: manifesta equitas (inquit) eo demum casu illud indu
cit, quo quis alienum rem bona fide possessam restituere renuat, non enim
equum est bona possessori ego dominum re sua carere, eamque ei
to pretio vendere teneatur L. Pater. 8. sup. de rei Lit. iurand. In hoc que
casu non tantum res petita estimatur, sed etiam et contumacia posse
soris D. l. 1. sup. de rei Lit. iur. Idque consignit ni di vera quidem rei
vendicatione, qua soli dominio datur, et ni fallor me in omnibus in rem
actionibus per quas agitur de fide rupta et dominium, vel quasi de
minium petitur, non esse in aliis hactenus Fabr. Ex quibus facile
videtur colligitur, quod ad hoc ut ex te primo capite sui fundamen
ti Jurisiurandum concedatur duo omnino esse necessaria, Primum
scilicet quod agatur de fide rupta, et secundum quod illa respectare
que in vestro dominio, vel quasi sit. Idque attestatur esse rationem
aut in contrarijs Judicijs non curatur L. si vadium. 4. Ed. de act. empt. Sed
vel de secundum requisitum Juris regula obnoxium censetur: ad
versarius enim in primis L. qui restituere. 68. sup. de rei vendicat.
Ubi post quam Joh. Stephanus attestatus fuit sese in rem ren
dendum in litem
quam a Judice esset actori restituere prosequatur dicendo hanc
sententiam generalem esse, ad omnia, sive in rem actione sive
rem, sive in personam sive ex quibus arbitrato Judicii aliquid resti
tuatur, Eum habere, hactenus idem Sp. Idemque affirmat Mari
anus noster in L. In actionibus. 5. sup. de rei Lit. iurand. Sed male Fabr
respondet ubi sup. nu. 25. D. l. qui restituere magis tribuendum esse
reputatis Tribuniani, quam elegantis Stephani correctionis cum et
Legum emendationes cura nostra maxime abhorrent L. Precipimus
in fin. Ed. de appellat. cum simil. Deinde dubium requisitum de pra
dav ex L. sive nostrum. 2. sup. de rei Lit. iur.; inquit enim in ea

Paulus

108 Paulus Jus iurandum in litem habere locum, siue nostrum
quid petamus, siue ad exhibendum agamus. at ad exhibendum
actio, etiam ad id quod nostrum non est conceditur: omnis enim
querem ex iusta, ac honesta causa interest rem exhiberi datur
l. 3. §. sciendum sup. ad exhibend. in eaque non dominium, sed
Nda actoris utilitas attenditur l. si qui. 6. §. ex hoc edicto, et segq. sup
de edend. l. penult. sup. de in lit. iur. nec satisfacit fabiana ratio
id in actione ad exhibendum demonstrat in litem iurari, qualis
in vendicationi preparatoria est. Relicto enim quod sit diuinatoria
Nutio, cum nulla lege, vel ratione confirmetur viris principijs
repugnare, quod Nr. scilicet lex non distinguit nec nos distinguere
debemus vulg. l. de pretio sup. de public. in rem act. et quod hic
generaliter loquens generaliter, non autem limitatiue sit intelligen
dus l. 11. §. generaliter ff. de leg. prestand. et quod tandem quod ordo
ni distincta (qui pleat. Universali l. si seruitutes. 22. sup. de seruitut
urban. pred. l. si ita relictum. §. pluries. 4. ff. de leg. 2. l. si plures 98.
de leg. 3. cum simil. accedit quod omnis interpretatio fundata sit
secundum veram significationem verborum interpretandorum
l. non aliter. ff. de leg. 3. l. 3. §. illud. ff. de damn. infect. at fabianam
interpretatio lectum D. l. 2. minime congruit, inquit enim in ea
Spianus: siue nostrum quid petamus, siue ad exhibendum agamus
et de natura dictionis (siue) est disiungere verba, sed coniungere
significatum, cum sit augmentatiue, siue ampliatiue, non con
uenio erat autem significatum dicta interpretatione valida cuius
rite. nam in omni rei vendicatione in litem iurabitur D. l.
qui vestitere. ff. unde l. in rem. 22. sup. de rei vendicat. (quod etiã
ipse Faber Nr. sup. num. 2. fatetur) quod tamen secundum dictam
interpretationem in omni ad exhibendum actione non verificabitur
Quum ad ulteriora transeamus, videamus itaque qua ratione dicti
subtilis. vir moueatur ad talem opinionem tam minus Nostri
am amplectendam, videlicet: Jusiurandum in litem locum
non habere, nisi cum res nostra petitur: et sane si Nta contra eum
D. cap. 16. attente respiciatur principium fundamentum hyllationis

aliud non

aliud non esse verius quam quod hac sit ratio cur in contrarijs
Judicijs iusiurandum in litem non indefocandi Indecisi inquit quod
neque in contrarijs Judicijs viratur l. d. l. Et apud quem supposit. ne
que in actione empti sive venditi dolo ac procaui venditoris non pa
tuerit si traditio. & l. de act. empt. hactenus ipse. sed male ex dictis
sibi sua illata probatio non quidem ex d. l. Et apud quem supposit.
Non enim in ea re speciem Jusiurandum in litem Vlpianus actori non
credit Rationem a Fabio adductam, videlicet quia in contrarijs ab
re depositi non petitur id quod nostrum est; sed ab alia genuina ratio
d. l. Et apud quem ab ipsomet Vlpiano traditam, quia scilicet de re ipsa
punitur ac perfidia in ea non agitur, inquit enim Vlpianus: non enim
de fide rupta agitur, sed de indemnitate eius, qui depositum suscepit re-
cta sane ratione quoniam tale iusiurandum ad poenam puniendam fa
mam rei perfidiam ac contumaciam fuit inductum d. l. 1. sup. de in
lit. iur. sicque perfidia ac contumacia cessante et illud cessare debet
iuxta regulam reciprocam, nec etiam obst. l. si traditio. & l. de act.
empt. vbi Impp. Diocletian. et Maxim. Responderunt Jusiurandum
in litem in actione empti non deferri etiam si procacia venditoris
res non tradatur. non enim ea Impp. responderunt, quia pervi
cax non tradatur res quae in debito emptoris dominio non est, sed male fabri
, sed quia in specie Praeses adiri suo posse sti voluit, litem scili
cet ex bono et aequo pro suo arbitrio absque ulla Jusiurandi bla
tione finiendo, et manifeste ostendunt verba illa Impp. reputa:
quanti interesse compleri actionem fuerit arbitrabitur praeses provinciae
, tantum in condemnationis taxationem deducere curabit: quippe
rectas causas sic finiendi Judicibus adiri lex concedit l. 4. & Iurare 2.
Sup. de iur. lit. Jur.

Haec a supradictis me discedere vetet argumentum ab illo subtili. iuris
ni de cod. 92. ex. 10. contento, vt puta sequi ex hoc & aliquod absurdum
, melioremque scilicet conditionem esse possessoris, qui rem suo nomine pe
tentem habet, illiusque restituendi facultatem, recusat tamen pare
re arbitrio Judicis, quam illius qui dolo malo desijt possidere. Nam

primo

nam primum (inquit) si neque pecuniam solvat, neque rem restitu-
lex simpliciter ait condemnandum esse illis verbis (condemnatio sequ-
retur) et contra secundum constituit Jusiurandum deferendum esse.
Non enim absolute Martianus his verbis voluit affirmare contra
possessorem rei pignoratæ cum restituere recusantem Jusiurandum
in litem non esse deferendum (pro ut male faber), sed quia in pri-
mo §. fecerat mentionem de bonæ fidei possessore quod patet ex illis
verbis (nam si neque possideat) (quæ necessario de bonæ fidei possessore
sunt intelligenda; malæ enim fidei possessor semper pro possessore habe-
tur, licet actualiter, et de facto rem petitam non possideat d. l. qui dolo
131. de regul. Jur., et ex sequentibus nec dolo desijt possidere) consti-
tuit ut adversus eum iusiurandum in litem tametsi rem petitam re-
stituere recuset non indulgeatur; secus vero si malæ fidei possessor esset
, ut videre est ex illis verbis (si vero dolo quidem desijt possidere) quæ
sane recta ratione responsum est; Jusiurandum enim in litem solo
modo conceditur contra possessorem qui est in dolo, non autem ad-
versus eum qui dumtaxat est in culpa l. videamus. 4. § ex culpa 4.
l. In actionibus, § sed in omnibus. 3. sup. de in lit. iur. at bonæ fidei posse-
sor numquam in dolo esse censetur; nil enim est tam contrarium
bonæ fidei, quam dolus l. non debet. 11. in fin. sup. de dolo l. 3. in fin.
sup. pro socio l. dolo 5. ed. de rescind. vendit. quæ bona fides (nisi in cau-
sa fructuum) post litem contestatam etiam durare dicitur l. si res
mobilis. 10. sup. de rei vendicat.
Nec tandem his refragatur d. l. si inter. 21. §. ult. j. h. t. ubi Ulpianus
constituit; si res petita non restituatur litem diversimodi æstimandam
esse; nam si agitur contra debitorem, non pluris litem æstimari quam
quanti debet; bene vero contra extraneum possessorem. Ex quo colligi
faber Jusiurandum in litem non semper in pignoris vendicatione
contra possessorem dolosum ~~non~~ deferri, cum in dicta specie non de-
ratur contra debitorem, qui revera est in dolo cum scire debet se re-
omni debito soluto recte recuperare pignus valere. Huic enim illa-
ni respondendum cum accurs. est; subtilitate iuris attenta in d.

pie

Jusiu contra debitorem iusiurandum in litem defferrendum veni
re; non autem ex æquitate. Juris rigore ob dolosam scilicet debito
ris contumaciam ob quam puniendum fuit introductum, tale
Jusiurandum d. l. 1. sup. de in litem iur. Ex æquitate non quidem
quoniam sicut debitor est in dolo, ita etiam esset et creditor si
contra eum tale Jusiurandum sibi defferri peteret. dolo enim
petit, qui id quod statim reo restituendum est petit l. In condemna
tione. § dolo. de regul. Jur. l. dolo. ff. de dol. except. l. si socer § Lucius. ff.
solut. matrim. ut ipse creditor peteret id quod statim debitori suo res
tituere teneretur ut in fin. d. § ult. Ulpian. attestatur. quidquid enim
occasione pignoris ultra suum creditor adipiscitur creditor, id totum de
bitori suo restituere adstringitur l. Eleganter. 24. § penult. sup. de
pignorat. act. l. ult. ed. de distract. pignor. l. ult. ed. si vendit. pig. agat.
Sed quæ cum in utraque parte dolus reperiretur unus cum alio com
pensandus veniret et quidem ipso iure. dolus enim cum dolo ipso iure
compensatur l. viro. 4. ff. solut. matrim. l. si ambo sup. de compensat.
l. si duo. 36. sup. de dolo: quibus dolis compensatis nullum effectum pro
ducere potest tale iusiurandum in litem ex se videre est. adversus
autem extraneum possessorem ideo contrarium servatur, quoniam
licet id quod per tale Jusiurandum creditor petit debitori suo tene
atur restituere; ob hoc tamen ipsum dolum commisisse videri non
potest, cum id quod per eum exigitur non suo reo, sed potius alteri (de
bitori scilicet) restituere compellatur, quod impedit, ne dolum per hu
iusmodi petitiones per actorem committatur d. l. si socer. 44. § Lucius
ff. de solut. matrim. cum simil. scique in isto casu compensationis
ratio cessat, quæ in pro militabat
Et non solum Jusiurandum in litem in pignoris vendicatione de
ferrendum est ex æquitate (ut ex prædictis clare constat); verum eti
am et aliquando ex necessitate. Quid igitur dicendum erit si dolo pos
sessoris ante litem contestatam res pignorata perierit: nonne pig
noris vendicatio adversus eum esset concedenda? certe etiam cum

dolum

112 Ut suum dolum pro possessore haberetur d. l. qui dolo. 131. de regul. iur.; tum quia realis actio, qualis hypothecaria dicitur conceditur adversus eum qui dolo malo rem alienam possidere desijt, licet postea perempta res sit l. Julianus. 17. § Idem Julianus. sup. de ni vendicat. Quomodo igitur hoc in casu estimabitur res, quae non extat. necessarium igitur erit Jusiurandum in litem ex causa sci licet necessitatis, cum ad aliud ex dicto necessitatis capite non sit introductum quam ad probandum estimationem rei, quae iam perempta est l. In actionibus. 5. § Plane. ff. de in lit. Jur.; dictio enim (quia) in d. § Plane adiecta, causatiue ponitur, cum reddat causam, et rationem de praecedentibus, ut in l. haec actio sup. de calumn. et in l. si quis animo. ff. de acquir. poss.

L. Nam si tanti. recta sane ratione verba ista subsequuntur: nam si tanti condemnatus esset. Si enim in pignoris vendicatione qua adversus tertium experitur non iuraretur in litem nil prodesset pignoratitia actio ad augendam condemnationem, sic enim prius versiculus intelligendus est.; de natura enim dictionis (nam) est denotare continuationem cum antecedentibus l. nam Imperator. ff. de leg. l. nam et ipsum. sup. de iustit. et iur. l. nam et ita divus sup. de adopt. l. 2. C. de act. rer. amot. at in praecedentibus versiculis de iureiurando in litem actum extitit, et sic de condemnatione augenda. d. l. 1. sup. de in litem Jur.) - Nulla itaque in hoc casu differentia differentia videretur inter actiones reales, et personales; per actiones enim personales dumtaxat quod nobis debetur exigimus l. nil aliud. ff. de oblig. et act. et apud Justin. tit. de oblig.

§. 4.

Interdum etiam de fructibus arbitrari debet Judex, ut ex quolis inchoata sit: ex eo tempore etiam fructibus condemnet. Quid enim, si minoris sit praedium, quam debetur? Nam de antecedentibus fructibus nil potest pronuntiare, nisi extent, et res non sufficit

Ad §. Interdum. 4.

a Interdum. Est ratio, non vero indubitanter, et male accus. de
rabera enim debitoris (interdum) rationem est significare. l. Interdum. sup. de minorib. l. Interdum de verb. signif. l. Interdum de fruct. adverse. l. Interdum §. rem rat. hab. Judex itaque non tempe
ri actionis hypothecariæ de fructibus aestimari debet, sed tempore rem
cum minoris est pridem, quam detrium. subtilis. vir Anton. Faber
de cad. 93. ex. 1. constanter de fructibus conatur fructus ni actionem hy
pothecariam numquam venire secundum nostros, qui hic pro
dubitandi ratione inservire potuerunt. Vel sic a duo inquit eiam
tutor et contra debitorem, vel contra tutorem posse rem. at neutro
casu habet locum fructuum condemnatio. In primis non in primo
. Illud enim quod allegavi Alet. fructus percipi ante solutionem et non sem
nis l. qui stat. 25. §. 1. ff. de usur. efficit quidem ut fructus etiam qui ante
diore percepti sunt, ad debitorem tamen pertineant, quam ad pignus vindi
torem pertineant, ut non etiam ut pignoris vinculo teneri debeant pri
nominatim de fructibus fuerit convictum l. 1. § cum pridem 2 ff.
. Deinde neque eum pertinent ad creditorem (quod tunc demum debitoris
sui voluntate fuerint percepti, cum eo casu tunc ea sibi in sortem
imputare l. 1. et 2. ff. de pignorat. act, aliquin enim si fructus non fuerint
ex illis sibi solvere nequirent l. si in diem. R. 78 cum seq. ff. de usur.
poterunt esse oppignorati. Rei enim propriæ pignus non consistit l. neque
pignus. 42. de regul. Jur, neque etiam, ut ait Jason, vi alijs in rem
actionibus, ad omnes enim istud non debet accommodari, sed ad eas tan
tum quibus res nostras petimus, qualis est rei vindicatio, et Publiciana,
In his enim fructus post litem contestatam percepti veniunt, quoniam
æquum est omne id præstari actori, quod habuisset, si possessor litem contestatæ
tempore rem petitam ei restituisset l. Petitæ 22. sup. de rei vindicat.
. Quæ æquitas cessat in hypothecaria, per talem restitutionem non fa
cta esse completa, cum fructus percepti in sortem imputare fuisset
creditori. Imo per solutionem pro parte incommodum patetur l. 3. sup.
fam. erciscund. Deinde neque in secunda causa, quia vel tertius est
dominus rei pignoratæ (pignoris enim datio non impedit translatio

nem

nem dominij l. si dominium g. l. præcedi. et seq. ff. de pignor. act. et consequenter hanc ratione dominij fructus ad eum pertinere debent. Licet enim contestatio dominium mala fidei possessoris facere nequit, aut est tantum bonæ fidei possessor, qui cum non sit in mala fide ad fructus percipiendos post litem contestatam condemnari nequit, mala fides siquidem non præjudicat possessori, quam possessor ea propter litem se non teneri, quod per litis contestationem actione hypothecaria contingere nunquam potest, non magis quam restituta locupleta l. 1. minor. auth. similiter. C. de litig.

Decid. non tantum fructus pignori censentur strictim quoties de illis litis a contra rem hic est conventum. l. 1. § cum fundum h. t. verumetiam licet de illis nil sit factum l. potior. 11. § si debitura. l. qui pecuniam. 17. pign. act. l. 7. de qui. caus. pign. vel hypoth. solv. præcipiuntur enim de rebus non semine l. qui fundum. 29. § 1. ff. de usur. itaque non est mirum si fructus pignori rationem sequi et naturam, cum et crediti naturam sequantur l. qui fundum. 40. § cum fundum. ff. et seq. l. 8. huius c. 11. sup. de contr. empt. quod etenim naturalem, et necessariam dependentiam habere obligata, pignori est etiam strictim l. si convenerit. 18. § 1. ff. de pignorat. act. at naturalis dependentia a proprietate obligata pendens residere creditori ang. l. si convenerit. 18. § si fundus 2. quæ dicta procedunt non tantum si a debitore pignus possidatur, verum et etiam, si a tertio quolibet suæ pignoris dominus. ff. per transitum enim dominij causa pignoris non finitur l. si debitor. 16. ff. et seq. ff. et cit. l. penult. ff. de remiss. pign. l. unic. C. rem alien. oberan. invitis. cum hic obligatio realis l. pignoris. 17. § 1. ff. l. pignoris. 13. C. eod. suæ tantum bonæ fidei possessor. Si enim pignoris vinculum vniq; detinet per veram et realem dominij translationem (et hypothecam probatum extitit) multo minus detineri potest per fictam, quæ nascitur ex titulo putativo, et hi nō vere, et ex bona fide § nam si cui. Inst. de act. et vt. hi sup. de public. in rem act. fictio enim vera quam veritas operari non valet. l. 1. sup. de adopt. l. cum ex oratione. ff. de cap.

Tutor

Tutorum fructus igitur rei hypothecatæ oppignorati censentur 115
etiam si de illis obligandis vel inter contrahentes expresse fuerit
conventum. de illis tamen pronuntiare non debet Judex, nisi mi
noris sit prædium, quam debitum. Judex enim in actionibus arbitra
rijs contractui inservire non cogitur, sed sed quantitatem in obliga
tionem deductam, vel excedere potest vel minuere, quoties ei æqu
um visum fuerit l. 2 § ult. l. si hæres. 5. sup. de eo quod cert. loc.
et cuius arbitrium tale esse debet quod legem non offendat l. 1. §.
de usur. at offenderentur legum dispositiones si in casu in quo pig
nus est sufficiens ad debitum solvendum de fructibus etiam Judex
arbitraretur. ob enim id pignus inductum est, ut cautum sit creditori
non vero, ut ex illo lucrum aliquod faciat, ut multoties dictum extitit
. ad quid erit in isto casu fructuum condemnatio necessaria, cum per
solum pignus satisfieri valeat creditori? cessat enim hypothecæ
finis l. si inter. 21. § ult. §. h. t. Cum autem plus est in debito quam
in rei obligatæ æstimatione, interest sane creditoris fructuum
condemnationem fieri, evenire enim posset, ut iacturam pro par
te debiti sentiret, si quod pignoris pretio deesset ad totius debiti solu
tionem ex fructibus (post litis contestationem saltem perceptis) non
supleretur

B nisi extent. Duo necessaria videntur, ut fructus perceptos ante litem con
testatam pignoris possessor restituere condemnetur (dictio enim, Et, con
iunctiva, et copulativa dicitur l. si quis ita stipulatus §. de verb. oblig.
l. hæredes plures §. de condit. institut. l. hæres § caio de fundo instructo)
, ut extent scilicet, ut pignus minoris sit debito. nec imputari credi
tori potest, cur minoris æstimationis pignus suscepit; iam enim prævi
dit ex fructibus, et propietate suum creditum consequi posse. non au
tem sufficit, unum, aut alterum adimpleri. Copulata enim plura
quando ad aliquem effectum requiruntur, unum dumtaxat interve
nire non sufficit l. si hæredi §. de condit. Institut.

§. 5.

Creditor hypothecam sibi per sententiam adiudicatam quem

admodum habiturus sit quæritur: nam dominium eius vendicare non potest: sed hypothecaria agere potest, et si exceptio obijcietur a possessore rei iudicatæ, replicet, si secundum me iudicatum non est

Ad §. Creditor. 3.

Multa a nobis circa § petis expositionem in l. si grege. 13. § etiam h. t. dicta ac adducta extitere, quapropter non est multum in eo immorandum Ratio dub. In omnibus in rem actionibus si reus victus arbitrio Judicis parere recusat contendens se non posse restituere, siquidem rem ipsam possidet manu militari officio Judicis ab eo possessio auferetur. Si vero non potest restituere, siquidem dolo fuit quominus possidet, quantum adversarius in litem in infinitum iuraverit, sine ulla taxatione damnandus est. Si in autem nec potest restituere, nec dolo fuit quominus posset, quanti adversarij interfuit condemnandus est hæc sunt fere expressa ulpiani verba in l. qui restituere. 68. sup. de rei vendicat. at qui ne hac specie proponitur reum reali actione conventum, possidere rem oppignoratam, vel eam dolo malo desijsse possidere (alioquin enim per hypothecariam condemnari non posset § in vendicatione sup.) et iussui Judicis parere recusantem: igitur non hypothecaria rursus agendum est, sed manu militari res ab eo auferenda, vel in infinitum in litem iurandum. Non enim sunt actiones, ut neque entia inquiunt Philosophi sine causa multiplicandæ l. 1. sup. de public. in rem act.

Decid. Inter Judicatum quod fit præcedente aliqua actione personali, et inter illud, quod fit urgente aliqua reali maximum intercedit discrimen. Per primum nova producitur actio, priore etiam durante, sicque in actoris residet arbitrio qua actione, utrum scilicet per novam; an vero per veterem iudicati executionem petere malit ut late per nos in d. l. grege. 13. § etiam. Per secundum vero non nova oritur, sed duntaxat prior conservatur; tale enim Judicatum non dicitur condemnatio, nec ad instar condemnationis se habere potest, sed est quædam potius dispositio, et ita ut dicam præparatio ad condemnationem, ita demum secutam, si per reum sententiæ

sententiæ non obtemperatur. Sicque dicitur: cum quis per Judicis sententiam rei petitæ declaratus est dominus, nullam ob id habere ex Judicato actionem: sed si res ei per Judicis sententiam adiudicata non restituatur iudice ita arbitrante, et præcipiente tum vero condemnatio fit. d. l. qui restituere 68. sup. de rei vendicat.; itaque post adiudicationem iterum vendicare cogitur: mirum igitur non est si a Martiano nostro responsum est actorem in pignoris vendicatione etiam postquam a Judice pronuntiatum extitit: vel peccuniam debitam ei esse solvendam, vel rem petitam restituendam (quæ dicitur formula pronuntiandi in hypothecario Judicio § in vendicatione supra) iterum hypothecaria experiri teneri quoad usque arbitrium Judicis extorserit de re restituenda, aut de peccunia solvenda. Nulla enim alia actio prodita est, sive civili, sive Prætorio iure (ut diximus) per quam possit ille aliam urgere condemnationem, contra quam si reus rei iudicatæ exceptionem obijcit, replicatione de re secundum se iudicata adiuvandus est; evidenter enim iniquum est rei iudicatæ exceptionem ei profiscere adversus quem iudicatum extitit l. Evidenter. 16. ff. de except. rei iudic.

§. 6.

Si pluris condemnatus sit debitor non restituendo pignus, quam computatio sortis, et usurarum faciebat: an si tantum solverit, quantum debebat, exoneretur hypothecaria? Quod ego, quantum quidem ad subtillitatem legis, et authoritatem sententiæ, non probo. Semel enim causa transisse videtur ad condemnationem, et inde peccunia deberi. Sed humanius, non amplius, cum, quam quod revera debet, dando, hypothecam liberare.

Ad. §. Si pluris. 6.

Ratio Dub. Æquitas semper deficit his, qui dolo malo aliquid fecisse probantur l. penult. in fine ff. ad S.C. Trebel.; numquam enim æquitas favet dolo, quem ex contrario semper puniri bonum, et æquum est l. Procurator. 11. §. 1. ff. de dol. mal. except., cum dolus nemini debeat

patroci

118 patrocinari l. nec ex dolo. sup. de dolo l. 3 § ult. ff. de usucap. § in potestate. in fin. Inst. de his qui sunt sui vel alien. iur. l. dubium non est. Ed. de repud. at qui debitor adversus quem per creditorem in litem iuratum est, in dolo esse dicitur; ob enim solum dolum in litem iuratur l. videamus. 4. § ex culpa. 4. l. in actionibus. 5. § in his omnibus sup. de in lit. iur. Et litigator in ille in dolo esse videtur, qui non patitur, eum esse in possessione, quem Iudex miserit l. 1. sup. si quis ius dicent. l. Iniuriarum. § si quis ff. de iniur. non est igitur in isto casu etiam ex equitate debitori subveniendum

Decid. Dolo petit qui petit id quod statim eidem restiturus est in condemnatione. 5. § dolo de regul. Iur. l. dolo ff. de dol. except. l. si socer. § lucius. ff. solut. matrim. at qui creditor, si id in quod per iusiurandum in litem pluris suus debitor (quam revera debet) condemnatus est exigeret, id quod eidem debitori restiturus esset peteret. quidquid enim ultra suum creditum occasione rei pignoratae consequitur creditor id debitori suo restitue re compellitur l. si inter. 21. § ult. in fin. h. t. l. Eleganter. 24. § penult. sup. de pignorat. act. l. ult. Ed. de distract. pignor. dolo igitur de suis creditor illud pluris peteret compensandus itaque erit utriusque litigatoris dolus unus cum alio l. viro 4. ff. solut. matrim. l. si ambo sup. de compens. l. si duo. 36. sup. de dolo, quae compensatio fit ex equitate: Equitas enim sola est quae merum ius compensationis induxit l. Inter tutores. 36. ff. de administr. Tutor. recte igitur per consequens a martino nostro dicitur debitorem in proposito ex equitate nil amplius solvere teneri, quam id quod revera debet Quoniam illud pluris in quod per iusiurandum in litem condemnatus fuit iam solutum videtur: Compensatio etenim vim realis solutionis obtinet l. si constat. 4. Ed. de compensat

§. 7

Aliena res utiliter potest sub conditione, si debitoris fuerit fuit

Ad § Aliena. 7.

Ratio Dub. Pro re aliena oppignorata, absque illa veri domini 119
consensu, et sine conditione de qua in pignoratitia actio conceditur
sunt directa l. si rem 9. § ult. sup. de pignorat. act., sunt contraria l.
si Titius 16. § contrariam sup. eod. tit. atqui actio pignoratitia
eidem, sunt directa, sunt contraria nisi constito, ac intervenienti ali
quo pignore indulgeri non valet; Ab eoque a Papiniano Judicium
quod de pignore dato proponitur appellatur l. penult. sup. de pignorat.
act.: non est igitur necessaria conditio in rem. posita ut res aliena sti
tuer in pignus detur, imo sit superflua est rejiciendum erit l. 1. § qui
fili. D. de novat. cod. l. fin. D. qui admitt. ad bonor. possess.

Decid. Licet Pignoratitia actio omnino exigat, ut pignorat pig
noris constitutionem, non tamen de jure ut pignoris constituti veram
obligationem, ac distinctionem, quemadmodum Serviana vitactio
realis exposulat l. Pignoris 17.) Et enim pignoratitia actio persona
lis, et bonæfidei § actionum anthm. Inst. de act. cum indulgeatur non
tis, et bonæfidei § actionum anthm. Inst. de act. cum indulgeatur non
tra possessorem, sed adversus creditorem, et in suo casu adversus
debitorem, etiam si rem pignoratam non possidet, hypothecaria
quidem, ut Inst. sup. de pignorat. act. et D. eod. tit. Sicque de eam in
quendam sufficit proposse conventionem pignoris licet abeo fac
tam, qui nullum ius obligandæ rei habuit, ad instar emptionis, et ven
ditionis actionum, quæ aliquando etiam indulgentur tamet si venditio
nis contractus celebratus sit abeo qui nullam potestatem distrahendi
rem venditam habebat l. Rem alienam 28. sup. de contrah. empt.
rem venditam habebat l. Rem alienam 28. sup. de contrah. empt.
l. si quis alienam 46. sup. de act. empt. Et in hoc casu nullum in
terest dominum vitæ pignus, et rei alienæ venditionem. Nam
quemadmodum qui rem alienam vendidit se obligat de evictione
et emptorem ad solvendum pretium d. l. rem alienam 28. sup. de
de contrah. empt. et d. l. si quis alienam 46. Ita qui rem alienam
dedit pignori, se obligat ex hoc mandato et dato contrario pigno
ratitia, cum licitat pignoratum emptorem deceperit l. Rem alienam
41. sup. de pignorat. act., non ideo, ut videtur per hypothecariam
tale pignus persequi possit, cum contra ius naturale et damno

afficeretur verus dominus, quod non patitur ut alteri per alterum
iniqua inferatur conditio l. non debet alteri. 74. de regul. iur. et aui
pientem creditorem habet obligatum, ut soluto quandocunque de
bito eam rem pignoratitia directa restituere teneatur. d. l. si rem 9.
§ Is quoque. ult. sup. de pignorat. act.: ad obligandas enim perso
nas creditoris et debitoris, nil aliud requirimus, nisi ut inter eos con
venerit de pignore, non etiam illud exigimus, ut res pignori data iu
re obligata sit. Quoniam cum hec pignoratitia actio sit mere per
sonalis ullam habet implicitam dominij questionem. quanto ma
gis quod alio qui plus iuris haberet creditor ex inutili constitutione
pignoris, quam habiturus fuisset, si utile precessisset. Quod sane ab
surdum et ridiculum esset arg.° l. in bello. 12 § si quis servum
l. de capt. et postlim. revers. Non igitur illa ratio illa ex antecedenti
isto ut puta: soluto debito competit debitori directa pignoratitia
ad recuperandam rem alienam per ipsum pignori datam, etiam
sine consensu veri domini, et absque conditione cum debitoris fuerit
ergo sine supradictis requisitis res aliena potest utiliter pignori dari
recte infertur; ut enim res aliena recte obstricta pignori esse con
seatur, id omnino desideratur, ut voluntas domini, siue expressa
siue tacita in ea constituenda intervenerit aut eius rati habi
tio sequta l. alienam. 20. sup. de pignorat act. § ~~rel~~ nesciente. sup.
aut sub conditione si debitoris fuerit ut hic, nam et pignus sub
conditione utiliter constitui posse certum est l. Res hypothec. 5. ff.

§. 8.

Si duo pariter de hypotheca paciscantur: in quantum
quisque obligatam hypothecam habeat, utrum pro quan
titate debiti: an pro partibus dimidijs queritur. Et magis ut pro
quantitate debiti pignus habeant obligatum. Sed uterque si cum
possessore agit, quemadmodum utrum de parte quisque, an de toto
quasi utrique in solidum res ~~sit~~ obligata sit. Quod erit dicen
dum, si eodem die pignus datum est seperatim. Sed si simul

illi, et illi

, illi, et illi. Si hoc actum est, utrique recte in solidum aget. Si minus, unusquisque pro parte.

Ad § Si duo. 8.

Per difficilis sane est huius §. contextura ac expositio; eumque Triboniani Imperitiae tribuendum esse subtilissimum vir Anton Faber decad. 21. er. 9. viriliter tuetur, quasi pro impossibili habeat, unam et eandemmet rem posse duobus, vel pluribus in solidum esse et uno et eodemmet tempore obstrictam cuius rationes non absre adducere. ad Instar Ratio. Dub. Quoties enim (inquit) res duobus est obligata pariter, vel conuincto in, et simul, id est una et eademmet conventione est obligata, vel separatim, simili tamen, sed non eadem conventione: at neutro casu potest in solidum esse obligata. In primis non in 2o. Quoties enim res pluribus obligata est aequalis omnium causa est l. aliena. 20 §. 1. sup. de pignorat. act., id est pro virilitantum obligata. Ius enim creditoribus non ex quantitate debiti, sed solum ex conventione quaeritur, quam porro omnibus qui paciscuntur prodesse necesse est in viriles non in solidum. Nam et eo casu quo in solidum singulis acquiri possit ius obligationis, in dubio divideretur obligatio in viriles l. Reos. 11. § cum tabul. 1. de duob. reis. Deinde, neque etiam in secundo: fieri enim non potest, ut concurrat in expresso, praesentique pignore, is qui contraxit posterior. Et tamen quod primus rem habeat in solidum obligatam nemo dubitare potest, et consequenter igitur res posteriori in solidum etiam obligari non poterit. Res enim, ut utiliter pignorari possit, non solum necesse est in pleno debitoris dominio esse, sed etiam adeo pleno et libero, ut nil sit quod prohibere possit quominus pro arbitrio rem obliget hactenus faber, ex quibus et subsequentibus cum rationibus colligi videtur numquam posse unam et eandem duobus, vel pluribus simul in solidum obstrictam censeri

Decid

127 Decid. quoties res pluribus simul obligata est æqualis omnium causa est ita Ulpianus in d. l. aliena. §. 1. sup. de pignorat. act. non quidem (ut male faber) pro virili; sed in solidum. quoniam si ipsemet faber attestatur primo creditori in solidum esse obligatam rem pignoratam, licet eodem die posteriori contraxerit (quos pariter, et simul contraxisse negare nequimus; quod enim pariter fit simul fieri dicimus l. si Pater. §. de liber. caus. l. 2. sup. comun. dividun. et illud pariter fieri dicitur, quod eodem die licet diversis momentis in executionem ponitur l. In operis. sup. locat. l. 1. de leg. 1.). at ex alia parte inquit Paulus æqualem istorum causam esse d. l. aliena. 20 §. 1. Eodem igitur modo quo (secundum Fabrum) primus habet rem obligatam, ipsamet res in solidum obricta debet esse et secundo. natura enim dictionis (æqualis) est in totum parificare, non solum in qualitate; sed etiam in substantia, et in effectu l. Invitus ad fin. §. de fideicom. libert. l. Interdum §. de hered. instituend. l. legata inutiliter. de leg. 1. accedit quod pignoris causa indivisa est l. Rem hereditariam. 65. §. de evict. l. solutum. 11. §. si creditori sup. de pignorat. act. atqui in obligationibus individuis singuli solidum debent d. l. Rem hereditariam. 65. l. stipulationum. 2. § ex his. 2. §. de verb. oblig. (hoc enim est discrimen quod militat inter obligationem dividuam, et individuam d. l. stipulationum. 2. §. 1. et 2.) Et in solidum omnibus, tam obligatio, quam actio queritur l. 2. § ex his. §. de duob. reis l. stipulationes non dividuntur eod. tit. l. heredes. § an ea sup. famil. ercisc. l. viæ itineris. sup. de servitut. l. pro parte eod. tit. l. si unus. versicul. fin. sup. de servitut. rustic. pred. l. Et per iusiurandum. §. 1. §. de acceptilat. l. fideicomissa. § final. de leg. 3. l. si is qui quadringenta § quidam §. ad leg. falcid. l. final. de servitut. leg. l. ea quæ pariter. de regul. Jur.. recte igitur a Martiano nostro

responsa

Sth. Migavi

; stipulantes unam et eandem rem tanto credinque tempo 121
ri solidum singulos eam obligatam fore. nec contra
rium ex d. l. Reos. 11. § si ex tribus. ff. de duob. reis debendi
; agitur enim in ea de pecunia in stipulatum de duca ut ma
nifeste ex illig legis scriptura apparet, quę cum ex natura sua
sit dividua d. l. stipulationum. 2. § et harum l. ff. de verb.
oblig, recte per singuli dumtaxat singulis stipulantibus acquiri
a Papiniano respondetur et extinci. quoniam quoties contractus
dividuus sit, et plures existent creditores unicuique ex illis com
petit actio pro parte, et non in solidum; et si plures sunt de
bitores unusquisque pro singuli dumtaxat tenetur l. si mihi et
Titio eod. tit. l. stipulatio ista. § alteri. conf. cum quis ff. de verb
oblig. l. his verbis de duob. reis. Quod verum est et procedit
nedum in contractibus lucrativis, sed etiam et in onerosis. l. qui
dus ille sup. de contrah. empt l. tradito § fin. ff. de acquir. possess. Idem
que verificatur in rebus universalibus, legatum enim plurib. factum
inter legatarios dividitur l. si quis testum. ff. de leg. 1° l. si plurib. ff. de leg. 2.
l. si uni fundus. ff. de condic. et demonst. l. reconventi. sup. de legib. Idem
que in sententia l. Paulg. 2. ff. de re iudic l. si quis separatim. § quo
ties. de appellat. l. 1. et 2. C. si plur. uno sententia condemnati fuer. Dice
tandum his refragantur supra allegatę Fabianę rationes. ubi supra
Licet enim
diversis instantibus et intervallis, sive momentis a Marciano proponatur dictos creditores pignoris constitutionem stipulatos fuisse, tamen cum uno et eodem momento dierum dictorum creditorum stipulationes interpositas esse dicatur, pariter et simul est eas interposatas fuisse
necessario tenendum est, ut supra probatum extitit, quę stipulatio ista modo concepta aquiri nequit est et omnibus creditoribus quale
cuique tribuet d. l. aliena. 20. § 1. sup. de pignorat. act. Nec ab his dissentit
Id quod a Juliano in l. Reos nos. 6. § duorum. 3. ff. de duob. reis respon
sum est: duos scilicet nos stipulandi, et promittendi constituisse se

etiam si

124 etiam si modicum intervallum temporis, aut modicus actus (qui tamen obligationi contrarius non sit) inter illorum responsiones, ac stipulationes intervenerit. Militant itaque dictæ Fabrianæ rationes quoties diversis momentis res pluribus oppignorata est; tunc enim certum est, quod secundum pignus non valet, nisi per oblationem pro creditori factam confirmetur l. potior. 11. § qui potior. in pign. sub l. Prior. 3. c. eod. ill. tit.

a. Quod erit dicendum. Ratio Dub. Isti creditores qui separatim (eodem tamen die) unum, et idemmet pignus sibi obligari pacti fuerunt duo correi credendi dicuntur. Non solum enim duo correi stipulandi constituuntur, quoties simul eodemque momento ambo stipulati fuere d. l. 2. §. de duob. reis; verum etiam, si modicum temporis intervallum inter utriusque stipulationes intercesserit d. l. duos reos. 6. § duo rei. vers. modicum tamen. §. de duob. reis. atqui duo rei credendi simul in solidum non agere possunt; licet enim solidum singulis debeatur d. l. cum duo. 2. et singulis etiam in solidum actio detur. d. l. stipulationes non dividuntur. §. de verb. oblig. l. heredes. § antea. sup. famil. Eries. Litis tamen contestatio ab uno correo in solidum facta, impedit actionis exercitium alteri correo competentis. l. ex duobus. 16. §. de duob. reis. Non poterunt igitur in proposito simul et in solidum serviana adversus extraneos experiri

Decid. Nil interest, quod quis actionem ipso iure non habeat, an vero talem habeat, quæ per exceptionem infirmetur l. nil interest. 112. de regul. Jur. atqui singulis stipulandi correis, qui rem individuam (qualis est hypotheca d. l. Rem hereditariam. 65. §. de evict.) stipulati fuerunt in solidum conceditur actio d. l. stipulationes non dividuntur. l. heredes. § antea sup. famil. erisc.; non poterit igitur impediri a triis actionis exercitium ob id quod una prius quam altera, ab uno ex correis fuerit intentata: alteri enim per alterum in qua condicio inferri non valet l. non potest. 74. de regul. Jur. hoc que correbus

stipulandi

stipulandi natura exposcebat, nam cum una eademque de solido 128
, non est mirum si singuli in solidum petere possint l. debit. 10. sup.
scribit. l. 3. §. 1. ff. de dueb. reis; in propria communeisque persona concipit
l. Eandem. §. fin. ff. de dueb. reis l. si duo. 128 ff. de verb. obl. nec a re
peti dicitur, quod a correo tuo petitur, nec ego a te peto quod correus
meus petit, quia non meo nomine, sed huc licet a te petit l. si duo
34. ff. de recept. arbitr. hinc fit quod quamvis unus ex debitoribus condem-
ni fuerit per arbitrium petere actiones nihilominus supersint reliquis impune
alter petere potest ff. l. si duo. 34. sup. de recept. arbitr. Diversum ta-
men esset si soli essent; in eo enim casu commodum, vel incom-
modum unius communicatur cum aliis l. si duo. sup. si quis caut.
l. 1. l. si quis uni §. remat. hab. l. qui plurium 34. § ult. ff. de solut.
. Nec his contrarium deducitur ex ff. l. ex duobus. 26. de dueb. reis. Nonnihil
affirmat vir ea gaius unum ex credendi correis ob litem per suum
correum contestatam suo nomine agere non valere, sed solum nihil
prodesse debitori, at ab instituta actione valeat absolvari, quod alte
ri detrimentum affert. Quod recte responsum est ob sui licet quasi contrac-
tum per litis contestationem producatur. Quem admodum enim per
stipulationem contrahitur, ita et iudicio propter stipulationes iudicio
sisti, quidam propter iudicium, et ratum fore interponebantur
l. 1. §. de stipulat. praetor. dato etiam libelli. l. 1. et 2. pass. qui satisd.
cog. Tantique vigent, et efficaces sunt illae quasi contractus, ut possit quis con
demnari eius actionis nomine, ex qua alioqui non potuisset l. 7. §. Idem
scribit. 11. sup. de pecul. . Observandum tamen, quod licet utrique ex
creditoribus singuli in solidum agere valeant, dividuam partem rei
debiti sui singuli dumtaxat adpetendo. quia tamen singulariter
condemnato sequi debeat formam propositi actionis l. et fundus. 28.
sup. comm. divid. l. ult. ff. de adiudic. libertat. et consequenter
actio in solidum sit, condemnari quoque in solidum fieri debeat
. Plerique tamen sunt, de quibus in solidum agi oportet, et per pactum de

Libris

126 Solutio adfert liberationem, veluti cum agitur ad rem indivi-
duam (qualis est hypotheca d. l. Rem hereditariam.) duobus vel
pluribus simul debitam, vel per stipulationem promissam l. here-
des l. 25. § antea. sup. famil. Ercisc. Conventio enim sola est quae leges
contractibus dat, ac proinde ex arbitrio, et voluntate contrahentium est
mantienda l. 1. §. si convenerit. sup. deposit. 1 contractus. 23. de regul.
Jur. At cum duo sive stipulandi, sive promittendi correi constituun-
tur una sola est obligatio, et una res quae obligatur, licet utrique
in solidum debeatur l. In duobus 3. § ubi duo. 1. in fin. de duob. reis
, non ultra igitur quod obligatum est condemnari potest reus, ad
quod damnaretur, si utrique in solidum rem restituere teneretur,
sed solum actio in solidum ideo talis appellatur, quia cuilibet cre-
ditori divisim agere in solidum permittitur, et si sunt plures rei de-
bendi omnes sunt denunciandi, omnesque debent subcistere, sed
quemadmodum si plures debendi correi sunt per unam et can-
dem actionem conventi, non tenentur singuli solidum solvere, licet
quod debetur individuum sit, sed tantummodo unusquisque suam
partem, nisi unus ex correis solvendo non fuerit l. In exactione
85. § in solidum. 5. f. de verb. obligat.: ita si plures rei stipulandi
in solidum divisum agant. unusquisque partem, et non solidum
consequi poterit. Quod procedit enim in debendi reis, in stipulandi
correis verificatum etiam consetur d. l. 2. f. de duob. reis

B Si minus. Ratio dub. Pignoris causa individua est d. l. Rem hereditariam. 65. f. de evict.: at qui in obligationibus individuis utrique ex credi-
toribus solidum debetur. In solidum enim omnibus creditoribus tam obligatio, quam actio acquiritur. d. l. 2. § ex his. f. de duob. reis. d. l. stipulationes non dividuntur. §. 1. f. de verb. oblig. Ergo in dubio, pignus obligatum, illi
et illi creditori in solidum obstrictum esse debet, non autem pro parti-
bus dumtaxat. Accedit quia si in primo casu, quoties scilicet duo
simul, et pariter idem pignus stipulantibus conventum est, ut utrique

Sed obl

sit obligatum ut solidum omnibus oppignoratum censetur, aut
non in hoc secundo casu oppignoratum existimabitur. Non mi
nus enim in hoc secundo copulativa dictio dicitur intervenire
quam in primo; quoniam sicut dictio (uterque) est copulati
va, et conjunctiva duorum, et utriusque collecti concursum re
quirit l. penult. ff. de Impuber. et alijs substitut. sic dictio (et) con
junctiva et copulativa appellatur l. si quis ita stipulatus ff. de
verb. oblig. l. si heredi plures ff. de condit. Institut. l. heredi. §. Caio ff.
de fund. Instruct. l. Titia textores. § nil. de leg. 1.

Decid. Conventio in contractibus totum facere dicitur d. l. § si conve
nit sup. de pro. sit. d. l. contractus. 23. de regul. Iur.; quae porro duplex
est expressa una, et altera tacita. Expressa dicitur illa, quae expresse
ac nominatim a contrahentibus facta est l. 1. §. 2. sup. de pact., quae
etiam pactum conventum appellatur l. Pacta conventa. 72. sup.
de contrah. empt. Tacita vero, quae quamvis a contrahentibus expres
se non fuerit constituta, ex contrahendi tamen modo proficiscitur
l. Item quia. 4. sup. de pact., quae tacita conventio in pignoratitio
contractu, non minoris efficaciae, ac virtutis est, quam expressa l. 1.
sup. de pignorat. act. et tot. tit. ff. in quib. caus. pign. vel hypoth. tac.
contr.. at qui cum res, illi, et illi oppignorata est, nascitur ex ta
li contractus modo tacita conventio ut res dumtaxat pro parte
singulis creditoribus sit obligata. Quoties enim inter duos plures
ve per copulam stipulantes praenomen distributivum non est adiectum
(prout in nostro casu), non duo plures ve stipulandi correi consti
tui dicuntur, sed singulis tantummodo (nisi aliter pactum sit) par
tes viriles debentur l. Rev. 21. § cum tabulis ff. de duob. reis; recte
igitur, ac subtiliter Martianus noster in proposito respondit: sin
gulos creditores ad viriles partes, non autem in solidum (ex tacita
scilicet contrahentium voluntate) experiri posse. In primo autem
casu creditoribus simul, et pariter per verbum distributivum (utri
que) pignus fuit obligatum, quod sufficit ut stipulandi correi, ex

modo

modo constituti videantur l. Eandem rem. 9. sup. de duob. reis, nec ea quae superius diximus pignoris naturae repugnant, quia licet individua pignoris constituti causa sit, non est tamen individua pignoris constituendi, cum conventio sola sit, quae legem contractus dat. d. l. contractus. 23. de regul. iur. cum simil. qua ratione placuit uti liter convenire posse de parte rei oppignoratae dum taxat obliganda §. Res hypothecae. 1. sup. h. T. l. Pomponius. 5. §. titul. proxim.

§. 9.

Potest fieri Pignoris datio, hypothecaeve, ut si intra certum tempus non sit soluta peccunia, iure emptionis possideat rem iusto pretio tunc estimandam. hoc enim casu videtur quodammodo conditionalis esse venditio. et ita Divus Severus, et Antoninus rescripserunt.

Ad. §. Potest. 9.

Rat. Dub. Commissoriae legis pactum, quod vulgo commissorium pactum appellatur, tamquam asperum, et odiosum, in pignoribus improbatum est, quoties scilicet ab initio convenit, ut si ad diem peccunia credita non solvatur pignus venditum sit creditori pro ea summa quae debetur, ut sit illa pretii loco l. ult. C. de pact. pignor. debitor enim cum eget peccuniam creditori faceret omne pactum quod vellet ad peccuniam habendam. Totum atqui Pactum de quo hic simile est commissorio, licet enim ab initio non fuerit conventum de distrahendo pignore, si intra certum tempus debitum non solvatur pro ea summa quae debetur, sed pro iusto pretio tunc constituendo, tamen eadem familiaris rei angustia, qua miserum adegit debitorem, ut tali pacto de distrahendo iusto pretio tunc estimando consentiat, habendae scilicet peccuniae gratia, eadem urgebit eundem debitorem cogetque, ut non iustum pretium tunc constituatur, sed pro summa debita solummodo distrahatur, ad carceres scilicet declinandos. Nec enim ob id minus detrudi in carceres potest debitor, quod pignus dederit, sive ad ius quo utimur respicias, ~~sive~~ quod non

non minus corporis, quam bonorum debitori oppignorationem permittit contra veteres iuris regulas l. Obq. alienum. 12 C. de Mig. et act., cum pignus necesse sit a domino constitui ut valeat l. Ult. et tot. tit. C. si res alien. pign. dat. sit. Nemo autem dominus sit membrorum suorum l. liber homo. 13. sup. ad leg. Aquill. Sive ad ius comune ex quo potest quis in executione iudicati de tradi in carceres, et si corpus suum pignoraverit l. 1. C. qui bon. ceder. possunt. Commissorium igitur est huiusmodi pactum, et consequenter non sustinendum vulg. l. Iurisgentium. 7 § ait pretor sup. de pact. Accedit, quod non potest in eundem casum, idemque tempus et pignus contractum, et pignoris venditionem factam videri. Sunt enim contractus isti disparati, et ut loquuntur nostri incompatibiles, quo niam qui pignus simpliciter dat, id est neque mancipatione interveniente, neque fiducia, id omnino agit, ut rei proprietatem sibi retineat, solam vero possessionem transferat in creditorem l. cum et Socius. 35. § Ult. sup. de pignorat. act. qui vero vendit, licet ad hoc precisse non sit obligatus, ut rei venditæ dominium transferat in emptorem, sed tantum, ut rem tradat (hæc enim est ratio cur rei alienæ venditio valere dicitur l. Rem alienam. 28. sup. de contrah. empt.). Id tamen omnino agere cogitur, ut quidquid iuris habeat in emptorem transferat, et sic dominium si dominus ipse proponatur l. Ex empto. § 1. l. si quis alienam. 46. sup. de act. empt. at pignus in eum solummodo casum datur, quo soluta creditori suo die non erit pecunia. Casus enim ille est in quem sibi cautum, et prospectum vult creditor, qui pignus accepit, sive statim atque convenerit de pignore, et prius etiam quam solutionis dies venerit pignus contractum intelligatur: consequens est, ut in eum ipsum casum pignoris venditio contrahi non possit. Quod tamen eveniret, si pignus sic dari posset: ut in casum pecuniæ sua die non solutæ creditori emptum esset, iusto pretio tunc æstimandum; debiti enim quantitas in pretij locum cederet, cum illud quod a creditore debitori

semel

190 semel fuit datum, utrum ei stare non teneatur; sic quæ-
ret, si eadem pecuniæ quantitas, et pignoris causam induerit, et
faciat pretium emptionis, quod sane fieri non magis potest, quam
ut pignus quod sibi emptionis nomine utrique censeatur
Decid. Pignoris dominium remanet penes debitorem; possessio enim
ista est quæ transit ad creditorem, non autem dominium. l. cum
et Sabi. 39. § si sup. de pignorat. act. potest videri per ipsam de-
bitorem emi pignus vendi vi Paulus in l. alienæ. 20. pap. de pig-
norat. act. Thripho[nius] in l. Rescriptum. 12 in princip. l. de distra-
pignor. et per consequens validum erit pactum in ex. nostro ad fini-
tum. nec enim tali pacto quicquid dici potest, quia legem commissa-
riam continet, nam Marciani imperii nondum antiquata est
lex commissoria pignoris, quam primus antiquavit Constantinus
qui multis post Severi et Antonini statum, quibus imperavit. Tam
et iam, quia omne pactum commissorium, per quod solet pig-
nus in venditionem converti, non aliud pretium venditionis ha-
bet, quam ipsam pecuniæ debitæ quantitatem, quæ porro sit in-
est, et ad pignoris æstimationem ascendat, quia semper plus est
Mevi pignus, sive ut tanto citius, et facilius emptorem inveniat non
Multa ad diem pecuniæ, quanto in loco pretio distrahendus, sive
si contingat suarum accessione augeri summam debitam, plus
Sane tamen cautum habeat creditor de omni eo quod debetur. Sa-
vius tamen quæ[ri]t, ut summa debita minus pignoris pretio æquiparet,
nec provide ut non valde in pretii quantitate æstimetur miser debitor
qui non aliud ex pignoris venditione pretium sperare possit, quam ip-
sum quod debet: neque est quod quis replicet vi emptionis et
venditionis sicuti naturaliter contrahentis vi pretio se decipere
Levi causa. 16. § Idem Pomponius sup. de minor. l. Iunius si pretio. 22. §
ult. et leg. seq. sup. locat. Idem enim tunc non dicitur, cum vendendi
emendique animo partes conveniunt et vi l. si vestitum. 8. de rebus
vendit. quod ex præcedenti pactatu dici non videatur est l. si procura-
tem. 8. in princip. sup. mandat. l. 1. § si servus de pecul. sup. l.

possit

de posit. l. si tantum. 12. ad S. C. maced. In proposito autem non fuit ab initio vendendi animus, et emendi, sed pignoris duntaxat contrahendi. Ergo nec ab initio pretium iniustum venditionis constitui debuit in futurum eventum, et in damnum debitoris, qui nil non concessurus sit creditori, ut ab eo pecuniam mutuam ab initio extorqueat, vel ex post facto longiorem diem ad solvendum, preser tim si talis sit, qui ex causa Judicati possit in carceres detrudi, nisi Legis Juliæ beneficium de cessione bonorum, quod per lugubre et miserabile est implorare malit l. ult. C. qui bon. ced. poss. At in nostro casu non fuit pactum de distrahendo pignore, ob solam debiti quantitatem, sed iusto pretio tunc æstimando, si die statuta debitum non solvatur. alioqui quid attinebat de ea conventione tractare, quæ et iusti pretij mentionem adderet, et illam iusti pretij diffinitionem in id tempus conferret, quo solvi pecunia debuisset? Et cum ob conventionem sic factam iusto pretio per Judicem constituendo l. fin. in fin. C. de iur. dot. impetr. pignus distrahitur nullum detrimentum debitor patitur. Pretium enim a Judice constitutum erit iustum, cum Judex non possit pronuntiare aliud, quam quod inter contrahentes convenit venerit l. Judicem. 21. in not. l. Judicium. 13. sup. comun. divid. l. si convenerit. 26. ff. de re iudicat. l. 1. § inde quæritur. ff. de oper. nov. nuntiat. at inter contrahentes convenit de iusto pretio constituendo, necessario igitur erit pretium iustum illud quod a Judice statutum erit. quapropter nullum incommodum patitur debitor, cum ipsam rem pignoratam possidere videatur; pretium enim in locum rei succedit l. in re furtiva 8. sup. de condict. furt. maxime cum tunc pignoris effectus adimpleatur, qui in eo maxime consistit, ut si pecunia debita non solvatur, et distrahatur, vel adiudicetur in solutum, vel dominij iure impetrato possideatur l. Eleganter. 24. sup. de pignorat. act. Porro pignoris venditio de iure publico est; potest enim creditor pignus vendere, nisi de non vendendo pactum sit, l. si convenerit. 4. sup. de pignorat. act., et non solum tertio, verum etiam

sibi

132 sibi a debitore emere d. l. aliena 20. § ult. eod. ill. tit. d. l. Rescrip-
tum. 12. §. de distract. pignor. firmum igitur ac ratum esse de-
bet pactum de quo in proposito. Pactiones enim omnes valent,
quae circa pignoris venditionem fiunt l. ult. § 1. C. de iur. domin.
impetr., per illud que securus erit debitor a periculo detraditio-
nis in carceres (fortasse a creditore ei ut viliore quam iusto pretio
haberet emptum minato) opponere enim valet apud Judicem
pactum de distrahendo pignore iustoque dumtaxat pretio et Ju-
dex illud omnino servare faciet, ad eius enim officium incum-
bit ut pacta omnia serventur d. l. Juris gentium. 7 § ait Pretor
sup. de pact. Nec etiam eadem pecuniae quantitas pignoris causam
inducet, et simul faciet pretium emptionis, adiecta enim iusti
pretij mentio facit, ut appareat id actum esse inter debitorem, et cre-
ditorem, ut pecunia debita pretij loco non esset, quae nec sane iu-
stum pretium efficere umquam potest, cum vix sit ut non mul-
to pluris sit pignus, quam quod debetur. Proinde nil obstat quo-
minus, et contractum pignoris, et venditionem conditionalem fac-
tum esse existimemus; conditionalis inquam non tam ob eam pac-
tionis conditionem: si pecunia debita suo die soluta non est (est enim
illa naturalis, tacitaque pignoris, non venditionis conditio l. gre-
ge. 13. § etiam h. t.), quam ob collatam in alienum arbitrium pre-
tij taxationem l. ult. C. de contrah. Empt. et non infra
a hoc enim casu. Ratio Dub. sicut pretij conventio (ex quo emptionis
substantia consistit l. 2. § 1. sup. de contrah. empt. l. pacta conven-
ta 72. eod. ill. tit. l. si voluntate. 8. C. de rescind. vendit.) in arbitrium al-
terius ex contrahentibus conferri non valet l. quod saepe. 35. § illud cons-
tat. sup. de contrah. empt. Ita nec venditio, et si conferatur ex tali
conventione obligatio nulla nascitur ita scancitum extitit ab Imp.
Diocleti. et maxim. in l. Invendentis. 13 C. eod. ill. tit. Atqui per pac-
tum de quo hic in arbitrium unius ex contrahentibus, venditoris sci-
licet venditio confertur. In eius enim posse erit vel solvendo debi-

tum in

intra tempus prefinitum pignus liberare, vel ita se non gerendo venditionem eius pati inutilis igitur, ac inefficax est talis conventio ad conditionalem venditionem producendam: conditionalis enim venditio statim contrahentes obligat l. qui balneum. 9. §. qui potior. in pign. hab. l. necessario. 8. sup. de periul. et commod. rei vendit. l. Iscui. 42. §. de oblig. et act.

Decid. Conditionalis venditio illa dicitur, cuius pretium in alterius arbitrium confertur l. ult. sup. de contrah. empt. l. ult. ad cod. ill. tit. cum enim venditio absque pretio consistere non valeat l. Inter partem. 4. § sine pretio. 1. sup. cod., necessarium est, ut quamdiu ille qui nominatus est pretium non diffinierit, sit in suspenso obligatio; pretio autem per electum constituto, venditio ad effectum producatur ita Iustin. in § sed et certum. Inst. de empt. et vendit., quod est propium conditionis: essentia namque conditionis in eo consistit, ut in futurum dubiumque eventum conferatur, quae si existat perinde sit ac si contractus pure initus fuisset, nec ulla conditione suspensus l. si quis fundum. 37. sup. de contrah. empt. ad l. necessario. 8. in princip. de periul. et commod. rei venditae ad l. qui balneum. 9. §. 1. §. qui potior. in pign. hab. atqui in praesenti conventione pretij estimatio in alterius arbitrium (Iudicis scilicet confertur ad l. ult. in fin. ad de vir. domin. impetr.), qui citatam utramque partem coget ad eligendum estimatorem secundum formam l. hac edictali § bis illud ad de secund. nupt., vel ipsemet eliget iuxta tenorem auth. de non alienand. § quod autem. Non immerito igitur a Martiano nostro responsum extitit talem conventionem conditionalem venditionem producere. Et licet ex non solutione debiti intra statutum tempus, (quae pendet ex debitoris arbitrio) effectum habeat ista conditionalis venditio; tamen quia non expressa, in eius arbitrium et voluntatem relicta est per istam scilicet conditionem (si debitor voluerit) sed per accidens ex eius facto pendet ob id inutilis videri non valet l.

Centessimis

l. centessimis. 46 § si ita. 2 et § ult. ff. de verb. oblig. Expressa enim nocent, quæ non expressa non nocent ut habet iuris regula. 195. de regul. Jur. l. nonnumquam. 52. de condic. et demonstr.. aliudque iuris est, si quid tacite contineatur, aliud vero, si verbis exprimatur l. si ita legatum. 65 §. 1. de leg. 2.. Semperque etiam agendum est, quantum fieri potest, ut actus de quo tractatur in tuto sit, et valeat, potius quam pereat l. quoties in stipulationibus 80. de verb. oblig. l. quoties in act. de reb. dub.. In proposita autem specie nulla esset conditionalis venditio si eius conditio expresse in debitoris arbitrium collata esset d. l. in vendentis. 13 C. de contrah. empt.. Ita enim fieret ut in eius electione esset an ex contractu suo esset obligatus, non magis quam si facta esset venditio sub conditione (si volam) Pro non dicto enim habendum est, quod vendere nisi velis cogi non possis l. f. sub hac conditione. 8. ff. de oblig. et act. l. stipulatio. 17. d. l. centessimis 46. § ult. de verb. oblig. l. 2. § sequela sup. de eo quod cert. loc.. nec ulla potest videri obligatio, ubi nulla est necessitas dandi, et faciendi id quod promissum est. Repugnat enim naturæ, et substantiæ obligationis quæ diffinitur: vinculum iuris quo necessitate adstringimus, apud Justin. tit. de oblig. Observandum tamen est validam etiam esse conventionem sub hac conditione (cum voluero) factam d. l. centessimis. 46. § penult. ff. de verb. oblig. cum not. l. si quis ita stipulatus. 112. eod. ill. tit.; verbum enim (voluero) ut recte advertit Accurs. tractum temporis non dicitur habere, nec voluntatis mutationem admittere

L. 17. Ulpianus lib. 15. ad Edictum

Pignoris persecutio in rem parit actionem creditori.

Ad. l. 17. Pignoris. 17

Ratio Dub. Actio personalis dicitur illa, quæ adversus eum, qui nobis aliquid dare, aut facere tenetur, vel alijs quibusdam modis obligatus est competit, semperque adversus eum locum habet l. actionum genera. 25. ff. de oblig. et act. § omnium autem. Inst. de act. atqui obligatus conventus per hypothecariam actionem, obligatus est restituere rem

petitam

rem petitam, actio enim nil aliud est, quam ius persequendi in 135
judicio quod sibi debetur l. nil aliud. §1. ff. de. ill. et, de hinc que pœ
nali obligationem tamquam ex sua causa, et quatis ut litem
ventur adversus eum semper indulgetur, Personali, ficiat et non
realis est actio que ex pignoris obligatione descendit. adhuc videtur quod
realis actio dumtaxat detur adversus rei petitæ possessorem, non au
tem adversus alium. Sola enim possessio ex parte rei conventi actio
nis realis causa dicitur l. qui petitorio in fin. sup. de rei vendicat. l. 1.
ff. de alienat. Judic. mut. caus. fact. et hypothecaria actio etiam ad
versus non realiter possidentem indulgetur, cum ea conveniatur is
qui dolo malo possidere desijt l. si fundus. 16. § in vendicatione. sup.
h. t.; quam tamen non possidere certum est: neque enim non certus es-
se potest esse qualitates l. si partem. 19. quemadmod. serv. amitt. nec
etiam ficta ad possessionem (cum sit quid tacti l. denique. 16. sup. ex
quib. caus. major. l. 1. § sequitur. l. si is qui certam. lib. esse) extendi valet
ff. l. denique. 16. l. in allo. 12. § facti l. de captiv. et postl. revers.
Decid. actio realis illa appellatur quæ dumtaxat ut ista litem exerce
atur possessionem ex parte rei conventi desiderat, ac exposcat ff. l. qui
petitorio l. fin. sup. de rei vendicat. ff. l. 1. ff. de alienat. Judic. mutand.
caus. fact. l. 1. si agar vectigal. atqui hypothecaria actio possessionem
ex parte rei conventi solummodo desiderat, ac exigit l. pignoris. 18.
ff. h. t. ff. l. si fundus. 16. § in vendicatione. hab.; vede igitur hic vis
quam est hypothecariam actionem realem esse. Et licet con
ventus per servianam rem petitam restituere adstringatur
, ad id tamen non adstringitur, ex contractu, vel ex quasi, neque ex
delicto, vel ex quasi (quod omnino necessarium est ad personalem ac
tionem constituendam ff. l. actionum genera. § 1. ff. de obl. et act.), cum
tacito enim (ponamus) pignoris possessore nil contractum fuisse dicitur
, neque is de pignoris possessione bona fide adeptam delictum aliquod
commisit: delictum enim absque dolo non committitur, et si quando pos
tri, at nil tam contrarium est dolo quam bona fides, sed officio ju

dicis

136. Dicis dumtaxat ad id teneri, sicut ut alijs in rem actionibus ex
restituere l. Officium sup. de rei vendicat. a tantum in actionis: officium enim Judicis nullam prorogandi obligationem, nisi forte mod
l. qui per collusionem §. ult. sup. de act. empt. Et quamquam etiam
adversus dolo possidere desinentem indulgeatur, essentiam et naturam
actionis realis, quid non amittit. Dolus enim semper pro possessione
est l. quisq; dolo. 131. et l. Paxam. 150. de regul. Jur. l. si rem. 17. §. de re
rei Judicat. l. 2 §. hoc interdictum. ff. ne quid in loc. publ. Sicque qui
dolo desijt possidere perinde condemnandus est ac si vere et realiter pos-
sideret §. l. qui petitorio cum similib. alioqui enim ut possessor pos-
sessorio esset eludere actori et Judici, atque ita effugere condemnatio-
nem; quæ aliter ei tamquam possessori esset irrogranda l. si bona
§. de. 12. sup. de noxal. act. Et dolus numquam impunitus remanere
bet l. Procurator. ff. ei fin. ff. de dol. mal. et met. except. nec possessio
adeo sacrosancta, quæ plurimum etiam juris habet l. Possessio. §. pe
§. de acquir. possess.

l. 18. Paulus. Lib. 19 ad Edictum

Si ab eo qui publiciana uti potuit: quia dominium non habuit
pignori accepi: si petat me per Servianam Prætor, quemadmodum
defendam per publicianam

Ad. l. si ab eo. 18.

Ratio Dub. Serviana actio dumtaxat creditori probanti rem sibi
pignoratam conventionis tempore ex sui debitoris dominio fuisse
concedatur l. si debitor. 3. Lorget. ff. Gaii l. Et quæ nondum. 15. §. qui
dicitur. ff. l. aut omnia 23. ff. de probat. vel saltem superveniss
debitori post conventionem de pignore, si vel obligata sint genera-
liter sint specialia bona omnia præsentia et futura, vel indistincte
bona omnia non facta futurorum mentione, quo casu etiam fu-
tura venire placuit Jason. in l. stipu. §. quæ res pign. Nec. possit
atqui creditor, qui pignus accepit ab eo cui publiciana actio competit
hoc probare nequit; Publicianam enim actionem ille dumtaxat ex
ercere potest, qui rem bona fide a non domino emit, vel alio justo

titulo

rinelo adeptus fuit § nam sicut. Inst. de act. Sicque solum tu
pelium usum ac bonam fidem dumtaxat dari desiderat, non
autem dominium, cum nemo plus iuris in alium transferre
possit, quam ipse habet vulo. L. nemo plus. de regul. Iur. l. Rem
alienam. 28. sup. de contrah. empt; qua ratione placuit domini
um superveniens talem actionem cessare fuere, novamque em
tredicere, quæ vocatur rei vindicatio directa. L. aut prætor. 1. §. 1. sup.
de public. in rem. act. quæ actionem inter se incompatibilis existiman
tur, qui enim agit civili directa, quæ rei vindicatione dicit se
dominium, talemque esse probare debet L. in rem. 23. sup. de
rei vindicat.; qui autem publicianam exercet si non dicit se do
minum, sed quasi dominum, ac proinde fatetur se non esse domi
num. dicto enim (quasi) impropriatam, ac diminutionem de
notat L. Inter mercatores. § Celsus ait, et § quamvis. sup. de leg. aquil.
non potest vincere is qui pignus accepit adeo ut publiciana actio com
petat Serviana actione experiri
Decid. non omnino desiderari ut Serviana actio creditori com
petat quod ipsi pignoratarum rerum dominium quiritiarium
conventionis tempore penes suum debitorem fuisse probare teneantur: sufficit enim quod probetur dominium bonitarium dicta
rum rerum eo tempore illos habuisse. L. Si Superatus. 3. §. l.
Et quæ nondum. 15 § quod dicitur h. T. Sibi dare L. cum nis. 5 l. qui
pignum. 6. D. si res. alien. pign. dat. sit. atqui creditor qui pignus
accepit adeo ut publiciana actio competit dictam requisitam esse
dere valet. Rationem in omnibus habere intelligitur, quisquis aut
eam possidens habet exceptionem, aut amittens habet actionem
ad eam recuperandam. L. Rem in omnis. 51. §. de acquir. rer. domin.;
qua ratione dicitur illud quod convenitur non esse in bonis l. quod
evincitur. 190. de regul. Iur. non immerito vidit D. Paulo nostro
nostrum creditorem ad pignus recuperandum recte Serviana ex
periri posse. Necesse quod qui replicat creditorem de quo fit do
minium bonitarium penes suum debitorem tempore contracti
fuisse probare nequire, quasi scilicet non sufficiat ut domi

nium

num alienus rei qui habere dicebat, quod ad illam rem pe
quendam actionem habeat, vel exceptionem ad retinendam, qua
ratione etiam nos diximus, non esse bonam illationem affirmati
ves omnes quarum nomine, vel actionem, vel exceptionem hab
nus, continuo sciri in bonis nostris, sed negative tantum, vt qui
rerum nomine, nec actionem, nec exceptionem habemus, eas
nec in bonis nostris esse dicere possimus, sed amplius requiratur, v
Si licet causam habeat adeo qui dominus contrarius fuerit. Pos
Sicuti enim adeo rei habitam, vel translatam vult prætor, qui saltem
rem in bonis habuerit, vt incipiat res in bonis illius fieri qui pos
sionem accepit. Si quidem id perpetuo obtinuit prætor, vt nunquā
nisi intercedente possessionis translatione dominus quis fiat bonita
rius. Possessionis autem translatio tunc quæ cum sit ex causa
habili aptaque ad transferendum dominium non plus iuris in al
pientem transferre poterit, quam fuerit penes tradentem l. trad
tio. 20. ff. de acquir. rer. domin. At certum est cum qui publiciana
actio competit talem causam habere non posse, cui mihi demen exi
cere publicianam posse, qui rem a non domino emit, si pretium
illud concurrerit, et euenerit ex bona fide ff. h. nam si cui. Inspect ad
Si quis aparet non posse fieri vt qui agit publiciana rem illam
in bonis habeat. Respondetur enim prædicta omnia probare fid
ere dixi Seruianam directam competere non posse, quod nos quidē
cum Barbo libenter fatemur. Successor enim non plus iuris habe
debet in re in quam succedit, quam auctor suus habebat. l. qui
& item. l. si mater. 11. § penult. ff. de except. rei iudic. d. l. si super
ff. h. t. At certum est nullam directam actionem ei qui bona
fide rem a non domino emit competere posse, sed tantum vtilem, vt
vianam scilicet, quæ sit vsque actioni colon; quasi rem illam posse
Seruiam vsucepisset, quam tamen revera capere dat tantum spe
capere ff. h. nam si cui, cum actio illum modo probanti autorem
dum dominum fuisse, aut iure gentium, aut iure ciuili vindicare
abet l. in rem. 23. sup. de rei vindicat. l. de cui. g. ff. eod. tit. l. qui
vii. 75. ff. de uir. dot. l. communi. 7. § plane sup. comun. divid. Sed hoc
contra

contrudimus Seruianam vtilem non esse ei denegandam: nam
cum talis creditor pignus accepit ab eo qui Prætor non denegat pu
blicianam, vt tamque rei vendicationem. eo colore quasi rem
illam in bonis habeat, adeoque in dominio quiritario, dest quasi
usucaptam, omnino consequens est, vt eum tueatur prætor data
ei vtili seruiana actione, atque ipsius authoritate vendicque
debitorem per publicianam hactus. Quod si enim ciuca rem
pignoratam a debitore non denegatur creditori, qui ab eo causa
habet non est interdicenda l. prege 13. § In superficiarijs sup. L.
de vectigali. 30. ff. h. t.

l. 19 Vlpianus. lib. 21. ad Edictum

Qui pignori plures res accepit, non cogitur vnam liberare, nisi
accepto vniuerso quantum debetur

Ad l. qui pignori. 19

Quare dub. causa pignoris est securitas debiti; Pignus enim creditori
ea mente datur, vt non aliquid ex isto lucrum faciat, sed tantum
vt sibi, suique indemnitati cautum habeat si debitor in solutione
cesset, nisi antichresis contracta sit, aut expresse, vt in l. si pecu
niam 33. sup de pignorat act. l. si quis qui. 11. §. 1. h. t. l. si ea pac
tione. 14. l. si ea lege. 17. ff. de euict. Iuo tacite vt in l. cum debitor
3. ff in quib. caus. pign. vel hipoth. tac. contrah. quamobrem placuit
creditorem debitori suo restituere teneri omne id quod occasione pig
noris sua suum debitum consequutus fuit l. Elegantes. 24. ff. de
sup. de pignorat. act. l. vlt. ff. de distract. pignor. l. vlt. ff. si vendit.
pig. ag. Ergo debitor qui partem debiti soluit creditorem suum compel-
lere poterit, vt ex pluribus rebus obligatis correspondentem quantitati
soluti liberet; maxime si ex in obligatione remanentibus integre
credito satisfieri valet; cessante enim causa, et eius effectus cessa
re debet, vt in loco citato vlt. adijcere § quamuis. ff. de iur patro.
§. si Pater. ff. de hered. instituend. l. generaliter. ff. de Epis. et cleric.
. accedit quod licet verum sit creditorem aliquem certa summa debitur
non posse compelli per partes debitum solutionem, quia soluto per par
tes magna habet incommoda ex parte creditoris l. 1. in princip.

Sup. simil.

sup. fumil. dicendum, si tamen ipse accipiat nova pars debitoris
rem constat liberatio nem pro ea parte debitori contingere l. Pa-
lam sum. 9. f. de solut. sibi enim debet imputare cur nova accepit, cum
non oporteret. atqui sublata personali obligatione pro qua pignus
datum fuerat pignoratitia actio nascitur, cum enim pignoris ob-
ligatio sit accessoria est si pe dictum extitit, pro quantitate eam soluta
obligatum remanere non potest. Ergo quamadmodum si tota debiti
quantitas soluta est nascitur pignoratitia directa ad omnes res obliga-
tas recuperandas l. greg. c. 13. § etiam sup. tit. l. si qui nec. § rei hypoth.
nb. credit. l. qui fundum f. de pign. dot. dicendum est pro parte debiti
soluta nasci pignoratitiam ad recuperandam ex pignoratis rebus quan-
titati solutæ correspondentem; eadem enim debet esse ratio partis ad to-
tem, quæ totius ad totam. vulg. l. qui de vita. sup. de rei vendicat.
Decid. Obligatio pignoris individua est l. Rem hypothecariam. 65. f. de evict.
ex alia enim causa pignus non datur, quam ut cautum sit debitori, ne
pro parte debiti, sed pro toto debito. Indeque fit, ut integrum debi-
tum solutum esse oportet, ut pignus aliqua ex parte liberetur, non
quasi Pars obligationis personalis pro parte soluta sublata non sit
sed quia hypothecæ semel stipulatæ vi ea dissolvenda habetur
illam fuam conditionem, si integrum debitum solutum sit aut eo nomi-
ne satisfactum d. l. greg. c. 13. § etiam. tit. l. debitor. 99. f. ad s. C. Vell.
l. penult. f. de exceptio. retinendi conditio enim omnis individua dicitur l. si
cui fundi 86 f. de condict. et demonstrat. recte igitur Labeo apud Julianum respon-
dit: creditorem qui plures res in pignus acceperat, unam saltem ex illis
liberare compelli non posse, nisi integro debito ei soluto. adeoque pig-
noris causa individua est quod potest debitor, cui major pars debiti solu-
ta est pro debiti quantitate non dum soluta tantum, ac integrum pignus
distrahere l. quamdiu. 6. ff. de distract. pignor. l. unus ex multis. 6. ad
sin. l. 1. et 2. ff. si un. ex plurib. hered. debit. l. solutum. 14. § si creditori
3. hyp. de pignorat. act.. Et licet pignoris obligatio contrahi non valeat
absque aliqua principali; semel tamen contracta persevrat etiam post
sum mam principalem obligationem l. 1. et 2. ff. de tut. pign. l. hered

21.

hered. 25 § Idem Neratius sup. tamet. & ulc. Liti execuho
ne. 85. § ponult. ff. de verb. oblig.) nec etiam quisquam vetat, quod
plus sit in pignore, quam in debito, imo nec est prudens creditor
si pro pignore rem accipiat, quæ non multo pluris sit, quam quod de
betur, sed ut tanto citius, et facilius emptorem inveniat non soluta
pecunia ad diem promissam, quanto ea res pro hoc distrahetur, si
ve ut si contingat usurarum accessione augeri summam debitam
plenissime tamen ipse cautum habeat de omnibus quæ debentur: Pig
nus enim simpliciter acceptum tenetur ad usuras, tam quam in omnem
causam accepta. l. 2. ff. debitor. vendit pign. imped. non. pass. l. quæ
sita. hyp. locat.

L. 20. Idem Lib. 6. ad Edictum

Cum convenit, ut is, qui ad restitutionem fidei suæ credidit, de pensionibus
ture pignoris creditum recipiat: etiam actiones utiles adversus in
quilinos accipiet: cautionis exemplo, quam debitor creditori pignori
dedit.

Ad. L. Cum convenit. 20.

Rarus Dub. actio utilis subsidiaria est, neminem enim competere
test, quandiu directa indulgetur l. si duo. 13. § si quis ut navit l. quod. si
ut navi. 29. sup. de ut recuis. at qui creditori, cui per pactum promissam
est ut de pensionibus ture pignoris obligatis creditum recipere valeat directa
actio competit. Pactum enim in continenti ad idem in contractibus
bus fidei inest contractui, formatque actionem disceptatricem extra
l. in contractu l. Juris gentium. 7. § quinimo. sup. de pact. Pignusque
naturam contractuum bonæ fidei participare quidam modo videant
ut Late pernos in Sponge. B. § si sub conditione. hyp. nonest q. hic
ut pro proprio per Spinum utilis serviana creditori indulgenda
Decid Non est novum in nostro iure ut utilis actio competat deficien
te directa, quoties cui dandæ ipsa causa non deficit. Et enim pro tot
actiones utiles ad supplendas directas actiones introductæ sunt, quoties
directæ deficiunt Stante enim pro hoc rigore, nec tantum deficit
et quidem, quæ dandas actiones utiles suadet l. 1. quod. 19. § 1. hyp. de cons
tit pecun. l. quoties. 21. sup. de pos. cept. urb. at qui naturaliq; qui
ne exposse

expostulat dandam esse aliquam actionem creditori cui per pactum cum debitore initum promissum est, ut expensionibus sibi oppignoratis creditum recuperare possit ad eas ab inquilinis exigendas; nel enim tam naturale est, quam ea quae inter contrahentes placuerint servare l. 1. sup. de pact. l. 1. sup. de pecun. constitut. at directa actio tali creditori competere nequit; licet enim ex tali pactio directa actio adversus debitorem nascatur, ut illam adimplere patiatur; non tamen ex illo creditori directa actio adversus inquilinos ~~[illegible]~~ acquiri potest, obligationes enim personales, et quae ex his nascuntur actiones in singularem successorem non transeunt l. 1. § si heres §. ad S.C. Trebel. l. Eris alieni. 15. C. de donat., nec ob aliam causam personales nominantur, quam quod personam solam afficiant cui primum adhaeserunt, ossibus contrahentium ita inhaerent, ut ad alias personas, sive active, sive passive transire ipso iure non possint d. l. 1. § si heres, tametsi rei debitae possessores, aut verae dominae factae fuerint l. 2. l. si in solutum. 6. C. de oblig. et act. l. penult. et ultim. C. quand. fisc. vel privatus, adeo ut nec transirent in contrahentium heredes, si non id fieret, inductumque esset sola potestate legis. 12. tabul. l. 1. C. si cert. petat. l. ultim. C. de hereditat. act.: inducta nimirum fictione hereditatis, quae personam defuncti repraesentat l. non minus. 31. §. de hered. instit. l. hereditas. 34. §. de acquir. rer. domin., ut quidquid fuit in hereditate, quae iuris nomen est, transferat in heredem l. 8. § scaevola §. si is qui testam. lib. iuncta l. hereditas. 50. sup. de petit. hereditatis: recte igitur a Ulpiano responsum extitit creditori adversus inquilinos utilis actionis subsidio suffragandum esse: creditore enim debitori neque per titulum universalem ex leg. 12. tab. introductum, neque per viam hereditatis, sed ex solo proprio et singulari contractu succedere dicitur

a Cautionis exemplo In praesenti versiculo a paritate argumentatur Ulpianus hoc modo: sicut creditori cui a debitore suo debitoris nomen oppignoratum est aequum est competere aliquam actionem utilem, cum

directa

directa ei competere nequeat, pro ita nobis fusso in l. grege 13. § cum pignori h. t. Ita etiam in hac specie ad actionem utilem recurrendum est. Subtilitate enim Juris attenta non valet constitutio pignoris pensionum futurarum, quia licet dominus obligationis debitor sit, non est tamen dominus tempore pignoris constitutionis pensionum futurarum l. 1. § de de liberat. legat. et tamen æquum est ut aliqua actio creditori concedatur utilitate publica ita suadente, ut scilicet ita invitentur homines ad mutuandas pecunias in tam magnam Reipublicæ utilitatem. Interest enim Reipublicæ Edificia quæ ruinam, et casum minantur, itemque collapsa restitui, ne urbs ruinis deformetur l. Prætor ait. 20. § hoc interdictum § de oper. nov. nunciat. l. 2. § si quis nemine l. ultim. § ne quid in loco publico

L. 21. Idem lib. 73. ad Edictum

Si inter Colonum, et procuratorem meum convenerit de pignore, vel ratam habente me conventionem, vel mandante: quasi inter me, et Colonum meum convenisse videtur.

Ad. l. si inter. 21.

Ratio Dub. Per procuratorem, nisi ad hoc mandatum habeat pignus constitui nequit l. solutum. 11. § per liberam. sup. de pignorat. act. cum. § seq.: obligationes omnes ut unusquisque acquirat, quod sua interest introductæ sunt, ut autem alij acquiratur in cuius potestate non sum nil interest mea l. stipulatio ista. 38. § alteri. § de verb. oblig. In tantum etiam in procuratore requiritur mandatum ut non sufficiat qualecunque, sed ad hoc requiratur speciale; diligenter enim fines mandati custodiendi sunt l. diligenter. 5. sup. mandat. (nisi mandatum esset generale et cum libera et generali administratione, vel etiam universorum bonorum administratio ei permissa esset ab eo qui sub pignoribus mutuas pecunias accipere solebat. l. vel universorum. 12. sup. de pignorat. act.) male igitur Ulpianus se gessit dum hic indifferenter attestatur: pignus per procuratorem constitutum, man

dato

mandato domini, vel ratihabitione subsequenter vires habere
: perinde enim est, ac si diciret: pignus per quem libet procura
torem constitutum (dummodo mandatum, vel ratihabitio domi
ni sequatur) firmum ac validum esse cum oratio indefinita, qui
polleat universali l. si servitus. 22. sup. de servitut. urb. pred. l. si
ita relictum l. Plurib. 44. ff. de leg. 2. et lex generaliter loquens
generaliter sit intelligenda l. de pretio. sup. de public. in rem act. l. In
fraudem. § ult. ff. de testam. milit. at falsum est, ea enim quae ges-
ta sunt a nobis, cum ex nostro contractu originem trahant, nisi ex
nostra persona obligationis initium sumant inanem actum nos-
trum afficiunt ita Paulus in l. quicunque. 11. ff. de oblig. et act.
Decid. licet quod meo nomine non est gestum ratum habere non
possim l. si pupilli. § sed si ego. sup. de negotio est., si tamen ra
tum habeo, quod meo nomine gestum est ratihabitio retro trahitur
et perinde habetur, ac si mandassem l. si ego sup. tit. eod. l. si quis
offerenti. l. vero procuratori. § fin. l. qui cum eo. § fin. ff. de solut.
Hinc dicitur, quod si aliquis emat rem sine mandato nomine meo
, et per traditionem receperit, si ego postea ratam habeo emptio
nem, perinde queritur mihi dominium, et possessio per ratiha
bitionem, sicut quae retretur per procuratorem qui mandatum
haberet l. Comunis. § Procurator ff. de acquir. posses. Quodque non
solum in contractibus procedit, verum etiam et in delictis quae per
alium committi possunt: si deiecisti aliquem de possessione nomi
ne meo, et ego ratam habeo, perinde teneor interdicto unde
vi ad possessionem restituendam, et alia damna illata, sicut tene
rer si a principio mandassem l. 1. § sed et si cum quis. ff. de vi et vi
armat. l. hoc iure. § deijcitur. de regul. Iur. at qui dubium non
est quin Procurator habens speciale mandatum ad pignus consti
tuendum possit illud constituere d. l. si solutum. 11. § sed si procu
rator. sup. de pignorat. act.: quidquid enim a vero procuratore
factum est perinde habetur ac si a domino factum esset l. Res enim

mandatum

mandatu 39. l. de acquir. rer. domin. non igitur in nostro casu est omnino necessarium mandatum precessisse, sed sufficit quod postea sequatur: mandatum enim superveniens omnia quae a procuratore gesta fuerunt ratificat l. Julianus. sup. qui satisd. cog.

§. 1.

Si debitor servum, quem a non domino bona fide emerat, et pignoravit, teneat serviana locus est, et si adversus eum agat creditor, doli replicatione exceptionem elidet. et ita Julianus ait: et habet rationem

Ad. §. si debitor. 1.

Eadem fere sententia Ulpiani est in pnti lege, quae fuit Pauli in l. si ab eo. sup. h. T., et eadem met sunt rationes dubitandi, et decidendi in utraque. Dub. quoniam data esset res pignori ab eo qui non habebat illam in bonis. Decidendi vero quod non minus fuenda sit esset ea conventio per Pretorem, quam si a vero domino facta fuisset, cum ab eo facta videretur quem Pretor tamquam dominum habuisset, et cui sti domino rei vindicationem (tametsi utilem) fuisset concessurus. sed his non obstantibus alii sequuntur

Ratio Dub. Bonae fidei emptori publiciana agenti iusti dominij exceptio nocet l. exceptio. 16. cum l. seq. sup. de public. in rem act. : obstare igitur et talis exceptio debebit et creditori, qui ab eo causam habet. nam enim melioris esse debet, quam auctor huius vulg. l. nemo plus Juris. 54. de regul. Jur. Porro actio qua experitur creditor adversus suum debitorem a quo rem alienam in pignus acceperat, non serviana, sed contraria pignoratitia censetur ita Ulpianus in l. si rem. 9. et Paulus in l. Tutor. 16. § contrariam sup. de pignorat. act. at in proposito creditor a suo debitore res aliena in pignus accepisse dicitur (licet enim bonae fidei emptor tamquam dominus a Pretore habeatur, non est tamen vere dominus l. 1. §. 1. sup. de public. in rem act.

§ nam tu cui

quam sicut Inst. de act.) non igitur creditori serviana est concedenda, sed potius contraria pignoratitia.

Decid. actio serviana utilis saltem concedenda est creditori adversus suum debitorem possidentem rem alienam, pignori bona fide datam. Non enim novum est, ut deficiente actione directa utilis competat aequitate tamen ita hoc suadente (ut multoties a nobis dictum extitit). at in praesenti summa aequitas facit pro creditore. Improbus enim est debitor, si ideo se posse conveniri neget, quod alienus servus fuerit, quem pignori dedit, cum eo tempore quo dedit suum esse affirmaverit, ut proinde ex mendacio suo arguatur; qui non modo contra factum suum venire velit ad sui utilitatem, quod nunquam ferendum est; sed etiam contra suam affirmationem quod dolo semper proximum est l. si quis affirmaverit. 9. sup. de dolo l. Julianus. 13. § quid tamen sup. de act. empt. non immerito igitur in propositio Ulpianus serviana utilem huic creditori (quantumvis adversus debitorem) praestat. qui si forsan de dominio alieno excepit per doli replicationem ea elidenda venit: Licet enim conventionis tempore debitor fuisset in bona fide, cum putaverit servum suum oppignorari, nunc tamen dolo faceret, et mendacium suum fateretur, cum negaret fuisse dominum, non quia falsa esset negatio, sed quia declararet falsam fuisse suam affirmationem, et quidem dolo malo, cum hodie nil eius interesset, an vera fuisset, vel falsa, si modo bonam fidem vellet agnoscere, nec pignoris contraversiam ei facere, cui et pignus a se datum esse, et debere se non inficieretur. at omnis improbitas coercenda est, saltem data utili aliqua non solum exceptione, sed etiam si opus fuerit actione l. si quis dolo 51. §. 1. l. de re iudic.. quibus etiam simile id quod in l. 2. § circa l. de dol. mal. except. responsum extitit. Dominij exceptio per tertium apposita quivere dominus sit, puto quod talem actionem impediet, sicut et Publicianam impedit. d. l. Exceptio. 16. sup. de public. in rem act. Non autem si per debitorem fuerit de

ea obiectio

Pignoratio contrario competit creditori de re sua deli-
berem non quidem ad pignus recuperandum cum non sit re-
alis actio. Sunt enim omnes pignoratitiæ actiones bonæ fidei
quæ contrariæ, quæ directæ, actionem autem Inst. de act.
sed adimere sibi tantum sibi ex decipiendo potest ut in pari delic-
rem. g. ?. l. si Tutor. 6. ℔ contrariam. sup. de pignorat. act.
℔ Videndum tamen est Vlpianum hic de ordine quo
rantur agi, nam si sic esset mandatum debitori ejus rem
posset, qui vigue scientem decipere non potuisset, quem rec
centiorem debuit l. 1. vii fin. sup. de act. empt. ?. l. Tutor. 16
℔ contrariam. vi fin. l. Nam si sit 26. sup. de rei vindicat.

§. 2.

Quidquid pignori commodi sive incommodi contribuit al-
lectit: id ad debitorem pertinet

Ad ℔ quidquid. 2.

Rapi Dub. Inter casus fortuitos computatur furtum factum
a servo fugitivo ad hostes, qui nec fugere solitus erat, nec ejus
divi l. si a bonæ fidei. 21. sup. de rei vindicat. l. Rem mihi sup. com
mod. atqui tali casui debet indemnem eum qui custodiam pes-
sare tenetur ? l. Rem mihi. 21. ℔. 1.: sicut enim incendium
non fit sine culpa habitantium a proximo l. 1 ℔. 1. sup. de offic.
præfect. vigil., ita neque furtum sine culpa eius, qui rem, ne fur
rui alienam custodire diligentius debuit l. cum duos 52. ℔ dam
no. hic pro socio l. videamus. 11. ℔ fin. sup. locat. at custodiam
rei. hic pro socio l. videamus. 11. ℔ fin. sup. locat. at custodiam
rei commodatæ, non minus quam commodatarius eius
rem commodatam creditor pignori tenetur l. si cum venderet. ℔. 1.
sup. de pignorat. act: igitur damnum in pignore etiam per ves
tutem casum eveniens creditor resarcire adversarium debet: accidit
quod si impetu vel vi fluminis pignora sunt, hoc periit pig-
nus fruitur l. si communi. 12. ℔ si quis hic sup. de pignorat. act. non
potest enim res esse obligata, quæ nulla est l. si partum. 19. hic.
quemadmod. servit. amitt. quo in casu debitori creditum dam

ni si eam

damnificatum esse creditorem negare nequimus. Tametsi enim personalis obligatio ob quam pignus fuerat constitutum adeuch duret interest tamen creditoris pignori potius incumbere, quam in debitoris personam etiamsi maxime solvendo sit experiri. § furti actio Inst. de oblig. quæ ex delict. nasc.

Decid. Casus fortuitus quos nullum humanum concilium prævidere, aut impedire potest, a nullo prestantur l. contractus 23. in fin. de reg. Jur. l. si merces. 25. sup. locat. Semper ista enim casibus imputanda sunt l. Inter causas. 26. § non omnia sup. mand. l. si pupillares. 10. § de administr. tutor. l. rebus. 18. sup. commod. l. quæ fortuitis. C. de pignorat. act. Parum enim proficit custodia adversus vim maiorem, sive divinam, sive humanam l. ad eos. 19. sup. commod. l. si ea res. 31. sup. de act. empt. Custodia namque obligat tantum ad prestandum dolum, aut culpam latam, aut levem, sicque dicitur casus istos ad dominum ratione dominij pertinere. d. l. quæ fortuitis l. pignus. C. de pignorat. act. atqui pignoris, non creditor, sed debitor dominus est: sola enim possessio est quæ ad creditorem transit proprietate penes debitorem remanente l. cum et sortis. 33. § 1. sup. de pignorat. act.: recte igitur in pnti responsum est ea quæ in pignore per fortuitum casum ad debitorem, non autem ad creditorem pertinere. Furtum factum a dicto servo fugitivo ad hostes vere fortuitus casus appellari nequit, non enim est vis major quæ sola vere inter fortuitos casus numeratur d. l. si cum venderet § 1. sup. de pignorat. act. Taleque furtum ideo creditor prestare teneretur, quia scilicet in culpa esset, si non vinceret servum, quem alius diligens pater famil. vinceret d. l. si a bona fide, et quoties culpa præcedit casum, si modo commissa sit in ordine ad talem casum et casus ille ob eam culpam contigerit culpam committens de casu tenetur: tunc enim non tam videtur teneri de casu, quam de culpa quæ casui causam, vel saltem occasionem dedit. Idque generale est in

omnibus

in omnibus, qui alioqui de casu fortuito non tenerentur. l. in rebus. 18. §. 1. sup. commod. l. videamus. 11. §. 1. sup. locat. l. 2. § vis fluminis sup. si quis caut. l. in rebus. 66. in princip. ff. de solut. Nec per fluminis inundationem in re pignorata facta (debitoris respectu) creditoris causa deterior fieri videtur: durat enim primæva principalis obligatio. Quæ cum ita sint quis dubitare poterit commodum per fortuitum casum in pignore eveniens ad debitorem quantum ad proprietatem (de hac enim in presenti agitur pro ut recte accurs.) pertinere debere? commodum enim cuius esse debet, cuius est incommodum l. fin. § sed eam. ff. de furt. l. Julianus. § ex vendito sup. de act. empt.

§. 3.

Si res pignorata non restituatur, lis adversus possessorem erit æstimanda: sed utique aliter adversus ipsum debitorem, aliter adversus quemlibet possessorem. Nam adversus debitorem non pluris, quam quanti debet; quia non pluris interest: adversus autem cæteros possessores etiam pluris: et quod amplius debitor consequutus creditor fuerit, restituere debet debitori pignoratitia actione

Ad §. si res. 3.

Diximus cum accurs. in l. si fundus. 16. § in vendicatione. h. t.: Jusiurandum in litem summo Juris rigore inspecto non tantum concedi, si contra tertium malæ fidei possessorem hypothecaria intentatur; verum et etiam si adversus debitorem qui pignoris possessionem recuperaverat serviana exerceatur: æquitate tamen inspecta ob adductas ibi rationes tale Jusiurandum adversus ipsum debitorem nullum effectum parere posse: hanc que esse Ulpiani mentem in presenti §. attestati fuimus. Subtellissimus tamen Anton. Fab. lib. 16. coniect. cap. 16. pro constanti ostendere conatur Ulpianum in presenti de in litem Jusiurando ~~in presenti~~ non egisse duobus scilicet potissimis rationibus P.a quod Jusiurandum in

Litem

150 in litem ab eo dumtaxat sit faciendum, qui dominus litis
fuerit: creditorem autem non esse litis dominum in hypothe
caria, sed solum debitoris procuratorem. 2.° quod verbum illud
(pluris) de quo hic Ulpianus mentionem facit, non ad estimationem
per Jusiurandum auctam referendum sit, sed dumtaxat ad pig
noris estimationem, quae semper solet esse major, quam debiti. sed
male quidem: non enim Ulpianus noster verba illa adversus autem
ceteros possessores etiam pluris litem estimari adjicere potest ad deno
tandum dumtaxat quod licet per hypothecariam intentatam
contra debitorem medium dumtaxat debitum creditor consequa
tur, non tamen per servianam contra tertios possessores directam
quia scilicet per eam non solum debitum; verum et etiam totum
pignus quod semper debiti quantitatem solet accedere creditor adi
piscitur (ut male faber). Fateor quidem verum esse servianam
solummodo adstringere debitorem ad solvendum debitum, et totum
pignus tertium possessorem; contendo tamen verba illa (sed eti
am pluris) per hoc solum hic ab Ulpiano adhibita non esse: quoni
am si supponimus quod venit supponendum, tertium scilicet pos-
sessorem esse in dolo, et mala fide (si enim bonae fidei possessor est
cessat difficultas l. si fundus. 16. § in vendicatione. 1. hyp. h. t. obstat)
et noluisse arbitrio Judicis parere, quod semper condemnationem
praecedere solet, ut ipse faber. nu. 9., sed condemnationem expecta
re maluisse necessario fatendum est Jusiurandum in litem ad
versus eum creditori deferendum esse: ad aliud enim tale Jusiu
randum introductum non dicitur, quam ut per illud contumacia
estimetur, quae sic estimata condemnationem enscere faciat ut recte
noster Ulpianus attestatur in l. 1. sup. de in lit. iurand. accedit, quod
si qui suo nomine litem contestatus est sibi iusiurandum deferri
adversus arbitrio Judicis parere recusantem petere potest, et ei de
ferrendum venit l. vulgo praesumitur. 7. sup. de in lit. iurand. et
ipse faber recte fatetur at hypothecaria non debitoris, sed credi
toris nomine exercetur: soli enim creditori indulgetur § Item

Servianam

§ Item Serviana. Inst. de act. debitori vero si quiritiarium 151
dominium habet directa rei vendicatio, si tantum bonitarium
utilis dumtaxat concedi solet tit. tit. sup. de rei vendicat. et de
public. in rem. act. aliis longe ineptior, ne dicam stollidior fabri
error in eo est: Putat ideo creditorem litem suo nomine, nisi
usque ad quantitatem debiti exercere non valere, quia in su
perfluo non est creditor, sed procurator debitoris, cum illud ipsum
reddere ei pignoratitia directa compellatur. dictum sane in
dignum tanto subtiliviro Dii mihi Antoniae quaeso quidpe
tit creditor per Servianam, nonne intendit rem petitam sibi
restitui, quia ei pignorata est? certum est hoc ipsum credito
rem expostulare: ut utiliter enim Serviana intentetur, duo
desiderantur, quod scilicet sit agenti res petita obligata § Item
Serviana. Inst. de act., et quod sit possessa a reo, sive vera pos=
sessione, sive ficta ex suo dolo resultante d. l. si fundus. 16. §.
in vendicatione. Deinde iterum a te expostulo: nonne super
fluum, idest illud quod excedit debiti quantitatem est tam obs
trictum, quam illud quod adaequat debitum? certe sane, Pignus
enim individuum est l. Rem hereditariam. 65. §. de evict., et non
solum pro toto debito integra res obligata est; verum etiam, et
pro minima parte debiti l. quamdiu. 6. et pass. ed. de distract. pign.
l. 1. et. 2. ed ~~vendit~~ debit. vendit. pign. impedir. non poss. in tan
tum quod pro minima parte debiti potest creditor totam rem pig
noratam venire l. si necessarias. 8. § si unus. sup. de pignorat.
act. Quomodo igitur affirmas creditorem hypothecaria a
gentem, quantum ad id, quod debit quantitatem excedit non esse
creditorem, si illud superfluum est etiam ei pignoris nomine obstric
tum? Quomodo etiam quantum ad illud superfluum debitoris pro
curator esse poterit, si nil nisi suum negotium agit hypothecariam
exercendo? Certum enim in nostro iure illum demum procura
torem appellari, qui negotia aliena (et consequenter non sua) man
dato domini administrat l. 1. sup. de procurat.; ut enim res sua ne

mini

nemini servire dicitur l. in re. 26 sup. de servitut. urb. pred. l. uti frui. 5. sup. si usufr. petat.: ita contra, nec quemquam rerum suarum procuratorem, aut servum perhibemus. l. licet. 24. §. 13 cui sup. de procurat., cum hec nomina, et officia sint relativa, et ad aliud dominum respectum habentia et licet illud superfluum debitori restituere teneatur, ob id ellig procurator non recte appellatur, sitem enim exercet suo nomine, et ob suum interesse, et non debitoris valde enim creditorum interest pignori incumbere § furti actio Inst. de oblig. que ex delict. nasc.

a Et quod amplius. Ratio Dub. Commodatarij, et conductores, illud quod occasione rei commodatæ vel conductæ consequuntur, domino non restituere tenentur, sed sibi ipsis reservant l. Is quirem. 7. sup. locat. l. ult. §. sed cum in secundum C. de furt.: Ergo etiam et creditor quidquid occasione rei pignoratæ consequutus erit, sibi reservare debet, non autem suo debitori restituere; magis enim favere debemus creditori, qui vere pignus possidet quantum ad omnes causas accepta usucapione l. servi. 16. §. de usucap., quam commodatario et conductori, qui nullo modo possident, sed tantum sunt in possessione, quod longe diversum est l. si quis ante. 10. vinct. l. 3. § sed si is qui. 20. §. de acquir. posses. l. certe. 6. § Is qui rogavit §. de precario

Decid. Pignus non datur creditori, ut ex eo sibi lucrum faciat, sed ut per illud sibi, hæque indemnitati cautum sit, ne quo casu si fieri potest debiti, acturam patiatur l. si mandatu. 39. § ultim. sup. de mandat. l. 4. § addici §. de fideicomiss. libert. at qui in proposito præsuponitur creditorem ex parte condemnationis totum suum debitum consequutum fuisse: recte igitur ab Ulpiano nostro responsum erit, illud superfluum, quod debiti scilicet quantitatem excedit cum debitori suo restituere teneri l. qui occidit. 30. §. 1. sup. ad leg. aquill. l. creditores. 15. §. de furt. l. ult. §. de distract. pignor. Soluto enim debito ad pignus recuperandum pignoratitia directa

debitori conc

debitori conceditur l. si rem. 9. § omnis pecunia. sup. de pigno
rat. act. l. grege. 13. § etiam l. 8. Nec apud eum ullo modo re
manere potest, non tamquam lucrum, ut diximus, nec tan
dem ut pignus, cum illius causa sit iam finita per debiti sci
licet solutionem. Et licet commodatarij, et conductores illud
quod occasione rei commodatæ vel conductæ per furti actionem
consequuntur, sibi reservent; non tamen inde sequitur quod
in pnti hoc in creditore verificandum veniat. Diversa enim est
ratio creditoris, et commodatarij. quoniam Iusiurandum ob
tantummodo creditori conceditur, quia interest eius pignori
incumbere, potius quam in debitoris personam experiri §
furti actio Inst. de oblig. quæ ex delict. sicque per tale iusiuran
dum pignore recuperato, aut eius ætimatione consequuta
nil amisisse dicitur, cum licet si pignus semper possidisset nil
tamen amplius hodie haberet; non enim usus aliquis
ei competere potest, in tantum quod si pignore debitore
inscio utatur furtum committat l. si pignore. 54. §. de furt.
At commodatario et conductori datur actio furti, non tan
tum propio eorum nomine, sed etiam ad solam ipsorum
utilitatem, tamquam quorum intersit propia quadam
ratione, quia per furtum rei commodatæ, vel locatæ amit-
tunt usum quem habebant, et commodum, quod hodie
haberent si furtum factum non fuisset: est enim furtum
interversio non dominij, sed usus tantum, vel possessionis
l. 1. § ult. §. de furt. l. quæ inventa. 40. tit. eod., quod propter non
est mirum si in compensationem amissi usus eis concedat.
quod ultra per condictionem furtivam actione furti conseque
ti erunt. In actione leg. aquill. si servus pignori datus occisus
sit idem fere iuris est d. l. qui occidit. 30. § 1. sup. ad leg. aquil.
sed de utili dumtaxat de qua ibi Paulus, non autem de

directo

directa; directa enim soli domino competit l. Item mela. 11. § Legis autem l. liber homo. 13. in princip., et § si servus. cod. tit. at creditor numquam eodem tempore, et creditor, et dominus esse potest l. penult. § 1. ad finem ff. de except. rei iudic. l. neque pignus. 45. de regul. Jur.

L. 22 Modestinus lib. 7. differentiarum

Si Titio quirem meam ignorante me creditori suo pignori obligaverat, heres extitero, ex post facto pignus directo non convalescit: sed utilis pignoratitia dabitur creditori

Ad L. Si Titio. 22.

Ratio Dub. quoties res aliena oppignorata extitit, ad hoc, ut pro ea persequenda serviana utilis creditori concedatur, non sufficit quod unus et idem dominus, et debitor conventionis tempore reperiatur; maximopere enim inspicere interest, an ille qui de pignore convenitur, domino pignoris successerit, an vero dominus debitori. In 1.o casu utilis serviana creditori indulgetur, quoniam improbus est debitor qui resistit quominus utilis actio contra ipsum moveatur exceptione rei alienae opposita, cum eo tempore quo dedit suam esse affirmaverit, et sic ad contra factum veniat ad suam utilitatem, quod aquire omnino reprobatum censetur l. Post mortem. 25. sup. de adopt. In 2.o autem talis pigno serviana utilis denegatur: cessat enim improbitas et debitoris dolus, licet conventionis tempore dominus reperiatur. ita expresse Paulus in l. Rem alienam. 41. sup. de pignorat. act. at qui in pnti a Modestino pertuponitur pignoris dominum debitori successisse, a quo res sua fuerat oppignorata, et non e contra; debitorem domino pignoris: nulla igitur actio in proposito quantumvis utilis creditori adversus pignoris dominum concedenda venit: alteri enim per alteram iniqua conditio inferri non valet vulg. l. non debet. 74. de regul. Jur.

Iuris interpretes, tam Antiqui, quam Moderni vadek. re-
porquent in Modestinum, cum Paulo conciliando alciatus lib. 7.
Parerg. cap. 14. putet, apud paulum dictionem sumsim
vertendam esse in dictionem (non) interrogatione etiam addita
quasi sit legendum: nam est idem diendum? quod sane fal-
sum est, cum sequenti statim Paulum in tali casu nullo
modo dubitasse. Alij sunt qui putant Paulum sequentem
fuisse secundum veritatem; Modestinum vero secundum
scripturam quod ex merito a subtilissimo viro Antonio Fabro viro
consulendo adhibendum. ff. de rebus alienam. ff. vers. nonne est impugnatus. Do-
ctissimus vir Jacob. Cuiat. lib. 29. Observat. cap. 26. quo se veritat
nescit: partim enim contendit Paulum cum Modestino pugna-
re, dum inquit: sed plane dubitandum est in hac quæstione Modestinu
cum Paulo pugnare? et partim sic conciliandos esse existimat,
Paulum videlicet intelligendo, si directam actionem creditori de-
est, non vero si sem. quod sane inprobabile est, cum ita ca-
ret, non vero si sem. quod sane inprobabile est, cum ita ca-
ret, non vero si sem. quod sane inprobabile est, cum ita ca-
ret

156 ~~16~~ 20. de verb. oblig. l. si ita stipulatus 126. § Chrysogonus versic. sequens stipulatio tit. eod.; maxime cum solida iuris ratione ista interpretatio validetur. Jus enim nostrum constituit adversus debitorem qui rem alienam, vel alij obligatam pignori dedit contrariam actionem pignoratitiam dandam esse l. si rem. 9. l. Tutor. 16. § contrariam sup. de pignorat. act.: ~~eamque~~ at in proposito fuit res aliena pignori data mirum itaque non est ~~qui~~ si pignoris dominus qui heredis titulo debitori successit ~~directa pro~~ contraria pignoratitia teneatur: heres enim una, et eadem persona cum defuncto censetur l. heres et hereditas. 22. §. de usucap. novell. 48. in princip. de Jureiurand. a morient. prestit., eiusque factum prestare tenetur l. Ex qua persona. 149. de regul. iur. l. cum a matre 14. C. de rei vendicat., et tot. tit. C. de heredit. act.: Nec refragatur Anton. Fabr. obiectio ub. sup.: potius scilicet modestinum intelligendum esse de reali hypothecaria, et Paulum de personali pignoratitia, quam e contra, quasi argumentum ad cognoscendum de qua actione tractetur sumi debeat a rubrica titul.; Regula enim ista procedit quoties scilicet sumus in dubijs, secus in claris pro ut in pnti: Expresse enim modestinus de pignoratitia actione hic agit, quod est intelligendum de personali pignoratitia contraria: verba enim sunt intelligenda, ac interpretanda secundum propiam significationem, et ab ea nullo modo est recedendum l. non aliter §. de leg. 3. (nisi ex subsequentibus contrarium colligatur, pro ut in d. l. Rem alienam. 41. ubi propter verba in medio posita, videlicet: hoc enim modo pignoris persecutio concedenda non est creditoris colligitur Paulum in princip. et fin. d. l. non de personali, sed de reali hypothecaria utilitamen egisse; verba enim per prius et posterius intelligi debent l. hoc legatum §. de leg. 3.). At secundum propiam significationem (actionis pignoratitiae stilis) contraria pignoratitia continetur

l. si quasi

l. si quasi. 3. d. l. si rem. 9. § contrariam l.is Tutor. 16. sup. de pign. act. non autem hypothecaria utilis. hec enim conceditur ad pignus recuperandum directa scilicet deficiente, d. l. Rem alienam 41. sup. de pignorat. act.; illa autem ad recuperandum id quod creditoris interest rem alienam ei oppignoratam non esse d. l. Tutor 16. § contrariam cum similib. Nec novum in nostro iure est, quod sub titulo de pignoribus de pignoratitia personali agatur, ut videre est ex l. qui pignori. 19. h. 8. et C. contra quod sub titulo de pignoratitia actione, de pignoris obligatione constituenda, et consequenter de reali hypothecaria tractetur, ut constat ex l. 1. § si igitur 1., et ex l. si debitor. 2. sup. de pignorat. act. Ex predictis liquet modestinum in pnti nil aliud querere quam: an pignus rei alienae constitutum, si postea illius dominus debitoris heres factus fuerit, an ex hoc convalescat, et recte negative resolvit; licet enim regula sit successionem habere vim ratihabitionis at pignus rei alienae constitutum per domini ratihabitionem validetur l. si fundus. 16. §. si nesciente. h. t. Predicta tamen regula non militat in his que defunctus gessit nomine suo, sed in his tantum que gessit nomine sui heredis, videlicet, si rem eius obligaverit pro ut in l. Paulus respondit. 29. in princip. et §. 1. h. t.; Ratum enim habendo aliquod negotium illud meum faceo nequeo, si meo nomine non fuerit gestum l. si pupilli. 9. § sed si ego. sup. de negot. gest. Quo dubio sic negative resoluto (quantum vis facite) iterum expresse querit: an saltem adversus verum pignoris dominum uti in debitoris heredem actio contraria pignoratitia creditori concedenda sit, cui recte affirmative respondit: heres enim defuncti factum prestare tenetur d. l. ex qua persona. de reg. iur. et d. l. cum a Matre. 14. Ed. de rei vendicat.

L. 23. Idem lib. 3. regularum

Creditor pignora sibi obligata ex causa pignoris, locare recte poterit

Ad. l. Creditor. 22.

Ratio dub.

138 Ratio Dub. Pignus non datur creditori, ut ex eo lucrum aliquod faciat, sed ut per illud sibi sue que indemnitati cautum habeat, nisi cum anti Chresis contracta est sive expresse ut in l. si pecuniam 33. sup. de pignorat. act. l. si 15 qui. 11. §. 1. sup. h. T. l. si ea pactione. 14. l. si ea lege. 17. c. de pignorat., sive tacite, ut in l. Cum debitor. 8. §. quibus mod. pign. vel hypoth. fac. contr. at qui si liceret creditori prædia sibi oppignorata alijs locare, ex re pignorata lucrum sibi consequeretur; sicut enim venditio sine prætio esse nequit, et rursus prætium absque pecunia numerata l. 2. §. 1. sup. de contrah. empt. § Item prætium Inst. de empt. et vendit. Ita nec locatio potest fieri absque mercede, nec merces illa constitui quam in pecunia numerata l. si vir uxori. 52. §. de donat. inter. vir. et uxor. l. si merces. 23. sup. locat. et conduct.; Et quemadmodum emptor actione ex vendito ad prætij solutionem tenetur, nec aliter liberatur, quam si faciat pecuniam accipientis l. Ex empto. 11. §. 1. sup. de act. empt.; Ita nec aliter liberatur conductor solvendo mercedem, quam si dominium pecuniæ transferat in locatorem l. Julianus. 13. § sin locatus. 11. sup. de act. empt.: non poterit igitur creditor prædia sibi obligata alijs locare Quanto magis, quod inscio debitore per se vel per alium pignore utendo furti tenetur l. si pignore. 54. §. de furt.: qui enim per alium facit per semet ipsum facere videtur l. 1. § de iecisse. §. de vi et vi arm. l. hoc iure. § de iecit. de regul. Iur.

Decid. Licet creditor pignoris dominus non sit, tamen vice, et loco domini quodammodo habetur, tamquam ipsius procurator in rem suam l. si pignori. 29. sup. famil. Ercis.. at facere non tantum potest, sed etiam debet in pignore, quidquid dominus, et alius diligens pater familias facturus esset l. Ea igitur. 14. sup. de pignorat. act.. atqui quilibet diligens Pater familias non pateretur prædia sua, sive urbana, sive Rustica illocata remanere; Prædia enim Rustica per culturam meliorantur l. non intelligitur § divi fratres. §. de iure fisci, et ex urbanis locator mercedem sibi abrahit: recte igitur

hic respo

hic responsum est creditorem posse pro dia sibi obligata alijs lo 159
care. Imo si ea non locat pignoratia directa tenebitur. Ea enim
actione creditor debitori suo de dolo, et ~~ut~~ culpa tenetur l. si cum
venderet. 13. § venit. 1. sup. de pignorat. act. qui autem neggli
gens est qui non facit quod facere debet, eo ipso facit contra id
quod facere debet secundum Juris regulam l. qui non facit. 12.
de regul. Jur.; Ideoque solemus dicere non minus culpam contra
hi in omittendo, quam in committendo, et quamvis regulariter mul
to levius, interdum tamen etiam gravius, quam enim multa
sunt, quae non modo sine culpa, sed etiam sine scelere praetermitti
non possunt. Itaque cum dicimus teneri creditorem de non facto suo
, hoc ipso satis dicimus teneri cum de facto suo, quamvis minus proprie
, sufficit enim ea ratione miserum debitorem fieri pauperiorem
, ut offendat iuris naturalis, et civilis regula, quae non patitur alteri
per alterum iniquam conditionem inferri vulg. l. non debet
alteri. 74. l. factum. 123. de regul. Jur. Nec per talem locationem
ullum lucrum sibi creditor captat: merces enim perceptas prius
in usuras (si forte ei debentur), deinde in sortem imputare tenetur
, et si ultra sortem et usuras aliquid ex mercede remanet id totum
debitori pignoratia directa restituere compellitur l. 1. et. 2. C. de pig
norat. act.

§. 1.

Pignoris obligatio etiam inter absentes ex contractu obligatur

Ad. §. Pignoris. 1.

Ratio Dub. In omnibus contractibus, etiam in his qui re perficiuntur
voluntatem, et effectum contrahentium ex utraque parte concur
rere opus est l. In omnibus. 35 l. In omnibus. 58. §. de oblig. et act.;
aliud enim est contrahere, et aliud velle contrahere, quemadmo
dum aliud est pignus obligare, et aliud est velle illud obligare. qui
enim dicit in omnibus contractibus consensum requiri, intelligitur
haud dubie de presenti consensu, qui interveniat non tantum in

contractus

contractus tractatu, sed etiam in ipso contractu. quomodo igi
tur fieri potest ut presens interveniat concensus inter absentes?
Porro pignoris appellatio propria, quae traditionem exegit diuturna
pugno, quia scilicet res quae pignori dantur manu traduntur l. Pleb.
est. 138. § pignus. de verb. signif., quomodo igitur debitor in urbe
sidens creditori suo in provincia commoranti manu sua pignus
tradere poterit? Sane hoc impossibile est, et consequenter nulla
obligatio isto modo contracta: Impossibilitas enim, sive naturalis
sive civilis nullam penitus reddit obligationem l. Impossibilium
185. de regul. Jur. l. filius. 15. §. de condic. Instituit.
Decid. Concensus non tantum inter presentes intervenire potest, ve
rum et etiam inter absentes, aut per nuntium, aut per Epistolam,
nam si debitor per nuntium, aut per Epistolam mittat ad creditorem
rem pignorandam, et litteris vel nuncio declaret se ei velle rem mis-
sam pignori dare et creditor etiam litteras acceptando se talem rem
in pignus velle habere nuntio, vel alijs litteris manifestat, negari
non potest, quin concensus presens intervenerit, et quin res oppigno
rata a creditore tradita videatur, quin enim per alium facit
per se met ipsum facere videtur l. si ita § quod si quis. et § gessisse
§. de administrat. Tutor. l. 1. § de ie cisse. §. de vi et viarm. l. hoc iure
§ de iecit. de regul. Jur.. Et traditio etiam absenti per mediam per
sonam fieri potest l. 1. § per procuratorem l. qui absenti. 38. l.
praedia. 48. §. de acquir. posses.. qua ratione donationem absenti
factam validam esse placuit. l. absenti. 10. §. de donat.. valida erit
igitur pignoris obligatio inter absentes per literas, vel per nuntium
celebrata, nisi continuo ac statim post lectas litteras creditor testa
tionem interponat contrariae voluntatis, ut Paulus noster, quamvis
in specie dissimile loquitur in l. si filius familias. 16. sup. de SC. Maud.
Nec quod medio tempore debitor mutaverit voluntatem impedit
perfectionem contractus, nisi de mutatione illa certio averit ab
sentem ante praestitum ab eo concensum l. 1. §. 1. sup. quod iussu

l. sed et tota

L. Sedet Socius. 17. §. 1. f. pro socio

L. 24. Idem Lib. 5. regular.

In quorum finibus emere quis prohibetur, pignus accipere non prohibetur

Ad L. In quorum. 24.

Ratio Dub. Non est dubium in legem committere, ac incidere eum, qui verba legis amplexus contra legis mittitur voluntatem ita Impp. Theod. et Valent. in l. non est dubium. 5. Ed. de leg. et constitut. princip. et Paulus in l. contra legem. 29. sup. de legib. at qui si licent magistratibus in provincijs in quibus suo munere fungentur pignus accipere facile legis fraudem committere possent: magistratibus enim in provincia in qua resident bonorum emptio interdicta est (nisi sint paterna quae a fisco distrahantur, quoniam cum bona publicata quamdiu apud fiscum remanent perpetua quandam praeferant expiationem criminis, quod publicationi causam dedit, cuius memoriam cum eorundem bonorum recuperatione deleri quantum fieri potest sane interest filij, adeoque quodammodo Reipublicae poterit magistratus ea emere L. qui officij 62. sup. de contrah. Empt.) Et in tantum verum est aliorum bonorum emptionem eis interdictam esse, ut non solum per se, verum et etiam, nec per interpositam personam emere valeant, et si emant, non solum ad rei restitutionem conveneri possunt, verum et etiam in quadruplum ex Divi Severi, et Antonini rescripto ita Martianus in L. non licet. 46. sup. de contrah. empt. at per pignoris constitutionem emendi bona debetoris creditori ansa praestatur: Non solum enim creditor pignus tertio vendere potest si ei statuto die debitum non solverit, ut ex illius venditione possit sibi satisfacere, et pecuniam sibi debitam recuperare L. a divo Pio. 15. § si pignora. et pass. j. de reiudic. verum etiam et sibi emere potest, et non solum potest, sed etiam tenetur L. 2. C. si in caus. Judic. pign. capt. sit non poterit igitur magistratus in sua provincia pignora a debitoribus suis accipere, distrahendo enim illa facile possent compellere miseros debitores ad pignora distrahenda minoris iusto pretio, cum magistratuum persona

propter

162 propter eorum dignitatem, et potestatem remittis plerumque
sit, si quando forte fiscum eum exhibere velint L. Unic. C. de Mur.
fisc. Provinc. vel ad eum partin. Sponsalit. de dr. Aperiat. de rebus
melius cautis L. Unic. C. de rescind. vendit. L. Unic. C. si quacunque pu
dicitia potest. l. 1. C. de Liberat. pecun. patrocin. Liberg. prest. Et rari reperi
untur, qui dignitate, et potestate sua sic utantur, ut non etiam plu
rimque adhibeantur L. 2. sup. de his qui sunt sui vel alien. iur.
Decid. Fiscum publicum neminem damnosum esse debet L. vid. hier. lg
sup. ex quib. caus. major. sicut nec privatum L. si quis ex negligentia
tribus 7. L. testam. quemad. aper. L. Si Servus. 61. § quod vero. ff. de furt.
neque enim ad minorem nocere cuiquam dignitatem illam oppri
met L. ad Julianum 6. C. de metus caus. Principum vero in majo
ribus, et in supremis magistratibus, quos credit Princeps non alios esse
vindicaturos, quam esse ipse vindicatus L. Unic. sup. de Offic. pretor.
prov. Atque si eis non licent pro mutua pecunia alteri data pigno
ra accipere eorum dignitas eis esse damnosa. Plus enim cautionis
semper esse solet in re, quam in persona vulg. l. Plus in cautionis
de regul. Jur., et expedit etiam publicis creditoribus pignoribus nicum bene
quam in debitorum personas etiam si maxime illorum debita
peniri § Furtia alio Inst. de Obligat. quae ex delict. nasc.: recte igitur in
Pub. responsum extitit magistratibus in hac provincia pignora aut
pere in debitorum non esse. Et licet Emptiones, et donationes quae
rumquunque rerum, tam mobilium, quam immobilium fieri de
bis rebus agatur quae ad alienationem, aut ad vectes pertinent, per Jus
Constitut. in l. Unic. C. de contract. Judic. eis prohibitis videantur, nonta
men inde sequitur oppignorationes etiam eis interdictas esse debere.
Supradictis enim contractibus ideo eis prohibentur, quia timet legis
lator, ne tenuiores a potentioribus opprimerentur, cum ex tenuis modicum
valetudo magnum lucrum captarent, et quamvis nec passim, nec
semper id accidat, sibi tamen, et debet prudens legislator cavere
ne accidat, id quod accidere potest l. hi quis domum. g. § 1. verse

Idem

Idem quaeritur. sup. locat. quae constitutio fuit sane aequissima et
Reipublicae utilis, quamdiu magistratus, sive urbani, sive Provin
ciales, non nisi temporalem potestatem, et administrationem habue
rent, sed facta est perinqua quomodo in beneficio Principis
Paulus loquitur in l. ex facto. 43. versic. etenim. ff. de vulg. et
pupil. ex quo caeperunt magistratus esse perpetui, sic enim fieret
ut eis perpetua commercio interdiceretur, quod esset iniquissimum,
et contra ius gentium l. quod si minor. 24. § non semper sup. de mino
ribus, ideoque ab eo tempore contrario usu sublata est) In pignoris
autem contractu periculum coactionis cessat. Licet enim magistra
tus aliquid in pignus accipiat, sed non devenitur ut ipse accipiat illud
sibi in solutum, vel in emptionem, sed ut no soluta ad diem pecu
nia alij vendat pro suo debito quod est a iure permissum l. non
est novum. 44. ff. de acquir. rer. dominio, et tunc tenetur id quod
ultra sortem, et usuras acceperit pignoratitia directa debitori
suo restituere l. Eleganter. 24. § si vendiderit. 2. sup. de pignorat.
act. l. cum convenit. 20. § si res pignorata ult. h. t. Nec per huius
modi pignoris constitutionem res alienas emendi magistratibus
occasio praestatur. Creditor enim non potest sibi emere pignus a
se ipso iure creditoris venditum, quoniam non potest idem esse
esse emptor, et venditor, cum necessario venditoris, et empto
ris distinctae personae esse debeant l. 1. sup. de rerum permutat.
adeo ut si creditor emat illud per interpositam alterius personam
nil agat, talisque venditio nullius esse momenti dicatur l. qui
sub imagine. 10. C. de distract. pignor. Illud autem quod dici
solet teneri creditorem rem sibi oppignoratam emere de illa
emptione intelligendum est quae fit officio Judicis, et eius im
perio, licet urgente ipso creditore: quae non tam a credi
tore, quam a debitore ipso fieri intelligitur. factum enim in
iudicis, est factum partis. l. 1. et. 2. C. si in caus. Judic. pign.

capt. sit

capt. sit L. 1. cd. si antiq. credit. pign. vend. Inde est quod hoc casu debitor cuius res vendita est, et cui soluto proficit de evictione teneatur, et non creditor, qui rem vendi postulavit L. si ob causam 13. Ed. de Evict. Ex quo apparet quam graviter decipiantur nostri pragmatici, qui leges omnes et Rubricas Pandectarum et Codicis de distractione pignorum loquentes, ad eas venditiones accommodant, quae hodie sub hasta fiunt postulantibus creditoribus authoritate Judicis, quae tamen non ad alium titulum pertinent quam ad supra dictum sin in caus. iudicat. pign. capt. sit, et ad d. L. ac Divo Pio Pr. de re Judicat. Omnia enim pignora venduntur hodie tanquam Judicialia cum omnia etiam Conventionalia Judicis autoritate capiantur, nec privata pignoris venditio, et extrajudicialis fere ulla sit, sed omnia fiunt publice, et autoritate Judicis interveniente. Ex quibus observandum remanet hodie licere magistratibus, quibus res aliqua oppignorata fuit ~~cum~~ sibi emere, tamet si olim nec per interpositam personam esset hoc eis permissum d. L. qui sub imagine. 10. Ed. de distract. pignor. Cum enim hodie (ut dictum extitit) pignora omnia etiam conventionalia autoritate Judicis distrahantur cessat fraudis suspicio; Judicis enim decretum omnem fraudis suspicionem tollit L. 1. in fin. sup. de offic. praesid. L. 2. §. Publicanus j. de vi bonor. raptor. L. minis. C. de acquir. poss.

L. 25. Idem. Lib. 8. regularum.

Cum vitiose, vel inutiliter contractus pignoris intercedat, retentioni locus non est, nec si bona creditoris ad fiscum pertineant

Ad. L. cum vitiose. 25.

Ratio Dub. Jus retentionis datur naturaliter possidenti, conceditur enim depositario L. Bona fides. 31. § incurrit. sup. deposit. L. sufficit. 33. sup. de condict. indeb. quem dicimus solum modo naturaliter possidere L. comuni. 7. § neque colonis sup. comun. dividund. L. vide

amus

Videamus 38. § si possessionem. ff. de usur. atqui creditor cui pignus etiam inutiliter contractum datum est illud naturaliter possidet. Possessio enim naturalis illa dicitur quae corpore possidetur, nec interest, utrum iuste, aut iniuste l. 3. § ex contrario. ff. de acquir. posses. ergo et indulgendum est creditori pignus inutiliter contractum possidenti. quanto magis quod retentio etiam ei qui vitiose possidere dicitur conceditur, praedoni enim datur l. Domum. 5. C. de rei vendicat., quem sane vitiose possidere negare nequimus, cur igitur in proposito creditori non concedatur? absurdum enim est melioris conditionis esse praedonem, quam bonae fidei possessorem ut ex se satis patet

Decid. Retentio non conceditur inutiliter, ac vitiose possidenti l. 1. in fin. sup. C. T. atqui hic a Modestino praehuponitur creditorem pignus vitiose contractum possidere recte igitur huic creditori retentio denegatur. In specie autem d. l. Bona fides. 31. § 1. sup. deposit. non ideo depositario conceditur retentio, quia scilicet naturaliter possideat, sed quia praehuponitur fuisse dominum rei depositae, quam ignorans in depositum suscepit, et ignorans quoque restituit, et transtulit in furem. Et in specie d. l. domum. 5. ob impensas in re vendicata per praedonem factas ei conceditur retentio, quem sane eas saltem per viam retentionis deducere posse aequitati naturali consentaneum est l. Plane. 38. vers. sed benignius. sup. de petit. haeredit., non autem ob bonam naturalem possessionem

a Nec si bona. Ratio Dub. In pleriisque casibus melior est causa fisci, quam privatorum, ob multa privilegia que fiscus habet, privati non habent de quibus in tit. de iure fisc. ff. et C. Lib. 10. tit. 1. et C. de pupil. fisc. Ergo licet privato creditori pignoris inutiliter contracti retentio non concedatur, non inde tamen sequitur quod fisco creditori illa veniat deneganda alioqui sequeretur in pignoris causa non meliorem esse conditionem fisci quam alterius

alterius cuius libet privati creditoris, quod tamen falsum est l. quae mihi. 28. l. autem 46. § fiscus. ff. de iur. fisc.

Decid. Fiscus in omnibus causis in quibus non habet privilegium iure comuni privatorum utitur; imo vero interdum peioris est conditionis, adeo ut non erret qui in dubio pro privato contra fiscum respondeat l. non puto. 10. ff. eod. ill. tit. l. Item veniunt. 20. § in privatorum. sup. de hereditat. petit. atqui circa pignora nullum privilegium nisi in dd. ll. quae mihi 28. et l. autem. 46. § fiscus. contentum fisco conceditur. Ergo extra hos casus nulla differentia constituenda est inter causas fiscales, et privatas maxime in proposito cum regula sit pro pignore inutiliter contra eo retentionem competere non posse d. l. 1. sup. h. 8.

L. 26. Idem lib. 4. Responsorum

Fideiussor impetravit a potestate, ut et antequam solveret, pignora ipse possideat, quasi satisfacturus creditoribus: nec satisfecit: modo heres debitoris paratus est solvere creditoribus: quaero an pignora fideiussor restituere cogendus sit: Modestinus respondit cogendum esse

Ad l. Fideiussor. 26.

Ratio Dub. Quodquis facere debet, nullo ad id faciendum praefinito tempore, fieri quandocunque potest, et satisfacit, qui quandocunque facit: sola enim temporis limitatio illa est, quae impedit, ne post tempus fieri possit, quod ante fieri debuit l. Imperator. 8. sup. de postul. l. Thais. 41. § inter caetera tempora ff. de fideicomiss. libertat. Ergo si debitor pignus fideiussori dederit, ut satisfaciat vel etiam si fideiussor ~~ad hunc~~ ut creditori solvat pignus impetraverit a potestate non poterit heres debitoris ob id solum, quod non statim fideiussor creditori solverit illud condicere licet solvere paratus sit: heres enim factum defuncti praestare tenetur vulg. l. Ex qua persona de regul. iur. l. cum a matre. 14. ff. de rei vendicat., et quod semel placuit amplius displicere non potest vulg. l. quod semel

Semel. de regul. Jur. l. Judex, l. Paulus l. Post rem. l. cum quis rebatur. ff. de rei iudic. l. 1. § fin. ff. de question. l. divi fratres. de penis

Decid. quoties datur pignus fideiussori et creditori debitum solvat, sive a Judice, sive a parte, quod unum et idem est (factum enim Judicis pro facto partis accipitur l. 1. et. 2. C. si in caus. Judicat. pign. capt. sit) inter debitorem et debitorem contrahitur non tam quod aliquid promiserit fideiussor se facturum, quam quia debitore dante acceperit, et accipiendo se obligaverit ad faciendum, quod ut faceret pignus accepit l. Jurisgentium. 7. § 1. sup. de pact., diciturque hic contractus innominatus (facio, ut facias), ex quo datur repetitio eius quod datum est, et actio praescriptis verbis si non fiat quod convenit l. naturalis. 5. § at cum do sup. de prescript. (nec est quod quis dicat esse hoc nudum pactum quo promiserat fideiussor se creditori soluturum, ex nudo autem pacto nullam dari actionem, neque ullam nasci obligationem civilem, quae contractum possit inducere ex parte illius qui accepit. non enim pacti nudi nomine, aut iure censeri potest ea conventio, quae traditione ex una parte munita est l. Dominus. 8. sup. de prescript. verb. l. ult. C. de rer. permutat. Intraditionibus autem rerum quodcunque pactum interpositum sit id valere manifestum est l. Intraditionibus. 48. sup. de pact. l. venditor. 13 sup. comun. praedior. Urban. l. Ei fundus. 19. sup. de servitut.) non est igitur decipiendus debitor qui per manum Judicis pignus fideiussori et suo creditori solverit tradidit non alio quitraditurus l. ult. C. de pact. inter Empt. et vendit., et danda per consequens debitori aut eius haeredi ad pignus recuperandum actio erit d. l. naturalis. 5. § at cum do. sup. de prescript. verb. nam quem ad modum in omnibus obligationibus in quibus dies non apponitur, praesenti die debetur l. In omnibus. 18. de regul. Jur. Ita in omnibus quae faciendae sunt non adiecto tempore, si statim non fiat quod

fieri

168 quod fieri statim potuit iustam condicendi causam habet. Is uig
gratia faciendum statim fuit, quod fieri debuit, si modo potuit l. nil
peti potest. 186. eod. ill. tit., nō quasi mora ipso iure ob non secutam
solutionem contracta sit (nec enim mora illa contrahi intelligitur
ubi nulla petitio ac interpellatio est l. si pupillus. 127. §. de verb. oblig.
l. nulla intelligitur. 88. §. de regul. iur.) sed quasi manente contrac
tu imperfecto quamdiu ex parte fideiussoris adimpletus non est, quod
sufficit ut competat debitori hæredive eius repetitio: debuerat enim esse
deligentior in solvendo, ac se ipsum interpellare, ut contractum hunc
innominatum, et imperfectum ex parte sua impleret, atque ita
condicendi facultatem debitori, aut eius hæredi per præriperet, ut
in l. nuda 5. c. de contrah. et commit. stipu. sat. Accedit quod sicut
si per multos forte menses, aut annos steterit, nec creditori solverit
quamdiu debitor, aut eius hæres non condicit pignus quod fideiussori tra
didit, permittitur fideiussori debitum solvere creditori, et contractum
ex parte sua implere, ac perficere: Ita e converso similiter
quamdiu contractum non implet debitori, hæredive eius pignus condicere
est permittendum, quia tamdiu verum est fideiussorem contractum
non implevisse, neque ex quo cœperit debitor, vel hæres eius condicere
implere amplius posse. Finis etenim implendi est, quando pignus con
diceretur, et eo nomine iudicium acciperetur arg. l. si Titius. 9. §. de
verb. oblig.

§. 1.

Pater Seio mancipato filio facile persuasit, ut quia mutuam
quantitatem acciperet a Septitio Chirographum præscriberet sua
manu filius eius, quod ipse impeditus esset scribere, sub comme
moratione domus ad filium pertinentis pignori dandæ. Quærebatur
an Seius inter cætera bona etiam hanc domum iure optimo possid
ere posset, cum Patris hæreditate se abstinuerit, nec metueri ex hoc
solo, quod mandante Patre manu sua præscripsit instrumentum

Chirograph

Chirographi, cum neque concensum suum accommodaverit Patri aut signo suo, aut scriptura. Modestinus respondit: cum sua manu domum suam futuram Seius scripserat, concensum ei obligationi dedisse manifestum est

Ad. § Pater. 1.

Ratio Dub. Non debet esse filius deterioris conditionis, quam alias esset, ob id solum quod patre mandante, et ei obtemperandi causa chirographi instrumentum in quo suae domus obligatio continebatur, patris nomine creditori paterno scripsit; aliter enim officium suum esset eidem nosum. quod iura maxime aborrent; nulli enim, sive publicum, sive privatum officium suum damnosum esse debet l. si servus. 61. § quod vero. ff. de furt. l. 3. § ult. ff. de testib. l. si quis in signatoribus. 7. testam. quem adm. aper. l. videlicet. 29 sup. ex quib. caus. major. Et ex obedientia sua damnum traheret, quod leges non patiuntur: Praetor enim filio iussui paterno obtemperanti miseratio rem suam indulgeri solet l. ait Praetor. 2. sup. quod cum eo, et licet hic filius mancipatus praeponetur, et per emancipationem tolletur patria potestas, remanet tamen ratio reverentiae quae per emancipationem non intercidit, nec quicquam cum patria potestate comune habet l. adoptivum. 8. sup. de in ius voc. l. 4. ff. de curator. furios. ob quam contradicere patri filius non recusavit arg.° l. qui onerandae ff. quarum rer. act. non detur l. si Pater cogente. 22. ff. de ritu nuptiar. l. si superstite. 5. ed. de dolo l. penult. ff. de furt. at qui si Seius filius debitoris chirographi instrumentum non scripsisset sine dubio esset: Domum eius Septitio creditori non esse obligatam; Pignus etenim rei alienae citra domini concensum constitui non valet l. si rem. 9. l. alienam. 20. sup. de pignorat. act. at Pater nullum ius in bonis filii emancipati habere dicitur l. 1. ff. si a parente manum. sit l. Placet. 79. ff. de acquirenda haeredit. Ergo quamvis filius emancipatus Patris nomine dictum instrumentum scripserit domus eius ob id dum taxat

non poterit

170 non poterit ~~domus eius~~ creditori obstricta censeri. Nec enim adhibitus a patre filius ad scribendum Chirographum ea mente fuit, et dictæ obligationi consentiret, et sibi noceret, sed ob id tantum, quod sive infirmitate, sive ætatis decrepitate, aut valetudine, sive qua alia causa impediretur pater ne Chirographum sua manu scribere posset, ut hic a b. modestino dicitur. at talem accessum non posse ei nocere respondit Celsus in l. Titia cum testamento 34. § Lucia Titia l. de leg. 2. ; non enim ullus actus ultra intentionem agentium operari valet vulg. l. non omnis numeratio 9. sup. de reb. credit. cum similib.

Decid. non solum scribens manu sua totum instrumentum censetur approbare omnia quæ in eo continentur; verum etiam et subscribens l. sicut. 8. § ut non videtur. vers. sed si subscribat l. quib. mod. pign. vel hypoth. solv. l. si non subscripsisti. C. de administr. Tutor. Sola enim præsentia qui hoc ipso tacite consentit actui, facit, ut perinde haberi debeat, ac si contraxisset (quoties scilicet negotium quod gerebatur ad eum pertinebat l. quidam ex parte 12. l. de evict. et aliter alteruter ex contrahentibus deciperetur, qui præsentiam et taciturnitatem pro consensu accepisset et infra). quæ maxime in pignoribus procedunt quoniam sicut facile, ac nuda creditoris voluntate dissolvuntur, ac finiuntur l. Paulus respondit 12. § vincit. l. præcedent. in princip. et § 1. l. quib. mod. vel hypoth. solv., ita nuda conventione contrahitur l. 1. sup. de pignorat. act. . at qui in proposito Seius non solum fuit præsens et facens in obligationis actu; verum et etiam manu sua totum Chirographum in quo dictæ domus oppignoratio continebatur scripsit. Et deciperetur septi tuis creditor, qui pecuniam verisimiliter non credidisset, nisi filij domum futuram sibi pignori ex Chirographo dedissiset; recta igitur ratione Sei Domus erit creditori dicto obstricta. Nec Seius de iniuria conqueri potest: volenti enim non fit dolus, neque iniuria l. 2. § usque adeo l. de iure iurad. l. 3. § si quis volentem sup. de liber. homin. exhibend. Interpretes

nostri

nostri valde ~~tra~~ insudant in inquirendo quando presentia in 171
contractibus, ac in actibus scelebratis presentibus noceat, et in Leges
quae circa hoc ad invicem pugnare videntur conciliando ut vi
dere est in Accurs. in l. Gaius Seius. 39. sup. de pignorat. act. et in Bart.
qui tu sicut eam prosequitur in l. quae dotis. 33. §. solut. matrim. a nu.
20. usque ad finem. Sicque tenendum pro constanti est: presentem
et tacentem toties sibi nocere, quoties alioqui eveniret, et altera
ter ex contrahentibus deciperetur, qui presentiam, et taciturnita
tem illam pro consensu tacito accepisset; non tamen aliis quod
manifeste probatur ex l. si quis in pignore. 36. §. 1. sup. de pignorat.
act.: ubi Ulpianus attestatur: secundum creditorem cui debitor rem
iam alij obligatam pignori dedit ~~tunc d~~ (hoc tamen tacito) tunc dum
taxat deceptum videri, quoties absente primo creditore scelebra
tus extitit secundus contractus, non vero illo presente, et tacente
quia tunc ipsi primo creditori incumbebat certiorare ~~primo~~ secun
dum de suo pignore. Deinde ex l. quidam. 12. §. de evict. ubi
Scaevola respondit: venditum fundum ab uno ex coheredibus ceteris
presentibus et tacentibus, etiam quantum ad illorum partes venditum
censeri, quia scilicet presentes fuerunt et tacuerunt. Sicque huic n. 9. §.
non obstat in primis d. l. Gaius Seius. 39. sup. de pignorat. act.; quia
licet verum sit in ea Legis specie a Modestino nostro respondi: Tes
tem qui manu sua testamentum signavit illudere sui perjudici
um non aprobare; hoc tamen ideo fit quia decipiendi ab eo abes=
se videtur qui testamentum signavit in quo nesciebat quid contine
batur; agitur enim in illa Lege de testamento solemni in scriptis con
dito, quod subscribi a testibus necesse erat, et imperfectum non re
maneret l. hac consultissima. 21 § finem. C. de testam., quorum testa
mentorum tenor a testibus ignorabatur, cum nec aperirentur, neque
legerentur, nisi demum mortuo testatore tot. tit. §. testam. quem
admod. aper. Nec tandem d. l. Titia cum testamento § Lucia Titia

§. de leg. 2.

+ animus

172 quoniam licet in ea tex. spetie modestinus noster respondeat: testem
qui divisioni codicillis apertis, ac lectis factae interfuerat sibi in legato
in dictis codicillis relicto non perjudicare (quod aperte cum hac nostra
§ pugnare videtur, cum in teste non legati ignorantia, sed scientia pro
ponetur) tamen hoc ideo responsum extitit (non quia in ea spetie
agatur de amittendo dominio, quod difficilius amittitur, cum non amitta
tur absque traditione, sicut sine ea non acquiritur l. si quis. 21. 17.
§ differentia. j. de acquir. posses. l. traditio. 20. l. numquam nuda 31. j. de
acquir. rer. domin. ut plerique male putant) sed quia in tali teste dicta
fraudis suspicio cessat. agitur enim in illa de eo teste qui tamet si tam
quam testis millies subscripsisset, vel signasset, non tamen videri posset
, eos quorum negotio, aut divisioni adfuerat decepisse, cum ignorare
non possent legatum relictum in codicillis iam apertis, non debuerant ita
que certiorari, cum iam certi essent. l. 1. in fin. sup. de act. empt. nec
deceptos ab alijs sequeri possunt, quam a seipsis, qui domum quam
sempronio testi per fideicomissum relictam, et acquisitam sciebant in
ter se tamen quasi hereditariam diviserint. l. nam si scit. 26. sup. de
rei. vendicat. qua propter cessante illa ratione presumpti doli, quam nos
non tam ex presentia, quam ex taciturnitate illius inducimus, qui non
certioraverit, cum certiorare deberet, solum illud dubium apud mo
destinum supererat, an ob id solum, quod divisioni sempronius inter
fuerat paratam sibi, et competentem fideicomissi persecutionem
mississet, cui dubio satisfacit verissime negative respondendo. alie
nae enim rei facta divisio inter coheredes per arbitrium familiae erciscun
dae valere non potest, cum per adiudicationem ab arbitrio factam
necesse sit dominium rerum adiudicatarum in eum transire, cui
adiudicatae sunt § ult. inst. de offic. judic. at id quod nostrum est in
vitis nobis auferri non licet ut vulgo iactari solet. qua propter
verissimum restat quod volumus toties presentiam cum taciturnitate
conjunctam nocere, quoties is qui presens fuit, et tacuit, alioqui de

cepisset

alioqui decepisset contrahentem, et vistam eius ignorantiam circumvenisset, quare nec putandum est aliud responsurum fuisse Modestinum in d. § Lucio Titio, si sempronius non quasi testis divisioni ad fuisset, dum ne ad hoc ipsum, ut fideicommissi omitteret adhibitus fuisset. quo casu nec ei prodesset, quod tamquam testis adhibitus esset, et omnium clarissime responsum illud Modestini demonstrat

§. 2.

Lucius Titius prædia, et mancipia, quæ in prædijs erant obligavit. hæredes eius prædijs inter se divisis, illis mancipijs defunctis alia substituerunt. Creditor postea prædia cum mancipijs distraxit. queritur an ipsa mancipia, quæ sunt modo in prædijs constituta, hoc est in hypothecis, emptor vendicare recte possit. Modestinus respondit, si neque pignorata sunt ipsa mancipia, neque ex pignoratis ancillis natis minime creditoribus obligata esse

Ad. § Lucius Titius. 2.

Ratio Dub. quidquid subrogatur sapit naturam eius in cuius locum subrogatur l. si quis cum. 10. § qui iniurianum. sup. si quis caut. l. sed et quod inde. 71. ff. de legat. 1. atqui mancipia per hæredes substituta in locum obligatorum subrogata in illorum locum censentur verbum enim (substituto) subrogationem importat, qua ratione solemus dicere secundum hæredem in primi gradum subrogatum videri Ergo dicta substituta mancipia pignori obstricta existimari debent, licet de illis oppignorandis expresse nil fuerit dictum Tacite enim illud pactum videtur l. cum tabernam. 34. ff. h. t. et parum referat an expresse quid dicatur, an tacite repetitum intelligatur l. licet Imperator. 74 § 1. ff. de verb. oblig. maxime vero in pignoribus tot. tit. ff. in quib. cas. pign. vel hypoth. tac. contrah. et l. 1. sup. de pignorat. act. Et consequenter si per creditorem iure creditorio ea distracta fuerint vendicare per creditorem recte potuerunt

Distractio

124 Distractio enim pignoris per creditorem dicto iure factam emptorem pignoris dominum constituit l. si convenerit. 4. sup. de pignorat. act. l. non est novum. 46. ff. de acquir. rer. domin. § contra. Inst. quib. alien. liceat vel non. et adeo securus est ut neque a debitore ipso, neque a posterioribus debitoris creditoribus inquietari possit, nec sitorum quod primo debitum fuerat, aut venditionis pretium ei offeratur l. quia creditore. C. de distract. pignor. at domino rei vendicationem contra quoscunque creditores competere explorati iuris est tot. tit. sup. de rei vendicat. et cd. eod. tit.

Decid. Extinctione, ac peremptione rei obligatae pignoris vinculum extinguitur ac finitur, neque enim non entis ullae possunt esse qualitates, neque obligata potest esse res, quae nulla est l. si partem. 19 sup. servit quemadmodum amitt. atqui hic a Modestino presuponitur mancipia oppignorata tempore venditionis per creditorem factae extincta ac mortua esse recte igitur super illis constitutum extinctum esse debet. Mors enim omnia solvit § deinceps auth. de nupt. l. 1. C. ne ex edict. defen. § non autem. Inst. de perpet. et temporal. act. § nos autem. Inst. de public. Iudic.

Nec mancipia in mortuorum locum substituta ex sola subrogatione obligata censeri valent quoniam licet subrogatum naturam cuius participet in cuius locum subrogatur fallit tamen quoties in subrogato non militat eadem ratio quae ~~mal~~ prore debet in eo in cuius locum subrogatio facta extitit: hinc solemus dicere quod licet emptio et venditio in permutationis locum introductae sint l. 1 sup. de contrah. empt. et in permutationibus requiratur, ut dominium rei permutatae in accipientem transferatur, qua ratione is qui alienam rem dat nullam dicitur contrahere permutationem l. 1. § Ideoque pedius sup. de rerum permutat. Ista tamen dominij translatio in emptione, et venditione non est necessaria l. si ita 23. § qui vendidit sup. de contrah. empt. Hinc etiam solemus dicere, quod licet actio rerum amotarum substituta, et subrogata sit in locum actionis furti (est enim haec turpis. l. nec quidquam. 56 sup. pro socio l. 1. l. furti. 6. et pass.

de his qui

de his qui notant. infam. In honorem vero transacti matrimo
nij, et propter eius pudorem ut loquitur Justin. in l. ult. C. de furt.
non minus turpis, quam famosa actio, coniungi adversus coniu
gem denegatur l. 2. de rer. amotar. l. 2. C. eod. ill. tit.), et furti actio
adversus furis heredes non competat, cum sit actio penalis l. si pro
fure 1. et § condictio 2. sup. de condict. furt., tenetur tamen actione
rerum amotar. heres mulieris, sicut heres furis teneretur condicti
onis nomine ex causa furtiva l. contra 6. § Item heres de rerum
amotar. At in proposito in unis mancipijs diversa est ratio, quam
in alijs; mancipia enim deffuncta ideo oppignorata (antequam
scilicet morerentur) sconcebantur, quia expresse inter partes de illis
obligandis fuit conventum substituta vero non solum ut expresse
fuerunt obligata (si ita enim esset difficultas cessaret); verum nec ta
cite; nascitur enim pignoris obligatio ex conventione ad ipsam rem
obligandam relata l. 1. sup. de pignorat. act., et de illis oppignoran
dis nil fuisse a partibus conventum a modestino dicitur his verbis:
Si neque pignorata sunt ipsa mancipia. Neque his refragatur d. l.
Cum taberna. 34 h. T. ubi Scevola respondit: Taberna obligata non
solum merces quae tempore conventionis in taberna reperiebantur
esse pignori obstrictas; verum et etiam in illarum locum substitutas
Ibi enim non singulae et in individuo merces quae erant tempore con
ventionis fuerunt oppignoratae, sed tota mercium universitas: quo
niam taberna pro ut refertur ad merces nomen universitatis dicitur
sicut grex peculium, et similia l. Cum pater. § mensae J. de leg. 2. et ideo
licet merces mutentur eadem taberna esse videtur ut in l. grege. 13. in
princip. h. T. l. Peculium. J. de leg. 1. At in proposito non universitas man
cipiorum fuit oppignorata, sed dumtaxat certa et determinata
mancipia pignori fuerunt data, ea videlicet in pignoratis praedijs
reperiebantur. Si autem universitas mancipiorum oppignorata fuis
set dubium non esset, quin in deffunctorum locum per heredes
substituta pignori obnoxia conserentur d. l. grege. 13. d. l. cum ta

176 cum taberna. 34. ac per consequens quin ab eo qui a creditore ea emit vendicari recte possent

a Neque ex pignoratis Ratio Dub. ut pignus constitutum recte censeatur opus est creditorem probare debere rem oppignoratam conventionis tempore in sui debitoris dominio fuisse l. Et quae nondum. 15. § quod dicitur h.t. l. ante omnia. 23. ff. de probat. at qui in praesenti creditor partus ancillarum pignoratarum conventionis tempore in sui debitoris dominio fuisse probare non valet; Partus enim antequam sit editus cum homo non sit in nullius bonis esse potest l. In falcidia. 9. § 1. sup. ad leg. falcid. l. ult. ff. de collat. bonor. Ergo quamvis partus ancillarum pignoratarum in locum mancipiorum praemortuorum et obligatorum sint per haeredes subrogati, ob id pignorati esse non poterunt, et sic nec utiliter peremptorem qui ~~ab eo~~ creditore causam habea vendicari

Dedid. differentia constituenda venit inter oppignorationem ancillarum, et caeterarum rerum (dempto fructuum) et illarum partuum. ancillae oppignoratio non aliter valet quam si tempore contractus in debitoris dominio fuisset d. l. Et quae nondum. 11. § quod dicitur, Partus vero ancillae etiam si dicto tempore in bonis debitoris non reperiatur (dummodo illius in istis bonis eo tempore numeretur) ad fructuum scilicet instar l. Potior. 11. § si de futura ff. qui potior. in pign. hab. recte igitur in proposito a Modestino responsum extitit. Partus ancillarum in locum mortuorum substitutos pignori vere esse obligatos. Et puto talem obligationem oriri, non ex vi dictae substitutionis, quam ex ancillarum oppignorationis l. Paulus Respondit. 29. § si mancipia ff. h.t. Ex quibus observari libet ancillam tunc obligari cum datur pignori; partum vero ex illa (sive iam conceptus sit sive non) non prius quam natus, aut editus fuerit; antea siquidem portio tantum est viscerum matris, et non partus. l. 1. § 1. ff. de inspic. ventr., sed an ista obligatio pignoris partu semel edito ad conceptionis tempus retrotrahatur, nec ne in l. si ~~legati~~ Paulus. 29. § si mancipia h.t. deo dante dicemus

L. 27. Marcellus Lib. 55. ff.

Servum, quem quis pignori dederat, ex levissima offensa vinxit, mox solvit, et quia debitor non satisfaciebat, creditor minoris servum vendidit: an aliqua actio creditori in debitorem constituenda sit: quia crediti ipsius actio non sufficit ad id quod deest, persequendum? Quid si eum interfecisset, aut elusasset? Ubi quidem interfecisset, ad exhibendum, tenetur, ubi autem elusasset, quasi damni iniuriae dubimus actionem, ad quantum interest, quod debilitando, aut ~~elusando~~ vincendo, persecutionem pignoris exinanierit. Fingamus nullam crediti nomine actionem esse, quia forte causa ceciderat: non existimo indignam rem animadversione et auxilio Praetoris. Ulpianus notat: si ut creditori noceret vinxit tenebitur, si merentem non tenebitur.

Ad L. Servum. 27.

Ratio Dub. Jure civili servi, non solum pro mortuis, verum et etiam pro nullis habentur L. quod attinet. 32. de regul. Jur.; ita ut quadrupedibus comparentur L. 2. Sup. ad Leg. aquil.; poterit ergo impune dominus ex servo suo offensus eum in vincula coniicere: modica enim castigatio non est denegando domino L. ult. D. an servo pro suo fact. Servum etiam impunitum non remanere pertinet, non solum ad publicam, sed etiam ad privatam dominorum utilitatem, ne servilis ingenij nequitia augeatur, sed potius coerceatur.

Decid. Non videtur propie, et ex bona fide reddita res, quae deterior reddita est L. 1. § si heres. 16. Sup. de posit. L. in re. 18. §. 1. Sup. com. mod. Res enim quae deterior fit catenus peryt, quatenus fit deterior L. 3. Sup. de condict. triticar. atqui hypothecaria actio ~~pignor~~ bonae fidei contractus naturam quodammodo participat ut multotiens, nobis dictum extitit. Ergo si debitor servum oppignoratum ob vincula deteriorem factum restituerit, servum restituisse non videtur, ac per consequens ad illum restituendum obligatus remanet, quo adusque plenissime restitutio facta sit ex bona fide. Potest autem fieri restitutio servi oppignorati deterioris

de teriori actori, si modo prestetur creditori id quod ipsius interest ser-
vum deteriorem factum non esse, ut quod dolori, et Contrahi servi de-
supleatur in pecunia, per quam scilicet restimantur, et qui
sunt, et qui non sunt, dum modo queriri, et restimari possit L. si tria fil.
usserem. 42 §. de fid iussor. L. in actionibus. 5. vers. plane. seqq. de min. lit.
viand.: in actionibus enim bonæ fidei, et arbitrarijs id quod interest veni
, non solum ab initio Judicij, sed hoc dicitur, tamquam scilicet ab esse, sed etiam
uere actionis, tamquam pars principalis debiti, si aliter satisfieri ac-
tori non possit, est enim hoc ex bona fide, et ex arbitrio Consistentis, ut
que per eandem actionem mihi pars, vel alio modo de sublata petitio
per quam ipsa res petenda. Et licet Domini punire suos servos pote-
statem habeant, non tamen eis sine causa licet servos suos punire: nam
ex constitutione Divi Antonini, qui sine causa servum suum occiderit, non
minus puniri iubetur, quam si alienum servum eum occidisse proponere
tur ita Justin. in § sed hoc tempore Inst. de his qui sunt su. vel alien. iur.
. Divus etiam Hadrianus Umbriciam quandam matronam in quinqua-
ginta millia relegavit, quod ex Egyptijs causis ancillas atrocissime vexa-
set ut Ulpianus attestatur in L. si Dominus. 2. §. 1. seqq. de his qui sunt su. vel
a alien. exhibendo. Rursus Diuus: si in hortis dominus servum suum depre-
henderit, vel testimonij constitutum reperierit, dominus eum occidere pote-
rit, nec aliqua actione ipse molestari poterit, licet hunc servum, quem
testamento, suis ex stipulatu alij debeat L. qui dicendo. 33 §. si quis. ff. de
Legat. 1. L. qui servum 96 de verb. obligat.; quia sicut enim suorum quid
esse lege permittente, ut pœnam non mereatur vulg. L. Groelius. 5. ff.
ad Leg. Jul. de adulter. atque hinc a Marcello proponitur, servum non
solum furtis scelerisve consium, verum etiam, et offensæ auctorem, pe-
te vitæ ac impune posse a debitore domino occidi licet alioquin obli-
gatus impenetur, ac per consequens actione ad exhibendum minime
debitor molestandus erit: maxime cum impossibile sit, quod servus qui
mortuus est, et contestatus sepultus etiam exhiberi valeat. Ex hiber

re enim

Exhibere enim nil aliud est, quam facere in publico potestatem
Paulus in l. exhibere. 2. sup. ad exhibendum ad prehendendi facultat
quam rem si rede aueri sibi restat exhi. Iorum q quid sit, de tabel
exhibend. et ex l. 3. q ait pretor. de Liber. homin. exhibend, et Impossi
bile non illum illud dicitur quod omnino fieri non potest, verum etiamet
id quod commode fieri non potest significatum magna difficultate. Lapud Iu
lianum. q constat. de leg. 1. l. 2 ex quo l. continuus. q cum quis. ff. de verb.
Sig. at Impossibilium nullam esse Stipulationem pro comperto habend
l. Impossibilium. 185. de regul. Iur. sive de naturali impossibilitate in
telligatur, sive de civili l. q Titius. 15. ff. de condit. instituti
Decid. nil interest an res extet, an de facto possessor desinat esse, de finit,
neque enim permittitur quam possessori debet, et suo tuo q suae litigari
ne se liberet l. si servum. 91. q nunc videamus. ff. de verb. Sig. sempe
riane dolo possidere desiens, pro possessore reputatur l. qui dolo. 131.
de regul. Iur. cum simil. et perinde ad exhibendum ac si possidere
teneatur l. Et elegantur. q si servum sup. de Act. l. 1. in fin. de rei vin
dicat, l. Exhibitionis. D ad exhibendum, petitur q iudex in petitori
actione ad exhibendum dominus conveniri; non quidem et servum mor
tuum exhibeat cum hoc impossibile videatur, sed de servi pretium con
demnari pretet. Ita proculiani si dominus servum occiderit. ac si heres
quilibet per solutionem dumtaxat servi pretij non liberatus, cum
vindicante in litem teneatur l. In actionibus. 5. q. 1. sup. de rei Lit.
dic. l. si fundus. 16. q in vindicatione. 3. h. t. Stipulatio Domitii impune
servos etiam alijs dolo occidere sit, quibus hoc mercatur ipsius
pretij perpetuam et ab Vpiano proponitur in d. l. quidego 33
q. si heres. ff. de leg. 1. secundum ab hoc iussam culpam, quam hic dicta
xat intervenisse q marcellus noster presupponitur. Dominus enim qui
simile causa legibus cognita servum suum occiderit, ex divi Adriani con sti
tutione non minus puniri iubetur, quam si alienum servum occiderit ita
Gaius in l. 1. q. 2. sup. de his qui sunt sui. vel. alien. iur. et Iustin. in d. q sed
hoc tempore cod. tit. in Institut. Quoniam servi tam ex ciuili quam

Impedibus

180 quadruplo dict comparendi; uire tamen naturali a cæteris hominibus non destruunt ff. l. quod attinet. 32. de regul. Iur.

a. Damni Iniuriæ. Ratio Dub. Legis aquilliæ actio Ne domino concedenda
l. sed. 49. Supp. ad Leg. aquil, in eo enim differt hæc actio ab illa quæ
quadrupedum pauperiæ competit l. 2. Supp. si quadrup. pauper. fecisse
dicat. atqui creditor serui pignorati dominus dici nequit. Sola enim pos-
sessio pignoris est quæ in creditorem transit penes debitorem proprietas
remanente l. cum seruis. 39. §. 1. Supp. de pignorat. act. non potest igitur
creditori Legis aquil. actio indulgeri; maxime aduersus pignoris dominum
, actio enim quæ habenti dumtaxat uis uire contra dominum rei compe-
re nequit l. penult. Supp. de publi. in rem act.

Dicd. Non est nouum in nostro iure, quod deficiente actione directa
actio actio competat, quotiescumque concedendi iusta causa non deficit. sic
enim utiles pignoris actiones ad aliud introductæ non sunt, nisi ut cessent
vulgi diarij deficientibus directis l. quotiens. 21. Supp. de pignorib. contr. arqui
ut in proposito aduersus dominum aliqua actio creditori concedatur
naturalis æquitas exposcebat. debitor enim in seruum oppignoratum cre-
ditoris sui, cum ab eo minori seruus vendendus ve-
niat, et si non tanti futurum, quanti ab ea creditor suum creditum ha-
bere uidetur: vide igitur ne debitoris facto creditor sit huius creditus ipse
creditori Legis aquill. actio concedenda venit, non quidem directa de-
bet enim casu non æquius lex, sed utilis tantum, quæ ficta per
interpretationem dicitur. §. cæterum. 7. ad Leg. aquill. ei præstatur, ad
id scilicet quod creditoris Eius fuit, aut de eius futurum non fuisse,
vel ad id quanti eo anno seruus plurimi fuit §. 1. Inst. cod. tit. Aquil-
liana autem actio ideo aduersus eorum dominum denegatur quia
eo in casu ratio sui introductionis cessare uidetur; non enim debe-
bat actio dari competens, et res domino asseruari ut æquius re-
peti uti l. ultim. Supp. de publi. in rem act., sed ut is qui bona fide
rem emit, possessionemque ex ea causa nactus est potius rem habeat
quam extraneus quilibet possessor. §. item Iust. de act. atque
finalis Legis aquilliæ actionis, suit illa contra extraneos, suit in ali
quibusqui

aliquib⁹ casib⁹ adversus verum dominum uti non tutus locum habere videatur, ad aliud enim non fuit introductum, quam ut damnum ei rebus iniuria datum repariatur s. l. sup. ad leg. aquill. et dominum iure sua alteri in eo uti habenti damnum dare apud omnes in confesso est l. sed et si prospicatur. 12. cum simil. sup. cod. tit. in

C. Et auxilio Pretorii. Rarò Dub. officium Judicis quod multi maxime verum volunt, ad differentiam scilicet officij Judicis, quod dicimus nobile, quod non a Judice petatur, sed a magistratibus in variis causis exerceri potest, per se, ac sola potestate Jurisdictionis et Imperij ut in l. cum pretor. 12. §. 1. sup. de Judic. l. 4. §. hoc autem Judicium de damn. infecto, nullum per se esse potest, si non aliqua sit Obligatio et actio cui ut serviat, hoc enim est quod subjungit. ni l. de pecunia 4. de pecu. constituit: ex hac scilicet principali actione depositi, quam vi non per solutionem, sed tantum per sententiam, et rem iudicatam, si nihil in sententia de usuris dictum sit, quæ ex mora debentur, petitas amplius non posse, ratione illa quod non duæ sint Obligationes, una sortis, et altera usurarum, sed una tantum sortis debitæ, quæ semel in iudicium et condemnationem deducta sit, repetiam plusium potest, quin exceptio rei iudicatæ actori objiciatur: atque hinc manifestum subponitur: actionem creditori competentem per sententiam tantum (si in ea pecunia prolatam) sublatam fuisse: creditor ergo in ea casu officium Judicis implorare non poterit, id scilicet recuperandi quod eius interest servum pignori datum eliscatem non esse: Res enim iudicata (tametsi per solum pro veritate habetur vulg. l. Res iudicata. 207 de regul. Jur. l. servus. 68 §. cum pretor. l. ad S. C. Trebel. l. ex diverso. 39 §. 1. sup. de rei vendicat. cum simil.

Decid. quamquam Res iudicata pro veritate habetur (ut supra dictum) etiam si per dolum, aut pro veritate iudicatum sit, quia interest publice ut aliquis tandem litium finis sit, superest tamen naturalis Obligatio, quæ per erroneam Judicis sententiam tolli nullo modo potuit §. sed naturalis. Inst. de obli. natural. aut civil. §. fin. Inst. de capit.

diminut.

181 diminuat, cum nec ciuilis actio ei competere, quippe quam saluam manere necesse est, ex ea que agi, & excepto ne iudicati rem habere possit l. euidenter. 6. et vlt. ff. de except. rei iudic. l. si rendas. 6. & si pluris ff. de pig. act. quæ dicunt, quod si verus debitor soluat, siue pendente iudicio, siue post sententiam non repetit, quia naturaliter scilicet obligatus remanet l. Iulianus verum debitorem. 6. sup. de condict. indeb. Barth. ff. de minor. non ad hibitum Iudex ideo debitorem absoluit, quod non esset a creditore probatum eum debere, aut tanquam ei debitum contractum non esset, aut tanquam non debitum simpliciter quod probatur. Omni enim casu verum est superesse naturalem obligationem, quia et de hoc per erroneam Iudicis sententiam vltimo modo post. d. § sed naturalia. at qui Iudicis officium non implorauit, quando ciuilis obligatio desiit, et petit quia non potest habere effectum, non autem æquitas naturalis l. centum. 8. in fin. sup. de eo quod certo. vere igitur creditor, licet per iniustam Iudicis sententiam ab impetratione actionis ceciderit, cuius officium implorare potuit, et hunc debitorem condemnet in id quod eius interest seruum sibi pignori datum eius rum non fuisse. nec his refragatur d. l. si de pecunia. ff. de pecun. non ei ei negatur, qui creditori suo debita, de quibus in sententia nihil exhibit implorato Iudicis officio petere permissum sit (quæ et est d. l. cum 8. sup. de eo quod. cert. loc.) licet verum sit quod actioni uitæ, propter quam licet vindicat exceptionem non ei posse obstare

D. si mercentem. Ratio dub. Dominus quia non seruum damnificat in quantitatis ius habere dicitur lege aquil. teneri d. l. sed et si propicatus. ff. ad leg. aquil. ne scilicet ex alieno facto detrimentum patiatur, quod iure naturali prohibitum dicitur arg. l. alteri. de regul. Iur. Indistincte igitur debitor qui pignori seruum damnificat lege aquil. teneri debet. Decid non solum medica castigatio ei seruos domini a me ne cendi d. l. vlt. ff. de iniur. pro fact. verum etiam et in hoc casu nec quicquam ex extraneus debitor esse proponitur d. l. quidquid. ff. 59 § si heres de leg. 1. leg. seruum. 96. de verb. oblig. Et quod plus est non solum seruum nostrum verum etiam et alienum in aliquibus casibus nobis reddere a me et permissum l. manti. 24. ff. ad leg. Iul. de adulter. : non potest ei dari

debitor

debitor, qui servum pignoratum (merentem tn.) in vincula coniecit
ob id suo creditori lege aquilia teneri; Juris enim executio nullam in
iuriam habere dicitur l. iniuriarum. 13. §. de iniuriis, et quod lege
permittente fit pœnam non meretur. d. l. gracchus 4. P. ad l. Jul. de adult.

L. 28. Paulus lib. 3. questionum

Si legati conditionalis relicti filio familias Pater ab hærede rem
propriam eius pignori acceperit, et mortuo Patre, vel emancipato
filio conditio legati extiterit, incipit filio legatum deberi: et ne
que Pater potest pignus vendicare, neque filius, qui nunc habere
cœpisset actionem: nec ex præcedente tempore potest quicquam iu
ris habere in pignore: sicut in fideiussore dicitur

Ad l. si legati. 28.

Ratio Dub. Cum certa res alicui legata est sub conditione, quæ postea
quandocunque extitit, perinde haberi debet, ac si ab initio pure data
aut pure legata ipsa fuisset: Existens enim quandocunque condi
tio facit puram dispositionem, quæ antea conditionalis, in tantum et
ut non solum fiat ex inde res legatarij, sed ita ut iam inde a die
mortis testatoris ipsius fuisse retrofingatur l. post litem. 22. § res quæ
sup. famil. ercisc. l. Iscuivia. 11. sup. quemad. servit. amitt. l. si fun
dum 105. §. de condic. et demonstr. l. fundo legato §. ad leg. falc. l. po
tior. 11 §. 1. §. qui potior. in pign. hab. sicut e contrario defficiens condi
tio taceret, et perinde haberi deberet ac si conditionale legatum
nullum omnino præcessisset l. pecuniam. 36. sup. de reb. credit. at
qui hic a Paulo nostro attestatur conditionem sub qua filio familias
legatum relictum erat extitisse, Ergo dicendum est legatum non
incipere deberi dicto filio familias a die adimplete conditionis, sed
a die mortis Testatoris

Decid Res sub conditione legata, aut quæ non nisi conditionalem trans
lationem meruit interim est hæredis, et quidem plenoiure l. Et post. 4.
§ ult. l. generaliter. 29. §. 1. qui et a qu. man. liber. non fiu. at qui hic
dicitur legatum sub conditione filio familias relictum esse non poterit

igitur

184 ipsitur ante ad impletam conditionem ipsius heri, huiusmodi enim legati dies, nisi q̃ die ad impletā conditionis cedere non dicitur l. si post diem. 5. ℔ sed hic sub conditione 2 ℔. quand. di. leg. sue fideic. ad. et cedere diem nil nisi aliud est quam incipere deberi. In cogua dispositio dispositio in diem certam concepta a dispositione conditionali. Nam cuius quod in diem certam legatus est dies statim cedit, quamuis nondum venerit, hoc est deberi quidem incipit, sed cogi tamen nondum potest ? l. cedere diem. Unde est quod dicitur cum qui in diem nimirum certam legatum solvere debet, adhuc ad id teneri, ut interim debitum non possit repetere l. in diem. 7. sup. de condi. indeb., quia debitum in certo est, quod in legato conditionali diversum est l. sub conditione. 26. sup. eod. M. ht.. Nec tantum inter certam diem et conditionem distinctio hec admittenda est, sed etiam inter certam diem, et incertam, nam quod in diem incertam legatum est omnino certum non est debitum iri, et incerta dies facit conditionem, hoc tantum in contractibus l. Si stipulatio ista. 38. ℔ inter certam. ff. de verb obl. ℔ sed etiam in instrumentis l. dies incertus. 75 ff. de condi. et demonstrat. Et licet verum sit existimare quandocunque legati conditionem expectari, ut dominium rei legate quod interim fuit heredis, numquam ipsius heredis fuisse videatur, sed contra rectam viam a restituere in legatariam, hoc tamen ex petitione et postulatione eius fit, ne scilicet dominij tam diu a restitutione in legatarium permaneat in eis, mediam q̃ personam heredis impediatur l. si ego. 9. ℔ si res. ff. de usur. dot., et ne interim liceat heredi tuaque quem domino quicquam facere in re legata in legatarij iniuriam ? l. generaliter. 29. ℔. 1. ff. quicta qui. manu.. Ceterum rei veritate inspecta dominium rei sub conditione legatj nichilominus interim pleno iure fuit heredis ? l. generaliter. 29. ℔. 1. et l. Post. 4. ℔ ult.

a Et neque. Ratio Dub. omnis debita pecunia exolui esse oportet, aut eo nomine satisfactum, ut pignus semel recte constitutum liberetur, ac proinde ut seruiana impediatur l. si rem. 9. ℔ omnis pecunia sup. de pignorat. act. l. 9 nec. 13. ℔ etiam hoc in

contra

In tantum quod competat creditori serviana in solidum ad versus res omnes obligatas, si modo aliquid ex delito, sive sortis, sive usurarum l. quamdiu. 6. Ed. de distract. pign. l. 1. et. 2. Ed. vendit. pig. imp. ed. non posse. At qui tamen si dies condicionalis legati cuius respectu pignus fuerat constitutum per conditionis adimplementum cesserit; verum tamen est legatum nondum solutum esse: cum enim legatorum nomine Ulpianus inquit, in l. 8. §. ut legator. seu fideic. serv. caus. cav. satisdatum est, simul dies legatorum cessit, protinus isdem diebus etiam ex stipulatione debentur et Paulus noster in l. 9. seq. non tamen ut sic impeti possint, deberi enim dicimus, et quod die certa praestari oportet: poterit igitur Pater, qui pignus pro tali legato fuerat stipulatus, conditionis adimplemento non obstante illud vendicare.

Decid. Pignus condicionaliter susceptum, non aliter, quam conditio extiterit obstrictum censetur l. Res hypothecae. 1. in fin. 4. T. Sicut enim conditio existens facit, ut obligatio pura ab initio fuisse existimetur, ita et existens operatur, ut nulla penitus obligatio, nec quidem de facto praecessisse reputetur, ut diximus. At qui cum Pater nomine legati condicionalis filio relicti pignus ab haerede accepit, illud sub conditione illa fuit stipulatus ut puta: si cum dies cesserit in ipsius potestate filius legatarius sit; praeceste enim haeres patri dicti legati nomine cautionem stipulanti non se obligat, sed dumtaxat sub praedicta conditione, quae sicut expressa apposita non sit; ex natura tamen sculebrati actus censetur adiecta l. legatorum. 1. §. si ei. ult. §. ut legat. seu fideic. serv. caus. cav. Recta igitur ratione dicendum est quod si tempore conditionis adimplete filius emancipatus reperiatur, quasi pignoris conditione patrem illud vendicare non valere, sed tamquam nullum pignus esse reputandum. Non enim potest vendicare ex parte patris, ut iam dictum est. Deinde neque ex parte filij. Quamquam enim Pater filio in sua potestate constituto recte stipulari possit ut inquit Justin. in § si quis

alij

alij. Inst. de in inutil. stipulat., non acquiritur tamen per Patrem filio, quoties ei Pater acquirere nolit l. cum dot. ff. de iur. dot.

quid venit, quoties legati condicionalis nomine filio relicti pignus, vel tale iussorem (ut hic) sibi stipulatur, ut recte notat Accurs. in d. l. legatorum 1. § si ei ult. Observandum tamen quod licet filius emancipatus dictum pignus vendicare non valeat, nihilominus legatum ei soli debetur, in tantum, quod quamvis pater heredi paratus sit a cavere, neminem legatum amplius petiturum, per hoc tamen heres compelli non poterit legatum quod iam filius petere potest, alij quam cui debetur exsolvere ita Papin. in l. nec si torte. 2. ff. ut legat. seu fideic. serv. caus. cav.

L. 29. Idem lib. 5. Responsorum

Paulus Respondit, generalem quidem conventionem sufficere ad obligationem pignorum: sed ea, quae ex bonis deffuncti non fuerunt, sed postea ab herede eius aliqua ex causa acquisita sunt, vendicari non posse, a creditore testatoris.

Ad l. Paulus respondit. 29.

Ratio Dub. aditio hereditatis operatur, ut heres inducat eam ipsam qualitatem, quae deffuncti fuit; heres enim una et eadem persona cum deffuncto censetur novell. 48. de iure iur. a, moriente praest. l. debitori. 7. C. de pact. l. debitori. 30. ff. de fideiuss. l. Ethicum aut Paraphulium. 95. § aditio ff. de solut., deffunctique factum praestare debet l. Ex qua persona. 149. de regul. Iur. l. cum a, matre. 18. C. de rei vendicat. et tot. tit. C. de heredit. act. iisdemque actionibus mere persecutorijs tenetur, quibus deffunctus tenebatur l. 7. § 1. sup. de de condict. furtiv. l. 3. et § ult. et l. seq. ff. ex quib. caus. in poss. eatur at qui deffunctus qui generaliter omnia bona sua obligavit, non solum praesentia, verum et etiam ea quae postea acquisiturus esse obligasse intelligitur l. ult. in fin. C. quae res pign. oblig. poss., etiam si verba illa: tam praesentia praesentia, quam futura in se obligando non adiecisset ut late in l. 1. h. t. diximus Ergo omnia bona per heredem, ex quacunque scilicet causa acquisita sub dicta

generali

Sub dicta generali hypotheca comprehendi debent: ex persona enim heredis, qualitas obligationis mutari non potest l. 3 § ex his. ff. de verb. oblig. at obligatio quae minuitur eatenus tollitur ac perimittitur, sicut e contrario quae augetur quodammodo inducitur l. centum. 8. sup. de eo quod certo loco

Decid. limitata causa, limitatum debet producere effectum l. In agris. ff. de acquir. ex rer. domin. l. cancellaverat. ff. de his quae test delent. nec ullus actus ultra agentium intentionem operari potest vulg. l. non omnis. 9. sup. de reb. credit. at qui cum debitor omnia sua bona creditori stipulanti pignori dat, bona ipsius tantum tenet; non autem sui heredis obligare intelligitur heredem enim in dubio gravatum non censeri vulgo iactari solet. Ergo quamvis talis obligatio adquaecunque bona per heredem ex hereditaria causa extendatur (sunt enim dicta bona hereditatis accessoria l. quantitate. 73. in princip. l. in ratione. 80. ff. ad leg. falc., et consequenter hereditatis obligationem ut sui principalis sequi tenentur l. si convenerit. 18. § nuda. 5. sup. de pignorat. act. § sequ. ff.) ad alia bona tamen per heredem ex alia quam ex dicta hereditaria causa acquisita protrahi non poterit, semper enim in obscuris adversus adversus creditorem facienda est interpretatio l. in obscuris. 114. de regul. Iur. l. semper in stipulationibus. 54. eod. ill. tit. l. veteribus sup. de pact. l. quidquid ad stringendae. 99. ff. de verb. oblig.

§. 1.

Si mancipia in causam pignoris ceciderunt: ea quoque, quae ex his nata sunt, eodem iure habenda sunt. Quod tamen diximus ad nata teneri, sive specialiter de his convenerit, sive non: ita procedit, si dominium eorum ad eum pervenerit, qui obligavit, vel heredem eius. Caeterum, si apud alium dominum peperint, non erunt obligata

Ad. § si mancipia. 1.

Ratio dub. non censetur pignori obstrictum, id de quo ut pignori esset non convenit, nascitur enim pignoris obligatio ex conventione ad ipsam quae rem quae obligatur relata l. 1. sup. de pignorat. act. at qui cum mancipia debitoris oppignorata fuerunt nil de illarum partibus

pignori

pignori dandis conveniam exiret; si enim acta esset de fructibus ut-
faret Ergo partes ancillarum pignoratarum quantumvis apud
debitorem de certis, hereditarie eius, ex naturam oppignoratis
re pignori stricte conferri non poterit. Id enim quod post contractu
pignoris scilicet partum ex re pignorata originem traxerit, si expresse
non fuerit cum sua matrice pignoratum pignoris vinculo suppositum non censetur l. si convenerit. 18. § si quis caverit. 3. sup. de pig-
noratit. act. maxime cum in delictis ad pignoris exclusionem mitigandam facienda veniat nelg. l. in Neuvi. 11. de reguli. Jur. l. ve-
rum 3. sup. de pact. l. quidquid ad strigendum 99. ff. de verb. Sig. l.
debet. de contrah. empt.

Decid. quidquid naturaliter accidit pignori Mediam pignoris. quid
quid etiam naturalem dependentiam habet ex re pignorata pignori est
etiam pignoratum: hinc dicitur fructus vere pignori non seminis percepti
conditionem sundi pignorati sequi si modo ex debitoris ipse percepti l. 1. §
cum pridem 4. C. l. qui sub. 25. §. 1. ff. de usur. l. Pomponius. 11. § si de fundo qui
potior. in pign. hab. l. 3. § in quib. caus. pign. vel hypoth. tac. contrah.
: hinc cum dicitur: nulla proprietate pignori data usum fructum qui
postea adcrevit etiam pignoratum censeri. l. 8. § si convenerit. 18. § si quis a. sup. de
pignorat. act. quia scilicet eo ipso usus fructus formalis fructus est ad
proprietatem vere proprietati reuertitur l. si cum argentum. 21. § penult.
ff. de excepti. rei iud. atque partus ancillarum pignoratarum naturalem
dependentiam ab illis habere existimantur; sicut enim fructus antequam
collecti sint pars fundi dicuntur l. fructus pendentes. 44. sup. de rei vendi.
l. in lege. 5. ad Leg. Falc. ita partus nondum editis partu ex utero ma-
tris medicantur l. 1 §. 1. ff. de inspic. ventr.: nostra igitur ratione a Pauli
nostro responsum est: partus ancillarum pignoratarum ex sola ma-
turam editione pignori minime videri, ac existimari si tamen
illi apud debitorem hereditarie eius editi fuerint ut pars quae vitia navis ex tylea constructa, eo ipso quod est constructa, tylea esse
desinit, cum navis formam accipiat l. Scia. 6. §. 1. ff. de aur. et arg. mun.
leg. at; quia propter non est mirum si expresse in tylea oppignorata

adjectum non

adrestum non fuerit: quique ex silva facta, putare sint dista
nariis pignoris vinculo ligata non censentur: extinctione enim
rei: aliqua pignus maneret, ac extinctu citra cum non omnis nulla
nulla qualitas esse dicatur et nulgo dictum sit. atque in specie
sua non permanet extinguit quodammodo dictum, cum sola forma
sit illa quidam esse rei l. Julianus. §. § sed si quis rem. hyp. adextinctum
dum. l. Repeti. 5. §. Permutatione sup. quib. mod. pignus tract. amit.
a. Sterum si apud alium. Barb. dub. cum pignoris vendicatio
nalis adhib l. Pignoris 17. sup. h.t. l. si fundus. 16. § cui vendicatio
ne. 3. sup. eod. l. Pignoris. 18. ff. eod tit. non possunt quacunque ali
enatione cuius causa salva manere debet l. distractis. 14. et seq.
ff. eod tit. l. penult. Cd de remiss. pign. l. unic. Cd rem alien. de
vent. non interdic su. administr. l. ult. § penult. ff. de donat. Cd de
pr. 12. Cd de distract. pignor. atque de natura pignoris est, ut non illud
ancillę pignoratę alienatum censeantur, verum et etiam et illarum
partus pignori obnoxii existimentur (ut supra diximus) Partumque
conditionum matris sui si quis apud. l. ff. de partu pignor. Ergo
partus Ancillarum pignoratarum, indistincte obligatus censetur per
ret, idest suis natus fuerit apud debitorem, hiredemve eius, huc
apud extraneum Emptorem. maxime cum hoc ipsum a Paulo res
ponsum sit in ḋ l. si convenerit. 18. § si fundus. sup. de pignorat.
act. dum ait: Si fundus pignoratus venierit manet causa pig
noris, quia fundus cum sua causa transit, sicut in parte an
cillę qui post venditionem natus sit, cui sententiam tueri videtur
, quod a Juliano traditur in l. 1. in princip. ff. de salv. interdict. utpa
te creditori competere ubi salvianum ad recuperandum par
tum ancillę a colono oppignoratę, etiam post ancillę venditionem
dinem. at certum est tale interdictum nisi pignoribus hypotheca
ris non conced. l. 1. § 1. ff. eod tit.
Subtilissimus vir Antonius Faber de error. decad. 60 error. 4.
ista antinomia oppressus ad sibi subsidium ipsius propium cum
Datrium remedium confugit, dicitque (sicuti) in d. § si fundus
adrestum in distinctionem (sicuti) convertendo; Putat itaque Pau

Li inter

190 Pauli mentionem vid. ff. si pendus dicitur non monere conditum
dam scilicet differentiam esse inter oppignorationem ancillarum et
aliarum rerum. quod ceteris res obligata cum sua causa transeat
ad Emptorem, cum debitorum pactionibus creditorum eis ff. non possit
non autem ancilla obligata ad ius hypothecam detur, quae apud Emptor
scilicet pereunti cum scilicet aliarum partus numquam hypothe-
cae fuisse videatur cum antequam illi nascerentur, nec homines
fuerint nec partus esse viderentur, sed tantum ad portiones inferiorum par-
tum matrium, ac per consequens nec in debitoris bonis esse existi-
mentur. Sed male quidem consigit enim ad correctionis arbitri
um, quod a iuris maximo pene abhorret. l. si quando. C. de inoff.
testam. l. i. C. de rei vind. dot. l. praecipimus in fin. C. de appellat. vide
l. Sibi repugnantia. ff. de reg. iur. Itaque cum accursio nostro dicen-
dum esse existimo: Paulum nempe in d. ff. si pendus. in religio
dum esse de partu concepto penes venditorem, et nato penes Empto
rem; hic autem de partu non solum nato; verum etiam et penes
emptorem concepto. Nec a iuris ratione tali accursiana solutio
destituta videtur; non quidem quantum ad ff. partem: reputa
tum apud debitorem venditorem conceptum quantumvis apud Emp
torem natum proponetur pignoratum existimari; quamquam ind
vestigandum sit nativitatis tempus, ad cognoscendum an partus
obligatus suum effectum sortiri valeat nec ne. d. l. falcidia. g. §. i. l.
Paulus. 2. ff. alias lex falcidia. §. i. ff. ad Leg. falcid. Dicit tamen. e
me partu spectari tempore conventionis cum in debitoris domi
nio fuisse. Quod enim naturaliter, et per se fit necessario sit pro
pterea iam pro facto tene haberi debeat l. i. §. vlt. l. 2. §. apud
nam messam. ff. de aqu. et aqu. pluv. arce. l. §. Iuli. 28. §. i. in fin.
ff. de liber. et Posthum., ad instar reputa vel fructus, qui quidem
nuda proprietati pignori dati, quia tamen ad conventionis tempus
ad dominum proprietatis non pertineat, tamen futuri atque fini
tus est, non minus pignori succedus, quam nuda proprietas, quae
posse a debitore hypothecata extitit, et etiam alluvionis exem

plo de

de quibus noster Paulus in d. l. si convenerit. 18. §. 1. sup. de pig
norat. act. Nec quidem quantum ad 2.am Partum videlicet conc
ceptum et natum penes Emptorem obligatum non censeri qua
cunque matris obligatione non obstante. Rei enim alienæ pignus
constitui non valet vulg. l. si rem. 9. l. aliena. 20. sup. de pignorat.
act. at partus conceptus, et editus penes Emptorem iure genti
um Emptoris efficitur l. Et servorum. 3. § servi. 1. in fin. sup. de sta
tu homin. § servi autem. 5. Inst. de iur. person. non poterit itaque
talis partus obstrictus censeri; maxime cum nec tempore partus
ac puerperi, nec conceptionis (quod solet tribuere ius circa fœtum
in sua potestate pregnantem habenti § Illud autem. 10. Inst.
quib. modis patr. potest solv.) in debitoris dominio pignoratam
ancillam fuisse præponetur. Eodemque modo Julianus cum nos
tro Paulo conciliandus venit. Quapropter a Fabriana emenda
tione valde cavendum est, quia nil est quod tantopere evitare deba
amus, quam in iuris questionibus omnimiam subtilitatem, a recto
iuris tramite pernicio se erremus ut Celsus adolescens dicere sole
bat in l. si servum. 91. § sequitur. 5. de verb. oblig.

§. 2.

Domus pignori data exusta est. eamque aream emit Lucius
Titius: et extruxit. quæ situm est de iure pignoris. Paulus res=
pondit pignoris persecutionem perseverare: et ideo ius soli su
perficiem sequtam videri: idest cum pignoris: sed bonæ fidei
possessores non aliter cogendos creditoribus ædifficium restitue
re, quam sumptus in extructione erogatos, quatenus pretio
sior res facta est, reciperent

Ad § Domus. 2

Ratio dub. Extinctione rei obligatæ pignus extinguitur, ac perimi
tur, neque enim non entis ullæ possunt esse qualitates l. si par
tem. 19. sup. servit. quemad. amitt. at qui hic a Paulo præsuponi
tur ædifficium pignoratum extinctum fuisse Ergo etiam et pig
nus extinctum esse debet. Nec domus a Lucio Titio in eo loco ex
tructa, obligata esse poterit. Pignus etenim licet nuda conventio
ne

conveniãne contra hæres; pheri tamen conveniri ad rem oppignorandam relata esse debet l. 1. sup. de pignorat. act. ac eatenus quam tamen is generalis numquam fuit ad universitatis et creditorum spectat; quanto magis quod creditor domum sibi oppignoratam in sui debitoris domicilio tempore contractus fuisse probare requit cum non extet nullo hinc qualitatis, et dictum exhibit, ac hoc ad speciale pignus constituendum maxime opere desiderat l. Et qui non dum. 15. § quod dicitur supp. h. t. l. ante omnia. 23. ff. de probat. Decid. Eisdem regulis mutuus contentus quibus, et continens l. adeo. 3. § quod scius. ff. de acquir. rer. domin. l. 7. de sacra in principio sup. de contrah. Empt. § sacra vas. sous. Inst. de rer. divis. naturali enim et civili ratione superficies solo cedit, et cui soli sequitur l. 2. ff. de superfi. at qui area in qua domus exempta et ædificata erat, non minus pignori erat, ac est ædificata, quam erat ipsa domus, erat enim pars illius, et contra cui soli sequuta fuit ædificium et sequitur ne per Paulum in l. domo. 21. sup. de pignorat. act. . vel ea ejusdem ratione hic a Paulo ne mora persolvam exhibit: domum a Lucio Titio in alligata area ædificatam obligi etiam hypothecata in consortio l. si fundus. 16. § si vir. 2. h. t. obligata

a quam Scævolæ. Ratio dub. imputandum est ei qui in re aliena exemplo sit fuerit, nec illa posse de retinere ei permittendum est, cum domum animo fuerit possumantur et sequitur Scævolæ in l. si servus. 27. § si alienam sup. ad leg. aquill. Nec differentia constituenda est inter bonæ et malæ possessorem, et prædonem, aliquæ enim si sumptus ei solvendi essent in cui arbitrio esset magnas impensas facien do sepulchris avitis rerum dominum privare, quod magnum domino detrimentum ac vix compendium pareret l. si vir cum pactis sup. de minorib. Ego nec talem impensarum exceptionem Lucius Titius, sua cum sibi possessor sit, sua non, creditori hypothecario agenti opponere poterit. Creditor enim vice, et loco domini quodammodo est, tum quam scilicet procurator in rem propriam l. si pignori. 24. in fin. sup. tamet. Ergo c. ad procuratoris conditio, priusquam in satisfactionem alterius quam domini esse non potest l. sed hæc persoluta. 35. § defendet. 2.

Sup. tamet. Ergo

sup. famil. Ercisc.

Decid. non debet petitor ex aliena iactura locupletari l. plane. 38. sup. de petit. hæredit., cum sit futurum contra naturalem rationem, adeoque contra ius naturale l. nam hoc naturæ. 14. sup. de condict. indeb. l. iure naturæ. 206. de regul. iur. atque debitor ex iactura bonæ fidei possessoris locupleteretur, si ille antequam sumptus in ædificando erogatos recuperasset, anam in qua ædificatum extitit ei restituere teneretur et ex se patet. Recte igitur bonæ fidei possessor, sive ab ipso domino conveniatur, sive a creditore eius, exceptionem doli opponere poterit, si ei impensas bona fide in area petita factæ per actorem non restituantur. Dolo enim facit, qui occasione iuris civilis lucrum ex damno alterius contra naturalem æquitatem captare desiderat l. adeo. 7. § ex diverso. ff. de acquir. rer. domin. l. 1. § 2. ff. de dol. mal. except. Nec tales impensæ donandi animo erogatæ videri possunt, quia tametsi malæ fidei possessor, qui prædo non est (de quo plura videnda apud subtilissimum virum Anton. Fabr. lib. 2. coniect. cap. 17.) cum impendit de suo aliquid in fundum alienum totum id donare videatur, et repetendi spem omnem abiicere d. l. adeo. 7. § ex diverso. ff. de acquir. rer. domin., et non male comparandus videatur ei qui donationis gratia fundum alienum excolit de quo in l. qui alienum 14. ff. de donat., ubi dicitur res ab eo iniectas continuo effici eius, ad quem dominium fundi pertinet. In bonæ fidei autem possessore ista donationis presumptio capi non potest l. 2. C. de rei vendicat. l. si in area. 32. sup. de condict. indeb. § ex diverso Inst. de rer. divis. Quid enim animo donandi tam contrarium, quam animus sibi acquirendi? Nec etiam dominus aræ debitor scilicet ex hoc ullum damnum patietur. Quoniam si utiles impensas in dicta area factas ex paupertate solvere non valet permittendum est huic Titio, qui in ea area ædificavit sibi totum illud ædificium tollere, quia licet futurum sit, ut ædificium dirimatur, quod non facile ferendum est, nulla tamen lex est quæ hoc prohibeat, cum lex 12. tabul. loquuta sit de tigno iuncto et

quidem

194

et qui dem ædibus alienis. Cementa autem ex quibus ædificant, licet inuncta sint, et rei appellatione contineantur l. de rei vind. l. rei vind. 7. sup. ad exhibend.; non autem continentur appellatione rei vindicatæ ædibus l. utiles. 39. § vibianus, et ibi terminis nostri Paulus vii l. si in aut. 27. § in rem petitam sup. de rei vindicat.

B. quam sumptus. Ratio dub. Tametsi bonæ fidei possessor impendat rem alienam, non tamen quasi alienam impendit, sed quasi in rem suam, vt suum negotium gerens, non petitoris, & idque nihilum non absurdum habet pro repetitione impensarum, sed tantum retentionem, qua neminem sibi obligare valet l. In hoc Judicium. 14. §. l. vers. diversum. sup. de comun. divid. Ergo si plus accesserit prædio rei, quam per Lucium Titium bonæ fidei possessorem impensum extitit, debet id reddere Lucio Titij possessori, et non petitoris; ac proinde quum id debeat dari actori, vel debitor Lucio Titio reddere, non illud demtaxat quod impensum fuit

Decid. Bonæ fidei possessori impensæ sunt restituendæ per petitorem, non tam utilis sibi utilitatis (siquidem utilis apice nullus rebus sibi sumptibus aream vendicare petitori permittendum esset, quia superficies cedit solo ff. l. 2. §. de superfic.) quam ex æquitate, cum non debeat ex aliena iactura locupletari, nec Titius bonæ fidei possessor, cui nil imputari valet morari in damno ff. l. Plane. 38. sufferre vitium debet, et indemnitatem consequatur, nec illud etiam consequi debet, vt Lucium sentiat. Nam nec exceptio doli eo usque prodesse potest vt noceat petitorem suam vendicanti, aut sibi obligatam vendicanti si modo plenissimam indemnitatem Lucio Titio bonæ fidei possessori præstet. Ergo satisfieri reddi, quantum ædes impensum est licet res longe pluris valeat l. si fundum. 12. vii sin. sup. de vi rem vers. neque semper eadem contrariorum est ratio

C. quatenus pretiosior. Ratio dub. Bonæ fidei possessor, non solum necessarias, et utiles impensas per exceptionem doli deducere valet, verum etiam voluptarias ff. l. utiles. 39. §. 1. sup. de petit. hæreditat. at qui voluptarias impensas fecit, aream meliorem, aut ditiorem non constituerunt; sed enim

hoc enim est discrimen, quod inter eas, et utiles militat, quod utiles aliquam utilitatem adferunt, voluptariæ vero, non nisi ad voluptatem, et ornatum fiunt l. quod dicitur § ult. et seqq. de impens. in rem dot. fact. igitur indistincte Lucio Titio omnes impensæ restituendæ sunt, hoc scilicet non attento, utrum per eas area pretiosior facta sit nec ne

Decid. voluptariæ impensæ aream in qua factæ sunt meliorem, aut viliorem non constituunt, sed tantum faciunt illam pretiosiorem, idest majoris pretij, quia tanto pluris æstimaretur, si venderetur quo circa consulto Paulus (pretiosior) hic adiecit, non autem (melior) aut (vilior); non enim de pretio agi valet, quin ad venditionem relatio fiat, ubicunque etenim pretium est, ibi et venditio est, non etiam si de bonitate tantum, aut de vilitate agatur. hincque etiam fit, quod cum etiam petitor pauper est, non habens unde impensas reddere possit, voluptariarum quoque impensarum ratio habenda est, si modo actor eam rem venditurus est, quia tanto pluris ex pretio consequturus est ut scribitur in l. nisi si venalem. 29 sup. de rei vendicat

§. 3.

Si sciente, et consentiente Domino, servus, ut omnia bona domini pignori obligata essent, convenit: ipsum quoque, qui cavit obligatum esse pignoris iure.

Ad §. si sciente. 3.

Ratio Dub. Is qui in alterius potestate est, sive sit filius familias, sive servus illius cui subiectus est deteriorem condicionem facere nullo modo potest l. quanto magis. 24. in fin. sup. de iureiur. l. mulier 151. de regul. dur. l. solvendo. 39. sup. de negoc. gest.: melior enim dum taxat condicio nostra per eos quos in potestate habemus fieri potest l. penult. sup. de pecul. At qui si liceret servo etiam de domini consensu bona illius obligare domini conditio per eum deterior fieret; Pignoris enim obligatio ius in re tribuit creditori l. pignoris. 17. sup. hoc. l. Pignoris. 13. C. eod. tit., Eiusque natura talis est, ut numquam nisi integro debito soluto, aut dominio consolidato extinguatur, imo ut dominij consolidatione extinctum, ablato subinde creditori dominio restaurentur, et quadam modo reviviscatur, quam diu scilicet pecuniam non

fuisse

Quæst. Mutuan. verumenit l. si rem g. Omnis pecunia sup. de pign. act. l. 9 rege. 13. § etiam sup. h.t. l. Ex Sextante. § 1. f. de excep. rei judicat. l. Libitor 59. f. ad S.C. Trebell. non potest quis res Servus cum in dominio constituente bona eius pignori dare. Nemo enim opera vi velet, qui in actibus per eum celebrandis legum dispositiones locum habere possint

Decid. Pignori obligatio subsistere, non tam, si a domino facta sit, sed a. ab alio de domini tamen consensu celebrata proponeat l. alienum. 20. sup. de pignorat. act. l. 1. et 2. et pass. Si res alien. pign. data sit, adeoque dissimulatione l. mulier. 11. § de distract. pign. Item dicimus Servum liberam peculij administrationem habentem exhortationem peculiarem pignori dare posse l. si convenerit. 18. § Servus Stich. sup. de pignorat. act. ; quia subsistat facultas obligandi pignori ei liberae peculij administratione tacite contenta ut res l. Procuratore cui. 38 et seq. sup. de procurat. l. si liberum. 20. § quod cum eo. Quanto magis volente, et expresse consentiente domino bona eius pignori dant. ; volenti enim non fit dolus, neque iniuria l. cum donationes § de donat. inter. l. 1. § pen. sup. de act. empt. ; hinc que dominus imputare debet, cum sciens passus sit Servum suum contrahere, et negociari, cum possit prohibere ne negociaretur, aut saltem ne bona alij servus pignori daret. nam et potest certum genus contractus prohibere l. fid et fi pupillus. 11. § condict. sup. de instit. act. ; et ipsa persentiam pignoris datio l. Stich de rebus alien. alienand. vel non. Quod si dominus pignoris constitutionem non prohibuerit, sed imo ei bona sua obligantem consentiens permiserit prudenter quis et creditor, si talem generalem hypothecam per Servum constitutam vi pignoris acquirat, propter fiduciam privilegium quod (inter alia) respectu posteriorum domini creditorum habebit ; Privilegia enim pignoratitiorum creditorum eo tempore acquiri pignoris (dempto aliqui casu de quibus vi l. Interdum 5. Inst. qui potior. hab. in pign. hab. latius disputare diximus) vi cujusvis alterius Potior. 11. f. cod. tit. l. Prior. 5. § cod. tit. et Chirographariorum vero non eo tempore, sed ex causa l. Privilegia. 32. f. de rebus. auct. iudic. possid.

Ipsum quoque Ratio dub. constituto pignori est obsta, et sic respiguda l. cum quidam. 29. ff. de liber. et posthum., tamquam qui sit contra naturam rerum, quæ omnes a quocumque obligationis vinculo liberæ consentur. l. cum eo. 9. ff. eod. tit. l. absens. 8. C. de furtis. l. 4. sup. de inspect. et cur. non est igitur hic posthea omnium bonorum ad servum cum constituentem extendenda, quædam enim ex bonis generali hypotheca ex verisimili contrahentium mente excepta sunt per notata. in l. obligationi. 6. § 8. at puto servum contrahentem se pignoris obligationi subiecisse. nam hoc humanum arg. l. 3. ff. de testam. milita., et ita imputet sibi creditor cur tacens hypothecam aliquando hoc debitum declarare noluit l. veteribus. 39. sup. de pact., et proinde adversus eum facienda sit minus petatis l. Arianus. 97. ff. de verb. obligat. l. quidquid ad principale 99. ff. eod. tit.

Decid. In omnibus contractibus semper id quod actum, etiam si expressum non sit sequimur l. semper in stipulationibus. 3. ff. de regul. iur. In comprehendis enim quod agitur, pro cauto habendum est l. quamquam 72. ff. de rei vind. l. Res quæ. 34. ff. de usur. at quæ inter creditorem et servum, quiescente, et consentiente domino omnia bona eius pignori dicit id agi intelligitur, et servus ipse contrahens (nisi ad dominum quid amplius necessarium esset, vel aliqua nota affectus de quibus vid. l. obligationi. 6.) etiam obligatus intelligitur, qui enim rem, vel omne ius non nisi excepit, aut excludit l. Julianus respondit. 68. alias l. testatorem in princip. de leg. 3. et sibi debet imputari, qui minus generaliter obligatus est, nec excepit specialiter ea quæ nisi debet generali sermone contineri, et proinde contra eum faciendo sit minus petatis d. l. veteribus. 39. et l. sabino. 21. sup. de contrah. empt. Ergo servus qui talem obligationem constituit se etiam obligasse censetur. Est enim pars bonorum obligatorum, omnium dominio, ac potestate illius sit, amittit omnia bona hypothecata haberi. l. 1. § 1. sup. de his qui su. sui vel. alien. iur. l. adroguidem. 7. ff. de acquir. rer. dom. maxime etiam cum in generali sermone hoc quam ipsa etiam persona continetur, et actus. hic vestis notat ex l. 1. sup.

de sanator.

de Senator. Aliquid si vendat § si venditor. ff. de Edilit. Edict. Innotescere rendum sup de transact.

L. 30. Idem lib. 6. Responsorum

Periculum pignoris nomini vendito ad emptorem pertinere: si tamen probetur eas res obligatas esse.

Ad d. L. Periculum. 30.

Ratio Dub. Creditor rem pignoratam distrahens de corruptione tenetur, etiam si de ea nil caverit dictum l. si in venditione. 60 l. Evicta 70. et pass. ff. de evict. l. non dubitatur 6. Cod. ill. tit. in tantum, quod si cui pignoris nomine duplum promiserit (pro rest novi Aliquid si vendit. 31. § quia assidua ff. de Edilitio Edicto) de corruptione tamen communis, et condemnatus nullum regressum adversus debitorem habeat l. si pignore. 22. § si creditor. vlt. sup. de pignorat. act. Ait ergo periculum rei ad eum pertinet qui pignoravit, non qui pignoratus est l. Regula. 19. sup. de reg. Iuris. verb., nec in beneficio huius et Liberalitate is qui pignoratus est periclitari l. nec ex Liberalitate. 50. ff. de rei vindic. Semper enim inspiciendum est cuius negotium gestum est quotiès de periculo quæritur l. apud Labeonem. 20. § vlt. sup. de præscript. verb. Et quotiès ut ex que contrahentium gratia contractus salutaris existit, ad primum possessorem periculum pertinet, si modo secundi, neque dolus, neque vel pactum intervenerit l. hi gratuitam. 37. § Papinianus cod. tit. l. antepenult. 20 sup. comm. dot. at contractus distractionis pignoris dotis creditoris gratia salutaris intelligitur, ut alio enim non conducit pignoris distractus, nisi ut eo quod eatenus sit creditori, pecunia debitoris nomine ad eam consequendam in rem debitoris fiisset alienatus ne l. si mandatu. 59. § ultim. sup. mand. l. 4. § adjici. ff. de Aedilicio Edicto. Quæ propter de pignoris rei distractionem necessario venimus est, cum ea corpus obligatum non possit dici pecunia l. cogi. ib. § inde quæritur ff. ad S. C. Trebell., sed dumtaxat ex negotiatione l. eredit. 29. sup. de hæredit. vel act. vendit. Aut saltem gratia venditoris. Ergo periculum pignoris nomini vendito ad creditorem pertinere non debet, si probet sibi obligatum extitisse; nec enim huius modi probationis modi probatio effici valet, quin ipse prius quam venditor pignoris Dedo.

Obligatio se dividisse

possidisse existimetur, cum pignoris possessio semper pro emptore
non reputetur vide alibi L. si rem 9. § propicio cum et sotis. ff. § 1.
sup. de pignorat. act.

Decid. quamquam creditor de euictione teneatur quoties res
ni pignus vendidit d. l. si in venditione 60. cum sibi lib. non ta
men teneatur, quoties res creditoris pignus distraxit l. et si is. 10.
C. de distract. pign. et ibi tit. C. credit. evict. pign. n. d. b.; sum
modo enim se potionem esse creditorem ostendere ad mitigatur
l. 1. C. vendit. pign. non debet. at qui hic a Paulo pro hypothecatore
dicitur pignus creditoris dum tenet ut distraxisse, non autem
de re communi; huiusmodi enim alias quin esset adjicere verba illa
: si tamen probetur eas res obligatas fuisse si ob pignoris vinculum
nomen vendicum non fuisse proponerebat, cum absque tali
questio etiam res aliena vendi possit vulg. l. rem alienam. sup. de
contrah. empt. de evictione igitur in nostro casu creditor conueniri
non potest. In specie d. l. sippy nore. 22 § si creditor ff. eodem de
evictione ne distrahi creditor valet, quia scilicet per eum dupla evictio
promissa; secus tamen esset si de illa per eum nil fuisset conuentum
. licet enim ad huiusmodi quam dupla stipulatio alia esset, et plane
ut pendentibus, etiam ex empto agi posse si duplam venditor nomine
ejus non caveret d. l. quod si nolit. 31. § quia assidua: hic tamen in
actibus venditionibus proceditur, non tamen in creditore pignoris dis
pahente quem non diximus evictionem non debere, ac longe mi
nus duplam pro evictione promittere d. l. 1. cum et l. 2. C. eam vendi.
evict. pign. non debet. Accedit quod periculum nominis ad eum
pertinere debet cuius culpa factum est nomen debitoris l. 2 Liquidquid
C. de admin. tutor. l. Chirographi. j. de administrat. tutor. l. Lini. § si pe
cunii. sup. de negot. gest. l. si remunerandi § apud. sup. mandat. l.
Liquidquid § si Patr. sup. de pecul. constitut.: adeo autem civili legi
Falcidiae ex ejusdem culpam et negligentiam habet, ut viri quamvis
lis cum minore impunitam ut culpa non alij hac ponte impu
tari possit, quam ei qui potuit agere, et non egit: unde est quod ma
ad pignoris pertinet periculum, quia nulli ei possit imputari qui
actionem non habuit l. qui possessor. 31. Julianus. sup. de pignor. hypothec.)

Idem

Idemque autem agere potest qui dominus nominis est. recte itaque ut ad Emptorem tamquam ad dominum, et ob suam in agendo negligentiam si debitor fiat non solvendo tale periculum pertinere debeat. Nec est cur replices periculum nominis ex hoc solo æstimari si debitor non solvendo fiat (ut diximus), quod ipsum tamen ne accidat non est in potestate cuiusquam, sed ex inopinato fortunæ eventu et impetu pendet L. 4. ut in possess. legat. d. l. Citis. 37. § si pecuniæ ac personæ sequens ad emptorem pertinere non posse eo saltem casu quo res aliena pignori data fuisse probetur, cum fortuiti casus ad solum dominum pertineant l. quæ fortuitis. 6. ed. de distract. pign., et in tali casu pignoris venditi dominus non constituatur d. l. Rem alienam. 28. sup. de contrah. empt. Quoniam vix est, ut non aliqua Emptoris præcedat culpa, aut negligentia, cum eo nomine agere potuit, et debuit, et non egit. Fiunt enim nomina deteriora tempore propter mutationes quæ interim in dies superveniri solent. Sicque in omni casu ad Emptorem tale nominis periculum ob suam culpam et negligentiam pertinere debet, ut evenire alias generaliter solet quoties culpa præcedit casum L. 3. §. 1. sup. de offic. perfect. vigill. l. si in vendita. 11. sup. de pericul. et commod. rei venditæ l. si ex plagijs. 92 § In clivo capitolino. sup. ad leg. aquil.

L. 31. Scævola Libr. 1. Responsorum

Lex vectigali fundo dicta erat, ut si post certum tempus vectigal solutum non esset is fundus ad dominum redeat. Postea is fundus a possessore pignori datus est. quæsitum est an recte pignori datus esset. Respondit, si pecunia intercessit, pignus esse. Item quæsivit, si cum in ex solutione vectigalis, tam debitor, quam creditor cessassent, et propterea pronuntiatum esset, fundum secundum legem domini esse: cuius potior causa esset? Respondit, si ut proponeretur, vectigali non soluto iure suo dominus usus esset, etiam pignoris ius evanuisse.

Ad l. Lex vectigali. 31.

Ratio Dial. ut pignus recte constitutum censeatur opus est creditorem probare debere rem sibi oppignoratam conventionis tempore in sui debitoris dominio fuisse l. Et quæ nondum. 15. § quod dicitur h. T. cum simil. at qui

creditor

creditor de quo in puncto tale requisitum probare nequit. Namque
omnis vectigalis tenetur in hei debitoris dominio fuit. quoniam vecti
gales agri illi vocantur, qui in perpetuum locantur l. 1. in princ.
si ag. vect. et idest Emphyt. putant. at horum quamtumvis perpetuo
dominium transferre nullo modo potest l. non solet 39. supp. de locat.
l. penult in fin. sup. de contrah. empt. sed demittat se conducta tuen
di facultatem l. ex conducto. 15. p. 1. l. si tenetur. 35. supp. locat. non
posteri igitur vectigalis tenetur per possessorem pignori obligari quan
to magis quia si ita esset in debitoris arbitrio esset conservando ea
rum solutione pignus evanescere. Tunch enim ut in Enc. h. n. l.
aut nostra Sententia libro ab omni obligatione ad dominium talis pu
dus revertentur, quod valde multis obnoxium esset, cum nemini per
mittendum sit, et postea suo Mandatorium dissolvat l. si servum.
gl. 5 nunch videamus. ff. de rei vind. obligi., naturaque pignoris, quod si
semel rite constitutum est, nihil integro debito non soluto non finitur
, nec dissolvitur l. si rem. g. omnis pecunia sup. de pignorat. act. l.
grege. 11. 5 etiam h. t.

Decid. Ius reale in aliqua re habens illam oppignorandi facultatem
possidere dicitur: hinc dicitur usufructuarium usumfructum pignori
dare posse l. si is qui. 11. 5. 1. h. t. hinc etiam dicitur habere in ali
qua re publicianam permissamesse pignoris vinculo supponere
l. si ab eo. 18. sup. h. t. atque possessor fundi vectigalis reale ius in
eo habere dicitur, quandiuvum canonem suis loco domini ha
betur, et Praetor dat ei omnes actiones utiles, quas domino dat directas
, et non solum adversus tertium possessorem, sed etiam adversus domi
num l. 2. si ag. vectig. vel Emphyt. ff. de in. 5 adeo Just. de locat. et condu.
. Ubirus igitur vectigalis fundus ab eius conductore pignori obligari
potest. Nec in debitoris arbitrio est potestate sua eorum fidei ex
rem solvendo pignus extinguere, potest enim ipse creditor inito
cum debitore vectigal solvere, atque ita impedire ne bratiani lex
committatur: vere de nostro ait noster Sententiae his verbis: cum in
re solutione de vectigali tam debitor, quam creditor assensu Mutatione

Decid

101 202 a Et propterea. Circa primum verticul. duæ quæstiones excudendæ occurrunt. 1ª an Emphyteuta, qui canonem non solvit citò cire ab Emphyteusi privari expetentes, an vero ad hoc iudicis actum requiratur? Dothissimus vir Jacobus Cuiac. in comment. ad lib. 1. nostri Sequelæ tom. 1. Emphyteutam ob talem canonis cessationem Emphyteusi privatum non esse existimat, sed ad hoc Judicis actum. Judicis requiri existimat. Fundat que suam Sententiam in l. 2. C. de iur. Emphyt. Ubi constitutum est Emphyteutam cessantem a solutione canonis per triennium cadere a iure suo Dominumque valuisse: necessaria ergo (inquit) est Domini petitio, et consequenter Judicis Sententia. 2ª ex privilegio Siculo, ubi a nostro Sequela. vinci videtur supra Emphyteusi privatione pronunciatum esse. Sed pace tanti viri contrariæ Sententiæ videtur amplectendam esse puto, quæ manifeste probatur ex d. l. 2. C. de iur. Emphyt. Ubi dicitur Domino licere Emphyteutam expellere qui per triennium a solutione cessaverit, si enim licet Domino eum expellere sequitur Judicis actum non esse necessarium. 2º quia eadem lex (inter verba illi scadat omnino), eodem modo loquitur text. in auth. de non alien. reb. Eccles. § seire, quod importat citò cire; verbum enim et participium primi temporis canon. Late Sententiæ censetur, et text. notat Accurs. in l. quis major. verb. intentia C. de transact. neque repugnat earum Cuiacianæ rationes, non quidem 1ª quia consequentia nec vera est, quid enim prohibet quominus Dominus voluntatem suam declarante privato Emphyteuta dicatur, absque alia Judicis Sententia? Respondendum enim est certum, et in conscientia esse Emphyteutam in solutione cessasse. aliter enim, (deest, si hoc dubium esset ad hoc ut constaret Judicis quidem Sententia, ac pronunciatione opus esset). Deinde. nec. 2ª licet enim in primo verticulo Judicialis pronunciatio mentio fiat, non tamen quod omnino et semper sit necessaria huiusmodi pronunciatio dicitur. Et nec quidem fieri nec evenire posse, ut Judicis pronunciatio vim facere sequatur, nego ante si licet Emphyteuta, sua solutione canonis cessasse, et Domino eum non solvisse dicente. 2º difficultas est an Emphyteuta ob talem solutionis cessationem a suo privato

privatus impensas per eum in Emphyteusi factas rem petere vel
leat nec. cui affirmative respondendum a prima fuit ratio
: Emphyteuta enim fundi vectigalis conductor a nobis reputatur ff. l. 1. in
princip. sup. si ag. vectig. at conductorem impensas per eum in re
conducta factas, non solum ante retentionis; verum et etiam et actio
nis recuperare posse certum est l. si dominus. 35. §. 1. sup. locat.
. Sed contrarium est verius et manifeste probatur ex novell. 120.
de alienat. et Emphyt. cap. 8. § si vero quis aut locator. Diversi
tatis quae ratio ex ea deprimitur, quod Emphyteuta quilibet sibi
stum accipit Emphyteusin, sive a privato, sive ab Ecclesia, et
rem scilicet Emphyteuticariam meliorem fecit, unde et contra
gus Emphyteuticus veluti dicitur et contractu melioratione. l. vlt.
C. de iur. Emphyt. quod in simplici conductore diversum est, et ex
hac differentia illa nascitur, quod Emphyteuta per exigiuam per
exiguam pensionem solet pensionem, ex comparatione scilicet pen
sionis, qui ex fundo conducto percipiuntur quia non prestat nisi
modicum, et recognitionem directi dominij

B. Etiam pignoris. Resp. Dub. natura et essentia pignoris talis est
ut nisi omni debiti solvi, vel creditore intore, ac plene satisfactum
fuerit. l. si rem. 9. § omnis pecunia. sup. de pignorat. act. ff. l. grega
ff. § etiam. ff. l. debitor. 59. ff. ad SC. Trebell. l. penult. §. 1. ff. de excep.
rei Judic. non potest dici tamen in nostro casu cessasse creditorem videri quod ad
Dominium directum res pignorata de non solum canonem re
vertatur; sed potius dicendum est; dominium directum servitia
sive quasi rede convenire debere. Pignus enim semel rede consti
tutum semper cum sua causa manet l. si convenerit. 18. § si tum
ff. sup. de pignorat. act. l. Paulg. 9. ff. si mancipia ubi supra late
Decid. Generalis propositio Franci civitatis esse est; quod cum quid de
in tali quantum precedente conventionis, si de creditorum cive, et
pecunia habetur, primis illius temporis rationem habendam esse
que conventio facta existerit, nonque effectum et implementu
habere cepit l. 1. ff. qui potior. in pign. hab. atque in nostro

casu

casu domini directi causa, pignoraticij creditoris causam precessit ab initio enim Emphyteuticari scilicet contractus tempore inter dominum et Emphyteutam conventum fuisse proponitur, ut in casu cessationis canonis res ad dominum directum reverteretur. Ergo licet post quam Emphyteuticarius fundus pignori fuit obligatus, et non antea a canonis solutione fuerit cessatum nihilominus domini directi, quam creditoris potior causa esse debet, maxime cum pignoris vinculum extinctum esse censeatur, resoluto enim iure datoris ius resolvitur acceptatoris l. 9. §. quib. mod. pign. vel hypot. solv., cum nemo plus iuris in alium transferre possit, quam ipse habet l. peto 69. § predium. de legat. 2. l. voluntate. 10. §. quib. mod. pign. vel hypoth. solv. l. nemo plus iuris 51. de regul. iur. neque etiam fieri potest ut pignus ab Emphyteuta constitutum duret, ac subsistat: cum res in eam causam deducitur, ut numquam in Emphyteusim concessa esse videatur; quando quidem ad pignus constituendum illud semper requiritur, ut dominus sit is qui pignus constituit l. 2. sup. de pignorat. act., vel saltem ius in re habeat l. Tutor. 16. § ult. eod. tit. Et si autem revera ius habuit in re Emphyteuticaria pignoris constituti tempore is qui in Emphyteusim eam habuerat, ob idque pignoris datio tenuit, in eam usque diem quo resolutus contractus Emphyteuticarius fuit. Tamen ex die ipso resolutae Emphyteusis, sicut incipit videri numquam Emphyteutam, ius in re Emphyteuticaria habuisse, ita et pignus in eam causam deducitur, ut a non habente ius in re oppignorata datum esse intelligatur; porro quoniam pervenit in eum casum a quo incipere non potuit l. quia in eum. 16. sup. ad leg. aquill.

L. 32. Idem Lib. 5. Responsor.

Debitor pactus est, ut quecunque in predia pignori data, inducta, invecta, ~~illata~~, importata, ibi nata, paratave essent, pignori essent. Eorum predierum pars sine colono fuit, eaque actori suo colenda debitor ita tradidit, assignatis, et servis culturae necessarijs. queritur an Sthicus villicus, et ceteri servi ad culturam missi, et Sthichivicarij obligati essent. Respondit eos dumtaxat, qui hoc animo

a domino

a Domino inducti essent, et ibi perpetuo essent, non temporis causa accommodarentur Obligatos

Ad. L. Debitor. 32

Ratio Dub. Jura maximopere superflua aborre dicuntur L. 1. § quibus. ff. de nov. cod. L. fin. ff. qui admit. ad bonor. posses.; non enim superfluis actibus uti debemus L. hec stipulatio. § Divi J. et legator. nomi. cav. at qui licet pactum de quo hic initum non fuisset inducta, et illata in prædia Obligata, Obligata censerentur: creditor enim in prædio Obligato tenetur facere quidquid diligentissimus pater familias faceret in re sua L. Ea igitur. 18. sup. de pignorat. act. illud ut puta colore et nos late diximus in L. creditor. 23. sup. at cum agitur de prædio alieno colendo ipse dominus instrumenta colono præstare tenetur; etiam si nil de eo expresse dictum fuerit L. sed ad id. 19. sup. locat. cuiusque instrumenti nomine omnia ea, quæ fructus cogendi, conservandi, et quæ rendi gratia parata sunt, veluti homines quia gruem colunt, et qui eos exercent præpositi sunt his, quorum in numero sunt villici, et monitores continentur L. In Instrumento. 8. J. de Instruc. et Instrum. legat. villicus igitur, et cæteri servi per debitorem creditori ad pignorata prædia colenda concessi ex ipsa natura contractus pignori obstricti censentur, sicque superfluum extitit ea pactum de quo hic expresse adjicere

Decid non potest censeri pignori obstrictum id de quo et pignori esset nunquam convenit; nascitur enim pignoris obligatio ex conventione ad ipsam rem quæ obligatur relata L. 1. sup. de pignorat. act. L. aristo. 3. J. quæ res pign. et Novell. 136. de argent. contra ot. § Insuper. at qui si expresse conventum non esset ut Stichus villicus, et cæteri servi ad culturam prædiorum pignoratorum missi simul cum ipsis prædijs pignori obnoxi essent conventio de obligandis ad eos non se extenderetur; aliud etenim est prædium, et aliud instrumentum ad illud colendum destinatum, hincque dicitur, quod sive fundus cum instrumento legatus sit sive instructus non unum dumtaxat, sed duo legata intelligi L. 1. L. 2. § 1. et pass. J. de instructo. et

Instrum.

Instrum. et Instrum. dig. vesta. vitiet de Servitutes rust. per tradit. acq. et Scies Servi oppignorati censentur recesse fuisse, et de alijs pignorand. expresse inter partes conventum fuisset. nec obst. quod hic dic. Instrumenta ad celandam usuram prestare necesse inpro pestio inferat quod Instrumenta Mujata consecutus, Separata enim diversa ac Separata ratio esse solet. l. Titi. ff. de rebus nupt. l. inter stipulantem. p. Seiam ff. de vitr. Mug. l. si maritus. Cd. de donat. inter vir. et uxor.

a Condamnatur. Ratio Dub. Contractus omnes ex voluntate contrahentium fac. aucipiunt. Semper autem in contractib. id quod actum est sequendum venit l. Semper in stipulationib. l. contractus. 34. de regul. Jur. l. 2. Sep. loca. atqui hic a Scyla dicitur inter contrahentes conventum extisse, de oppignorandis omnib. et quidquid inferre vis inductis, et illatis in predia pignorata ejusdem omnes Servi ad dictorum predior. cultura amissi indistincte oppignorati intra pactum contrahentium placuit censeri debent, i. dest, suis hoc animo inducti fuerint, et ibi perpetuo manerent, suis ad tempus dumtaxat, qui animo hinc dicit, nil incapit, aut excludit l. Julianus respondit. 65. aliàs l. ista verum in principio ff. de leg. 3. l. sicut Servo annus. de leg. l. hoc actum. de hered. instit. l. prediatis. 8. fabro. ff. de aur. et argent. leg. l. siquis de pact. leg.

Dicend. non solum in contractib. Bonæ fidei; verum etiam et in priditis inspiciendum maxime, ac primum est quid inter contrahentes actum fuerit d. l. Semper in stipulationib. 34. de regul. Jur. l. 1. Sep. deb. credit. atqui verisimile est in nostro casu inter creditorem, et debitorem id conventum fuisse, et damnatur scilicet Servi illi qui ad tempus animo missi fuerunt, et ibi perpetuo manerent oppignorati, et non alteri qui ad tempus solummodo fuerint ad modum. Contrahentes ac enim sicut et Testator videntur se cum eius conditione voluisse l. hi fundi. mei. 9. cum ita ff. ad Sc. Trebel. l. quæro. 9. inter locatorem. hyp. locat. ac secundum ista illud solummodo in questum, ac datum censetur, quod ad tempus, sed ad perpetuum est in usu

et in usu

ac inductum ita Ulpianus in l. fundi. 13 § rubro sup. de act. empt. et recte accurs. hic recte notat ex l. in prædijs § fin. ff. in quib. cau. pignu. vel hypoth. l. Id vestimentum sup. de pecul. l. ex facto. § verum ff. de hæred. instit. l. malum. § fin. de verb. signif. l. cum ita legatum de leg. 2. non immerito igitur a Scævola nostro responsum extitit: eos dumtaxat servos oppignoratos existimari, qui hoc animo a debitore inducti fuere, ut in prædijs pignoratis perpetuo manerent, non autem temporis causa accommodatos conventio enim quantumvis generalis secundum tacitam etiam contrahentium mentem regulatur l. obligatione. 6. sup. h. T. ubi late

L. 33 Thriphoninus lib. 8. disputationum.

Is qui promisit tibi, aut Titio, solutum quidem Titio repetere non potest, sed pignus ei datum, et ante solutionem recepit

Ad l. Is qui. 33.

Ratio Dub. Id quod indebite solutum est, per indebiti condictionem aut ipsum, aut tantundem repetitur l. quod indebitum. 7. et tot. tit. sup. de condict. indeb. atqui id quod promissor solvit Titio ad vincto licet sit debitum respectu stipulatoris, est autem indebitum respectu Titij: Indebitum enim non tantum est, quod omnino non debetur, sed et quod alij debetur, si alij solvatur. ita Paulus in l. in summa § indebitum sup. cod. tit. Nec etiam vis ipsum Stiga solutionis ullo modo comune est ei, qui solutionis tantum gratia adiectus fuit, sed tantum residet in persona stipulatoris, qui nec si voluisset extraneo tamen stipulari potuisset l. stipulatio ista. 38. § alteri. ff. de verb. oblig. l. Eum qui ita. 56. § qui sibi. l. si mihi et Titio. 110. cod. tit. Ergo id quod Titio ad vincto solutum fuerit indebiti condictione repeti poterit

Decid. adiectus solutionis causa vis habet accipiendæ solutionis ac ille ipse, qui stipulatus est; adeoque invito stipulatore, in cuius potestate esse non debet, ut stipulationem immutet, quæ ab initio certam legem habuit l. obligationum fere. 44 § accessio. ff. de oblig.

et act.

1201

de Nug et act. l. cum qui. 15. et seq. §. qui pleg. ff. de verb. Nug
l. Stichum aut Pamphilum 95. § qui hinc l. alibi. 106 l. St. ff. de
Let. mist. l. vero Pegasiana. 12. § penult. l. qui hominem. 34. in
princip., et § stipulatus sum l. quines. 98. § mihi dare, et § mihi No
mej eid. tit. l. Ut. § et cum mihi ff. de verb. Nug, quamvis adictus ne
que agere possit, nec novare, quia nec Obligationis, sed Solutionis ge
ra est adictus l. cui rectè. 10. ff. de novat. Idroque adverum est, si
si qui stipulatus sibi, aut Titio dare, ageret precise ad hoc ut sibi ad
versus, nulla Titij mentione facta male ageret, et causa plus petit,
quoniam adimeret rei electionem solvendi Titio § hoc autem. Inst.
de act. Ergo si per promissorem quantitas per stipulationem promis
sa Titio adictus Solvere fuerit, reperi posse per Solventem non posse, cum
scilicet ipse Titius nis accipiendi Solutionis habeat. Inclinem enim
dici non potest, quod aliquis cui, cum solo naturali debeat, tunque
nichil impediat reperiri, is que est adictus est naturali Obligationi, et
impediat Solutionem repetitionem l. naturales. 10 ff. de Nug. et act. l. hide
mus sor. 16. ff. de diversis l. naturaliter. 17. et seq. l. si non sortem. 26. §
Libero mi lini. l. frater a fratre 38 mi principio et §. 1. l. Juliani. 60.
sup. de condict. indeb. l. 7. mi lini. sup. quod quis. mis. quanto magis in
ipso casu nichil condictio impediret, cum adictus suo unice requi
sito scilicet Solutionem a nus sit, et debitor sej Obligationi satisfecit,
promissor enim adictus Solvens plenissimam consequitur liberationem,
nisi cum alia res mi persona stipulatorii, et alia mi persona adictitia
signata est l. St. § cum mihi ff. de verb. Nug.

a Sed pignus. Ratio Dub. Pignus semel mi constitutum suas habet ra
tiones, et puta, si creditori utrique debitum Solutum fuerit, vel aliter
satisfactum, quibus non adimpletis mi suo rigore remanet l. ubi
etiam. h.t. l. debitor. 50. ff. ad SC. Trebell. at qui mi pacto, et hujusmodi
pro suspecto debitum pro quo pignus fuerat Obligatum Solutum non esse
se, non poterit quidem mi hoc casu pignus adictio pacto pro debitum
a Titio condici. accedit quod debitor qui ante debiti Solutionem pignus

recepisse

recuperare intentat male agit, imo non tam ~~nec~~ male agit 209
quam sine actione, cum eam actionem instituat, quae nondum
nata est, neque competit, ut in l. unic. in fin. C. quand. di. usus
fr. leg. ced.; debitori enim ad recuperandum pignus a suo credi
tore pignoratitia non conceditur, nisi praecedente solutione, vel sa
tis factione l. si rem. 9. § omnis pecunia. sup. de pignorat. act. Fi
eri itaque non potest, ut ex huiusmodi actione nullo modo compe
tente, tamquam male instituta sequi possit condemnatio: nam et
hodie post sublatas impetrationes, et formulas a Theodosio actio
nem tamen quae instituitur necesse est competere l. 1. et 2. C. de formul.
et impetr. act.

Decid. Id quod indebite solutum est, per indebiti condictionem recupe
ratur; ad aliud enim indebiti condictio introducta non extitit, nisi
ut per eam, id quod per errorem, ac indebite solutum est repetatur
d. l. quod indebitum. 7. et tit. sup. de condict. indeb. at qui in proposi
to pignus per promissorem Titio adiecto traditum respectu Titij est
indebite traditum. Indebitum enim illud etiam existimatur, quod
non est debitum respectu accipientis, licet fuerit debitum ex parte
solventis d. l. In summa 65. § indebitum. 9. sup. de condict. indeb. rec-
ta igitur ratione indebiti condictione tale pignus promissor recupe
rare poterit; nec enim Titio adiecto pignus utiliter posse tradi est
permittendum, cum sit extra casum accipiendae solutionis (ob quod
dum taxat fuit adiectus): quod si nec stipulatori permittitur, ut sti
pulationis legem quae ab initio fuit constituta immutet d. l. vero pro
curatori. 12. § penult. C. de solut.; cum tamen soli stipulatori obligatio
tota, et actio acquiratur, quantominus permittendum est Titio adiecto
ut invito, et ignorante creditore recuperet pignus contra tacitum contrac
tus pactum?, et si fecerit cur non indebiti condictione, sicut caeteri in
debitum accipientes tenebitur? quanto magis, quia cum talis adiectus
mandatarius sit (quod ex eo aparet quod actione mandati tenetur
ut quod a debitore (iuxta tamen legem conventionis) acceperit stipu

latori

stipulatori restituat L. qui res. 98. § qui stipulatus fuit fin. ff. de solut. et § si qui alij dest. de verb. obl. stipulat.) hinc mandatum nullo modo cessare debet: alligatur enim finis mandati sunt cessandi l. 3. l. Ligatus 5. sup. mandat. § si quis equitur. Inst. eod. tit. cum simil.

L. 34. de reb. eor. lib. 27 ff C.

Cum tabernam debitor creditori pignori dederit, quæsitum est, num eo facto nil egerit: an tabernæ appellatione merces, quæ in ea erant, si passe videatur: et si eas merces per tempora distraxerit, et alias comparaverit, eas quæ ei eam tabernam inhabitavit, et decessit: an omnia, quæ ibi deprehenduntur, creditor hypothecaria actione petere possit: cum et mercium species mutatæ sint, et res alijs illatæ. Respondit: ea quæ mortis tempore debitoris in taberna inventa sunt, pignori obligata esse videntur

ff. l. cum tabernam. 34

Rabi Dub. alienari hypothecæ vel pignus constitutum nullius momenti esse diuturnum l. alienata. 20. l. sicut. 9. sup. de pignorat. act. atque si admittatur id quod accurs. notat, nempe: tabernam hypothecatam esse si solo publico pignus rei alienæ constitutum consecutus. Taberna enim publica, et non debitoris esset, cum superficies dirui et naturaliter non sequatur l. solum. 49. sup. de rei vindicat. l. 2. ff. de superfic. quo etiam casu alia ratione valere non posse videtur de eo pignoris constituto. verum enim publicarum commercia nobis nimis dura sunt l. sed et cl. sec. 6. cum duabus sq. præcedentibus sup. de contrah. empt. taberna igitur in publico solo posita, aut ædificata utiliter a nobis obligari non potuit

Decid. In omnibus contractibus præsertim bonæ fidei, et etiam arbitrarijs illa interpretatio facienda est per quam illi subsistere possint: semper enim omnes actus sunt interpretandi, eo modo quo fieri potest, secundum cluserij l. 3. ff. de milit. testam. l. si quando ff. de legat. 1. unio malijna est interpretatio per quam contractus destruitur, aut nullus ex contractibus ad impossibile obligatur l. quoties. 12. ff. de reb. dub. l. si ita stipulatus 126. § cujus negotium erat. l. quoties. 2080 ff. de verb. obligat. atque ita non

negotium

m in loco publico & difficili. Licet quantum ad proprietatem publici sint 211
usus tamen earum privatus censetur, et ad possessorem pertinet: usus enim
rerum publicarum a particularibus possessorum ad illos pertinet dñ
ner. l. 2. si ag. vect. vel Emphyt. est dñi. Dicendum itaque est res
publicas pignori datas non videri per proprietatem illarum pignora ta
, sed duntaxat nudum usum, ac etiam mercium vasi vectarum vtin
tra aparebit

2. Migasse vectores. Nam Dub. Pignoris conventio ad rem Migandam re
lata esse debet l. 1. sup. de pignorat. act. atqui in oppignoratione tabern
de Migandis mercib. nil fuit conventum; d. Alum modo enim contahen
tes de taberna pignori danda pacti fuere; de mercib. autem nil dixere
, aliter enim tacita hui pignoris esset an si licet merces Migatq cente
rentur, cum ea quæ in domino nostro sunt vti liter pignori dari pos-
sint l. 3. l. Et nondum. 15. § quod dicitur h. t. non poterunt videri mer
ces in taberna illatæ ex solis taberne oppignoratione pig
neri vniuersæ supposuisse videri; sed potius adversus creditorem cura pa
tris non fuit diligens dominus facienda est vectoris pignoris l. vectigj. 3g sup.
de pactis l. quidquid ad strigendr. gg. de verb. sig.

Deind. Licet pignoris, vel hypothecæ Migatio expressam conventionem
regulariter exigat, in quibus tamen casibus hoc non procedit in
quibus placuit Pignus, vel hypothecam tacite contrahi l. 1. et sit. ff. in
quib. ca. pign. vel hyp. tac. contr.; tacite enim et expressi idem est
Judicium l. cum quid l. si filius familias. 1. sup. de nb. credit. l. Ult. § de
Legat. 2. l. Ult. de quib. on. cod. pass., Plerique etiam tacite agentes quæ
non dicuntur l. pen. ult. § de cenit. Inter quos vero casus hic unus est,
vt si quis fullo taberna Migavit, vt etiam merces in ea conten
tas Migasse videatur, et hui aq. sententia attestatur: huic quia merces nidum
taberna instructam l. Instructum. § de verb. signif. et Accurs. recte
hic notat, huic etiam quia eis dum inferuit vocati, inferior contractum,
quib. et contineri l. adro. 7. 6 quod si cum. § de acquir. rer. dominii. l. § de
Sacra in princip. hyp. de contrah. empt., vel tandem vi credatur fuis
sem, non enim damnum duntaxat; sed etiam periculum omne ex
dominis amouendum est, vt ita quidem Paulus licet in alia specie in l.

cum nauis

212 vii l. cum mulier. 85. ff. de solut. matrim. simil. l. hi qui dl. 25. § Idem
vii. sup. famil. ercisc. vel rejecit a secta nostra responsum extabit
: taberna oppignorata, etiam merces vi eam tunc obligatas comperi. Quia
nec vñ sum tacite, verum et etiam expresse de mercibus illis an
dū fuit a partibus conventum: In quo enim alio concessit taber
na, nisi in mercibus vi eam invecti, et illatis? Nam quemadmodū
Pompeius magnus dicere solebat. Respublica non est in parietibus
sed ita etiam recte dici potest tabernam non esse nisi tabernā
vinū, sed in mercium negotiatione consistere; aliter enim non esse
taberna, sed potius domus privata. Item dicitur taberna propositum
non esse ad merces taberna vinū ascendendo ad hibernum, sed ad re
contrahendum supra merces in ea constitutis, vbique insistentem
appellari l. Justinian. 3. sup. de institut. act. l. cui cunque. 5. § sed et si
et § sed et si pecuniam. 13. hi cod.

B. Respondit. primi versic. Ratio dub. hoc esse potest quod de illis omnibus
vi priorum hebrogati huic obligandi nil curavit a partibus conventum
ac per consequens nullo modo obligati videri possunt, licet tempore mor
is debitum in taberna invenissent, cum hebrogatum participet non
tam eius vi cuius locum hebrogati sustinet et sane vi l. hi quibus
26. § Lucius ultim. ff. sol. matr. cū quo vi d. § sicut adnexum: ut
puta oppignorata taberna (cum hi nomen universitatis l. cum
pater § merito 6. ff. de leg. 2.) mercium universitatem obligatam
esse intelligi - quę universitas sustineri videtur, etiam si omnes merces
quę tempore conventionis vel in taberna erant successive, ac paula
tim mutatę fuerint, subrogatis tum loco ut hic proponitur) aliis in
earum locum l. quoc. 13. sup. h. t. cum simil

§. 1.

Idem quęsiit cum epistola talis emissa sit Δαρεῖος τοῖ ἄρχοις
καὶ βουλῇ καὶ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων. πεντακόσια μὲν ἀργύριόν σε μὴ
βούλεσθαι δοῦναι: ἀλλὰ τοσοῦτον ἦκειν παρ' ἐμοῦ λαβεῖν οἵους
ἐγὼ δέομαι, ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ οἱ βασιλῆς ὑμῶν δοκεῖ
κατέχειν τὴν τοιαύτην εὐχὴν μόνοι ἀνθρώπων ὑπερεύχεσθαι δίκαιον

mutatis

mutuatus abste quingentos denarios, rogavine sponsorem:
sed pignus a me accipies. Exacte enim, et procerto nesti, neminj
obligabimus servosque meos, quam ibi esse obligatos: et quod
honesto, et gravi homini (dicm hactenus) dari pignus contractum sit
anuno Epistola nullius momenti sit, cum sine die, et consule sit Res-
pondit, cum convenisse de pignoribus videatur, non ideirco obligationem
pignorum cessare, quod dies, et consules addita, vel tabelis signatis
non sint

A d. § Item quæsijt. l.

Rara dub. non sum pignus, quod dictum est a puono, quia sibi tres
qui pignori dentur manu tradantur l. Plebs est. 238. § pignus de verb. signif.
est ex numero illorum contractuum qui re contrahuntur § credit. Instit.
Inst. quib. mod. consist. obligatio. sed verum etiam et hypotheca. d. § creditor
§ Item Scriviana. Inst. de act. at qui vi contractus qui re contrahuntur per
Epistolam non contrahitur obligatio l. Publia mevia. 26. § Titius x. hyp.
deposit. hoc enim est discrimen quod inter verba dictum inter contractus qui solo
consensu, et qui non nisi re perficiuntur l. 1. § ult. hyp. de contrah. empt.
venet. d. l. Publia mevia. 26. § Titius Ergo verum esse non valet, quod
quæsitum sit respondit; et Epistola nempe scripta verba hic instrumenti To-
bernam et Servos meos nominatos pignori obstrictos esse
Decid. Cum probationes omnes favorabiles sint, quia veritati indagatrices
sunt, quæ occulta eis nesit præscriptum non valet l. duo sunt Titij. 30. § de fi-
tamentar. tutel. placuit quod tamen si Epistola sola scripta absque ulterio
ventione ac traditione sua mihi intelligendum est id quod a nobis in l. de cre
ditor. 23 § 1 h. T. dictum extinxi mi contractus qui re contrahuntur inducen
do obligationis modus non sit probandi tamen modus sit d. l. Publia mevia 26
§ 2. restet igitur a Servola nostro responsum extinxit Epistolam de qua hic
pignoris constitutionis probationem inducere (hoc mihi est quod hic quæritur
ut de hoc Baldus. noster) Sufficit enim probari ab uno ex contrahentibus Epi
stolam scriptam esse, et adversus illud dici tali Epistola addhibenda sit l. Imp.
ctor. ff. § 1. vii tit. hyp. de past. l. ult. § de probat. nam scribenti imputan
dum est, cur se proprio testimonio condemnaverit, nec audiendus est, si
contra propriam confessionem venire velit l. generaliter. 13. ff de nummis

pecunia

pecunia. Sufficiet etiam quod si qui Epistolam accepit ostendat hanc sibi destinatam, nec alia sui acceptationis probatione requiritur; eo enim ipso quod Epistolam accepit, nec contradixit ipso facto videtur Epistolæ et omnibus in ea contentis expresse consensisse l. Si filius familias. ff. sup. ad S.C. Maced. l. Si absentis. 9. Et si certum petatur, cum debuit statim testationem interponere contrarij voluntatis, et elegantes scriptum est in d. l. Si filius familias. ff. Ex hac l. observandum restat in scriptura privata quando agitur de obligatione probanda appositionem diei, nec subscriptionem servandam non requiri, de modo probari valeat a quo sit scripta (hoc enim prius supponendum est, cum omnis dispositio præsupponat substantiam actus et sic debeat aparere prius, quod scriptura sit filius cuius esse pretendit vt Bart. in fine cuiusdam. in l. divus. ff. de testam. milit.) Secus vero cum de prioritate inter creditores contenditur, vt hoc ipse Bartol. notat in l. Scripturæ. D. qui potior. in pign. hab. et in l. Ex scalante § Latinus. ff. de excep. rei iudicat. quia tunc agitur de prioritate circa pignus obtinenda quæ dependit a prioritate (Prævenit enim pignoratitios creditores is potior in pignore est, qui se prius credidisse, et pignus accepisse probaverit vel. l. potior. 11. ff. qui potior in pign. hab.) necessaria omnino est dei appositio. Ex ordine enim scripturæ prioritas probatur l. Publicè regula § Vitia. cod. de liberal. et demonstrat. Si cum a patre. § a te pet. ff. leg. 2. l. Servus communis. ff. de stipulat. Serv. l. cum tria. § in fideicommisso. de leg. 2. l. 2. de verb. signif. l. questus sup. de usufructu

§ 2.

Creditor pignori accepit a debitore quidquid in bonis habet habiturus ve esset: quæritur est, an corpora pecuniæ, quam idem debitor a bonis mutuam accepit, cum in bonis eius facta sint, obligata creditori pignoris esse experiantur? Respondit, expisse

Ad. § Creditor. 2.

Rationi Dub. Pignus contrahi non potest, nisi certi corporis; obligatio enim pignoris rem ipsam efficit, quæ obligata est, et tribuit creditori ius non tantum ad rem, sed in re l. Pignoris. 17. de pact. sup. h. t. l. Si creditor. 1. § ult. ff. de distract. pign. at quia pecunia numerata est quid incorporale, non quia illa possit esse sine corporibus § Incorporales Inst. de rebus corporal. et incorporal. sed quia non tantum corpus inspicimus, quam quantitatem l. Si ita cui num

mus. ff.

nec debitoris vidi, neque mandatum potest non petitoris vel propo
sito pecunia a debitore mutuo accepta sub generali omnium bono
rum hypotheca contineri. maxime cum pecunia ad res omnes estima
das comparata sit, non ut ipsa per alias res estimetur l. si ita fideius
sum. 42. §. de fideiuss.

Decid. Licet speciale pignus sine certo corpore constitui nequeat, tamen
ex hypothecâ generali, ea enim ad omnes res suis corporibus sint, siue
incorporales, eodem modo in debitoris dominio sint, intelligitur l. vt. C. quæ
res pign. dar. poss. atqui pecunia numerata eo ipso quod a debitore ef
mutuo accepta illius efficitur, mutui enim datio appellata est ab eo quod
de meo tuum fiat, in tantum quod si non fiat ab utrisque mutuum non
contrahatur ita Paulus in l. mutuum. 2. § appellata 2. de reb. credit. et hy
pothecæ in §. 1. Inst. quib. mod. re contrah. obl. Petit iudicii huic a se visa
assumendum est: Pecuniam post dictam generalem hypothecam con
stitutam a debitore mutuo acceptam in eadem hypothecam inuehere, cui
enim dicta generali hypothecæ adhæreat tacam res subrogatas vim hy
pothecæ in id. l. vt. C. quæ res pign. obl. poss. et hæc pertinet in l. 1. hic.

L. 35. Labeo Lib. Pithanon a Paulo Epitomatorum.

Si Insula, quam ibi ex pacto conuento licuit vendere, combusta
est: deinde a debitore sua restituta: Idem in noua Insula Iuris
habet.

Ad l. si Insula. 75.

Ratio Dub. Pactum de vendendo pignore pactum reale dicitur l. sine
essentiali. 8. § de vendend. C. sup. de pignorat. act. omnisque rerum pac
no nullis extrinsecis rei supra quæ est positum pereunte, neque enim
non esse illi possunt esse qualitates l. si pactum. 19. sup. quem ad. seruit.
amitt. atqui Insula quæ semel cum hasta exiit licet per debitorem post
ea renouetur extrinsecus esse censetur, perdit enim formam primam
et renouata Insulæ formam accepit. quod autem in tua forma non
permanet extrinsecus quodammodo videtur l. Seia. 6. §. 1. §. de aur. et arg.
legat. Sicut e contrario mihi eadem est forma eadem res esse creditur
l. Proponebatur. 76 sup. de Iudic. cum forma illa sit, quæ dat esse rei et
quæ mutata propè interimit substantiam rei vt ea quæ per Syria

vel l.

in l. Julianus. 9. § Si quis rem hyp. ad exhibend. non poterit igit. creditor virtute antecedentis pacti, renovatam insulam distrahendi facultatem habere

Decid. Res quae dumtaxat renovata est in sua specie permanet. Renovatio enim facere non potest, quin res renovata eadem permaneat, quae antea erat l. Interdum. 3. §. qui potior in pign. hab. (sicut secus sit in specie mutatione) at qui hic a sequela: pignorata insula non in aliam rem mutata, sed dumtaxat renovata proponitur: recta igitur ratione ab eodem met responsum extitit: creditorem vigore praecedentis pacti eam distrahere valere, Est enim tale pactum, non in personam, sed in rem d. l. necessarias. 8. § de vendendo. supra pignorat. act., sic quae ut onus reale ipsam insulam sequitur l. si fundus. 16. § in vindicatione l. Pignoris. 17. h. T. cum similib.

In qui res caussa

In quibus causis Pignus, vel hypotheca tacite contrahatur Titulus 29.

L. 1 Papinianus lib. 10. Responsorum

Senatus consulto quod sub Marco Imperatore factum est, Pignus in fundi creditori datum, qui pecuniam obsignatione Edicti vendendi mutuam dedit: ad eum quoque pertinebit, qui redempto vi domino mandante, nummos numeravit

Cum Pactum (ad l. Senatus.) sine quo pignora constitui solent) duo sunt genera, Expressi scilicet, et Taciti l. 2. sup. de pact. de quibus primo Titulo videndum est quomodo per expressa pacta pignora obligentur reliqua ordine sequitur in primis exponere quibus in casibus tacite pignora constituantur. Causæ autem personarum sunt, quibus pignus, vel hypotheca tacite contrahitur, etiam si de ea nihil actum sit, aut conventum. Licet enim universa bona eorum, qui censentur res pignoribus tibi obligatæ sunt ut rescripsit Imperat. Antoninus in l. 1. C. h. t. l. 2. cod. tit. Nam cum bonas omnes nostras, corpus etiam et vitam rei publicæ nati sumus debeamus: bono autem publico, pecunia ejus impensa est, quæ una belli, pacis ejus, negotii, rerum denique quocunque tempore gerendarum nervus est, haud immerito quemvis videbitur, si licuerit debitorum patriæ sine pignoris cautione ad solvendum. Ideo est in civitatibus quod simile primi loci cum fisco nulla civitas habet in bonis debitoris, nisi nominatim id a Principe datum sit, et Marcianus scribit in l. simile. 10. §. ad municipal. et de incol. quod ideo est, quia solus Princeps, aut qui Principem vitæ dominantur Civitates, fiscum habere dicuntur, id est pecuniam Publicam. Reliqui vero privatorum loco habentur. nec multum differunt ab his Societates, et Collegia, quæ in singulis urbibus ex quibuscunque ordine hominibus legitime contrahuntur. Quemadmodum Publicum dicatur quod Populi cum, non potest harum Civitatum Pecunia censeri publica, quæ non est totius Populi communis, sed propria singularum civitatum: nec privilegio tanto muniri debet, quanto eo, quæ ad totius Reipublicæ, Imperiique statum pertinet, quæ fiscus appellatur l. 16. de verb. signif. Cum qui vectigal Populi Romani conductum habet, publicanum

appellamus

appellamus. nam publici appellatio in complurib causis ad Populum Romanum respicit: civitates enim loco privatorum habentur. Quare quod Paulus ait in l. Bonis. ponalt. § ultim. ff. de reb. author. Judic. possid.: Respublica ex diversis omnium Chirographariis creditoribus portet: de republica Romanorum intellige, idest de fisco, seu Principis, seu Reipublicæ et Populi quod Erarium dicebatur. Erat enim unicuique civium reddita duplicis divisionis, quidam Principi destinatus, quidam Reipublicæ attributus. Ideo perperam decurs amicus de alia Republ. quam Romanorum Legerum Paulum, propterea quod fiscus neminem in Chirographariis credidit, imo verius est, quem pater Syngraphum debiti, nullo habito ab eo cautionis mutuavit. quamvis enim et tum haberet tacitam hypothecam, non tamen iure Syngraphi, sed iure fisci habet. Fuere autem non nulli civitates, quibus a Principibus Statim erant eis pignori bona debitorum et nostr. Imper. antoninus in l. Cod. de civ. Reipubl. lib. xi. Postea vero Constantinus Imperator, sped Principibus omnibus tribuit civitatibus, quæ videre est in l. 2. Cod. de debit. civitat. Habent similiter Justin. Legatarii hypothecam omnes legatorij, et fidei commissarij in bonis defuncti, pro rebus sibi ut testamento relictis: quod Justin. constituit in l. 1. C. comun. de legat. quæ constitutio videtur tacita ab eo, quod antea dubium erat sim: quia plerique testatores, ne hypothecæ relinquebant his quibus legabant aliquid, quod in similem videtur d. l. 1. ibi cum enim hoc tam varij. Sit more et consuetudine inductum est, ut pro dote mulieri habeatur tacita hypothecam: id quæ Prudentes et rerum suarum bene diligentes instrumenti dotalibus solebant inserere: quod postea Justin. Legem sanxit l. unic. § Et plenius C. de rei uxor. act., quodque ex d. l. unic. § et plenius colligitur ibi quasi omnibus Pupillis etiam in bonis Tutorum, minoribus vero infra quinque annis in bonis curatorum, et omnibus hijs quibus curatores dati sunt, et prodigis et furiosis Imp. Constantius tale privilegium concessit l. 2. C. de administr. Tutorum. Idem et si Tutor vel Curator qui constitutus, res minorum non administraverit. Idem in eo dicendum arbitror, qui per tempus negotia gessit, quamvis Tutor non esset: Sortitus enim et administrationem, et bonis pupilla ubi se implicuisse. Quare in eorum bonis

vendendi

vendendi pr̃ebatur creditori pupilli, similiter ac si rei essent. Te 219
net l. 8 ubi nos. 19 § fi. ff. de reb. auct. Jud. poss. Dic hic autem capit
(de empto de hyp̃otheca ex Tutorum administratione resultante)
presens nil tractatur Titulus. Solummodo in eo investigatur si mu
neata pecunia ad domum reficiendam sit creditori domus respe
cta pr̃etali pecunia pignori obstricta, vel etiam si invecta, et illa
in pr̃ædium urbanum, et nata in rustico, pr̃omercedibus debi
ipsi Locatori teneantur: an etiam ego pignori dicto (nil tamen
de rebus pupilli), facta antichresi contrahatur: vel tandem si
pignus per Tutorem hæredi suæ Pupillo ad firmandam transactio
nem inter initam datum revocato postmodum transactionepo
primpro debito obligatum censeatur. De prima causa noster Papi
nianus in h. n. l. agit (de reliquis vero in sequentibus hic tractatus). Et
recte Respondit: Senatusconsultum, quod sub Marco Imperatore fa
ctum est (de quo etiam hic mentio in l. ventri. § 1. ff. de reb. auctor.
Judic. possid.) constituens: ne liceat rem in domus reparationem ex ipso
habere tali beneficium in pignus pro tali pecunia mutuata re
vandum esse, non solum in eo qui domino dictam pecuniam de
dit; verum etiam ad illud esse protrahendum qui de mandato domi
ni ad dictum talem effectum pecuniam ministravit reparationi.
Reipublicæ enim interest reficiri ædificia quæ ruinam, et casum mi
nantur, itemque collapsa restitui, ne vel ruinis deformetur Pos
tremo 20 § hoc interdictum posthumum est ff. de oper. nov. nuntiat.
l. 2. § Si quis nomine 1. ff. ne quid in loc. publ. Turpe etiam quæ publi
cæ utilitatis (quæ omnia pr̃etio legis tacitæ hypothecæ et pr̃ælationis
fuerit) sua hic dictum pr̃etium tacitæ hypothecæ habere debere cre
ditorem illum, qui ad reparationem domus quæ ruinam minabatur
quam credidit pecuniam, nec ad rem pertinere, utrum domino
credidit, an vero de redemptori domino mandante ministraverit
nummos. l. l. si venditori. 24. § 1. ff. de reb. auct. Jud. poss.; utrumi
rum eo veluti pignus initum veniret hominis ad pecuniam credi
tam in rem tam rustic. nam, et ad curatores Reipublicæ scribi

pertinet

pertinet, ut diruta domus a dominis extruantur l. ad curatoris. 86. de damn. infect. Sicut e contrario districte prohibitum est, ne quis ad demoliendum negotiandi causa domum suam, partem vel domus vendat l. ult. eod. tit.

l. 2. Marcianus lib. singul. ad formul. hypothec.

Pomponius libro quadragessimo variarum lectionum scribit: non solum pro pensionibus: sed et si deteriorem habitationem fecerit culpa sua Inquilinus (quo nomine ex locato cum eo erit actum), invecta, et illata pignori erunt obligata.

Ad l. Pomponius. 2

Ratio dub. Imputandum est creditori cui legem apertius non dixit, ut proinde contra eum facienda sit interpretatio l. veteribus. 39. sup. de pact. l. quid quid adstringendi. 99. de verb. oblig. l. Labeo. 21. sup. de contrah. empt: non poterunt igitur bona per inquilinum in domum conductam inducta, et invecta, pro pensionibus debitis, et domus deterioratione pignorata censeri, si de illis obligandis inter contrahentes nil fuerit actum. In pignore enim constituendo utriusque contrahentium consensus desideratur l. 1. sup. de pignorat. act., nec eo ipso, quod quis obligatur ob id solum bona eius obligata pignori censeri possunt l. Aristo. 3. §. quae res pign. oblig. poss. Novell. 136. de ar argent. contract. § Insuper

Decid. In quibusdam casibus placuit merito, ob publicam scilicet utilitatem, et utilitatem consuetudinem (quae in contractibus bonae fidei ac onerariis vim pacti expressi habet l. quod si nolit 31. § quia assidua § de edilitio edicto) pignus tacite contrahi ut patet ex tot. h. t. ac qui utilitatis publicae ratio in nostro casu militat ac viget. Cum enim magna sit hominum Romae[t] commorantium multitudo, magna etiam Inopum Civium qui habitant in alieno, utilitas publica suadet, ut aliquo suffragio aedium domini adiuvarentur, quod certe nulla alia ratione fieri potest quam ista invectorum hypotheca, cum extranei et Inopes haud facile fideiussorem inveniant, praedia autem quae pignori opponant nulla habeant recta igitur ratione a Montiano nostro responsum extitit: Invecta et illata per inquilinum in domum conductam

[t] (et in populatis urbibus nunc etiam)

conductam tacite censeri locatori propenhonibus, et dictae domus deterioratione (ob idem locati tenetur l. si vulneraveris. sup locati) oppignorata, et pignori obstricta, ea que ~~expressa~~ per cum retinere posse atque si expresse hypothecata fuissent. l. 1. §. de migrand. l. si iniuriae 2. §. de iur. iur. l. Est differentia. 9. §. h. t. ut latius. Servandum tamen est quod antiquitus non alibi, quam Romae in vectorum ista pignoratio tenebat, propterea quod qui Romae erant periti Juris, et rerum huarum bene cauti homines, eam consuetudinem usurpa-rant; in alijs vero Italiae municipijs, in quibus major erat hominum fides, aut simplicitas, aut ignorantia, et rarior locationum usus, qui a nulli, et pauci extranei nullo pignoris vinculo aedes suas locabant ut tacita ista non potuerit induci obligatio, apud quos nec expressa qui dem usurpabatur. At postea Constantinopoli, quae et ipsa altera Ro ma est appellata, idem eis est statutum quod Romae. Deinde Jus tinianus et imperitiae ac rusticitati minime cautorum hominum consuleret, scanciret, et invectorum haec tacita obligatio ubique vim suam exerceret, quemadmodum de dote prius induxerat l. sancimus ut. C. h. t. Quod eius tacitae pignoris in Cathalonia maximopere in usu esse videtur in tantum ut in Barchinonensi civitate Domini lo catarum aedium illata et invecta per conductores in illas propria authoritate, et inconsulto Praetore retinere pro mercedibus debitis possint et in illis omnibus et quibuscunque creditoribus praeferantur ut habetur in privileg. 3. tit. de Hogues in 2. volum. Constitut. quo Gerundenses cives gaudere manifestum est habent enim comunicata omnia Pre vilegia, consuetudines usaticos Barchinonensium ut constat ex privilegio Ser.mi Regis Petri dictae Gerundensi civitati 8. Kalend. Febr. 1285. concesso

L. 3. Ulpianus Lib. 73. ad Edictum

Si horreum fuit conductum, vel diversorium, vel area: tacitam con ventionem de invectis, et illatis etiam in his locum habere putat Neratius: quod verius est.

Ad. L. si horreum. 3.

Ratio Dub. non omnia illata, ac invecta in locatum ac conductum praedi

um

222 pignori censeatur obligata, sed duntaxat illa quæ vere sunt inuecta, et illata l. In prædijs. 7. §. 1. ff. h. t. atqui merces in conductum illatæ non censentur vere illatæ et inuectæ Id enim duntaxat vere inuectum et illatum reputatur, quod in perpetuum, sed ad tempus est inuectum ita Vlpianus in l. Quidi. 17. §. Labro. resp. de act. empt. Frumentum autem, fœnumentum, et cæteras merces, quæ in area, vel horreo venales proponuntur non eo importantur, vt ibi perpetuo sint, sed tantum distrahantur, qui enim merces dicit rem mobilem venalem dicit l. merces appellatione. 66. l. merces appellatione. 207. de verb. sign. vel ante quæ de talis mercibus tantum opinata censeri

Decid. In prædium, siue vrbanum censeatur vere illata et inuecta, et de ipsius contractus locationis oppignorantur natura quæcunque quasi in domo inhabitant, et quorum causa ipsa conductio facta esse quoque videtur; habitationem enim, non modo nobis, sed superlectilibus etiam, mercibus, et multis rebus nostris prouidemus, vt inuecta sint ita Pomponius et d. l. In prædijs. 7. §. vlt. ff. h. t.: videndum inquit, ne omnia illata, et inuecta, sed ea tantum, quæ vt ibi sint, illata fuerint pignori sint, non dixit, vt ibi sint perpetuo, sed tantum vt ibi sint, idest quorum causa ipsis Ædes conductæ quodammodo videntur: atqui in casu nostro horreum, diuersorium, et area, mercium emptionis conductæ sunt, vt in se patet: non immerito igitur Vlpianus noster respondit eis tantum pignori ad merces in tali horreum, diuersorium, vel aream inuectas, et illatas eatenus dandum esse l. Pomponius. 2. §. Equitis. ff. l. 1. Cicer. 6. h. ff. Ex hac nostra lege colligunt Interpretes, et non male; quod si mercator in Ædes Barchinonæ conductas libraret merces quas mitat in Italiam, etiam hæ merces tanto pignori tamquam inuectæ et illatæ obligantur: quia ad eum vsum Ædes duxit, Idem de equis et seruis quos ad vsum domesticum habet. quod si venalitius sit; idest seruorum venditor venales quoque inter inuectas annumerantur, quoniam cum matrimonij causa Ædes eum duxisse dicitur. at si res quasdam meas ex agro demuminuerit, primum certe, aut tan

piam

hostium, aut Latronorum incursionem (sicut proh. dolor sæpe 223
sæpius istis miseris temporibus ærundæ usu venisse et ipse vidi), reportaturus eas in agrum postea cum pacatiora fuerint tempora, aut si quas emi, profundi meo usu, et eas interim dum importantur domi asservo, certe non erunt ista inter invecta reputanda: quia non ea domi posui, ut ibi essent (quod maxime, et vere censeantur invecta, et consequenter obligata desideratur d. l. In prædijs 7. §1.) sed ut hinc ad villam transmittantur

L. 4. Neratius Libr. 1. mem tranarum.

Eo vere utimur, et quæ in prædia urbana inducta, illata sunt, pignori esse credantur, quasi id tacite convenerit, in rusticis prædijs contra observatur

Ad L. Equire. 4.

Ratio Dub. non minus, et vere sunt invecta, et illata illa quæ per colonum in prædium rusticum inferuntur, quam illa quæ per Inquillinum in urbanum: nonne superlecti sia, tam coloni, quam Inquillini ab ipsis in conductum prædium inferuntur, ut ibi perpetuo sint, eo usque dictum prædium habitare desierint? certe sane, ut ex se manifestum est. At qui invecta in prædium urbanum, ex hoc solo quod vere sunt invecta tacite Locatori obligata existimantur L. Pomponius. 2. L. Licet. 6. L. In prædijs. 7. §. 8.

Ergo et invecta et illata in rusticum prædium illius domino tacite oppignorata censeri debent; ubi enim eadem est ratio, ibi et idem vis esse debet. L. Illud. 32. sup. ad leg. aquil. L. 3. § unde etiam. ff. de invest. rupt.

Decid. Consuetudo, non minorem vim, ac virtutem habet, quam ipsa lex L. diuturna. 33 L. Sed et ea. 35. sup. de leg. At qui consuetudine introductum est ut bona illata, et invecta in prædium urbanum essent domino prædij oppignorata; non autem ea quæ in rusticum prædium inferuntur verbum enim (observatur) consuetudinem denotat d. l. Sed et ea. 35. sup. de leg.; recte igitur dictæ consuetudinis vigore in prædium rusticum illata non erunt tacite oppignorata, licet invecta in prædium urbanum sint tacite obligata. Nec

omnium

224 omnium quæ a majoribus constituta sunt ratio reddi potest l. non omni
um. Sup. de leg. dumtaxat itaque illata in prædium Rusticum erunt
oppignorata, si hoc expresse a partibus fuerit conventum ita Justin. in
fr. 2. Inst. de Interdic. Interdictum inquit, quod appellatur Salvianum
adipiscendæ possessionis causa comparatum est, eo que utitur dominus
fundi de rebus Coloni quas is pro mercedibus fundi pignori futuras pe
pigisset. Sunt tamen aliqui Interpretes, inter quos Accursius, qui hoc
aliter tradunt, dicentes: etiam si de eo nil pactum sit, inducta in prædi
um rusticum esse obligata, si domino prædij sciente inducuntur. Lauda
turque ab eis in hanc sententiam alex. Imper. in l. Certi iuris §. id
Locat.: certi (ait) iuris est, quæ voluntate dominorum Coloni in fundum
conductum induxerint, pignoris iure dominis teneri: quando autem do
mus locatur, non est necessaria in rebus illatis scientia domini: nam
ea quoque pignoris iure tenentur. qui certe allucinantur: mihi enim
videtur, scientiæ nomine voluntatem intelligi, quod planum fit ex ini
tio d. l. §. ubi Imper. non dixit obligari ea quæ sciente domino intuen
tur, sed quæ de eius voluntate. at ea voluntas tempore contractus apare
re debet. dicit enim: quando autem domus locatur non est necessaria
scientia domini. quo argumento satis habet, de ea voluntate loquutum
eum in princip., quæ intervenit quum fundus locabatur. quod nil ali
ud est, quam invecta in prædium rusticum demum teneri, si conventum
est, ut teneatur. quum enim locationis lex hoc plane dixit, ut hæc et hæc
interventur, videntur contrahentes eo animo fuisse, ut ipsis illatis pro
visum esset pro fundi pensionibus. alioqui nulla fuit causa cur ea velint
sint inferri.

§. 1.

Stabula, quæ non sunt in continentibus Edifficijs, quorum prædiorum
ea numero habenda sint dubitari potest. Et quidem urbanorum
sine dubio non sunt: cum a cæteris Edifficijs separata sint. Quod
ad causam tacitæ pignoris pertinet, non multum ab urbanis præ
dijs differunt

Ad. §. Stabula. 1.

Ratio Dub omnia Edifficia, sive in villa constructa sint, sive non

urbana

Vrbana prædia appellantur l. vrbana prædia 198 de verb. signif. 229
atque stabulum, siue sit in continenti ædificijs, siue non est ædificijs
cum ea superficies, non enim dumtaxat area dici potest et ea spe-
ctat, igitur stabulum in omni casu in prædiorum vrbanorum nu-
mero connumerandum est

Decid. Illa Prædia vrbana appellantur, quæ habitandi gratia construc-
ta sunt; Rustica vero, quæ seruandorum fructuum, vel pecorum. Ita
omnia prædia inter se, non tam loco, quam natura, et vsu distinguntur
l. vrbana Æmilia. 166. d. l. l. vrbana prædia 198. de verb. signif. l. Præ-
dium. 6. ff. de præd. minor. atque stabulum ab ædificijs separatum
habitandi præstat, sed custodiendorum pecorum, per quæ omnes ho-
mines in eis habitare solent nisi vagabundi: vnde quia ad pecuaria
esse possunt excipit: dicta stabula inter vrbana prædia connume-
rari non debere, sed dumtaxat inter Rustica: Plane si ædificijs
continuata stabula esse (quod huic propositæ in d. l. vrbana
prædia. 198. de verb. signif.) dubitari non valuit, quin talia præ-
dia, vrbana prædia inter appellationes; in his enim homines ma-
xime in populosis vrbibus habitare solent

a quo ad causam. Rario Dub. Inuecta, et Illata in prædium rusti-
cum domini prædij ne pro pensione, nec pro reiterationem
oppignorata videntur et vnde Neratius inf. l. Do mihi. 7. in fin. alby
putat atque stabula ab ædificijs separata rustica prædia oppigne-
ri dixinet: non poterunt igitur in eo inuecta, ac illata stabulo
rum domini conseruari oppignorata

Decid. quia Omnis Locator, siue vrbani, siue Rustici prædij sum-
per hoc cauet in constituendo pignore pro pensionibus seu pecua-
dij, inductum est et illata in prædium vrbanum excepto eo quo
tui natura oppignorata consuerunt, et huiusmodi similiter propo-
sitionibus rusticis prædij, hoc enim erat in dicti prædij affecta con
uentio d. l. Do mihi. 7. l. Liber. 6. h. 5.) Ergo dicendum est quod
eatenus quo tale prædium rusticum beatum sit quod pretium parere
non valeat (quale est stabulum ab ædificijs separatum non
enim in unum, aut alium prodesse potest) illata, et inuecta illata ea
tali pignoris constituendi causa tacite oppignorata censeri: ea

cum

226 enim quæ per consuetudinem induci solent etiam si non exprimantur inducta censentur l. quod si nolit. 31. § quia assidua sup. de edilitio edicto

L. 5. Marcianus Lib. singulari ad formul. hypothec.

Pomponius libro decimo tertio variarum lectionum scribit, si gratuitam habitationem conductor mihi præstiterit. invecta a me pro domino Insulæ pignori non esse.

Ad l. Pomponius. 5

Ratio Dub. Ratio ob quam illata per conductorem in prædium locatum obligata censentur est, quia hoc tacite inter eos conventum censetur l. Eo iure. 4. sup. h. t. ubi late at qui inter primum conductorem et eum qui ab eo pro gratuitam habitationem accepit præsumitur conventum ut et illata, et invecta per secundum locatori essent hypothecata l. solutum. 11. § solutam. sup. de pignorat. act. Ergo in proposito invecta, et illata per secundum conductorem in Insulam domino Insulæ oppignorata esse debent. Maxime cum in fructibus hoc observetur. Fructus enim per secundum colonum percepti primo locatori sunt obligati, quia perinde haberi debent ac si a primo colono percepti fuissent l. si in lege. 24. § si colonus. 1. l. qui fideiussor. 35 sup. Lerat., cum nostra scilicet conditio alterius facto deterior fieri nequeat l. non debet alteri. 4. 14. de regul. Jur

Decid. Pignoris obligatio cum accessoria dicatur l. Res hypothec. 5. sup. de pignor. consistere non valet absque aliqua obligatione principali l. novatione. 18. l. de novat. at qui ille qui a primo conductore gratuitam habitationem accepit nil domino Insulæ debet; cum eo enim nil contraxisse proponitur Ergo per talem secundum habitatorem in Insulam inducta et illata domino Insulæ tacite oppinorata censeri possunt, non enim per dictum habitatorem invecta ad plus teneri debent, quam ad id quod per eum primo conductori deberi probetur d. l. solutum. 11. § solutam sup. de pignorat. act. at in hac specie certum est gratuitam habitationem possidentem primo conductori nil debere; non enim sublocavit, sed donavit l. In editis 9. l. de donat. Nec causa domini Insulæ ex hoc deterior facta videri potest; Primus enim conductor ei locati tenetur, de alijs quibus habitationem

prestiti, si in culpa fuerit maior hominis in ducendo in Insulam l. vidamus. ll. sup. locat. Et in tantum hyp. admittenda sunt, et nec bona huius modi habitatoris domino Insulę, pro Insulę etiam detinoratione remanent (quid quid accessio dicat, quod manifestum est h. n. l. dic in qua Do quod quivis Marcianus noster est unum: in Insulam in vecta, aut illata per habitatorem a primo conductore pro habitationem in ea, domino Insulę pro detinoratione Insulę sint pignori hypothecata, non autem pro pensionibus. quamvis enim de oppignoratis pro pensionibus Marcianus intelligi possit, si nulla per talem habitatorem debentur ab eo proponitur. pensiones enim nullę ab eo debentur qui gratuito habitat. d. l. In edicto. g. ff. de donat.

§. 1.

Item illud, inquit, videndum est: voluntate domini inducti pignus ita posse, ut in pactum deberi sit obligatum.

ff. d. § Item illud. l.

Rarid Dub. Pacta quę fiunt contra leges non debent haberi a Pretore l. Junctum. 7. § ait Pretor. hyp. de past. l. Pacta. 6. ff. cod. l. cum Spurius. 12. § si res. hyp. de pactis. in rem act. l. nec non. 27. § quod ad eius. supp. ex quib. caus. major. l. ult. ff. de rei. et hypoth. heredit. l. Intra deliberem. 42. in not. l. Jus publicum. sup. de past. Nec enim auctoritas in potestate contra leges esse debet, quippe in arbitrio est Judicantium l. 1. §. 1. ff. ad S.C. Turpil. l. ordine. 15. ff. ad municip. atque ita rationi, et auctoritati inducti illata, et invecta in prędium conductum pro integris pensionibus hinc hypothecata l. Louise. 4. l. Licet. 6. hic. Quia enim indistincta quę pollet universali l. si servitus. 22. hyp. de servitut. urban. prędi. l. si ita relictum l. Pluribus. 44. ff. de leg. 2. l. si plures. § 8. de legat. 3. l. siquis filiis. 9. l. de testam. tutel. l. 2. de Sabin. et Pothem. Ergo cum pactis et contra leges non sit pactum, si conveniat, ut bona per conductionem in prędium conductum illata, sint dumtaxat pignori parte oppignorata.

Decid. Contractus omnes ex conventione legem accipiunt. l. contractus. 23. de regul. Jur. l. In conventionibus. 52. de verb. Oblig.

Vi

228 Ubi hæc differentia ponitur inter stipulationes conventionales, et prætorias. Ergo nil obstat, quominus rata debeat esse conventio, si conveniat ut bona per conductorem in conductum prædium illata, pro parte dumtaxat mercedis sint oppignorata. Nec videri potest tale pactum legibus adversari, cum ab eis expresse approbetur l. Res hypothecæ. 5. sup. de pignor. Imo licet non esset a iure expresse receptum, si tamen non esset expresse prohibitum tale pactum sustinerentur. In genere enim permissorum, ex quo omnes contractus liciti, et permissi sunt generalis regula est: censeri omnia permissa, quæ non sunt prohibita l. mutuus. 43. §. 1. sup. de procurator. et Inst. quib. non est permiss. fac. testam. oratio etiam quantumvis indefinita restringenda est ad terminos habiles, ad quos etiam universalis restringitur l. Tutor. 35. §. 1. sup. de iureiur. l. adigere. 16. § quamvis. de iure patron.

§. 2.

Si quis fideiubebat, cum res illius a debitore, pro quo fideiussit, pignori data sit, bellissime intelligitur hoc ipso quod fideiubebat mandare res suas esse obligatas. Sane si postea sint eius res hypothecæ datæ, non erunt obligatæ.

Ad. § si quis. 2.

Ratio Dub. Fideiussor, qui patitur rem propriam a debitore pignori dare comodare eam rem ei videtur. Quid enim referre potest, an eam rem patiatur per debitorem pignorari, an illi commodet, ut det pignori? Ergo in hoc casu non mandatum, sed commodatum contrahi dicere debemus; præsuponitur enim a Marciano nostro fideiussoris patientiam, ac taciturnitatem dum res eius per debitorem obligabantur intervenisse

Decid. Contractus omnes æstimandi sunt ex modo et forma in ejusdem l. si Procuratorem. 8. in princip. sup. mandat. l. 1. § si servus. 30. sup. deposit. l. non tantum. 12. sup. ad SC. maced. atqui in proposito forma, ac modus mandatum contrahendi intercisisse videtur. Is enim qui sciens patitur quid fieri, hoc ipso mandare existimatur l. qui patitur. 18. sup. mandat, cum mandatum sit ex eo genere contractuum

qui solo

qui solo, ac nudo consensu perficiuntur, ac pro inde nuda voluntate. Ergo si fideiussor qui pes hus (hoc enim denotant verba illa, eo ipso quod fideiubebat a Martiano hic adiecta circa quae multa a nobis dicta extitere in l. fideiussor. 26. § Pater sup. de pignor.) rem suam per debitorem patitur pignorari, perinde est, ac si ei mandasset, ut eam rem obligasset. In his enim quae nudo consensu agi, et fieri possunt, qui consentit non tantum patitur, sed etiam agit l. 1. § magistratum sup. de exercitat. act.

a. Sane. Ratio dub. Fideiussor simpliciter acceptus quamlibet conventionem per debitorem circa debitum factum servare tenetur; ad omnem enim debiti causam adstringitur l. quaero. 50. sup. locat. Ergo sive debitor rem eius (occasione tamen debiti pro quo ipse fideiussit) in ipso obligationis actu, sive postea ac ex intervallo oppignoraverit talem conventionem fideiussor adimplere tenebitur. Nonne in utroque casu circa debitum talis pactio inita erit?

Dicend. Pignus rei alienae sine illius domini consensu tacito vel expresso constitutum non sustinetur l. si rem. 9. l. aliena. 20. sup. de pignorat. act. Atqui quotiens res fideiussoris (post tamen sceleratas obligationes, eo quae absente) per debitorem oppignorata est, nullius fideiussoris intervenit consensus, non quidem expressus, prout patet nec quidem tacitus. Ex sola enim praesentia, vincta cum taciturnitate tacitus in his contractibus nascitur consensus l. Titia cum testamento. 34. § Lutia. Titia ff. de legat. 2. d. l. fideiussor. 26 § Pater. sup. de pignorib. recte igitur a Marciano nostro responsum extitit nullius roboris esse talem pignoris constitutionem. Nec fideiussor simpliciter acceptus, in omnem causam acceptus intelligitur, nisi nominatim ita convenerit d. l. quaero. 54. sup. locat. l. fideiussores magistratum. 68. § 1. ff. de fideiuss. vinct. l. ult. tit. eod. multo itaque minus pacta sibi praeiudicialia eo absente, ac ignorante per debitorem facta servare tenebitur: absurdum enim esset fideiussorem, qui ex stipulatione tantum obligari potest in plus obligari, quam verbis

ipsis

ipsi stipulationis obligari se velle significaverit l. 3. § satis ac-
ceptio l. quidquid adstringendæ 99. ff. de verb. obligat. l. Blanditius. 12.
C. de fideiuss. d. l. fideiussores § 1. et d. l. ult. ff. eod. tit.

L. 6 Ulpianus. Lib. 73. ad Edictum

Licet in prædijs urbanis tacite soleat conventum accipi, ut per
inde teneantur invecta, et illata, ac si specialiter convenisset: cer-
te libertati huiusmodi pignus non efficit: idque Pomponis pro-
bat. ait enim manumissioni non officere ob habitationem obliga-
tum mancipium

Ad l. Licet. 7.

Ratio Dub. Servus qui specialiter pro prædij locati pensionibus obliga-
tus est nullo modo a domino manumitti valet l. Est differentia pe-
nult. h. t. l. Servus pignori. 7 ff. de manumiss. l. si quis obligatus. 6 ff. qui
sin. manum. ad libert. l. Servum pignori. 4. l. Pignori. 28. cum l.
seq. et. § 1. 2. generaliter. 29. ff. qui et a quib. manumiss. lib. n. tit. at
qui ab Ulpiano præhuponitur Inquillini servos domino prædij speciali-
ter obligatos extitisse, quod mani este denotant verba illa (ac si speci-
aliter) quibus in præsenti ipse utitur Ergo servus per Inquillinos in domus
conductas indicatos nullo modo ab illorum dominis manumitti va-
lere, ac posse dicendum venit

Decid. admodum prospicere interest, utrum servus per dominum, spe-
cialiter pignori datus sit, aut generaliter (cum reliquis scilicet eius bo-
nis). Primo enim in casu manumitti non valet, quoniam talis specia-
lis pignoris obligatio eius impedit libertatem l. 1. C. de serv. pign.
dat. manum.; secus vero in secundo l. ab eo. 3. l. si ut proponis. 4.
C. eod. tit.; Generalis enim hypotheca, non ita rem hypothecatam
afficit, sicut specialis d. l. Est differentia. h. t. at qui hic ab Ulpiano
præhuponitur Inquillini servos, non specialiter, sed generaliter, cum alijs
ut puta eius super lectilibus oppignoratos fuisse; recte igitur ab eodem
met responsum extitit tales servos, recte ab Inquilli no manumitti posse
De nec dictio (ac si) per omnia similitudinem denotat l. si de feren-
te ff. quib. mod. pign., vel hypoth. solv.

L. 7. Pomponius lib. 13. ex varijs lectionib.

In prædijs Rusticis fructus, qui ibi nascuntur, tacite intelli
guntur pignori domino fundi locati; etiam si nominatim,
id non convenerit.

Ad. L. Item. 7.

Ratio Dub. Pignus rei propij non consistit l. neque pignus. 45. de
regul. Jur. Creditor enim hypothecaria experiens probare debet
rem sibi obligatam conventionis tempore, non in suo, sed debitoris do
minio fuisse. S. Et quinondum. 15. § quod dicitur sup. de pign. l. an
te omnia. 23. j. de probat. qua ratione placuit: pignus licet ab ini
tio sit rite constitutum, creditore domino facto perseverare non va
lere l. penult. §. 1. j. de except. Rei Judic. at qui fructus pendentes in
fundo locato quamdiu sunt pendentes pleno iure ad locatorem, non
autem ad conductorem pertinent l. ult. § fructus. j. qui in fraud. credit.
l. fructus pendentes. 44. sup. de rei vindicat. Ergo fructus ex locato
fundo nati locatori censeri non possunt oppignorati

Decid. Licet fructus pendentes, non conductoris, sed locatoris sint.
desinunt tamen illius esse eo ipso quod a solo fuerint separati, cum
cesset ratio d. l. fructus pendentes, et incipiunt conductoris esse
ob illam scilicet perceptionem, quæ de locatoris voluntate præsu
mitur facta l. si servus. 61. § locavi. j. de furt. recte igitur ex
eo tempore erunt locatori obligati, cum nil in isto casu sit quod
huiusmodi pignoris constitutionem impediat. nec alia ratione
locator voluisse, aut convenisse videtur, ut fructus conductoris fi
erent, quam si ab illo sibi pensio solveretur. hic enim locationis
et conductionis finis dicitur, ut locator scilicet mercedem a condu
ctore accipiat, et conductor reconducta utatur, et fruatur l. Exemp
to. 11. § et in primis. 2. sup. de act. Empt. vinct. l. 2. sup. locat.

a. Etiam si nominatim. Ratio Dub. Licet clausula de fructibus pro
pensionibus locatori obligandis in contractu locationis fundi esse ve
ta dicatur, si tamen de illis oppignorandis in dicto contractu nil ex
presse fuerit dictum in tali casu fructus obligati censeri non possunt

In contractibus

In contractibus enim propositum in mente unius ex contrahentibus retentum nil operatur l. si repetendi 7. C. de condict. ob caus. dat. l. 3. § si quis quasi sup. eod. ill. tit.; maxime quia pignoris contractus est quid facti desiderat enim utriusque contrahentium consensum, at ea quae sunt facti supleri numquam possunt l. 1. C. ut ea quae des. advoc. part. vel tandem quia eadem ratione inferendum veniret clausulam constituti, quod in contractibus praesertim pignoraticijs adijci soleat, pro adiecta semper habendam esse, quod tamen falsissimum est, ut omnes unanimiter confitentur Interpretes. Item clausulam illam, per quam renuntiare fideiussores, et correi debendi solent exceptioni ordinis, vel divisionis, perinde prodesse inditori cum omissa, atque cum expressa est contra quod scriptum est in novell. 4. de fideiuss. et novell. 99. de duobus reis ubi expressam et specialem renuntiationem Justin. requirit. Denique consequens fieret clausulam codicillarem in tantum in testamento inter liberos, aut ad pias causas, quod vulgo inditum est, sed in caeteris etiam omnibus subintelligi oportere, cum sit omnium frequentissima, nec dubitandum est, quin testantium omnium eadem sit mens ac voluntas, quae illius lucij Titij, de quo in l. Lucius Titius 88. § ult. ff. de legat. 2, quod tamen falsissimum est (et si placuit viro Doctissimo Jacob. Cuiac.) displicuit sane prudentibus in l. 1. l. illud enim 52. § tractari. ff. de iur. codicill. l. generaliter 24 § ex testamento. ff. de fideic. libertat. iunct. l. 3. de testam. milit. et ipsi etiam Justin. in l. ult. C. de iur. codicill. Ergo fructus in locato fundinati, locatori oppignorati censeri non poterunt, si expresse non fuerit conventum, facile enim non est capienda interpretatio, ut plus dictum, minus scriptum existimetur.

Decid. Quamquam regulariter non sufficiat adijci solitam esse clausulam, ut pro adiecta habenda sit, in pignoratitio tamen contractu hoc procedere nequit (in casibus utputa in quibus placuit tacite contrahi) ut ex tot h. T. manifeste apparet, et qui casus de quo hic Pauponius agit est ex illorum numero l. quamvis fructus. 3. C. h. T.: non immerito

igitur

ejusdem ab eodem mercatore possessum existit: tunc hujusmodi locatio super bonis [illegible] esse locatori pro pensionibus oppignorata, etiam si de talibus pignoribus constituendo a partibus nihil fuerit dictum. quod quia non tam ex pacto quam ex generali consuetudine hujusmodi cautionem in omnibus fere instrumentis apponendi est plerique male existimant, quam in re pretestabile ejus et collectitia ut h. n. l. et ex l. quamvis. 3. C. h. t. neque simile est quod de fin. constituit in l. ult. C. de pign. distr. pass. et obligati generaliter bonis omnibus etiam futura comprehendantur, nostri capitis ratione ad ea conspiciendum, quod frequentissima esset illa conventio obligandorum bonorum omnium, quæ debitor habebat habiturusve esset l. et quæ nondum. 13. § quod dictum. sup. de pignor. facilius enim illud indici potuit per interpretationem obligationis generalis, quam quod isti volunt nulla expressa conventione de bonis nam assuetam consuetudinem idem juris esse. quoniam generalis conventionis facile admittunt interpretationem ex eo quod veri simile est, aliud scripsisse inter contrahentes. at id veri simile est aliud esse, quod et plurimum agi consuetum est. quare nec generali obligationi bonorum omnium presentium et futurorum continentur ea, quæ veri simile est non fuisse ea specialiter quam obligatorium et satisdationes in l. obligatione. 6. sup. de pignor. et conventio autem quæ nullo modo est expressa, ex illa consuetudine eam adjicienda pro expressa habenda fuisse nemo quam potest; in eam enim rem supplementione opus est non interpretatione. Supplere vero quod tacite est judicium quid debet. d. l. l. C. et quæ desunt adcrescat.

§. 1.

Videndum est, ne omnia illata, vel inducta, sedea illa, quæ, et illi sint, illata fuerint, pignori sint: quod magis est

Ad. § videndum. 1.

Ratio Dub. Tam inducta, et illata sunt illa quæ solum modo ad tempus inducuntur; quam ea quæ in perpetuum: Inducta siquidem, (et vestes accurs. ex l. Sinon inducta. 5. C. h. t. dicitat) sunt quæ manu inducuntur, illata autem quæ deferuntur. at illa quæ sunt magni ponderis, sive ut in prædio conducto perpetuo sint, sive dumtaxat ad

tempus

234 tempus inducuntur, solent dorso induci; et sic similiter ea quae parvi ponderis manu. Ergo omnia illa quae in conductum praedium inducuntur et inferuntur indistincte erunt pro mercedibus locatori oppignorata maxime cum ab Ulpiano in l. si horreum. 3. h. t. responsum sit: merces in conductum horreum invectas domino horrei pro mercede tacite oppignoratas censeri; quas tamen merces in dictum horreum invectas, ac illatas fuisse ut ibi perpetuo essent affirmare non possumus, sed ut inde extraherentur ad vendendum toties, et quoties vendendi occasio venerit, qui enim mercem dicit rem venalem dicit l. mercis appellatio. 66 l. mercis appellatione. 207. de verb. signif.

Decid. licet affirmare non sit verendum Pomponium in § pnti dum taxat innuere: ea illata, et invecta esse pignori obstricta ob quod praedium principaliter conductum fuit, sive eo animo inducta sint, ut ibi perpetuo maneant, sive non, secundum ea quae diximus in d. l. horreum. 3. non absque tamen fundamento dicere esse etiam possumus Pomponium hic statuere ea invecta ac illata dumtaxat esse locatori oppignorata, quae in perpetuum (id est durante toto locationis tempore) non vero dumtaxat ad parvum tempus in locatum praedium inferuntur. Id enim quod est in facili motu non dicitur esse in loco, tametsi manibus, vel dorso inductum, ac illatum sit l. debitor. 32. sup. de pign. l. fundi. 17. § Labeo. sup. de act. Empt. nec huic interpretationi re tragatur dicta ~~supra~~ ratio d. l. horreum. 3. Non enim dici valet horreum ac ~~con~~ custodiendam istam, vel illam in specie mercem fuisse conductum: sed ad universitatem mercium servandam, ad instar scilicet Tabernae de qua in l. cum taberna. 34. sup. de pign. per nos late

L. 3. Paulus Lib. 2. Sententiarum.

Cum debitor gratuita pecunia utatur, potest creditor de fructibus rei sibi pignorate ad modum legitimum usuras retinere

Ad. l. cum debitor. 8.

Ratio Dub. non debet creditor ex re pignorata lucrum aliquod facere, ut nec tutor ex tutela l. qui negotiationem. 58. in fin. princip. l. de administ. tutor., nec procurator, aliusve mandatarius ex mandato l. qui propio. 46. § Procurator. sup. de procurat. l. Idemque. 10. § si procurator

sup. mandat

sup. mandat. l. si pignore. 34 § primo. j. de furt.; datur enim
pignus creditori, et de debito suo cautum habeat, non ut inde lu
cri occasionem captet; adeo ut quos fructus ex pignore percepe
rit, licet suos faciat, quia percepit ex debitoris eiusdemque domi
ni voluntate l. si servus. 61. § locavi. j. de furt. in sortem tamen
imputare cogatur, nisi cum pactum de antichresi constituendo in
ter contrahentes initum est l. si is qui. 11. § antichresis sup. de pignor.
at qui in proposito tale pactum, neque expresse, nec quidem tacite fuit
initum; licet enim pignus sit constitutum, non tamen inde se
quitur, quod antichresis scelerata etiam esse debeat. Quoniam
pignoris nomen generis est antichresis speciei: omnis antichresis
pignus est, sed non vicissim omne pignus antichresis dici potest, non
magis quam omne animal homo; alioqui nil distaret genus ab spe
cie, si utcunque datum pignus esset antichresis quoque contracta
dici posset. Imo ex contrahendi modo contrarium colligitur, im
plicat enim quod gratuita pecunia sit, et quod usuras pareat, aut
fructus ex pignore perceptos in vicem usurarum creditori retinere
patiatur. Quoniam pecunia maxime gratuita sterilis est, nec
aliam pecuniam gignit, et sentit Aristoteles in Ethicis, et usura
non natura, sed iure, et negotiatione percipitur l. si navis. 62. sup.
de rei vendicat. Non poterit igitur creditor, qui gratuitam pecuniam
suo debitori credidit, et ab eo fundum aliquem in pignus accepit
ex fructibus ex dicto fundo perceptis aliquos in vicem usurarum
quantumvis legitimarum retinere; sed potius omnes in sortem im
putare tenebitur l. 1. 2. et 3. C. de pignorat. act.
Decid. Antichresis Teste Doctiss. viro Jacob. Cuiat. lib. 8. observat.
cap. 17. duobus modis contrahi intelligitur, et expresse, et tacite. Ex
presse tunc scelerari dicitur cum inter contrahentes expresse con
ventum est, et creditor fructus rei sibi pignoratae in usurarum
vicem suos faceret de quo per nos late in d. l. si quis. 11. § si antichresis
sup. de pign. Tacite vero quoties pro debito tale pignus datur ex quo
fructus aliquis percipi potest; etiam si nil de usuris prestandis, aut
de fructibus in vicem usurarum percipiendis convenerit. At qui

sic

236

rei a Paulo pro reponitur datum esse a debitore huic creditori fructus parentem in pignore. Ergo in pacto tacita antichresi contracta esse videtur. Leges enim omnes debent intelligi secundum naturam rebus in quo sunt posita. l. Imperatores. 16. sup. de in dic. addict. Minime itaque non est, si ab eodem mutuo Paulo Responsum extitit: creditorem ex fructibus ex pignorato fundo percepti, usque ad concurrentem legitimarum usurarum quantitatem sibi retinere posse. Pacta enim omnia in contractibus ad viam servanda sunt. l. 1. sup. de pact. l. 1. sup. de constitut. pecun., et non minus tacitum, quam expressum, cum utrius que cedunt vires ac virtus l. cumquid. sup. de reb. credit. l. si fundus Amel. eod. tit. l. alt. ff. de leg. 2. l. Item quia. 6. pp. de pact.. Nec id quod de gratuita pecunia dictum extitit quidquid adversatur: gratuita enim in pecunia (utait Cuiat.) dicitur non data usura, de qua convenit, ut gratuita esset; sed illa etiam de qua non convenit, et sit subsecuta, licet debitor quasi de uti scopa Migans pecuniam tradendo pacto conveniat, ut usuras usurarum creditor fructus percipiat. Ex superadictis patet, quam valde a bali quibus mihi propria corrigendum sit, qui putant correptum esse Pauli contractum inter quos Franciscus Hottoman. in Suar. Mevar. lib. affirmare non timuit in primis verbis l. 11. negationem deficere ea que addita fuerunt: cum debitor non gratuita pecunia usuras quid tamen in ordinario pignat cum eo usus principio: et puta correctionem, ac emendationem legum in dubio intrandam esse l. si quando C. de inoff. testam. l. 1. C. de usufr. dot. cum simil.

a ad modum legitimum. Ratio Dub. Pacti expressi, et pactitacitis idem est Judicium et diximus. At qui questus antichresi expressa constitutae est creditor omnes fructus rei pignorati indistincte lucrandi hoc sibi cavit non attento, an modum legitimarum usurarum excedant nequid debet semper de pignorati fundi veritate constare) nec ne. d. l. si qui. 11. §. Antichresi. l. l. si ea lege. 17. l. Neo. 27. C. de usur. Ergo nec etiam in antichresi tacita legitimarum usurarum modus servandus non est.

Deind. distinguendum constituendum est inter antichresim expressam et

tacitam

Tacitam (ut recte etiam Cuiat. animadvertit) Tacita servat legi
timarum usurarum modum, ut hic Paulus attestatur; expressa ve
ro non servat d. l. ea pactione. 14. C. de usur.: cuius diversitatis
ratio ex eo depromitur. quod creditor qui ex debitoris voluntate et
conventione expressa fructus sibi percipit, ius habet quasi tum sibi
ex proprio contractu, nec aliter fuerit contracturus. Nec enim est quod
ei invideat debitor, si pluris sint fructus, quam usurae legitimae, quan
do, et si nil ex fructibus provenisset nil tamen aliud pro usuris petere
creditor posset, iuxta legem conventionis, qui tamen alioqui gratui
tam pecuniam non erat crediturus. At ium nulla conventio
praecedit, sicut non habet debitor quod conqueratur creditori ad
legitimum usque modum usurarum fructus pignoris retinente quia
tacitam suam voluntatem in id accommodasse creditur, cum si
alio esset animo protestari debuerat: nolle se ex pignoris sui fructi
bus quicquam sibi decedere. Itaque eque boni consulere debet
creditori ut in locum usurarum pecunis quam gratuitam esse vo
lebat, permittatur sibi retinere ex fructibus quantum satis est ad legi
timas usuras complendas, sibique imputari debet si ampliores fruc
tus consequi volebat, cur non melius sibi prospexit per antichresim
expressam, ut pro inde nullo modo in sua praetentione adiuvandus
sit, iuxta dispositam in l. veteribus. sup. de pact. et in l. quidquid ad
trinomedi. 99. de verb. oblig. Observandum tamen est, aliquando
in antichresi expressa legitimarum usurarum modum etiam
custodiendum venire, ut puta, si fructuum aestimatio certa fuerit,
ac taxata, sive taxatio illa mutua creditoris, et debitoris conventio
ne fuerit facta, sive per ~~locationem~~ locationem ab eodem credi
tore alij factam (dummodo iusta fuerit merces illa, quam creditor
ex locatione est consequutus, quoniam si ex stultitia conductoris plus
perceperit, quam iusta mercedis ratio ferebat, vix est ut debitori pro
desse debeat, quod ex alterius quam ex debitoris damno ac incom
modo ad creditorem pervenit). Cum enim sola incertitudinis ratio
sam conventionem tueatur, ne quicquam in fraudem usurarum

et consti

et constitutionum excogitatum diu possit ut per nos fate in d. l. si is qui. 11. §. 1. sup. de pign., plane consentaneum est, ut si quomodo certum sit sibi debitum ex fructibus comparet, offendat in legem, quatenus is redditus legitimas usuras superabit. Quod ex d. l. si ea pactione. 17. C. de usur. manifestum sit, ubi Imper. Alex. scancivit: creditorem, qui iuxta conventionem initam domum sibi a debitore suo oppignoratam inhabitavit quicquam pro mercede debitori praestare non teneri, licet merces assueta legitimarum usurarum modum creditae pecuniae excederet; secus autem, si non per se, sed per extraneum talem domum inhabitaverit

L. 9. Idem lib. singul. de offic. Perfecti vigilum.

Est differentia obligatorum propter pensionem, et eorum quae ex conventione manifestarij pignoris nomine tenentur: quod manumittere mancipia obligata pignori non possumus: inhabitantes autem manumittimus: scilicet antequam pensionis nomine praecludamur. Tunc enim pignoris nomine retenta mancipia non liberabimus. Et derisus Nerva Iuris consultus, qui per fenestram monstraverat servos detentos ob pensionem liberari posse

Ad l. Est differentia. 9

Ratio Dub. Servus ab eo qui eius dominus est, pro illius arbitrio libertatem consequi potest l. si servo. 2. l. qui ob necem. 5. l. qui sin. manumis. ad libert. perv. et tot. tit. l. de manumissio. et tit. de manum. vindict. At qui servi quantumvis expresse pignorati non mediter, sed debitor dominus est: dominium enim pignoris semper quod apud debitorem remanet, licet illius possessio in creditorem transferatur l. cum et sortis. 35. §. 1. sup. de pignorat. act. Ergo servus a domino specialiter obligatus per eum recte manumitti poterit: neque enim ob pecuniarium damnum, quod ex huiusmodi libertatis datione creditore potest impedire dicta libertatis concessio valet l. cum pater. 77. § cum existimaret. l. de leg. 2.

Decid. Differentia statuenda venit inter servi oppignorationem generalem, cum alijs ut puta rebus, et inter specialem. Prima etenim libertati non impedit dationem l. licet. 6. sup. h. t.; bene vero

Speciali

Bene vero Specialii, non Affuta quid dicitur Lucaplet. ff. l. huic pignori. 1. ff. de manumiss. l. siquis Migatus. 6. §. qui sui. manum. ad lib. l. servum pignori. 4. l. Pignoris. 20. cui l. seq. et §. 1. et l. ge neraliter. 29 §. qui. et a qui. manu. Lib. n. sui. atqui Paulus in hac nostra l. de Servis Specialiter pignori dari agit: valde enim al- Lucinantur illi qui existimant Paulum in hac lege monere diffe rentiam constituendam esse inter pignus expressum, et tacitum, cum e contrario non distinguat Paulus, an ea que Migata sunt pig ter pensionem, Migata sint, expresse, aut tacite. Sed an id quod Mi gatum propter pensionem quoquomodo, et in distincte, desit sui ea presse, sue tacite, an ex conventione Speciali manifestaria et Speciali ex alia scilicet quam pro suorum causa, et priore casu non prohibetur manu mitti sua, si modo ante manumissus sit, quod dominus in eque conducto pensionis nomine precludere nul. Posse riore vero casu prohibetur. Nec ab his valde distant ea que tradi tradita in d. l. siquis. 6. §. qui sui. manum. ad Lib. pene. Sit aut boni omnes debitoris Migati generaliter servum specialiter non Miga tum recte ad libertatem pervenire posse Ergo non poterit domi nus in nostro casu suum servum manumittere: Pignus enim generali, non tam rem pignoratam afficit, sicut Speciale d. l. si quis 6. et sicut tradit in 27. p. l. §. qui et a quib. manum. hb. non fient

a. Tuetur enim Ex prius versic. colligunt non male Interpret: ere ditori licere, si pecunia ei per conductorem absentem non solvitur conductam domum aperire, manupia invento venire, eaque extra omnia que ibi sunt describere, presentibus et intervenientibus honesti bus et fidelibus personis ad que arum officium id pertineat. contra hi debitari potest Rabo dal. si Inquilini domo non debet locatori licere rimari, et id facere per quod introitus detur ut secreta Patrimonij pandantur, quod tamen per huiusmodi inventarium et descriptionem evenire solet l. 2. ff. de alim. pupil. prest. l. 2. vers. quid enim tam durum ff. quand. et quib. quart. pars deb. lib. 10. Ergo non potest locator domum conductam aperire, manupia invenire

240 mancipia inventa in ea retinere, et opera omnia describere
Decid. omnia quæ in domum conductam ab Inquilino illata sunt hoc
ipso sunt locatori tacite pro pensione obligata l. si hominem. 3. l. Locat. C.
h. t. habet ergo Locator ius et aperiendi domum quam locant, et describendi, et retinendi res omnes in eam illatas, ut sibi tanto magis caveatur
habeat de pensione. Adeo nanque tempore quo id factum est, post pro-
jectum Edictum in dubio pignus, quod antea non fuerit, nasci tacitum
fieri quo dammodo expressum et manifestarium ut elegantur Ariat.
lib. 17. Novell. cap. 29. Si tamen vellet Locator aperire horrea lo-
ca, nec patera curant describi omnia quæ in horreis essent, aut
de descriptione non fieri curarent, sed propria sua auctoritate, non per
Judicem, et magistratum, et domestici tantum personis, non etiam
publicis intervenientibus, non illum audiendum esse, sed statim
condemnandum eo nomine actione ex conducto. Et quidem ut opinor
quamvis conductor in litem iusserit, quia vix est, ut sine damnato
id fieri possit, et in omnibus bonæ fidei actionibus, per quas id quod nostrâ
est persequimur venire in litem potest l. 2. C. in actionibus. §. sup.
de in lit. iur. Solebant namque in horrea inferre quæ quis
velit aurum, argentum, margaritas, et si quid aliud præciosius est
et apparet ex l. 3. §. ult. Hæc verba sup. de Act. empt. vigil. nec quidem his
omnibus illatis Locator ius tacitæ pignoris haberet, cum fieri non
possit, quominus vim fecisse videri debeat l. cautum. 17. sup. quæ
mod. caus. tacit. l. si quando. §. de vind. ff. Et in tantum possibilia
vera sunt, quod nullo alio modo Locatori (curæ scilicet illata et
inversa in prædium conductum) quam per retentionem bonorum ad
ordine supra dicto tacitum pignus constitutum est; nulla ei addicta illata
venit indulgenda actio, neque civilis, neque Prætoria, neque de pos-
sessione, neque de vino pignoris, hoc est neque Salvianum inædificii
neque Serviana, quia neque est necessarium, neque utile pati
de vino se inferre pignora, quod eam satis abunde caveat
et Locatori data ei mentione rerum illatarum si non apparent in
quilini, aut in pensionis solutione cessaverit. nam cum ipse in
dicti illatis habeat tacitam D. l. Licet. 6. h. t., vel expressum si de

illo con

Si de illo constituendo expresse fuerit conventum imputari po
test ei, cur illata in prædium abduci per conductorem, et auferri
passus sit, cum per eorum retentionem posset sibi consulere et
petere ut distraherentur sibique ex pretio solveretur ut in h. n. l. et
l. 1. §. de migrand. l. si in vinea. 20. §. de in iur. Eorumque non
facto quod fieri potuit, et debuit, quid ei potest imputari qui res
illatas emit bona fide, sive sciverit obligatas fuisse, sive igno
raverit? Annonne iustam et probabilem causam habuit exis-
timandi venditionem illam fieri non reluctante locatore, et qua
si solutis locatori pensionibus, propter quas alioqui ius suum ex
equi, ac prædij urbani hostium præcludi, signarique ut viberetur
impetrare potuisset? Cur ergo pateretur Prætor inquietari eum
per Servianam?, de Salviano enim non est dubium, cum num
quam detur illud contra extraneum possessorem l. 1. C. de præ
car. et salv. Interdict. Et vero constat bonorum mobilium
illam esse conditionem, ut eorum possessio facilius amittatur
quam immobilium, ob negligentiam solummodo ipsorum cus-
todiam l. 3. § Nerva filius. 44. in princip. et in fin. l. si rem
mobilem. 47. §. de acquir. posses. et consequenter eademque fa
cilitate ius pignoris quod in his cum ipsa possessione fuerit acqui
situm, ut quemadmodum pignus propie non est, nisi cum possessio
transit ad creditorem l. si rem. 9. § propie l. cum et sortis. 35.
§. 1. sup. de pignorat. act., ita et pignus esse desinat, non qui
dem statim atque amissa possessio est; sed statim atque neg
gleta fuit eius retentio: quoniam perinde nuda voluntate
creditoris liberatur pignus: atque sola possidentis voluntate
possessio amittitur l. 4. §. 1. et l. seq. et passim §. quib. mod. pig
vel hypoth. solv. l. si quis vi. § est differentia §. de acquir. posses.

L. 10. Scævola Lib. 6. ff. 4

Tutoris hæres cum hærede Pupilli transactione facta, cum
ex ea majorem partem solvisset, in residuam quantita
tem pignus obligavit. Quæsitum est, an in veterem

contrac

contrahum esse rei obligata esse. Respondit secundum ea
que proponerentur obligata esse

ff. d. l. Tutoris. 10

Ratio Dub. Transactio nisi lis sit constituta, vel imminens
fieri omnino non potest. l. 2. Ff. de Transact. est enim transactio
nis species dicitur, et scilicet per eam aliqua lis mota, vel movenda
recedatur l. Patricio. l. causas. 16. Ff. eod. tit. at qui ad curatores Tu
toris heredes, neque Pupillus, neque heres eius (tutelæ tamen contem
platione de qua agitur) ullo modo experiri valet. nemo enim sine
actione agere valet l. si pupilli. 6. ff. ult. sup. de negot. gest. l. quotiens
3. § generaliter l. Tutores. 29 ff. de administrat. Tutor. at actio dicitur
Tutelæ cum eius accessorium nominetur illius naturam sequi ad mi
gretur l. accessorium. de regul. Jur. l. cum aurum. 29 § perveniamus
et l. seq. l. si quando. 29. ff. de aur. et argent. legat. nullam que Tute
lam (nisi legitima fuerit) in tutoris heredem transire certum est
l. Tutelæ. 6. ff. de tutel. hoc igitur casu, quasi nulla subsistente
transactionis materia dicendum est: Transactionem per heredem
tutoris, cum heredi pupilli factam imperfectam esse: cum quidquid
perfectum est constare debeat materia, et forma

Deinde. Omnes actiones que contra defunctum competebant adver
sus illius heredem regulariter indulgeri solent l. nemo potest. 35. cum
2. ff. seqq. sup. pro socio. In omnibus enim oneribus hereditarijs qui
bus defunctus ex propria persona tenebatur extra pœnas delictorum
obligatus heres censetur l. quidam. 35. ff. Solut. matrim. l. 1. § ult et
l. 4. ff. quib. in cau. in poss. eat. l. si duo. 38. ff. de acquir. poss. at
qui in priuati spatio tacite a socijs nostris pro superiori tutorum
defuncti nomine tenori debita tutelæ actione: bene igitur heres eius pa
cto quod dictus defunctus Tutor ex tutellari administratione
pupillo, vel eius heredi debebat cum ipsi illi ipsi transigere potuit
quæ libet enim lis que pervenire potest, et inter extraneos illa, que ab
ne tutelæ materiam ad transigendum pro bat l. 1. et 2. Ff. de transact. et licet Tutelæ officium ad heredes tutoris testamentarij, vel da
tivi non transeat, quia scilicet in tutela eligitur Jurisdictio Tutoris

§ Impub

§ Impuberes Inst. de auct. tutor. et (in duplo) et electus tutori hæredi ab illius incertitudinem eligi non potest l. qui liberis. 9. §. 1. ff. de reb. et pupill. l. Secundum est. 20. ff. de contrab. stipul. transit tamen in eum actio Tutelæ l. sine hæred. 32. l. Tutores. 39. l. tutor. 56. et ibi not. ff. de administrat. et peric. tutor.

a an in veterem. Ratio Dub. Licet pignoris Obligatio si semel sit celebrata duret sumpta etiam principali Obligatione l. 1. et 2. ff. de distr. pign. l. hæredes. 29. § Idem Privatus. sup. tamet. Evicti. l. In executione. 25 § penult. ff. de rei. vind. ; ab initio tamen adjecta personali quæ principali dicitur constitui nequit l. Res hypothecæ 5. sup. de pign. l. cum principali. 181. de regul. Jur. at qui per transactionem pepercit inter Pupilli et Tutoris hæredes subrogatum prime tutelæ Obligationi dicitur cautum ; per transactionem inimicitia celebratam priori Obligationi inducitur novatio. l. aquilliana 4. et seq. sup. de transact. Ergo pignus pro firmitate ac validitate transactionis duntaxat obligatum, casu quo transactioni postmodum non stetur (quod tamen a quibusdam fieri impune, est pro habitum ff. tutel. 10. ff. de transact. pro primeva tutelæ Obligatione strictum censeri non potuit : non enim inimicitiæ possunt esse qualitatis ff. Quis qui in provincia vers. quoniam. sup. si cert. petat. l. 4. § condemnatum. ff. de rei vind. l. 2. sup. de rei vindic. maxime etiam, cum limitata causa similatum debeat produci restrictum l. In agris. ff. de acquir. rer. dom. l. cancellaverat ff. de his qui in testam. del.

Deinde Transactio, vel est celebrata simpliciter, et tunc si per unam ex partibus promissa non adimplentur stipulatione non impetrata datur primeva actio l. cum proponas. ff. de pact. l. Sine quid acta. ff. de transact. (interveniente vero stipulatione pœnæ transactionis necesse contractus, sed stipulationis non actionem pro causa habentis l. cum enim. 7. cunct. § fin. ff. de novat. vel animo novandi. Et ista duobus modis resciri dicat, vel de facto remissa stipula minoris status, qui semper restitutionem in integrum meretur, quæ res minor etiam in tradimidiam by des probatur hæ

ut. ff.

tit. tit. C. si adversus transact. l. superestite. 9. C. de dolo, vel ob
dolum, si ei causam dederit, data autem doli mali exceptione, et non
ipso iure (ut quidam falso fuerant; cum enim dicimus transactio
nes dolo malo, aut vi vel metu interpositas ratas haberi non debeant
: non id significamus ipso iure nullas esse, sive dolus eis causam de
derit, sive in eas inciderit, sed infirmari eas opposita doli mali
exceptione, vel replicatione ita expresse Impp. Diocl. et max.
in l. sub praetextu. 29. C. de transact.) Et in omnibus istis casibus, pig
nus pro transactionis validitate obligatum pro primaevo contractu obs
trictum remanet, in odium scilicet illius, qui pacta adimplere re
cusat, et etiam dolum committentis, sive expressum, sive tacitum
et praesumptum, ut hoc hic notat Bart. At qui omnes isti casu in
proposito fingi valent: semper enim termini habiles sunt suppo
nendi l. Tutor. 36. §. 1. sup. de iure iur. l. 1. § ult. ff. ad SC. Tertull. l. adige
re. 16. § quamvis. de iur. patron. re stargitur ratione hic a, sic vola res
porsum extitit: pignus pro transactionis validitate obligatum in con
trafactionis casu facite ex legali dispositione pro pristino contrac
tu obstrictum remanere. Ex dictis liquet quam maximopere caven
dum sit a Bartolo affirmante: restituto in integrum minore ad
versus transactionem dictum pignus pro primaevo contractu obstrictum
non remanere. Cur ergo in isto casu non? nonne militat eadem ra
tio poenae doli? certe etiam; dolo enim fecisse qui fecit quod facere non
debuit l. Tutor qui repertorium ff. de administrat. tutor. l. si procuratorem
§ dolo. sup. mandat. l. dolo ff. ad leg. Cor. falc. l. 1. C. de caus. dat. at qui
minorem decepit id quod iure naturali facere est prohibitum, perpetra
vit. §. Iuris praecepta Inst. de iur. natur. Quanto magis, quod restitutio
in integrum damnosa pupillo numquam esse potest l. quod si minor
24. § restitutio l. Patri. 27. § si pecuniam. sup. de minor. l. unic. C. de
repet. qu. fiu. in iud. in integru. restitut.

Quæ Res Pignori, vel Hypothecæ datæ obligari non possunt Titulus 3.

L. 1. Marcianus Lib. Singul. ad formul. hypothec.

Pupillus sine Tutoris authoritate, hypothecam dare non potest

Ad. l. Pupillus. 1.

Cum Emptio et venditio maximam affinitatem cum pignoris datione habeant, et propterea scriptum sit in l. sed et quod 9. §. 1. sup. de pignor. ea quæ emptionem, et venditionem recipient oppignorationem recipere solent, et aliquarum rerum venditionem prohibitam, ex defectu potestatis vendentis, et aliarum ipsarummet rerum venditarum occasione videamus l. Julianus. 13. §. si quis 29. sup. de act. empt. l. et liberi. 4. sup. de contrah. empt.; merito in pnti quæritur titulo: an pignoris datio in aliquibus casibus, tam intuitu oppignoratitis, quam ipsarummet rerum obligatarum nobis introducta etiam censeatur quodque in quibus casibus eveniat ex sequentibus manifestum fiet P.I est in pupillo qui absque Tutoris authoritate pignus constituere nequit. sed Ratio Dub. Pupillus etiam sine Tutoris authoritate stipulanti promittendo naturaliter obligatur l. 1. in fin. ff. de novat.; naturalis enim obligatio ex solo æquitatis vinculo æstimatur S. Sthicum aut Pamphilium 95. §. naturalis. ff. de solut. quod scilicet ex postulat. pacta servari l. 1. sup. de pact. l. 1. sup. de constitut. pecun. at qui is qui naturaliter obligari potest pignus valet constituere; Pignus etenim non tantum pro civili; verum etiam et pro naturali obligatione Fideiussoris recte constituitur l. Res hypothecæ. 9. sup. de pign. l. 6. § ult. ff. de fideiuss. talisque oppignoratio creditori possidenti retentionem parit l. solutum. 11. §. in sortem. sup. de pignorat. act. Ergo Pupillus citra Tutoris authoritatem pignus utiliter constituere potest

Decid. Pupillus absque Tutoris concilio, ac authoritate ex nullo contractu obligari valet l. obligari. 9. ff. de authorit. Tutor. l. more nostræ civitatis. ff. de acquir. hæredit. § nunch ad monendi sumus. Inst

quib.

quib. alien. licet vel no, cum illa ꝙ tas non intelligat quid agat l. Pupillus. 9. ff. de acquir. hered.; et ea quoque ignorat quæ videt l. 1. ff. de bals. monet.; id quoque necessario respondendum est consilio, et judicio Tutoris, quis sit eam causam dominii Deo habitus l. si fundum. 7. ꝙ. si Tutor. ff. pro Emptor. atque in proposito a Mariano pro hoc positus, Pupillum pignus absque sui Tutoris consilio constituisse: nam in mercibus quæ ibi adquiruntur Respondendum est: nullius robur esse hanc nec pignoris constitutionem: Prætor enim pactis contra juris regulas constitutis, de initis bonis tatum, ac robur denegat l. Quidam enim. 7. ꝙ ait Prætor. sup. de pact. l. Pacta quæ contra. 6. de cod. tit. et sibi imputare debet, qui cum pupillo sine tutore contra juris regulas contraxit l. contra. 28. sup. de pact. Non nego Pupillum Mujavi naturaliter d. l. 1. ff. de novat. Sed contendo non Mujavi civile naturali; aliud enim est Mujari quem naturaliter, et aliud est Mujavi civi naturali: Mujationem enim naturalem constituere potest quæ libet ꝙ æquitas naturalis quæ tantum libet generali, quali illo est, ut quis implear quod promisit. d. l. 1. sup. de pact. at ut quis Mujavi civi civili naturali, tum ꝙ æquitatem esse oportet cui aliqua ꝙ quis pactionis nulla repugnet; semper enim potentior ꝙ æquitas vincit debitorem l. servus. 61. ꝙ quod vero. ff. de furt. Hic autem major ꝙ æquitas fuit pro pupillo, ne cum effectu Mujaret, quia per naturam ipsam fit, ne possit sibi consulere. natura enim ipsa consilio cui quasi parum firmo resistit ut in l. 4. sup. de serv. exportand.; nec si quod magis est pecuniam mutuam sine tutore accepit, nego naturali Mujationis, quia pupilli promissio civiles non est effectus civis civili, sine ad inducendam exceptionem, aut retentionem, aut compensationem, quamvis sensu sit, si ab eo pecuniam mutuam se Mujavit naturaliter; neque cum civi civili prohibitum est Pupillo sine tutoris authoritate mutuam pecuniam accipere quippe mutuam pecuniam accipiendo potest fieri locupletior autem pignus constituendo. atque hic ex contractu celebrato per ipsum pupillum tutore est locupletior non solum naturaliter Mujavit;

Se detrim

Sed etiam civiliter ex rescripto Divi Pij l. si Pupilli. 6. in princip. l. ne Sennius. 34. sup. de negot. gest. l. 3. in princip. sup. cum modat. Quapropter merito Pupillo pignoris denegatur utilis constitutio, cum nec possit absque Tutoris authoritate propter metum pignoratitiæ pignus accipere ut loquitur Modestinus l. Pupillo. 38. sup. de pignorat. act. Licet eo casu meliorem suam conditionem facere videretur, cum semper plus cautionis sit in rem, quam in persona l. plus cautionis. de regul. Jur., et creditoris expediat potius pignori incumbere, quam in delitoris personam etiam si maxime solvendo sit expiriri. §. furti actio. Inst. de Oblig. quæ ex delicto nasc. Quanto igitur magis erit ei denegandæ pignoris obligatio? cum illa rem ipsam obligatam efficiat, et nisi integro delito non soluto non finiatur l. pignoris. 17. sup. de pignor. l. si creditor. 7. § ult. ff. de distract. pign. l. si rem. 9. § omnis pecunia. sup. de pignorat. act. l. grege. 13. § etiam sup. de pignor.

§. 1.

Si filius familias pro alio rem peculiarem obligaverit, vel servus, dicendum est eam non teneri, licet liberam peculij sui administrationem habeant: sicut nec donare eis conceditur. Non enim usquaque habent liberam administrationem. Facti tamen est quæstio, si quæratur quousque eis permissum videatur peculium administrare

ff. d. §. si filius famil. 1.

Ratio Dub. Certum in iure est nos alienam rem pignori dare non valere l. si rem. 9. l. aliena. 20. sup. de pignorat. act. ne scilicet alteri per alterum iniqua conditio contra ius naturale inferatur l. non debet alteri. 74. de regul. Jur. atqui filius famil. nulla bona in civitate habere dicitur l. nec lex cornelia. 28. ff. de vulg. et pupill. l. 1. § si quis a patr. manum. Nec etiam bona peculiaria in eius sunt dominio, sed solum in Patris l. 3 § sed utrum l. Patri. 27 in princip. sup. de minor. Frustra igitur est hic quærere; an si a filio familias res peculiaris obligetur a iure talis oppignoratio sustineatur

Decid.

247 Decid. Licet Peculium non sit vera filij fam.il. ; ad eum tamen peculij administratio, et alius negotiatio est ei permissa : in quod quid valet non sibi sed sibi ipsum ; verum etiam et Patrem sua de peculio obligare l. si quis. 44. sup. de pecul. et per hoc hb. non ignotus superuacuum est hic inuestigare : an filius familias horum maxime sui peculij administrationem habens rem peculiarem obligare possit : pro Sticho cum a Paulo, et a Martiano responsum sit : filium familias, et seruum seruum peculij administrationem habentis res peculiares obligare valere l. si conuenerit. 1. & fin. l. eadem. 9. sup. de pignorat. act.

a vel seruus. Quis dub. nemo nescit, quam longe diuersa ratio sit, patris, ac dominicæ potestatis, et quam in multis differant Patria enim potestas, sicut nomine dulcior est (nomina enim sunt dulcia nomina, quam Patris, et filij l. seruorum. 220. de verb. signif.) ita effectu ipso nil nisi pietatis speciem quandam l. Stichum in fin. l. si a parente. qui. manumis. . Dominica vero potestas et nomine diuersa, et effectu pene tyrannica, si non aliqua moderatione temperetur l. 1. et 2. sup. de his qui. in. su. vel. alien. iur. non ego debuit Marcianus in hac lege tam communiter, et promiscue filium familias, et seruum cum pecu, quasi nulla sit, aut esse debeat hac parte inter eos differentia : quam nec negari potest qui filio familias aliquam esse l. 7. § sed et si filius. sup. de pecul. nam et filius familias ea sui contra filij negotium, et conueniatur in solidum et seruus nullo modo l. nec seruus. 41. d. l. si quis cum filio familias 44. sup. de pecul. E filius familias et seruus in modo acquirendi, et conseruandi pari passu ambulant. Sicut enim quicquid acquirit filius familias (simpla causa cassensus) eius patri acquirit, ita ut neque momento quidem temporis acquisitio in persona filij familias concipiatur Scio de alio l. Plaut. 29. ff. de acquir. hæred. : ita et seruus. nunquam enim capax est acquisitionis. Vnde est, quod acquirit dominis, non sibi sciens; verum etiam et ignoranti, ex omnibus pene causis l. etiam. 32. ff. de acquir. rer. domin. l. seruus. 65. ff. ad S.C. Trebell. Et quum ad modum filius familias nulla alia bona habere dicatur, quam

E Decid.

peculium

peculium a patre ei datum. Peculium etenim propium patrimonium filij familias existimatur l. 3. § peculium dictum est l. hinc queritur. 19. § 1. l. si ex dicto 32. l. Peculium et ex eo. 39. l. quoties 47. § ult. et pass. sup. de peccul. Sic servus nullum aliud patrimonium, aut quasi patrimonium habere potest, quam peculium l. depositi. 3. § ult. d. l. hinc queritur. 19. d. l. ex dicto 32. sup. de peculio. non igitur male in isto casu filium familias cum servo Martianus ęcquavit, cum militet in utroque eadem ratio: sicut enim filius familias liberam sui peculij administrationem habere, et in suo casu rem peculiarem pignori dare potest, ita et servus; et econtra d. l. si convenerit. 18. § ult. cum l. seq. sup. de pignorat. act. verum tamen est, quod non desunt casus, in quibus alia ratio habenda est filij familias: et alia servi, etiam quo ad actionem de peculio, ut in d. l. 3. § sed si filius: sed casus ille, et alij, si qui sunt similes ad propositum non pertinent, et rationem diversitatis suis in locis interpretes tradunt. Tantamque habent familiaritatem et similitudinem servus, et filius familias, ut constitutum sit: Potestatis nomen generis nomen esse, licet ęquivocum, et non univocum l. potestatis. 215. de verb. signif. et sic prędicat de multis tamquam de suis speciebus, quamvis ęquivoce, non univoce, et inter alias de dominica, et patria potestate, ut in l. 1. § 1. et in l. Item 5. sup. de his qui sunt sui vel alien. iur. ex qua ordinaria similitudine ac affinitate sine dubio Justin. illud vulgare suum dictum: ea quę servo dicuntur de filio familias regulariter etiam verificari, et econtra. § 1. et § quę diximus. 7. Inst. quod cum eo qui in alien. potest.

B. Eam non teneri. Ratio Dub. quisquis contrahit cum filio familias, vel servo peculium habente intuetur peculium illud, et quantitatem peculij, tamquam propium patrimonium ipsius filij familias, vel servi, cui concessam sit a patre vel domino pusillę cuius pec

cunię

239 peculij administrationem, nec aliter cum eo fieret contractus
d. l. hinc quæritur. 19. §. 1. l. et ancillarum. 27. §. fin. l. quæris. 47. §.
fin. sup. de pecul. proinde non est decipiendus l. si donatus. 9. §. 1.
sup. de condict. caus. dat. l. pure. & penult. §. de don. mal. except. Decipere autem si a filio familias, vel servo rem peculiarem in pignus
ei aliquis non licebit. Tametsi etenim filium tam. habuerit Magistratum
cumque eum sui de causis fecisset pro ea quod dum in patria
esset potestate contraxit posset convenire l. 2. sup. de in ius voc. ast. l. et
exhibendum. 29. §. de rei vind. l. si debuit. 10. § filius familias. §. de fid
iuss. Interest tamen creditoris pignori potius vicumtore quam in
ipsi debitoris personam eam si maxime servando sit cupiverit § fin.
ashis Inst. de Magis. qui in dilect. nasc. cum semper plus cautionis in
re, quam in persona esse soleat l. plus cautionis. 21 de regul. Iur.
Ergo si filius familias vel servus literam peculij ad mercatorem
habens ut literarem peculiarem pignori dare potuit; maxime
cum hoc ipsum expresse responsum sit in d. l. si convenerit. 18. §.
fin. cum l. seq. sup. de pignorat. act.

Decid. Valde interest an servus, vel filius familias rem peculiarem creditori Magistratui ea causa peculiari ut in d. l. si convenerit
18. § ut. cum l. seq. sup. ponendum est ut restituat Bartol. Janus
pro extraneo, et hic a Mastrio dicitur Primo enim casu, ut
pium est, quod peculiaris est rei, ac per hoc Magistratui, cum filio
familias, et servo permittitur id contrahere, Patrem, et Dominum Magis
re quatenus est in peculio d. l. de pecul. §. §. 1. et 2. d. l. si quis filius
4. et ut. hic. sup. de pecul. remque peculiarem alienare d. l. si convenerit. 18. § ut. in fin. In isto que casu dominus tenetur de peculio
etiam si servus sine voluntate eius contraxerit (quod de specialis voluntate intelligi debet, qualis est voluntas eius qui iubet, quique ideo in
solidum actione quod iussu Magistratui, quasi cuius fidem sequutus sit
qui cum servo contraxit l. 1. sup. quod iussu. l. si quis servum. 29. §.
1. sup. de pecul.) quoniam nemo vellet ex causa peculiari con-

tra-

contrahere pro sertim cum servo, nisi sciret servum contra 251
here, ex quadam tacita domini voluntate, ideoque fore ut ex
eo contractu obligatum habiturus sit dominum actione de pecu
lio. Nec magis cuiusquam interest, quam Parentum, vel domi
norum ita eis constitui, ut ea spe electi homines contrahant
cum filijs familias, vel servis ex quorum personis nullum alioqui
lucrum sperare parentes, vel domini possent. In 2.º vero casu
diversum est: Peculium etenim ideo filio familias, vel servo
datur, ut illud augeat, suaque libera administratione Patrem
Dominumve tanto faciat locupletiorem, non ut illud dissipet
, ac donec, ut a montiano nostro hic dicitur et in l. filius fami
lias. 7. §. de donat. Ulpianus scriptum reliquit. at in isto casu
peculiaris res quodammodo dissipari videretur: Pignus etenim
rem ipsam afficit quae obligata est, et tribuit creditori eius non
solum ad rem, sed in re l. pignoris. 17. sup. de pignor., et nisi
integro debito soluto non finitur, nec perimitur l. si rem. 9. §
omnis pecunia sup. de pignorat. act. Talisque res invitoeti
am filio familias, vel servo distrahi posset cum in hoc consistat
virtus pignoris l. 4. sup. de pignorat. act. Ergo filius familias
, vel servus quamtumvis liberam peculij administrationem ha
beat rem peculiarem pro extraneo oppignorari minime poterit
. Illud enim obligare esset dissipare (ut supra probatum extitit)
, et nullus actus illa agentium intentionem operari valet l. si quis
ita §. de testam. tutel. l. non omnis numeratio sup. si certum petatur.
C. non enim. Ratio Dub. qui totum vel omne dicit nil excepit, aut ex
cludit l. Julianus respondit. 68. l. testatorem in princip. §. de legat.
3., et sibi debet imputare qui nimis generaliter locutus est, nec
excepit specialiter ea quae nolebat generali sermone contineri: sunt
enim verba generalia, tanto periculosiora, quanto generaliora
, semper que imputari debet ei qui legem apertius non dixit, cum pos-
set l. veteri §. 39. sup. de pact. l. labeo. 21. sup. de contrah. empt.

l. quidquid

252 quidquid adstringendi. 99. §. de verb. oblig. ubi dicitur ob hanc causam faciendam esse contra eum interpretationem. Ergo qui peculij administrationem filio familias, vel servo liberam, et generalem concessit et rem peculiarem pro alio obligandi indulgeri videtur. In contractibus enim omnibus, etiam bonae fidei non minus quam in stipulationibus, sequimur semper id quod actum est, etiam si dictum non sit l. semper in stipulationibus. 34. de regul. Iur. Pleraque etenim tacite aguntur, quae non dicuntur l. penult. §. de evict. Imo etiam nonnulla interdum extra id quod actum est ut in l. 11 qui. 13 sup. commodat. At nil dari potest quod in libera, et generali peculij administratione non contineatur l. Procurator cui. 38. sup. de procurator. l. si liberam. id quod cum eo

Decid. verba generalia non alia ratione vim habent operandi generaliter, quam quia in genere species omnes continentur l. semper specialia. 147. de regul. Iur., sicut et partes in toto l. in toto. 113. eod. tit. Ergo nec aliud videri potest in libera et generali concessione administrationis contineri, quam quod concedens fuerit specialiter concessurus. At qui regulariter in speciali concessione peculij administrationis non solet concedi ut administrator rem peculiarem pro extraneo obligare possit. Non enim ut diximus peculium filio, vel servo conceditur, ut illud dissipet d. l. filius familias. 7. §. de donat. : recte igitur a Martiano nostro responsum est liberam et generalem peculij administrationem ad talem oppignorandi potestatem non se extendi, nisi specialiter in tali administrationis datione fuerit per dominum peculij concessa; tunc enim administrator non solum oppignorandi; verum etiam et donandi potestatem habebit l. filius familias. § Item videamus §. de donat., cum unusquisque rei suae sit moderator et arbiter l. In re mandata. id mandat., et volenti non fiat dolus, neque iniuria l. nemo. de regul. Iur. l. ut donationis. C. de transact. verba omnia quantumvis generalia civiliter sunt intelligenda, et ita, ut neque absurdi, neque iniqui quicquam sequatur l. si Procurator. 6. § Celsus ait. sup. de

Condict. Indeb.

Sup. de Condict. Indeb. l. creditor. 60. ff. Sup. mandat. Et quedam sunt quae in sermone etiam generali tacite etiam videri debent, ut Celsus eleganter scripsit in l. si cui simplicius. 9. Sup. de servitut. Idque per iustam interpretationem quam verba generalia facilius admittunt, quam verba specialia, quibus uti ideo melius est, ne quis dubitationi locus relinquatur l. iam hoc iure. 4. ad fin. l. de vulg. et pupill. Semper enim sumi debet interpretatio ex eo quod veri simile est, cum ut Bartolus solebat dicere, quidquid non est verisimile speciem habet falsitatis.

§. 2.

Eam rem quam quis emere non potest: quia commercium eius non est, iure pignoris accipere non potest: ut Divus Pius Claudio Saturnino rescripsit

Ad § Eam rem. 2.

Ratio Dub. Idquod primo, et principaliter in contractu Emptionis et venditionis attenditur, non est ut omnino dominium rei venditae in Emptorem transferatur, sed tantum ut venditor Emptori ex contractu obligetur: per consequentias autem ut Emptor traditione subsequta fiat dominus, si dominium rei venditae penes venditorem fuerit, si minus ut obligetur venditor de evictione ad restitutionem pretij, et quanti pyterea Emptoris intererit l. 1. Ex empto 11. §. 1. iunct. l. 1. in princip. Sup. de act. Empt. l. si traditio. 4. Eod. tit. l. si in venditione. 60. l. de evict. at qui ex Emptione, et venditione illarum rerum quae in commercio nostro non sunt huiusmodi obligatio oriri valet, ut ex se patet Ergo supra ipsis Emptionis, et venditionis contractus sublibari poterit et ita Pomponius in l. Et liberi 4. Sup. de contrah. Empt. et Iustin. in § ult. Inst. de Emp. et vendit. Decid. Utilitas commerciorum non solum Emptionis, et venditionis verumetiam et caeterorum contractuum causa fuit l. Ex hoc iure.

4. Sup.

Sup. de iustit. et iur. l. 1. Sup. de contrah. Empt. § Ius autem gentium. Inst. de iur. natur. gent. et civ. Ego res quæ in commercio nostro non sunt vendi utiliter non poterunt, cessante enim causa, et eius effectus cessare debet, et nihilo iactari videtur l. adjicitur. ff. § quamvis. de iure patron. l. Si Pater. ff. de hered. institut. l. generaliter C. de Episcop. et Cleric. Exemplo sit licet cuivis homini, qui cum in nullius bonis esse possit l. 1. § Si id quod dari. ff. de Obligat. et act. l. 1. l. Intentum. 6. § Sacer. Sup. de rer. divis. a scientia utiliter emi non potest l. Sed et Celsus. 6. Sup. de contrah. empt. Fateor quidem obligationem vendi nasci posse in eo casu quem admodum venit in venditione rei alienæ l. Rem alienam. 28. sup. de contrah. Empt. l. 1. sup. de rer. permutat, et ita venditorem ex empto teneri quanti emptoris interest cum decipiam non fuisse l. Si pecuniis. 21. § quamvis sup. de act. Empt. in qua etiam statuitur: venditionem etiam rei venditæ conditionem ignoranti Emptori ignoranti abhinc ex empto teneri, quia licet ambæ partes rei ignoraverint ignorantia tamen venditoris non fuit, quominus re ipsa Emptor deceptus videatur l. Item si procuratorem. 22. § ult. et ll. Segq. Sup. Locat. l. Si quis cum alium. 36. ff. de verb. Obligat. l. quotiens. 59. tit. cod. Ego tamen emptionem quo ad rem ipsam venditam valere, id est quantum ad hoc ut Obligatus venditor, si non ad dominium transferendum in Emptorem, saltem ad rem tradendam, si veniret in re aliena vendita d. l. Rem alienam. 28, ut recte notat Acurs in l. qui stipul. 62. § 1. sup. de contrah. Empt.

Servandum tamen reputo: actionem ex Empto Emptori ad rei venditæ denegandam esse, qui sciens, rem quæ in commercio nostro non est emit: tunc enim conqueri non potest venditorem id decepisse, cum se ipsum deceperit d. l. Celsus. 6. cum 2. ll. præcedent. Sup. de contrah. Empt. l. Libri. 70. civ. tit. l. nam si scit. 26. sup. de rei vindicat.

a. Jus pignoris Rami Dub. Quæro pignoris ab intentione dominij annis

omnino separata l. 1. § cum prædium sup. de pignor.; nil enim vetat rei dominium unius esse, et nilominus rem obligatam esse alteri ut in d. § diximus late. Ergo fuit rerum publicarum et cæterarum quæ in commercio nostro non sunt venditio nobis prohibita dicatur, quia regulariter per talem venditionem dominium rei venditæ non transfertur d. l. Ex empto. 11. § 1. sup. de act. Empt. ob id ipsarum met rerum oppignoratio nobis interdicta censeri non poterit. maxime cum expressa lege cautum habeamus, quod non ideo aliquius rei sit prohibita oppignoratio, quod ipsius met sit interdicta venditio l. In quorum finib. 24. sup. de pignor.

Decid. Pignus ut utiliter constitutum censeatur opus est creditorem probare debere rem sibi oppignoratam conventionis tempore in sui debitoris dominio fuisse l. 3. in princip. l. Et quæ nondum 12 § quod dicitur sup. de pignor. at qui si res sacræ, religiosæ, et cæteræ res, quæ in commercio nostro non sunt aliqui pignori datæ essent hoc creditore probare nequiret. Dictæ enim in nullis bonis esse censentur l. 1. l. In tantum 6. sup. de rer. divis. Ergo recte a Martiano nostro responsum est dictarum rerum oppignorationem nobis interdictam esse deberi. Toties enim nobis oppignoratio censetur prohibita, quoties ex parte rei est nobis venditio interdicta § quid Ergo l. h. t.; licet secus sit quoties ex parte personæ d. l. In quorum finib. 24.

§. 3

Quid Ergo si prædium litigiosum quis pignori acceperit, an exceptione summovendus sit? Et Octavenus putabat etiam in pignoribus locum habere exceptionem. Quod ait Scævola libro tertio variarum quæstionum, procedere, ut in rebus mobilibus exceptio locum habeat

Ad d. § Quid Ergo. 3.

Ratio Dub. si Prædo rem alienam pignori eius oppignoratio valere videtur, competit enim ipsi prædoni pignoraticia actio l. si pignore. 22. § si prædo. 2 sup. de pignorat. act., quam actionem, sive directam, sive contrariam nisi constituto, ac interveniente aliquo pignore competere non posse certum est, unde appellata est a Papiniano Judicium quod de pignore dato proponitur l. penult. sup. tit. eod. multo igitur magis rem litigiosam possidens cum pignori dare poterit: prædonis enim conditio melior quam simplicis malæ fidei possessor esse nequit, cum Prædo malæ fidei possessor improbior sit, quemadmodum raptorem furem improbiorem esse dicimus l. 2. § cæterum. ff. de vi bonor. raptor. l. Item si cum. 18. quod met. cau. at qui ex pignoris contractu Serviana adversus quoscunque possessores nascitur l. si fundus 16. § in vendicatione. cum l. seq. ff. de pign., quæ etiam per nullam exceptionem nisi solutionis, aut satisfactionis elidi potest ? l. si fundus. 16. § in vendicatione l. grege. 13. § etiam sup. eod. tit. l. si rem 9. § omnis pecunia. sup. de pignorat. act. Ergo quæ creditor qui rem litigiosam in pignus acceperat, si postea cum cui per Judicis sententiam res adiudicata fuit conveniat rei litigiosæ exceptione repelli non poterit.

Decid. Ea quæ Emptionem, et venditionem non recipiunt oppignorationem recipere non possunt l. sed et quod. 9. § 1. sup. de pignor. at qui litigiosæ res non solum iure novo, per Justiniani scilicet constitutio. in l. ult. C. de litigiosis venditionem non recipiunt, verum nec iure veteri recipiebant l. 1. et tot. tit. ff. de fund. dotal. l. quædam. 62. ff. de acquir. rer. domin. Ergo actio Serviana per creditorem ad rem litigiosam persequendam intentata; sive res mobilis illa sit, sive non (non enim minus litigiosa una quam alia videri potest) per litigiosi vitij exceptionem merito repellenda veniet. Et tanto odio Justin. Imperat. huiusmodi alienationes quæ lite pendente, sive actionum, sive rerum quæ possidebantur fiebant

prosequutus

prosequutus fuit, quod constituit: ut indistincte omnes, sive 257
a sciente, sive ab ignorante fierent in litigiosi vitium cade
rent, cum hac tamen distinctione, quod si quis scienter eam
receperit non solum ipsam rem restituere teneatur; verum
etiam et illius pretium non alienanti, sed potius fisco aplican
dum. Si vero ignoranter pretium recuperet, et tertiam rei par
tem. d. l. ult. C. de litigio. Et licet Predoni detur pignoratitia
ad pignus recuperandum; non ideo tamen inferitur tale pignus
validum extitisse. Ea enim actio cum sit personalis contractum
pignoris; sed non illius obligationem. qua ratione plauisit debi
tori pro re aliena a se pignori data talem actionem conceden
dam esse l. si rem. 9. § Is quoque. sup. de pignorat. act. que ta
men inconsulto domino obligari nequit d. l. si rem. 9. l. alie
na. 20. sup. eod. tit. Circa id quod querunt Interpretes an scili
cet Emptor conventus virtute pacti de retrovendendo (sive de va
liditate pacti agetur, sive non) possit rem emptam pignori dare
affirmativam partem tanquam veriorem sequendam
esse existimo; litigiosam enim rem facit, non quelibet incidens
de ea lis et questio; sed illa demum que sit de causa dominij vel pro
pietatis l. 1. C. de litig. uinct. aubh. litigiosa. C. eod. tit.: unde illud
est, quod vulgo iactari solet: litem, que super hypothecariam
tantum moveatur, non facere, ut res id circo litigiosa videri de
beat, que dicitur solum obligata. At ex pacto de retrovendendo
nemo umquam dixit transferri dominium ipso iure ab Emp
tore in venditorem, aut impediri translationem dominij ne fieri
possit a venditore primo in Emptorem, sed nascitur ex eo perso
nalis tantum actio, aut venditi, aut prescriptis verbis, cuius po
testate intendit venditor se ex nova venditione, nova que traditio
ne dominium rursus fieri oportere. Retrovenditio enim non
pretrem venditionem resolvit, sed novam inducit l. ab Emptio
ne. 58.

218 ab Emptione. 58. Sup. de pact. non ergo presentis, sed futuri dominij causam respicit sis eo nomine per venditorem instituta, proinde nec videri potest rem facere litigiosam. Fit quidem actio litigiosa obidque alienari vel pignori dari non potest l. 2. C. de litig.; sed aliud est rem fieri litigiosam, et aliud est actionem, sicut et aliud est esse actionem ipsam, aliud vero rem alienari non posse, cuius nomine actio exercetur. Actio enim ad venditorem pertinet qui ipse litigiosam eam fecit, lite instituta. Res vero ipsa pertinet ad Emptorem, et quidem pleno iure, cui non potest imputari, cur eam non obligaverit ante motam litem quandoquidem in eius potestate non est, ne quandoque institutam a venditore litem suscipere compellatur. Satisque illi est quod sciat fieri nullo casu posse, ut de propietate controversiam patiatur a suo venditore quem de evictione habet obligatum ex Regula l. vendicantem. 1. de evict.

l. 2. Gaius lib. singul. de formul. hypothec.

Si alius pro muliere, quae intercessit dederit hypothecam, aut pro filio familias, cui contra Senatusconsultum creditum est, an his succurritur, quaeritur. Et in eo quidem qui pro muliere obligavit rem suam, facilius dicetur succurri ei: sicut fideiussori huius mulieris eadem datur exceptio. Sed in eo qui pro filio familias rem suam obligavit, eadem dicenda erunt, quae tractantur et in fideiussore eius.

Ad. l. Si alius. 2.

Ratio Dub. Cum de alicuius legis, statuti, Senatusve consulti potestate, et interpretatione quaeritur verba Edicti Senatusve consulti maxime expectanda sunt, et ex his diiudicandae questiones l. Neratius. 11. de servo corrupt. et alibi passim atqui totus Senatusconsulti velleiani sermo non ad aliud expectat, quam ad petitionem non dandam adversus mulierem quae pro alio intercesserat ut apparet ex verbis ipsius me Senatusconsulti in l. 2. Sup. ad velleian. relatis.

Ergo dis

Ergo dispositio dicti Senatusconsulti ad eum qui pro muliere quæ pro alio intervenerat rem suam pignori dederit, extendenda non venit. Nec etiam duo specialia circa unam et eandem met rem concurre non possunt l. 1. ff. de donat. quod in isto casu eveniret. Concurreret etenim primo specialitas velleiani senatusconsulti, ob quam mulier quæ pro alio intercessit non obligatur l. 1. et d. l. 2. et tot. tit. sup. de senat. c. vell. cum aliàs de iure ille qui pro alio intervenit obligetur tot. tit. ff. de fideiussor. denique illa etiam specialitas ob quam velleiani exceptione adiuvaretur is qui pro dicta muliere rem suam pignori dederit. de iure enim non minus obligatur pignus pro aliena obligatione, quam pro propria l. Res hypothecæ 5. sup. de pignor.

Decid. Etiam senatus consulti favorabiliora, ut sunt omnia et magnis rationibus æquitatis subnixa recipiunt facile non modo interpretationem; sed etiam extentionem ad omnes casus similes, id est in quibus eadem vigeat ratio; ita ut dissimilitudinis ratio nulla reddi possit iuxta vulgarem regulam: ubi scilicet eadem est ratio, ibi idem ius esse statuendum vulg. l. Illud. 32. sup. ad leg. aquill. l. 3. § unde etiam ff. de iniust. rupt.: adeoque quod magis est; etiam si verba senatusconsulti taxative concepta sint l. 1. § hæc actio sup. si mens. fals. mod. dixer. atqui in nostro casu, non solum similis; sed etiam eadem velleiani viget ratio; ob idem enim illud fuit inductum, quod non sit ferendum, ut mulier alienam obligationem in se suscipiat ex qua periculum aliquod rei suæ familiaris posset incurrere d. l. 2. at in proposito tale periculum mulier sustinere et pati posset. Is enim qui pro ea rem suam in pignus dedit, siquidem muliere ignorante rem obligavit habet adversus eam negotiorum gestorum actionem;

si vero

; si vero mandante actionem mandati ad instar illius fideiussoris l. ex mandato 20. §. 1. sup. mandat. cum fideiussor et pignus eidem fere iuris regulis regulentur d. l. Res hypothecae 9. sup. de pignor. l. 1. §. de fideiussor. recte igitur a Gaio responsum Velleiani exceptione adiuvandum eum esse qui pro muliere quae pro alio intercesserat rem suam pignori dederit, ne scilicet per mediam illius personam mulier in fraudem Velleiani conveniretur ac damnum pateretur. In fraudem enim legis is fecit, qui verba legis amplexus contra legis nititur voluntatem l. non est dubium. 5. c. de legib. l. si quis ab eo. sup. tit. eod. l. cum lex. 86. §. de fideiuss. Et quod magis, etiam si nullam actionem adversus mulierem haberet is, quia scilicet donandi animo rem suam pro ea oppignorasset, nil ominus dicti SC. exceptio ei deneganda non esset ad instar scilicet mulieris fideiussoris, ut hic dicitur et in l. si mulier. 16. §. si ab eo sup. ad S. C. Vellei. responsum est Duo specialia circa unam, et eandem metrem principaliter, et per se concurrere nequeunt; bene vero quando unum in alterius consequentiam venit l. si quis pro emptore §. de usucap. ut inde Bart. nu. 71.

a. Sed in eo. Ratio Dub. non minus contra SC. Maced. peccat is qui pro filio familias pecuniam credidit, et ob eam causam rem per extraneum obligatam admisit, quam ille, qui ab alio rem obligatam pro muliere quae pro aliena obligatione intervenerat suscipit utraque enim obligatio ab utroque senatus C. est improbata d. l. 2. d. l. si mulier. 16. § si ab eo l. 1. l. sed si. 9. § non solum. 3. sup. ad S. C. Maced. at qui ille qui pro dicta muliere rem suam oppignoravit, sive donandi animo talem donationem fecerit, sive non Velleiani exceptione adiuvatur d. l. si mulier. 16. § si ab eo. sup. ad S. C. Vellei. Quidni ergo is quo filio familias mutuam pecuniam contra Maced. accipiente rem suam oppignoravit Macedoniani exceptionem non

habebit

non habebit licet donandi animo eam obligaverit. nonne
ubi est eadem ratio ibidem ius constitui debet. d. l. Illud. 32.
sup. ad leg. aquill. d. l. 3. § unde etiam. ff. de iniust. rupto.
Decid. quidquid verificatur de fideiussoria obligatione, et de pig
noratitia verificari solet. d. l. Res hypothecae. 5. sup. de pig
nor. iunct. d. l. 1. ff. de fideiussor. at qui fideiussori qui pro filio
familias mutuam pecuniam adversus macedon. accipiente
intervenit, ita demum succurritur si mandati actionem adver
sus mutuatarium habet; non vero si donandi dumtaxat inter
cessit. d. l. sed si. 9. § non solum. 3.: recte igitur a Gaio nostro res
pensum extit: obligantem rempropriam pro dicto filio familias
macedoniani exceptione adiuvandum esse, si mandato precedente
talem obligationem constituerit; secus vero si animo donandi
et ex mera sua liberalitate. nec velleiani similitudo in casu
isto admitti valet. odia enim sunt restringenda; favores
vero ampliandi. l. cum quidam. 19. ff. de liber. est posthum. at ma
cedonianum s. c. creditorum odio censetur introductum. d. l. 1. sup.
ad s. c. maced.; velleianum vero mulierum favore. l. qui excep
tionem. 40. sup. de condict. indeb. vel tandem ne tam facilius
patiatur iacturam creditor ille dicto filiifamilias, qui nisi spe
conveniendi fideiussorem qui donandi animo pro dicto filio fa
milias intervenit sine dubio non contraxisset. Quod periculum
aut melius damnum, in altero casu cessat; creditori enim ad
versus priorem debitorem vetus, et pristina obligatio restituenda
venit. l. quamvis. 8. § quoties. l. debitrix. 24. § 1. sup. ad velleian.

L. 3 Paulus Lib. 3. questionum

Aristo Naratio Prisco scripsit: etiam si ita contractum
sit, ut antecedens dimitteretur, non aliter in ius pignoris succe
det, nisi convenerit ut sibi eadem res esset obligata. neque enim
in ius primi succedere debet, qui ipse nil convenit de pignore
quo casu Emptoris causa melior efficietur. Denique, si anti

quior

antiquior creditor de pignore vendendo cum debitore pactum interposuit. Posterior autem creditor de distrahendo omisit, non per oblivionem, sed cum hoc ageretur, ne posset vendere: videamus an dici possit hucusque transire ad eum ius prioris, ut distrahere pignus huic liceat. Quod admittendum existimo. Sæpe enim quod quis ex sua persona non habet, hoc per extraneum petere potest.

Ad. l. Aristo. 3.

Ratio Dub. Eo ipso quod quis credidit debitori pecuniam ad liberandum a primeva obligatione in prioris creditoris locum succedere videtur l. 4. C. de his qu. in prior. credit. Lor. Suc. Id que non solum in pignoraticijs creditoribus procedit; verum etiam et in Chyrographarijs verificatur; statim enim ipso quod pecunia profecta est ab inferiore creditore ad privilegiatum in privilegiati locum inferior succedit l. si ventri. 24. § ult. l. de reb. authorit. Judic. possid. aliàs l. 9. § ult. de privileg. credit. Non igitur est necessaria secundo creditori conventio expressa de pignore obligando, ad hoc ut ei obstrictum censeatur sed dumtaxat sufficit ut debitori pecuniam credat eo conventio ut per eam priori solvatur.

Decid. Non solum Philosophorum; verum etiam et Jurisconsultorum axioma est: nullum actum ultra agentium intentionem operari posse l. non omnis numeratio. 19. cum l. seq. Sup. de reb. credit. At qui quando tertius ~~quilibet~~ ~~cred~~ debitori credidit, ut per eam primo creditori satisfiat, nil pactus fuit ut dictum pignus sibi pro suo creditori esset obstrictum esset; non quidem expresse; si enim ita esset difficultas cessaret, ut dicitur. nec quidem tacite ut hic dicitur et expresse Divi Severus, et Antoninus constituerunt in l. 1. C. de his qui in prior. Lor. Succed. ubi aiunt: non omnino succedunt in locum hij

pothecarij

hypothecarij creditoris hij quorum pecunia ad creditorem 263
transit. hoc enim tunc observatur, cum is qui pecuniam dat
postea dat, sub hoc pacto credat, et idem pignus ei obligetur,
et in locum eius succedat: recta igitur ratione Paulus Aris
ti sententiam sequendo hic respondit dictum pignus secundo
creditori obstrictum non censeri, nisi expresse de illo oppig
norando inter partes conventum extiterit. Nec quicquam
his obstat d. l. 4. c. de his qui in prior. credit. loc. succed. quo
niam ut recte hic notat accursius; aliud est, quod extraneus de
bitum offerat, ut hic presuponitur; et aliud est quod secundus
creditor debitum etiam offerat, prout in d. l. 4. In primo enim
casu opus est, quod expressum interveniat pactum de pignore
cum constitutio pignoris sit quid facti, et ceteræ conventiones
et factum in dubio non presumatur et vulg. iactari solet d. l. 1.
c. de his qui in prior. credit. loc. succ. l. si cum. c. de privileg.
fisc. In secundo autem casu sufficit, quod secundus creditori
priori debitum solvat, aut illud deponet, et illi consignet; tunc
enim in illius locum succedit nullo expresso pacto d. l. 4. l. Po
tior. 11. § fin. ff. qui potior. in pign. hab. l. 1. c. ed. tit. quoniam
non alia mente potest videri id facere, quam ut anterioris
creditoris vis sibi acquirat. In Chyrographarijs creditoribus
cum et posterioris pecunia prior privilegiatus dimissus est, fa
cilius est, ut hoc ipso non privilegiatus, in privilegiati locum
succedat d. l. si ventri. 24. § ult. ff. de reb. auth. Iud. poss. quia
facilius est, ut privilegium causæ acquiratur, quam privilegium
temporis, et ordo privilegij, quam pignoris. Et pro primo
casu est apud nos Sac. Senatus nostri Decissio facta die 7.
Februarij 1568. in causa Reverend. Guillelmi Petri Comes
Canonici Sedis Barchinon. contra Monserratum Palomeres Mer
catorem eiusdem Civitatis referente Magnifico Francisco Sala
a quo casu Ratio Dub. nullus actus ut dictum est potest operari

Ultra inten

vtra vitandi nem ad vitium d. l. nouandi numerando ig. cum l. fin. sup. de reb. credit. atqui vitio debitorem, et secundum creditorem non fuit pactum, et tertij pignoris Emptoris melior, quam dicti secundi debitoris causa efficeretur; imo licet ex parte creditoris tali stipulatio interposita esset nullum commodum tali Emptori ad hoc respiceret. Quia nemo enim stipulari nequit vlg. l. stipulatio. 38. § alterj. ff. de verb. oblig. § alter. Inst. de inutil. stipulat. et nullo modo dicti sic Emptoris causa melior fieri potest.

Deind. nouat nouum, quod nostra deductio per extraneos, quando nemini vitio necessitas ha exstipulat, et per consequens quantus, melius fiat l. cum autem. § 1. ff. de Edict. Edict. l. his enim. ff. de iust. l. 3 § plane. de Aquor. possess. contra bil. l. filius. ff. de Quis Liber. l. penult. § hi. ad leg. Falc. l. Ex pact. § 1. vi princip. hyp. de transact. atqui in proposito ex necessitate actus per debitorem, et primum, et secundum creditorem dicti Emptoris melior causa facienda venit, Integro enim debito soluto pignus subsistere nequit l. 1 rem. g. § omnis pecunia sup. de pignorat. act. cum simil. Ergo recte a Paulo respondetur pro partem solutionem dicti Emptoris meliorem eius causam putari, Quoniam Licet Emptor qui ante eum emit dominium pignoris acquisiuisset, tamen traditionem nec isto titulo prædicto factam dominium transferat l. Traditio. 20 l. nemquam nuda. 31. ff. de acquir. rer. dom. Dominium tamen illi datum cum pignore eius causa in Emptorem transit l. si conuenerit 18. § si fundus. sup. de pignorat. act. Inst. § penult. ff. Donat. l. si debitor. 12. Cod. de distract. pign. l. distractis. 11. et seq. Cod. de pignor

B. Denique. Actio Dub. nil tam naturale est, quam eo, quo intro uentes placuerint seruare l. 1. sup. de pact. Et Prætor omnia pacta dummodo non fuerint legibus bonoria seruaturum pollicetur l. Iuris gentium. 7. § aut Prætor. sup. eod. tit. atqui hic a Paulo pro supposito inter debitorem, et secundum creditorem conuentum fuisse de pignore non distrahendo, quod pactum a lege non improbatur l. si conuenerit. 4. sup. de pignorat. act. Ergo li

cet secundo

Licet secundus creditor in prioris locum succedat, qui contra
rium pactum fuerat dicendum est pignus distrahere non posse
; non enim ei permittendum est ut ad sui utilitatem contra fac-
tum suum veniat l. Post mortem. 29. sup. de adopt., et etiam
contra propriam suam affirmationem, quod dolo semper proximum
est l. si quis affirmaverit. 9. sup. de dolo l. Julianus. 13. §
quid tamen sup. de act. Empt.

Decid. Conventio in contractu apposita non valet, si contra naturam
celebrati contractus l. ubi ita donatur. 27. ff. de mortis caus. donat.
l. cum precario. 12. ff. de precar. atqui pactum de quo hic est con-
tra naturam celebrati contractus. Pactum enim de distrahendo
pignore in rem dicitur l. necessarias. 8. §. de vendendo. sup.
de pignorat. act. - quae realia pacta in singularem successorem
ipso iure transire certum est l. Et heredi. 21. in princip. § ult.
et hq. seq. l. Item duobus. 29. §. 1. l. Tale pactum. 40. in prin-
cip. sup. de pact. poterit igitur secundus creditor vi et virtute
pacti per primum creditorem interpositi et in eum tamquam
in singularem successorem ipso iure transmissi pignus distrahere.
Ex dictis patet quam maximopere deceptus Bartolus fuerit
dum existimat in personam dicti secundi creditoris duplicem
concurrere hypothecam, suam scilicet, et Primi Creditoris, nam
si presuponitur solutum esse integrum debitum primo creditori
necessario tatendum est suam hypothecam finitam esse debe-
ri. l. si rem. 9. § omnis pecunia. sup. de pignorat. act. l. grege
13. § etiam. sup. de pignor., distrahet quidem secundus creditor, sed
non vi hypothecae primi, cum iam ipso iure fuerit extincta
sed virtute pacti realis de distrahendo scilicet, quae de sua natura
ipso iure in singularem successorem transit d. l. Tale pactum
40. cum similib.

L. 4. Idem Libr. 5. Responsor.

Titius cum mutuam pecuniam accipere vellet, a Mevio, ca-
vit

cavit ei, et quasdam res hypothecæ nomine destinavit: deinde postquam quasdam ex his rebus vendidisset, accepit pecuniam. quæsitum, an et prius res venditæ creditori tenerentur. Respondit cum in potestate fuerit debitoris, post cautionem interpositam pecuniam non accipere, ex eo tempore pignoris obligationem contractum videri, quo pecunia numerata est: et ideo inspiciendum, quas res in bonis debitor numeratæ pecuniæ tempore habuerit

Ad. L. Titius. 4

Ratio Dub. Contractus omnes licet ab initio sint voluntatis, ex post facto sunt necessitatis L. Sicut. 9. C. de oblig. et act. § mandatum. 12. Inst. de mandat, imo quod potius est id quod per unum ex contrahentibus stat quominus fiat in perjudicium illius, qui illud fieri impedit pro facto haberi debet L. Jure civili. 161. de regul. Jur. L. hominem. 37. Sup. mandat. L. si ponte. 9. C. de usur: non poterit igitur debitor, qui spe futuræ numerationis, quasdam res suo creditori hypothecæ nomine obligare destinavit, pro suo arbitrio a contractu iam incepto recedere pecuniam non acceptando. Contractus sola unius ex contrahentibus voluntate non dissolvuntur, sed tum taxat mutuo consensu L. ab Emptionibus 58. Sup. de pact. Decid. sicut conditio existens facit, ut contractus ab initio pure sulebratus intelligatur, in tantum, ut non solum a die adimpletæ conditionis, verum et etiam a die initæ conventionis contractum vires accepisse videatur L. post litem. 12. § res quæ. Sup. famil. Ercis. L. Is cui via. 12 Sup. quemadmod. servit. amitt. L. si fundum. 103. § de condit. et demonstrat. L. fundo legato. § ad Leg. falcid. L. Potior. 11. §. 1. § qui potior. in pign. hab. Sic e contrario defficiens conditio facit, ut perinde haberi debeat, ac si contractus conditionalis nullus omnino præcessisset L. necessario. 8. Sup. de pericul. et commod. rei vendit. atqui debitor qui spe futuræ numerationis res suas ad hypothecandum suo creditori destinavit, sub conditione illas obligare

voluit

voluit videlicet si pecunia ei numerata sit, omnis enim obligatio spe futurae numerationis facta a numeratione totam vim, ac virtutem accepit l. si ita stipulatus. 126. § Chrysogonus. de verb. obligat. l. cum enim. 7 vinct. l. praeced. § 1. de novat. l. contra etiam. 6. cum l. praeced. sup. ad. S. C. maced. Ergo quamdiu verum est pecuniam promissam debitori solutam non fuisse, poterit ipse numerandam non acceptando a contractu recedere, et ita res destinatas ab hypotheca conditionali liberare. nec debitor ipse pecuniam accipere per creditorem compelli poterit; sicut enim credere, ita mutuam pecuniam accipere non est necesse l. quod si minor. 24. § restituitur. sup. de minorib.

a. Eo tempore. Ratio Dub. quoties res sub conditione obligatur quando quinque extiterit conditio retrotrahitur obligatio ad tempus initae conventionis l. si fundus. 16. § si nesciente. sup. de pignor. Existens enim conditio (ut dictum est) facit puram ab initio eam obligationem quae antea fuerat conditionalis. atqui a Paulo praesupponitur conditionem sub qua bona debitoris bona ad obligandum destinata extitisse. Ergo non solum illa bona quae tempore numerationis penes debitoris inveniuntur hypothecata erunt; verum etiam, et vendita: venditio enim pignoris semper cum sua causa transit l. si convenerit. § si fundus. sup. de pignorat. act. cum sinoil.

Decid. Discrimen magnum intercedit inter conditiones casuales, mixtas, et voluntarias quas potestativas appellamus, quod erarum implementum sit in potestate debitoris, et ex eius voluntate pendeant. nam in casualibus et mixtis id demum obtinet generaliter, et indistincte quod diximus, earum eventu, et implemento fieri ut pure factum videatur, quod non nisi sub conditione factum fuerat; adeo ut eorum qui medio

tempore

qui medio tempore cum eodem debitore pure contraxerunt, non id circo potior causa haberi possit l. qui balneum 9 l. potior 11. §. 1. f. qui potior in pign. hab. In potestativis vero contra servatur, ut in debitoris dumtaxat odium et incommodum pura existimetur conventio, quæ primum fuit conditionalis; non vero in ordinem illorum qui medio tempore contraxerunt d. l. qui balneum 9. l. 1. f. qui potior in pign. hab. At qui hic a Paulo præsupponitur: debitorem non sub conditione casuali aut mixta; sed potius potestativa (pendet enim ut diximus) ex eius arbitrio pecuniam numerandam accipere, vel non accipere d. l. quod si minor. 24. § restituitur. supp. de minor.) res suas obligare destinasse: recte igitur ab eodem met Responsum extitit; eas dumtaxat res obligatas censeri quæ ~~medio~~ tempore numerationis penes eum fuere, non autem medio tempore venditas

L. 5. Idem Lib. 5 Sententiarum

Creditor qui sciens filium familias a parente pignori acceperit relegatur

Ad L. Creditor. 5.

Ratio Dub. Quemadmodum servus est in potestate domini, ita filius familias dicitur in potestate esse patris: nomen enim potestatis, cum sit genus respectu dominicæ et Patriæ l. Potestatis 215. de verb. signif. de illis tamquam de suis speciebus prædicari debet l. 1. §. 1. iunct. l. Item. 3. sup. de his qu. su. su. vel. al. cu. iur. At qui servus ratione dominicæ potestatis utiliter potest dari in pignus, et impune accepi l. si pignore. 22 § Idem Papinianus. l. si servus. 25. sup. de pignorat. act. l. debitor. 32. sup. de pignor., Ergo et etiam filius familias recte a patre in pignus dari poterit et sine relegationis pœna a creditore accepi: ubi enim eadem est ratio ibi et idem ius esse debet l. Illud. 12 sup. ad leg. aquill. l. non possunt. 12. sup. de leg.

Decid.

Decid. Ea quae Emptionem et venditionem non recipiunt oppignorationem recipere nequeunt l. sed et quod 9. §. 1. sup. de pignor. at qui liberi a parentibus, nec venditionis titulo, nec quolibet alio, etiam data auipientis ignorantia in alium transferri ullo modo possunt l. 1. C. de parr. qu. fil. distrax. dummodo propter nimiam paupertatem, et egestatem victus venditi non fuerint quoniam hoc casu valet eorum venditio; cum hoc tamen adiecto gravamine, quod Emptor illos restituere teneatur, toties, et quoties illorum pretia soluta, vel alia mancipia eiusdem bonitatis et valoris ei oblata fuerint l. 2. C. eod. tit. recte igitur a Paulo responsum est nullius momenti esse talem pignoris constitutionem Relegandum quae etiam venire creditorem qui tale fascinus perpetraverit. Et hodie Novellar. scilicet iure non solum relegatione creditor punitur, verum etiam et debiti, et alterius rei eiusdem bonitatis et valoris amissione castigatur. Novell. 134. cap. quia vero. 3. Servus licet in multis cum filio familias conveniat ab eo tamen in multis etiam differt maxime respecta potestatis filius enim residet in patria, quae est quaedam pietatis species servus vero in dominica, quae est effectu quasi tirannica si non aliqua lege coerceretur d. l. 1. et. 2. sup. de his qui. su. su. vel. alien. iur. Sicque patria non patitur tam quam dulcior ~~et~~ benignior l. liberorum. 220. in fin. J. de verb. sig. nis ~~non patitur~~ filij obligationem ex causa pignoris d. l. 1. C. de parent. qui filios distr. bene vero dominica uti durior

Qui Potiores in Pignore habeantur: Et de his qui in priorum creditorum locum succedunt tit. 4. 3.

L. 1. Papinianus lib. 8. questionum

Qui dotem pro muliere promisit, pignus, sive hypothecam de restituenda sibi dote accepit: subsequta deinde pro parte numeratione, maritus eandem rem pignori alij dedit: mox residuæ quantitatis numeratio impleta est. quærebatur de pignore. Cum ex causa promissionis ad universæ quantitatis exsolutionem, qui dotem promisit, compellitur: non utique solutionum observanda sunt tempora. nec probe dici, in potestate eius esse: ne pecuniam residuam redderet, ut minus dotata mulier esse videatur.

Ad. L. qui dotem. 1.

Quia vero una et eadem res pluribus obligari valet, quis in serviana exercenda potior esse debeat merito in præsenti titulo quæritur: et sane Gaius in L. Potior. 11. h. t. generalem regulam constituit: quod scilicet inter hypothecarios creditores ille, qui tempore fuerit prior cæteros vincere debeat. Ob quod autem hoc sit constitutum et an indistincte observetur ex sequentibus manifestum fiet. Ratio Dub. Extraneus qui pro muliere dotem promisit, et eam sibi reddi soluto matrimonio fuit stipulatus; vel pactus dotem sibi restitui in casu divortij, vel in casu mortis, aut generaliter. Si in casu mortis dotem reddi fuit stipulatus in eo dumtaxat casu competit ei de dote actio, et in non in casu divortij, et econtra L. sicut dotem. 22. in princip. ff. de solut. matrim. Inclusio enim (ut vulgo dici solet) est exclusio alterius L. cum prætor. 12. sup. de iudic. L. ex eo 18. ff. de testib. Et extensio quælibet est odiosa præsertim in stipulationibus L. quidquid adstringendæ. 99. de verb. oblig. Sin autem generaliter in nullo casu ei de dote actio competere potest: Imputandum

Imputandum enim ei aer non dixit legem apertius l. veteri
bus. 39. sup. de pact. l. Labeo. 21. sup. de contrah. Empt.; et pro
inde contra eum facienda est interpretatio l. si ita stipulatus
126 § Chrysogonus. de verb. oblig. (licet in ultimis voluntatibus
contrarium observetur l. gallus. 29. § Et quid si tantum ff. de liber.
et Posthum.; cum defunctorum voluntates plenius interpretemur
l. in testamentis. 12. ff. de regul. Iur.) Ergo vix extraneo de dote actio
competere potest; et consequenter pro dote restituenda obligati ven
dicatio: Pignus etenim cum semper accessorij vires obtineat na
turam sui principalis sequi adstringitur l. Res hypothecae. 5. de pignor.
Decid. Persona quae dotem dat mulieris nomine potest quam vult
legem initio dotis dandae dicere, etiam citra personam mulieris
l. cum dos. 7. ff. de pact. dotal.: nec tantum Pater, aut Mater, sed eti
am extraneus quilibet, quoniam rei sus legem dicit l. obres. 29
§. 1. tit. eod. l. quoties. 29. in princip. ff. de solut. matrim. atqui
ponimus dotem per Extraneum mulieris nomine datum fuisse:
Eumque generaliter soluto quandocunque matrimonio dotem si
bi reddi stipulatum esse Ergo ei semper de dote actio competere
debet, et per consequentias dicti pignoris persecutio; verba enim
generalia sunt interpretanda ne supervacua videantur l. si quan
do. 109. ff. de leg. 1. l. 1. § 1. sup. quod quisque iuris. l. penult. § docere
sup. ne qu. eu. qui in ius vocat. l. debitor. 59. vers. videamus ff. ad sc.
Trebell. Et specialia verba sub generalibus continentur l. omnes
ff. de praescript. 30. ann. l. semper. de regul. Iur. l. 1. § quod autem.
de aleator. Fateor Libenter stipulationem in casu dumtaxat mor
tis interpositam actionem stipulanti in casu diversi parere
non posse, cum provisio facta in unum casum ad alium praeser
tim omnino diversum ac contrarium porrigi non debeat l. com
modissime. 10. ff. de liber. et Posthum. nego tamen nos in casu d. l.
si cum dotem. 22. versari; nulla enim sunt verba interposi

ta

272 posita ex quibus colligi valeat Promissorem dotis in unum dumtaxat casum, divortij scilicet, vel mortis, restitutionem dotis sibi stipulatum extitisse; sicut in d. l. sicum dotem. 22. expresse ab Ulpian. proponitur. Circa autem questionem istam; cui scilicet competat de dote actio, quoties per aliquem nomine mulieris dos fuerit promissa observandum restat, quod si is qui dotem numerarit mulieri, aut eius iussu sponso futuro, animum habuerit donandi mulieri, actio de dote mulieri dumtaxat competit; non tamen enim a quos dos data sit inspiciendum est, quam cuius gratia, et in donationibus omnibus l. hoc iure. 19. § si quis dederit. ff. de donat. l. si sponsus. 5. et pass. ff. de donat. inter vir. et uxor.; in dubio tamen non presumitur in constituente animus donandi. vulg. l. cum de indebito. 29. ff. de probat., quia donare perdere est. Quamquam fatendum est in dote adventitia, qualis illa est quecunque datur ab extraneo, ita ius olim fuisse, ut donandi animus in dante presumeretur, ideoque nec soluto matrimonio repetitionem eius habebat, nisi eam sibi reddi expresse stipulatus esset: que dos receptitia dicebatur, ut Ulpian. in fragm. refert. tit. de dot.: at non mulieri ipsi, sed marito donata credebatur, iusque lucro cedebat, quod a Justin. immutatum est l. unica. § accedit. C. de rei uxor. act.; ut stipulatio ex parte mulieris, non ex parte viri facta fuisse censeretur, si non eam sibi specialiter extraneus per stipulationem receperit: ob eamque causam fingitur in preti spe a Papiniano: Extraneum dotis Promissorem soluto quandocunque matrimonio dotem sibi reddi stipulatum esse, ne sic sicut hunc mariti huiusmodi dos cedere posset, proinde cederet, si pactio nulla intervenisset

a Maritus. Ratio Dub. Is quirem uni obligatam secundo creditori postea obligat, si quidem scienter hoc fecerit in stellionatus crimen incidit; si autem ignorantur contrario pignoratio iudicio tenetur l. Tutor. 16. § contrariam. sup. de pignorat. act. l. ult. de crim. stellionatus atqui maritus

maritus quirem dotis promissori obligatum extraneo pro alio
debito obligat scienter talem secundam obligationem facit, non
autem ignoranter. quia enim maritus fronte sui facti ignoran
tiam potest ostendere l. quamquam. 7. sup. ad S. C. Vellei, cum in
facto propio ignorantia non presumatur. l. verius. 21. ff. de probat.
. Superfluus igitur est quaerere, quis potior in dicta re oppignorata
censeatur; an scilicet extraneus dotis promissor, an vero secundus
creditor, cum secunda hypotheca inutiliter constituta videatur: quod
enim lege permittente fit penam non meretur vulg. l. Gracchus
C. ad Leg. Iul. de adulter.

Decid. Tametsi pignus duobus, diversis tamen temporibus obligatum
per posteriorem creditorem a priore nisi debito soluto auferri non
valeat; non tamen nullum est pignus, quod secundo loco datum
est; sed hoc procedit, quia infimum est, nec aliter prodesse secun
do creditori potest, quam si per obligationem illam priori faciendam
confirmetur l. qui balneum. 9. §. ult. h. t. l. Prior. 5. C. eod. tit., in
tantum ut exaudiri debeat (in pignore Judiciali dum taxat) secun
dus creditor, si ante obligationem factam pignoris distractionem ur
geat et petat l. a Divo Pio. 15. § quod si res sit pignorata ff. de re Jude
cat. . non est igitur absurdum in praesenti quaerere, quis existisse
ditoribus in tali pignore potior sit, cum utraque pignoris consti
tutio valida a iure reputetur. Nec ob id quod debitor in stellio
natus crimen inciderit nullum secundum pignus reddi potest
. Solummodo enim de stellionatu tenetur, quia secundum cre
ditorem dolose decepit; obligando scilicet ei rem alij prius obli
gatam, quam liceat revera obstrictam habeat distrahendi
tamen illam nisi priore creditore satisfacto facultatem non ha
bet l. diversis. 9. C. h. t. in quo mera pignoris utilitas concis
tere videtur l. 4. sup. de pignorat. act. . Quocirca ut periculum
in crimen stellionatus incidendi effugere valeant isti debitores

qui una

274 Unam et eandem metrem diversis temporibus pluribus obligant
Concilium prestat Gaius in l. Et quae nondum .19. § qui res. sup.
de pignor. (quam cautelam in pnti interiectam fuisse ob terminorum
habilitatem etiam supponi potest) quod si ab istis creditoribus obser
vatur in tale crimen non incidunt, sicut nec dicti criminis ac
tione molestari poterunt, si ante institutam criminis persecutio
nem creditori satisfecerint l. 1. C. de crim. stellion.

B Non utique Ratio Dub. quoties pignus sub conditione volunta
ria obligatur, conditione adimpleta, non a tempore initae obligatio
nis, sed solum a die completae conditionis obrictum intelligitur l.
Titius. 4. sup. tit. prox. Vidiximus hoc esse discrimen inter con
ditiones scilicet, casuales, mixtas, et voluntarias intercedens at
qui maritus qui rem suam pro integra dote restituenda obligavit
pro illa parte quae ei solvenda remanet sub voluntaria conditio
ne eam obligasse intelligitur, ut puta: si residua dotis pars
ei soluta fuerit; tales enim obligationes spe futurae numeratio
nis factae, a numeratione totam vim ac virtutem accipere dicun
tur l. si ita stipulatus 126. § Chrysogonus l. de verb. oblig., quae
quidem conditio voluntaria existimatur Pendet enim ex ipsius
arbitrio partem illam accipere, vel non accipere, et sic conditio
nem conditionem adimplere, vel facere defficere, cum dos sit
legis beneficium marito pro oneribus matrimonij sustinendis
concessum l. pro oneribus. 20. C. de iur. dot. l. si is qui stichum. 56.
§. 1. l. ill. tit. et beneficium invito non conferatur l. Invito 69.
de regul. iur. Ergo si maritus medio tempore dictam rem alteri
obligaverit, in re obligata pro ea dotis parte quae postea nume
rata erit dotis promissoris causa potior esse non poterit; sed po
tius illius Tertij qui dicto medio tempore contraxit

Decid Conservandae dotis causa multa contra communes iuris re
gulas introducta sunt l. assiduis. C. h. t.; Interest enim reipu

publicae

Reipublicæ dotem mulieri conservari ne indotata maneat 779
l. 4. solut. matrim. l. Interest 18. §. de reb. auth. Jud. possid. l.
2. §. de iur. dot. at qui si maritus in proposito contra regulam
l. Invito residuam partem dotis accipere non compellentur quan
tum ad illam partem mulier indotata remaneret; nullam enim
ad eam post partem persequendam haberet actionem; non
quidem adversus maritum; actio enim de dote adversus maritum
hæredemve eius de dote ei dumtaxat soluta competit d. l. si cum
dotem. 22. § transgrediamur. 12. §. solut. matrim. denique neque
contra extraneum qui pro ea dotem constituit, et solvere pro
misit; in dubio enim stipulatio de dote adventitia solvenda
a marito, non autem a muliere pandectarum iure interposita
præsumitur ut supra dictum extitit at certum est stipulationis
actionem stipulanti dumtaxat; non autem extraneæ personæ con
cedendam esse vulg. l. stipulatio ista. 39. § alteri. §. de verb. oblig.
Non insubtiliter igitur a Papiniano nostro responsum extitit
dotis favore conditionem voluntariam effici mixtam, et conse
quenter extranei qui dotem pro muliere promiserat, et solvere
conventionem inceperat etiam pro ea dotis parte quæ post secundi creditoris solu
ta extitit in pignore potiorem causam esse deberi. Conditiones
enim casuales, sive mixte ad tempus contractus, etiam in tertij
periudicium retrothrahuntur l. Post litem. 12. § res quæ sup. fa
mil. Erciscund. l. Is cui via. 11. § 1. sup. quemadm. servit. amitt.
l. si fundum. 105. §. de condicit. et demonstrat. l. fundo legato. 4.
§. ad leg. falcid. d. l. Potior. 11. § 1. h. t.

§. 1.

Alia causa est eius qui pignus recepit ad eam summam
quam infra diem certum numerasset: ac forte priusquam nu
meraret, alij res pignori data esset

A. § Alia causa. 1.

276 Ratio Dub. et Decid. eadem fere sunt, quam illæ quæ a nobis adducte fuerunt in L. Titius 4. sup. tit. proxim. Dub. quoniam conditio quæ semel extitit retrotrahitur in Tertij periudicium ad tempus initæ conventionis L. potior. 11. §. 1. h. T. Et consequenter videbatur dicendum primi creditoris conditionem potiorem quam secundi esse deberi si debitor statuta die pecuniam a primo creditore iuxta eorum plascita acceptasset. Sed Decid. quod conditio casualis et mixta dumtaxat retrahatur in Tertij periudicium; non autem potestativa de qua hic agitur (nisi in debitoris periudicium ~~d~~ L. qui balneum 9. h. T.) sicque secundus creditor potior esse debet ex generali regula d. L. Potior. 11. ~~§. 1.~~ h. T. L. Prior. 5. C. eod.

L. 2. Idem Lib. 8. Responsorum

Qui generaliter bona debitoris pignori accepit, eo potior est, cui postea ex his bonis prædium pignori datur: quamvis ex cæteris pecuniarum summam redigere possit. Quod si ea conventio prioris fuerit; ut ita demum cætera bona pignori haberentur, si pecunia de his, quæ generaliter accepit servari non potuisset: difficiente secunda conventione, secundus creditor in pignore postea dato non tam potior, quam solus invenietur

Ad. L. Qui generaliter. 2.

Ratio Dub. In cuius libet debitoris residet potestate posteriores creditores sibi constituendo anteriorum conditionem deteriorem facere L. 1. §. 1. ff. de separat. atqui hic a Papiniano præsuponitur qui postquam primo creditori generaliter omnia bona sua obligaverat, aliam postea obligationem contraxisse, et ad secundi creditoris securitatem unum ex prædijs primo generaliter obligatis specialiter ei hypotecasse. Ergo in illo prædio non prioris, sed potius posterioris creditoris causa potior esse debet maxime cum hoc ipsum ab Impp. Severo et Antonino sancitum sit in L. 2. C. de pignor.

Decid. Inter pignoraticios creditores privilegium prælationis ex tempore æstimatur L. Potior. 11. h. T. (L. Interdum. 5. ~~cum~~ et L. seq. cod. casibus exceptis)

excepti) uenge l. si tendum. 4. et l. Prior. 3. et pass. C. h. t.
neuis quod sibi facto que suo quesiuerunt his alieno facto arri
piatur contra l. granius. 11. § penult. ff. de fideiuss. l. ult. sup. de
pact. atqui in h. l. de pignora titijs creditoribus agitur; utrumque
enim pignus accepisse a Papiniano proponitur igitur in pre
dio generaliter (idest simul cum reliquis bonis) primo creditori Mi
gato, et specialiter et nominatim secundo potior prioris, quam
posterioris causa esse debet generalitas enim Migationis in
suas resolvitur singularitates l. falsa. 33. § ult. ff. de condic. et
demonstrat. neque his allegatis ll. refragantur in primis non d. l.
1. § 1. ff. de separat.; Id enim quod in ea responsum est ad Chyro
grapharios tantum creditores pertinet, qui pignus non habent,
nec aliam, quam personalem actionem, inter quos privilegia
non ex tempore, sed ex causa estimantur l. Privilegia 12. ff. de
rebus authorit. Judic. possidend. alias l. 18. que in fraude. credit.
Nec tandem d. l. 2. C. de pignor., quoniam ut recte notat Accurs.
Impp. in d. l. 2. de eo loquuntur qui postquam generaliter omnia
sui debitoris bona in pignus acceperat, quasdam ex illis sibi spe
cialiter Migari fuit stipulatus, quod manifeste patet ex illis ver
bis infra positis ibi: que nominatim ei pignori Migata sunt
; Quapropter non est mirandum quod in illo casu si ex bonis que ge
neraliter primo dumtaxat fuerunt Migata predium aliquod
specialiter secundo creditori Migetur in tali predio secundi cre
ditoris prestantior causa esse debeat quam primi cuius generalis hy
potheca iam fuit perempta novam enim constituendo hypo
thecam a prima recessisse videtur, ut hic Papinianus attestatur
, cum talis sit pignoris natura l. si rem. 9. § omnis pecunia. sup.
de pignorat. act. l. solvitur § si convenerit. 2. l. si cum colono. 18. ff.
quib. mod. pign. vel hypoth. solv. Papinianus vero in pnti de
eo creditore tractatur, qui sola generali omnium bonorum debi
toris hypo

hypotheca fuit satisfactus, et vltra est ex p. Speciei vtili; et ita cum nil fuerit de quo Ticius vocat eum a dicta generali hypotheca recedere voluisse l. si generaliter. 6. cd h. t. quale ius in omnibus in individuo debitoris bonis habet; quoniam vt dictum est generali Obligato in suos restituitur singularitatis l. 9 ree. 13. sup. pignor. Sicque in tali prædio Licet Specialiter Secundo Obligato, vt prioris in empt. cuius conditio potior esse debet d. l. Potior. 11 d. Prior 5. cd h. t. cum simil. Ex prædictis sequit quam maxime secundum sit a Jacobo Cuiac. qui Lib. 11 Observat. cap. 32. putat in hac nostra l. legendum esse: non qui generaliter, sed: qui Specialiter tanquam ab habente sine causa Spiritum emendatorium; maxime cum proponatur eadem fere Species et resolutio ab Imper. Adriano in d. l. generaliter. 6. cd h. t. in qua (si generaliter) non autem si Specialiter) legitur

a quamvis excepit. Ratio Dub. Pignus ad aliud Introductum non censetur, quam vt cautum sit debitori peccuniæ debitæ nomine ad cam conseqvendam in alio etiam debitore, sicesset ille in solutione l. si mandatu. 59. § vltim. sup. mandat. l. 4. § addit. ff. de fidei com. Libertat. atqui a Papiniano præsupponitur. Datum prædium illo Secundo creditori Specialiter oppignorato ex extraneis bonis generaliter obligatis primum creditorem salvam suam peccuniam habere posse Ergo et illi pignus quantum ad illud prædium Specialiter obligatum extinctum esse debet; cessante enim causa, cuius effectus cessare debet l. adjicere. 16. § quamvis. ff. de rei vendicat. l. Si Patr. ff. de hered. Instituend. l. generaliter cd. de Episcop. et clerici.

Decid. Cum pignoris causa indivisa sit l. Rem hypothecariam. 5. ff. de evict. competit creditori actio in solidum adversus rei Obligati, etiam si major pars quantitatis debitæ soluta fuerit l. quamdiu. 6. et pass. cd. de distract. pign. l. 1. et 2. cd. vendit. pign. imped. non pass. prædecessores Papiniano responsum extinxit dictum prædium Secundo creditori Specialiter Obligatum, primo remanere obstrictum, licet ex reliquis bonis oppignorati suum creditum consequi valeat; qui pignoris omnimodo res retinet non cogitur vnam liberare, nisi accepto universo quantum debetur, et

ferat vt loquitur Vlpianus in l. qui pignori. 19 sup. de pignor.

B quod sica contra valde mihi Interpreti difficultatis quidnam
eorum verborum genuinus sensus sit laudat Cuiac. vbi supra
existimat Papinianum in priori versicul. loquutum fuisse de illo re
uore, qui postquam ei certa bona pro suo credito pure obligata
fuerunt minium debitoris bonorum hypothecam sub condicione
illa: si ex bonis sui sicet eam ei pure obligati debitum pecuniam
consequi non posset, stipulatus fuit, et pro hac sustinendo errore in
versicul: si pecunia de his quæ generaliter ante pig. non (omnibus
tur) sed specialiter legendum esse existimat. Sed meritò a sub
tilissimo vrio Anton. Fabro lib. 6. conjecturarum cap. 13. refutatur
Ita enim (vt dicit subtilissimus vir inquit) manifestum, et ex diame
tro contrarietatem, absque vlla conjecturæ spe interpretationis
nostram l. cod l. 2. cod de pignor. vt supra inquit sequeretur. quæ propo
ter priori legis huius genuinum, ac verum sensum esse ipse fa
cer existimat; quod valde sui sicet animadvertendum sit, verum hy
potheca generaliter pure constituta fuerit; an vero sub condicione
ista: vt ita demum certa bona (vt inquit) pignori essent, si pecunia
de his quæ generaliter ante pignor. non posset servari non posset, quia in primo
casu vt supra secundo creditori oppignorato, potior primi, quam
secundi creditoris causa erit, cum obligatio generalis vt suas retinuerit
singularitatis? l. falsa. 32. §2. contrarium autem evenire vi se
cundo, cum hypothecam fuerit fundum posteriori creditori obligatum
ex illis bonis esse, quæ non tenuisse sub condicione (quæ defecit) ante
riori fuerunt hypothecata. Sed male etiam. quia relicto quidsi
ne causa (vt vtra nobilissimus) nostram legem emendat contra l.
si quando cod de inoff. testam l. 1. cod de Inst. dot. et similes affirman
do (nostra bona) legendum esse (certa bona) vt hic dicitur contra
riecas reperiatur. Quomodo enim si supponitur omnia debitoris
bona primo creditori pure oppignorata fuisse, postea possessi possit
(vt certa bona (vt ait ea dicamus), non nisi sub condicione, si eo pro
pestia, obligata ~~fuisse~~ bona? nonne sub generali illa obligatione

illa

illa obligatione bonorum, quæ præcessit ista certa bona continebantur. Et certe etiam; Partes enim sub toto continentur l. 1. § stipulanti ff. de verb. oblig. l. si alij. de usufruct. legat. l. in eo quod plus. 111. l. in toto. 114. ff. de regul. iur. et obligatio generalis in suas resolvitur species d. l. grege. 13. sup. de pignor.; in tantum, ut ad futura bona etiam non adiecta clausula illa: tam præsentia quam futura per Justinia. constitut. extend. l. ult. in fin. C. quæ res pignor.; non poterunt igitur si omnia debitoris bona pure obligata fuerunt illa (certa bona) non nisi sub condicione obligata esse; quidenim verificatur de toto, de eius etiam partibus verificatur l. quæ de tota. 76. sup. de rei vendicat. l. Item veniunt. 20 § ait Senatus l. Ei qui partes. 34 in princip. de hæredit. petit.; dicendum itaque est illa (certa bona) pure etiam obligata esse, vel partes a primæva conventione recessisse quod a Fabro negatur. quocirca cum nostro accurs. affirmare non est verendum: Papinianum in pnti versicul. novam fingere stetiem, et de illo creditori loqui, qui postquam ei certa bona pro suo credito fuerunt hypothecata, generalem reliquorum bonorum obligationem fuit stipulatus hoc adiecto pacto; ut ita demum primæva illa specialis ac particularis obligatio locum haberet, si ex dicta generali suum debitum consequi non valeret, quod manifeste probatur ex illis verbis tex. ibi: ut ita demum cætera bona: supponit igitur Papinianus aliqua fuisse bona, quæ sub dicta generali hypotheca comprehensa non fuerunt: dictio enim (cætera) repetitiva similium dicitur l. non solum. 39. sup. de procurat. l. quæ dotis. ff. solut. matrim. ut non possunt ea quæ exceptuta obligatione illa generali constituta fuerunt (ut supra probavimus). Fatendendum itaque necessario venit, Papinianum per verba ista (cætera bona) illa bona intellexisse quæ antea illam generalem hypothecam constituta pure obligata fuerunt, et postea sub condicione. Sic quæ pntis versicul. hunc adequatum sensum esse existimo: hypotheca certorum bonorum quæ ab initio per primum creditorem fuit pure constituta, in condicionalem per ipsummet postea mutata, si ex illis certis bonis fundus

pure

pure secundo fuerit obstrictus, et primi condicio non extiterit in dicto fundo non dumtaxat potior secundi creditoris causa erit verum etiam, et ille solus creditor in eo fundo invenietur: condicio enim quae non extitit, actum numquam scelleratum fuisse fingit L. necessario. 8. sup. de pericul. et commod. rei vendit. cum simil. Nec valet si cum fabro replices, dictionem caetera ad bona a dicta generali hypothecata exceptata et reservata referri (tali interpretatione admissa) non posse, cum sit repetitiva similium quoniam obligatio condicionalis, quamdiu condicio pendet vere obligatio dicitur L. Iscui. 42. §. de oblig. et act. licet condicione deficiente numquam contractam fuisse videatur L. Pecuniam. 36. sup. de reb. credit. L. unic. §. sin autem. C. de caduc. tell. L. stipulationum. 22. in fin. de iure dotiu.

L. 3. Idem Lib. 11. Responsor.

Creditor acceptis pignoribus, qui secunda conventione secundus creditor accepit, novatione postea facta, pignora prioribus addidit. Superioris temporis ordinem manere primo creditori placuit, tamquam in suum locum succedenti

Ad L. Creditor. 3.

Ratio dub. Per novationem omnis tollitur obligatio; novatio siquidem nil aliud est, quam prioris obligationis peremptio et insequentem transfusio L. 1. §. de novat. et non solum principalis verum etiam et pignoratitia, et iura currere desinunt, cum solutionis vicem novatio obtineat L. 1. C. de iur. rei iudicat. § Praeterea. Inst. quib. mod. tell. obligat. atqui hic a Papiniano praesupponitur per primum creditorem (post tamen factam de pignoratione de eadem met re secundo) stipulationem novandi animo interpositam fuisse Ergo prior obligatio, et potioritas illa quae eius occasione primo creditori competebat extincta esse debet. Nec etiam virtute pacti de prima hypotheca pro secunda obligatione conservanda talis potioritas sustineri valet, adversatur enim dicta

pactio

282 dicta pactio d. l. novatione. 18. et sic nullius momenti esse dicitur vulg. l. Jurisgentium. 1. § ait Pretor. sup. de pact. l. Pacta quae contra 6. tit. eod.

Decid. Servanda sunt pacta, quae non sunt contra leges, neque contra bonos mores l. 1. sup. de pact. l. 1. sup. de constitut. pecun., etiam si sint praeter leges; aliud enim est quid fieri praeter leges, et aliud contra leges l. nec non. 28. § quod ad eius. sup. ex quib. caus. major. l. cum sponsus 12. § si res sup. de public. in rem act. Et quamvis secundum leges sit et novatione, non solum Principalis; verum et etiam et accessoria perimatur obligatio; non tamen conventio de sustinenda obligatione accessoria, non obstante novatione principalis contra leges dici potest, sed praeter leges; ad instar scilicet pacti de pignore non distrahendo convento de quo in l. 4. sup. de pignorat. act. Ergo si convenerit, ut primae obligationis accessoria sustineatur pro secunda etiam servanda erit conventio. Quidni cum cui libet iuri suo renunciare liceat l. penult. id. de pact., et iuribus suis renuntianti nullus dandus sit ad ea regressus l. quaeritur. 13. § si venditor. 1. de evict. non est itaque in nostro casu permittendum ut secundi creditoris causa potior sit quam primi cum per illud pactum non fuerit novum ius in primi favorem inductum, sed solum vetus conservatum

§. 1.

Cum ex causa mandati Praedium Titio, cui negotium fuerat gestum deberetur: prius, quam ei possessio traderetur, id pignori dedit: post traditam possessionem idem praedium alij de novo pignori dedit. Prioris causam esse potiorem apparuit, si non creditor secundus pretium ei, qui negotium gesserat, solvisset, verum in ea quantitate, quam solvisset, eiusque usuris, potiorem fore constaret, nisi forte prior ei pecuniam offerat. quod si debitor aliunde pecuniam solvisset, priorem praeferendam

Ad. § Cum ex causa 1.

Ratio Dub. vel Praedium Emptum Titio per alios negotiorum gestorum fuit emptum de mandato Titij, vel de mandato cuius libet extranei at qui neutro casu Praedium Titio mandati actione deberi potest, non quidem in primo; cum enim in eo casu utiliter Titij negotium per suum negotiorum

negotiorum gestorem actum dt non mandati, sed negotiorum
gestorum actio oriunda venit l. 1. et vlt. pt. sup. de neg. gest.
act. l. ex mandato. 20. §. 1. sup mandat, quoniam actiones sicut
in rē non dicit sine causa multiplicandi, ita ex earum multi
plicatione non nisi litium, et dispendiarum multiplicatio oriatur
Denique neque iuri secundo, mandati enim actio ad aliud compete
re non potest, quam ad id quod mandatum interest l. si procura
torem. 8. §. mandati actio sup. mandat. male igitur a Papiniano
hoc attestatum, prędium per vim negotiorum gestorem em
ptum vitio mandati actione deberi
Decid. Inter alios modos mandatum contrahendi sunt duo, man
dantis scilicet gratia, vel aliena. Primo modo contrahitur, si man
dans hominem gestori negotiorum mandet, ut pro eo mendum emat
vel pro eo fideiubeat l. mandatum. 2. §. mea. 1. sup. mandat. Sili
cet quoque mandati mandatarius, non quia gesserit, sed quia adge
rendum mandatum susceperit l. si remunerandi. 6. §. 1. pt. cod. 2o
modo mandatum celebrandi, videlicet, si mandans mandata
rio mandet, ut vitij negotia gerat, vel pro eo fideiubeat sum
modo vitij mandatum processerit, aliter enim mandans actione
negotiorum gestorum teneretur l. si quis mandatu. 28. sup. de
neg. gest. atque quisquis et ipsi modis huic prędium vitio per
suum negotiorum gestorem emptum esse potest. non male igitur
a Papiniano dictum est, dictum prędium vitio mandati actione deberi
a Priusquam. Pignus cum est penes creditorem celebratum cuius esse hoc videtur
dominum habet l. si rem. 9. §. propię. l. cum et patri. 11. §. 1. sup. de pig
nerat. act. Pignus enim ideo dicimur a pugno quia res que pignori
dantur manu traduntur l. plebi. est. 178. 8 pignus. de verb. signif. atqui
is qui possessionem alicuius rei nondum habet eam tradere non potest
Traditio enim fieri non potest, nisi rei precedente, cum nil aliud sit quod
possessionis datio, possessio autem sine ulla corporeo adprehendi
non potest l. 1. in princip. et §. penult. de acquir. possess. nec agens
vllum possit agere inficiando ut aiunt Paulo sapiti, unde est quod

quotiès

quoties traditio tota intervenisse intelligitur ad transferendum domi
nium, res penes tradentem esse oportet, ne alioqui potentior sit tradi
tio tota, quam vera L. Cuius rei. 46. et seq. sup. de rei vendicat. non po
terit igitur Titius, cui ex causa mandati prædium aliquod debetur an
te prædij adeptam possessionem illud creditori suo pignori dare

Decid. Debitor ius in aliena re habens illam oppignorari recte potest
, quoniam vel illud jus est reale, ut puta superficiei, pignoris, usus fructus
et tunc illud Jus dumtaxat oppignoratum censetur L. qui tabernas
72. sup. de contrah. Empt. L. si domo. 11. §. de legat. 1. L. si convenerit.
18. § ult. sup. de pignorat. act. L. 4. C. quæ res pign. oblig. poss., vel solum
ius illud ex quo res ei debetur obligatio enim est Juris vinculum quo
necessitate adstringimur alicuius rei solvendæ Inst. de oblig., quod est
sufficiens ad talem potestatem debitori concedendam L. 1. sup. de pignor.
at qui hic a Papiniano proponitur Prædium quod Titio debebatur oppig
noratum per eum fuisse recte igitur tale prædium per Titium suo cre
ditori obligari poterit; utrum autem ante traditionem ius illud obli
gationis oppignoratum censeatur, an vero totum prædium diximus in
d. L. 1. sup. de pignor.

a Si non creditor secundus. Rectio Dub. Regula Trita in nostro iure est, quod
scilicet inter hij prothecarios creditores is potior habendus est, qui tempore
est Prior L. Potior. 11. L. Prior. 5. §. et cd. hic. Ergo semper et indistincte
in casu nostro prioris creditoris causa potior habenda est; idest sive
mandatarius a secundo prætium prædij acceperit, sive non; neque
enim potest secundus creditor cum primo litigare, cum primo pignore
vires habente suum infimum sit; nec aliter ei prodesse possit, quam si
per solutionem integri debiti priori faciendam confirmetur d. l. qui
balneum g. d. L. Prior. 5. §. et cd. hic.

Decid. non solet esse deterioris conditionis cessionarius, quam cedens;
cessionarius etenim in ius cedentis succedit L. Emptor. cd. de hæredit. vel ac
tione vendita L. si ager in fin. sup. de rei vendicat., et una et eadem per
sona cum cedente esse censetur L. si donante. §. 1. §. de donat. inter. vir.

et uxor

vxi. et vxor. atque Secundus creditor qui mandatarius pignum pig
ni pignorati soluit, aut restituit ei mandatario, res pignoris cessionarius
nancupari potest: cessio enim tunc scilicet fieri intelligitur, cum da
tur alicui pecunia, ut eius quod adversus aliquem habebat pecuniæ
soluendi concedat l. cum pupillus 22. ff. de tutel. et ration. distrahend.
Restat igitur ratione a Papiniano responsum est: dicit Secundi credi
toris in tali pignore potiorem quam primi causam esse debere: man
datarius enim in omnibus locum Secundus creditor fecit ingressu petio
ne quam primus nullum ius in dicto pignore haberet, non illum
contrariam mandati actionem adipiscendum adversus pri
mum mandantem exercere poterat l. si procuratorem. 8. § dolo au
tem. ff. sup. mandat. l. de meo. 9. § Idem libro eod. tit. verum etiam
et prædium emptum vice taciti pignoris retinere l. Iulianus. 13. §
Item. sup. de act. Empt. l. penult. § 1. ff. de hæredit. vel act. vendit. nec
verum in nostro iure est ut qui plus iuris habeat si, et virtute iuris
cessi, quam aliquis ex propria tua persona adsit habiturus l. vti
de cessor. 39. ff. de fidejussor. l. mastinus. 76. l. Stichum aut Pam phi
lum. 95. § penult. ff. de solut. l. Rem hæreditariam. 65. ff. de evict. nec
venire non potest mandatarius quominus Secundo creditori in
pignum pignoris Seiano cum oneris mandet, et præstet ei omne
quod ex causa prædium illud adversus Titium mandantem habebat
aliquo dolo mali exceptione repellendus esset l. his consequenter. 2. d
§ Si filius familias sup. famil. Erciscund. Cui enim non æquum
videatur hoc saltem præstare mandatarium, quod suis ipsius dispen
dio futurum sit? l. In creditore. 38. pr. bis. ff. de Evict. Sed scito
Si ea cessio petatur ante solutionem, aut in ipso actu solutionis,
aut saltem vicontinenti, aliquo non posset, nisi eo nomine, et
propria edicitis quod per dictum pignoris solutionem, ac restitutionem
eam exhibitam ac sublatum esset d. l. mastinus. 76. ff. de solut. di
noque prælationis iure. Dictus Secundus creditor gaudebit, bonæ vitæ qui
pignum, idest simul cum oneris ei restituta sunt. Pignus autem

pertinet

perfecte constitutum nisi integro soluto non finitur l. si rem. 9. § cum
nis pecunia sup. de pignorat. act. l. solutum. 11. § si in sortem sup.
eodem titul. Et hoc est ni fallor, quod Papinianus hic ait: verum in
ea quantitate quam solvisset, cuique iuris potiorem esse constaret
nisi forte prior ei pecuniam offerat; quoniam cum illud ius prela
tionis dumtaxat ratione illius quantitatis per eum solutae habebat
statim atque dicta quantitas per primum debitorem ei restituta, ac
soluta fuerit dictum prelationis ius necessario extingui, ac finiri debet
Illud enim extingui dicitur eo ipso quod satisfactus est creditor illud
habens d. l. Potior. 11. § si paratus. l. Creditor. 12 § sciendum h. t. non
tamen per hoc negantur, quin postea per Titium debitorem ante
riore creditore satisfacto, secundo creditori adversus tertios credito
res prelationis ius iterum concedendum veniat. Ius enim prelatio
nis alicui competens, si ob aliquod impedimentum suspensum fuerit
sublato postea impedimento revivisci dicitur d. l. creditor. 12. § si tecum
4. f. h. t. maxime cum verum sit debitum per quod a Titio fuerat
ei praedium obstrictum ad vel ei solutum non fuisse. At creditori secun
do nondum satisfacto prelationis ius adversos tertios competere ma
nifestum est d. l. creditor. 12. § si simpliciter. cum similib. Si autem Ti
tius debitor fuerit qui suo mandatario dicti praedij pretium solvisset
secundus creditor potior esse minime poterit, ut Papinianus recte hic
attestatur; dumtaxat enim secundus creditor prelationis habere dicitur
si privilegiato creditori pecuniam debitam ipse obtulerit, vel alio mo
do fuerit per debitorem satisfactus d. l. Potior. 11. § si ~~paratus~~ priori. 4. h. t.

§. 2

Post divisionem regionibus factam, inter fratres convenit, ut si
frater agri portionem pro indiviso pignori datam a creditore
suo non liberasset, ex divisione quaesitae partis partem dimidi
am alter distraheret. Pignus intelligi contractum existimavi: sed
priorem secundo non esse potiorem: quoniam secundum pignus
ad eam partem directum videbatur, quam ultra partem suam
frater non consentiente socio non potuit obligare.

Fortis, ut inquit Bartolus, et sane perdifficilis est huius § contextu
ra in qua exponenda ac Enucleanda non intimis Eruditionis
Doctoris Erraven, inter quos est Eruditissimus Vivianus. Existi
mat enim iste Doctor, Papinianum in pnti § de duobus frati
bus agere, quorum unus dimidiam partem illius fundi quem
comunem habebant suo creditori obligavit; pote postea vero
divisione facta, cum alter frater videret minoris effectum fuis
se fundum comunem ob talem obligationem, stipulatus fuit
a fratre oppignorante: partem ex divisione sibi ipsi contingen
tem suis sumptibus liberare a tali obligatione; aut ut stipu
latori dimidiam dictæ suæ partis huiusmodi creditori distra
here liceret. Quod certe manifestissimus Error est. non enim
hic Papinianus præsuponit, nec præsuponere potuit, tale pactum
de distrahenda illa scilicet parte per divisionem fundi, ad
iudicata illi fratri, qui dictam obligationem non fecerat ini
tum fuisse; quoniam hic Papinianus quærit: an pars quam dis
trahi fuit conventum sit fratri cautionem stipulanti ob talem op
stipulationem oppignorata necne, cui dubio ipse affirman
do satisfacit his verbis: pignus intelligi contractum existimari
sequede stipulantis parte hoc intelligi nequit. Pignus enim rei
propriæ consistere non valet l. neque pignus. 45. de regul. Iur. l.
unic. C. si pign. pign. dat. sit. at certum per divisionem traditio
ne subsequta, dominium rei divisæ in accipientem trans
ferri; divisio enim vim venditionis habet l. 1. C. comun. Uni
usque Judicij. Denique Viviani lapsus manifestus patet; quoti
es enim duo sub alternativa comprehenduntur, quidquid veri
ficatur de uno, verificatur etiam de alio l. ait Prætor. 7. alias l.
si sine in princip. sup. de minor. l. si duo. 128. § de verb. obligat
at hic cautio de liberanda parte fundi, et potestas distrahendi
partem (ut cum Viviano dicamus) ex divisione contigentem stipu
latori, sub alternativa stipulatæ fuerunt ut ipsemet Vivia
nus

vivianus etiam confitetur; Ergo sicut per cautionis stipulationem lucrum aut commodum stipulatori proveniret (semper enim cautiones lucrum ac commodum illis in quorum favorem adiecte sunt parere solent l. si post acceptum. 18. cum l. seq. sup. de rei vendicat. l. si dominum. 9 § ult. sup. tit. eod.); sic etiam per stipulationem dicte potestatis distrahendi lucrum stipulator consequi deberet. Quam igitur o viviane ex dicta stipulatione stipulator consequi poterit? nonne licet ista stipulatio interposita non fuisset cum distrahendi facultatem ac potestatem non habuisset? certe etiam cum per dictam divisionem dominium dicte partis in eum iam translatum fuisset, ut diximus. Quomodo denique tua o viviane interpretatio se conformari poterit, cum hoc quod hic ait Papinianus: quoniam secundum pignus ad eam partem directum videbatur, quam ultra partem suam frater non consentiente socio non potuit obligare; cur non poterit stipulator eam obligare, si suponis quod est sua? Rei enim sus nonne quis est moderator et arbiter, ut possit facere quod velit? ~~[illegible]~~ l. in traditionibus. sup. de pact. l. in re mandata. Ex mandat. Recepta itaque supradicta viviani interpretatione. Dicendum est: Papinianum in § prin. duos fratres proponere quorum unus antequam inter se predium commune divisissent dimidiam partem dicti predij pro indiviso oppignoraverat, qua divisione postea facta, cum alter frater videret minoris esse predium totalem pignoris constitutionem a fratre qui eam fecerat stipulatus fuit liberationem partis dimidie sibi contingentis partis, sumptibus fratris stipulati faciendam, aut in huius damni compensationem facultatem distrahendi dimidiam partem, non sue dimidie; sed stipulati fratris. Ex qua specie sic posita recte infertur questio, que hic a Papiniano agitatur; an scilicet pars quam distrahere priori creditori inter fratres fuit pactum totalem conventionem stipulanti fratri sit obligata; et dato, quod

sit ei oppig

sit ei oppignorata, an prioris creditoris in ea potior causa esse debeat

Ratio Dub. Licet pignus nuda conventione contrahatur l. 1. sup. de pignorat. act., contrahi tamen non potest absque consensu; In omnibus enim contractibus necessarius consensus esse dicitur l. in omnibus. 55. et l. 57. ff. de oblig. et act. l. 1. § conventionis. sup. de pact. l. Item eorum. 7. § ult. l. ult. sup. quod cuiusque univers. nomin. At qui in proposita specie de obligandi dimidia partis stipulati fratris, quo casu quo ille promissa non adimpleret nec inter fratres extitit conventum, ut ex ea videre est: non erit igitur dicta dimidia pars fratri stipulanti oppignorata, quantum tum illius pars per stipulatum fratrem (iuxta pactum initum) non fuerit liberata. nec per tale pactum de detrahendo pignus constitutum videri potest, quoniam ob obscuritatem conventionis facienda est interpretatio contra stipulatorem, qui clarius legem dicere potuit vulg. l. veteribus. sup. de pact. l. quidquid ad stringendi. 99. de verb. obligat. l. Labeo. 21. sup. de contrah. empt.

Decid. Per cognitionem effectus venimus ad cognitionem causae iuxta comunem Philosophorum sententiam, et apud nos qui qui vult consequens debet et vellere antecedens ad tale consequens necessarium l. ad rem mobilem l. ad legatum sup. de procurat. l. qui propia § qui alio. tit. Eod. l. Illud. ff. de acquir. rer. domin. l. 3. § Inspectio. ff. quemad. testam. aper. l. 1. § 1. sup. si ostus trust. petatur l. denique. l. Interdum. sup. ff. de pecul. legat. At qui in proposito inter istos duos fratres de pignoris effectu constituendo extitit conventum. Totus enim pignoris effectus in eo consistit, ut cautum sit creditori pecuniae debitae nomine ad eam consequendam in ratio etiam debitore si promissa non adimplet. l. si mandatu 59. § ult. sup. mandat. l. 8 § addici. 8. ff. de fideicomiss. libertat. Ergo fatendum est dictos duos convenisse de oppignoranda dicta dimidia parte, uti huic conventionis necessarium antecedens

nec

290 nec tibi conuenit Mutua dri petit, cum ex expressa depend
at, maxime cum videatur quid actum, quod licet non sit expres-
sum omnino est sequendum vulg. L. Semper in stipulationibus de
no ul. Dur.

a. Sed Priorem. Nam Dub. Post stipulati fratri per eum ab vtrisq;
suo creditori suit Obligata, et expresse a Papiniano fuit tradita ratio
qui si Pignus semel tacite conuenit esse conspicuum etiam diu
sine vlius soluto tacita perseverat l. si conuentus. 7 § penult. et fi
nal. l. quib. mod. pign. vel hyp. solv. l. si quis putans. 6. § si fun
dus sup. comun. dividend., semper enim pignus cum sua causa tra
sit l. si conuenerit. 28. § si fundus sup. de pignorat. act. l. vnic. C.
rem alien. fiment. non interdic. tui adm. l. debitorum. 11. C. de
pign. nor. Ergo et post tacta diuisionem de sta pars prioris creditoris
Obligata remanere debet; et cum sequenter in ea non tradita si
pulantis, sed prioris creditoris causa potior esse debet l. potior. 11.
Intervenit pignoratis creditores is qui tempore fuerit prior esse
ros vincere debet l. potior. 11. sect. l. Prior. 5. C. cod. tit. cum similib.
Deind. Placuit omnia, quæ sci licet neque legibus, neque bonis mo
ribus adversantur vi quibet contracta conuenta seruanda esse
unt l. Iurisgentium. 7. § ait Pretor. sup. de pact.; nec omnino tamen
rale est; quam ex qui inter contrahentes placuerint adimplere
l. 1. sup. de pact. l. 1. sup. de constitut. pecun. atqui hic a Papiniano
pro hypotheca prioris creditoris non integrum fundum, sed dimidiam partem
nem illius Obligatam fuisse. Ergo dicta diuisione inter fratres
sta portio ei oppignorata remanere debet; non autem inter fra
tendus. qui pro Obligatis inter dictos fratres per diuisionem
fundi fuerant equaliter diuisa fuit l. Sed si res. 5. sup. comun. di
vidund.; hoc enim est causa cur in familiæ erciscundæ, et comuni
dividendo iudicio cautiones interponi solent l. cum fugitiui. 5. si
is cum quo. sup. cod. tit. l. si cum venditor. 66 § diuisione. 5. de evict.
l. Iulianus. 13. § Idem Celsus. 17. sup. de act. Empt.; remanebit ita
que pignus vtriusque ex dictis fratribus, pro parte parte Obliga
ta, et parte non Obligata. Fauor in diuisione vnius cuiusque par

qui ejus

quæ est gravata, non solum potiorem; verum etiam, et solam prioris creditoris causam esse, Ista enim pars non est illa quæ fuit stipulanti fratri obligata, sed sola pars libera partis stipulati fratris, quod manifestum fit ex verbis illis ibi: ex divisione quæsitæ partis partem dimidiam; sicque cum hæc partis pars, libera ab omni obligatione conventionis tempore inter fratres reperiebatur, stipulantis fratris causa non dumtaxat in ea erit potior; verum etiam sola invenietur, ut recte ex l. generaliter. 2 sup. h. t. accurs. notat

B quoniam. Per verba ista, tacitam hanc obiectionem Papinianus tollit ut puta: est pactum de distrahenda dicta parte priori creditori, et ex huiusmodi distractione satisfactionem in parte debiti ille consequitur ergo et priori creditori oppignorata esse debet, cum tunc quis aliquam rem obligatam habere videtur, quaties ex illius rei distractione suum consequitur creditum. vulg. l. 4. sup. de pignorat. act. Sed respondet principaliter constitutum fuisse pignus in favorem fratris stipulantis, ut ipse principaliter, et primario per talem distractionem commodum ac utilitatem percipiat, licet secundario, et per accidens commodum ac utilitas dicto primo creditori ex tali distractione proveniat, quinimo licet frater obligationem pignoris pro priore creditore creditori stipulatus fuisset nullius vigoris huiusmodi stipulatio esset. alteri enim stipulari non valemus l. stipulatio ista. 38. § alteri. l. de verb. obligat. § alteri. Inst. de inutil. stipulat.

C. Non consentiente socio. Ratio Dub. Ea omnia, quæ emptionem, et venditionem recipiunt utiliter pignorari possunt l. sedet quod. 9 § 1. sup. de pignor. at qui res communis ab uno ex socijs, non solum consocio ignorante; verum etiam et invito distrahi valet, dummodo fraudandi animum non habuerit, qui animus in dubio non præsumitur l. merito. 51. sup. pro socio, l. si quis servum comunem. 9. sup. de serv. corrup. l. Item quod labonem. 15 § si comunem. 36. sup. de iur. eiur. l. semper in dubijs. 36. de regul. Iur. frater igitur fundi partem alterius consocij etiam extra id quod expresse conventum est, si vellet oppignorari posset Decid. pignus rei alienæ eatenus valet quatenus dominus ab initio con

sensit

consenserit l. si rem. 9. l. aliena. 20. sup. de pignorat. act.; at qui illa pars fundi, quam distrahi inter fratres conventum fuit, respectu fratris stipulantis dicitur aliena; per divisionem enim (ut supra diximus) rei divisæ dominium in accipientem transfertur; recte igitur a Papiniano responsum extitit: fratem stipulantem oppignorando dictam fundi partem initæ conventionis terminos transgredi non posse. nec quicquam facit, quod dicti fratres a Papiniano socij vocentur, quia revera non sunt socij, cum omnino per talem divisionem societas finita fuerit § finitur. Inst. de societat. et tit. tit. sup. comun. divid. et tit. pro socio.; sed socij appellantur, quia socij antea fuerunt. nec novum in nostro iure est, quod hij, qui nunch socij non sunt, ob id solum quod socij antea fuerant socij nuncupentur, et colligere licet ex l. Idemque. 16. et ex l. Plane. 34. sup. pro socio

l. 4. Pomponius Lib. 35. ad Sabinum

Si debitor antequam a priore creditore pignus liberaret, illud idem ob pecuniam creditam alij pignori dedisset, et antequam utrique creditori solveret debitum, rem aliam priori creditori vendiderat, creditumque pensaverat cum pretio rei venditæ: dicendum est perinde haberi debere, ac si priori creditori pecunia soluta esset. nec enim interest solverit, an pensaverit, et ideo posterioris creditoris causa est potior

A d. l. si debitor. 4.

Ratio Dub. compensatio inter æqualia debita dumtaxat locum habet l. ult. et l. 3. §. de tutel. et ration. distrah., idest, cum ex utraque parte par debitum est, et pars utriusque debiti causa ut notat Bartol. in l. si ambo 10. sup. de compensat. at qui evenire potest, quod debitor priori creditori rem alienam vendat. non igitur absolute est verum: per debitorem aliqua re creditori vendita pignus liberari, et tunc debiti compensationem fieri. Iniquum enim valde esset, quod in isto casu debiti compensatio fieri deberet, cum damnificaretur, et deciperetur ipse creditor, qui licet ne vendita per verum dominum evicta (potest enim per eum evinci l. Rem

alienam

Rem alienam. 28. sup. de contra h. Empt. ex empto debitorem
vendit rem Mevium habuit l. Ex empto. 11. §. 1. l. si quis alium
46. sup. de act. empt.; damnum nec omnino pretium pignori hy-
rationem sustineret, cum plus cautionis semper sit in re, quam
in persona, vel. l. Plus cautionis. 25. de regul. Iur. et expediat
ei potius pignori in cumbere, quam in sui debitoris personam, etiam
si maxime Mevendo sit experiri. § huius actio. Inst. de Obl. quæ ex
delict. nascunt. quemadmodum ergo naturalis æquitas hoc patitur, ut
Mevia huic quæ mercem eius compensationis induxit. § l. Interdictum.
36. ff. de administrat. Tutor. Æquitas quidem semper dei pietatisque
officit, et l. penult. in fin. ff. ad S. C. Trebell. et nunquam debet favere,
quem constat semper pium bonum, et æquum esse l. 11. §. 1. ff. de Minor. cap.
Deind compensatio ipso iure hoc gestis ab utraque parte aliquid debe-
ret. l. Inter. §. ambo. et pass. sup. de compensat., id est nullo alio
debito hominis requisito, nisi re opportunitas, quia rem Mevio debitor
l. si convenit. ff. eod. tit. quæ solutionis modus est quodammodo facti
us, et ex summa æquitate inducta, ut quod utrique debeas mu-
tuo solutio inviceim habeatur, et ipso iure l. post quam. 21. sup. de com-
pensat., cum interdum nostra non solvere, potius quam solutum repe
tere l. 3. eod. tit. §. stipulatus. 11. in princip. sup. de fidei uss. atque in
proposita specie quæritur ab utraque parte debeatur, Ex parte scilicet
debitoris debitum de quod pignus fuit constitutum, cum alioqui nul-
lo debito contracto non valeat l. Res hypothecæ. 5. sup. de pignor. Ex
ex creditoris parte pretium rei per eum Empti; quilibet enim Emptor
videtur obligatus pretium venditoris facere adstringitur. ff. l. Ex empto §. 1. in
fin.; recte igitur a Pomponio hæc responsum extitit: debitum et pignus in
proposito compensationem fieri, atque consequens pignus a primi
va Mevatione, non minus ac si integrum debitum ei mitteretur
fuerit liberari; Mevius enim pignus retinuit atque precauta debitum
dixit non solutum est, aut quolibet alio modo ei satisfactum l. si rem. 9. §
omnis precauta sup. de pignorat. act. l. Mevium. 31. §. Solutam. 4. sup
eod. tit.

294 l. grege. 13. § etiam. sup. de pignor. nec obstat quod supra allegatum extitit. Nam omisso, quod fingendum sit; debitorem in pnti specie non rem alienam, sed potius propriam suo creditori vendidisse, propter scilicet habilitatem terminorum, qui semper sunt supponendi, etiam si verba non suffragentur, dummodo non repugnent vulg. l. adigere. 16. § quamvis. ff. de iure patron., et etiam questione illa; an scilicet debita inter se compensanda parem causam habere debeant, nec ne in qua pro utraque parte ardus, ac difficilis militant rationes; dicendum est: debita in proposita specie dictum requisitum habere; non enim minoris efficacis, ac virtutis est actio ex empto creditori emptori competens, ad cogendum venditorem, ut re vendita per verum dominum evicta resarciet ei damna, et interesse, per talem evictionem passa et emissa, quam hypothecaria, ut ipse suum debitum recuperet; utraque enim ex conventione iure civili actionem producente profiscitur. Fateor quidem per servianam facilius, et citius suum debitum creditorem consequi, quam emptorem pretium et interesse per actionem ex empto. Sed hoc nil relevat quoniam nimis suae facilitati imputandum est. l. 1. § dolum. sup. de eo per quem fact. erit, neque etiam tam ab alio quam a se ipso deceptus videretur, cum cautius negotiari debuisset ut in l. 1. ff. de furt. et serv. corrupt. quibus rationibus proculdubio Ulpianus motus in d. l. si rem. 9. § omnis pecun. sup. de pignorat. act. Respondit: Pignus liberari, vel debiti solutione, sive fideiussoribus, vel reo dato, sive pretio, vel nuda conventione etiam si his modis creditor deceptus proponeretur. Nec debitor, qui per talem venditionem suum creditorem decepit ob id in dolo esse, videri potest; dictio enim (decipiens) non semper dolum denotat, ut patet ex l. in causa. 16. § Idemque Pomponius sup. de minor. l. Item si pretio. 23 § ultim. sup. locat. quanto magis (quia ut diximus) potius creditor a se met ipso, quam a suo debitore deceptus intelligeretur

a. Et ideo Posterioris. Statio Dub. Condiciones in forma specifica, ac individuali adimplendae sunt l. qui haeredi. 44 l. mevius. 55. l. cui fundus, ff. de condit. et demonstrat. at qui posterior creditor tunc dumtaxat in privilegiati

Privilegiati locum succedere dicitur, quando ipsemet privilegiato creditori debitum solvit l. Potior. 11. § si pignus. ff. l. qui rebus 20. ff. l. Prior. 5. C. qui pot. in pign. habent. Ergo si primi creditori, non per posterio rem, sed per debitorem ipsum (per quem impignus debitum solutum fuit) posterior creditor in illius locum succedere non poterit. Quod. nil interest quidem ex qua persona fiat l. ult. § 1. hyp. mandat. maxime cum de adimplenda conditione agitur l. si pater libero. 6. § si filiusfamilias. ff. de statu liberi l. mulier. 22. ff. ad Sc. Trebell. at qui solvit per debitorem priviligiato creditori facta ex qua persona, ideo per posteriorem creditorem facta; sicut enim per secundum omne ius primi creditoris perimitur; ita etiam per primam et contra. l. potior. 11. § si pars. ff. l. si rem. 9. § omnis pecunia sup. de pignorat. act. cum simil. restat igitur ratione per pecuniam hic ipsam extincto debito primi creditoris per eam pensationem istam posteriorem in illius locum ingredi, et reliquis in hypothecis potiorem esse; finita enim ac perempta prioris creditoris quo cunque modo hypotheca, secundus creditor cæteris posterioribus regulariter prætendere venit l. creditor. 12. § quoniam. 1. ff. sed quæri hic adhuc quid dicendum erit; si prior creditor per debitorem rei pignoratæ re data fuerit numquid potent secundus creditor pignus vendere prioris? Quærum antequam istam investigemus quæstionem in respondendum se offert: an debitor rem pignoratam hypothecariam vendere valeat (id enim quod ab aliquo dependet simpliciter ejus est illo, a quo profisciscitur l. 4. sup. de Justit. et jur. l. si pars 19. sup. quemad. serv. amitt.) in qua quæstione negativa respondendum esse nec ratio Nerat. sub imagine. 10. ff. de distract. pign. quæ expresse sanxitum est: creditorem, res per hypothecam alteri pignori sonam pignus omne posse, et si de facto emat nullius roboris huius modi venditionem esse. quibus tamen non obstantibus contrarium est prendum; ea enim quæ in creditoris d. l. quæ hic maxime. 10. constituta sunt locum sibi vendicant quoties creditor suum creditum pignus vendiderit, quoniam tunc Impp. Diocletianus et Maximianus talem

vendi onem

296 venditionem creditori merito interdicerent, adeo tradi fraudes, quæ in ea evenire possent: non tamen procedunt quando debitor creditoris (absente tunc omni fraude) pignus distraxisset, vt docti Imppp. in d. l. qui sub imagine 10. continentur his verbis: Sane si debitore dispalente comparuerit consensu emptionem perfectam (si neque alius adversarij, neque metus causa agatur) revocari, exemplo gravescit. ad propositum redeundo, admodum difficilem esse huius dubitationis solutionem æstimare non est verendum; si enim responsione accusationi opposita negativam amplectamur vt manifestior ratio. l. 1. ct. 2. C. si antiq. credit. vicerimus, et versus si accusationi opinionem sequamur nimis hæc perdifficilis dubitandi ratio nobis obviam veniet: quia si debitor quicunque a creditore vitæ creditoris vendente secundum est, vt nec ab ipso debitore aut posteriorib. debitoris creditoris quicquam possit. l. 1. ct. 2. C. si antiqui credit. l. 7. in princip. ff. de distract. pignor (nisi in casu excepto, quo creditor contra bonam fidem, nec servatis solemnib. vendidit, puta ignorante, aut alio circumvento debitore, et emptore fraudem participante l. 4. C. de distract. pign. l. penult. C. si vendit. pign.) nimirum si creditor non sit astrictus ad indemnitatem debitoris præstandam; si enim aliqui debere constat ex d. l. 1. ct. 2. cod. tit.; ipso iure casu sicut competit actio debitori adversus omnia, quæ male dicta esse constiterit, ita et fructuum quoque et damni quidquid datum esse apparuerit rationem habere oportet; ita posteriores debitoris ab eo causam habentibus prospicere æquum est, vt ex colludio vitæ, et ex iterata pignoris distractione secum consequi possint, quia scilicet tacita debitoris voluntate tali venditio facta pro hibitus (huiusmodi enim distractiones iure valide judicantur, quia in eis tacitus debitoris consensus intervenisse intelligitur l. non est novandi 46. ff. de acquir. rer. dominio. & contra autem. 2. Inst. quib. alien. licet vel non) (ut scilicet debitoris conditionis erit venditio illa, qui primi creditoris per debitorem pignus expresse distrahentem tacitam ponere potuit. & voluntas enim tacita majoris roboris, ac efficacioris non potest quam expressa, cum tacite, et expresse idem sit judicium. sed

quid

L. cum quid. sup. de reb. credit. l. si filius familias eod. tit. l. ult. de legat. 2. His tamen non attentis verior accursiana sententia Judicando venit; expresse enim, ac manifeste probatur ex d. l. 1. C. si antiqu. credit. ubi Alexan. Imper. hec porrumpit verba: cum autem debitor ipsi priori creditori eadem pignora in solutum dederit, non magis tibi pignoris persecutio adempta est, quam si alijs easdem res obligatas audieris, si quod eidem possessori propter precedentis contractus authoritatem debitum est, obtuleris. Nec ea que supra dicta fuerunt nos perturbare debent; maxime enim inter illos casus militat discrimen. Ideo etenim in secundo talis oblatio est permissa, quoniam alioqui debitoris facto posterioribus creditoribus actio adempta videretur, quod a iure reprobatum censetur. neque etenim fieri unquam potest, ut debitorum pactionibus creditorum iuri derogetur l. debitorum. 25. C. de pact. l. 7. et pass. C. de remiss. pign. In primo vero ista ratio cessat. Posterioribus enim creditoribus serviana perimeretur, sed prioris creditoris suo iure pignus distrahentis. Creditoris etenim ius distrahendi pignus sibi obligatum ex ipsa natura contractus competit etiam si de eo distrahendo nil pactum extiterit l. 4. sup. de pignorat. act. accedit, quod in posteriore casu ius a debitore distrahente primus creditor habere dicitur (~~[illegible]~~ dominium nempe), sicque non est mirum si a posterioribus creditoribus inquietari posset, cum serviana adhuc eis salva maneret ex l. debitorum. 25 C. de pact. In tantum quod si hec sic ultra dimidium interveniret non esset necesse posterioribus creditoribus implorare auxilium novae constitutionis, ad rescindendam ex ea venditionem, quomodo debitori necesse esset l. 2 C. de res. vend. vendit., quia salvum ~~[illegible]~~ ius suum haberent. In priore autem Emptor non a debitore ius habere dicitur, sed a creditore, quia ipse vendidit, et quidem suo iure, qui tamet si dominus non sit plenum tamen dominium in Emptorem transtulisset l. quia a creditore. 18. C. de distract. pignor. qui emptor cum pignoris domi

nium

dominium liberum ab omni obligatione haberet merito a posteriori bus creditoribus molestari non posset; actio enim semel extincta nunquam revivisset l. qui res. 98. § aream. 2. de solut.

L. 5. Ulpianus lib. 3. disputationum

Interdum posterior potior est priore, ut puta si in remissam concervandam impensum est, quod sequens credidit: veluti si navis fuit obligata, et ad armandam eam, vel refisciendam ego credidero

L. 6. Idem lib. 73. ad Edictum

Huius enim pecunia salvam fecit totius pignoris causam: quod poterit quis admittere, et si in cibaria nautarum fuerit creditum, sine quibus navis salva pervenire non poterat

Ad. l. Interdum. 5. et l. Huius. 6.

Stabilita in antecedentibus legibus regula extitit, quod scilicet inter creditores hypothecarios is potior habendus est, qui tempore fuerit prior; nunch vero aliquae supradictae regulae fallentis subjiciuntur. Quarum prima vendicat sibi locum in eo qui ad rem pignoratam concervandam credidit; Is enim (prout ab Ulpia. hic dicitur) habet eam rem sibi tacite oppignoratam, cuius etiam taciti pignoris vigore caeteris etiam anterioribus creditoribus potentior esse creditur. Ratio Dub. Ille qui ad rem pignoratam emendam credidit, nisi nominatim eam sibi obligari convenerit de ea rem hypothecatam non habet l. Procuratoris. 5. § plane. 17. Sup. de tributor. act. l. Idemque 7. § si tib. in fin. tit. eod. absurdum igitur esset quod is qui ad rem pignoratam reficiendam credidit, non solum illam sibi obligatam haberet, verum etiam in ea praelationis iure caeteros anteriores creditores vincere deberet; absurdum enim tunch committi dicitur quoties ubi est major ratio ibi minus ius constituitur l. aliud. 160. § absurdum. de regul. Jur. At in proposito in favorem primi credi ~~tum~~ major ratio militat, quam in favorem secundi; Primus enim caeterorum pignus non tantum concervavit; verum etiam, et illud

constituendi

constituendi ansam præbuit, cum si emptum non fuisset utiliter
a debitore obligari non potuisset l. si rem. 9. l. omnis pecunia
aliena. 20. sup. de pignorat. act.; quanto magis, quod conventio
quantumvis generalis numquam fertur ad incognita l. qui cum
Tutoribus. 9. § ei qui nondum. 3. sup. de transact. - nec debitoris fac
to creditorum conditio deterior fieri potest l. debitorum.
25. sup. de pact. l. 3. C. de remiss. pignor.

tt non solum

Deinde non est novum quod pignus constituatur tt expresse, quoties
scilicet de aliqua re oppignoranda verbis claris, et expressis
inter contrahentes fuerit conventum; verum etiam et tacite ex
natura ipsius scelebrati contractus favore publicæ utilitatis
ita hoc exigente. Et late exposuimus per tot. titul. sup. In quibus
caus. pign. vel hypoth. tac. contrah. Atqui pro illo creditore, qui
ad armandam, et reficiendam navem pecuniam credidit pu
blicæ utilitatis ratio facit ut eidem ipsi dicta navis sit tacita obli
gata, iusque prælationis inter cæteros etiam anteriores creditores
habeat; ut tali scilicet privilegio inviterentur omnes ad credendas
pecunias refficiendarum navium causa in magnam
Reipublicæ utilitatem: interest enim publicæ navis rectas
ac armatas esse, propter utilitatem et necessitatem commercio
rum, et transmarinæ negotiationis: Recta igitur ratione hic ab
Ulpiano responsum est: creditorem mutuantem pecuniam ad
navem refficiendam, vel armandam, ipsam navem sibi ta
cite oppignoratam habere, illiusque taciti pignoris vigore præ
lationis ius inter cæteros creditores obtinere. Quod et ius ita cons
titui cæterorum etiam interest creditorum; quoniam si illeme
tu ammittendæ pecuniæ in navis reparationem credere nolu
isset cæteris pignus periret, quod sua pecunia salvum fecit
Hoc etiam prælationis privilegium dicta publicæ utilitatis ra
tione suadente, ei qui ad emendam navim credidit concessum
est l. qui navem. 26 l. quod quis navis. 34. [de rebus authorit.

Judic. possidend.

300 possidend. Sicque illius creditoris, qui ad navem emendam pecuniã
ꝛndidit melior est causa, quam ejus cui hypothecã alterius creditoris qui
ad easdem rei emendæ pecunias credidisset. quod propter utilitatẽ
publicã favorem placuit; Interest enim publicè navim emi frequen
tandæ transmarinæ negotiationis causa, quoniam ab alio emi non
potest, quam a eo qui eam vendere illam velit, nec ab alio vendi quam
ei, qui dictum eam vendere nolit. Quorum nil Reipublicæ interest, quod
prodest ex pecuniis mutuatis emptam posse sic Titij Emptoris quem
Cajj venditoris. quæ ad quascunque naves, siue marinæ sint, siue flu
viales extendendo esse existimo: omnes enim istæ commercij frequen
tandi causa in summo proderunt dicendi l. 1. ꝑ navem. 6 Sup. de
exercitor. act. Ex prædictis liquet quam maximopere convenire
debeamus ejus Bartoli Sententiæ huic subscribere dicenti: credentem ad
navem emendam, non expresse convento quod sibi obligata eam
sibi hypothecam habere non posse, sed demutatæ privilegium ve
ijendi minus efficax creditoris ei non competere. Fatetur Bartolus
ipse dictam doctrinam in quocunque creditore, qui ad rem aliquam spe
ctantem navem emendam credidit verificari; contendo tamen in me
ritore ad navem emendam mutuante rem non habere. Simul
ac supra dictum extitit. Ista ratio publicæ utilitatis et dia est quæ
concedit tacitam hypothecam adrestitutionem navis creditæ, ista
ratio in creditore ad navem emendam mutuante etiam invenitur
(supra extitit probatum), quo modo igitur cum Bartolo ei tacitam
hypothecam denegare possumus? Ubi enim eadem est ratio ibi et
idem ius esse debet vel. l. Illud. 32. Sup. ad Leg. Aquil. l. non pos-
sunt. Sup. de legib.; in alijs autem creditoribus, cum dicta publicæ
utilitatis ratio esset, nec niteat Bartoli Sententia procedere potuit
. deficiente enim ratione Legis et eius dispositio cessat dicitur l. quod
dictum Sup. de past. l. hi. ꝑ. ad Sc. Syllan. l. si maritus. ꝑ. Senij sij ad
Leg. Iul. de adulter. Obtemperandum tamen est de iure novellar. mu

anti d

Mutuanti ad Emptionem pro dj tacitam hypothecam concedico
tempasto, quo dum ad tonus separationem credenti concedebat
per, ut patet ex auth. de equalitat. dotis & his consequens est collat.
7. et on novell. constitut. 97. § Sumus

a. Et Siciliana. Rario dub. Ea diversi non vedit inferred L Papinianus cauli. Sup. de minor. et Separatorum diversa, ac Separata
Ut ratio L. fin. ff. de ritu nuptiar. L. Inter Stipulantem § Iuram
ff. de verb obligat. L. si mantes. C. de do nat. inter vir. et uxor.
atque Cibaria navis nautis prestita, neque partem navis sui
unt, nec umquam navi cohaerent, sed ab ea semper sunt separata
; proinde sicut appellatione, ita vendicatione navis ea non conti
neretur: non igitur credens ad omenda cibaria nautis prestanda ip-
sam navem pro suo credito hypothecatam habere poterit, simul
cum prelationis iure, quia credenti ad navis refectionem hy com
pia conceditur
Deind. Interest Reipublicæ navem navigare frequentarique transma
rinæ negotiationis gratia; ad aliud enim non paratur navis, nisi
ut naviget L. arbitrio. 22. §. 1. Sup. de act. traditu, ut tanamquod
male fidei possessor navis rei vindicatione conventus restituram quod
non percepit (si eam tamen percipere potuit) prestare teneatur L. si
navis. 62. Sup. de rei vendicat. tamquam fructum, si non natura
lem saltem civilem L. mercedes. 29. Sup. de hereditat. petit. atque
nautarum Cibaria deficientibus navis navigare nequit: navigatio
enim tantum et personam nautarum requirit, et non minus im
possibile est, quod navis navigat sine nauta, quam nauta sine na
vi. at etiam impossibile est quod absque cibaria nauta navigent; sine
enim alimentis hominum vita conservari non potest, siquis dicat
quod is qui alimenta denegat necare videtur L. necare videtur. ff. de
ad leg. Aquil. Liber. et alendi; qua ratione privatus dubio nobis Paulus in L.
Si laborante. 2. § cum in eadem. 2. Sup. de Leg. Rod. de iact. respondet
Graviter peccare eos Cibariorum ejectionem non esse faciendam; idem
Si merces omnes, et gemmæ, et margaritæ in mare projiciendæ essent,

quibus

302 quibus etiam in navigatione defficientibus unumquemque ea quae
pro suo particulari custodiebat in commune conferri teneri. Non mi
nus igitur ad navigationem causam praestat creditor ille, qui ad compa
randa cibaria ad navigandum necessaria credidit, quam ille qui ad
reparandam navem pecuniam mutuo dedit; qua propter non est mi
rum si ab Ulpiano responsum est eodem met privilegio tacitae hypothe
cae et praestationis iure eum gaudere debere quo alter fruitur: ubi enim
eadem est ratio ibi idem ius constituendum venit d. l. non possunt. sup.
de legib. cum simil. Indigare autem hic non erit alienum in quibus
alijs casibus (demptis etiam in sequentibus legibus a nobis exponendis) ex
ceptio supra allegatae o regulae verificetur. Et pro procedit ista exceptio
casu quo ad rem emendam mutuans specialem dictae rei oppignoratio
nem fuerit stipulatus. Iste enim in hypotheca rei emptae omnibus an
terioribus creditoribus generalem hypothecam habentibus praeferre
praeferretur iuxta expressum tex. in l. Licet. 2. C. h. t. Sed dubitatur
an iste, qui talem specialem obligationem pactus fuit etiam doti poste
riori praeferri debeat? Bartol. hic negative respondet. Sed non recte
sane: talis enim creditor in dicta re empta habet specialem hy
pothecam expressam, cum pactum de oppignorando fuisset expressum
et non tacitum. At habens specialem hypothecam expressam omni
bus anterioribus creditoribus generalem expressam habentibus potior est
d. l. Licet. 2. qui creditores doti tacitam posteriorem habenti praeferun
tur ut recte notat accurs. in § fuerat. Inst. de act. et in l. assiduis
C. h. t.: multo igitur potius creditor iste anterior expressam ac speci
alem hypothecam habens doti posteriori praeferendus veniet; si enim
vinco vincentem te, a fortiori vincam te iuxta vulg. regul. l. de accessi
on. [de divers. et temporal. praescript. l. aequissimum.] ad SC. Tertyll.
maxime cum hoc ex d. l. Licet. 2. expresse probetur, ubi Impp. constitu
erunt: praedium emptum ex pecunia mea, et ad eius solutionem mihi
specialiter obligatum iure expressi pignoris hoc mihi tribuere privile
gium ut pro ea pecunia consequenda praeferendus sim prioribus credi
toribus generalem hypothecam habentibus nec distinguunt an inter istos

creditores

ve dixerit interv enerit mulier, vel non; hi que non est dicta Lex
cum Bartol. distinctione ad interpretanda eo casu allo. dictum:
si lex non distinguit nec nos distinguere debere l non distin
guemus. ff. sup. de recept. arbitr. l Prisc. sup. de offic. Prefect. l. si ser
vum. §. non dixit ff. de acquir. hered. nec Bartolinio de Imol. et
Jacobo de Ravenn. possunt vitali et ex d. auth. de equalit. dicti § his consequen
et ex d. novell. constitut. g. f.: sequitur enim dicte constitutionis in pri
vatis habentibus tacitam hypothecam, ratione quadam speciali, vel
pecunie mutuate ad emptionem pignoris, vel ad cuius refectionem, quod
manifeste patet in primis, ex d. § his consequens ubi nulla fit mentio
expresse hypothece, igitur ea tacita est: deinde Justin. potuit effe constitu
tionem casum in quo quis mutuat pecuniam ad reparationem Do
mus, vel navis: in qua quidem speciali mutuanti tacita hypotheca
non autem expressa a Lege datur, ut supra dicti clare constat, ita
ubi per consequens, et non expressa debet esse mutuanti ad emptionem
alicuius rei concessa de qua vid. § his consequens tractatus. Quod ve
ro dicta Novell. Constitut. de tacitis hypothecis loquatur, constat du
dicit: nonnullas hypothecas, ex privilegio hujus a legislatore ipsis concessis:
mirum itaque non est si Justin. Imperat. vid. auth. et novell. hoc ve
dimus uxori huiusmodi tacite hypothece regia quam prerogativa esse
hypotheca dotali constituit: cum tacita hypotheca quantum ad pri
orationem, non habeat regulariter tantam vim, quantum habet ex
pressa d. l. Licet. 7. ff. § 2. Limitatur ista regula in militia mu
nia ex pecunia expresse ad eam emendam mutuata, etiam non adiecto
pacto de dicta militia pro tali pecunia oppignorande. mutuanti vid
ratione tacite hypotheca ex tali mutuatione resultante omnibus ante
rioribus creditoribus generalem hypothecam habentibus preferter.
Et quod magis est uxore de bonis qui militiam comparavit, et cuius
hujus repetenda actio dotium potentior habetur l. supra. ff. et auth. quod
strictum ff. de pignor. et auth. quo iure. C. ff. Observandum tamen
esse existimo: de dicto creditorum quempiam pro dote anteriori, sed solum
pro posteriori mulieri preferri, et ita dicta auth. militis credat esse exist

me

ac pub: meliùs etenim pr̃fata dñe anteriori, quicunque privilegio
io et etiam dñio, nisi in causa primipilari pr̃ferrur l. Satis nostum. ff.
de in quib. caus. pign. vel hyp. tac. contrah. aue dr̃ quod dña auth.
quo cave. posita sit ad ampliationem d. l. assiduis. qua dr̃ponebat quod
melior in dñe anterioribus creditoribus tacitam hyp̃thecam habenti
bus pr̃ferabat ex d. auth. cum extendit habendo etiam ha proxeda
re licet ex dñorum anteriorum creditorum pecunijs res emp̃tæ
fuissent, aut rebus q̃ circa illi creditores personalem privilegia
tam pr̃tendebant, ex quibus militem cauit in qua non vult meliorem
illi pr̃ferri, qui expresse ad eam emendam mutuauit, remoto q̃
privilegium dñi de quo in d. l. assiduis, non autem alterius privilegi
um creditori adversus dñem pr̃stet; Extensiue ceterum ad alia pr̃fata
hi non potest, quam ad illa de quibus in regula sunt actum l. pe
nes. sup. de pact. l. cum aquilliana. sup. de transact. l. gallus. ff. §. Et
quid si tantum ff. de liber. et Postum. Denique quia privilegiatus adver-
sus privilegiatum non gaudet privilegio d. l. Sed et militi. vi princip
ff. de accusat. nutor. cum similib, quæ propter manere debet in meliori
de veram in actionis, et in tacta illa juris regula constituens: Inter
hyp̃thecas privilegiatas temporis p̃rogatiuam seruandam esse d.
l. assiduis. §. 1. in fin. C. h. t. 3.º In omnibus dñibus; meliores etiã
ex earum causa creditori pro dñi restitutione agentes in tacita hyp̃theca
alijs non privilegiatis tacitam anteriorem habentibus p̃ferantur, vt
pr̃fatum per Justin. constitutum extinxit vi d. l. assiduis. Et C. h. ff. ff. in
posteriore creditore rem pignori possessam recipere debitori per manda-
tum negante: Ibi enim casu ha probato q posteriore creditore, post
in translationem possessionis pignoris pr̃fato auct. h. Item. possessor. C. h. ff.
S.º in debito Principali; Hujus enim creditor ex eo pr̃ferri quicunque an
teriori creditori l. penult. C. de Principal. lib. 12. et etiam dñi creditoris
administratoris principialis. Non tamen dñem creditorem quin prius de
fecerit discussio de omnibus mariti debitis d. l. Satis nostum. ff. C. de in quib.
caus. pign. vel hyp̃th. tac. contrah. 6.º In funeris impensis; Ibi enim

pr̃ferunt

praeferuntur omni aeri alieno l. final. § in computatione C. de iur. deliber. etiam tacitam hypothecam habenti l. at si quis § final. sup. de relig. et sumptib. funer. l. penult. tit. cod., ubi Marcianus inquit: funeris impensas omne aes alienum praecedere: sicque pro eis credens praelationes ius non solum inter defuncti hyiographarios creditores habebit l. quae situm. 13. § de reb. auth. Judic. possid. alias l. 2. de privileg. credit.; verum etiam et inter hypothecarios, quidquid accurs. in d. l. penult. dicat, qui merito a subtilissimo viro Antonio Fabro in d. l. penult. expositione refutatur 7.° In fisco in rebus tamen post utriusque obligationem acquisitis l. Iscui. § de iur. fisc. multi etiam alij dantur casus in quibus dictae regulae limitationes verificantur, quorum aliqui a nobis praetem titulum exponentibus deo adiuvante explanabuntur

§. 1.

Item si quis in merces sibi obligatas credidit, vel ut salvae fiant, vel ut naculum exolvatur: potentior erit, licet posterior sit. nam et ipsum naulum potentius est

§. 2.

Tantundem dicetur, et si merces horreorum, vel arcae, vel vecturae iumentorum debetur. nam et hic potentior erit

Ad. §. Item si quis. 1. et § Tantundem. 2.

Ratio Dub. obligatio obligationis dari non potest l. quae bis 18. § de reb. oblig. Entia enim ut aiunt Philosophi, non sunt frustra multiplicanda, et sic multo minus obligationes, et quae ex his nascuntur actiones, cum sint odiosae, nec nisi litium, et discordiarum materiam praeteant l. In have Saufeij. sup. Locat. At qui hic ab Ulpiano praeponitur merces quarum naulum per secundum creditorum solutum fuit antea solutionem de nauli ob aliud creditum ei oppignoratas fuisse non poterunt igitur per dictam solutionem nauli amplius amplius ei obligatae censeri, ac multo minus in eis talis creditor ius praelationis nancisci poterit; tunc enim tale ius in favorem primo satisfacientis creditori proficiscitur, quando ex huiusmodi satisfactione ius novum pignoris producitur

prædicitur l. creditor. 12. §. a Titio ff.

Decid. Pr dlatio nem debiti per secundum creditorem privilegiati factam, secundum pignus confirmatur, Iusque prælationis secundi consequitur creditor l. si venditi. 24. §. ult. de reb. auth. Iudic. possid. alien. l. 9. §. ult. de privileg. credit. l. qui balneum. 9. §. ult. l. Pomponius. 11. et §. si tres mihi creditor. ff. l. Prior. 5. C. de ff. atque hic ab exemplo prælationis hypothecæ dictum secundum creditorem privilegiato credidisse, atque prælationis sententiæ debitum stabilisse magistratus enim navis circa navalium minoralibus eis prælationis habere dicitur, et ea in bona dicendi apparitio: restigitur ab eodem met exemplo responsum est debitum posteriorem creditorum in dotis meritibus eis prælationis habere debere: cessionarius enim debitoris conditionis, quam eadem esse non debet l. Emptor. C. de hæredit. vel act. vendit. l. si ago mihi. vi fin. sup. de rei vendicat. l. fidejussor. §. 1. de donat. inter vir. et uxor. nec his d. l. creditor. 12. §. a Titio relegatum. aliud enim est, quod tertius quilibet debitum antenori, et privilegiato credidisse fecerat, et aliud est, quod secundus, vel tertius creditor talem relationem faciat. In priore enim casu necessarium est quod eis hypothecæ constituatur, tamquam antecedens necessarium ejus prælationis, et quidem per expressum pactum, non autem vi pactionis per ea quæ in l. arrhas. 3. sup. quæ res pignor. vel hypothec. dar. diximus a. namer ipsum. Rursus Dub. Prælationis eius creditori competitus si adversus obligatam credidit l. Interdum. 3. cum l. seq. sup. ubi dictum extitit. atqui navita qui merces de Italia, in Hyspaniam detulit, et hic earum qui in mentium suum ad deferendas merces de Barchinonensi civitate ad generandum deliberi locavit, per talem navigationem, ac exportationem merces non conservaverunt, imo naufragij periculo, et damnum earum subiit fuerunt; semper enim in mari tempestate accidere solent, meritum tacitæ causam præbent l. si laborante. 2. sup. de lege Rhodia de jactu. et ei interveniens prælationum jacturæ rerum amissione onus imponentes ut loquitur Justin. in §. si qui. Inst. quib. mod. re contrah. obligat non potuit igitur navita pro naulo, nec jumentorum dator, pro mercede debita in dictis mercibus eis prælationis habere

Decid.

Dud. Creditor qui per hunc creditum utilitatem Reipublicæ præstat in pignore vis prælationis habere dicitur; hæc enim est ratio cur creditori qui ad refectionem navis credidit tale vis conceditur, ut in d. l. Interdum. 5. late diximus at qui navis magister, qui in ea debitoris p merces de Italia in Hyspaniam detulit et Jumentorum Conductor qui ad supra dictum finem Jumenta locavit, per talem mercium trajectionem ac delationem occasionem utilitatis publicæ exercendæ dederunt; interest enim publice transmarinas negociationes frequentari, et merces de uno loco ad alium deferri, cum ex hoc plus utilitatis, ac commodi Reipublicæ accedat, ut nemo nescit Recte igitur hæc responsum est: magistrum navis pro naulo ex mercium trajectione sibi debito et Jumentorum locator pro dictis mercedibus in delatis mercibus prælationis vis habere debere; ut hi licet tali spe dicti privilegij homines invitarentur ad merces de uno loco ad alium in magnum Reipublicæ commodum ac utilitatem deferendas

L. 7. Idem. Lib. 3. Disputationum

Idemque est, si ex nummis Pupilli fuerit res comparata. quare si duorum Pupillorum nummis res fuerit comparata, ambo in pignus concurrent pro suis portionibus, quæ si in pretium rei fuerint expensæ. Quod si res non in totum ex nummis cuiusdam comparata est, erit concursus utriusque creditoris; idest et antiquioris, et eius, cuius nummis comparata est.

Ad. L. Idemque. 7.

Ratio Dub. Pupilli quidem persona favorabilissima est, et multa meruit privilegia l. ex pluribus. 42. in fin. ff. de administrat. Tutor. l. da limusque. 19. §. 1. ff. de reb. author. Judic. possid. alias l. 4. de privileg. creditor. l. Pupillus. 9. l. necessarijs. 53. ff. de acquir. hæredit. Sed tamen non usque adeo Pupillo favendum est, ut non potior esse debeat causa ipsius Reipublicæ, ex vetustissima illa, et omnium antiquissima leg. 12. tabul. (Salus populi supremo lex esto): Utilitas porro Reipublicæ maxime circa commerciorum utilitatem versatur, cum sine commerciorum libertate neque augeri, neque subsistere Respublica possit. Nil

autem

nel autem est quod exercendis Commercijs, et propagandis tanto
pere prosit, quantum si publice ac bona fide contrahentes sciant se
tuto contrahere l. quod si minor. 24 §. 1. sup. de minor. at qui si in pig-
nore per tutorem ex nummis pupillaribus empto vis prelationis pro pre-
tio Pupillus haberet de facto hominum commercia impedirentur, iuste
enim, et non absque causa creditores pecunias suas etiam pignore
dato in magnum Reipublicae detrimentum credere recusarent, cum
timere possent, ne eorum pecunia exhausta veniret Tutor, vel Pupil-
li negotiorum gestor et ex pupilli nummis eis datum pignus comparan-
do in eo meliorem causam pupilli efficerent: non debet igitur Pupillus
in pignore ex suis pecunijs per Tutorem emptum prelationis vis habe-
re. aliter etiam sequeretur, quod debitorum pactionibus creditorum
iuri derogaretur contra disposita in l. debitorum. 25 C. de pactis l. 3.
et pass. C. de remiss. pignor.

Decid. Pupillus pro recuperando eo quod ex suo patrimonio abest
privilegium inter ceteros omnes creditores personalem dumtaxat actio-
nem habentes obtinere dicitur d. l. dabimus. 19. §. 1. l. si negotium. 23.
ff. de reb. authorit. Judic. possid.: Persona enim Pupilli digna est quae
privilegium hoc et praecipuum favorem meruerit, et Papinianus
ait in d. l. Ex pluribus. 42. ff. de administrat. tutor.; sive quod in ea aetate non
possit sibi consulere in qua ignorat etiam illa quae videt l. 1. C. de fals. mo-
net., sive quod non eligat ipse sibi tutorem quomodo minor plerumque
curatorem, sed in Tutorem incidat, et idem Papinianus eleganter ratio-
tinatur ff. in l. ultim. ff. rem pupill. salv. fore. at qui per talem rei com-
parationem eius patrimonium diminutum extitit; Emptor enim ac-
tione ex empto vendito pretium venditoris facere adstringitur vulg.
l. ex empto. 11. § et in primis. 2. sup. de act. empt. recte igitur ratione
ab Ulpiano responsum est: Pupillum vis prelationis in pignore ex suis
pecunijs empto pro illis recuperandis habere debere, militat enim in
hoc casu eadem ratio quae inter Chirographarios creditores, et ex se videre
est. Quanto magis quia Pupilli utilitas ad Reipublicae utilitatem aliqua

ex parte

aliqua ex parte expectare videbur: unde est quod tutela publi
ci magis, quam privati viris esse dicitur, et tutelæ munus ac offi
cium publicum non privatum et attestatur Justin. in §. 1. Inst. de
excusat. Tutor. Nec hæc supradicta turbant; non enim Ulpianus
de venditoris creditoribus tractari potest, sed de Emptoris, cum pupil=
lus non primi, sed secundi creditor censeatur, qui creditores cum ge
nerali hypotheca antea contenti fuissent per pupilli accessum
illorum causa deterior facta videri non potest; In libertate enim
debitoris erat non obstante dicta generali hypotheca iam rem
non emere, nec comparare L. si Postulante. §. ad SC. Trebell. L. qui
autem. §. quæ in fraud. creditor.

a quare si duorum. Ratio Dub. Fugienda quantum fieri potest spe
cialia sunt, nec passim admittenda; duo enim, vel plura specia
lia circa idem concurrere nequeunt L. cum post. §. 9 ener. §. de iur.
dot. L. 1. C. de dot. promiss. at qui si ambo Pupilli ex quorum pecuniis
prædium Emptum fuit vis prælationis in eo haberent duo specialia
circa unum et idem met pignus concurrerent; unusquisque enim
ex pupillis suo speciali privilegio dicto prælationis iure gaudent
; dicendum igitur ambos pupillos prælationis habere non posse, sed
dum taxat illi cuius pecuniam debitor acceperit ad dictum pignus e
mendum indulgendum esse, arg.° L. In operis. 26. sup. locat.
Deud. Ubi eadem militat ratio ibi idem vis constituendum venit vulg.
L. Illud. 32. sup. ad Leg. aquil. L. non possunt. sup. de legib. at qui in
quolibet ex dictis pupillis concurrit supradicta a nobis considerata ra
tio prælationis vis inducens; eo enim ipso quod quis est Pupillus dig
nus est ut in pignore de suis pecuniis empto vis prælationis habeat arg.°
D. L. dabimusque. 19. et §. 1. d. L. si negotiorum gest. 23. §. de rebus authorit.
Judic. possidend. recte igitur ex supra posita præmissa istam illationem
Ulpianus intert: quare si duorum pupillorum nummis res fuerit com

parata

710 comparata ambo in pignus concurrent: nec dici debet speciali ratione
et eandem rem verificari videntur, Id enim quodammodo fit. Li
et diversi personis (obtamen unam et eandem rationem) concedatur,
non multiplex efficitur, sed unum remanet § eam adagnatos. Inst. de
capit. diminut. L. 1. § 3. 4. 5. 6. et 7. ff. de grad. et affin.

P. quod si diutius. Item Deb. Privilegiatus contra priorem privilegiatum
non gaudet suo privilegio L. Sed et milit. in princip. ff. de excusat. tutor. cui
similib. at qui inter creditores hypothecarios antiquior Pignoratitio pri-
vilegio gaudet L. Potior. 11. ff. L. Prior. 5. C. h. t. non potest igitur Pu-
pillus in cuius peculio pars duntaxat prior per debitorem comparata
soluta extitit in concursu anteriori creditori pignoratitio ulterius; Inferior
enim creditor privilegiatus adversus anteriorem privilegiatum talem ius ha-
bere non dicitur L. assiduis. 12. vers. exceptis. C. h. t.

Deinde In re ex nummis pupillaribus Empto pignoratitio iuris Pupillus inter
anteriores debitoris creditoris habere dicitur, et supra a nobis probatum ex-
stitit. Ergo si vota dicta res ex nummis Pupilli non fuerit empta, quia
si licet in ea emenda interuenerint concursus anteriorij creditoris si qui
fuerit merito dari debet; quantum enim ad illam partem debitoris nummis
correspondentem supra allegata a nobis ratio iuris pignoratitio pupillo tuitum
cessat. Privilegiatus creditor adversus anteriorem, alioctiam quam tempo-
ris respectu privilegiatum suo pignoratitio iuri se adiuvare nequit L. assiduis
§. 1. vers. exceptis, cum duo privilegia contraria quam unum efficiantur
; bene vero contra privilegiatum tempori duntaxat accessione ut latius in-
Interdum. C. h. t. expeximus

§. 1.

Si Titi qui habiturus sum Allegaverim, et Titius specialiter fundum,
si in dominium meum pervenerit, mihi dominium eius acquisie-
ro: putat Marcellus concurrere utrumque creditorem in pigno-
re. Non enim mutuum dedit, quod de hoc nummos debitor de-
bit: quippe cum res ex nummis pignoratitio empta, non sit pignora-
ta ob hoc solum, quod pecunia pignorata erat

to

Ad. f.

Ad. §. si tibi. 1.

Ratio Dub. sive eodem tempore, sive diverso obligationes in tem
positis conventis fuerint semper prior creditor Titio praeferendus est
si in diverso res est clara; obligatio enim generalis anterior pos
teriore quantumvis speciali tertior dicitur l. qui generaliter. 2 in
princip. sup. h.t. Deinde si eodem, quomodo enim fieri potest, ut
pluribus eadem res pignoretur, quin uni detur prius quam alteri?
nec enim omnes nominari simul possunt, et consequenter, qui prior
loco nominatus erit in conventione pignoris, ceteris praeferendus ve
niente videtur l. qui generaliter. 24 § quid ergo si pluribus. ff. de ti
de i comiss. hereditatib. l. quotiens. 34. sup. de usufruct. l. si quis habens
24. ff. qui et a quib. l. qui solvendo. 60 de haered. Instituend. nullo
igitur modo in praesenti specie Titij et alterius creditoris in pignore obli
gato concursus fieri potest

Deinde quotiens duobus eadem res pariter obligata aequalis omnium cau
sa est l. si fundus. 16. § si duo. sup. de pignor. ubi ex professo Ergo si uno
et eodemmet tempore convenerit, ut Caio omnia debitoris bona et
Obligerentur et Titio fundum Tusculanum, si in dicti debitoris dominio pervenisset
(prout ita pactum fuisse ob terminorum habilitatem, qui semper
suponendi veniunt dicendum est vulg. l. adigere. 16. § quamvis. de
jur. patrona.) conditione adimpleta in dicto fundo utriusque cre
ditoris causa pari passu ambulare debet: Existens enim conditio
facit puram eam obligationem, quae antea fuerat conditionalis
, in tantum ut semper pura tacta videatur l. post si tem. 12 § res
quae sup. tamil. Erusciand. l. Iscui via. §. 1. sup. quemad. servitamit.
l. potior. 11. § 1. h.t. Et tametsi in conventione, unus prius quam
alter nominatus sit non tamen inde sequitur quod prius uni
, quam alteri dictus fundus obstrictus esse debeat: magis enim
attenditur quid actum, quam quid dictum vulg. l. semper in sti
pulationibus. 34. ff. de regul. Jur., et in conventionibus ordo nullus
servatur

a reon enim. Ratio Dub. subrogatum naturam cuius participat in

cuius

312 cuius locum subrogatio facta est l. si cum. § qui incuriarum. sup. si quis cautio. cum simil. at qui pecunia debitoris primo creditori vere obligata erat obligatio enim generalis in suas resolvitur singularitates ut supra multis a nobis dictum extitit, et in ea ut prior tempore ius prelationis habebat Ergo si fundus de quo hic ex debitoris pecunia fuerit emptus prior creditor solus in aut potior in eo fundo erit Deud. Ex separatis non reste intertur l. Papinianus exuli sup. de minorib. at qui aliud est res, et aliud pretium rei l. ult. C. de fideicomiss. libertatib. l. si alij. 42. §. 1. sup. de usufruct.: Precium enim non tam ex re, quam ex negotiatione percipitur l. venditor. 21. sup. de hereditat. vel act. vendit. Ergo licet dictus fundus debitoris pecunia fuerit Emptus non poterit ob id Correus Titij in eo potior esse. Hinc dicitur precium non dictum ex re furtiva non esse furtivum, nec comune ex venditione fundi comunis, nec dotale ex re dotali l. qui vas. 48. §. de furtis l. si ex eo 6. C. de rei vendicat. l. ex pecunia 12 §. de iure dotium l. si unus. 67. §. 1. sup pro socio l. fundi. 28. de novat. l. nemo 82. de verb. obligat. l. procuratoris. 5. § plane. de tributor. act. Ob quem merito Cuiacius intuit dictum fundum non ideo oppignoratum censeri, quia ex pecunia pignorata sit Emptus, sed quia de eo oppignorando inter partes fuit conventum

L. 8. Idem Lib. 7. disputationum

Si pignus specialiter Respublica acceperit, dicendum est preferri eam fisco debere, si postea fisco debitor obligatus est: quia et privati preferuntur

Ad. L. si pignus. 9.

Ratio Dub. Previlegiatus contra pariter previlegiatum non utitur suo previlegio l. sedet milites in princip. §. de excusat tutor. l. assiduis. vers. id in. duobus C. de his. Ergo licet Respublica sit admodum previlegiata adversus fiscum prelationis previlegio gaudere non poterit: fiscus enim in hac causa valde previlegiatus censetur l. quis

mihi. 28

quæ mihi 28 l. autem 46 § fiscus l. de iur. fisci Et prævi
vilegia quamvis per se odiosa sint, nec nisi magnis de causis
concedenda, tamquam quæ per leg. 12 tabul. prohibita sint
(privilegia ne irrogantur), si quando tamen concessa sunt reli
giose conservanda sunt l. Antiochensium 36. l. de rebus autho.
Judic. possid. alias l. antepenult. de privileg. creditor. l. 1. ad muni
cip. l. 1. de nundinis, Ea vero maxime quæ inter pretes nostri vo
cant in corpore iuris clausa, quale est illud, quod fiscus in sui fa
vorem circa pignus constitutum habet

Decid. Prælationis ius in proposito Reipublicæ creditrici ex previle
gio aliquo particulari non indulgetur; sed potius ex regula illa
generali, quod sic licet inter creditores hypothecarios is potior haben
dus sit, qui tempore fuerit prior vulg. l. potior. 11. h. t. l. Prior. 5 c.d
h. t.; præsuponitur enim ab Ulpiano pignus de quo quæritur Rei
publicæ priusquam fisco obligatum fuisse: non immerito ab eodem
responsum est Reipublicæ causam potiorem quam fisci esse debere
a. quia et privati. Ratio. Dub. et decid. Eadem sunt quæ ad l. ~~vitiose~~
cum vitiose 25. sup. de pignor. adduximus: videbatur enim dicen
dum in concursu privati, et fisci potiorem esse debere causam fisci
quam privati, ob maxima sic licet privilegia quæ fisco sunt con
cessa quæ videre sunt in titul. de iure fisc. l. et c.d maxima circa
pignora d. l. quæ mihi 28. et d. l. autem 46. § fiscus. Sed deciden
di: quoniam causæ fiscales in his casibus in quibus specialia privi
legia non habent privatorum iure discuduntur. at in hoc casu
nullum privilegium fisco competere dicitur, ut patet ex tit. tit. de
iur. fisc. l. et c.d nullitat itaque in privati favorem d. iuris regula
ex l. Potior. 11. h. t. de sumpta

l. 9. Africanus lib. 8 quæstionum

Qui balneum ex Kalendis conduxerit pactus erat, ut homo eros

pignori

pignori Locatori esset, donec mercedes solverentur. Idem ante Kalendas alij ob pecuniam creditam pignori dedit. ~~Quaerebat~~ Consultus, an adversus hunc creditorem petentem Erotem, Locatorem Praetor tueri deberet, respondit debere, licet enim eo tempore homo pignori datus esset, quo nondum quicquam pro conductione deberetur: quoniam tamen iam tunc in ea causa Eros esse coepisset, ut invito Locatore eius pignoris in eo solvi non posset, potiorem eius causam habendam.

Ad L. qui balneum. 9.

Ratio Dub. quod per se inutile est nullum iuris effectum parere potest l. 2. 3 et 4. ff. de optio. legat. uinct. L. statu liberum. § bin. ff. de legat. 2. l. quod Pupillae ff. quamdiu die legat. cedat l. hac conditio. ff. de condic. et demonstrat. at qui pactum inter locatorem Balnei, et illius conductorem initum, ut scilicet homo Eros Pignori Locatori esset, eo usque mercedes Balnei ei solutae fuissent est inutile, licet enim hoc inter eos conventum non esset homo Eros Locatori remaneret obstrictus donec integre illae in mercedibus satisfactus esset fuisset, cum hoc sit conditio pignoris recte scelebrati, ut scilicet perseveret donec debitum creditori solutum fuerit L. si rem. 9 § omnis pecunia. sup. de pignorat. act. L. grege. 13. § Etiam. sup. de pignor. inutilis igitur est huiusmodi cautio

Decid. Pacta in contractibus bonae fidei adiecta servanda veniunt L. 1. sup. de pactis L. 1. sup. de constit. pecun., insuntque contractui L. Iurisgentium 7. § quinimo. de pact. firmum igitur et validum erit pactum supradictum quod in locatione balnei inter locatorem, et conductorem initum extitit, Conventiones enim dant legem contractibus L. 1. § si convenerit sup. mandat. L. In conventionalibus. ff. de verb. obligat. L. contractus. 23. L. nec ex praetorio. 27. de regul. iur. nec hoc pactum inutile videri potest, cum non parva sit utilitas pacti, quod omnem perimit quaestionem; Idque est, quod vulgo iactari solet: abundantem cautelam non nocere, nec ea quae sunt superflua L. Testamentum. 17. ff. de testam. L. ult. ff. de donat.

L. pediculis

l. Pediculis. 32. ℔ sabo ff de aur. et arg. legat. l. Ser. no. 26. in fin. ff de don. legat. l. extrinsecus. 65. ff de verb. sig. l. non solum. 94. de reg. jur.

a Idemante Kalen. dat. Ratio Dub. Dare nil aliud est, quam dominium rei dari in accipientem transferre l. Sed alterum. 75 ℔ alt. ff de verb. sig. at l. non videtur data. 167. de regul. jur.; hoc enim est discrimen inter tradere et dare inter actus, quod scilicet per dare dominium, et per tradere nuda tantum possessio transferatur d. l. Sed alterum. 75. ℔ ultim. l. pactis 20. ff de acquir. rer. domin. l. 3. l. exemplo. 11. hyp. de act. Empt. at qui per pignoris constitutionem non dominium rei pignorat, sed dum taxat illius possessio in creditorem transferri dicitur l. cum et tabis 75. ℔ 1. sup. de pignorat. act.. unde ℔ cetera Africanus loquitur est dicendo: Idemante Kalendas Julias Eundem Erotem alij ℔ pecuniam creditam alij dedit: neque enim nemini res propria pignori esse potest l. neque pignus. 43 de regul. Jur. nec pignus per hivare valet domino creditore constituto, ut ait Paulus in l. penult. ℔ 1. ff de excep. rei jud. Jud. magna inter tradere, et dare affinitas dicitur esse: sicut enim de re traditionem possessionis importat (licet non vlam), dominium enim absque aliqua traditione ex justa causa emptionis nisi approbata descendere in accipientem non transferet l. numquam nuda. 31. ff de acquir. rer. domin. l. 3. sup. si vbi trust. petatur; sic tradere possessionis translationem denotat d. l. pactis. 20. et eodem modo quo hyp. species tradere pro dare accipitur ut in l. si pecuniam. 5. ℔ si servum. 1. hyp. de condict. caus. dat.; sic similiter dare, pro tradere frequenter usurpatur l. 1. sup. depositi. non minus igitur eleganter Africanus in priori dare pro tradere usurpavit, cum hoc, ut diximus, in usu nostro frequenter, et non perverso sensu fieri soleat

B. Consultus. Ratio Dub. Ille demum actor rem aliquam petere potest, qui ille dominus prius; petitio enim privationem rei petiti in reo petente presupponit, cum nulla petitio, nisi per litis contestationem fieri intelligatur, qua ratione dictum, quod qui litem nondum contestatus est, non tam petit, quam petere velit l. amplius. 11. ff rem ratam habr.

316 rem rat. hab.; et actio quae per litis contestationem exercetur, nil aliud sit, quam ius persequendi in iudicio quod sibi debetur, non autem quod ab actore possidetur l. nil aliud. 37. ff. de oblig. et act. §. 1. Inst. de act. At qui secundus creditor cui a debitore dictus homo Eros in pignus extiterat eo privatus dici nequit; Pignus enim, ideo a pugno dicitur, quia res quae pignori dantur manu traduntur l. Plebs. est. 138. § pignus de verb. signif. et actualem sui ipsius possessionem; non autem privationem penes creditorem denotat d. l. cum et sortes. 33. §. 1. sup. de pignorat. act. male igitur Africanus dictum secundum creditorem hominis Erotis petitorem, ac ad eum servianam intentantem constituit: melius enim cum exceptionem praeparantem praesupposuisset: cum creditori pignus possidenti adversus ei molestantem cum serviana exceptio indulgeri soleat l. creditor. 12. h. t.

Decid. Possessio cum sit quid facti facilius amittitur: deperditur enim eo ipso quod quis alicui possessionem rei petitae tradiderit, licet ea mente, ut postea ei restitueretur l. si quis. 7. § Est differentia ff. de acquir. possess.: amittitur etiam ab ignorante eo ipso quod animo contractam tradendi fuerit; et servi possessi statim quod ab alio possessus extiterit l. si remmo filem. 47. tit. eod. at qui locator Erotis servi possessionem adeptus fuit; praesupponit enim Africanus cum serviana conventum esse: quam porro certum est, nisi adversus possidentem, vel dolo malo possidere desientem competere non valere l. si fundus. 16. § in vendicatione. cuti. l. seq. sup. de pignor. amisit igitur secundus creditor hominis Erotis possessionem (si forte eam umquam acquisivit, praesupponere enim etiam possumus, nunquam dicti Erotis possessionem cum adeptum fuisse, sed pro primo ea acquirenda hypothecariam adversus locatorem cum possidentem intentasse); sic que non male ab Africano prolatum extitit: hunc idest secundum creditorem Erotem petentem

C. Respondet deberi. Ratio Dub. Pignus constitui nequit nulla personali obligatione praecedente vel subsequente, quae principalis dicitur l. Res hypothec. 3. sup. de pignor. l. cum Principalis. 178. de regul. Iur. at qui in favorem balnei loca

toris

toris tempore quo dicto secundo creditori homo Eros oppignoratus
tur nulla obligatio personalis concipiebat; ubi enim nullum est
debitum ibi nulla obligatio esse potest; cum obligatio nil aliud sit, quam
iuris vinculum quod necessitate adstringimur alicuius rei solvendae §. 1
Inst. de obligat. at pensiones ob quas solvendas dictus homo Eros loca-
tori fuerat obligatus dicto tempore ei non debebantur, ut ab Affri-
cano his verbis dicitur: quo nondum quicquam pro pensione debe-
retur, nullius igitur rotoris erit dicto tempore oppignoratio in fa-
vorem locatoris Balnei facta; ac per consequens secundus creditor in
eo vendicando potior esse debet ex regul. l. Potior. 11. h. t.; paria enim
a nostro iure habentur non fuisse, vel inutiliter fuisse l. de ætate
§ nil. de interrogat. act. l. 4 § condemnatio l. de reiudicat. l. unic.
C. de rei uxor. act.

Dicid. quod in diem certum debetur vere debetur; dies enim statim
cedit, quamvis non venerit, hoc est deberi quidem incipit, sed exigi
tamen nondum dici potest l. quod certa 10. § inter incertam l. de solut.
l. ex re diem. 213. de verb. signif. § 1. Inst. de attil. Tutor.: unde est,
quod dicimus: eum qui in diem nimirum certum debitor est adeo esse
debitorem, ut si interim solvat non possit repetere, quia debitum iri cer-
tum est l. in diem. 10. sup. de condict. indeb. at qui obligatio de qua hic in
diem certum concepta extitit: certum enim est Kalendas augusti usque
ad quas Balneum fuit conductum omnino extiturastore, et ita pensio-
num diem venire, quae etiam eo ipso quod conductor re conducta frui
desinit exigi valent l. si quis domum. 9. l. ex conducto. 11. § 1. l. sed si
quis. 19. § si quis. 6. sup. locat. locatoris igitur tamquam in pignore
tempore prioris in eo Erote potior causa esse debet, Et hoc est quod Affri-
canus subjicit: quoniam tamen iam tunc in ea causa Eros esse expis-
set ut invito locatore ius pignoris in eo solvi non posset; quasi diceret, quia
dies obligationis Erotis statim cessit, licet nondum venerit locatoris tem-
pore locationis tale ius in Erote acquisitum habuit, quod eo invito

solvi

318 solvi non potuit, et recte quidem; contractus enim omnes ab initio sunt voluntatis, et ex post facto necessitatis l. sicut. 7. C. de oblig. et act., nec ab eis semel initis unus ex contrahentibus alio invito recedere valet l. ab emptionibus. 58. sup. de pact. § hoc amplius. 5. Inst. quib. mod. tol. oblig.

D. ut invito Locatore. Ratio Dub. Invitus accipiendus est, non solum is qui contradicit, verum etiam et qui non consensit l. filius familias. 8. § invitus sup. de procurat.; at qui non solum non consentiente; verum etiam, et contradicente locatore, ius quod ipse in Erote habet extingui valet. 7. l. Potior. 11. § si paratus. h. T. l. Prior. 5. C. eod. male igitur ab Africano hic attestatur: invito Locatore ius ei supra Erote pignorato competens extingui non posse

Deced. Responsio ut recta iudicetur, conformis petitioni, ac interrogationi esse debet l. 1. § si quis simpliciter. 3. I. de verb. oblig.; et per tot. illud titul. § pretera 6. Inst. de Inutil. stipulat. . at qui secundum consultationem Africano factam certum est invito locatore ius pignoris quod ipse in Erote habet extingui non posse; pignus enim secundo loco datum aliter secundo creditori prodesse non potest, quam si per solutionem integri debiti primi faciendam confirmetur. d. l. Prior. 5. C. h. T. cum simil.; recte igitur ab Africano responsum extitit: omnibus debitis pensionibus locatori talnei minime solutis (hoc enim supponendum est, cum aliter non esset ad interrogata respondere) ius pignori in Erote tali locatori competens eo invito solvi non posse

§. 1.

Amplius etiam sub conditione tuendum putabat adversus eum, cui postquam deberi cœperit, modo non ea conditio sit, quæ invito debitore impleri non possit

Ad. §. amplius. 1.

Ratio Dub. Id quod pendet non perinde habetur, ac si iam sit l. is damnum dat. 109. §. 1. de regul.: at qui conditio quæ nondum extitit adhuc pendet, et quidem ita, ut indifferenter se habeat ad esse, et non esse, quia necesse est, quod possit non existere l. is qui hæres. 13. l. qui hæreditatem 37. I. de acquir. hæreditat. l. quod si ea. 18. sup. de condict. indeb. l. si quis ita scripserit. 33 I. de hæred. Instituendis

hered. Instituend. Ego non prius habi debet ac si iam extitisset
nec ejectus dandum est priori creditori cui sub conditione pignus dedit Alio autem cui prohibitio adversus secundum, cui eidem pignus datum fuit Tractatum, nec pro eo iudicandum, si pendente conditione iudicatus sed potius contra eum, cum conditio quæ nondum extitit similis esse videatur conditioni defecte, quam adimpleri, nihilque differentia inter utramque illa est, quod defecta conditio dicitur absolute non extitisse: quæ vero nondum adimpleta est, adhuc non extitisse l. hæc conditio. 10. in fin. ff. de condit. et demonstration.

Secund. Etsi conditio quæ pendet alicuius utilitatis est, quia licet nondum extiterit, potest tamen existere, et debitis illa eventus quamplurimis in casibus, Existimari tamen certo pignori potest, veluti si actus Pretij, aut alter l. Propter spem. 23. sup. famil. erciscund. l. iactum. 11. sup. de act. empt. l. mutui causa. 18 §. ult. ff. de mut. pet. mutuat: quæ ratione dicitur creditor pignus conditionaliter pendente conditione verum esse creditorem l. si cui vi 42. ff. de solut. et act., Licet ea deficiente numquam creditor fuisse videatur l. Proculianum. 36. sup. de reb. credit. l. unic. §. sin autem. C. de caduc. toll. defendendus igitur per Pignus esse creditor conditionalis erit si pignus cum creditore habuit convenit; data ei illa facultate exceptione: si non mihi ante pignori hypothecæve nomine sit res obligata, quæ solet anterioribus creditoribus adversus posteriores concedi l. creditor. 12. ht. l. si separatis. 3. sup. de pignor. Quibus dictis non inutiliter perpendere libet: quid Secundus creditor primo offerre teneretur, si conditione pendente eum removere vellet: an scilicet rerum debitum, an vero dumtaxat existimationem illius debiti eventus, et pro contenti tenore, dictam existimationem illius debiti eventus offerri sufficere, ut Secundus in loco primi ingredi videatur, præstita tamen prius per Secundum creditorem cautione de restituendo debito solvendo quandocunque adimpleta conditio fuerit, hæc enim prohypotheca conditionali, si conditione pendente hypotheca ei lis mota fuerit venit intuitu pignoris l. gregem. 13. §. si sub conditione

sup. de pignor.

320 sup. de pignor). Certum enim in nostro iure oblato creditori anterioris per secundum integro debito secundum in locum primi ingredi d. l. Po tior. 11. § si paratus. de T. l. Prior. 5 C. eod. tit. at cum sola spes illius dubij eventus sit, quae pendente conditione debetur (ut supra probatum extitit) sequitur manifeste, oblata per secundum creditorem primo illa quantitate, quae ex illius spei venditione redigi potest cum in locum primi succedere debere. Tanti enim unaquaque res esse intelligitur, quanti vendi potest, ut vulgo solet probari ex l. 1. §. si res. ff. ad S. C. Trebell. l. si qui uxoris. 2 § penult. l. si vendidero. 80 §. 1. ff. de furt., nempe homini scienti conditionem rei arg.° d. l. mortis causa. 18. § utrum. ff. de mort. caus. donat., et ex comuni omnium aestimatione, non ex privata hominis affectione l. Praecia rerum 63. ff. ad leg. falc. l. si servum. 33. sup. ad leg. aquill., nec vero uno, aut altero momento, sed pluribus diversisque temporibus. Idque non tantum si de rei mobilis, sed etiam, si de rei immobilis venditione tractetur, quamvis ab eo differant res mobiles ab immobilibus, quod immobilium quae loco mutari non possunt, pretia sint longe minus incerta quam mobilium, quae non modo pro tempore, sed etiam pro locorum varietate mutantur l. 3. sup. de eo qu. cert. loc. Item quod immobilium aestimatio plerunque ex earum redditu aestimanda est, et ab eo ineunda l. si fundum per fidei comissum. 92 ff. de legat. 2. Interdum etiam ex affectione emptoris, propter loci opportunitatem, et alias causas quas Jc. enumerat in l. 1. §. Et alias videamus ff. quae in fraud. patron. Sufficit enim quod tanti habuerit Emptor rem emere cum nemo ex necessitate emat, sed ex voluntate, et electione, quod in venditore plerunque est secus ut experientia satis docet. Quae omnia in hypotheca in diem incertum constituta non immerito verificari possunt: dies enim incertus a conditione non distinguitur, non minus in contractibus l. stipulatio esta. 38 § inter incerta m. ff. de verb. obligat. quam in testamentis l. dies incertus. 75. ff. de condic. et demonstrat., dum

modo

dummodo existentia ex existentia, et eventu incertus sit; si enim respectu eventus solummodo esset incertus (ut est dies mortis) a die certo non distingueretur l. 86 l. nam. 87. sup. de condict. indeb.

a. modo ea. Presentis versicul. non alius sensus esse videtur quam: Balneo sub condicione ista (si conductor illud conductum habere voluerit locato), si Eros homo locatori obligatus per conductorem secundo creditori in pignus pure datus fuerit, quod in dicto Erote non locatoris, sed posterioris creditoris causa, potior esse debeat. Ratio dub. Ista conventio per dictionem (si) dicitur concepta: at qui iste articulus facit condicionem l. 1. § penult. et l. 2 § heres meus. l. 79 § 1. et pass. ff. de condic. et demonstrat. l. si Titius. 22. ff. quand. di leg. ced. l. si cui legetur. 49. § hec autem. ff. de legat. 1. quidni ergo condicionem naturam non participabit, quae priori creditori conditionali in concursu posteriori, quamvis puri conditione adimpleta in pignore potioritatem tribuit? l. potior. 11. § 1. h. t.

Decid. Non semper articulus (si), quamtumvis in futurum sit collatus actum condicionalem constituit, oportet enim, quod adimplementum huiusmodi actus ex dubio eventu pendeat l. sufficit. 59. sup. de condict. indeb. l. si quis ita scripserit. 73. sup. de hered. instituend., qui nimo nullius momenti est supradicta conventio cum in debitoris voluntatem collata dicatur l. sub hac condicione. 8. ff. de oblig. et act. Non est igitur mirum si secundi creditoris in dicto Erote causa potior esse debeat; licet enim posterior appelletur, realiter, et in effectu prior censetur, cum invalidato principali contractu et pignoratitius uti illius accessorium et Res hypothecae. 5 sup. de pignor. ancillatus etiam censeatur vulg. l. accessorium. Nec condicione adimpleta huiusmodi conventio ad tempus contractus ad instar conventionum sub casuali aut mixta conditione conceptarum ~~retrotrahi~~ retrotrahi valet. Per conditionis enim implementum retrotrahi non potest, id quod antea erat nil, cum retrotrahatio obligationem quamtumvis conditionalem semper pro supo

nat

pñ hyponat ff. l. pothi. 11. §. 1. hñ. & post Litim. 12 § res que hñ famil. Erciſc. l. Stichi via. 11. §. 1. ſup. quem ad. ſervit. amitt. l. ſi fundum. 105. ff. de condi. et demonſtr. at pñ conventio antequam conditio adimpleretur ſtuam invalidaret ff. l. ſub hac conditione. §. nam etſi naturam, et eſſentiam participabat, cum in noſtro iure pro nullo et eadem reputetur non eſſe, ac inutiliter eſſe l. de ſtatu. § nil ff. de inut. vogat. adt. l. 4. § condemnatum ff. de re iudicat. quod non eſt ita in conventionibus ſub modis aut captatibus conditionibus conceptis, antea conditionis adimplendarum vim habent ſunt conditionales ſtipulationes, quia tamen ſunt conditionales, et aliter et de facto tenet ſpem in conditionis ea vim in ſe continent (ut ſupra diximus) qua propter merito retractantur ff. l. Pothi. 11. §. 1. hñ. l. ſtundo ſtipulat. 4. ff. ad Leg. Falc. cum ſimil.

§. 2.

Si heres duo Legata, que ſub conditione data erant, de pignore rei ſue conveniſſet, et eadem ipſa pignera ob pecuniam conditam pignori dedit, ac poſtea conditio Legati extiterit: hinc que querendum eſt, cui prius pignus datum eſſe exiſtimandum ſit.

Ad. §. ſi hres

Paulo Dub. Nulla dubitatione principali preſidente, aut pignus conſtitui nequit, ſicut et fideiuſſor l. Res hypothec. 5. ſup. de pignor. l. fideiuſſor Stichum 19. § penult. ff. de fideiuſſ. at qui Legatarius conditionalis nullum ius in re ſibi Legata pendente conditione habere videtur: dominium enim rei etiam per vendicationem Legati interim plenum eſt heredis l. Et ſi Litem 12. § hinc que ſup. famil. Erciſcun. Generaliter 19. §. 1. ff. qui et a quib manumiſſ. liber. non fiu. l. Stichum via. 1. ſup. ſervit. quemad. amitt. neque ideo dici poteſt, aut non eſſe heredis, aut eſſe in pendenti, quod aliquo caſu dominium abeo poſſit diſcedere, ſcilicet omnimo quandocunque Legati conditione l. nonnullo. 66. ſup. de rei vendicat. pendens enim ſtatus ita ſpiritus cum ſit certus, licet in poſterum variari poſſit, cum ipſa quoque variatio ſit incerta, tamquam facile accidere poſſit ut Legati conditio non exiſtat

non existat, alioqui non esset vera condicio. si non habuerit. Incidit
tunc, ad esse et non esse, quod contingeret si omnino existere esset
l. quod sub condicione. 17. sup. de condit. indeb. l. si quis illum. 9. §
qui sub condicione sup. de vocat. l. cum ad pias cum seq. sup. de re
bus credit. igitur res pro legato condicionali pignus constituere nul-
lum ad minus est, sique nullum impedimentum. secundi creditoris
ex vulgari regul. prestare potest, nec condicione existente convalescere: quod
enim ab initio non valet, data tempori non valescere non potest nulo.
l. quod ab initio de regul. iur.

Deinde. Pignus valide vel obligari potest, non solum pure; verumetiam
et sub condicione. d. l. Res hypothecæ. 5., quo casu condicione adimpleta ad
tempus initæ conventionis obligatio retrotrahitur l. Pater. 11. §. 1. §. hæc. l. Seia
de Legato 2. l. ad leg. Falc. cum simul. potest igitur heres pro legato con
dicionali obligando rem aliquam pignori dare; heres enim aduersus he
reditarium debitorem pignoris creditoris quasi contrahere cum legatarijs, et cogna
ti contrahere illis se obligare non minus quam hereditarijs creditoribus
l. 3. §. vlt. l. seq. l. quib. ex caus. in poss. eat. l. 3. §. heres quoque. l. de
pign. et act.; et non solum potest, verumetiam et ad id a iure adhiberi
potest vt. §. vt legat. sub siducior. seruo. caut. iud.; licet enim domi
nium rei sub condicione legatæ pendente condicione penes heredem resi
dere videatur, et autem dominus heres dictæ rei revocabiliter, in casu
licet adimplete condicionis, non vere irrevocabiliter, §. inque revocationis
spes certo pretio æstimari potest, quemadmodum de debito condicionali fie
pro diximus; sicque pendente condicione pignus pro valore dictæ spei
legatariæ obligatum consistere cum penes eum huiusmodi spes residere
videatur l. vti debito de pignor. 11. l. quib. ex caus. in poss. eat. condicione
autem adimpleta pro integro legato, minimeque non est sic ab obliga
tione rei responsum extinctæ legati condicionalis condicionem posteriorem esse
quam secundi creditoris. Tam enim in Legatis, quam in stipulationibus ob
tenta res est, et despicitur quæ Libet condicionalis per modo habeatur condicio

ne

324 condicione adimpleta, ac si ab initio pura fuisset l. legatum 80. §. de legat. 2. . Observandum tamen circa hanc actu, valde laborasse Jurisperitos in investiganda ejusmodi diversitatis ratione, cur scilicet spes legati conditionalis in heredes legatarij non transmittatur l. 4. §. quand. dr. legat. l. 2. cod. l. 3. §. sin autem. ff. de cadu. toll.; transeat spes conditionalis stipulationis in heredes stipulatoris l. si cui ita. 42. §. de oblig. et act., cum non minus pendeat legatarium conditione pendente dicta spes residere videatur d. l. filio familias. 11. §. quib. ex caus. in poss. ea quam penes stipulatorem l. conditionalis. 32. de verb. oblig. § ex conditionali. Inst. de verb. oblig. . Subtilissimus civ. anim. Fabr. l. 6. 18. conjectur. cap. 7. existimat: id vero esse constitutum quod legatarius conditione legati pendente nullam spem ad tale legatum (ut ipse ait) habeat transeunte conditionalis stipulatio. Sed minus cuidita sane. Favor quidem cum ea: ut conditionalibus stipulationibus adcognoscendum cui res ex stipulatu acquiratur contractus tempus inspici l. si filius familias. 78. §. dent. Regat. et in legatarijs conditionalibus ad eundem effectum tempus deberi pleni conditionis l. si servum. 3. §. de condit. instit.; concedo tamen, non minus in hujusmodi legatarijs, quam in dictis stipulationibus conditione pendente natam esse spem ad tale legatum acquirendum. Cautionis etiam praestandæ semper atque debitum in eventum futurum spe hujusmodi l. in lege. 75. §. 1. l. ad leg. Falc. l. si a bona fidei. 25. hyp. de rei vendicat.; non enim ejusmodi spes, et quæ superveniente conditione averetur l. hic stipulatio. 14. §. 1. l. et legator. de tribicom. nom. cav.; sequi jam hujusmodi tempore quo ipsa praestandi spem ad debitum acquirendum penes eum in cujus favorem indulgetur residere; non ne aliter cautionem praestanti superveniente conditione restituendi. Illam penes alterum spem ad debitum contrahendum non fuisse. Et certum est heredem pro conditionali legato eam conditione pendente cautionem in legatarij favorem praestare teneri et posse ex stipulatu et legator. de tribicom. nom. cav. Dicendum itaque

a portionis

a fortiori est: legatarium legati conditione pendente, spem ad illud acquirendum habere; qui enim vult consequens, et suum necessarium antecedens vellere debet l. ad rem mobilem. l. ad legatum. sup. de procurat. l. illud. §. de acquir. rer. domin. l. 2. § Inspectio. §. testam. quem ad. aper. nec his Faber satisfacit dicendo: ideo heredem ad huiusmodi cautionem teneri, ne ipse conditione adimpleta conqueri posset, quod se invito, et sic, et sic contra dispositionem l. id quod nostrum de regul. iur. et l. si ego 9. §. 1. §. de iur. dot. dominium rei legatae (quod conditione pendente penes eum residebat) auferretur. Quoniam dicta translatio dominij fit ex defuncti voluntate (quod ipse faber fatetur). at plusquam certum est, heredem defuncti factum adimplere teneri, et eius voluntatem servare deberi l. ex qua persona de regul. iur. l. cum a matre. 57. §. de rei vendicat. et tot. tit. §. de heredit. act. non poterit igitur iuste, de talis legati petitione conqueri heres; nec inviriam aliquam legatarius vendicando legatum ei facit, cum suo iure utatur; iuris enim executio non habet inviriam l. Inviriarum. 13. §. 1. §. de invir. nec dolo facit, qui suo iure utitur l. si deorum. 52. sup. de act. empt. Causa itaque finalis ac impulsiva dictae cautionis non est Fabro supra narrata, sed solum ne legatarius conditione adimpleta legati petitione frustetur, ut Ulpianus ait in l. 1. §. et legati sui fide icomiss. nom. cav. accedunt his ea quae ab ipso met Fabro in d. cap. 7. nu. 18. proferuntur, ubi dicit quod pendente conditione de certa legati non est legatum tam pleno iure heredis, ac si non esset legatum rationem his verbis reddit: spes enim habet, et quidem certa venturae dici certae; incerta vero extiturae conditionis. Corroboratur nostra praehaepsoa opinio, ex expresso tex. in d. l. si filio familias. 11. §. quib. ex cau. in poss. eat. ubi Paulus inquit: Legato, seu fidei commisso filio familias relicto sub conditione; non solum filius

familias

familias in possessionem mittendus est; verum etiam et illius Pa-
ter, quia ambo spem ad tale legatum habent hactenus Faber. Cui
Faber d. Lib. cap. 6. nu. 3. non satisfacit dicendo: Talem spem Patri
et Filio competere conditione adimpleta, et non antea. Is enim
qui rem aliquam habet spem ad illam acquirendam habere non
potest, cum spes acquisitionis sit illius privatio, et impossibile
est (si credimus Philosophis) quod forma et illius privatio in uno et
eodem met subiecto simul residere ac manere valeant, at legatarius
eo ipso quod conditio legati est adimpleta ipsum legatum habere vide-
tur, competit enim actio ad tale legatum acquirendum L. si post
diem. 5. § sed si sub conditione [quand. dies leg. seu fideic. ced. et per
tot. ill. tit. et in iure qui actionem ad aliquam rem habet ipsam rem habe-
re existimatur L. is qui actionem. 11. de regul. Iur. § non solum
Inst. de legat. L. qui quatuor. 30. § ult. de legat. 3. non poterit itaque
Paulus in d. L. si filio familias. 11. de tempore adimpletae conditionis
intelligi, sed de adimplendae intelligi. Coadiuvatur, quia si de tali tem-
pore Paulus loquutus esset, non participio futuri temporis usus fuis-
set, sed per tempus presens loquutus esset; Illi enim quibus ad acquiren-
dum legatum actio iam competit, non tam sunt mittendi, quam
mittuntur ita Neratius in L. Ei quoque. 13. [ut legat. seu fideic. caus.
cav. Recepta itaque Fabriana Cavillatione cum doctiss. Cuiat. affir-
mare non est verendum propositae questionis veram unicam, ac
genuinam diversitatis rationem nullam aliam esse quam quia
contrahentes respiciunt suam posteritatem, ac successores; Testator vero
legatarii personam dumtaxat non autem illius sobolem attendit: et
recte quidem; In contractibus enim omnibus, non minus bonae fidei quam
stricti iuris, semper id quod actum est, etiam si expressum non sit se-
quimur L. In traditionibus. sup. de pact. L. semper in stipulationibus. 34.
de regul. Iur. Plerae que etiam tacite aguntur, quae non dicuntur L. penult
[de evict. Imo etiam non nulla interdum contra id quod actum est, et

L. is qui

L. de qui. 17. hyp. comm. at contra hinter possidendo, non illum
sibi ipsi prospiciunt, verum etiam, et his successoribus authoredby
L. si pabam. g. f. d probat. L. Tale pactum. to hyp. d pact. pam
mitti certus debet tali, per conditionali stipulationis in contra hun
pam, ex tacita con. stipulantium voluntate. Contra autem in le
gato conditionali legatum enim Donatio q. uere nuncupatur
L hoc autem. 76. f. de leg. 2. §. 1. Inst. d. Legat. et donatio nemmo
alii, et hymen nisi aliqua precedente affectione procedit. L. alt.
f. d natur. Liber. L. Neganus. 34. hyp. negot. gestor. L. 1. et pass. f. de ob
nat. int. vir. et ux. L. 1. §. sed et si non matris. f. de nupt. et ration. distra
hend. L. amplures. 22. §. 1. f. de adminiss. tut. L. aquilia. 27. f. de donat.
L. affectionis. f. de ced. at singularis, ac particulari affectio
que in legatario conditio debatur in illius hered cessat. L. 3. §. si deu
q. alias sed et si aliquis. f. de leg. 1. item natur. §. si plures. Inst. d. legit.
agnat. success. ex tacita utique testatoris voluntate quia nihil aliud
tabulis testamenti fuit. L. si mihi. 12. in fin. f. de leg. 1. deste legati per
vi legatarij heredi tam suscepti non debet: voluntas enim testatoris
Juris dispositioni conformis existimatur. L. heredi mei. q. cum ita. f. ad
SC. Trebell. Neque hic retrogradus pendet ex his d. L. f. filio familias per fa
dem non habeat; heredi tamen et bonorum successorem habere dicitur
dicatur, Patrem sibi. Licet cum heredi appellatione omnes agnitos contineat
ostiones L. heredi. L. bonorum. 9. inst. L. heredit. 138. de verb signif. at
Pater vero et hy successor est cum quid quid filius acquirit Patri acquirat
§ Justin. Liberi. Inst. Per quas Personas nob. acquir. cum hinc, quanto ma
gis quid filius claim pandi stanum uere inspecto acquisitionis capax confe
ret, Pater. Licet pellent acquirere L. 4. §. sed et filius familias. hyp. de cond
do. L. si qui in rem. 13. §. olt. L. cum heres. 52. f. de acquir. hered. decepi §
si Pater filio. L. Imperatores. 30. f. ad. SC. Trebel.

§. 3.

Fitio Predium alienum Titio quoniam debet, post Mevio: deinde

Domina

128 Domina eius pignori data mariti hæc in dotem æstimatum
dedit: si Titio soluta sit pecunia non idcirco magis meum pignus
convalescere placuit: hanc enim priore dimisso, sequens confirma
tur pignus, cum res in bonis debitoris inveniatur. In proposito autem
maritus Emptori obligatus est: atque idcirco quia neque tunc, cum mihi
obligaretur, neque cum Titio solveretur, in bonis mulieris fuerit nullum
tempus invenitur quo pignus meum convalescere potuit. Hæc tamen ita si
bona fide in dotem æstimatum prædium maritus acceperit, idque si co
gnoverit meo nomine obligatum esse

Ad. L. Titia Prædium. 3

Ratio dub. Pignus secundo loco constitutum post dotationem integri debiti pri
mi creditori factam convalescat, ac confirmatur L. Pothor. 11. §. si paratus. 4. h.t.
L. Prior. 5. C. eod. atqui hic ab africano præsupponitur Titio priori creditori
integrum debitum solutum extitisse. Quidni ergo tali casu pignus meum
vivus non tribuat. R. licet enim de bonis illud æstimatum in dotem mari
to hic debeat, meum tamen id potius debitor sui non debet, cum pignus sem
per cum sua causa maneat L. distracti. 14. et seq. C. de pignor. L. si conve
nerit. 18. §. si heredes. 2. sup. de pignorat. act. L. ult. §. penult. ff. de donat. L. si
debitor. 12. C. de distract. pign. et hinc iam neque at, et debitorum patroni
bus creditorum iure derogatur L. debitorum. 25. C. de past. L. 3. C. de remiss.
pignor.

Decid. ut pignus creditori vinci esse possit ei inesse debet probare tempus quo
ipse contractum illud in hi debitoris dominio fuisse L. et qui non non
dum. 15. §. quod dicitur sup. de pign. L. si superatus. 3. hyp. cod. tit. L. antonius
23. ff. de probat. atqui in proposito meus creditor hoc probare nequit. Po
rioribus enim creditoribus nisi a die solutionis prioribus factæ in pignoribus
non inducitur L. Prior. 5. L. creditor. 12. §. si tertius. h.T. at tempore ipso pigno
ratum prædium in debitoris non erat dominio, sed in bonis sui mariti, cum de
natura, et essentia æstimationis sit Emptionem facere L. quæ. 54. post. L. 3.
sup. locat. L. quidnis. 16. ff. eiusd. tit. L. Æstimatis. 30. ff. solut. matrim. L. unic. Cum
que ex stipulatu. C. de rei uxor. act., et de emptionis dominium transferre L.

Traditi

l. Tradito. 20 l. numquam nuda. 31. §. de aquir. rer. domin. §.
vendit quoque re. Inst. de rer. divis. non inhibuit rei dicitur nil ab illo
contra responsum exhibit: solutionem Titio factam nullo modo mi
hi obesse. Sed si interrogatus cur in priori Titij pignus rei
visit, et non mihi. §. (ab initio enim non minus Titij pignus, quia
mihi invalidum erat tamquam a non domino constitutum l. Si rem
9. ff. aliena. 20. sup. de pignorat. act, et tamen huic ab Africano dici
tur integrum debitum Titio solutum fuisse, et si tamquam necessa
rium antecedens cuius pignus validum, ac firmum extitisse) respon
debitor hoc ita placuisse quia aliud unicum impedimentum, quod ad
versus Titium ab initio retinendi habuit cognito quod debitrix pignoris
dominium huic adepta debitum extitit et si cuius pignus confirma
tum l. Rem alienam. 45. sup. de pignorat. act. at mihi impedi
mentum semper perseverat, et quidem tempore quo debitrix pig
nori pignorati domina facta fuit ab Titij pignus §. l. Prior. 5. cum simil.
et tempore solutionis Titiani debiti per ea quae a nobis dicta antitore
Ex dictis patet, quam ejrcoie et Bartol. et alium. decipiantur, dum
existimant Titiam debitricem decem pignorum Titio et mihi de com
muni domini oppignorasse; pignus enim pridicto interpretatio
alio tex. nobis reputa: unde domino cuius pignoris facta. cum ab
sint superflua (quod a cuius reprobatum censetur l. final. §. qui
admit. ad honor. possess. l. hic stipulatio §. Divi § et leg. at. nom. cav.)
quoniam pignus rei alienae tempore validum extitisse dicitur, si in
eo constituendo voluntatem domini intervenisse proponitur d. l. si ne
g. sup. de pignorat. act. l. si pendes. 16. § si insciente. sup. de pignor. - dno
tant itaque verba ista Africani in primis de ea debitrix agere qui
primum alienum, huic mala fide, huic male ignorantiby inditricibus
Titiusti temporibus in pignus absque dominii concessu dedit et postea
dominium cuius dominium huic adepta et ita Titij pignus huic con
firmatum de quo confirmandi modo etiam per Paulum in d. l. Rem
alienam. 45. actum extitit, et nos etiam aliquo diximus in l. si Titio
22. sup. de pignor. Fallunter etiam in concurrendo d. l. si pendes. 16

§ si duo

37°

§. si duo. hyp. de pignor. cum hi. l. ex quorum enim naturam spe
cies vera illud deponitur cum in capi. d. §. si duo. utique credi
ri simul et pariter licet diversi momenti (per ea quæ diximus) id
pignus a marito obligatum proponetur, quo casu omnibus creditori
bus in solidum quæ uxori debitum reputatur. d. l. si rem. g. §. l. hyp. de pigno
rat. act.; ut proprio autem divisi, ac separati tempore alius, sic quæ
sito obligatur. d. l. Pedius. 11. et d. l. creditor Prior. 5.

a. maritus. Ratio Dub Emptis sive a uxore domino vendatur, semper do
minij translationem importat d. l. Traditio. 20. l. ex empto. 11. cum. §§ seq.
sup. de act empt. atqui per dotis solutionem dominium rei dotalis in
maritum non transitum; semper enim dos ad uxorem pertinere dici
tur l. quamvis. 75. §. de iure dot. l. si constante. 24. §. si maritus §. de solut.
matrim. l. dote. g. Pedius vendidit. Ergo licet Titia dotem prædium ma
rito suo in dotem dederit eamque æstimatum, ubi maritus Emptoris locu
sse non valet, nec esse possunt duo domini eiusdem rei in solidum. l. de
hæreditate. ig §. Patru. de cottr. pecul. quoniam dominia rerum a natu
rali possessione oriuntur l. 1. §. de acquir. rer. domin., et possessio eiusdem rei
in solidum plurium penes plures esse nequit, non magis quam in toto in quo
to res stare possit l. 3. §. ex contrario. cod tit l. duo in solidum. ig. §. de pig
noris
d. eiud. questus res æstimata marito in dotem datur, emptoris huc maritus fa
ctus l. questus. 16 §. Pomponius l. si mancipio. 18. §. de iure dot.; propium
enim æstimationis est Emptionem facere l. qui 20. 54. §. ult. et l. 3. hic locat
l. æstimatis. 30. §. solut. matrim. l. 1. nec. §. cumque ex stipulatu. Pedius
ait.. atqui in puti ab Africano proponitur prædium æstimatum a Titio
marito suo datum extitisse; non immerito ejusdem subjicit huiusmodi
ritum Emptoris hoc habendum esse. Observandum tamen id quod parum
reste notat Bartol. de actionem si licet (æstimatum) ab Africano hic adiec
tum non fuisse ut dominium fundi inæstimati in maritum
non transiret; Aliud enim in eum revera transitum l. in rebus §. de iure
dotium

C. d. uir. dot, sed dumtaxat ad q excludendum fere omnino mari
um a pignore cuius pignus, nec per matem mariti soluto matrim
nio, estimatione dicta precedente, non tam facile uir recipere possit; quo
nec enim predium estimatum ea estimatione qua facit Empto nemin
item mario datur in casu dissolutionis matrimonij, non idem met
predium heredi mariti uidet restituere compellendus, sed de stimonem ha
bent retinendi, uel de tum predium, uel illius estimationem L Plenum
que. 10. §. si uel. item. ff. d. uir. dot. qui hi estimationem retinere de
bent prorsus a pignore minus excludit, cum aliud sit ipsa res, et
aliud eius estimatio l. si alij. 42. §. 1. d. uenit. in poss. mitten. de quo
oppignorando nil a patribus extitit conuentum. Quod tamen secus
esset si res estimatum uiri dotem mario datum esset; hunch enim quan
uis casu restitutionis dotis idem met predium Titij, aut cuius heredibus
restituendum ueniret l. si filio familias. 25. §. si uir. ff. cum l. seq. ff. de
soluto matrim., mulier pignus uiris acciperet d. l. Rum alienare. ff. de
pignorat. act. d. l. si Titio. 22. hyp. de pignor. Decipitur tamen in
eo quod postea subijcit: predio inestimato uiri dotem mario datum
uiri esse. quemadmodum enim postea Titij pignus retinere
rem debet (quam in proposito inuentam ab debitore a bona diciatur legitime fuit extinctum l. si rem. 9. §. omnis pecunia. pen.
de pignorat. act. l. ore ge. 13. §. etiam. hyp. d. pignor. cum simil.. inde
quid Titio prodest, aut nocet, quod estimatum, uel inestimatum predio
mario datum sit; cum enim sua causa mariti processerit in am
ni causa semper et sustinenda qui pignus cum hac causa bonae
l. si conuenit. ff. cum l. seq. ff. de pignor. l. 1. l. pen. ult. ff. d. remiss. pig.
l. si conuenit. ff. de pignor. alien. gerent. l. si conuenit. 18. §. si fundus. hyp. de
pignorat. act. d. l. debitor. 12. ff. de distra. pig.

Hortamenta Prato Dub. Debitorem patris nihil conditionis in fun
di non valet d. l. 7. ff. d. remiss. pign., nec potest debitor rem hypotheca
tam distrahendo pignus in ea constitutum desist esse l. Res pig

nori. w.

172 Res pignori. 10. cod. hr. Ergo sine bona, sine mancipio pignoratum manifestum in rem actum permittit, quod adversus (quod in primum substantia) pignoris actio competere debet: conventio enim per quam pignus constituitur est quod facti l. 1. hyp. & pignorat. act. venit l. 1. § conventionis 7. hyp. & past. et ea quae sunt facti pro intellecto haberi non possunt l. in actio. 12 § facti ff. de capti. et postlim. revers.

Quid. Res in dotem data per antenuptiales creditores recuperari non valent si maritus fraudi particeps non fuerit l. si fraudandi 25. § item si constante eq. l. qui in fraud. credit., debitis enim favore frequenter a viris pignoribus recipere solemus l. 1. ff. de distract. pignorum.; nulla alienatio in fraudem creditorum initio facta, hinc quae ex contractibus fraudi particeps non fuerit l. quod autem. 6. § hinc edictum. 9. l. aut Prætor § alias autem ff. qui in fraud. credit. Ergo si manifestum bona fide (id est ignorans pignus mihi obligatum esse) aliud in dotem accepit prius sua, quam mihi causa esse debebit, hinc enim fraudi particeps fieri non reputaretur l. 1. ht. cod., sunt verba, si pignus. & l. 1.

L. 10. Ulpianus Lib. 1. Responsorum.

Si certe iudicatum est, et pignus in causa Judicati, ex auctoritate eius qui iubere potuit captum est: priusquam temporis decretio rem pignoris eius, in cuius persona constitutum est

Ad l. l. Si certe. 10.

Bene Jud. Sententia, quae semel iudicatum transiit, huic fit iusta, huic iniusta tempore est observanda, ac debita executioni mandanda l. Ingenuum. 25. sup. de statu homi. l. Jurisd. 65 § cumprobatur. ff. ad S. C. Trebel l. Res iudicata. 208. de regul. Jur., quidem mera Juris civilis ratione inductum est, ut aliquis finem huius esse posset, adstipulandum tamen visum est, ut aliquis finem huius esse posset, ad retinendam tamen civis concordiam qua ista Reipublicae salus continetur l. 2. et pass. ff. de re iudi. l. damni. 10. et pass. ff. de transact. l. in summa. 65. § l. sup. de condit. indeb. l. singulis. 7. ff. de excep. rei iudi.: inepte igitur, ac supervacue verbalia (si certe) Ulpianus hic adiecit, cum et si non esset iudicatum (si tamen Sententia in iudicatum transisset) executio

retur

executorius. d. l. si Sorr. 6. §. cum prior cum simil.
Deind. alia dicitur rectè sententia que est lata contra eum sine causa, ac cui ipse non habuit, et alia sententia que contra eum, scilicet cum solemni forma minime servata. Po. dicitur dum celebrata. Recte iudicata autem rata non erit. 2o. vero dicitur contra eum, de solemnitatum cum tempus est ipse cum nulla, nec vigorem, ac efficaciam rei iudicate habet l. non videtur. 1. ff. de sententia et quibus. omn. Iudic. l. hec sententia 7. ff. de sententia que hic. quantit. nec ab ea opus est appellare l. 1. §. item si quis] que sententia sine appellat. rescin. magistratus ejus verba ista: Sicut cum. Ulpianus pronunciat, scilicet cum solemnitate, ac forma servata, cum alius ad cum exequenda pignora capi non possent, et si capta, et distracta fuissent nec omnino tamen retineri deberent l. si cum nulla. 38. ff. de rei iudic.

a Et pignus. Nam Dub. Pignus non oppignorari affici, et obligari l. si fundus. 16. §. in vendicatione. cum l. seq. sup. de pignor. l. Pignus. 15. ff. eod. hic. atqui non patitur pretor in executione iudicati obligationes fieri ex obligationibus l. 7. §. ait Pretor. ff. de re iudicata. Iudex ejusdem non potest Iudex, et in causa Iudicati pignus novum contrahere abet, Iudicium enim dicere tunc videtur cum formam retinet Societatum. §. arbitrorum. sup. pro socio, et Iudici de facto procedenti resistendi l. prohibitum. ff. de iure fisci. lib. 10.

Deind. Lex quia nec manus, nec dominus, potentiusve in republica est, ne quo nec ulla sine Republica posset. l. 1. et. 2. ff. de legib. imperat, ac dictat, et in Republica sunt magistratus, qui singulis ius dicant, que iura reddant indistincte l. nam et ipsum. §. sup. de iust. et iur. l. 2. §. postea nonnullis, et §. quod ad magistratus. cum seqq. sup. de orig. Iur. atqui nobis Iudicium cum viget in executione consistit l. si sors. 7. §. de exceptione rei Iudic. l. si pretor. 75. sup. de Iudic. l. ult. §. de quibus in sor. scribi. ejus porro executio redderetur dubiosa, ac fructuaneo si ad effectum cum adimplendi ad captionem pignorum debitoris non perveniret: debitor enim se latitando impediret, quominus in carceres excauparet: debitor enim se latitando impediret, quominus in carceres excauparet: Iudicati debendi posset ad quod tenetur l. Iudicis. 38. §. l. sup. mandat.

l. hi pro ea

187 L. Si pupa 10. C. mandat. L. ult. de iust. 75. § fi. de fideiuss. vestr. gestus fa
ror qui sententiam pstolari uitere debet, ut bona latitantis debitoris ri
dicialiter pignori capiantur, et distrahantur, et ex illorum pcio creditoribus
et actoribus satisfaciat (hoc tñ ordine seruato, ut primo adversus debi
torem, et in illarum defectum ad uim nubilium cautionum, ad distrahend
perueniatur L. a Diuo Pio. 11 § in uenditione. 2. ff. de excepti rei judic).
non enim per talem pignus dari ponitur, sed postea finitur L. 1. cum simil.
ff. pt. cod.

B. Prohibeo. Quasi Deb. non debet priuati alicuius quam uoluntas ei pignus
antponi L. 1. § inde quæritur. ff. de oper. nou. nunciat, nec pignus ei pu dicij
constitutum debitorem uendi; valet enim hoc a Judice uenditione alienum
existimatur L. Si pretor. 75. sup. de Judic L. ult. in tñ. ne quid. in loc. publi. et
qui de creditum hæres qui aliquam rem sibi oppignorari a debitore huc tenar
stipulatus pscribatur in eo secundo creditori in cuius fauorem ipse met re
tamquam Judiciale pignus captaisset contra huntij priuati uoluntas ei pignus
Pretori antponeretur, Judiciale pignus desinium, ac inefficax red diretur
, ut ex se uidetur pars Ego in propsito § secundus creditor Judicialis pig
noris rigore potior esse debet

Decid. Cum Judiciale pignus capiendum ex Pretoris authoritate redactus, post
quam a Diuo Pio reseripsimus magistratibus Populi Romani, ut Judicium
a se datorum sententias exequantur. d. L. a Diuo Pio (non quasi pretor ipse
in executione Judicati capiat pignora; sed quia ad hoc ipsum dat Judici
pro exequendo Judicato, et quicquid utilitatis aut hæreditatis ipsius hæredi exe
cutionem non Judicis pedanei ad hoc dati) in eo regula. L. Pretor. 11. et
L. Pretor. 5. ff. et Ed. pt. seruanda est, ut scilicet is qui in eo habent prio
rem tempore potior sit iure: Pretor enim nec ius ciuile tollere, nec quicquam
contra leges facere valet L. nec non. 28. § quod ad exhi. sup. ex quib.
caus. major. L. cum sponsa. 12. § si res. sup. de pact. hi. in rem act. Et Pretor
tamquam viua vox Juris ciuilis reputatur L. nam et sum. sup. de Justi. et
iur. at qui creditor conuentionali prior tempore hic ab Vlpiano proponitur
Pretor igitur illius hæres secundo creditori in re obligata pignoris Judicialis
habenti pferendus erit; hæres enim in defuncti rerum ius non

Diuentur

Dicuntur L. 51. et pas. C. de hæred. act. l. 1. C. si ant. pign. l. 1. ct. 2. C. si vn. ex plur. hæred., et quod sine per unum naturam, sine per Legis, aut Edicta dein prohibentur, quæ apud Pretorem impetrabi scienscant l. fluis. 13. cum l. seq. ff. de condit. Institut. Omittendum tñ non est, in principia huius Nõi §. contractus, ac Pretõ non solum accurs. et vinian. errasse, dum enim morant Upianum hei agere de prælatione inter duos creditores, quibus ma et eadem res tam quam Judiciali pignus (diversis tñ ac separatis temporibus) obligata exhibit (qui merito a Subtilis. Viri. Annot. Fabro dic. decad. 56. error. P. reprehenduntur); verum etiam et ipsum Fabr. vbi sup. procul dubio secutum Upianum nostrum in proposito de contentione prælationis inter creditorem conventionalem, sine eius hæredem, et creditorem Pretorium, pignus sibi vindicat Pretorium in ea re conspicuum habentem locum habere. Cum de creditore conventionali, et Judiciali dumtaxat in præsentiarum agatur. Pignus enim Pretorium tunc sibi vindicatum intelligitur (ut ipse met Fabr. fatetur), cum creditor in possessionem bonorum debitoris sui mittitur servandi debiti causa l. non est mihi. 16. §. 1. hoc. de pignorat. act. l. missio. 12. §. pro Empt. l. 3. §. 1. §. de rebus cor. qui sub Tutel. Et Judiciale quando aliquid capitur a magistratu, ut distrahatur D. l. a Divo Pio. §. sed si. empt. et pas. §. de re iudic.; sic quæ Pignus Pretorium semper missionem in possessionem bonorum debitoris supponit l. 1. ct. 2. §. de pretor. pign. l. qui Lucretii. 5. §. vt in poss. leg. at. Judiciale vero capionem authoritate Judicantis factum dumtaxat debitorat l. 2. §. si in caus. Judicat. pign. capt. Sit. at in priori non missio, sed sola pignoris captio, iudicii authoritate facta ab Upiano proponitur, vt ex sola Legis lectura satis constat. Nec prædicta L. debitores. 31. §. de re iudic. perbene, ibi enim Calistratus non de Pretorio pignore (vt male Fabr. cr. Sep.) agit, sed postea Judiciali cum non dicat: debitore per sententiam condemnato nec finita dilatione ei confesta iudicatum nunc parente actorem mittendum esse in suorum bonorum possessionem, quo vt diximus pretorij pignoris essentia consistit), sed pristina bona hua a magistratu

magistratus iussu capienda esse, adfectumque distrahendi, si intra dies mensis sententia non steterit, quod pignoris iudicialis constitutionem appellatur, et ideo ita fit

L. 11. Gaius Lib. singul. de formul. hypothecar.

Potior est in pignore, qui prius credidit pecuniam, et accepit hypothecam, quamvis cum alio antea convenerat, ut si alio pecuniam acceperit, res obligata, licet ab eo postea acceperit, potest enim licet ante convenit, non accipere ab eo pecuniam

Ad. l. Pothor. 11.

Hanc Diuo. Imper. creditori semper occupanti melior est conditio l. si vero. 10 l. ex facto. 32. sup. de pecul., non igitur in pignore distinctionem obligationum, sed potius de antiquiorem actionis occupationem creditoribus prælatio est concedenda, non enim negotiantibus, et domiciliis, sed diligentibus, et vigilantibus ista sunt scripta l. non enim. 6. sup. ea quib. caus. major. l. quidam tum 6. § sicuidem l. Pupillus. 24. § qui in fraud. credit., et quanto plures sunt creditores, tanto magis diligentiori antiquior imputare debet, si prius alienem non interuenit, cum tanto diligentior esse debuit, ne cui cum eo agenti, pariter, et simul cum eo concurrenti l. cum eo. 44. sup. de past. l. cum heredit. 38. § de administrat. tutor. l. 3. § fin. sup. de tribut. act.

Deind. Pignoris vinculum rem pignoratam afficit, et cum sequitur quocumque ierit l. pignoris. 18. l. debitorem. 15 et pass. ff. de pignor. l. si fundus. 16. § in vindicatione. cum l. seq. sup. eod. tit. atque ideo potior fit quicumque est, quod eius quod quis sibi tacito suo proprio consensu quo sit ei alieno facto accipiatur l. granius. 11. § penult. ff. de distract. pignor. l. ult. sup. de past. retinet igitur ea, quæ nostra sunt, potest autem antiquiorem obligationem prælationis eius hypothecæ cuius creditoribus tribuere, si enim cum hic primi loci actionem semper obtinere, ac prius esse in diligentibus d. l. ex facto. 32. § vers. et quia occupanti cum § seqq. sup. de pecul. minime obstat, si quis obligat posse debitorem quemlibet adjiciendo sibi posteriori creditori antiquiorem conditionem detrimentum facere l. 1. § de separat. id enim ad obligationis pha

vios tantum

Chyrographarios tantum creditores pertinet, qui pignus non habent, nec aliam quam personalem actionem, inter quos privilegia, non ex tempore, sed ex causa estimatur l. privilegia. 32 ff. de reb. authorit. Iudici pos. siden. alias l. 18. qui in fraud. credit., non vero ad pignoraticios, in quorum favorem sepe sepius constitutum extitit; debitorum pactionibus creditorum ius infringi, aut minui non valere l. debitorum. 23. C. de pact. l. 3. C. de remis. pignor.

a Poterat enim. Ratio Dub. Creditum sublebratum, ac perfectum censetur statim atque stipulatio de pecunia credenda interposita est, numeratione etiam minime sequta; non solum enim re; verum et etiam solis verbis mediante stipulatione (quae alianum obligationum firmandarum gratia solet interponi l. 3 § ult. ff. de verb. oblig.) creditum sublebramus l. 2. § verbis. sup. de reb. credit., quemadmodum per lapsum biennij precedente sola confessione l. In contractibus. 14. C. de non num. pecun.. at qui quotiens contractus perfectus est, non nisi utriusque contrahentium conventione ab eo recedere licet l. ab emptione. 58. sup. de pact. l. 3. C. de rescind. vendit. l. 1. C. quand. Lice. ab Empt.: Id enim quod vulgo cautari solet: contractus omnes ab initio esse voluntatis, ex post facto vero necessitatis l. sicut. 5. C. de oblig. et act. Ergo in proposito creditore invito recedere a sublebrato contractu, ac stipulatam pecuniam ~~accipere~~ recusare accipere debitor non poterit

Deced. Contractus condicionalis nisi condicione adimpleta perfectus non dicitur, cum regulariter condicio semper expectanda veniat l. Bovem. 44. §. sub condicione. 5. ff. de Edilit. Edict. l. si mandavero. 22. in princip. sup. mandat. l. cum illud. 25. in princip. cunct. l. huiusmodi. 13. quand. dies legat. ced. l. penult. ff. de fideiuss. l. Posthum. 24. ff. de liber. et Posthum. at qui in pnti mutuum est condicionaliter sublebratum articulus enim (si) condicionem facit l. 1. § penult. ff. de ~~fideiuss.~~ condic. et demonstr. l. Posthuma. 24 ff. de liber. et posthum. l. si Titius. 22. ff. quand. di. leg. ced. l. si cui legetur. 47 §. hec autem. ff. de leg. 1. potuit igitur debitor in proposito pecuniam renuendo accipere a contractu discedere: conditio enim de qua in pnti voluntatis mutationem admittit l. quod ab initio. 10. sup. de reb. credit. Et quotiens contractus adhuc perfectus non est

penitentiae

penitentiæ locus est L. dedi. 13. § edim. erit. L. si pecuniam 3. sup. de condict. caus. dat. §. 1. Inst. de Empt. et vendit.

§. 1.

Videamus, an idem dicendum sit, si sub conditione stipulatione facta, hypotheca data sit: qua pendente alius credidit pure, et accepit eandem hypothecam, tum deinde prioris stipulationis existat conditio, et potior sit, qui postea credidisset. Sed verior nunc hic aliud sit dicendum. cum enim semel conditio extitit, perinde habetur, ac si illo tempore, quo stipulatio interposita est, sine conditione facta esset. quod melius est.

Ad §. Videamus. 1.

Manifesta antithesis inter L. præsidentem et § prim. intercedere videtur; in utroque enim tex. eadem a Gaio facti species proponitur, et tamen responsiones sibi ipsis ex diametro adversantur. Quoniam, sicut in anteriore lege finxit conditionem obligationis prioris creditoris extitisse post oppignorationem de eadem matre in favorem secundi creditoris factam; ita etiam hoc ipsum in prim. § proponit, et tamen in antecedenti lege respondit secundi creditoris potiorem causam esse; in proposito autem primi. Cuius tamen antithesis veram solutionem esse existimo, quod in præsenti L. de voluntaria conditione Gaius tractetur; in prim. vero de casuali, aut mixta (quarum conditionum essentia, et natura satis per ea quæ diximus in L. qui talentum 9. §. 1. h. T. exposita extitit). Semper enim termini habiles in qualibet materia sunt supponendi, etiam si verba non sint subsequentur; dummodo nec repugnent L. 1. §. ult. l. ad SC. Tertyll. L. adigere. 16. § quamvis. l. de iur. patron. Res sub conditione obligata ea pendente non est vere obligata, nec naturaliter quidem L. cedere diem. 213. l. de verb. oblig., cum possit conditio non existere. Conditio enim non est, aut saltem conditionis esse non habet, nisi ea quæ potest existere, aut non existere, et quæ ut nostri loquuntur habet se indifferenter ad esse, et ad non esse L. cum ad prin. 37. et seqq. sup. de reb. credit. Ergo in proposito secundi creditoris potior causa erit; prius enim sua stipulatio, quam primi rem obligatam

Pignoratam obstrinxit. Nec quod condicio prioris stipulationis possit existere attendi debet; Est enim casus iste adventitius, qui pertinere non debet L. Julianus. 6. §. qui. et ex quib. manumiss. nec obstare vel in his qui sunt facti pertinere valet L. in bello. vi. § captiuorum. §. de captiv. et postlimin. revers.

Deinde. Pignus Pignori potest, non solum pure; verum etiam et sub conditione. L. Res hypothecæ. 5. hyp. de pignor. igitur in proposito prioris creditoris quæ nunquam conditionali causa potior esse debet; pendente enim conditione tutum, ac integrum pignus pro tota æstimatione cuius debitj conuentus, quo in illo interim vere debetur (ut supra dixi meas ad L. quidam enim. g. §. 1) obstrictum censetur, cum talis sit sua essentia et natura, et non solum pro integro debito recuperando sit obstrictum pignus Pignoratum; verum etiam et pro minima parte eius L. quamdiu. 6. et pass. ff. de distract. pign. l. 1. et. 2. ff. vendit. pign. imped. n. pass.; conditione vero adimpleta pro integro debito in stipulatum debetur: tunc enim stipulationem pactum fuisse præsumitur L. Id quod. 19. cum similib. hyp. de præsum. constit.

§. 2

Si colonus convenit, vt inducta in fundum illata, illi nata pignori essent: et antequam induxerat, alij rem hypothecæ nomine Pignoratam, tenebit de inducendo in fundum inducenti: potior erit, qui speciem sibi pure acceptit: quia non ex conventione prioris Pignoratus; sed ex eo, quod inducta res est: quod postmodum factum est

Ad. §. Si colonus. 2

Rami Dub. Conventio in debitoris voluntate tam collata omnino inutilis reputatur L. hac conditione. 8. §. de verb. Oblig. atque pactum, et si quæ aliqua per colonum in fundum illatarum inducentur sint tacitæ hypothecæ tanti oppignorata in colonj arbitrium collatum censetur, liberum enim erit in dare, aut non inducere, cum hæc sit quid facti et ad factum nemo precise cogatur L. Si quis ab alio. 13. §. fin. §. de rei vendic. L. quibus quis aliud 87. L. in mutuationibus. 93. §. de verb. Oblig. valde igitur dubitandum est hic quæ re an dicta conventio pactionis vis antevertat tacitas inducti: attenta enim in nostro casu est non pactum impedimentum, quod de iure nec-

cum

340 nullum fuit ius effectum l. 2. 3. et. 7. C. de opt. leg. at. l. quod pupillo § quand. de leg. cod. l. hæc condicio ff. de condi. et demonstr.

Decid. conventiones, quæ legibus non adversantur, neque ab eis improbantur sunt efficaces, ac sustinentur l. Iunij quidam. 7. § ait prætor. sup. de pact. l. 1. sup. de constitut. pecun. cum simil. at qui pactum de quo in proposito legibus non reprobatur conventio enim quæ non improbatur in dubiis voluntatem contrahentis legibus non adversatur, tamen hi tenetur ad ea de quibus conuenit (nisi prius mortuus prius, quam adimpleverit) l. centesimus. 86. § penult. et ibi. ff. de verb. oblig. et hi licet capiatur ea interpretatio per quam actus sustineatur, potius quam pereat l. quotis 80. ff. eod. tit. l. fideicommissa. 11. § si fideicommissum et seq. de legat. 3. non ignotus Sypathia Gaij aduocati nominari potest, imo eius restitutio per maxima difficultate approbata extitit.

a Potior est. Ratio Dub. Inter hypothecarios creditores is qui prius tempore sibi Titius tacite pignus est stipulatus præferendus est l. Potior. 11. sup. l. Prior. C. h. T. sive generalis hypotheca præcesserit, et postea specialis sit subsequuta, sive Contra l. qui generaliter. 2. in princip. h. T. videtur esse. at qui et supra dictum extitit conventio de qua hic valeda consistit Ergo in proposito creditor qui prius tempore sibi stipulatus potior in pignore esse debet

Decid. quotis una et eadem res quæ priori creditori sub conditione posteriori obligata erat pure obligatur ei ea posteriori creditori causa potior iudicatur; hoc enim est discrimen ut supra diximus inter conditiones voluntarias, et casuales, illius quod sub ea primo ad tempus inita conventionis minime retrotrahatur in mediis contractibus evenit in secundis l. qui balneum. 9. § 1. h. T. videtur at qui in proposito in dubio, et illata sub conditione voluntaria hypotheca pignori data fuerunt (et supra dictum extitit) non immerito igitur consultus Gaius respondit: præferendum esse creditorem priori

B. quia non est conventione. Ratio Dub. Ea quæ per colonum in fundum inducendi domino tacite non consentiuntur oppignorata corpori quod inferuntur, nisi aliter a principio conventum fuisset, hoc enim est discrimen inter prædium rusticum, et urbanum intercedere, quod sub illata in prædium

Predium urbanum cum nulla precedente pactione oppignorata
censeatur, non autem ea in predium rusticum inveta, seddiuersa
est ea pactione l. Equum. ff. hyp. in quib. caus. pign. vel hypoth.
tac. contrah. l. Cum filius. §. Si locat. male igitur Gaius hic ait pre-
dium urbanum in fundum inuecta ipsa quod sunt inducta, et non ex conuen
tione oppignorata censeri

Deind. Conditio sicui sit casualis, et mixta, sicut sit voluntaria semper venit
expectanda l. Verum. ff. §. hac conditione. §. f. de vsu. Edict. l. Si man
dauero. 22. in princip. sup. mandat. l. cum illud. 23. in princip. iuncta
l. huiusmodi. 17. §. quand. dig. cod. l. Pecuniam. 76. sup. Sicut patet
l. penult. §. f. de fideiuss. l. numerii. §. f. de minist. nupt. Prius enim est quod
conditio adimpleatur, quam vt quis habere possit, et consequi, quod
sub ea conditione sibi promissum est l. Hasta. 69. §. ad Sc. Trebel. atqui
vi proposito colonus hac conditione illa: Si aliqua in fundum inducent
ac inuecta ea illata fundi domino obligarit: inducta igitur ea
illato, si conditionis implementum sunt expectanda. Quy conditiones
sit voluntaria requirendo est fatendum pignoris obligationem in co
rem fundi domini fuisse, non a tempore initæ conventionis, sed a diem
pleta conditionis vires duxisse cœpisse. Sicque omnino semper pluri
mi, qui huiusmodi
ris, ac illatis posteriorem quam primi causam esse, cum illata, ac inuecta
Locatori non censeantur obligata, a tempore conventionis, sed solum
a tempore inductionis, quod postmodum factum est

§. 3.

Si de futura re conuenit vt hypotheca sit, sicut et de parte: hoc
quæritur an ancilla conventionis tempore in bonis fuit debitoris: et
vi structis, si conuenit, vt sint pignori: et quæ quæritur, an fundus,
vel uis vendi et fruendi, conventionis tempore fuerit debitoris.

Ad §. Si de futura. 3.

Quanq; sub dubio pignus recte constitutum censeatur quod est ex ea qui
quantur conventionis tempore in bonis debitoris futura vulg. l. Et quæ non
dum. 15. §. quod diuisit. hyp. de pign. nov. cum similib. atqui si partes futuri
pignoris dari possint tale requisitum non adimplentur. Partes unius seri

ous

342 etiam si de conceptæ hypothecæ quæritur, in rem actio est in dominio domicilio esse requiri, cum homo nondum hîc l. 1. §. 1. ff. de rei vind. Inspiciendum, sicut ancilla in cuius dominio fuerit, quoniam diversis hunc pertinentium, et filij alterius l. cum autem. 7. §. vnde Marcellus. 3. sup. de acq. rer. dom. et a diversis æquè non licet l. sin. ff. de rei vind. l. Inter virum et uxorem. §. Sacram. ff. de rit. nup. l. si maritus. 66. ff. de don. inter vir. et uxor. simplicis cujusdam et oppignoratio diversi partes. Licet ancilla conventionis tempore in dominio emptoris extiterit

Decid. Partus semel natus in dominio emptoris conventionis tempore fuisse, præsumitur, quod enim naturaliter, et per se fit necessario fit, et pro inde eam pro facto haberi debet l. 1. §. ult. l. 2. §. apud Neratium. ff. de aqu. et aqu. pluv. arcend. l. si Lucius. 28 §. 1. in fin. ff. de rei vind. et postum, valere videtur fit oppignoratio diversi partus, si conventionis tempore in omnis dominio matrem extitisse probetur: Partum enim condicionum matris sequi oportet l. 1. ff. de part. pign. maxime, cum valide, et efficax sit, et illius tantum de qua late in l. Paulus. 29 §. si manumissus. 1. sup. de pign.

a Et in fructibus. Natus dub. neque pignus, neque hypotheca specialiter comprehendi potest nisi certi corporis pignoris enim alio actio ipsam rem afficit et sibi credentis non solum ad rem, sed in re l. Pignoris. 17. et pass. sup. de pignor. l. si creditor. 7. §. ult. ff. de distra. pignor. atqui fructus hi tam afficiri non possunt, ut neque tradi neque tangi, cum sint quid incorporale Inst. de rer. corporal. et incorporal. l. 1. §. ult. sup. de rei. div. oppignoratio igitur fructuum futurorum valere non potest, licet apud debitorem conventionis tempore fundus reperiatur. Quamvis enim fructus pendentes non aliter ab hæredem pars fundi esse videntur l. fructus pendentes. 44. sup. de rei vindic.

Decid. Pignus contrahi potest non solum pure, verum etiam ad hanc conditionem vulgo l. Res hypotheca. 5. sup. de pignor. atqui quæsti fructus futuri pignori dantur hac conditione illis si nati erunt) oppignoratio, aliter enim vendi non possent quod finis pignoris dicitur l. 4. sup. de pignorat. act. Vale hæc igitur fructuum futurorum oppignoratio, si fundus ex quo nunc pignori contractus tempore inter debitoris bona connumerabitur fructus enim non aliter seminis, sed filii percipi dicuntur l. qui salt. 24. §. 1. ff. de usuf.

B. Vel hæc. Natus dub. Nemo potest pignori dare id quod suum non est l. si rem. 9

l. aliena. 20

l. aliena. 20 sup. de pignorat. act. l. si separatis. 3. ui prius. ff. l. Et qui nondum. 15. § quod dicitur. sup. de pignor. atqui Ulpianus ait rem dominus non efficitur priusquam corpus percipiat l. qui fit. 26. § preterea ff. de usur. l. ui singulos. 8. ff. de annu. leg. at. l. Iustinianus. 13. in fi. sup. quib. mod. Ulpian. nullo igitur Iustinianus dicit nostros pignori dare potuit

Dicend. quidus in aliqua re non dum etiam oppignorata prior, verum et aliam, que ab ea dependeat l. Paulus. 29 § si manu prā. 1. sup. de pign. l. si conuenerit. 18 § si fundus sup. de pignorat. act. atqui Ulpianus ait si fundo uis reali habet, et ad eum omnes fundi fructus pertinent ut fructus. leg. uto. 1. sup. de Usufr. l. mulier. 66. § fundo l. cum filius. 76 § domus ff. de leg. 2. potuit igitur Iustinianus dicere fructus sub conditione illa liberati erunt, et ipse vel alius de uoluntate sua eos percipient pignori dare: Credito enim duntaxat tantorum dicitur illa: cum debitori fructus debentur l. ult. ff. h. t. l. si quis mihi. 18. ff. de uer. sig.

§. 4

Si paratus est Posterior creditor priori creditori soluere, quod ei debetur, videndum est, an ei competat hypothecaria actio, nisi ante priorem creditorem pecuniam acceperit. Et dicimus priori creditori inuitum esse actionem cum pecunia fiat, ne ei pecunia soluatur.

Ad. § si paratus. 4.

Rabi Dub. satisfactio et soluto pro uno, et eodem reputantur l. satisfactio. 82. ff. de solut. atqui licet posterior creditor priori satisfacere paratus sit priori uinculum non finitur l. quod si. 10. sup. de pignorat. act. Ergo tamen posterior creditor primo soluere paratus sit hypothecaria actione ei competere non potest; ita enim nisi primo extincto pignore non indulgetur secundo creditori l. posteriori. 11. sup. l. Prior. 5. C. h. t.

Dicend. secundo creditori hypothecaria actio competit, si primo creditori integrum debitum soluerit l. creditor. 12. § si indumenta. 6. ff. h. t. d. l. Prior. 5. C. eod. atqui hic ait proponimus posteriorem creditorem priori utriusque debitum soluisse. nec igitur huic posteriori, ut primus pignus extincto hypothecaria actio venit concedenda. Dic valet si replices, non esse sufficiens ad succedendum dicit posteriorem creditorem ei priori debitum, cum prior habeat

are

244 Sabi dare videtur, sed quia esse realem satisdationem prætextu ang. l. Item Labeo refert. C. si quib. mod. pign. vel hypoth. solv. si quem iam ex eis, quib. prior creditor debitum per pignoris ei in iudicio dictum, et pignus ei non recusavit priori pignus dari extraneum, et posteriori confirmatum l. ii. vi bis. C. h. t. per regulam illam, quod in omnibus casibus pro satisdatione hic admitti debet id in quo per alium mora fit quo minus det l. In omnibus 34. de regul. iur. maxime cum debiti actio in iudicio data vim pignoris obtineat l. si pupillus non stat. g. l. accepta. 19. C. de usur. l. Pignoratione g. C. pi. cod. Sabi dubio ne respecta solutionis, debet tamquam quod ad speciem, cum hic magis transeundum l. si rem. g. omnia pecunia. hyp. de pigno rat actione.

L. 12 Marcianus lib. sing. ad formul. hypothecar.

Creditor qui prior hypothecam accepit, licet possideat, eam, et alius vendicet hypothecaria actione: excepto priori ubi est: si non mihi ante pignori, hypothecave nomine sit res obligata: licet ab alio possidente prior vendicet hypothecaria actione, et ille excipiat, si non conveniat, et sibi res sit obligata: hic in modum hypothecæ non replicabit. Sed si eam possessor creditori distraxerit ageret, et adiudicari ei potuit hypotheca: et tamen prior cum eo agendo auferat ei rem.

Ad l. Creditor. 12.

Ratio dub. sine actione nullus agere valet l. si pupilli. 6. g. ult. hyp. de nego. gest. atqui posterior creditor adversus priorem hypothecatam rem possidentem (debitore non citato) nullam actionem habet ergo dicitur l. Prior. 5. C. h. t. l. Posteriori. sup. eod. et g. si. simp. si. hæres. f. non ejicitur in petitoria exceptione ita in hac proposita res est; non enim potest sequi eandem rationem ex actione nulla, cum inter hæc quod est nullo modo quid fieri, aut vitiose fieri nulla datur differentia l. quo pes. 7. hyp. qui tabid. convan. l. 2. f. d. author. tutor.

Item. Exceptionem habens perpetuam recte potest condemnari, si eam non opponat l. exceptione. 6. f. d. diversis: qui enim exceptionis sibi competentis non opponunt eas remittere videntur l. Pecuniæ. 12. C. d. solutionib. non poss., sibi militibus exceptis l. i. C. de usur. et host. ij novant., et qui exceptionem sibi competentem remittit similis est debitori l. si quis obligaverit. 12. f. d. novat., nec di-

vi mus

divinare cum Judex possit, nec si sciat non opposita replicare, nemo
quid facit ut ff. de Ed. et qui dolo. advers. part. Jud. supl. opponenda est ejectio
in proposito per primum creditorem exceptio de qua hic jaliter cum prioris
sua persolum suitur nitatem remissa contendit d. l. Peremptorias. C. nec
ad illam post rem Judicatam ei recursus daretur; quem ad modum enim
remittentibus actiones dicat regressus nullus est dandus l. quoniam. C. si rem
debitor l. de Edict. Edict. ita nec remittentibus suas exceptiones l. penult. Ff de pac
pis. Sequitur quod cum publice inhibit mandari sententiam executioni propter
rerum judicatarum authoritatem l. servos. 60 §. cum prior ff. ad trebell.
non est permittendum ut executio impediatur per eam exceptionem oppositam, que ante sententiam, et condemnationem opponi potuit, et debuit
: major enim sententia illius in executione concipit l. penult. Ff de re exeunt. re
judic., et exceptiones omnes comparatæ sunt, et impedire condemnationem
; non ut condemnationi jam facta executionem removentes l. 2. l. exceptio
22. l. ff. de excep.

2. Sine alio. Addit Dub. Sicut non est permittendum reo, ut in cujus arbitrio et
potestate fit actori adimere actionem l. si servum. 91. § nemo videamus
l. de verb. Obligat. Gaianus. 71. § penult. ff. de Adquir. ; ita nec in actoris
potestate esse debet, ut reo competentem exceptionem tollere possit l. ut
sup. de past. at qui secundo creditori pignus possidenti, si a primo creditore
conveniatur exceptio illa: si non mihi et tibi res Obligata convenit, deinde cum
petit, ut rei mandatum urgueit, et in l. Si quis 13. qui. ff. § ibi Bartol. sup.
de pign. act. et in l. si debitor. 10. ff. cod. ; non poterit ejectio in proposito rem
modi exceptio per antecessoris creditoris replicationem elidi.

Deinde Dens executio non habet iniquam l. Inviti. 13. in fin. de reg. jur.
l. si servum. 32. l. ff. de excep. empt. at quia quæ iniqua inducta est, et adversus
exceptionem quia a prima facie justa videtur, et tamen iniquum esset replica
tionis auxilio actor frui valeat l. si quis. 67. § Proculus act. hic. de Instit. act.
§. l. Inst. de replicat. quod in primo evenit. Exceptio enim primo intuitu justa
, et rationabilis videtur, cum æquum sit quod creditor pignus possidens, si ita
li possessione turbetur aliquod adjumentum habeat §. l. de Edict. ro. et d. l.
si is qui § ibi Bruchus, et tamen in proposito, et valde iniquum, ac iniquid

cum

cum naturali æquitati repugnet, quod cuiq; boni propria qualitate conveniens ei adimi non debet cui patiatur l. gravius. 75. §. penult. ff. de R. div. l. ult. hyp. de pact. restringitur prior creditor adversus exceptionem posterioris appositam replicatione illa: si non mihi ante pignoris hypothecæve nomine hæc obligata, adhuc vendi potuit, nonenim dolo facit, qui iure communi utitur l. Iulius ff. ut in integrum restitut. l. Iulius cod. 51. §. cum minor. 4. ff. de minor.

B. Sed si cum posteriore. Ratio Dub. non potest hæc condemnatio ex actione male instituta, non magis quam ex actione nulla; quod enim nihil est, aut nihil agit, aut nullo modo l. quibus 6. hyp. qui potiores ff. quod attin. l. 2. §. 2. ff. de calumn. temer. atque male instituit actionem secundus creditor, qui antequam primo petita esset quasi hypothecariam movet: posterior enim creditor ante quam prior debitor velit nullum eius in pignore competit. d. l. Prior. §. ff. de hyp. cum binis l.; imo non tam male agit, quam hinc actione, cum eam actionem instituat, quæ nondum nata est, neque competit, et ut l. Unico ut hin. §. qui aedi. de. usufr. hyp. Hinc ergo non potest, et ex huiusmodi actione nullo modo competente, tamque male instituta, aliquid possit condemnatio; nam et hodie post sublatas actiones imperationes et formulas a Praetore, actionum hodie quæ instituitur necesse est competere l. 1. et. 2. ff. de formul. et imperat. act.

Deind. non est novum ut respiciatur et actio quæ adversus unum actio non prodest, adversus alterum agenti subsequitur, maxime si in secundo adest impedimentum quod erat in primo l. Sergi. 4. §. competit. 6 hyp. si servit. vindicet.: hinc est quod vulgo vocari solet adversus extraneos utilis actio pignoratitia prodesse d. l. ult. §. de acquir. poss. ff. Ergo hic est quasi hypothecaria secundo creditori competens adversus primum creditorem hypothecariæ, ac inutilis, adversus tamen extraneum pignoris possessorem (dummodo a patre causam non habeat) utilis esse potest §. hinc simplicius. 7. §. Secundo in vinea debitori sunt vendita pignoris obligatum, cum convenit de pignore ut hi fundi rem obligandi præcise proponatur, quæ pignoris vindicationem de sua natura producit l. hi fundi. 16. §. in vindicatione. hyp. de pign. act. et in extraneo tempore prioritas erat in primo creditore nihilominus debet

C. Ut tamen. Ratio Dub. Judicatum quamvis iniquum est pertinendum,

ac pro

ac pro viribus habendum l. Res iudicata .2 C. de reg. hyp. l. si vero 6 § cumpetit. 2 ad Sc. Trebell. d. l. si fundus. 16 § si pluris. hyp. de pign. l. Ordi vero 35. § 1. hyp. de rei vendicat. atque hic a. mantuano proponitur pignus per extraneum posse tam secundo creditori dari per iudicii sententiam de iudicatum, respiciendum ejus rei est huiusmodi iudicatum adversus primum creditorem tanquam iniquum videatur, et secundus creditor rei iudicatæ exceptione adiuvandus; quoniam illud est tantum id quod iudicatum dicit continetur etiam ex parte rei quod per secundam actionem petitur rei judicatæ exceptio obstet l. si qui eum oportet. 7. l. 3. § de except. rei iudicat. Deciditque cum quæritur, an exceptio rei iudicatæ noceat, illud maxime inter ejus inspiciendum est, an eadem res sit, idem ius, et eadem conditio personarum l. cum quæritur. 12. et seq. § de except rei iudicat. at in proposito eadem quidem res est quæ petitur, sed non idem ius, nec denique eadem conditio personarum. Secundus enim creditor ideo adversus extraneum obtinuit, quia ei erat res hypothecata, et non extraneo, qui valde in proposito cessat, indulgerem primi creditoris valde prioritatis (quæ pignoris recuperationem secundo ad stat l. l. Pretor. 11. d. l. Prior. 9. de h. t.) injecit et primum iudicium inter secundum creditorem, et extraneum egitatum extinxit, secundum vero inter priorem creditorem, et posteriorem, quo casu procedere illut illa communis regula, quod res inter alios iudicata, aliis non noceat l. d. mucius quoque l. ipse contractum § de except. rei iudi. l. neratius post. in fin. hyp. de quæst. cur. l. quia non debitum cod. pt. l. Lucius. de his quæ restant. in tam.

§. 1.

Si quoniam non restituebat tum pignoratam possessor, condemnatus ex pristinis modis, libris æstimationem exhibuit: an pro vinde secundus vendatur teneatur, ac si soluta hæc pecunia priori creditori, quæritur. Et vere puto hoc admittendum esse

Ad. § si quoniam.

Ratio Dub. Æstimatio pretio similis est emptioni, aut quæ emptionum l. 2 § ult. et l. 3. l. pro emptor. l. si vero. 21. § et ideo § de evict. l. sed et si res. 9. § 1. hyp. de quæstio. in rem act. l. si proprium. 22 § de rei. vendic. atque

Extraneus

extraneus qui a primo creditore pignus emit, a secundo molestari nequit
§. hi hmpliciter. 7. §. L. l. C. de antiq. credit. pign. vendend. nec ejus potest is
qui Libertatem Estimationem ei Steruit

Deinde adeo hyppotheca cum hi alio reali contra quemcunque rei pignoratæ
possessorem indulgetur l. si fundus. 16. §. in vindicatione. cum l. seq. hyp. de pign.
l. pignoris. 8. C. de cod. hi. l. despachi. 17. et seq. hi. cod. l. 3. l. penult. C. de remiss.
pignor. l. 1. & 7. §. penult. §. de donat. l. debitor. 12. C. de distract. pign. atque hinc
a Martiano propenitus extraneum qui primo creditori Libertatem Estimationem Steruit
adeo esse pignoris possessorem; non immerito ejicitur secundo creditori adeo hy
huic extraneus quasi tertiam non præstat actionem Stetuendum tamen est te
unde creditorem, ut ei inde cito a te agitatum Stinere valeat debito posse tori ipsi
tam teneri omne illud quod antea ille primo creditori Steterat; talis enim possessor
(ut supra dictum est) Emptoris loco habetur. at certum est redimendis pignora ab
antiquioribus creditoribus, rectum illud, quod per ipsos debiti creditoribus Solutum existit
posteaquam pro posterioribus esse retinendum l. cum secundus. §. 1. cum hi. seq. §. de distra
pign. pignor. l. hi mandatu. 39. §. 1. hyp. mandat. qua propter pignus a debito posse
tore ablatum dicere dici non potest, cui vere enim ablatum videtur dicendum est. Duo
bus §. de legat. 1. l. impubes §. cum quis. 87. cod. §. de legat. 2. §. ita tamen
2. Inst. de rer. divis. respt., et violentiam cum pati dici non potest, qui id quod
pro patrimonio habet recuperat l. item hi. 9. hyp. ad leg. aquill. cuius. l. 2.
pr. cod.

§. 2.

Si primus, qui sine hyppotheca credidit, post secundum qui vivum que
dem, ipse hyppothecam accepit: sine dubio posterior, cui hyppotheca est:
unde si in diem de hyppotheca convenit: debitum non est quem posteriori sit
licet ante diem cum alio creditore pure de eadem re convenit.

Ad §. si primus. 2.

Ratio Dub. Inter creditores hyppothecarios is potior habetur, qui tempore fuit
prior vulg. l. potior. 11. h. t. l. Prior. 5. C. cod. atque in proposito adeo creditores
sunt hyppothecarij; proponetur enim a Martiano vivos que pignoris constitutionem
stipulatos fuisse, ergo is qui antiquior est in credito potior esse debet, etiam si
hi posterior in pignoris constitutione; pignoris enim obligandi cum hi accessio-

l. Ait hyp hac l. 5. hyp. de pign. act. sui principalis naturam sequi ad min
gratiis l. Etiam. C. de cur. dat. l. qui tabu. ff. de reg. et papill. substitut. sui
principalis. de reg. Jur.

Quid. Contra tacitum initio sim pro sunt expectandi l. si tantum. vs. fin. de SC.
macced. l. 1. § si servat 20. hyp. de pign. l. hi bibus familiis. 18. de verb Signar.
l. Procuratorum. 8. vi princip. hyp. mandat. inst. l. quicunque. 11. ff. de Min
et al. atqui tempore vitiosque contracti secundus creditor erat prior in
hypotheca, sed unus tempore Labeo de pignore constituendo primi creditoris de
pignore conventionem a marito precisse dicetur non unus ne ipse
in tali pignore secundi creditoris causa potior constituitur; pro tacito enim in
pignore non debet antiquiorem particularem obligationem, sed tunc tacitam de
hypothecaria vetustiorem credi alg. cum simil. - Quia aut-
tem suum principale minuitur, si in vitio huic cum tuo principali cum
primum non proponatur l. qui duobus §. si duobus. ff. pro Emptor.

a. Unde si in diem. Rabi Dub. Dei opponitur conditioni l. vi diem. vs. hyp. d
condict. inde. ubi Paulus adstruit - in diem debitum esse, in tantum ut
si stipul. ante diem non valeat ipse repetere, quod in diem conditionali di
versum est l. Titius sum est. l. hic conditione. 26. ht. eod.; non valet igitur
argumentum ad paritatis: videlicet quod sicut condicio qui semel extitit de
caret pignus hypothecarium obligationem, qui antea erat conditionali, ita
pro tacito in creditori conditionali in concursu illius qui pure contraxerat
pendente tali conditione, prestat; ita etiam hic idem quod qui semel extitit pe
nitus, contrarium non cadem, sed potius contrahi et tacite, et contrahi sunt
effectus l. hi. hyp. et cum d. l. qui ante sors. ff. de cautel.

Quid. Inserta dies a conditione non separatur, sicut inter conditionem, nec
tantum in testamenti l. dei mentis. 75. ff. de condit. et demonstrat.; sed etiam
in contractibus l. stipulatio ista. 76. § ultimo etiam. ff. de verb. Obligat. atqui
hic a martino proponitur primum creditorem hab die inserta pignoris contra
ctus non stipulatum fuisse, tamen in de petitionem hui ex relatio cum hyp. et
natura mandati l. final. ff. de accept. l. alum. ff. ad vicem hyat. manifeste
colligitur; unde igitur Marcianus respondit: advenisse die primi creditoris pe
titionem quia secundi causam esse: cum stipulatio fuit parum illam

Nigidio

fuit puram illam obligationem, ac si nunquam conditionalis facta fuisset d. l. prior. 11. §. 1. versat.

§. 3.

Si idem fit: dicit ante secundum, et post cum incidit: ut prior pecunia prior est secundo: ut posteriore tertius est.

Ad. §. si idem fit. 3.

Ratio Dub. una et eadem res diversis iure contrahi non potest l. cum qui Edi 23 §. fin. de usucap. nec una et eadem pecunia vicem diversum sustinere l. Pupillus §. Pupillus §. de auctor. et Cutor. l. nemo. 14. §. 1. C. ad tert. l. constitutio. 27. C. de procurat. quid enim magis contrarium opponetur, quam plenitudo? non potuit igitur in proposito primus creditor primi et tertij creditoris vicem sustinere, sed tertio primi, vel tertij contrarius esse debet.

Item. Plerumque fit, ut unus et idem homo diversum multiplicitatem plurium personas plane distinctas gerat l. si pater familias. 13. §. 1. vers. sunt enim hyp. de adopt. l. idem. 6. in princip. quod attinet. Unius enim debitoris. 39. §. fin. §. ad Sc. Trebell. si rem. 13. §. 1. de dub. rel. l. si duo. 9. §. fin. de libert. at qui in primi creditoris persona plures diversi respectus concurrunt, videlicet primi, et secundi creditoris; rectè igitur, quantum ad primum creditorem primus secundum vicem debet; et quantum ad secundum vicem secundo, ex regul. l. prior. 11. ff.

§. 4.

Si rursum de hypotheca pacisceretur debitor, deinde idem cum alio tertio: secundus prior erit. pecunia autem soluta secundo, an rursus tenebatur pignus restituere? Aut autem de pignore ipso agitandum, quod intra est? Sit: rursum ut discedatur ab hypotheca in totum, cum prior concesserit creditori obligari hypothecam: an ut ordo secundus, et prior creditor secundo loco constituatur.

Ad. §. si rursum. 4.

Ratio Dub. voluntas et pactum pro uno et eodem mihi nostro reputantur l. 1. §. generaliter. hyp. de tabellion. act.; neque enim quis velle potest id quod ignorat atque quod per alienationem, aut oppignorationem per tertium facta deinde admittendo agitur, sola scientia ingerit habentis ad illud amittendum nocet. Scaevola l. penult. §. de pact. quod etiam in contracta pignoris probatur, quia tametsi

recede rursum

voluntate dissolvatur l. 4. §. si consensit. l. Paulus. 12. s voluntaria. eadem l. prced in principio et §. 1. 2 quib. mod. pign. vel hyp. solv. valeat pactum tamen remittendi pignoris non excedo indicii possit, quod creditor habuerit pignus sibi datum, alij vendi, aut dari pignori, etiam si nec convenerit, aut de eius hac potestate fuerit ei salvum sibi esse l. sicut §. non videtur. 2 quib. mod. pign. vel hyp. solv. male ex eius mariani in proposita specie secundum creditorem in pignore potiorem constituet Decid. nudo creditoris voluntate pignus dissolutus, et ius potioris primus amittit creditor, si consenserit, et secundo creditori idemmet pignus obligatum. d. l. sicut §. non videtur. atque hei à mariano proponitur primum creditorem voluisse, et secundo idemmet pignus obligatum esse; Respondit ab eodemmet extitit responsum secundi creditoris potiorem causa esse debere; aliter enim secundus creditor primi facto magnam calumniam pateretur, qui non modo suo opere secundum disponet et ni l. si fine hyp. ad SC vell. l. mulier. 11. C. de distract. pign.; sed etiam ei alio non titulo adimeret, quam habiturus fuisset, si in secundo pignoris datione primus huiusmodi non perstitisset. Cur vero adimeret? quia non habuit locum secundus creditor quod conqueretur de debitore, qui licet eadem res plures obligaverit minus idoneas ad utrumque debitum exsolvendum, obligant tamen eas posterior creditori, de voluntate, et consensu prioris: atque ita creditor decurrem, ut neutri dolus inferri videri possit: neque priori, quia imputare sibi debet cur in secundo contractu conventum huius accommodarit, cum posset in possit, ac debuerit non nisi salva pignoris hui causa constituere l. 4. §. 1. 2 quib. mod. pign. vel hyp. solv. neque posteriori, qui pignus cui primo de voluntate prioris pro debitoris eius sibi acquisivit. Et tamet hi appellatione bonis inquiri velit, contineri possit, voluntas vno nomine non possit ei hoc nocere, qui neutiquam scientiam habuit, quando quidem id quod plus est, eo quod minus est comprimi non possit, quam ius in his quæ scha habet pro modum generis, et speciei, ut hic inclusa et voluntas scientia enim est quid genericum, voluntas vero quid magis specificum) sub genere etiam facilis contineri possit, non enim pro genere ejus accepi. accedit quidem nuda scientia meram tacit voluntatem demonstrat pro supponat l. hi per vus. 6. in princip. hyp. de curiat. acst ad pignus contractum destruendum

dolum

952 sufficiens videri non potest: contractus enim omnes nihil contentu non dissolvuntur l. ab Emphiteuta. 58. hyp. depast. § hoc amplius. Inst. quib. mod. ius. Obligat quod neque dictum in nuda voluntate reperitur contrahentium autem et voluntas unum et idem sunt (ut in superioribus patuit). Observandum tamen superest non omnino necessarium esse ad secundi hypothecam contractionem primum creditorem tempore secundi contractus potiorem esse; sed sufficiere, quod de eius voluntate, aut per nuntium, aut per Epistolam constet: constabit enim inter absentes per nuntium, vel per Epistolam recte convenisse l. 1. § est autem. 2. hyp. de contrah. Empt. l. 2. § de Obligat. et act. l. 1. in princip. hyp. mandat

a Pecunia autem. in prima particula Martianus noster illam quaestionem proponit videlicet: quid dicendum sit si secundo creditori pignus datum antequam debitum solutum fuerit, numquid primo pignus non obligatum, nisi debito cum ea distinctione fuerit satisfactum, aut primus creditor cum permittit ut rursum pignus secundo obligaretur non debere hoc passus sit, ut rursum pignus in totum liberetur, aut vero ut priori tantum eius dumtaxat remitteretur: si primum fuit consentiens primi pignus per talem solutionem non resolvitur; tenet vero si secundum. Ramo Dub. quamquam regulariter si semel fuerit actio extincta non revivisat l. qui res. 98. § qui arcam. § de Solut. si quando tamen vigeat aequitas ut resuscitari oporteat, sic habenda est. hinc dicitur: Obligationem etiam antichresis nec extinctam obstare quominus in integrum restauranda esse l. quamvis. 8. § questus. hyp. ad Sc. Vell. hinc dicitur tempore extinctam servitutem de occupatione flumini sectam de loco per quem derivatus alluvione deinde restituto restauranda esse l. si fundus. 14. hyp. quem adm. servit. amitt. l. Papinianus. 18. hyp. de servit. l. 66 aucsam. 9. hyp. de praescript. verb. at qui in proposito in tanta prima creditoris aequitate ratio militat. fuit enim aequum erat, ut secundo creditore minime dante facto tam quam liberum, ac extinctum primi pignus reputaretur, ne primi creditoris facto secundus decipi videretur (ut supra dictum extitit); ita etiam aequum est, ut secundi creditoris pignore extincto primi obligatio revivisat, ne liceat in primi creditoris detrimentum, et contra naturalem aequitatem (quae non patitur ut quis in alterius iactura locu-

pletetur

hic plenius d plane. sup. de pact. hirecdit) commodum ac lucrum debi
tor sentiat; Expedit enim creditori potius pignori quam hic
debitori pecuniam dare maxime solvendo dit experiri § fructus sup
de obligat que ex dict natura videntur ejusdem, et ut omnia eam
de creditori pignori extincto primi creditori reuinjere debet
Deinde Aligato semel extincta numquam revivisci d. l. qui res. 98 § can
am. f. de solut atque in proposito Aligato primi creditori in totum sunt
extincta supponitur enim a mutuario vicum et debitorem, postmo
dum vendendo omnino a pignore interposuisse et certum in restio
ure nudo creditori voluntate pignus dissolvi (ut dictum exhibi) restigi
per a mandato responsum fuisse intelligitur, quam secundo creditore satis
facto vires primi habere non posse, nemini enim permittendum est
contra proprium factum ad hanc vel illam qualitatem venire d. post mortem. 23.
sup. de adopt. d re illa q quia tunc ratio primo creditori haberet, quia sicut
a debitore dari pignus non tenuit non valuit, quo magis ei solvendo
vendem hi; dicendo enim creditori pactum pignoris dissolvendo a vi
permissa l. si rem. g. § omnis pecunia. sup. de pignorat act. cum vicissim
quaeritur hic Lis aestimanda sit l. 1. § dictum. sup. de eo per quem fact. er.
Quod si supradicti contractus non extitit; neque enim a vicino permittitur
creditorem a mutuo pro alio contra S. C. velleianum intervenire dis
cepi l. a. l. si de stipendiis. 30. sup. de S. C. velleian. Et servitus dicto modo extinc
ta, vivo alluvione prodio restituto renovatur, quia nihil imputari potest domi
no servitutis cum extincta fuerit, ut ex supra

B. an et quo servetur. Perpetuum usufructum secundum supra positionem
rem suam exponendo vendita: secundo creditore satisfacto primi vivet facul
te, si mutuum, et debitorem non de integro pignore dissolvendo, sed tan
tum de praefatione remittendo amentium fuerit Rami sub. Paeta qui
contra dicet firmata non debent datum a pupillo l. juris gentium 7.
§ ait praetor. sup. de pact. l. pacta qui contra. 6. de cond. ob l. cum sponsus. 12.
§ si res sup. de public. in rem act. l. nec non. 28. § quod ad eum. sup. ex quib. caus.
major. l. ult. de min. et ibi gl. sup. secund. l. mutuo debitorem. 4. 2. cum not. l. respicit

cum

ui publicum hyp. ei past. non omni cui authoritas ui possidendi contra hentium esse debet, quę res in arbitrio et magistratuum L. 1 §. 1. ff. ad S. C. Trebell. L ordine 15. ff. ad municipal. atque pactum ut priori creditori hy pothecario ui ea possessionis in pignore non competat hy ebis adversandi ei de Liet L. Pactum. 11. h. t. L. Priori. 5. ei dicit: hyp. ui proprio, huiusmodi pactio non aliquis vindicandę possessionis ui primo creditori competere debet, non enim prestat impedimentum id quod de iure cuilibet habituro stetum L. 2. ff. et Ne. ff. de opt. legat. unde L. Statuliberum §. fin. de legat. 1.

Quid. Cui libet de bonis et pro hyp. suo reuendere L. Si Judex iuxta vento. ff. hyp. de minor. L penult. h. de pact. potest primus creditor in tertii favorem secundi pignoris ui sibi ui pignore competens remittere. nec contra hyp. huiusmodi pactio videri potest; aliud enim est quid fieri prohibet lex, et aliud fieri contra legem D. L. nec non. 28 §. quod ad cui. hyp ex quib caus. major. D. L. cum sponsus. 12. §. hres. hyp. de pactis. ui remanet: et quamui secundum legis dictum conventio de pignore priori creditori concedenda, non tamen est contra legem conventio de ea remittenda, cum beneficium iuris non contractui sit vulgo contra dictum licet; hinc cum tacita pactum non pignori, sed illum pignoris cui hi secundi datum, obligatione secundi creditoris pro solutionem extincta, non tam primi pignus remanere dicitur, quam suum robur, quod antea erat in hypotheca in publicum cedere accendere

§. 5.

Papinianus libro undecimo respondit, si priori creditori postea nova nomine eadem pignora cum alijs accepit: in suum locum cum succedere. Sed si secundus non offerat pecuniam, potest prior eam vendere, ut primum tantum pecuniam expensam ferat; non etiam quod postea credidit et quod superfluum ex anteriore credito accepit: hoc secundo tribuat

Ad. §. Papinianus. 5.

Exponitur hic a Martino dubitatio illa, quę ex L. Creditor. 3. hyp. h. t. de pignoribus oritur: quid dicendum sit, si primus creditor qui post contractum a secundo celebratum summo cavit, cum pacto tamen conservandi primum pignoris, et etiam alijs pignoribus adiecti, ampliorem

contracta

contrahe pristinus eis in antiquo pignore (de nouo enim non licet
dubitari cum hi postmodo tempore) non solum pro quantitate ex
antiqua obligatione ei debita, verum etiam de ex secundo ei compe
tat, cui debito negotiis subrogat Pretor Dig. Posita omnia demonstra
non sunt contra leges, aut bonos mores prodire seruandum potuisse
per l. Iurisgentium. 7. § ait Pretor. hyp. de pact, cum simul atque pactio
de quo hoc ius sit habet, non enim in pactum secundi creditoris adiecit
videri potest, quoniam cum tempore nouationis id ueteri priori creditori
integrum debitum solutum nonesset nullum eius in pignore tunc ei
competere potuit l. Potest 11. h. t. l. Prior. 3. C. de nat. Quae deficiente
igitur in proposito primo creditori eius pristinus in primo pignore
non solum pro debito antiquiori, verum etiam, et pro recentiori
secundo non debet esse impetrata debitori et sibi sibi eius secundi
l. 1. hyp. de alienat. iudic mutand. caus dot; non magis, quam si facto
suo se liberet ab obligatione l. si rerum. 99. § nunc videamus f. de
verb Obligat. atque hi postremo de quo hoc ipsum esset validum secundi
creditori eius damnificarentur, licet enim secundi creditores deuenerint pri
mo pignore in antichresim percipiendam nullum eius in hypotheca habe
di caueat, reuera tamen, et quidem reale in tali hypotheca eis competit
ut l. Creditor. 12. hyp. h. t. proximi: in validem igitur esse debet pristinum
et hi licet pro eo quo debito primo creditori in pignore opum numeris pri
mero et competat, sed si in illo ut etiam horum creditor succedere est. si
enim qui ante, et post secundum creditorem credidit in postremo pecu
nia subrogatus creditor exsimulatus §. Si idem. 3. hyp.

a Et quod hyperbolum, nemo hoc actione conuenire valet l. hi pupilli 6.
§ ult. hyp. de negot. gest: hodie enim post bellatos imperatorum actiones
a Theodosio actionem tantum qui intentionis necesse est competere l. 1.
et 2. C. de Primul. et inspectat. arch. bellat. atque in proposito secundus
creditor nullam actionem habet ad eos hoc primum habere potest, non qui
dem hypothecariam cum hic ad res pignoratas dumtaxat contiguendo
concedatur l. Pignoris. 17. hyp. de pignor. l. Pignoris. 8. C. de pact. cod. § Ius
seruiana Inst. de act, nec etiam pignoratitiam: quoniam hic alteri
quam ei qui pignus dedit, etiam si res pignorata dominus fuerit non

indulgeat

Indulgetur l. solutum. 11. § sed et si. sup. de pignorat. act. compelli igitur non poterit primus creditor a secundo, ut id quod ex pignoris venditione ultra primevam sortem consequutus fuit ei restituat.

Deinde quidquid occasione rei pignoratae ultra suum debitum consequutus est creditor id omne restituere tenetur l. qui secundum. 20. C. de distract. pign. l. qui decit. 30. § 1. sup. ad leg. aquill. l. Eleganter. 24. § si vendiderit sup. de pignorat. act. l. si inter. 21. § ult. sup. de pignor. l. creditoris. 13. C. de furt. ab qui sui a martiano proponitur primum creditorem ex distractione pignoris ultra anterius creditum aliquid adeptum fuisse. merito igitur et illud superfluum restituere adstringitur. Et quidem secundo creditori, non quia ille per se adversus eum aliquam actionem habeat, sed ob delegationem ei a debitore faciendam, cum enim dicto secundo creditori contraria pignoratitia teneatur debitor, eo quia rem alij pignoratam ei in pignus dedit l. Tutor. 16. § contrariam. sup. de pignorat. act. ut dictum iudicium effugere valeat primum creditorem qui ei directa pignoratitia tenetur d. l. Eleganter. 24. § 2. sup. de pignorat. act. secundo delegare poterit; sicque post delegationem consequetur secundus a primo, id quod antea eam non poterat, talis enim est delegationis effectus l. si creditor. 42. sup. de pignorat. act. qua etiam sublata, sicut secundus creditor nec a debitore exigere valet (dummodo ex illo superfluo salva sua causa maneat), ita nec poterit debitor primum creditorem pignoratitia directa convenire; nam quisquis debitorem suum creditori suo delegat, sicut solvere ipse suo creditori intelligitur; ita et vicissim a debitore suo solutionem accipere l. quamvis. 8. § Interdum. sup. ad S.C. velleian.

§. 6.

Sciendum est, secundo creditori etiam invito debitore, pignus teneri tam in suum debitum, quam in primi creditoris, et in usuras suas, et quas primo creditori solvit: sed tamen usurarum, quas primo creditori solvit, usuras non consequetur. Non enim negotium alterius gessit, sed magis suum. et ita Papinianus Lib. tertio responsorum scripsit. et verum est

Ad. § Sciendum. 6.

Ratio Iub

Rabi Dub. ad pignus rite constituendum utriusque contrahentis
debitoris scilicet et creditoris consensus requiritur: neque enim contra
hi potest, nisi ubi plures, et quidem scientes, et consentientes et q
tui contrahit. l. ii omnibus vbus. 55. et l. 87. ff de obli. et act: at qui
hui q marchano supponitur debitorum noluisse secundo creditori pro
quantitate pro quantitate per eum primo soluta de novo pignus obli
gare. Is enim qui invitus appellatur consentire negatur l. fi huic de
meliat. 8. § qui vitus. supp. de procurator. malo igitur marchanus hic at
testatur: secundum creditorem, qui primo satisfecit pro dicta quanti
tate soluta pignus obligatum habere, e renuente eam, et nolente q
so debitore
Dicid. Jus authoritas tam in dispositionibus, quam in actionibus voluntatibus
semper majoris vis, ac potestatis esse debet, quam propositi, et voluntatis
certis scilicet privatis l. stem. ff de fui, et sectum. hered. l. quidquid. 50. supp.
de condit. indeb. l. nemo potest. 55. ff de leg at. l. Juris antium. 7. § ait Pra
tor, et § si pacisear. supp. de past. Imo quodammodo habet studium au
ctoritas, et § quitatem legum is qui existimat majorem propositi sui et vo
luntatis, quam ipsius fore potestatem et hoquitur Jesperan. in l. ult. ff de
testis qui libr. at qui seu secundo, aut posteriori creditori, qui primo de
bitum invenum solvit, dum mat pignus pro quantitate, et ubuis soluti
de novo obligat l. 1. ff h. t. Ubi Prior. et Rod. de his qui in prior. loru. succed.
l. geominus. ubi. ff si antiq. credit. pign. vend. l. secundus creditor. 22. ff de pig.
l. cum. 5. de distra. pignor. Ergo in proposito, huic debitor consentiat, huic con
tradicat, pignus secundo creditori pro quantitate, et ubuis primo soluti obstric
tum erit. Neque enim ipsius authoritas in potestate consentientis esse de
bet, quæ nec in arbitrio est magistratuum l. 1. § 1. ff ad sc. Turpil. l. ordinis.
ff ad municipal.
a Sed tamen videnda. Rabi Dub. negotiorum gestor actione negotiorum ges
torum utuas prestat, et recuperat a marchano sibi attestato, et non cuba di
cenus. at qui secundus creditor sibi mendo pignus a primo creditore debitoris ne
gotiorum gestor recepit? Is enim qui pro alio debitum solvit, si mandatum
precesserit, mandati habet iudicium. si vero illud non anteceserit negotiorum
gestorum

negotiorum gestorum actionem l. Salvendo. 19. supp. de negot. gest. l. Mulierem 27. §. de Solut. Ergo in prospectu posterior creditor ultima negotiorum gestorum actione usurarum usuras a debitore exigere potest.

Dicendum. Is negotiorum gestorum appellatur, et ei negotiorum gestorem actio competit, qui alij negotium gerere vult, non tibi, nec erravit. §. si pupillo. 6. et seq. §. seq. et si quis negotia supp. de negot. gest. l. tribus. 8. supp. de oper. libert. cur. rer. quæ ubi compu. at qui secundus creditor primo debitorem solvendo, non nisi ei satisfaciat animo debitori consulendi, quam sibi prospiciendi, nam si ita est cum missum debitorem ab utraque obligatione per acceptilationem non liberat. Talis igitur mediis debitoris negotiorum gestor appellari non potest. Sed potius procurator alterius in rem suam, ea enim solvendo haud et eis primi sibi vindicat d. l. 9. Et hoc. d. l. quominus. 8. Et si antich. mediis d. l. cum. §. de distract. pignor., et ita nec hypothecis negotiorum gestoribus quantum ad usuras concessio datur d. l. Secundus creditor. 22. de pignor.

Ad. hominum Nam sub. Honestus modus servandus est in omnibus, non immoderato cuiusque avaritiæ, et adstricto sub sequendo l. ordinarii. 40. in princip. de damn. infect. at qui nimia avaritia est, et nimis improbum fœnus est, si quis velit usurarum usuras non solutas, etiam per stipulationem promissas exigere, aut etiam solutas retinere, propter quod vitio nec maculæ humanum omnem vitio vacuatur l. Improbum fœnus. 20. Et ex quib. caus. infam. irrogat. Et quia plerique ne usurarum usuras exigere videantur, usuras pristinas in sortem convertunt, et non usurarum, sed sortis usuras exigant Julian. quæssime hac constitutione undiquaque prohibuit l. ult. Et de usur. ideoque neque conventione usuras etiam pristinas in sortem redigere liceat, aliud qui inquit, non rebus, sed verbis lex impedita videretur. Et quod magis est non solum futurarum usurarum usuras pacisci prohibitæ sunt, verum etiam et præteritarum d. l. Nam. Et de usur. l. placuit. 29. §. cod. ult. tit., ne scilicet accessiones darentur accessionibus quæ dari nequit, sicut nec accidens accidentis ut aiunt Philosophi, male igitur martianus hic inquit, negotiorum gestorem usurarum usuras exigere posse. adeo enim verum est non debere usuras usurarum, ut nec fidejussor eo nomine dari possit, quoniam cum sex obligationis esse non potest ei accedere fidejussor l. si cui fœnus. 6. §. de usur. Nej. cum per mediam fidejussoris personam adversarius perveniatur l. cum lex. 46. §. fidejussor. l. non est dubium. 5. Et d. legib.

Dabo.

Diad. Contraria negotiorum gestorum actio datur ad omne id quod gestori abest, abesse verumque est. l. 2. in fin. sup. de negot. gest. l. si quis mandatu. 28. eod. tit. at qui usus usurarum, quod ille pro amico suo solut ab eius patrimonio abesse videtur, scienti ipse pro suo amico usuras non solvisset, promisset eas tamquam in sortem tamquam in sortem alteri fenori dare, et ex his usuras exigere. vestigiis usurarum in negotiorum gestorum actione praestandarum veniunt non quidem cum anatocismi, quasi conversi in sortem usurae, ad eam augendam, sed quasi duplicis sortis, a quarum neutra primum debet. quippe non solum in contraria actione proceditur, verum etiam et in directa. Cum enim negotiorum gestorum actor ex gestione nil retinere debeat l. si autem. 9. §. Item si pendem sup. de negot. gest. sufficit remunerandi causa, vel honorarium ei promissum sit, vel salarium l. remunerandi. 6. in princip. et l. salarium. 7. et l. Idem. 10. §. Idem ta 6to. sup. mandat. si licet ex post facto, non autem ab initio, et ex composito quum est et usus quasi administratione ipse recuperavit, et in pro prios usus convertit veram sortem constituant, cuius usuras etiam praestare teneatur. Diu longe ab his distat, quod de procuratore semper tenetur. dixit Ulpianus in l. Idemque. 10. §. si procurator meus. 3. sup. mandat. Procuratorem qui usuras exegit, et in suos usus convertit usurarum usuras praestare debere, cum hac tamen distinctione, quod si usuras usurarum exegit, eas usuras teneatur praestare, quas vita si regione frequentantur, dummodo legitimum modum excedant st. viquet ipse Ulpianus in d. §. si procurator. Sin autem et sortem et usuras ex actis in suos usus converti usuras praestabit cuiusmodi sortes et usurarum arg. l. qui negotiationem. §. 1. l. de administrat. tu tor. Sed quid dicendum est, si negotiorum gestor ex actis usuras in suos usus non converti, sed eas apud se deposuit, et abegnat, numquid usurarum usuras praestare teneatur? Fuit dicti alterum quod depositi is, et abnegatio pecuniae non possit habere vim solutionis, nisi praecedente abnegatione, quam creditor sine causa ante non recusavit l. accepta. 19. §. de usur. l. nec creditor. 10. l. ult. §. de pignorat. act.

videtur

videtur atque dicendum non eo minus debere negotiorum gestorum
suas rationem, quod rem ab ignaro in causam depositi habue-
rit, si modo a cuius negotia gessit eas non studuit ago. l. 2. ff. de usur.
Quibus tamen non obstantibus contrarium est verius: cum enim non de
fructibus citra stipulationem l. 1. ff. de usur. l. Titius. 24. sup. de pres. verb.
nec quidem in bonæ fidei iudicijs, nisi in die mora, quæ contracta
sit vel per interpellationem l. mora. 32. § in bonæ fidei l. sine
34. et seq. l. et in contrariâ. 37. ff. de usur. vel ex pacto l. 2. §. 1. l. quin
nes. 28. sup. de pecul. l. 7. et 8. Cod. at negotiorum gestor depositum
et ignarus pecuniæ pœnæ se habendo nullam adeo moram contra-
here videtur, nihil interpellatus fecerit, sufficiens atque est ignarus
dici nulla etiam admonitione præcedente, quemadmodum tunc admonendum
præcedere necesse est, cum id agitur, ut ignarus vim solutionis obtineat, et
inde l. aucptum. Depositario autem ignorationem tantum ponimus, non
ad inducendam liberationem, sed ad impediendam duntaxat, ne dili-
genter non curando pœnæ obnoxius: quod multo faciliùs est, quod ex
curando fiat non curandum: quod multo dubiùs est, quod
quæ potest per ignorationem impugnatur, sed per admonitionem l. si servus
91. § sequitur ff. de verb. oblig. l. quidam. 72. in princip. §. 1. ff. de solut. quod
ad modum. nunquis est purgari moram, quam indebiti liberandum. nil
enim prohibet, debitorem extra moram esse, et manere nec omnino debi-
torem: mora siquidem sequitur debitum non committatur. Itaque et ig-
norans præcedere, et ignorationem sequi necesse est, ut debiti liberatio in
dubitatur. Quod si iam mora contracta sit, sive per interpellationem,
sive recepto, et id circo purgari eam oporteat, ut in specie d. l. 2. ff. de usur.
quia emptor post traditam sibi possessionem rei venditæ, fructus exce-
perat, tunc ignorantia necessaria est, nec tantum ignorantia, sed etiam ignora-
tio. l. 2. l. cuidam. 18. §. 1. ff. de usur. l. 2. ff. de pact. int. Empt. nec aliquid pe-
tere moram emptor contrahat, quandiu in ea causa est, ut et rei venditæ
fructus percipiat, et venditoris pythium pœnæ se retineat l. Julianus. 9.
§ veniunt unde l. Exemplo. 11. § qui autem l. bonæ fidei. 30. sup. de act. empt.

§. 7.

§. 7.

Si simpliciter convenisset Secundus creditor, a omni possessore eam auferre posset, priusquam priorem creditorem, et qui ab eo emit

Ad §. Si simpliciter. 7.

Rat. Deb. et Decid. primæ partis huius §. cum a nobis in l. creditor 12. vers. sed licet alio. Sunt adducti; Secundum quæ si habent Rat. Deb. quasi Seruiana cum sit actio realis, a quocunque possessore pignus evincit l. pignoris. 17. l. si fundus. 16. § in vindicatione. 3. hyp. et pignor. &c. atqui hic a Martiano pro hypotheca, extraneum qui a primo creditore pignus emerat, ut pignoris possessorem, per hypothecariam a Secundo creditore conuentum fuisse, et actori ejus Secundus creditor pignus ab eo evincere debet: Ipse enim respondit, et sanctum est, pignoris causam cognitione non penitus l. distracti. 14. et seq. C. de pignor. l. 3. l. penult. C. de remiss. pign. l. si conuenerit. 18. § si fundus. 2. hyp. de pignorat. act. l. 3. l. penult. C. de remiss. pignor. l. ult. § penult. l. Adonat. l. debitor. 12. C. de distract. pignor.

Decid. Eadem solet esse causa emptoris, huic adpetendum, sicuti adspernendum, quod huic Secundi auctoni, id est venditoris l. Imperiales. 156 § penult. de regul. Iur. Ideoque solet exceptio rei iudicatæ a venditoris personæ in emptorem transire l. si ita. 9. § ult. C. de except. rei iudic. quamuis dicit solet: nisi inter alios iudicato, aliis non prodesse debere, nec noceri. C. de res. int. alios. iudic. at qui prior creditor, tam aguendo quod defendendo posteriori in pignore præstitit l. creditor. 12. sup. l. Pothier. 11. § ult. l. Prior. 5. C. eod. reddit ejus Secundus noster hic abstrahit: Secundum creditorem ab eo qui a primo emerat vendicare illud non valere l. 1. C. si alien. pignus. vend. Et in tantum Secundus ut talis Emptor, ut nec ipse debitor postea ei, vel omne illud, quod prior debebat obtendo pignus ab eo evincere valeat l. Allegatos. 2. C. eod. tit. Hæc enim est sententia in his verbis venditionem pignoris, a debitore factam, et in hanc venditionem per anteriorem creditorem celebratam, quod si licet per primam cautionis pignoris non finiatur d. l. si conuenerit. 18. § si fundus eum simul, vel si licet sit in potestate debitoris, et eius hui creditoris debat

l. 1. hyp.

L. 1. sup. de alienat. jud. mutand. caus. fact. L. debitorum. 25. C. de pact. L. 3. et pass. C. de remiss. pign. nor.; bene vero per secundam d. L. 1. et 2. C. si antiq. credit. pign. vend.

§. 8.

A Titio mutuatus, pactus cum illo, ut ei prædium suum pignori, hypothecæve esset. deinde mutuatus est pecuniam a Mœvio, et pactus est cum eo, ut si Titio desierit prædium teneri, ei teneatur. Tertius deinde aliquis dat mutuam pecuniam tibi, ut Titio solveres, et pascicitur tecum ut idem prædium ei pignori, hypothecæve sit, et locum eius subeat. Num hic medius Tertio potior est, qui pactus est, ut Titio soluta pecunia, impleatur condicio. et Tertius de sua negligentia queri debeat? sed tamen et hic Tertius creditor secundo præferendus est.

Ad. § a Titio. 8.

Ratio Dub. Iura vigilantibus, et non dormientibus, ac negligentibus subveniunt L. non enim. 16. sup. ex quib. caus. major. L. Papillus. 27. L. quæ in fraud. credit. at qui in proposito secundus creditor in stipulando pignus a debitore tertio diligentior extitit. Ergo in dicto pignore potior sua quam Tertij causa esse debet; maxime cum inter hypothecarios creditores is potior habendus sit, qui tempore fuerit prior L. potior. 11. L. h. T. L. Prior. 5. C. de eod. tit.

Decid. Credens debitori pecunias eo animo, ut ex eis prior creditor satisfaciatur si pactus cum debitore est de pignore in prioris creditoris locum succedit L. non omnino C. de his qui in prior. credit., et posterioribus præfertur L. si potiores. 3. C. eod. tit. at qui hæc omnia in præsenti specie evenerunt, recte igitur Tertius creditor in proposito secundo est præferendus. difficultas autem, quæ ex hac specie oriri valet, ut puta an necesse sit quod expressum pactum de pignore obligando interveniat, ut extraneus iste in prioris creditoris locum succedat, iam a Actis in L. Aristo. 7. sup. quæ res pign. vel hypothec. oblig. poss. exposita extitit.

§. 9.

Si Tertius creditor pignora sua distrahi permittit ad hoc, ut

priori

ut priori pecunia soluta, in aliud pignus priori succedat
successurum cum Papinianus Lib. 11. Responsorum descripsit
Et omnino secundus creditor nil aliud iuris habet, nisi ut solvat
priori, et loco eius succedat

Ad. §. Si Tertius. 9.

Ratio Dub. omnis successio per posteriores creditores in locum ante
riorum facienda habet tacitam istam condicionem: si debitam pecu
niam posteriores creditores prioribus solvant L. 1 L. Prior. 5. C. de h. t. at
qui condiciones omnes implendæ sunt in forma specifica quantum fi
eri potest L. qui hæredi. 44. L. mæ vivis. 55. L. cui fundus. ff. de condit. et de
monstrat. Ergo ut Tertius creditor in prioris locum succedat opus est
quod ipse priori debitum solvat, non vero sufficit quod pignora sibi obli
gata (licet eo animo distrahi patiatur

Decid. nil refert quid ex æqui pollentibus fiat L. ult. §. 1. sup. mandat, tum
quoque, cum de adimplenda condicione agitur L. mulier. 22. ff. ad Sc.
Trebell. L. si statu libero 56. §. si filius familias. ff. de statu liber. at qui
solutio per Emptorem Tertij creditoris pignoris de mandatu illius priori
creditori facta, solutioni eidem creditori per dictum Tertium facte æqui
pollet: quicunque per alium facit, per se met ipsum facere videtur L.
ita §. si quis, et § gessisse. ff. de administrat. tutor. L. 1. § de iecisse. ff. de vi
et vi arm. L. hoc iure. § de iecit. de regul. Iur.; non minus igitur in præti
Tertio creditori successio dicta est concedenda, quam si ipsemet priori cre
ditori debitum solvisset. Quanto magis quod ista satisfactio delegatio
ne de persona Emptoris prorsus exclusa, et per manus Tertij creditoris
immediate fieri valet

§. 10.

Si priori hypotheca obligata sit, nil vero de venditione convene
rit, posterior vero de hypotheca vendenda convenerit: verius est
priorem potiorem esse. nam et in pignore placuit, si prior conve
nerit de pignore, licet posteriori res tradatur, aduch potiorem esse
priorem.

Ad. § Si Priori. 10.

Ratio Dub.

Rand Dub. Iura vigilantibus, et non dormientibus subsistunt
l. nonenim. 6. hip. ex quib. caus. major. l. Papelius. 27. §. qui in fraud.
credit. atqui in proposito secundus creditor sicut diligens in pacto de distra
hendo pignore constituendo, primus vero negligens; non debet quid
in pignore distrahendo primus creditor secundo prorsus iniquum enim
esset quod ius quod quis sibi facto suo, propriaque conventione quæsivit
ei alieno facto everti posset l. grammatis. 11. §. penult. §. de distractor l.
St. hip. de pact.

Decid. Cæpit quod res aliqua oppignorata est ius eam distrahendi in
retinendæ fidei sive pactum de vendendo haec et ad hibitum, hinc manifestum
creditori competit l. si convenit. 4. hip. de pignorat. act. intantum quod
licet de non distrahendo pignore pactum fuisset, nihilominus creditor hi
bus denuntiationibus præcedentibus illud distrahere posset d. l. restringi
tur in proposita specie a martiano responsum est, in pignore vendendo
prioris creditoris potiorem quam posteriorem, ut antiquiorem causam
esse debere, tametsi enim expresse de pignore vendendo pactum non po
suerint, tacite tamen illud ad hibetur de natura sed si licet secleda
si contrahuntur, si quenalia in curia secundo creditori cedi videtur, cui
primus iuris suo stando, et iuris celandis non habeat iniuriam l.
Iniuriarum. 13. §. 1. §. de iniur. l. si diversum. 52. §. de act. empt.

a. pamet in pignore. Ea quæ venditantur de emptione, et venditione; tunc
tantus etiam de oppignoratione l. sed et quod. §. §. 1. hip. de pignor. atqui
in Emptioni contracta Emptor cui prius res tradita est, et hujus etiam antiquis
tribus præfertur l. quotis. 15. §. de rei vendicat. Ergo in pignore ille
creditor potior non est habendus cui prius pignus traditum extat, licet in
conventione sit posterior

Decid. Pignus contrahitur, non illum traditione; verum etiam nuda con
ventione, et hi traditum non fit l. 1 hip. de pignorat. act. Verum si ita non
est, si in proposito primi creditoris quam posteriori sit hic pignus tradi
propositum, potior causa esse debeat; ni ex eum intanti quo primus credi
tor de pignore sibi obligando convenit, ni hil secum regul. l. potior
11. h. T. militare, aut vigere desiit, et certum est, creditoris facto medi
tatis

ordinis vis damnificari, aut h. d. non posse l. debitorum 23. c. de
pact. l. 7. et pass. C. de remiss. pignor.: cum tale vis, reale dicatur
l. Pignoris 17. sup. de pignor., quod semper ipsum pignus, apud eti
am quoscunque possessores committatur l. si fundus 16. § in vendicatio
ne. sup. de pignor. l. si convenerit 18. § 2. sup. de pignorat. act. cum
similib. In emptionis autem contractu, cum supradicta verifi
cari nequeant (Emptor enim ante traditionem nullam vis in ven
dita re habere videtur, quia sicut traditio sine titulo transferre do
minium non potest l. nunquam nuda 31. l. de acquir. rer. domin.
ita nec titulus sine traditione l. Traditionibus 20. C. de pact.) non est
admiratione digniora, quod si per venditorem res posteriori emptori tra
datur cuius causa potior sit habenda: ob concurrentiam enim tituli
et traditionis dominium quod penes venditorem adhuc remanebat in
eum revera fuit translatum d. l. nunquam nuda 31. Et per rerum na
tura fieri nequit, ut duo sint eiusdem rei in domini in solidum l. si
ut certo 5. § si ductus sup. commodat., non magis, quam dimensionum
penetratio fieri possit l. 3. § ex contrario. l. de acquir. posses. Dum taxat
itaque in eo casu primus emptor de evictione venditorem obligatum
habet l. Exempto 11. et in primis 2. sup. de act. empt. Nec semper de
venditionis contractu ad pignoraticium argui licet ut late per nos ind.
l. sed et quod 9. § 1. de pignor.

L. 13 Paulus. Libr. 5. ad Edictum Plautium

In hac lam tibi vendidi, et dixi prioris anni pensionem mihi, sequenti
cum tibi accessuram, pignorumque ab Inquillino datorum vis utrum
que consequuturum, Nerva, et Proculus, nisi ad utramque pensionem
pignora sufficerent, vis omnium pignorum primum ad me pertine
re: quia nil aperte dictum esset, an communiter ex omnibus pigno
ribus summa pro rata servetur: si quid superesset ad te. Paulus fac
ti questio est: sed verisimile est id actum, ut primamquamque pen
sionem pignorum causa sequeretur

Ad l. Insulam 13.

Ratio Iub. Pactum contra leges initum nullius roboris esse insetur vulg.

L. Iuris

366 Pinij genibus. 7 §. aut Pretor. sup. de past. l. Pasta que contra. C. Rescind. vē. atque pactum quod adventionem insulæ pactio primi anni pertinet legibus repugnabit; Penhiones enim venditi insulæ, illius huiusce ademptorem pertinere debent l. Julianus 18. §. si truschius. C. sup. de act. empt. Ergo in prospecto non minus pactio primi anni, quam reliqui ad emptorem pertinere debent, non enim præstat impedimentum, id quod deberent sententiam effectum l. 2. 3. et 4. ff. de opt. legat. l. fratribus. §. fin. de legat. 2

Dicend. In emphyteuticis et venditionibus, sicut in cæteris omnibus contractibus, id præcipue sequi debemus, quod expresse inter contrahentes actum esse constat l. sed et celsus. 6. §. 1. sup. de contrah. empt. l. semper in stipulationibus. 34. de regul. Jur. atque in præsenti inter emptorem insulæ, et illius venditorem pactum expresse conventum est primi anni pensio ad venditorem, sequentium vero ad emptorem pertineret, servanda est quæ dicta pactio; non autem ubi hujusmodi pactio rejicienda; non enim truschius ei vendidit ad emptorem pertinentes quo minus ita inter contrahentes expresse conventum esset l. l. Julianus. 18. §. hi pensiones. 8. in fin. sup. de act. empt.

a. nervii et proculus. Ratio dub. quibus duobus, aut plurib. et alicui simul pignori dantur, æqualis omnium causa est, nec unus alteri in pignore præfertur l. alienæ. 20. §. 1. sup. de pignorat. act. l. si fundus. 16. §. si duo sup. de pignor. ubi Sab. atque in proposito illata, et invecta per conductorem in insulam venditori et emptori simul tacitæ dicuntur oppignorata: unius enim obligationis ad emptorem, et ad venditorem expectandi imitatem, nonne eo tempore dividuitatem dicitur, cum in concursionibus ordo nullus sit l. quidam. 14. §. de pecul. Legat. Ergo ubi distincte in præd. Emptoris, et venditoris illatis, et invectis æqualis causa esse debet

Dicend. Ea quæ inter correos stipulandi conventa sunt, observanda venire non est dubitandum l. si id. 13. §. de duob. reis, et tot. co tit. l. si debitor. 10. sup. de pignor. quod procedit, sive tacite, sive expresse conventum extiterit l. si fundus. 16. §. si duo vel plures. atque in hac specie inter venditorem insulæ, et illius Emptorem, æque conductoris respectu correi credendi mentio appellantur, in una enim et eadem omnes causa conductionis scilicet ejus conductores sunt, quod est duorum vel plurium correorum stipulandi constitutivum l. cum duo. §. de duob. reis stipul.

Intelligitur

Intelligetur conventum vt indicta, et illata in Insulam, si creditori
aliquo creditum sua salua esse possit ambo hæc simul oppignorata, si
minus primo loco tenditori et eo salvo facto, si quid superesset Empto
ri conuenire animi est reliqui notat Bartol. quid pignora ad eum
que pertineant intelligetur eo ordine, quo debitum principale solui de
bet, cum causati vtrum sit Iudicium, quid sicut causæ l. non idem. ff. de
iurisd. In fine. l. marcius. ff. de procurator. Ergo si dicta dicta vtrique non
sufficiant prius creditori vendito solvi faciendas est quam Insulæ Emptor
Pactum enim tacitum non est minoris virtutis, quam expressum l. Iam
quia. 6. sup. d. pact. quæ propter d. l. aliena. 20. §. 1. et d. l. si Rendit. 6.
si deo huic d. l. non recipio autem in diversis enim modo contra fundi dimis
plasciti quamuis facta, destinata enim dispositione desiderantia pro
ficiscuntur

l. 14. Idem Lib. 14. ad Plautium

Si non dominus eandem rem diversis temporibus pignerauit, prior po
tior est, quamuis si a diversis non dominis pignus accipiamus, pos
sessor melior sit

Ad l. si non dominus. 14.

Ratio Dub. Vi non datur pignoris obligatio potioritatis ex pactionis
vis dari nequit. Tale enim ius vi antecedens necessarium pignoris vali
ditatem præsupponit. atqui in proposita per Paulum specie nulla pignoris
obligatio constituta extitit. aliena enim res in pignus dari non potest vide
l. si rem. 9. l. aliena. 16 sup. de pignor. hypothecam est ergo quæ
quis ex creditoribus in priori potior esse debeat, nihil enim refert, an vinde
quid det, aut alio modo l. quibus. 61 sup. qui satisd. cogantur l. 2. l.
de authorit. Tutor.

Decid. Res aliena scilicet in pignus dari potest, et ex tali datione pigno
ris obligatio resultat, si de veri domini consensu oppignorata fuerit l. si
rem. 9. vel per illum fuerit data, cui ad campaniciano actio competit l. si
alio. 18. sup. de pignor. non tacitus superueniendo ut quidam per Paulum hic
proposita. Supponendum enim nimirum aliquo ex dictis modis fuit pignori datam
et in hoc aparebit, rem alienam pignori datam fuisse, quo casu hoc semper
regula l. Pretor. 11. d. ff. in primi creditoris fauorem militare videtur

a quamuis

a quamvis si a diversis. Ratio Dub. Inter pignoratitios creditores
potior habendus est qui tempore fuerit prior. d. l. potior. 11. l. Prior. 5. C. de h. p.
sive tamquam possessor a posteriore conveniatur, sive tamquam possidere deliberans posteriorem creditorem sti pignoris possessorem interpellet
l. creditor. 12. sup. h. p. at qui illi qui a non dominis (quibus tn publiciana actio competit) pignus acceperunt vere hypothecarij sunt creditores (ut superius diximus). Quid ni ergo quando a diversis non dominis
idem pignus diversis creditoribus est oppignoratum prelationis ius antiquiori non conceditur creditori, sed possidenti dumtaxat, maxime cum in
prima huius Legis Specie contrarium a Paulo responsum sit
Decid. Discrimen magnum inter a Paulo hic propositas Species intercedere videtur. In prima enim, cum antiquioris, et posterioris creditoris
concursus interveniat, necessario prelationis ius antiquiori, non vero
recentiori tametsi possessori est concedendum. quoniam posteriori creditori
nullum ius in pignore competit nisi priore satisfacto d. l. Prior. 5. C. de h. p.
cum sub ista conditione: si a primo creditore liberatum fuerit obstructum ei censeatur l. Et quae nondum. 15. § qui res. sup. de pignoribus
et ius creditorum debitoris facto l. 5 di non possit l. debitorum. 25. C. de
pact. l. 3. et pass. C. de remiss. pignor. In 2o. vero, cum talis concursus dari nequeat (licet uni prius quam alteri sit idem met pignus
obligatum, tamen cum posteriori creditori pignus sub conditione illa:
cum a debitore liberatum fuerit (quae ut diximus posterioris in pignore
creditoris est constitutivum d. l. Et quae nondum 15. § qui res suas) non
fuit etiam tacite obligatum, sed potius simpliciter singuli debitores ius
unicuique eorum in pignore competens suis respective obligarunt
creditoribus dies obligationes, non vero una ab altera dependens, sed
per se stantes ac subsistentes considerantur. Qua propter mirum non
est, si possessori creditori quamtumvis recentiori prelationis ius subtiliter Paulus prestet. In concursu enim plurium creditorum similem
causam in pignore habentium possessor ceteris preferendus venit l.
debitor. 10 sup. de pignor.; quoniam plus iuris habet is qui possidet eo
ipso quod possidet, quam qui non possidet l. 2. §. sti possidet.

L. 15. Idem Paulus ad Edictum.

Etiam superficies in alieno solo posita, pignori dari potest: ita tamen, ut potior sit causa domini soli, si non solvatur solarium.

Ad. L. Etiam. 15.

Multa circa huius L. materiam, ac expositionem a nobis in L. Lex vectigali. 31 sup. de pignor. dicta fuere, qua propter in pnti non est immorandum, cum iisdem Dub. et Decid. rationibus concludatur.

L. 16. Paulus. Lib. 3. questionum.

Claudius Felix eundem fundum tribus obligaverat, Euthyciane primum, deinde Turboni, tertio loco alij creditori. cum Euthyciana de iure suo doceret, superata apud Judicem a tertio creditore non provocaverat: Turb apud alium Judicem victus appellaverat. Quaerebatur, utrum tertius creditor etiam Turbonem superare deberet, qui primam creditricem, an ea remota Turbo tertium excluderet. plane cum Tertius creditor primum de sua pecunia dimisit, in locum eius substituitur in ea quantitate quam superiori exsolvit. Fuerunt igitur qui dicerent, hic quoque tertium creditorem potiorem esse debere. mihi nequaquam hoc iustum esse videbatur. Pone primam creditricem iudicio convenisse tertium creditorem: et exceptione, aliove quo modo a tertio superatam: numquid adversus Turbonem, qui secundo loco crediderat, tertius creditor, qui primam vicit, exceptione rei iudicatae uti potest. aut contra, si post primum iudicium in quo prima creditrix superata est a tertio creditore, secundus creditor tertium obtinuerit, poterit uti exceptione rei iudicatae adversus primam creditricem? nullo modo, ut opinor. Igitur nec tertius creditor successit in eius locum quem exclusit: nec inter alios res iudicata, alij prodesse, aut nocere solet: sed sine periudicio prioris sententiae totum ius alij creditori integrum relinquitur.

Ad. L. Claudius Felix. 16.

Ratio Dub.

Rano Dub. Sententia contra legem lata est pro vice nulla, nec ab ea opus
est appellare l. 1. § Item cum. 2. ff. qui sententiis non appellat. rescind. et ita
rem in quam reintegra est ferenda l. 1. ff. de sententiis et interlocut. omn.
Judic. l. hic sententia. 3. ff. qui sententiis non cent. quamvis potest. atqui sen
tentia de qua hic contra legem et principum constitutiones lata consistit
Sepe enim non solum a Jurisconsultis respondetur; verum etiam et ab Imppp.
sanctum extat: postremus creditoribus hypothecarijs nullum ius in pig
nore prioribus concurrentibus competere posse l. Priores. 11. l. Creditor. 12 § respi
ondi. 2. sup. h. t. l. Prior. 5 l. diversis. 8. ff. h. t. locus igitur in puncto proposito
pro Paulum questioni esse nequit; non enim prestat impedimentum ad quod
deuire nullum sortitur effectum l. 20. et 9. ff. de opt. legat. l. quod pupillo
§ quamvis legat. cedat. l. hic conditio. § de condit. et demonstrat.
Dicend. Licet sententia contra ius constitutum lata sit pro vice nulla, effectum
tamen, et valida consistit, si adversus dimittatorii eius fuerit prolata cuius
ab examine fuerit provocatum. d. l. 16 Item cum. § qui sententiis non appellat. rescind: Atque enim res iudicata pro veritate habetur hoc
rum iudicatorum authoritatem l. Ingenuum. 25. Sicut de statu homin. Res
iudicata 207. d. regul. Jur. atqui in proposito sententia non fuit pro
ta contra eius constitutum; sed solum adversus dimittatorii eius; non enim
Judex pronunciavit: inter pignoratitios creditores neminem in pignore pri
orem preferendum non esse, sed dumtaxat Zenoniana eius summi
nime probantem, vel aliàs vendum mandare bona, quod non est contra le
ges, sed adversus dimittatorii eius sententiam pronunciavit. d. l. 1. § Item ver
sicut. 2. non igitur magis est, et absque difficultate a Paulo pro
posita questio (cum valide proponatur sententia etiam per sordes et
iniquitatem lata l. Servo 65. § cum pretor. ff. ad S. C. Trebel. sed ex sequenti
bus manifestum fiet

a. Mihi neque quidem. Rano Dub. Si nemo creditor qui in primi creditoris
locum successit, secundo creditori in pignore preferatur l. Creditor. 12.
§. Si Titius. 9. sup. h. t. l. Priores. 3. ff. de his qui in prior. credit. l. 1. secund
at qui Titius creditor de quo nil tractatum, in locum Zenoniani

Primus

prime cedibicis per Judicis sententiam secutsset; ea enim pe
nem nam cabit Cathyciana sorum (Dalia enim nench non con
prodabatur) adeum putinere debere, quid et verum boi Judicat
auctoritatem. d. l. Res Judicata. 208. de regul. Jur. D. l. Servo. 65. §
cum Prator. f. ad SC. Trebell. Ego dicus Turbo credit Turbani in pigno
re potuisse debet: nec enim cum a nostra una constitutum sit: quod
si qui vincit vincentem te, a, debitorem vincendebeat te l. de accessi
onibus. f. de divers et temporal. prescript.

Deind. Res inter alios Judicata ad alios regula non nocet nec prodest l.
cum quis rem. 19. et seq. f. de rei vindicat, sicut nec cavendum l. cui
Prator. sup. de usucapt. l. de rebus. 14. f. de rer. amotar. nec pabem l. si
quis. 27. § pasta quæ turpem. vers. ante omnia. sup. de past. Genera
liter verum est non debere nocere alys, quod inter alios actum est
l. de unoquoque 47. f. de reindic. l. nam ita. 19. sup. de adopt. et lib.
pt. Et Int. alios act. aly non nocet. Sic enim natura comparatum
est, nec minus una alii, et melior conditio nostra per alios deterio-
ri, sed de melior non potest l. Sciunde. 39. sup. de reg. jur. et l. melior
131. de reg. jur. non debet igitur in proposito Turbus credit Bid
quod Cathyciana nam objiciam vi non appellando nec ligentiam viderat
si enim ipsa appellasset, et dictam appellationem prosequta fuisset sen
tentia in integra restituta esset, cum alias non sit appellationis effectus
l. 1. f. de appellat. Turbonem litem suam ligitimi prosequentem
prejudicare. Numquam enim ex unius facto, aut negligentia f
di alterius debet l. Id quod nostrum. 11. l. non debet. 17. de regul. Jur.
l. 1. sup. de alienat. judic. mutand. caus. fact. l. si cum hanc. 24. § sino
nibus in fin. f. Mut. matrim. l. nec a prudentibus. 13. C. mandat. Nec
etiam esse, ex alius casibus et in quibus sententia inter alios lata effi
etiam noceat vi l. Sepe. 63. de rei vindicat. et in fra sententia. 5. de appellat.
cognit. Sed pervidendum quantum ad Turbonem attinet habendum est
ac si sententia contra Cathyclanam lata non fuisset. adversus ea
ea Cathyclanam vires effectus rei Judicati producere debet, et hic

Paulus

172

Paulus attestatur ob rerum scilicet Judicatarum authoritatem qui
bus conguunt ea quae hic a Paulo adducuntur. ibi Pone primam cre
ditricem &; ista enim ab ipso met adferuntur ad concludendam tertium
creditorem in Turbonis perjudicium Eutychianae locum ingredi non
posse, quasi diceret: sicut Tertius creditor, qui conventus a prima credi
trice obtinuit, adversus Turbonem rei judicatae exceptione suffragari
non potest. nec ipse Turbo qui Tertium creditorem vicerat a qua prima
creditrice superata extitit ea exceptione adversus talem creditricem adju
vari, quia est res inter alios judicata: Ita nec dicto Tertio prodesse debet
sententia qua adversus Euthycianam obtinuit, et cuius vi, ac virtute Tur
bonem vincere debeat: in utroque enim casu, est res inter alios acta
Nec circulus, de quo valde inter pretes) hic verificari potest. quoniam
ut recte notat Bartol. tametsi primus rem pignoratam a secundo auferat
et secundus a Tertio, recuperata tamen semel pignoris possessione per pri
mum creditorem, iterum ab eo tertius pignus auferre non poterit; per
primam enim rei pignoratae restitutionem ab actione judicati perfecte fuit
liberatus l. Pomponius. 9. Sect. 15. sup. de pecul. Nec tandem regula si
vinco vincentem te (dicto tertio creditori suffragari: non enim ut recte
observat Bartol.) illa procedere potest quoties magis casu, quam ex juris
superabundantia victoria subsequuta fuit, cum aliter facto alterius jus
nostrum fuderetur contra d. l. melior. 171. de regul. Jur. quod in propo
sito evenit, potius enim Eutychiana ob solam suam negligentiam
in non appellando, quam ob juris defectum a Tertio superata extitit
cum in hui favorem dispositio d. l. Potior. 11. et similiter militaret

L. 17. Idem lib. 6. Responsorum

Cum qui a debitore suo praedium obligatum comparavit, catenus
tuendum, quatenus ad priorem creditorem ex pretio pecunia per
veniet.

Ad. l. Cum qui. 17.

Ratio Dub. non

Ratio Deb. nemo rei sue set, cui cedenqui tempore credi
tor, et dominus esse possit l. penult. §. 1. ad fin. l. de except. rei iud
cat. l. noque pignus. 43. de regul. Iur. atqui, si hr pignori
rem sibi obligatam emere licet, predicta omnia procedunt. In
primis enim est dominus, quoniam per emptionem hadiuerit sub
sequto dominiu rei empte in emptorem transfudit l. nemo quam
nemda. 11. l. de acquir. rer. dom. §. vendit quoque ces Inst. de rer.
divis. cum simil. Deniqque esset creditor; pro ea enim pecunia, que
ex pretio a se soluto ad primum creditorem pervenisset in pignorati
hē Iudicio secundo creditori pferretur, ut hui a Paulo dicitur l. se
ditor. 12. §. Item. 9. sup hoc, non potest ejectus ab eius creditor. pignus
sibi obligatum emere
Decid equibet rei sue ch moderator, et arbitr, ut possit facere de ea
quid quid velit l. in traditionibus. sup. de pact. l. in mandato. D. man
dat. atqui rei pignorate dns dominus debitor existit; possit enim
pignori, non autem dominium in creditorem transferre l. cum et ser
tis. 73. §. 1. sup de pignorat act.; potest ejectus pignus obligare q de
bitor vendi l. distractis. 14. et seq. C. de pignor. l. si convenit. 18.
§. si fundus. 2. sup. de pignorat act. l. si debitor. 22. C. de distract
pign.; et quidem tutio, quam vel quinto creditori, non enim
in eo casu ratio, de qua supra procedit. Quoniam cum posterior
creditor aliud pignus emit, non tam acquirendi dominij, quam
servandi pignoris sui causa aliud emisse dicitur l. cum posterior
6. C. de distract pignor.; quæ propter in d. l. recte cum posterior re-
tinetur actus dominiu pignoris in eum per talem emptionem trans-
ferri non dici, cum nullus actus alterius intentionem aggrauare
vari valeat vulgo l. non omnis nam vide sup. de reb. credit. Et hic
ratio esse videtur, ni fallor, cur ei pretium offerendo pignus eximi
ei possit l. cum secundus. §. 1. C. de distract pignor., quod fieri non
valeret, si pignoris dominium in eum pars latum fuisset l. 2
C. si antiquus credit. l. si cessante. C. de distract pignor. l. 1. C. si
propr. pallii pens. Idque ita mecum meo Iudicio, quod Impp. rs
ius sunt.

respondent in l. Emphione. 3. ff. plus valer. quod agit. Emphione, pignoris causa facta, non quid scripsum, sed quod gestum est inspici debere, idest nomen pro emphione, et aequisitione, quamprimum satisfactione pignoris accipi comportune, ut bene ac subtiliter docuit Cuiacius lib. 16. Observat. cap. 26.

a Retinendum. Ratio Dub. Causa pignoris individua dicitur l. Rem hypothecam. 6. § f. de credit. ita ut creditori competat hypotheca in solidum ad versus res obligatas, etiam si major pars debiti pecunia soluta fuerit, si modo aliquid debito desit, sicut sorti, sic usuram l. quamdiu. 6. et pass. ff. de distract. pignor. l. 1. et 2. C. vendit. pignor. imp. non poss. Ergo tametsi ex pignoris pacto per totum creditorem soluto prior creditor in debiti parte fuerit sorti tacite: tertius adversus eundem (ut primi obligatione durante) obtinere non potuit, quamdiu tertius creditor secundo praelatus, quoties ex pecunia per eum soluta primi creditoris causa exhibitus, aut ad hibitus fit. l. creditor. 12. § secundo 6 et § si tertius. 9. h. t. l. Pothier. 1. ff. de his qui in prior. credit. loc. Decid. non est opus ut tertius creditor in locum prioris (in secundi damnatae periculum) succedat, quod alio intuitu debitum solutum sit priori, sed sufficit quod pars debiti ei soluta fuit; eadem enim est ratio partis ad partem, quae totius ad totum vulg. l. qui de vasta. 76. sup. de rei vindicat. Et sicuti pecunia numerata per se dividitur est numeratio, ita et pecunia obligata, et soluta l. 2. in princip. l. singulationes non dividuntur. 72. § de verb. Oblig. Et quamvis creditori certa summa debitus, non sit recipiendus per partes accipere solutionem, quia soluto per partes habet magna incommoda ex parte creditoris l. 3. in princip. sup. famil. erciscae. Si tamen creditor percipiat alterius partis solutionem, constat pro ea parte, non solum principalis obligationis, verumetiam et pignoris tabula, quoniam cum pignoris obligatio sit accessoria l. Res hypothecae. 3 sup. de pignor. non potest pignus obligatum manere pro quantitate jam soluta, nec tantum sit debitum vera sit, et naturalis; sed et si debita, puta per novationem l. novatione. 18. ff. de novat. Ingredi igitur debet in prospectu pro parte

Summ

Summa solutis Titius creditor in priorib locum, et pro ea quanti
tate adversus Seiam dum stetere (licet earum sit, quod pro
ea parte, qua remanet primum solvendo, pignus totum, et in solidum
duret, ac persecuret, cum in dividuum sit)

L. 18 Scævola lib. 1. Responsorum

Lucius Titius pecuniam mutuam dedit sub usuris, acceptis
pignoribus, eidemque debitori mutuis sub iisdem pignoribus
pecuniam dedit: quæro: an Titius non tantum sortis, et ea
rum usurarum nomine quæ accessurunt, antequam mutuum
crederet: sed etiam earum, quæ postea accessurunt, potior es-
set. Respondit Lucium in omne, quod ei debetur potiorem esse.

P.d. L. Lucius Titius. 18.

Rationes Deb. Separatorum. Separata est ratio l. hin. j. de rebus
l. Inter stipulantem. § Seiam. j. de verb. oblig. l. si mancipio. Ff. de
donat. inter. vir. et uxor. et quæ sors, et usuræ constituunt quid separa
tum, ac diversum, in tantum, ut etiam expressa convention usural
quantumvis præterita formam sortis accipiant, ac in eam redigere
antur præsentis l. Illum. Ff. de usur. l. Plautius. 29. j. cod. tit.
l. Imperat. 20. Ff. ex quib. caus. in tem. in integr. non ejus in præteritis
Scævola ait, quod accepto, quod Titius sortis, et earum usurarum
nomine quæ ante mutui conventionem creverunt, mutuo præterato
etiam earum, quæ postea creverunt potiorem esse debeat; usuræ enim
regulariter, nisi die mora non debentur l. cum quidam. 17. § si pe
pulio. l. mora. 32. § in bonæ fidei. j. de usur. quam post mutui conventio
nem tacite a Scævola interventisse præsumimus; sed potius respon
se debet: mutuum in dictis usuris ex regula l. Pythor. 11. ff. præ
sendum venire

Decid. Usuræ, cum sortis sint accessorium, cujus, ut sui principalis
naturam si quis sequatur vulg. regul. accessorium l. 20. j. 26. Ff. de
usur. hinc dicunt creditores posse hypothecariam in solidum ad
versus reos agere, si modo aliquid deficiat, sive sortis, sive usura
rum l. quamdiu. 6. et pass. Ff. de distract. pignor. l. 1. et 2. Ff. vendit

pign.

vendit pignor. impid. n. poss. hinc etiam dicitur: pignus distrahi posse, non solum ob sortem; verum etiam et propter usuras l. sine cessanas. 8. § cum pignus. ult. sup. de pignorat. act. imo pignore per creditorem distracto prius solvuntur usuræ, quam sors ipsa principalis l. cum et sortis. 15 sup. de pignorat. act. atqui in pnti sors ipsa principalis prælationis ius Lucio Titio tribuit, ergo et idem ius eius usuræ ei parere debent, et non solum illæ quæ antea mævi conventionem conventionem cæcidirent, verum etiam et quæ postea: non enim minus unæ, quam alij supradictæ sortis accessiones existimantur. quæ usuræ non tam propter moram debentur, quam ex conventione ab initio inita (ut hic sæ vola attestatur), quæ quamvis ad diversa tempora protrahatur, non tamen multiplicatur, sed unica remanet l. Epistola. 52 § pactum. 2. sup. de pact.

l. 19. Idem lib. 6. Responsor.

Mulier in dotem dedit marito prædium pignori obligatum: et testamento ~~cavit~~ maritum, et liberos ex eo natos, item et alios hæredes instituit. Creditor cum posset hæredes convenire idoneos, ad fundum venit, quæro an, si ei iustus possessor offerat, compellendus sit ius nominis edere. respondi non iniustum postulare

Ad l. mulier. 19.

Ratio Dub. Lex duodecim tabul. realis vendicationes pro hæreditarijs portionibus inter omnes defuncti hæredes non divisit l. 1. et 2. ed. si unus ex plur. hæred.: vendicationes non dantur contra hæredes, quia hæredes sunt, sed quia possessores, cum ex possessione nascantur l. non alias 24. § sed si postulatur sup. de iudic. atqui actio quasi serviana realis vendicatio est l. si fundus 16. § in vendicatione sup. de pignor.: non poterunt igitur in proposito illi mulieri hæredes, qui pignorati prædij possessores non sunt, tametsi idonei inveniantur, ac solvendo sint a creditore molestari

Decid. Creditori pignoratitio duæ actiones competere dicuntur. Personalis uno, ex primævo scilicet contractu descendens. Et Realis altera ex pignoratitio proficiscens; non enim per dationem pignoris creditoris causa

deterior

Interior est, sed melior, cum ei detur, et ideo hoc quasi in dimitatem habeat l. si mandatu. §. fin. ff. mandat. l. 4. quod dicit. ff. de fideicomiss. libertat. Ergo licet creditor illas hereditates quæ prædictæ pignoratæ possessores non fuerint, quia si heres ante cognitionem non valeat, actione tamen (si solvendo sunt) debitum ab eis exigere potest: actiones enim personales, quæ defuncto, et in defunctum competebant in omnes eius heredes pro hereditariis portionibus, tanquam ex lege 12 tabul. divisæ hereditariæ fiunt transeunt l. de si certum petatur d. l. 1. et 2. de si quis exhibere. hered. debit. l. 22. l. stor. et poss. de hered. act. cum hereditas sit quæ ipso jure obligat, et ratio ne naturali. l. ei l. fuit a certo. 17. ff. de reb. cred. Unde autem sane contra heredis alius heredes sequitur: videlicet si judicium cum defuncto non fuerit, vel cum eo qui per litis contestationem desiit, quia contra hunc l. 3. §. idem scribit. ff. de pecul. et contra hunc speciem quæ datur est novationis, et aliis casibus l. de leg. are actiones obligatæ tunc personales, et aliis quibus casu actiones obligatæ tunc personales, et aliis quibus casu actiones obligatæ tunc personales, et aliis quibus casu

cessionem fecerit ea dictus heredes adversus suos coheredes adiuvari
: effectum enim pignoris producere non potest, id quod pignoris vinculo
suppositum non extitit. l. si rem 9. l. aliena 20. sup. de pignorat. act.
Dicid. In correis debendi generale est, ut ei qui convenitur actionibus
suis contra correum creditor cedere debeat l. Rem hereditariam 65. §. de
evictio. (non adhibita etiam illa distinctione, quam Bartolus post ago
rium adhibet, an is qui ex correis convenitur talis sit, qui implorare pos
sit beneficium divisionis necne. Nam ut iure veteri quaerat in cogni
tum inter correos beneficium hoc divisionis a Justiniano duntaxat in
troductum nonll. 99. de duob. reis, unde sumpta est auth. hoc ita. Ed.
eod. tit. 1 iam ita obtinebat, ut correo qui solus conveniebatur credi
tor adversus correum praestare actiones cogeretur. l. Rem hereditariam. 65. §. de evict.): atqui in proposito heres ille, qui tamquam pos
sessor praedij obligati creditori in solidum satisfecit coheredum con
tingentem partem solvit: obligationes enim defunctorum ex
Leg. 12. tabul. pro hereditarijs partibus inter coheredes dividuntur
l. 1. §. si cert. petat. l. ult. §. de hereditat. act. Ergo creditor ad
cessionem personalis actionis et hypothecaris ei faciendam com
pelli debet, non ut tale ius sit ei obligatum, sed et illud (et re
te ex l. ex sextante §. Latinus §. de except. rei iudicat., et ex l. Jul. §.
offerri. sup. de act. empt., et ex l. 1. §. si antiquo credit. notat Bartol.)
tamquam pignus retineat donec fuerit satisfactus. Nec valet
si dicas coheredes non vere correos esse, et ita correorum praevile
gio eos frui minime valere: sufficit enim quod sint quodam
modo correi, ut Ulpianus loquitur in l. 5. §. ultim. in fin. sup. de
constitut. pecun., qua ratione dicitur: actiones si decessori qui conve
nitur eidem aequum esse; non modo contra principalem debitorem, quam
vis supervacua sit cessio, nisi quantum ad hypothecariam actionem

habet

habet enim cum obligatum mandati actione (si mandatum
precesserit, vel negotiorum gestorum, si nullum antecesserit l. ex man
dato. 20. §. 1. § mandat), sed etiam adversus contidevissores, contra
quos nullam alioqui actionem haberet l. et fideiussor. 39 § de fide
iussor. quod in mandatoribus obtinet l. si fideiussores. 41. §. Idem
respondit tit. eod.

L. 20 Tryphoninus Libr. 8. disputatio.

Quaerebatur, si post primum contractum tuum antequam ali
am pecuniam credideris, eidem debitori Seius credidisset quinqua
ginta: et hypothecam huius rei, quae tibi pignori data esset de
bitor obligasset, deinde tu eidem debitori crederes forte quadra
ginta: quod plus est in pretio rei, quam primo credidisti; utrum
ei ob quinquaginta, an tibi in quadraginta cederet pignoris
hypotheca. Finge Seium paratum esse offerre tibi summam
primo ordine creditam. dixi consequens esse, ut Seius potior
sit in eo quod amplius est in pignore: et ablata ab eo summa
primo ordine credita, usurarumque eius postponatur primus
creditor in summam quam postea eidem debitori crediderit.

Ad. L. quaerebatur. 20

Ratio Dub. ut secundus creditor in locum primi succedat opus est
ut omne id quod primo debetur per eum efferatur l. creditor. 12. § sci
endum 6. sup. h. t., nullius enim roboris, et efficacis est pignus secun
do loco constitutum, nisi per integram satisfactionem priori creditori
factam confirmetur l. Prior. 5 l. diversis. 8. ed. h. t.: at qui in pnti: non
minus debita sunt priori creditori illa quadraginta quae ab eodem
met credita fuerunt, quam quantitas quae primo ordine: praesuponi
tur enim a Tryphonino utramque quantitatem a debitore mutuo

acceptam

mutuo exceptam fuisse, quod contractus genus debitorem vere obli-
gat l. cum quid mutuum. 7. sup. de reb. cred. cum simil. : non pote-
rit igitur in proposito Scius adversus priorem creditorem obtinere
, si dumtaxat summam primo ordine creditam ei offerat

Decid. Inter pignoratitios creditores is potior est habendus, qui tempo-
re fuerit prior l. Potior. 11. sup. h. T. cum simil. : at qui respectu illo-
rum quadraginta quae a primo creditore secundo ordine credita fue-
runt Scius est prior tempore : proponitur enim a Tryphonino dicta
quadraginta mutuata esse post scelebratam Scij obligationem : recte
igitur respectu illorum quadraginta Scij causa praeferenda venit
: Prior enim creditor in hac specie duorum creditorum vices susti-
net, et Primi respectu quantitatis primo loco creditae, et Tertij res
contemplatione illorum quadraginta post Scij obligationem mu-
tuo data l. Creditor. 12. § si idem bis. 7. h. T.

L. 21. Scaevola Lib. 27. ff. 5

Titius Sciae ob summam, quae ob tutelam ei condemnatus erat,
obligavit pignori omnia bona sua : quae habebat, quaeque ha-
biturus esset : postea mutuatus a fisco pecuniam pignori eius
suas omnes obligavit, et intulit Sciae partem debiti : et reliquam
summam novatione facta, eidem promisit : in qua obligatione
similiter, ut supra de pignore convenit : quaesitum est : an Scia
praeferenda sit fisco et in illis rebus, quas Titius tempore prioris
obligationis habuit : Item in his, quas post priorem obligatio-
nem adquisierit, donec universum debitum suum consequere-
tur, respondit nil proponi cur non sit praeferenda.

Ad l. Titius Seiæ. 21.

Ratio Dub. In pleriisque causis melior est causa fisci, quam privatorum et multa privilegia quæ fiscus habet, privati non habent de quib. in titul. de iur. fisc. l. et C. lib. 10. et puta iuris iure pignoris et prælationis agitur l. si quæ ~~mihi~~ mihi. 28. l. autem 46. § fiscus. l. tit. eod. atqui in proposito de prælationis iure inter fiscum, et privatum contenditur; potior igitur causa fisci, quam suis esse debet, etiam in illis bonis quæ tempore quo illa contrahabatur penes Titium erant

Decid. Quoties privilegium aliquod fisco non competit, iure communi privatorum ipse utitur; in tantum quod in dubio favorabilior esse debet causa privati, quam fisci l. non puto. 10. l. de iur. fisc. l. Item veniunt. 20. § in privatorum sup. de hered. petit. atqui fisco nullum privilegium quantum ad ea bona quæ tempore quo prior creditor penes debitorem invenibantur competit, et enim l. si mihi. 28. de acquisitis post, et non de antea loquitur. Scia igitur in præsenti in bonis antea acquisitis fisco est præferenda: privatus enim habens expressam hypothecam anteriorem in bonis antea acquisitis fisco potior habetur l. si pignus. 8. sup. h. t.

a Item in his rebus. Causa fisci semper quam privati melior esse dicitur casu quo privilegium aliquod ei competat, ut dictum est; atqui prælationis privilegium adversus anteriorem creditorem in rebus post utriusque obligationem per debitorem acquisitis fisco competit, ut Ulpianus, et Papinianus in d. l. si quæ mihi. 28. responderunt: male igitur hic Scevola attestatur: in illis rebus quas post priorem obligationem Titius acquisivit, sciam fisco præferendam fore

Valde se torquent Interpretes in h. n. l. cum d. l. quæ mihi. 28. l. de iur. fisc. concilianda. Bartol. enim cum suis sequacibus existimat idio a Scevola responsum esse: sciam in rebus post priorem obligationem per Titium acquisitis fisco præferendam esse; quia est prior

tempore

tempore, et ex alia parte non est minus privilegiata in hypothe
ca, ut ipse inquit, quam fiscus. Sed non recte: licet enim pandec-
tarum aere alterito pupillus haberet privilegium in bonis tuto
ris, et minor in bonis Curatoris; hoc tamen privilegium erat per
sonale, id est inter personales alios creditores, quomodo et in bonis
protutoris, adeoque negotiorum gestoris l. dabimusque. 19. cum qua
tuor seqq. ff. de reb. authorit. Judic. possid. alias l. 4. et seqq. ff. de
privileg. credit., et erat etiam post fiscum, ut et in specie quodquis
34. tit. eod. Non autem eis competebat in dictis bonis privilegium
tacitae hypothecae, sicut fiscus habebat in bonis sui debitoris d. l. au
tentur. 46. § fiscus ff. de iur. fisc. l. 2. C. in quib. caus. pign. vel hypo
thec. tac. l. ult. C. de privileg. fisc. Hoc enim privilegium primus eis
Constant. Imperat. dedit in l. pro officio. 20. C. de administrat. Tutor., et
Justin. postea confirmavit in l. unic. C. de rei uxor. act., non igitur in
pnti in pari causa versamur. quanto magis, quia licet hoc ita
esset, scia fisco praeferenda non esset: In concursu enim creditorum
privilegiatorum, is qui prior est tempore non est potior iure, sed om
nium creditorum aequalis causa est l. Idemque. § ult. sup. h. T. Subtil
til. vir Anton. Faber lib. 2. conjectur. cap. 20. putat in l. 4. Scaevolam
attestari: sciam fisco praeferendam esse in omnibus bonis, tam post
suam, quam fisci obligationem acquisitis, antea tamen quam novatio
fieret; in acquisitis vero post novationem fisco ei praeferendum fore.
Sed minus docte quidem. Licet enim bona quae tempore primae obli
gationis futura erant tempore novationis sint praesentia, et novam
superioris temporis ordinem retineat l. 3. sup. h. T.; talis tamen nova
tio operari non valet, quin dicta bona post fisci obligationem fue
rint acquisita: facta enim pro intactis haberi non possunt l.
In bello. 12. § facti autem ff. de captiv. et post lim. revers. l. denique
19. sup. in quib. caus. major. atqui Papin. et Ulpian. in d. l. si qui

mihi

si qui mihi. 28. generaliter, ac indistincte responderunt: in acquisitis post privati, et fisci obligationem causam fisci potiorem esse, non est igitur limitanda dicta generalis dispositio, lex enim generaliter loquens generaliter est intelligenda vulg. l. de pretio sup. de public. in rem act. l. in fraudem §. ult. ff. de militar. testam. accedit quia si hoc verum esset in fraudem legis dicta novatio facta videretur, cum per eam dispositio d. ~~l. autem~~ ut l. si qui mihi 28. limitaretur salvis ipsius legis verbis, quod sufficit ut in fraudem legis fieri videatur l. contra legem. 29 sup. de legib. l. non est dubium. 5. Ed. tit. cod. Recentis itaque supradictis interpretationibus ac conciliationibus, dicendum est cum accursio, ~~Scaevola~~ Scaevola hic nil aliud affirmare, quam scilicet fisco preferendam esse in his omnibus quae post priorem obligationem per titulum acquisita fuere (prius tamen quam cum fisco contraheretur) ob regulam l. p. Mor. 11. in acquisitis vero post fisci obligationem ex d. l. si qui mihi. 28. potiorem fisci causam esse censeri. quae interpretatio ex ipsius met tex. verbis manifeste comprobatur ibi: quas post priorem obligationem acquisit: loquendo scilicet singulari numero; non autem plurali

§. 1.

Negociatori marmorum creditor sub pignore lapidum, quorum pretia venditores ex pecunia creditores acceperant, (numeravit). Idem debitor conductor horreorum Caesaris fuit. Ob quorum pensiones aliquot annis non solutas, procurator exactioni propositus ad lapidum venditionem officium suum extendit, quaesitum est, an iure pignori eos creditor retinere possit, respondit. secundum ea quae proponerentur posse.

Ad. § Negociatori. 1.

Ab hoc § breviter nos expediemus; rationes enim Dub. et Decid. nullae alias sunt, quam illae quae a nobis in h. l. principio adductae fuere

fuere. Dub., quia fiscus cum de pr. latione agitur potior
est, quam privatus. d. l. si qui mihi. 28. ∫ de cur. fisc. qua prop
ter videtur dicendum: Cæsaris procuratorem in venditione la
pidum sibi etiam obligatorum, creditori privato præferendum
fore. Sed Decid. quia privatus habens anteriorem expressam
hypothecam fisco postea contrahenti, in rebus antea virius que obli
gationem per debitorem acquisitis fisco præfertur l. si pignus. 8.
sup. l. T. At in præsenti a sex vola proponitur: Lapides quorum
expressam, et anteriorem hypothecam creditor privatus habet
per negotiatorem marmorum ante fisci obligationem acquisi
tos extitisse; mirandum, ita que non est, si respondit: potiorem
privati, quam fisci causam fore.

Rerum et Verborum in quatuor Iustiniani Rationalium Titulos præcipue memorabilium Index

A

abſurdum

Abſurdum quando committi dicatur. 298.

Abundans

Abundans Cautela non nocet 314.

actes

nullus actus Magistratum intrusum comprobatur 7.

actio

actio quid ſit 316.

actionem ad aliquam rem habuisse pro rem habere videtur 6.

actiones vires ad quid ſint indicatæ 8. 47. 144.

actiones an ſub appellatione bonorū comprehendantur 4.

actiones perſonales an hæreant in ſingulares Successores 25. 60. 61. 142.

ex actione male inſtituta non poteſt ſequi condemnatio 42.

plures actiones an in uno et eodem met caſu concurrere poſſint 47.

actio quæ inſtituitur neceſſe eſt quid competat 71. 72. 344.

actio pendente obligationis die, vel conditione an concedi valeat 73. 74.

actiones arbitrariæ, quare ita nominentur 73. 76.

Inanis dicitur actio quam deliri vitium dat 81.

actio in rem poſſeſſionem ex parte rei deſiderat 100.

actio ſemel recte inſtituta an ſempiterna maneat 102.

actio ad exhibendum non ſolo dominio conſtituitur 108.

actio realis datur contra dolo poſſidentem deſinentem, etiam ſine principaliter 112.

In realibus actionibus reo arbitrio parere recuſante quomodo procedatur 116. 117.

nil intereſt utrum actionum non habere, et eam habere quæ per exceptionem infirmetur 124.

actiones perſonales, et reales quæ dicantur 134. 175.

actio rerum amotarum quare ſit introducta 174. 175.

Furti actio adverſus hæredes furiſ nō competit 175.

actio legis Aquiliæ cui concedatur 180

actio Publiciana a quid ſit inducta 180.

actio pignoratitia quam pignoris concedatur 256. 257.

actio de dote cui competat, et quid de ea non obſervetur 271. 272.

actio de dote pro dote dumtaxat ſoluta competit 275.

actiones ex delictis quando concedantur 283.

actiones ſicut panæ non ſunt multiplicandæ 283.

actionibus, et exceptionibus remittentibus nullus eſt dandus ad eas recurſus 345.

non eſt permittendum reo, ut actori competentem actionem adimat 345.

actio ſemel extincta, an reviviſcat 352. 353.

actiones perſonales in hæredis pro hæreditariis portionibus dantur 377.

actio realis an in hæredes tranſeat 377.

acceſſorium

accessorium an semper sui principa
lis naturam sequatur 349.

Æstimatio

Æstimatio in locum rei consumptæ suc
cedere dicitur 12.

Æquitas

Æquitas num quam favet dolo 117.
Æquitas sola est quæ compensationem
induxit 118.
Potentior æquitas semper vincit debili
orem 246.

~~Alluvio~~ alluvio

Alluvio fieri non potest per stagna
et lacus 93.

Alternativa

In alternativis electio est debitoris 102.

Alimenta

Alimenta qui denegat necare dicitur 301.

Area

Area dicitur pars domus 99.

Articulus

Articulus (si) an faciat condicionem 321.

— B —

~~Benef~~ Beneficium

Beneficium an invito conferatur 274. 275.

Bona

Bona futura an possint pignori dari 2. 3.
Bonorum appellatione an comprehen
dantur futura 3. 4.
Bona hæreditatis accessoria dicuntur 187.

Bona fides

Bona fides quomodo in creditore esse possit. 8.
Bonæ fidei nil tam contrarium quam dolus 110

— C —

Cautela

Cautela abundans non nocet 12.

Causa

Cessante causa cessare debet ius effectus 94.
causa limitata limitatum producit ef
fectum 187.
Causæ et causati idem est iudicium 367.

Casus

casus fortuiti qui dicantur 148
casui occasionem dans an de casu
teneatur 200.

Cautio

Plus cautionis est in re, quam in per
sonam 32. 162.
Supervacua cautione an quis sit
onerandus 74. 75.

Cessio

Cessio facta ab eo, qui post cessionem
in tam nullam actionem habiturus
est, inutilis dicitur 16
cessionarius non potest esse de tenoris
condicionis, quam cedens 284
cessio quando sit petenda 285.

Circuitus

Inutiles circuitus semper sunt vitandi. 60.

Compensatio

Compensatio quid sit, et in quibus re
bus locum habeat 64. 65. 66. 292. 293.
Compensatio vim solutionis obtinet 118.

Coactio

Coactio quotuplex dicatur 103.

Concilliatio

Concilliatio l. Rem alienam. 45. ff de
pignorat. act., et l. cum res. 3. C. si res
aliena pign. dat. sit cum l. 1. ff de pign. 8. 9.
Concilliatio l. si servus plurium. 30 §. 1.
ff de legat. 1. et l. statu liberi. 29. § quintus
ff de statu lib. cum l. si superatus. 3.
ff. de pignor. 30.
Concilliatio l. 1. §. si colonus. ff de sal
vian. interdict. et l. 1. C. de precar.
cum l. si debitor. 10. ff de pign. 41. 42.
Concilliatio l. Rem alienam. 41. ff de
pignorat. act. cum l. si Titio. 22.
ff de pignor 154. 155. 156.
Concilliatio l. Titia cum testamen
to §. Lucia Titia. ff. de legat. 2.
et l. Gaius Seius. 79. ff. de pignorat.
act. cum l. Fideiussor. 26. § Pater. 1.
ff. de pignor. 170. 171. 172.

Conciliatio L. cum tabernam. 14. ff. de pignor. cum L. de Iulio. 26. § Lucius Titius. 2. ff. eod. tit.

Conciliatio L. si convenerit. 18. § si fundus ff. de pignorat. act. et L. 1. ff. de Salvi. in fundi. cum L. Publius respondit. 29. § si mancipia. 1. ff. de pignor. 189. 190. 191.

Conciliatio d. L. si convenerit. 18. § Adiu. et L. seq. ff. de pignorat. act. cum. L. 1. § si filius. 1. ff. qui res pig. vel hypoth. dar. alii. non poss.

Conciliatio L. 2. Ed. de pignor. cum L. qui generaliter. 2. ff. qui potior. in pign. hab. 276. 277. 78.

Conciliatio L. si quem mihi. 28. ff. de cond. dbi. cum L. Titius Seio. 21. ff. qui potior. in pignor. hab. 281. 282. 87.

Condemnatio

Condemnatio an se quis possit ex actione primatur instituta 72. 73.

Condicio

Condicionis effectus qui sit 134. 296.

Omnis condicio individua dicitur 140.

Conditiones casuales, et mixti quomodo a voluntarijs differant 267. 268.

Conditiones a uim forma Specifica sunt adimplendi 294. 95.

condicio quæ pendet an sit aliquis visitatus 314.

Conditiones voluntarij quare non retinentur habentur: Generum casuales, et mixti 321. 22. 38.

Condicio suæ sit voluntaria, suæ mixta sumpserit expectanda 341.

Condicio nostra an per ex hanc eo melior fieri possit 267.

Conditionis differentes quid operetur 13.

Conductor

Conductor impensas per eum in re conducta factas recuperare debet 203.

Confitendo

Confitendo non minorem uim habet quam Lex 227.

Consensus

Consensus quomodo inter absentes concipiatur 160

Correus

Duo stipulandi correi an per intervallum constitui possint 123.

Duo Correi credendi quomodo agant 124. 25. 26.

Contractus

In contractibus potius attenditur quid actum sit, quam quid dictum 33.

Contractus qui re, an in modo constituendi ab his qui solo consensu, distrahunt 33.

In contractibus nil refert an quid specialiter exprimatur sit, an per relationem ad aliud 55.

In contractibus bonæ fidei, et in arbitrarijs pleniores fiunt interpretationes quam in certis 80

In contractibus innominatis nemo plus Iuris ad alium transferre potest quam ipse habet 167.

Contrahentes, sicut et testatores se cum uire contra mare uisse præsumitur 206.

Visitata corpus tuum in contractibus bonæ fidei et arbitrarijs, uim pactis expressis habet 220.

Contractus omnes æstimandi sunt ex modo, et forma emendi 228.

An in contractibus sufficiat quod clausula adjici soleat, et pro adiecta semper haberi debeat, et quidni tacitum 232. 37.

his

Contractus ad quid in dubio censeantur 257. 58

Contractus omnes ab imo sunt voluntarij, et ex post facto necessitatis 268.

Contraria

Contraria quæ dicantur 70

Contraria simul esse nequeunt 101.

Contentus

Contentus an eisdem regulis, quibus et continens regulatur 192.

Correctio

Correctiones Legum omnino sunt evitandæ 107.

Contumacia

Contumacia et eius pœna ex institutione crescit 106.

Creditor

Creditor est cui ex quacunque causa debetur 42.

Creditores in contractibus indivisi an in solidum; an vero pro parte dumtaxat actio competat 123.

Creditor compelli non potest solutionem pro parte accipere 374.

Culpa

In contractibus qui meis rebus utuntur pro utentis prudentia celebrantur an veniat culpa 28. 29.

Culpa etiam in committendo committitur 149.

Custodia

Custodia ad quid obligat 148.

D.

Dare

Dare quid sit 20

Dare quemodo et tradere differant 315.

Debitor et Debitum.

quod sub conditione debetur, an vere debeatur 74. 317. 19.

Debitum in diem licet possit comparari non possit solutum tamen non repetitur 81. 317.

Debitor pendente conditione solvens liberationem non consequitur 82.

Debitum naturale, an actioni valeat 83

Duos debitor non censetur Liberatus per condemnationem rei unius, qui tamquam possessor se Lui obtulit 101.

Debitoris potestate esse non debet, ut Jus sui creditoris tollatur 355

Defuncti

Defunctorum voluntates plene sunt interpretandæ 271.

Depositio

Depositio, et obligatio, an unius debitoris habeatur 359. 60.

Delegatio

Delegationis effectus quis dicatur 54.

Dies

Dies stipulationi adiectus pro reo adiectus censetur 80

Dies incertus, quemodo a conditione differat 81. 82.

Dies incertus a conditione non differtur 82. 349.

Dies in locatis conditionalibus quando cedere dicatur 194.

Dies appositio in scriptura privata an, et quando sit necessaria 214.

Dicio

Dicio (utraque) quid denotet 58. 59.

Dicio (solet) quid importet 104.

Dicio (quid) quid significet 112.

Dicio (nam) quid operetur 112.

Dicio (utrum) quem effectum habeat 280.

Dominus, et Dominium

Jus Dominij potentius quocunque alio iure reali censetur 7.

Dominij causa semper est perpetua, et non temporalis 52.

Duo Domini in solidum simul esse nequeunt 69.

Dominium bonitarium, quid sit, et quid quiritarium 86. 87.

Dominium in creditum numquam transit 90.

Dominicam pcr errantem ac viriem non amittitur 96.
Dominium invitus retinere dicitur, sicut Jesus sit in possessione 107.
Dominus dolo possessoris cogi nequit, si rem vendat 107.
Dominium Supervenions Servianæ extinguit 137.
Dominij exceptio an bonæ fidei possessori noceat 145.
Dominium absque traditione non amittitur 172.
Dominij in Servos modica castigatio non est denegenda 177.78.79.
Dominus an ex actione aquilliana teneatur, si Jesse
Dominus an de peculio teneatur, si Jesse voluntate eius Servus contraxerit 250.

Donatio

Donatio semper ex donatarij parte effectionem præsupponit 327.

Dolus

Dolus audiendus non est culpam ni misi ex dilatis objicius ei quem accepit 100.
Dolus semper pro possessione est 101.
Dolus cum dolo compensatur 111.
Dolo facit qui petit vel ex damno alterius locupletari 193.
Dolus quando committi dicatur 244.

Dos

Dotis favore multa adversus ceteros regulas inducta sunt 274.
Dos a marito, vel uxori esse dicatur; et quomodo sit restituenda 330.31.
res in dotem data an per creditores recuperari valeant 332.

E

Estimatio

Estimatio facit Emptionem 328.

Emptio et Empto

Eadem est causa Emptoris et venditoris 24. 361.
In Emptionibus an liceat contra venientibus se præscribere 130.
Emptionis subtilitas in pacto cessit 132.
Empto in quibus cum Locatione conveniat 158
Id quod in Emptione, et venditione alteri datur quid sit 257.

Effectus

Per cognitionem effectus veniunt ad cognitionem causæ 289

Epistola

Per Epistolam an obligatio contrahatur 213.14.

Evictio

Creditor pignus detrahens, an evictionis teneatur 198.99.

Exceptio

Exceptio iniqua an rejicienda veniat 58.
Exceptionem habens et eam non opponens condemnari recte potest 344.

Expressio

Expressa nocent non expressa non nocent 134.

Exhibitio

Exhibere quid sit 179.

Extensio

quæ libet extensio odiosa dicitur 270

F

Factum

Factum pro infecto haberi nequit 31.
ad factum nemo præcisse cogitur 103.
Impedient quominus aliquid fiat in sui præjudicium pro facto non habetur 266.

Fidejussor

Fidejussor an bonæ fidei præsumptus in contractu dicatur 23.

Fideiussor quomodo ab hypotheca differat 36
Fideiussor simpliciter acceptus adquid teneatur 229.30.
Fideiussor pro naturali obligatione intervenire potest 245.
Fideiussori qui pro filio familias mutuam pecuniam accipiente intervenit, an succurratur 261.

Filius

Filij interest, quod memoria delicti Patris deleatur 161.
In filijs ratio reverentiæ post emancipationem etiam durat 169
Filius familias nulla bona habere dicitur 247.
Filius Emancipatus pro eo, quod dum in potestate patris erat contraxit recte convenitur 250
Filius familias in quibus cum servo conveniat 248.49.
Filius familias an in aliquo casu possit sibi acquirere 327.

Fictio

Fictio plusquam veritas non operatur 114.
Fictio an extendatur ad ea quæ sunt facti 135

Fiscus

Causa fisci, an sit melior, quam privati 165.66.
Fiscus multa prævi legia habet, quæ privati non habent 313

Forma

Forma dat esse rei 55.

Fraus

Fraudandi animus in dubio non præsumitur 294.

Fructus

Bonæ fidei possessor quomodo fructuum dominus efficiatur 12.13.
Fructus inter bona futura computantur 13
Fructus pendentes pars fundi dicuntur 13.188.
Conventio de fructibus ex fundo percipiendis an sit realis, vel personalis 46.47.
Fructus suos facere, et fructus lucrari, an unum et idem sit 62.63.
Fructus percipiuntur iure soli, et non seminis 114
Creditor fructus pignoris in sortem sibi imputare tenetur 159
Fructus pendentes Locatoris; non vero conductoris esse censentur 231.
Fructus rei venditæ an ad Emptorem pertineant 366.

G.

Generalis

Generalis conventio conventionum quam fertur ad incogitata 299.

Gratuita

Gratuita pecunia, quæ censeatur 236

Grex

Grex est quid universale 55

H.

Hæres, et hæreditas

hæreditatis aditionis quisnam sit effectus 56
Industria futuri hæredis eligi nequit 243.
hæredis appellatione qui continentur 327.
hæres una et eadem persona cum defuncto censetur 156.86
hæredes domini dicuntur 377.

Homo

Liber homo in nullius bonis esse potest 254

Hypotheca

Hypotheca unde dicatur 1.
Hypotheca omnium bonorum an valida censeatur, et quæ bona comprehendat 7.4.
Pactum nudum Hypothecæ parit actionem 19

hypotheca quibus modis contrahatur 32
hypotheca an scripturam desideret 32
hypotheca an pro omni obligatione constituj possit 33
hypotheca an a pignore differat 35.
hypotheca generaliq; bona non comprehendantur 36.37.
hypothecaria actio an etiam post sententiam perseveret 68.69.116.
si res hypothecata mutata fuerit, an pignus remaneat 98.99.
si hypotheca dissolvatur, quid requiratur 140.
Servus obligando omnia bona domini sui an se ipsum obligasse intelligatur 195
an conditio domini directi in fundo obligato post sit quam creditus 200.201.
Sub generali bonorum hypotheca pecunia a debitore mutuo accepta continetur 214
Hypotheca in quibus casibus tacite contrahatur 217.18.19
Horreo conducto fuit locata, an merces in illud inducta tacite locatori obligata 221.22.
Illata in prædium rusticum prædj domino non censentur obligata 223
hypotheca tacita an per stabuli locatio nem contrahatur 224.25
Inducta per habentem gratuitam habitationem, an conducere an prædj domino fuit hypothecata 226
Hypotheca generali non ita rem obligatam afficit sicut specialis 230.38.39
In prædj institicij fructus tacite domino pignoratj consentiri 231.32
quæ inducta domino prædj hypotheca tacita censeantur 233
Hypotheca per alterius constitutionem dirj dicitur 277.
Hypotheca tacita quantum ad possessionem attinet an habeat tantam vim quantam expressa 303
habens generalem hypothecam annuorum an præferatur ei cui res aliena specialiter fuit obligata sub conditione si debitoris fuerit adimpleta quam dam conditione 310.11.

— I —

Id quod est facti nulla nullius fidem producit 314
Id quod nostrum est sine nostro assensu alienare non licet 4.

Ignorantia

Ignorantia propj facti non præsumitur 273.

Imperitia

Imperitia omnis cavenda est 7.

Impossibilitas

Ad impossibile nemo tenetur 104
Impossibilitatis effectus quinam dicatur 160
Impossibile quid sit 179

Impensa

Faciens alterius in re aliena an luc rativas, et quomodo 192.93.94.95.

Iniquitas

Conditio nostra per alias iniqua fieri nequit 2.

Incorporale

Incorporalia an efficiant possint 2.
Incorporalia neque tradi, neque tangi possunt 84
Incorporale an sit pecunia numerata 214

Injuria

Injuria quid dicatur 318.

Interpretatio

Interpretationes quomodo sint faciendæ 108.
Interpretatio per quam actus sustineatur semper est facienda 134. 210.

Inclusio

Inclusio unius, et exclusio alterius 270

— Injuria —

Iniuria penes eum cui facta extitit remanere debet 28

Inducta, et invecta

Inducta quae dicantur 207.
Invecta et illata quare domino praedij sint oppignorata 220.21.

Indebitum

Indebitum quid dicatur, et quando indebiti condictio locum habeat 207.8.9.

Instrumentum

Instrumenti appellatione quae contineantur 205

Inventarium

Per Inventarium secreta Patrimonij penduntur 239

Individuum

Individuus obligationis effectus qualis sit 47.122.26.

Interdictum

Interdicta sub actionibus etiam comprehenduntur 42.

Ius, Iudex, et Iudicium

Iura vigilantibus, et non dormientibus subveniunt 3.17.
Exceptio rei iudicatae an de persona authoris in successorem transeat 26.27.
Res inter alios Iudicata alijs non nocet 27.371.
Res iudicata pro veritate habetur 31.
resoluto iure Datoris ius resolvitur acceptatoris 62.204
Rei iudicatae exceptio ei adversus quem Iudicatum extitit prodesse non potest 68
an per rem Iudicatam primeva actio perimatur 60.70.
Aliud Iuris est si quid tacite contineatur, et aliud si verbis exprimatur 90
per Iudicium etiam contrahitur 125
Iudex pronuntiare non potest, nisi idque inter contrahentes convenit 131.
factum Iudicis factum partis censetur 163
Iuris authoritas in contrahentium potestate esse nequit 227.
Iuris executio non habet iniuriam 225
In Iudicati executione quisnam ordo sit servandus 334

Iusiurandum

Iusiurandum in litem quo respectu sit inductum 105
Iusiurandum in litem ob dolum dumtaxat conceditur 110.

L.

Lex et Legislator

Legis praesumptio est, omnes cives esse diligentes patres familias 3
Lex ubi non distinguit, nec nos distinguere debemus 52
Legis Lator curare debent, et res in tuto collocantur 82
Lex dicitur domina rerum omnium quae in republica sunt 96
Legis Lator ea, quae accidere possunt praecavere debet 162
Leges in dubio secundum naturam tituli in quo sunt positae sunt intelligendae 236.
Conventio Legem contractibus dat 126

Legatum

Legatarijs an noceat sententia contra heredem scriptum Lata 28.
Legatum condicionale pendente condicione interim plenovere, est heredis 183
Legato fundo cum instrumento an unum dumtaxat; an uno multiplex Legatum intelligatur 206
Legatum condicionale, quare ad heredes non transmittatur, sine vero condicionalis stipulatio

Lis

Litis Ingressus an sit expectandus 72.73.
Liti se offerens in reali perinde condemnandus est, ac si possideret 100.

Res Liñoida alienari non potest, et que res Liñoida dicatur 256.57.

Petitio per Litis contestationem dumtaxat dicit dictum 318

Libertas

Libertatis datio an impediatur per legis actionem vel indictionem in pridium conducto contra datum 230.31.38.

Locatio

Per locationem dominium non transferetur 201.

Locator instrumenta colono prestare tenetur 203.

Locator civia inducta et illata quando de rege rere debeat 240.41.

Lucus

In Lucis non esse videtur, quod est in medio via

M

Magistratus

Magistratibus in suis provincijs, quæ ampliores inter dictos sunt, et quid diuine nouis 161.62.63

Magistratus, a quo, et ad quid sint introducti 333

Mandatum

Mandati fines omnino sunt custodiendi. 210

Mandatum quibus modis contrahi dicatur 283.

Mandatarius, qui de mandato alterius remali quam emit habet cum tenite obligatam ad pretium recuperandum 283.

Merx

Mercis appellatio quid denotet 222

Mens

In contrahibus propositum in mente retinetur non nil operatur

Minor

Restitutio minori non debet esse damnosa 244

Mora

Mora an contractui intelligatur, sit ne ulla pactio est 19.360

Mora an committatur in his qui in facto consistunt, nullo ad faciendum prefinito tempore 166.67.

Mors

Mors omnia solvit 124

Mulier

Mulier quando exceptione Velleiani non adiuuetur 97

Mutuum

Mutuum a quo tale dicatur 213

Mutuum quibus modis solvatur 237

N

Navis

Naves reficiatas ac armatas esse reipublicæ interest 299

Navis mali de iure possessor vecturam quam percipere potuit restituere tenetur 301.

Nemo

Nemini sua dignitas damnosa esse debet 162

Nemo ad sui voluntatem contra factum suum venire potest 7.146.

Nemo plus iuris in alium transferre potest quam ipse habet 26

Nemo rem suam emere potest 53

Nemo est dominus mem bonorum suorum 129.

Negotium

Vecturarum usus in negotiorum actionem veniunt 358.59.

Novatio

Novatio an per rem iudicatam fiat 67.68.69.

Novatio an per transactionem inducatur 242.

Novatio et Mutuo unum et idem sunt 281.

Nomen

Non sunt dulciora nomina quam patris et filij 248.

O

Obligatio

Obligatio quid sit 6

Obligatio personalis an in successorem transeat 60

Obligatio est matter actionis 73

Obligatio personæ an valida censeatur 66.128.29

Obligatio quæ contrahitur in arbitrium alterius ex contractu an sit valida 132

Obligatio nulla esse in illicitis, sive non detur necessitas de non faciendo 134

Migationes ad quid sint introducte 143

In Migationibus in quibus dies non apponitur
quis dies debetur, et quid in his quæ in actu
consistunt 163. 64.

Migatio naturalis, an per iniquam Judicis
sententiam tollatur 182.

Migatio naturalis in debitoribus dictionum
impedit 208

Migatio naturalis, ex quo oriatur 245

Migare an sit dissipare 251.

Inter Migari naturaliter, et Migationem
naturalem, quid intersit 246

Migatio spectat ad numerationis factæ
ab ipsa numeratione vires aut per dictus 267.

generalis Migatio in suos effectus singu-
lariter 277.

Conditionalis Migatio vera dicitur Migatio 281.

Migatio Migationis dari nequit 307.

Odium

Odia sunt restringenda; favores vero am-
pliandi 197. 261.

Officium

Officium Judicis an præsupponat Migationem 176. 81. 82.

Officium publicum, sicut et privatum nemi
nii damnosum esse debet 162.

Omne

qui omne dicit an aliqua excipere vi-
deatur 206. 207.

Omnium quæ a majoribus constituta sunt
ratio reddi non potest 224.

Communis opinio

In concionibus opinio nullius esse dicitur 41.

Oratio

Oratio Indefinita æquipollet Universali 12-144.

P

Pactum in re continenti ad rescissum inter
tractibus bonæ fidei parit actionem 19

Pactum nudum an actionem pariat 32

Pacta quæ contra Leges Divinas nullius
sunt momenti 76

Pacta dubia in contractibus bonæ fidei ab
arbitrijs secundum ea quæ sunt moris
interpretantur 92

Pactum reale an per renuntiationem rei rei
tollat 213

Pactum de retrovendendo, annum litigiosam
constituat 251. 58

Pactum reale in singulares successores
transit 261.

Pactum inter Leges quale dicatur 282

Pars

Partes sub toto continentur 270

Patet

Patet nullam vis in bonis filij emancipa
ti habet 166.

Peculium

Peculium an per servi oppignorationem
oppignoratum etiam censeatur 9. 10.

Peculium in bonis patris, et non filij
citius esse 247.

Pignus.

Pignus unde dicatur, et quot sint illius
species 1

Pignus rem Migatam afficit 2.

Pignus an sub conditione constituatur 2

Pignoris Migatio in bonis futuris, a quo
tempore incipiat 3

In pignore ob publicam utilitatem
multa contra juris regulas intro ducta
consentur 3

Pignus rei alicujus an constitui valeat et
quid si debitori debuerit debita 4. 5. 6.
quidquid pignori accedit an pignori
tenetur sit 7

Pignus rei alicujus constitutum per fili
tum dominio a qui sit an valeat debitor 8

Retentio pignoris an corroboratur ex con
tractu nullo, et quid si debitor dominium
pignoris acquisisset 9. 10.

Pignus pignori datus an hac ipso druchyil-
lui oppignorati censeatur 12

Pignoris causa mutatione domini non pe-
rimitur 13

Pignoris vendicatio, an adversus druchyam bo-
nae fidei possessorem praetoris concedatur 13

Pignoris causa, an usucapione pereatur
et quid per praescriptionem 13.14.15

Debitor an locare possit pignus per creditorem
ab usuraptore evictum, et quid si usucap-
tor velit a debitore debitore pignus recuperare
an debitor sit adiuvandus 15.16.17.

Pignoris vindicatum adunt principalibus li-
gatione submota

Mulier an pro viro suo pignus dare possit 21.22.

Creditor qui pignora remittit a creditore
de culpa tenetur 23

Emens pignus a creditore dominium pignoris
sibi acquirit 23

Sententia in causa propinquitatis adversus debi-
torem data, an creditum in causa pignoris noceat 26.27.

Debitor post sententiam adversus eum in
ius latam, an rem de qua controvertatur
pignori dare possit 31.

Pignoris persecutio dicitur actio talis 32

An ea omnia quae venire possunt pignorari
valeant 39.

Si eadem res pluribus obligata fuerit quo
modo Servianam inter se exercere pote-
runt, et quo modo etiam adversus ex
traneos 40.41.

An reipublicae administratio bona eius
pignori dare possit, et quid in procuratore
cuius liber privati 42.44. 45

Antichresis est pactum quo pignus fit 45

Usus fructus an possit pignori dari, et quidin
reliquis servitutibus 49.51.52.53.

Obligatio prout adjectus postea pactum
datur, et quid si huic pactum novatum fuerit 54.

Statu liber an possit pignori dari 56.

Pignus pignoris an detur licet 56.57.

Pignoris causa est indicium 61

quid per nomina quae pignorationem re-
cipit in obligationem 66

an dispensatoriis superficium pignori
dari possit 66.67.

quid faciendum sit si pendente condi-
tione hypotheca debitor ad inopiam pervenit 71.72.

Pignore pro pena vel poena obligato an
pignus, et quando debeant et illud li-
beratur, et quando pro parte obligata
censeatur 76.77.

Pignus pro debito in diem contracto obliga-
tum fuerit et interim debitor non sol-
vendo fiat an persequi possit 80.81.82.

Pignus pro naturali tantum debito
obligari valet 82.83.

Res quae nondum sunt, si modo debitum
sint pignori esse debent 84

Probatio domini debitoris in speculari
pignoris obligatione an requiratur, et qua-
lis domini, an sufficiat bonitarii an-
ne etiam quiritarii 85. cum seqq.

Creditori an melius sit interdicto Servia-
viano agere, quam Serviano capiendi 87.88.

Debitor si eandem rem duobus di-
versis, ac separatis temporibus obliga-
verit hoc tacito quia prima teneatur
et an detur cautio adcavitando
ne prima commutatur 90.91.

Casus pro alluvione hinc oppignorata
norata accedant oppignorata cha
censentur 92.93.

Pignus rei alienae constitutum per do-
mini ratihabitionem convalidatur 93.94.

Pignus afficit omnes et singulas partes
suas 98.

Quae sit formula condemnationis in
pignoris vindicatione, et an de re
randum in litem in ea locum habeat 100. cum seqq.

Fructuum condemnatio quando veniat
faciendae restitutionis 113.

actio pignoratitia cur debitor bonorum alii
nam obligatam 119.120.

Si duo pariter eandem rem sibi obligari
stipulati fuerint quomodo cum habeant
obligatam, et quo pacto de utrisq; extra
neum agere possunt. 120. usq; plurib. segq.

Pactum commissorium ad eadem bonorum
tamen dominio postea tunc constituendo
an in pignore id mutatur 128.29.

Possidentem unum ex pluribus debitoribus
an eam pignori dare possit, et quina
de hac obligatione effectus 136.37.

Creditor soluta dimidia taxat parte debiti
nullam rem ex pignoratis liberare cogi
potest 139.40.

Pignus obligatio perpetuari potest di
am extincta, ac hibernata principali 140. 141.

Creditori qui de pignoribus conducti pignori
bus debitem acipere convenit actione
vitis adversus Inquilinos dandum est 141.42.

Pignus per ratihabitionem domini con
firmatur

Casus fortuiti in pignore accidentes ad
debitorem pertinent 147.48.

Si Juviana convenit rem pignoratam
non restituat quomodo procedatur,
et quid si debitor possessor fuerit 149.50.51.

Quare creditor teneatur restituere id quod
Nova debitum occasione rei pig
noratae consequutus est, non autem con
modatariis, et conductis 152.53.

Pignus rei alienae an per successionem
convalescat 154

Creditor obligata pignora locare potest 157.58.59.

Pignori obligatio etiam inter absentes
contrahi potest 159.60

Et cui munera respectu prohibita est
et emptio, sed non consecutio inhi
bita pignoris acceptatio 161.

Creditor an rem sibi pignoratam ac
cipere possit 163.64.

pignore inutiliter constituto eius rem
nō creditori concedit 164

Hinc debitori tempora potest pig
nora a debitore, quia ea impetravit
quasi satisfactum creditori nec satis
fecit 166.67.

Bona filij emancipati consentiente obli
gatore ipso, quod ille ei esse patitur
obligantis Instrumentum obligationis
scripsit 68.69.70.

Pignus nudo pactu, ac traditione 170
manupio in obligatorum bonorum sub
stituta an pignorata censeantur 173.

Partes obligatio a quo tempore incipiat 176

Debitor an servum obligatum punire
possit 177.

Si Patre nomine filiae conditionali
filio relicto pignus accipiat et eman
cipato filio conditio extiterit an pa
tri, vel filio pignus obligatum con
sentiat, et quid etiam in debitore 183.84

an bona per hunc alia quam
hunc tacita causa acquisita sub
generali bonorum hypotheca per assum
num contracti contineantur 186.88.

Mancipia ex obligati ancillis nata
an eo ipso censeantur obligata 187.88

Scriptum in arca obligata constitutum hoc ipso obligatum censetur 191.

Periculum nominis pignori dati ad
quem pertineat 198.99.

Quae instrumenta, si de illis obligandis
fuisset conventum debita obligatio
ne comprehendantur 204.205.

Pignus Solutionis adiecto traditum
est per debitorem recuperatum 207. 208.
quis merces per tabernam oppignorata
obligata constituitur 210. 11.
quomodo inter debitorem pignus contra-
hatur 213
anti chresis tacita, an et quando con
tra hatur 234. ad fegq.
Pignus obligatum per transactionem
mitate, an si postea transactioni non ste
tur per veram obligationem obligatum iam
consecutur 241. 42.
Pupillus absque Tutoris authoritate hy
potheram constituere nequit 245. 46
an Servus vel filius familias habeus Libe
ram peculij administrationem rempec
uniam per alio pignori dare possit 247. 48.
In predicta venditione alienius rei, an de
fo alius oppignoratio in predicta consecutur 257. 58
Res Litigiosa an pignori dari possit 255. 56
obligantem quam promulierque quo
alio intervenerat, vel pro filio familias
qui mutuum acceperat, an et quomodo
succurratur
mutuam pecuniam debitori, et ex illius
mus creditor subrogatur, an hypotheca pignoris
Lorum successisse videatur, et quidni poste
ro creditore, et etiam an ei possit pactum
de pignore vendendo per primum adiectum
si ipse contrarium pactus fuerat 262. 63. 362. bis
Conditio voluntaria in pignoribus in tur
pi periculum an rebus contrahatur, et quate
nus dicatur 266. 67.
et quid si pro debito pignus fuerit obligatum 270. ad fegq.
filius familias pro a patre pignori dari
possit 269. 69.

Jus prelationis concedatur hypothece
rendum. antiorem expressam ad
usus speciales posteriorem pos
sunt 276. 77.
novatione per primum creditum
facta cum pacto conservationis pig
noris an prelationi dicto creditori an
alio posteriori qui antea novationi
contraxerat sit concedendum 281.
et an pro novo etiam debito 354.
Si res debitori debita antea traditio
nem uni creditori obligata, et post
traditionem alteri, qui in ea potior
sit primus creditor an secundus 282. 83. 84.
Per pactum de distrahendo certam
bonorum partem sub aliqua condi
ne, ad effectum, ut pars rei quae ubi
nemini per debitorem fuerat obliga
tibere tur, an pignus indistinctum, et
quis in eo pignore potior erit, an si
si et stipulatio, an potius prior re
ditor cui debitum solvendum est 287.
Pignus divisione inter socios facta
perseverat
Compensationis inter vendito pignoris
nis vis extinguere dicatur 292
creditor impune in libertatem pig
noris dispici potest 294.
Secundus creditor an possit rem
pignoratam per debitorem priori cre
ditori venditam recuperare 295. 96. 97.
In quibus casibus prelationis ius
posteriori creditori cedatur 298. ad fegq.
Per dilationem debiti secundus credi
tor in privilegiati locum succedit 306.
Per solutionem pauli in menibus
ius prelationis acquiritur 306.
Pupillus ius prelationis habet in rem
suis pecuniis comparata, et quid si
partim ex debitoris nummis fuerit
Empto 307. 8.

Priuata in bona antea acquisita ab
antiorem hypothecam dicto prote
rantur 312.13.
Quid secundus creditor antiori con
ditionali creditori pendente conditio
ne efficere tenetur, vt in eius locu
succedere valeat 319.20
Conditione legati adimpleta pos
sessionis eius datario condicio 322.23.
Si debitor post aliquem rei alienę do
minium quam duobus diuersis tem
poribus in pignus dederat eam
vendendi ex pacto antiori credito
ri debitum solvit non obid posteri
ori pignus recipit 328.
Creditor conventionalis antiori credi
tori etiam Iudicialis posteriori praefertur 332
Pignus pretorium, et Pignus Iudiciale
quid sint 334.35.
Pignoris eius in pignore de quid
concedatur 336
Conditionis voluntarię in pignore super
uidicium posteriori creditori non nocet
tabentes 339.40
Futurus pignoris dari possunt 342
Per obligationem debiti succedit poste
ri creditori in anteriorem locum, quod
si ille debitum accipere recusaret 343.
Creditor prioris temporis, siue in agendo
siue in capiendo semper potior est re
rem pignoratam pro posteriorem credi
torem a tertio rem peritatam vendi
care potest 344
Possessor pignoris qui primo creditori de
re estimationem solvit, an periculum
dum postea commune possit 347.
Unus et idem creditor in pignore antiquum credi torem vicarium constituit 350.79.
Secundo secundo creditori, an primi pig
noris nisi ipsa qui illud secundo oppig
norari curat passus 350
Posterior creditor qui priori debitum cum
usuris solvit usuarium curas exigere
non potuit 356
Emptorem pignoratam a priore creditore pro posteriori molestari neque 361.
Primus creditor qui de distrahendo pig
nore nil convenit, an in pignoris vendi
tione pactum et secundo qui ea pacta fa
cta pactum ad habuit, et quid si posteri
ori pignus obligata fuerit tradita 363.
Pignoris conventionis an modum primi
pactis obligationis sequatur 365.
Quare si a duobus bona diuersis pos
sidentibus pluribus creditoribus separatim
pro eisdem rebus eadem res fuerit obligata
potiorem melior est conditio, non aut
si ab uno duntaxat bona diuersa pos
sidente ratio pignoris data facta contigit 267.68.
Futuris creditor in pignore praeferri
rem pro Iudicii in aliam, vel alias obti
nens non obid adiici pactum secundum obti
nere debet 369
Posterior creditor a debitore rem sibi obli
gatam emens quatenus de tuendus 772.73.
Anteriori creditori non solum pro usuris de
curti, verum et pro diurnitate secundo
in pignore pro futuris 775.
Creditor cum debendi sibi solvendi ius
sibi in pignore comparet eidem ius 776.77.
an ejus privato anteriori in pignore
pro futuris, et quid in rebus post datis
quae obligationem pro debitorum acqui
sitis 780.81.

Possessio

Pro possessore semper presumitur 88
In pari causa potior est condicio possidentis 42
Possessio in actionibus realibus temporis iudicati dumtaxat desideratur 102
Possessio solo animo retinetur 103
Possessori non est permittendum, et facto suo ab obligatione se liberet 179.
Bone fidei possessor an imponsas in re aliena factas recuperare possit 194.95.
Possessio bonorum mobilium quando amittatur 241.

Prædium

Prædia rustica per culturam meliorantur 158.
Prædia urbana, et rustica quæ dicantur 225.

Pretium

Pretium quomodo constitui soleat 320
Pretium non tam ex re, quam ex negotiatione percipitur 312

Procurator

Procurator quis dicatur 151.52
Facta per procuratorem a domino gesta censentur 144.

Probatio

Probationes omnes sunt favorabiles 213.

Provisio

Provisio facta in uno casu ad alium præsertim diversum non extenditur 272

Pupillus

Pupillus neque Tutor eius donare quicquid potest 10

Q

Qualitas

Qualitas semper reddit subiectum quale 101.
non entis nullæ sunt qualitates 189

Quæstio

Quæstio an sit dicitur prior, quam quæstio quid sit 54.

Quod

Quod naturaliter et per se fit iam pro facto fore habetur 79
Quod semel placuit amplius displicere non potest 167.

R

Rati habitio illud negotium meum facere non potest, quod meo nomine non fuerat gestum 93
Rati habitio mandato æquiparatur. 94.95.144.

Ratio

Ubi eadem est ratio ibi eam et idem ius esse debet 223.24.
Eadem debet esse partis ad partem quæ totius ad totum 140

Retentio

Retentio conceditur ex nudo pacto 9.38.
Retentio conceditur prædoni 165.

Res

Rei suæ quis est moderator, et arbiter 7.
Rei alienæ cur venditio valida sit, non autem oppignoratio 5
Res deterior reddita, non videtur bona fide reddita 177.
Extinctione rei obligatæ pignus finitur 191.
Res omnes a quocunque obligationis vinculo liberæ conseruntur 197
Rei periculum ad quem pertineat 198.99.230.
Per renovationem solam res mutata non dicitur 216
Per pecuniam res omnes æstimantur 178.
Res permissæ quæ dicantur 228.

Responsio

Responsio et recte iudicetur quid requiratur 318.

Respublica

Reipublicæ interest collapsa ædificia restitui 143

Retrotrahatio

Retrotrahationis effectus quisnam dicatur 94.95.

S

Satisdatio

Satisdatio quid sit 30.
Satisdatio difficilis est 20

Satisdare andebat, qui sibi Legatus 68

Salvianum

Salvianum interdictum contra extraneum possessorem non conceditur 241.

Satisfactio

Satisfactio idem est, quod solutio 343

Scientia

Sciens non est amplius certiorandus 9.

nuda scientia quomodo a voluntate differat 351.

Separatum

Separatum separata est ratio 301.

Sententia

Sententia quæ dicitur contra eos Latos, et quæ contra eos Litiscontestatos 333.70

virtus sententiæ in executione consistit 333.

Servus

Servus per manumissionem quodammodo extinguitur 56

Servi an pro nullis habeantur 177.

Servus pars bonorum domini censetur 197.

Servi pignori dati an a dominis recte manumitti valeant 230.38.39.

Servus domino ignoranti ex omnibus pene causis acquirit 248

Solutio

Solutionem per partes accipere creditor compelli nequit 179.80

ad diem an, et quando solvi possit 202.8.

Speciale

Specialia semper generalibus insunt 4.

Duo specialia circa eandem, et eandem rem an, et quando concurrere possint 259.60.

Societas

Per dissolutionem societatis extinguitur dicitur 292.

Stipulatio

Stipulatio quam sit introducta 337.

Sola stipulationi verborum solemnitatem desiderat 38

Stipulationis forma ex post facto immutari nequit 18.207.

Stallionatus (Stellionatus) palam nequit 284

Stellionatus crimen quando committitur 90.91.

Stabulum

Stabulum quorum prætorum appellatione contineatur 224.25.

Subrogatum

Subrogatum an naturam illius in cuius locum subrogatus particip. 173.174.

Subscriptio

Subscribens manu sua instrumento illud approbat 170

Successio

Successio an habeat vim tabularum 137.

Sumptus

Res petita in actione pignoris quibus sumptibus in eam judex sit æstimanda 105

Superfluum

Superflua omnia censentur reprobata 11.205

Superficies

Superficies solo cedit, et quale ius superficiarius in ea habere dicatur

T.

Taciturnitas

Taciturnitas semel cum præsentia in contradictoribus, an et quando præsentibus et tacentibus noceat 170.71.72

Taberna

Taberna nomen universitati datum 175.212

Taberna in quo consistat 212

Testator

Testatoris voluntas in primis voluntati habenda est 327.

Terminus

Termini tales sunt semper supponendi sunt 3

Tutor

Tutoris an pupilli bona alienare possint 95.96.97.

Tutor nil dare potest 10.

Tutor ex tutela nullum lucrum facere potest 234.

quæ tutela in tutelæ iudicio veniat 242.243

Traditio

Traditio absentis an fieri possit 160

In traditionibus non nuda pacta dedicta sunt sufficiunt 163

Tradere quid sit 283

Transactio

Transactio quando fieri posset 242
Transactio quibus modis rescindatur 242.43.

V.

Verisimile
Verisimile quid dicatur 233

Verbum
Verba generalia quomodo sunt intelligenda 37.251.52
Verba sunt intelligenda secundum propriam illorum significationem 156

Venditio
Retrovenditio non venditionem inducit 287.
Condicionalis venditio an statim contra lentes obliget 133.
Venditio pignoris per creditorem facta emptorem dominum constituit 174.

Vendicatio
Rei vendicatio perfectissimam dominij probationem desiderat 27.
Rei vendicatio cui concedatur 50.138
Reales vendicationes non transeunt in heredes, uti heredes, sed tamquam possessores 376

Vir
Inter virum, et uxorem quae donationes prohibitae censeantur 20.21.

Voluntas
Volenti non fit iniuria 94
Voluntas non magis facto, quam verbis declaratur 106
Voluntas Privati an Pretoris voluntati sit praeferenda 334.35.
Voluntas an idem sit, quod scientia 350.51.

Usucapio
Usucapio, et praescriptio an unum et idem sint 14.15.

Usus fructuarius
Usus fructuarius dominus fructuum nondum taxat dicitur 49.

Usura
Usurarum usurae an exigi valeant 358.
Usurae an sine stipulatione debeantur 360
Usurae regulariter, nisi a die mora ~~mora~~ non debentur 375

— Finis —

RB

